

Mylajam

Mr. K. Permkui,
lietuviškos knygos myli-
tojai ir saugotojai

Su dėkingumu

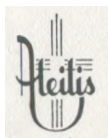
Jonas B. Laukaitis

A T E I T I N I N K Ū
V A D O V A S

PARENGĖ

S T A S Y S Y L A

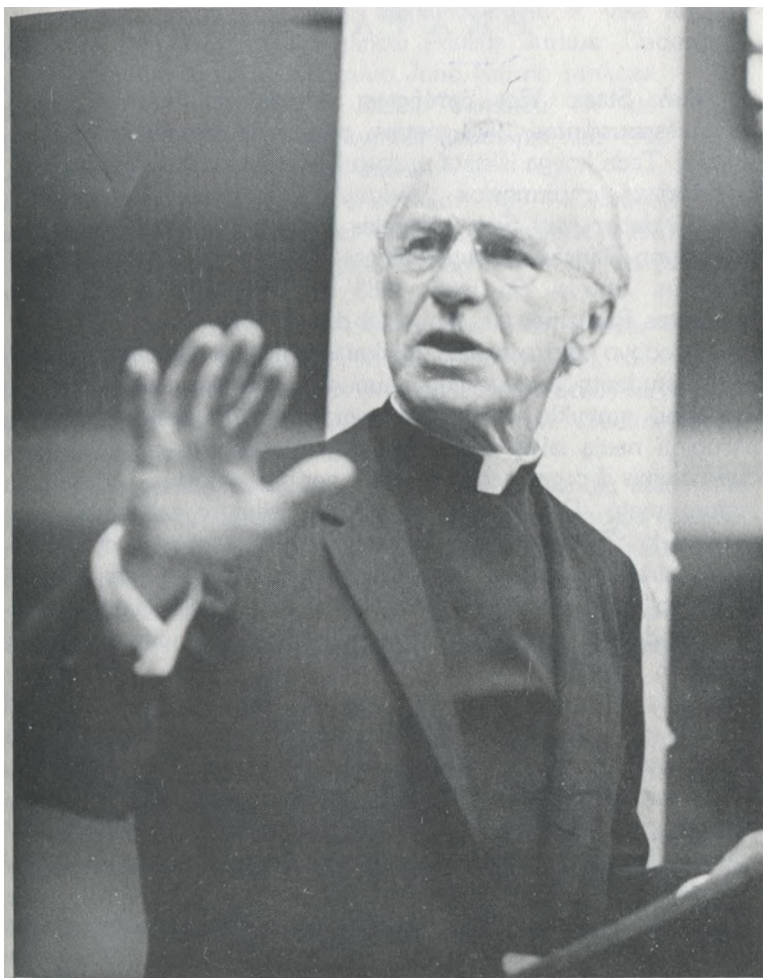
DR. KAZYS PEMKUS
ARCHYVAS

Antroji „Vadovo“ laida.
Išleido Ateitininkų Federacija —
Knygos autoriaus atminimui pagerbti

Spaudė „Draugo“ spaustuvė Chicago, Ill.

1983

Kun. Stasys Yla,
(1908—1983)
„Vadovo“ autorius, ilgametis Ateitininkų
Federacijos dvasios vadas.

P R A T A R M Ė

Kun. Stasio Ylos parengtas „Ateitininkų vadovas“ pirmą kartą išspausdintas 1960 metais, minint Ateitininkijos 50 metų sukaktį. Tada knyga išleista prelato Konstantino A. Vasio lėšomis. Ir autoriaus, ir pirmosios „Vadovo“ laidos mecenato žemiškieji palaikai dabar ilsisi Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo vienuolyno Dangaus vartų kapinėse.

Kun. Stasys Yla mirė 1983 m. kovo 24 d. Chicagoje; palaidotas Putname, Ct., kovo 28 d.

„Vadovo“ pirmąją laidą visiškai išsėmus, jo reikalingumą ypač pajuto studentų, moksleivių ir jaunųjų ateitininkų vienetų vadovai ir nariai, stovyklų ir kursų programų vadovybės. Ruošiantis parūpinti naują laidą norėta „Vadovo“ puslapius papildyti bent duomenimis iš organizacinės veiklos per pastaruosius dvidešimt su viršum metų. Deja, autorius pritrūko laiko, o talkininkų greit neatsirado. Tokios padėties akivaizdoje Federacijos valdyba pasiryžo atsiradusią spragą išlyginti lengvesniu būdu — perspausdinti „Vadovo“ pirmą laidą be jokių pakeitimų, tik įjungiant paaiškinimo žodį, kaip naują pratarmę. Su tokiu sprendimu sutiko ir autorius.

Keletą savaitių prieš savo mirtį kun. Stasys Yla žinojo, kad atsirado mecenatas ir kad perspausdinimo darbas jau patikėtas spaustuvei... Autorius nebūtų leidęs įdėti knygon jo nuotraukų, tačiau leidėjai drįsta šiuo atveju pasielgti pagal savo supratimą. Manome, kad antrosios „Vadovo“ laidos pasirodymas bus bent vienas kun. Stasio Ylos veiklos ir jo didžio atsidavimo Ateitininkijos sąjūdžiui įvertinimo ženklas.

Savo pratarmėje 1960 m. kun. Yla nurodė, kad pirmoji šio vadovo redakcija buvo paruošta 1954 m. pabaigoje ir įteikta Federacijos valdybai pasisakyti dėl plano ir metodo. Po to vyko medžiagos plėtojimas. Apie viso darbo eigą autorius tada taip pasisakė:

„Vadovo ruošia užtruko keletą metų. Per tą laiką planas buvo toliau tikslinimas ir medžiaga papildinėjama... Patarimais ir ruošimo rūpesčiais dalinosi AF valdyba, ypatingai Federacijos vadas Simas Sužiedėlis ir generalinis sekretorius kun. Viktoras Dabušis“.

Surinkto teksto laužymu, apipavidalinimu ir visa knygos iliustracine medžiaga tada rūpinosi Paulius Jurkus. Dabartinės laidos techninis sutvarkymas buvo Jono Kuprio rankose.

Šios pratarinės apimtis leidžia suminėti tik kai kurios Federacijos organizacinio tvarkymosi duomenis nuo 1960 metų, kai pasirodė „Vadovo“ pirmoji laida.

Federacijos kongresai buvo sušaukti: 1960 — Chicagoje, 1965 — Toronte, 1970 — Chicagoje, 1977 — Clevelande ir 1981 m., iš eilės jau dešimtas — Chicagoje. Nepaprasta konferencija įvyko 1963 m. New Yorke.

Federacijos vadais (nuo 1963 m.) buvo dr. Juozas Girmius (1963—1967), dr. Justinas Pikūnas (1967—1973), dr. Petras Kisieliūnas (1973—1978) ir Juozas B. Laučka. Federacijos tarybai per tą laiką vadovavo dr. Vytautas Vardys, kun. Gediminas Kijauskas, S.J., ir dr. Adolfas Damušis.

Po Clevelando kongreso pradėjo veikti Jaunųjų ateitininkų sąjunga (JAS), kurios centro valdybą kviečia Federacijos valdyba. JAS centro valdybai iki šiol vadovavo dr. Romualdas Kriaučiūnas, Laima Garbonkienė ir Birutė Bublienė. „Ateities“ vyr. redaktorium jau dešimt metai yra kun. dr. Kęstutis Trimakas, o žurnalo administratorium jau penkioliktį metų yra Juozas Polikaitis. Ateitininkų šalpos fondui pirmininkauja dr. Vacys Šaulys. „Ateities“ leidyklos ir Literatūros fondo priešakyje dr. Kęstutis Keblys. 1982 m. pasirodė ir naujos leidinių serijos „Mūsų idėjos dabarties šviesoje“ pirmoji knyga — dr. Antano Maceinos „Asmuo ir istorija“. Serija rūpinasi dr. Algis Norvilas.

Sukaktuviniame „Ateities“ kongrese (1981) Chicagoje pakeista Federacijos konstitucija. Pagal jos nuostatus, Federacijos vadas, Taryba (15 narių) ir Kontrolės komisija (3 nariai) renkami ketveriems metams. Nauji rinkimai paskelbti 1983 m. spalio mėnesį.

Tikime, kad naujoji „Vadovo“ laida bus šiltai sutikta visų Federacijos narių ir kad ji pateisins jos autoriaus, mecenato ir leidėjų viltis.

Ateitininkų federacijos valdyba

1983 — Aušros — m. gegužės 15 d.

S A N T R U M P O S

A –	Aidai	LE —	Lietuvių Enciklopedija
AF —	Ateitininkų Federacija	LM —	Lietuvos Mokykla
AI —	Ateitininkų Ideologija	LL —	Laiškai Lietuviams
AK —	Ateitininkiškuoju Keliu	MAS —	Moksleivių At-kų Sąjunga
Ak —	Auka	N —	Numeris
Akd —	Akademikas	NG —	Naujasis Gyvenimas
AS —	Ateities Spinduliai	NR —	Naujoji Romuva
ASS —	At-kų Sendraugių Sąjunga	NV —	Naujoji Vaidilutė
Aš —	Aušrinė	P —	Pavasaris
At —	Ateitis	PB —	Panevėžio Balsas
AT —	Ateitininkai, K '29	pr —	Priedas
D –	Draugija	R —	Romuva
Drb —	Darbininkas	SAS —	Studentų At-kų Sąjunga
Drg –	Draugas	SD —	Suvažiavimo Darbai
FA —	Fizinis Auklėjimas	SK —	Savu Keliu, K '32.
G —	Ganytojas	Skl —	Savu keliu, AF biule- tenis
GŠ —	Gimtoji Šalis	Š -	Šaltinis
IR —	Išleidžiamieji Raštai (MAS)	ŠD —	Švietimo Darbas
JS —	Jaunam Studentui, K '33.	TK —	Tiesos Kelias
JV —	Jaunimo Vadas	TM —	Tremtinių Mokykla
K —	Kaunas	TS —	Tėvynės Sargas
KFM —	Kultūros Filosofijos Metmens	V —	Vadovas
Ks —	Kosmos	VA —	Visuomeninis Auklėji- mas
L —	Logos	VI —	Viltis
LC —	Lux Christi	Vr —	Vairas
LD —	Lietuvių Dienos	Ž -	Židiny
		Žb —	Žiburiai

I

K I L M Ė

REIKALAS * PARENGTIS * SAJŪDIS
VARDAS * LINKMĖ * REIKŠMĖ

Buvo įvairios priežastys, dėl kurių atsirado ateitininkų sąjūdis. Pagrindinė priežastis, kaip ir visų tautinio atgimimo sąjūdžių, — organizuotai priešintis svetimai priespaudai. Speciali priežastis — atsispirti neigiamoms pasaulėžiūrinėms įtakoms, kurios žalojo tautos dvasią. Ateitininkams rūpėjo dvasinis tautos atgimimas, krikščioniškosios kultūros vystymas ir katalikų inteligentijos ugdymas.

Ateitininkų sąjūdis atsakė naujai dvasinei raidai Vakaruose ir Rytuose. Iš svetur ateitininkai mokėsi ir, ką tik rado gera, sutelkė į savąjį sąjūdį. Mokėsi ir iš savo krašto buvusių patirčių. Taip jie davė pradžią organizacijai, kuri savo ideologine sistema, federacine sąranga, veiklos apimtimi ir metoduiniu veiklos pažangumu prašoko ne vieną katalikų sąjūdį svetur.

Šiame skyriuje svarstoma: atkū sąjūdžio reikalas, parengtis, pats sąjūdis, jo vardas, linkmė ir reikšmė.

R E I K A L A S

Priespauda * Kova ir skel-
dėjimas * Jungtis

Ateitininkų sąjūdį pagimdė reikalas, kurį išgyveno visa mūsų tauta. Ji tebegyveno rusų - pravoslavų priespaudoje ir lenkinimo grėsmėje. Netekusi laisvės, galėjo ilgainiui netekti ir tautinio savo charakterio bei katalikų tikėjimo. Lietuvių šviesuomenėje, be to, sklido ateistinė pasaulėžiūra, atnešama iš rusų mokyklų. Buvo gyvas reikalas tiems pavojam pasipriešinti.

1. PRIESPAUDA prasidėjo su paskutiniu juo Lietuvos - Lenkijos padalinimu (1795), bet ypač sustiprėjo po dviejų sukilimų (1831 ir 1863). Rusija siekė lietuvių tautą surusinti ir supravoslavinti. Uždarė Vilniaus universitetą (1831), kone visas vidurines ir aukštesnias mokyklas, spaustuves. Užgynė spausdinti knygas lotyniškais rašmenimis (1864). Likvidavo vienuolynus, atėmė iš katalikų daug bažnyčių, nusavino bažnytines žemes, suvaržė parapijas.

Kadangi kraštas negalėjo likti be apšvietos, tai rusai ėmė kurti savas mokyklas, valdines, kad jaunimą auklėtų ir mokytių svetimoje dvasioje. Aukštesnes mokyklas baigusiems nebuvo leidžiama laisvai išvykti į vakarų Europos universitetus. Jie tegalėjo rinktis rusiškus universitetus. Maskvos universitete studijuojantiems buvo dar teikiamos stipendijos. Už jas tekdavo atidirbti Rusijoje. Be to, ir savo lėšomis baigusiems aukštąjį mokslą nevisiems leisdavo dirbti Lietuvoje. Ru-

sija norėjo Lietuvą laikyti be išsilavinusių pasauliečių vadų. Tiktai kunigai buvo likę žmonėm vadovais.

2. KOVĄ su rusinimu ir pravoslaviniu daugiausia vedė kunigai, kurių nemažai dalyvavo abejuose sukilimuose. Kun. Antanas Mackevičius, kilęs iš Tytuvėnų, buvo vienas iš 1863 sukilimo vadų. Tačiau abu sukilimai turėjo ir lenkiškojo patriotizmo atspalvį. Nemažai kunigų, kilusių iš dvarininkų, jautėsi suaugę su lenkų kultūra. Kiti kunigai, kilę iš kaimo, tam priešinosi.

Tautinis lietuvių atgimimas pradėjo stiprėti po antrojo sukilimo. Atsirado slapta lietuviška spauda ir slaptos kaimo mokyklos. Tam judėjimui daug pasitarnavo Žemaičių vysk. Motiejus Valančius († 1875) ir apie jį susitelkę kunigai. Pasauliečių inteligentų beveik nebuvo. Jų pradėjo rasti gimnazijose, kurių kelios įkurtos ir Lietuvoje, ir rusų universitetuose tiktai XIX amžiaus pabaigoje. Kunigaiėjo mokslus Kauno, Vilniaus, Seinų seminarijose ir Petrapilio Dvasinėje Akademijoje. Kai kurie slapta vyko dar mokytis Šveicarijon į Fribourgo universitetą ir Belgijon — į Louvaino.

Besimokąs lietuvių jaunimas ėmė kurti slaptus savo būrelius - kuopeles, draugijėles. Jų tikslas buvo palaikyti lietuvių, lavintis ir kovoti su rusų priespauda. Pirmąją tokią savo draugijėlę įsteigė Maskvos lietuviai studentai (1886). Kauno kunigų seminarijos klierikai po poros metų įkūrė Lietuvos Mylėtojų draugiją (1888). Mintaujoje besimokantieji gimnazistai susitelkė į Kūdikio draugiją (1890). Slaptai būrėsi taip pat klierikai Seinuose ir kunigai - akademikai Petrapilyje. Savo uždarus būrelius turėjo Varšuvos, Tartu (Dorpato) ir Petrapilio lietuviai studentai. Šveicarijos Fribourge buvo įsteigta "Rūtos" draugija (1898), Belgijos Louvaine — Lithuania (1909). Slaptų moksleivių būrelių po 1905 metų Lietuvoje buvo beveik kiekvienoje gimnazijoje.

Slapti būreliai ugdė narių tarpusavio pasitikėjimą ir stiprino kovos dvasią. Iš jų kilo naudingų Lietuvai sumanymų ir darbų. Varšuviškiai, padedami maskviškių studentų ir seiniš-

kių klierikų, įkūrė *Varpą* (1889). Kauniškiai klierikai pradėjo leisti *Apžvalgą* (1890) ir *Tėvynės Sargą* (1896). Tačiau uždarumas bei nepatyrimas turėjo ir neigiamų pasėkų. Kauno "Tėvynės Mylėtojai" 1890 suskilo: vieni pabrėžė daugiau pačią organizaciją, kad ji būtų drausminga ir neiširtų, o kiti — idėjinį narių ryšį. Tarp seiniškių ir kauniškių klierikų pasirodė regionaliniai ir kalbiniai (tarminiai) skirtumai, ypač tarp žemaičių ir sūduvių. Petrapilio studentų pasauliečių draugijoje atsiradę nesutarimai iššaukė naują sambūrį — *Fraternitas Lithuanica* (1908), užsimojusį "lavinti, tobulinti ir ruošti tvirtus lietuvius intelligentus" (Aš' 10, N 2, 12).

Organizaciniam jaunimo darbui kartais trūko gilesnės minties, vienijančios idėjos. Jaunimo sambūriai dar skeldėjo ir dėl to, kad visoje tautoje nebuvo aiškaus, visus jungusio siekimo. Vieno tik pasipriešinimo rusinimui ar lenkėjimui dar nepakako, kad jaunimą uždegtų.

3. JUNGTIES bejieškant, dėmesys savaime nukrypo į politinius tikslus, kurie imta laikyti pagrindiniais. Taip dalis lietuvių studentų įsijungė į Rusijos politines grupes ir bandė jų siekimus bei veikimo būdus perkelti Lietuvon. Pirmasis toks sąjūdis buvo socialistinis, pradėjęs leisti savo laikraštį *Darbininkų Balsą* (1901). Po metų (1902) susidarė demokratinis liberalinis sąjūdis, kuris netrukus suskilo (1905) ir ėmėsi leisti du laikraščius — *Lietuvos Ūkininką* ir *Lietuvos Žinias*. Prie antrojo laikraščio 1910 išėjo Lietuvos moksleiviams skiriamas *Aušrinės* priedas. Iš jo skaitytojų organizavosi aušriečių būreliai, nusiteikę liberališkai ir net ateistiškai.

Tikėjimą tvirčiau išlaikę lietuviai studentai ir moksleiviai savo atskiram laikraščiui rado prieglobstį prie *Draugijos* (1907) žurnalo. To žurnalo priedas buvo pavadintas *Ateitimi* (1911). Tik šiuo atveju ne laikraštis iššaukė sąjūdį, kuriam davė tik vardą, bet sąjūdis siekė savo laikraščio ir jį išleido. Be to, ateitininkų atsiradimui daugiau yra būdingas siekimas religinių - kultūrinių tikslų. Parengiamąjį darbą tam sąjūdžiui atsirasti atliko Petrapilio Dvasinės Akademijos studentai teologai.

Petrapilio Akademija anais laikais telkė rinktines jėgas iš Lietuvos kunigų seminarijų, kuriose jau veikė slapti klierikų būreliai. Petrapilyje jie jungėsi į draugiją Lithuania, kuri derino skirtingą kauniškių ir seiniškių veiklą. Iš to kilo Tėvynės Sargas. Be to, Petrapilio Lithuania ėmėsi jungti lietuvių katalikų jaunimą, ėjusį mokslus. Taip atsirado ateitininkai.

BIBLG. Būčys, P. P., Prieš senajam Tėvynės Sargui užgemant, TS '47, N 1. — Dovydaitis Pr., Lietuvos moksleivijos tikrieji keliai ir šunkeliai, At '35, N 5, 6-7, 8-9. — *Fraternitas Lithuanica* 1908-1938, Putnam 1958. — Gustaitis, Radzevičius, P., Steponaitis A. apie Fribourgo Lithuania — Rūtą 25 metų sukakties proga, At '24, N 5-6. — Ivinskis Z., Didysis kovotojas M. Valančius, Drg. '60, N 137. — Jasiukaitis K. Mintaujos laikai, Gubos '27, 82-92. — Stakauskas J., Lietuviškoji sąmonė Seinų seminarijoje, TK '39 ir '40; Lietuviškos minties pasireiškimas Žemaičių seminarijoje TK '38. — Tumas J., Apžvalga ir apžvalgininkai K '25.

P A R E N G T I S

Kultūrinis darbas * Naujų jėgų
reikalas * Pirmieji žingsniai

Po 1905 metų revoliucijos buvo leista Lietuvoje laisviau steigti kultūrinės draugijas. Tuojau Kaune Įsisteigė Saulės švietimo dr-ja, Marijampolėje — Žiburio, Vilniuje — Ryto. Knygoms leisti Kaune įkurta Šv. Kazimiero dr-ja. Buvo dar organizuojami darbininkai: Kaunijoje — Šv. Juozapo dr-ja ir Sūduviuose — Krikš. Darbininkų dr-ja, blaivininkai, moterys (LKKM dr-ja, Šv. Zitos). Bet tam darbui stigo pasauliečių vadovų.

1. KULTŪRINIAM darbui ir toliau teko vadovauti kunigams, kurie buvo arčiau liaudies, gerai matė apšvietos reiką. Kunigų vadovaujama Saulės draugija ypačiai buvo veikli: steigė privatinės mokyklas, suaugusiems kursus, mokytojam seminarias, buhalterijos kursus, skaityklas ir k. Pasauliečiai inteligentai, jeigu nepradingdavo Rusijoje, tai daugiau jungėsi į politinį darbą: siekė pirmiausia iškovoti Lietuvai daugiau laisvės ir demokratinę santvarką. Toje veikloje judriausi buvo socialistai. Jeigu ir jie ėmėsi kultūrinio darbo, tai jį lenkė saviem politiniam tikslam ir jungė su ateistiniu socializmu.

Bandymas pasitelkti pasauliečius kultūriniam darbui krikščioniškoje dvasioje buvo pirmiausia išmėgintas Vilniuje. Kan. Juozas Tumas - Vaižgantas patraukė keletą pasauliečių iš demokratų liberalų ir pastatė juos priekyje *Vilties*, Vilniuje leidžiamojo laikraščio. Šie pasauliečiai taip pat matė rei-

kalą suaktyvinti kultūrinį darbą, kaip atramą politiniam savarankumui.

Kaikurių pasauliečių bendradarbiavimas su kunigais sukėlė nepasitenkinimą. Ypač buvo nepatenkinti socialistai, kurie savo laikraščiuose kunigus labiausiai puolė. Neslėpė baimės, kad katalikai gali sustiprėti ir kliudyti jų siekimam: matyti Lietuvą socialistinę su tariamąja "pažangia kultūra". Katalikų Bažnyčia buvo laikoma atsilikusi ir priešinga bet kokiai pažangai. Kas norėjo rodytis tikrai "pažangus" ir be kritiškos nuovokos pasidavė tam melui, su kunigais nesidėjo. O tokių pasauliečių inteligentų buvo dauguma. Juos atkreipti nuo klaidingų pažiūrų mažai buvo vilties. Viltis krypo į jaunesniąją kartą.

2. UGDYMAS naujos kartos krikščioniškam ir tautiškam darbui turėjo prasidėti nuo tų studentų bei moksleivių, kurie dar nebuvo pasvirę eiti į kraštutinumą ir laikėsi nuosaikios katalikybės. Ir tarp pačių studentų brendo mintis jieškoti naujų kelių, ne tų, kuriais norėjo vesti "pažangieji". Antai, Stasys Šalkauskis mini Maskvos studentų vieną susirinkimą (1907), kuriame pats kritikavo pozityvistinį, laisvamaninį ir marksistinį studentų nusistatymą. "Iš tos kritikos — rašo jis — nebuvau ryžęsis betgi padaryti kokių nors praktinių išvadų ir kurti pozityvią programą naujam religiniam filosofiniam sąjūdžiui, nes ir neturėjau tada aiškaus supratimo apie naujus tikslus ir priemones" (At '36, N 12, 476).

Jei Maskvos lietuviai studentai buvo užsikrėtę kairiomis pažiūromis, tai Petrapilio — praradę "lietuvių inteligentų idealus". Pastarieji buvo kaltinami priimą į savo draugiją nariais prisiplakusius iš lenkų ir tokius, "kuriems nerūpėjo ne tik Lietuva, bet ir niekas kitas. Tokie tipai, gavę diplomus, išnyksta tarsi dūmai, nei pėdsako nelieka" (Aš '10, N 2 12).

Tarp moksleivių, šalia radikalių kairiųjų, būta ir tokių, kuriems nerūpėjo niekas kitas — tik paūžti ir nugerti. Tokius reiškinius kėlė to meto spauda, susirūpinusi, ką tokie moksleiviai gali žadėti Lietuvai, kuri buvo sunkioje kovoje už savo tautinę egzistenciją.

Reikalas kurti naują sąjūdį, kuris turėtų aukštus idealus, aiškią veiklos programą ir gerą organizaciją, buvo plačiai jaučiamas. Apie tai "ne kartą ir ne vienoj vietoj buvo diskutuojama", prisimena M. Krupavičius. "Ne kartą teko ir man tuo klausimu kalbėtis ir diskutuoti su moksleiviais, kai pats buvau moksleiviu (ligi 1905), ir su mokytojais, kai buvau mokytoju (ligi 1908) (At '36, N 12, 464).

3. PIRMIEJI ŽINGSNIAI telkti katalikus moksleivius ir studentus, kaip minėta, pradėti Petrapilio Akademijos auklėtinių. Tos minties iniciatorius gerai nežinomas. Galima spėti, kad buvo Jurgis Matulaitis, sociologas, atvykęs akademijon profesoriauti 1907 rudenį. Jo mokinyš Vladas Jurgutis buvo tos minties pirmasis vykdytojas. Jis 1908 vasarą sukvietė Kaune pirmąjį pasitarimą. Pasitarime dar dalyvavo teologijos studentai M. Vaitkus, Pr. Kuraitis ir J. Galdikas. Pastarasis buvo parvykęs atostogų iš Louvaino universiteto, o pirmieji trys — iš Petrapilio. Susirinko Rotušės aikštėje, St. Peterburgo viešbutyje (vėliau vaistinė), kur apsvarstė pirmuosius įstatus. Dėl jų atsiklausė A. Jakšto ir ryžosi veikti.

Tolimesnis darbas teko VI. Jurgui ir Pr. Kuraičiui. Pr. Kuraitis dar įtraukė Mečislovą Reinį iš Vilniaus. "Reinys ėmėsi darbo tokiu uolumu, kokio, rodos, nebuvo galima tikėtis. Šalia Kuraičio jis, regis, daugiausia laiškų parašė jauniems inteligentams, studijuojantiems įvairiuose Rusijos ir užsienio universitetuose bei kitose aukštosiose mokyklose" (At '55, N 9). VI. Jurgutis ryžosi surasti šiam sąjūdžiui pasaulietį. Iš laiškų buvo surinktos žinios apie gabų ir kruopštų Maskvos studentą Praną Dovydaity. VI. Jurgutis 1909 vasarą nuvyko pas jį, grįžusį į tėviškę atostogų, ir tris dienas su juo kalbėjosi, kol prikalbino (TS '48, N 4, 250). Pr. Dovydaitis savu keliu laimėjo vieneriais metais jaunesnį Marijampolės abiturientą Elizijų Draugelį, o šis — bebaigiantį gimnazistą Vytautą Endziulaitį. M. Vaitkui pavyko įtraukti Aleksandrą Stulginskį.

BIBLGR. Apie Viltį ir viltininkus žr. visą NR '32, N 42 ir Vr 32, N 10. — Vaitkus M., Pirmieji Ateities gimdytojai: At '55, N 9.

S A J Ū D I S

Moksleiviai * Studentai

LKS Sąjunga

Petrapilio akademikų padaryta pradžia rado greitą atgarsį. Moksleiviai dar tais pačiais metais pradėjo kurti būrelius, o studentai kitais metais išsirinko savo sąjungos vadovybę.

1. MOKSLEIVIAI buvo arčiau vieni kitų — daugiausia savo tėvynėje arba arti jos. Didesnėje masėje taip pat labiau kaito pasaulėžiūrinės rungtys. "Katalikiškojo mokslus einančio jaunimo sąjūdis ėmė plisti kaip gaisras perdžiuvusiose prerijose, kadangi Lietuva buvo tokio sąjūdžio trokšte pertroškusi. Beregint įsijungė į veikimą daugumas mokyklų kapelionų, kurie negaišdami ėmė kurti slaptus katalikų moksleivių būrelius" (At '55, N 9, 195).

Liepojos gimnazijoje, kur mokėsi didelis skaičius lietuvių, jau 1908 buvo įkurtas slaptas katalikų moksleivių būrelis. Iniciatorius buvo Leonas Bistras su keletą savo draugų (At '30, N 6-7, 305). K. Bizauskas dalyvavo Mintaujos gimnazijos būrelyje. Persikėlęs į Kauno gimnazijos VI klasę jis čia jau rado veikiančius vienminčius ir pasidarė jų vadu. 1909 pradėjo telktis Šiaulių katalikai moksleiviai, vadovaujami kapeliono kun. J. Didžiulio; pirmąjį būrelį sudarė 8 nariai. Telšiuose kapelionas M. Vaitkus 1910 įtraukė į katalikų būrelį septynetą vėliau žinomų veiklių ateitininkų.

Savo ruožtu moksleivių sąjūdį rėmė Saulės mokytojų seminarijos ir mokyklos mokytojai Kaune, kaip Stanelytė ir

Myk. Antanaitis. Panašiai darė Žiburio mokyklų mokytojai Mariampolėje, Vilkaviškyje.

Moksleivių judėjimas iškėlė ir jų spaudos reikalą. Tuo buvo susirūpinęs A. Jakštas - Dambrauskas. Jis ketino leisti jaunimo priedą prie savo Draugijos ir 1910 pradžioj siūlė M. Vaitkui imtis jį redaguoti (At '55, N 9, 195). Tokiam jaunimo priedui, kaip matysime, ruošėsi ir kiti.

2. STUDENTAI, pradėję laiškinių sąjūdį iš Petrapilio, toliau nesiėmė plėsti savo veiklos Rusijoje, nes nebūtų buvę saugu. Nutarta organizacinį štabą perkelti į užsienį ir tai pavesa Louvaino draugijai "Lithuania". Čionai 1909 rudenį atsirado judrusis sąjūdžio pradininkas Pr. Kuraitis. Louvaine jis sudarė (1909. 10. 28) organizacinį studentų komitetą, kurio pirmininku buvo išrinktas vilnietis Antanas Viskanta, o sekretoriumi — Pranas Kuraitis.

Organizacinis komitetas parengė įstatų projektą. Jame taip apibūdintas organizacijos tikslas: "Padėti katalikams studentams sąmoningiau suvartoti jų mokslo jėgas ir sutvarkyti jiems skiriamą medžiaginę pašalpą, kad geriau pasirengtų prie kultūros darbo Lietuvoje" (At '20, publ. N, 113).

Komitetas dar surašė "atsišaukimą į draugus studentus" ir kartu su įstatais 1909. 11. 11 pasiuntė Fribourgo "Rūtai", Petrapilio "Lituanijai", Romos ir Krokuvos studentų būreliam.

Pirmasis atsišaukimas atskleidžia studentų telkimo tikslus ir organizacinius uždavinius. Jis yra svarbus dokumentas, dėl to nurašome čia esminę jo dalį:

"Nevienam iš mūsų draugų studentų atėjo į galvą mintis, kad reikia organizacinių jėgų pagalba lemčiau sutvarkyti santykius tarp visos lietuvių katalikų jaunuoменės, einančios aukštuosius mokslus.

Mums iš tikro turi būti svarbu kiek galima geriau tarp savęs susipažinti ir sužinoti, kas, kaip, kur daroma, prie kokio ateities darbo tėvynėje rengiasi. Norint tiksliai ir sąmoningai, bendromis jėgomis varyti ateityje kultūrinį darbą Lietuvoje, juk būtinai reikia, kur ir kiek galima, susidaryti tuo tikslu bendras pažiūras.

Pirmiausia dėdami idėjinį pagrindą mūsų bendriems reikalams, mes turime būtinai sueiti į nuomonių vienybę dėl dviejų dalykų —

lietuviškumo ir katalikiškumo. Mes negalime neturėti dėmesyje, kad nemaža lietuvių, išėjusių mokslus, užmiršta savo šventas pareigas (ir) tarnauja svetimiesiems. Tuo tarpu suvargusioje mūsų tėvynėje visokie atėjūnai ir išgamos, kitų tautų kultūros ir politikos reikalų vardan, varo nelemtą ištautinimo darbą.

Mes negalime neatkreipti dėmesio į tai, kad kai kurie lietuviai katalikai, išėję mokslus, nesirūpina katalikų tikėjimo jėgų sunaudoti mūsų visuomenės gyvenimo ligoms gydyti, įvairių rūšių vargams mažinti, visokeriopai tėvynės gerovei didinti.

Mums negali būti vistiek, kad šios ar kitokios partinės ideologijos vardan temdoma mūsų brolių protas; kad žemesnės kultūros blizgučių vardan jų protuose ir širdyse silpninama doros pagrindai, o jų sieloj griauinama kilnūs tikėjimo idealai. Mums negali būti vistiek, kad vardan tariamosios pažangos vienuose dalykuose būtų trukdoma pažanga kur kas svarbesnių reikalų srityje.

Toliau mums negali nerūpėti klausimas, kaip naudingiau jau dabar, studentavimo laiku, panaudojus tėvynės labai mūsų rašinius. Pagaliau mums būtina turi rūpėti ir likimas pašalpų, skiriamų lietuviams katalikams studentams. Mūsų šelpimo draugijos skundžiasi, kad nesant tam tikros lietuvių studentų organizacijos, skiriamoji pašalpa tenkanti kai kada ne tam, kam ji turėtų tekti.

Tuo tikslu kaikurie draugai kreipėsi į Louvaino universiteto lietuvius studentus, kad pasirūpintų įkurti Lietuvių Katalikų Studentų Sąjungą. Louvaino lietuviai, mielai sutikę patarnauti lietuvių katalikų studentų labai, išrinko minėtai sąjungai steigti organizacinį komitetą.

Suprasdami neatidėliotino reikalo svarbą..., pasiryžome pradėti organizavimo darbą — kreiptis minėtos Sąjungos įkūrimo reikalu į įvairių miestų lietuvių katalikų studentų draugijas. Tuo tikslu rašome ši atsišaukimą į draugus studentus, pridėdami steigiamajai Sąjungai paruoštus įstatus.

Toliau rašoma, kaip, nelaukiant vasaros, įkurti Sąjungą. Atsišaukimas baigiamas žodžiais: "Drįstame tikėtis netrukus sulauksią Jūsų atsakymo minėtu reikalu". Atsakymai buvo gauti greit ir visi palankūs. Tik Romos studentai buvo kiek kitokios nuomonės dėl sąjungos formos.

3. SĄJUNGA. Organizacinis komitetas 1910. 1. 29 kreipėsi į studentų draugijas bei atskirus asmenis, prašydamas siūlyti sąjungai vietą ir valdybos kandidatus. Daugiausia pasisakyta už Louvainą (At '20, jubl. N, 111-12). Čionai 1910. 2.

19 ir buvo sudaryta pirmoji sąjungos valdyba iš Jurgio Galdiko (pirm.), Prano Kuraičio (sekr.), Antano Maliauskio (ižd.) ir Antano Viskantos (nario). Po metų (1911. 7. 15) įvyko pirmoji sąjungos konferencija, išrinkusi naują valdybą iš studijuojančių Maskvoje: Prano Dovydaičio (pirm.), Eliziejaus Draugelio (ižd.) ir Antano Kauno (sekr.).

Maskva jau buvo išjudėjusi. Medicinos stud. E. Draugelio iniciatyva 1910 buvo įkurta katalikų studentų draugija "Rūta". Jai priklausė (be minėtųjų trijų valdybininkų) dar Vytautas Endziulaitis, Zigmas Starkus, vėliau Pijus Grajauskas, Romualdas Dulskis, Viktoras Vailokaitis, Valickas, Bronius Draugelis, Janulis, Avižienius, Kazys Bizauskas ir kiti.

Dovydaitis perėmė katalikų stud. sąjungos vadovybę, bet *spiritus movens* ir toliau buvo Pr. Kuraitis. Jis rūpestingai ir gausiai susirašinėjo su naujuoju pirmininku. Šalkauskis prisimena, kad jau 1910 Dovydaitis jam rodęs sieksninius Kuraičio laiškus. Dovydaitis tada kalbinęs Šalkauskį vykti į Tartu (Dorpatą) susipažinti su tenykščiais studentais lietuviais katalikais ir aptarti jų suorganizavimą. Šalkauskis tuo metu ruošėsi valstybiniams egzaminams, o po to turėjo vykti su sergančiu broliu į Samarkandą, tad šios misijos atsisakė. Dovydaičio susirašinėjimas su Kuraičiu jam buvęs įdomus, nes atskleidęs prasidėjusį naują sąjūdį (At '36, N 12, 476).

Tartu studentų branduolį ėmėsi organizuoti med. stud. Leonas Bistras, o Kievo — med. stud. Vaclovas Tiškus.

Sąjūdžio laikraščiu buvo pradėjusi rūpintis jau liuveniškę valdyba, o vykdyti ėmėsi maskviškė. Taip tas naujas sąjūdis perėjo į studentų pasauliečių rankas. Beliko jį pakrikštyti ir nutiesti jam veikimo gaires.

BIBL.GR. *D-nis J.*, Krikščioniškosios moksleivijos judėjimas ir jo tikslas, At '13, N 5-7. — *Dorius Iz.*, Šis tas iš Sąjungos veikimo, At '20, jubl. N. — Katalikų studentų sąjungos atsišaukimas Aš '10, N 5. — *Šalkauskis St.*, Atsakymas prof. Pr. Dovydaičiui, At '36, N 12. — *Turauskas E.*, Tai buvo seniai, At '30, N 12; Iš pageltusių lapų, At '55, N 2. — *Vaitkus M.*, Ateitininkijos genezė, TS '48, N 4. — Pr. Kuraičio laišakai JAV lietuviui kunigam (Kun. A. Staniukyno archyvas Chicagoje).

V A R D A S

Gairė * Atrama * Centras

"Ateitininkijos kūrėjai jau rado bevardžių ateitininkų eiles. Jie tik davė jiems vardą, susitemino mintis ir idealus, pastatė aiškiau tikslus ir uždavinius, surinko vienon šeimon ir išrikiavo" (At '51, N 2, 23). Sąjūdžio kūrėjai, iš tikro, buvo vieni, o krikštytojai kiti.

1. GAIRĖ. Studentų sąjūdis jau turėjo savo vardą — Lietuvos Katalikų Studentų Sąjunga. Oficialiai to vardo laikėsi ligi 1921. Moksleivių sąjūdis buvo bevardis ligi pasirodant jį žurnalui "Ateičiai".

Ateities vardą pasirinko Kauno moksleiviai. Nuo 1910 rugsėjo jie tuo vardu leido rankraštinį laikraštėlį. Kauno moksleivius tada globojo kan. Povilas Dogelis. Jis palaikė ryšius su luvainiškiais ir fribourgiškiais studentais. Iš jų buvo gavęs tų kraštų katalikų jaunimo laikraščius — L' Avenir ir Die Zukunft. "Ateities" vardu (The Future) leido savo laikraštėlį ir Anglijos katalikų jaunimas. Taigi, *Ateitis* buvo lyg bendra gairė katalikų jaunimo sąjūdžiams kituose kraštuose.

Ateities krikštytojas faktiškai buvo kan. P. Dogelis. Jis rūpinosi, kad ir sąjūdžio laikraštis išeitų Kaune. "Kan. Dogelis šiuo reikalu padarė ir konkrečių žygių. Pasiūlymas buvo priimtas; priimtas ir laikraščiui pasiūlytasis vardas Ateitis... Rankraštinė Ateitis yra davusi vardą ir mūsų spausdinamai Ateičiai" (At '35, N 12, 534).

2. ATRAMA. Sąjūdžio idėja buvo kilusi iš buvusių Kauno klierikų, vėliau Petrapilio akademikų. Pirmieji sąjūdžio

Neapmokamas priedas prie „Draugijos“

50 n-rio

ATEITIS.

VASARIO 1911 M.

№ 1.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune.

įstatai taip pat buvo parengti Kaune. Kaunas davė vardą ir Kaunas priglaudė pirmąjį laikraštį. "Moksleivių kuopa džiaugėsi ir didžiavosi, kad naujam lietuvių katalikų laikraščiui vardas bus paimtas iš jos kuopos rankraštinio laikraščelio.

Ateities pasirodymo laukta su didžiausiu ir kažkoku nervingu būkštavimu. Norėjosi, kad ji pasirodytų kuo greičiausiai ir kad pasirodytų gerai" (At '35, N 12 534).

Kauno moksleiviai ėmėsi parengti Ateičiai kelią. "Nutarėm susirašyti su visų mokyklų moksleiviais. Nepažindami jų kreipėmės į kapelionus — prefektus, kad sužinotume adresus. Juos gavę, rašėme ilgiausius laiškus, įrodinėdami Ateities reikšmę, prašydami ją platinti ir steigti ateitininkų kuopeles. Laiškų buvo parašyta į Marijampolę, Vilkaviškį, Veiverius, Suvalkus, Seinus, Ukmergę, Uteną, Panevėžį, Šiaulius, Raseinius, Telšius, Palangą, Liepoją, Mintaują, Mažeikius, Biržus. Gauta daug entuziastingų atsakymų" (Tnp).

Apie šį pasiruošimą Bizauskas pranešė Dovydaičiui Maskvoje. Šis atsakė: "Su 50 Draugijos numeriu pirmas balsas tikrai pasirodys. Nežinau, ar visi sutiks su jame išdėstytomis mintimis, norais, troškimais... Pamatysime! O dabar jau galime pradėti tartis apie platinimą. Pranešk į kurią Lietuvos vietą ir po kiek maždaug egzempliorių manai reikės siųsti" (Tnp).

Kauno moksleiviai buvo pirmoji techniškoji atrama naujo vardo laikraščiui. Kokios moralinės atramos tikėjosi pats laikraštis, į kokius skaitytojus jis taikė? Kitas redakcijos narys (E. Draugelis) rašė kauniškiams: "Noriu pastebėti, kad mums svarbu turėti ne daug šalininkų, bet gerų, pasišventusių, atsidavusių ir nenuilstamai dirbančių" (Tnp). Tokių, matyt, jau būta, nes Ateities pradėta spausdinti 1.000 egzempliorių.

3. CENTRAS. Moksleiviai dar neturėjo savo centro, tad "Ateitis pasidarė lyg koks centras, kuris spietė visus krūvon". Ateičiai pasirodžius, visas organizacijos darbas ėmė eiti sparčiau. "Tuo metu kai kur vis dar laikėsi bendros kuopelės su aušriečiais. Bet vieni ir kiti vis dažniau rinkdavosi skyrium, nes atsirasdavo grynai savų reikalų. Bendrieji posėdžiai buvo tik proga ginčiams. Ateitininkai kai kur susikūrė atskiras savo kuopeles. Bendrosios kuopelės skilo. Proporcingai buvo dalinamasi turtu ir knygom". Jau pirmaisiais Ateities pasiro-

dymo metais daugelyje gimnazijų įsikūrė ateitininkų kuopelės; kai kur po dvi ar tris. Jos buvo dar silpnos ir negausios, bet "buvo tokios užuomazgos, kurios galėjo plėtotis, stiprėti ir augti į tvirtą kūną" (At '36, N 1, 31).

Pirmieji Ateities numeriai parodė, kad šio laikraščio užnugaryje stovi stiprios studentų ir vyresniųjų moksleivių jėgos. "Dar dveji metai nepraėjo, kaip mūsų katalikiškoji moksleivija pradėjo savo gyvenimą viešai, o pažvelkime, kaip ji jau yra susiorganizavusi. Vilnius, Kaunas, Šiauliai, Peterburgas, Maskva, Ryga, Dorpatas (Tartu), Kievas, Kazanys, Louvainas, Fribourgas, Hallė, Muenchenas, Roma ir kiti miestai — tai vis vietos, kur ne tik gyvuoja, bet ir veikia mūsų katalikiškoji moksleivija" (At '11, N 2, 57).

Su Ateities pasirodymu katalikai moksleiviai pradėjo vadintis ateitininkais. "Ateitininkų" vardu buvo pasirašyta ir pirmoji programinė deklaracija.

BIBLGR. At-kų vardas ir veidas, Wuerzburg' 46. — *Dogelis P.*, At-kų pasisekimo paslaptis, At '31, N 3-4. — *Dovydaitis Pr.*, Aušrinė ir aušrininkai — Ateitis ir ateitininkai, At '35, N 12. — *Draugelis El.*, Ateities sąjūdis (kas pirmasis Ateities redaktorius), At '60, N 3. — *Leimonas J.*, Nepalaužiamas at-kijos ažuolas (kan. P. Dogelis), At '51, N 9. — *Turauskas E.*, Iš mūsų praeities, At '29, N 11. — *Vaitkus M.*, Pirmosios Ateities gimdytojai, At '55, N 9. — *Varnis*, Kodėl aš prisidėjau prie būrelio moksleivių, susispietusių apie Ateitį, At '13, N 4.

L I N K M Ė

Problema * Deklaracija Reakcija

Vardas nebuvo taip svarbu, kaip linkinė, kurią reikėjo atskleisti pirmuoju Ateities žingsniu. Moksleiviai apie tai negalvojo. Jų vienintelis buvo noras, kad "Ateities turinys būtų įvairus, įdomus ir visiems patiktų". Kitaip galvojo Dovydaitis, tuometinis studentų pirmininkas. Ateitis turinti ne "žmonių ūpą sekti", bet juos vesti (At '35, N 12, 534). Vėliau jis tą patį išreiškė dar tiksliau: "Ne idealas turi taikytis prie jį siekiančiojo, bet kovotojas už idealą turi kilti prie jo" (At '23, N 2, 79). Kryptis, kurią išreiškė studentų atsisaukimas, būtent, lietuviškumas ir katalikiškumas, atrodė per bendra. Per bendras buvo ir "kultūros darbo" pabrėžimas.

1. CENTRINĖ PROBLEMA to meto moksleiviams ir studentams buvo kita. Vieni kryo į socializmą ir gyvenimo pagrindan dėjo medžiagą be dvasios, civilizaciją be tikrosios kultūros, klasinę visuomenę be žmogaus asmenybės. Socializmas buvo ne tik bedvasis, bet ir griauantis dvasinį — teistinį — krikščioniškąjį gyvenimo pradą. Kiti nešėsi į liberalizmą, gyrė berybę individualistinę laisvę. Jų kultūros idealas buvo pozityvistinis — be principų, be dorinio idealo, be krikščionybės. "Kristaus mokslas kitados gal ir buvo labai tinkamas gyvenimui, bet mūsų gadynėje daug kas jau paseno ir nebetinka" (At '35, N 11, 467).

Šie žodžiai, pasakyti vieno jauno liberalo Maskvos lietuvių studentų skaityklos sueigoje, buvo pirmas išspėjimas

ateitininkų krypties formuluotojui jieškoti gilesnio sprendimo naujam katalikų sąjūdžiui. Jis ėmėsi mokslinio kelio patikrinti krikščionybės vertę mūsų laikams. Kertinis klausimas buvo *Kristaus asmuo ir evangelijų istoriškumas*. Tiem dviem klausimams jis rado atsakymą, kurio rezultatais jau 1910 pradėjo dalintis su Draugijos skaitytojais. Tai buvo dvi plačiai užsimotos studijos — "Problema apie Kristų" ir "Biblija ir Babelis". Tais pačiais metais jis buvo paprašytas skaityti paskaitą Maskvos lietuvių studentų draugijai ir pasirinko temą apie Kristų. Jo žodis buvo nelauktas jauniem draugam materialistam. Dovydaitis pasirodė su kaustytais mokslo argumentais ir niekas nedrįso jam oponuoti. Liberalinė Aušrinė paprašė Dovydaitį straipsnio, ir jis parašė jai "Tikėjimo elementas žmogaus gyvenime" (Aš '10, N 6).

Dovydaitis įsitikino, kad kultūros nugrėžimas prieš krikščionybę yra pats giliausias nesusipratimas, dėl to jauno žmogaus drąsa jis skelbė "protestą prieš to meto antikristišką nuomonę". Jis išėjo ginti Kristų, krikščionybę, krikščionybės istoriškus dokumentus nuo antikristiškų puolimų to laiko naujausiame moksle, skelbiamame iš universitetų katedrų ir šalių" (At '35, N 11, 467-68).

Mintis ginti Kristų Dovydaičiui atrodė esanti toji "ateities mintis", kurią turėtų atstovauti naujas katalikų moksleivių ir studentų sąjūdis. Šią mintį jis ruošėsi perteikti pirmuoju, viešu deklaraciniu žodžiu Ateityje. Tam reikalui aišku netiko mokslinis aparatas, kurį jis vartojo savo straipsniuose Draugijoje ir paskaitose. Reikėjo jieškoti kitos formos ir kito būdo pasakyti trumpai, tiesiai ir drąsiai.

2. DEKLARACIJA turėjo būti kertinis idėjinis akmuo naujam sąjūdžiui. Autorius jautėsi per jaunas, nors ir pasirengęs, šiam uždaviniui. Prieš pradėdamas rašyti, jis užėjo pas vieningą lietuvių kunigą Maskvoje ir jam pasakė: "Leisime Ateitį, o dabar, kunige, einam į bažnyčią — išklausk mane išpažinties". Prisiminęs šį įvykį kun. Emilijonas Paukštys pastebi: "Kitas tris dienas aš jį mačiau bažnyčioje besimeldžiantį ir beprieimantį šv. komuniją" (At '54, N 9, 204).

Tuo metu Dovydaitis gyveno su draugu viename kambary, penktame aukšte, Nikitos bulvare. Draugo nekliudomas sėdo rašyti "Tris pamatinius klausimus" ir rašė vienu prisėdimu — ligi pusiaunakčių. Rytą straipsnis išėjo paštu į Kauną kun. Aleksandrui Dambrauskui - Jakštui, Draugijos redaktoriui. Šis jį gavęs, atsiuntė autoriui atviruką, prasidedantį žodžiais: "Bravo, bravissimo!" (At '35, N 12, 536).

"Trys pamatiniai klausimai" buvo tokie: Kuo mes save vadiname ir kodėl? Ką mes aplink save matome? Kokios mūsų priedermės, siekiai ir keliai?

Atsakymas į pirmąjį klausimą: Esame teistai, krikščionys, katalikai; išpažįstame Dievą, Kristų, Bažnyčią.

Į antrą klausimą: Matome žmogaus tragediją be Dievo, bedvasės kultūros grėsmę; matome mokslo, palenkto ateizmui, svaistėjimus.

Trečias klausimas buvo pagrįstas įsitikinimu, kad "žmonijos tobulybė ir atbaiga priklauso Kristui, koks jis yra Katalikų Bažnyčioj. Kristui priklauso ateitis ir tik jis gali atnaujinti mūsų gadynės pasaulį".

Dėl to naujo sąjūdžio siekiai ir kelias negali būti kitoks, kaip tik šis: atnaujinti Kristuje save ir gyvenimą, dorovę ir mokslą; atnaujinti drąsios kovos ir pažangios mokslinės kūrybos keliu.

Deklaracija sukaupė teologijos, filosofijos ir gamtos mokslų išvadas ir jas suvedė į vieną kristocentrinę viršūnę, išreiškiamą šūkiu: *Visa atnaujinti Kristuje!* Deklaracija išėjo moksliškai pagrįsta. Pastatytas krikščioniškasis naujo sąjūdžio credo.

3. REAKCIJA į šį naują credo buvo įvairi. A. Jakštas pasidžiaugė, kad "mūsų, senesniosios kartos neužbaigtą darbą skuba imti į savo rankas mūsų jaunuomenė, idealų gerbėja, naujų kelių jieškotoja, ateities kūrėja". Jis patarė "programinį straipsnį visiems skaitytojams atidžiai ir sąžiningai permedituoti" (At '11, N 1, 3-5). J. Staugaitis, Vadovo redaktorius, rašė: "Širdis kilte kyla, skaitant tokią mūsų jaunimo programą. Sunku tikėti, kad Kristaus idealas, rodomas atei-

tininkų gyvenimu, nepatrauktų mūsų jaunimo didžiosios širdžių. Su dideliu džiaugsmu sveikindami ateitininkus, iš širdies gilumos tariame jiems: Dieve, padėk!" (V '11, N 33, 102). JAV *Draugas*, vertindamas "Tris pamatinius klausimus", daro išvadą, kad "ateitininkų troškimai turi tvirtus pamatus, kad jų idealai su sensu, prakilnūs, tikslingi, kad jie, t. y. ateitininkai yra pilni energijos, prakilnios dvasios, pasišventimo ir doros. Tai yra viltis, kad daug jie nuveiks gero ir kad jų darbo vaisius Dievas laimins, jeigu tikrai ištvers iki galo" (Drg. '11, N. 29, 5-6).

Vienas reikšmingų vertinimų buvo A. Smetonos "Viltyje". Priminę vakarų Europos inteligentijos posūkį idealizmo ir religijos kryptimi, jis randa, kad "tos naujosios srovės ženklai matyti ir pas mus. Dauguma šios dienos mūsų moksleivių, kaip ir vyresnioji karta, savo siekimų pagrindan mėgino dėti materializmo principą, vien juo matuoti gyvenimo veiksnius. Bet tų moksleivių tarpe ima atsirasti griežtai priešingų nuomonių.... Jų akyse religija tai nėra koks iš metų išėjęs pinigais, kurio vertė matuojama praeities saiku. Religija tai gyvas dalykas, gyvas šaltinis, ji net sau tikslas, kaip visuomet buvo, yra ir bus... Kova prieš religiją pas mus reiškėsi kova prieš katalikybę, kadangi dauguma lietuvių yra katalikai. Iš jų pusės ir kilo reakcija prieš materializmo srovę mūsų visuomenėje". Smetona stebėjosi: "tiek gyvo įsitikinimo, tiek energijos tvyska pirmame Ateities numeryje" (VI '11, N 39).

Kitokios reakcijos buvo iš kairiųjų ir liberalų. Jiems nepatiko Ateitis kaip laikraštis: atrodė nemoksliškas, klerikališkas. Bandyta mažinti jos vertę moksleivijos ir visuomenės akyse. Daugiau ir pastoviau Ateitį puolė Aušrinė.

Aušrinės redakcijos narys stud. P. Klimas (slap. Vabalėlis) bandė taip aiškinti Ateities kilmę ir linkmę: "Po revoliucijos audrų mūsų nusivylusių moksleivių ir inteligentijos dalį apėmė kažkoks buržujinis romantizmas, lyginai kaip prancūzus po revoliucijos ir imperijos. Ji pradėjo gyventi daugiau akimis (ne protu, St. Y.), kaip kad rusų inteligentijos dalis po 1905 metų atbulais ratais nuvažiavusi iš marksizmo į idealiz-

mą... Idealizmo centrą užpildė mėlynas dangus, užmiršties sapnai, tautiškas efyras, tikėjimiškoji mistiškoji ekstazė, teikdama idealistams sočios sielos nusiraminiimą, jieškomą patriotišką nirvaną. Man rodos, jog ir pati Draugija labai teisingai nujautė Ateities genezę". Idealizmas esąs nuosmukio srovė "leisti pakalnėn su ratukais, su mažiukais", atsisakant progreso ir drąsios savos minties (Aš '12, N 2, 57). Ateitininkai esą "žmonės, kuriems galvojimas yra nepaprasta sunkenybė, kurie tarytum bijo audringos minties... Ir absoliutiškas įtikėjimas, tikėjimas katalikiškas, be abejo, tokiems žmonėms patogiausias būdas apsidrausti nuo visų sunkenybių" (Aš '11, N 13, 200).

Ateitis domėjosi, kas ir kaip ją vertina, dėjo savo skiltyse spaudos apžvalgas ir santūriai atsakinėjo į įvairius priekaištus (plg. At '11, 193-97, 252-59, 409-11, 499-03; '12, 36-40, 121-26, 173-75, 214-19, 338-44). Šios ir kitos reakcijos dar labiau pasitarnavo Ateities linkmei ryškinti, gilinti, pagrįsti.

BIBLGR. *Bistras L.*, Ateitininkas — koks jis turėtų būti, At '14, N 3.

— *Dovydaitis Pr.*, Trys pamatiniai klausimai, At '11, N 1; Ateities pasirodymo poveikis, At '36, N 1; Antikristo karalystės veikėjai Lietuvoj prieš 30-25 metus., At '35, N 10; Antikristo tarnai universitetų katedrose, At '35, N 11. — *Kidykas J.*, Jubilėjiniai mąstymai (Pamatiniai klausimai tada ir dabar), At '60, N 2.—*Matusas-Sadauskas J.*, Vienas Kauno ateitininkų lapas, At '27, N 4.—*Maceina A.*, Kas yra ateitininkas, At '49, N 1. — *Navickas J.*, Pirmieji at-kai Vilkaviškyje, At '34, N 3-4. — *Paukštys E.*, Dovydaitis studentas (pirmieji at-kai Maskvoje), At '54, N 9. — *Skrupskelis Ig.*, Tautos vienybė — A. Smetonos publicistikos vedamoji mintis, Ž '34, N 8-9. — *Sužiedėlis S.*, Mūsų gaidynės stabai, At '59, N, 8. — *Vaidevutis*, Mūsų kritikams, At '13, N 2.

R E I K Š M Ė

Ateitis * Viltis * Sintezė

"Besidomint Ateities organizacijos atsiradimo aplinkybėmis, galima pastebėti du reikšmingus dalykus. Viena, Ateitis atsirado jau sekančioje kartoje, mūsų tautiniam atgimimui prasidėjus. To atgimimo dvasia buvo išsigalėjusi ir buvo išsikovotos minimalinės sąlygos laisvesniam tautos vystymuisi. Antra, Ateitis savo kilme reiškė protestą prieš demoralizuojančią rusų mokyklą ir valdžios įtaką. Ši įtaka nešė su savimi nukrikščionėjimą, nihilizmą ir anarchiją" (AI, 85). Abi šios aplinkybės atskleidžia ateitininkų sąjūdžio platesnę reikšmę.

1. ATEITIS įsiliejo į tautinio atgimimo srovę, kurią naujai pagyvino Aušra, pradėta leisti 1883. Aušra buvo "protestas prieš mūsų šviesuomenės sulenkėjimą ir suaristokratėjimą". Naujoji šviesuomenė. Aušros paskatinta, pasuko tautinė ir demokratine linkme, bet nusigrėžė prieš religinį dorinį tautos kelią. Jai grėsė, Šalkauskio žodžiais, "visuomeninis sumenkėjimas rusiškoje nihilizmo įtakoje". Aušra iškėlė tautybę, nespręsdama dvasinės atramos. "Aušra nušvietė mūsų žemiškąjį gyvenimą gimtajame krašte", palikdama nuošaliai "amžinąjį gyvenimą dieviškoje mūsų tėvynėje". Aušrai stigo gilesnio turinio, kurį turėjo atnešti naujas sąjūdis..

Šalkauskis reiškė gilų įsitikinimą, kad Ateitis atėjo papildyti tai, ko stigo Aušrai, bet Aušra buvusi reikalinga kaip atrama Ateičiai. "Be Aušros mūsų tėvynėje nebūtų galėję būti ir tokios Ateities, kokia ji dabar yra; o be Ateities nebūtų

Aušra įgavusi tikros savo prasmės. Ateitis taip laikosi Aušros, kaip gyvenimo turinys laikosi gyvenimo formos, žodžiu, du mūsų atgimimu — tautinis ir dvasinis — yra organiškai tarp savęs susiję" (AI, 65).

Praktinis jų susiderinimas vis dėlto turėjo savo sunkumų. Ateitis atėjo su dvasinio atgimimo šūkiu tada, kai "tautinio atgimimo dvasia buvo įsigalėjusi" su įvairiomis pasaulėžiūrėmis priemaišomis, nepalankiomis dvasiniam atgimimui. Ateitis atėjo reaguodama ir protestuodama, dėlto ji sukėlė prieš save reakciją. Reakcija buvo laukiama iš tų pasaulėžiūrinių srovių, kurios neigė dvasinį pradą ir kovojo prieš religiją. Bet niekas nelaukė ir nesitikėjo, kad prieš dvasinio atgimimo sąjudį sukils viltininkai, kurie patys buvo krikščionys ir ne kartą gynė krikščionybę prieš kairiųjų srovių užsipuolimus.

2. VILTIES laikraščio reakcijos trečiais Ateities gyvenimo metais kilo iš tos "įsigalėjusios tautinio atgimimo dvasios". Vienas iš viltininkų, perėjęs iš demokratinės - liberalinės krypties į kultūrinės katalikų veiklos barą, buvęs lietuvių atstovas rusų Dūmoje, J. Kubilius 1913 išėjo viešai stabdyti šio naujo dvasinio atgimimo. Jis pakaltino ateitininkus, kad jie daugiau rūpinas katalikybės dogmomis, negu visuomenės dora ir daugiau apie katalikybę kalba, negu ją gyvena. Katalikybė, pagal jį, remiasi dora, o visuomeninėje katalikų veikloje ji turėtų būti išreikšta dviem dorybėm — teisingumu ir gailestingumu. Jei ateitininkai daugiau pabrėžtų tokį savo katalikiškumą viešajame gyvenime, tada mažiau pažeistų tautinę vienybę ir neatstumtų nuo savęs pirmieji (kairiųjų).

Tuo metu viltininkų vadai buvo pradėję jieškoti vadinaimo tilto tarp kairiųjų ir katalikų. Su aktyviais kairiaisiais jie nesitikėjo rasti kalbos. Bet jų įsitikinimu, esą nemaža pasyvių kairiųjų, kurie nesibaidytų artimo bendradarbiavimo su katalikais, jei tik šie nebūtų per daug aktyvūs ir nepabrėžtų savo katalikiškumo viešajame gyvenime. Aktyvus katalikiškumas, kurį viltininkų vadai laikė kliūtimi tautinei vienybei,

kaip tik ir buvo toji priežastis, kodėl išeita pasisakyti prieš ateitininkus.

J. Kubiliui net tai užkliuvo, kad ateitininkai žegnojasi kitiems matant ir sveikinasi "Garbė Jėzui Kristui" kitiems girdint. Toks katalikiškumas turįs atstumti kitaip galvojančius ir be reikalo erzinti prieš religiją nusikreipusius. Ateitininkai, esą, būtų didesni katalikai, jei viešumoj nerodytų konfesinių savo dorybių ir neapaštalautų tarp kitų. Kubilius priskyrė ateitininkus katalikybės formalistų tipui, kuriam "bažnyčia, pamaldos, sakramentai ir kitos tikybos praktikos savaime yra tikslas". Antrajam tipui, kurį jis pavadino dvasios katalikais, "tie dalykai tik įrankis siekti krikščioniškos doros idealų. Tie įrankiai tiek jam tereiškia, kiek padeda vykdyti tuos idealus gyvenime" (VI '13, N 24).

J. Kubiliaus žodžiais atsiliepusi "tautinė dvasia" palietė ne tik ateitininkus, bet ir paties katalikiško veikimo kryptį bei principus. J tai atsakė visa eilė ateitininkų ir kitų katalikų publicistų. Pr. Dovydaičio atsakymo *Viltis* nepriėmė: jis tilpo vėliau *Ateityje* ('13, N 4). Bet *Viltis* atspaudė (N 33) L. Bistro atsakymą. *Šaltinyje* rašė Vyt. Endziulaitis (N 30), o *Draugijoje* keletą straipsnių paskelbė A. Jakštas. *Vadove* atsiliepė M. Vaitkus ir Just. Staugaitis. Redakcijų vardu reagavo *Rygos Garsas* ir kauniškė *Vienybė*.

3. SINTEZĖ. Tautinės dvasios atstovams derinio pagrindu, atrodė, turinti būti plačiai suprantama dora, moralė, nebūtinai surišta su vienu kuriuo tikėjimu. Galvodami, kad dora yra taip pat esminis elementas katalikybei ir atrama tautybei, jie tarėsi galį lengvai suderinti vieną ir antrą. Tuo tarpu Ateities sąjūdis atsistojo ant kitos plotmės. Katalikybės pagrindais yra ne tik dora, bet tiesa ir malonė. Jeigu tautybė priima visus tuos elementus, tada ji susiderina su katalikybe; jeigu priima tik dalį, tada negali būti tikro derinio. Visuomeninėje veikloje galima remtis tiktai doros principais, kurie visiems privalomi, ypač prigimtinės doros prasme. Bet tada negalima sakyti, kad remiamės krikščionybe, nes krikščionybė daugiau reikalauja.

Ateitis siekė pilnatvės — apimti visas vertybes bei visas gyvenimo sritis ir jas tinkamai suderinti. Pabrėždami katalikiškumą, ateitininkai nemažino tautiškumo vertės. Iškeldami religiją, jie nemažiau rodė dėmesio kultūrai ir prigimčiai. Pačios religijos jie neskaldė, kaip tais laikais buvo būdinga. Ateitininkai priėmė tikėjimą su visu dogminiu, doriniu ir kultiniu turiniu. Jie nėjo į misticismą, kuris laukia gyvenimo perkaltų tik iš Dievo; jie nepuolė ir į prometejizmą, kuris žmogų iškelia prieš Dievą ir kultūrą — prieš religiją. Ateitininkų kelias buvo derinti Dievo ir žmogaus veikimą, siekiant visa atnaujinti Kristuje — Dievažmogyje.

BIBLGR. *Damušis A.*, Kova už jaunimą (at-kij vaidmuo mūsų tautoj), LD '54, N 7. — *Dovydaitis Pr.*, Dėl ateitininkų veikimo, At '13, N 4. — *Ivinskis Z.*, Ateitininkų vaidmuo lietuvių tautos istorijoje, Wuerzburg '46; Ateitininkija keturių dešimtmečių perspektyvoje, At '51, N 2. — *Yla St.*, Kam buvo reikalingi at-kai, Drg. '60, 5. 7. — *Kubilius J.*, At-kai ir katalikų darbavimasis, VI. '13, N 56. — *Mockus K.*, Ateitininkų jubilėjus, A '60, N 5. — *Reinys, M.*, Kultūros darbas Lietuvoje ir ateitininkai, At '14., N 9-12. — *Sužiedėlis S.*, Ateitininkai lietuvių tautos egzistencinėje kovoje, A '54, N 8; Tarp carizmo ir totalizmo, Žb, '46, N 46. — *Šalkauskis St.*, Religija kaip išviršinio kultūros tikslingumo norma, KFM, K '26, 88-95. —

II

I D E O L O G I J A

IDEALAS IR TIKROVĖ * PASAULĖŽIŪRA
IDEOLOGIJA * PRINCIPAI * PAREIGOS
* GYVENIMO REIKALAVIMAI

Ateitininkų ideologija atsiremia krikščioniškąja pasaulėžiūra. Jai būdingas yra derinimas idealo ir tikrovės, principų ir pareigų. Pagrindiniai principai yra katalikiškumas, tautiškumas, visuomeniškumas, inteligentiškumas ir šeimiškumas.

Čia aptariamas idealas ir tikrovė, pasaulėžiūra, ateitininkų ideologijos sklaida ir raida, principai bei pareigos. Plačiau šiuos klausimus nagrinėja St. Šalkauskio "Ateitininkų Ideologija" (II leidimas, Putnam, Conn., 1954).

I D E A L A S I R T I K R O V Ė

Tikrovė * Idealas * Suderinimas

Ateitininkai ryžosi veikti gyvenimą idealu, kurio jie siekė. Dėl to savo veiklos pradžioje daug kalbėjo apie idealizmą. Nekartą svarstė ir tai, koks turėtų būti idealus ateitininkas (At '14, N 3; '49, N 1)? Šiuos klausimus kėlė pats gyvenimas, pasinešęs į grubų realizmą.

1. TIKROVĖ ir idealas daug kam atrodė ir nūn atrodo, lyg du nesuderinami dalykai. Idealas peraukštas, perdaug tobulas, nepasiekiamas, lyg svajonė ar utopija. Tikrovė perdaug netobula ir aprėžta, kad galima būtų pakelti į neriboto idealo aukštumas. Dėl to kiti nė nederina šių dviejų tariamų prieštarybių.

Tikrovininkai — materialistai, pozityvistai, pragmatistai — atsiremia tik į gyvenimą ir patirties faktus. Tikrovė, jų akimis, yra pasikeitimų laukas, kuriame nuolat keičiasi ir žmogaus pažinimas ir jo įsitikinimai, ir siekimai. Jiems, atrodo, nėra tokių pastovių vertybių ir tiesų, nėra tokio idealo, kuris be pakaitos vestų nuolatinio dvasinio tobulėjimo linkui.

Tikrovės su idealu nederina nė *krašutiniai idealistai*. Jiems idėjos tik apraminančios žmogaus dvasią, jos besaikius troškimus, ir to pakanka. Tikrovėje gryna mintis, idėja, praktiškos reikšmės neturinti, tad nėra reikalo lenkti gyvenimą prie idealinės minties.

Neišlygintas santykis tarp idealo ir tikrovės vienus naveda į pesimizmą, kitus — į kriticismą, trečius — į nesveiką optimizmą. *Pesimistai* galvoja, kad gyvenimas perdaug gru-

bus ir blogas, o idealas nepasiekiamas. Jie krinta į nusiminimą ir nesirūpina gyvenimą daryti idealesnį. *Kritikai* yra dvejoji. Vieni žavisi tik idealu, o gyvenimą ir žmones plaka už jų neidealumą. Kiti, priešingai, žavisi tik gyvenimu ir kritikuoja visus idealus, vertybes, principus. Vieni ir antri nesiekia derinti tikrovės su idealu. *Optimistai* tiki tokia idealo galia, kad, jų manymu, užtenka tik jį pažinti ir juo žavėtis, o gyvenimas pats darysis tobulesnis.

2. IDEALAS, kurį pasistatė sau ateitininkai, yra ne tik aukštas, bet ir realus. Realus ta prasme, kad jis pritaikomas gyvenimui. Pritaikomas ne iš karto ir ne visas, bet dalimis ir tam tikrame laipsny. Dėl to idealas yra *nuolat siektinas*, ir pats jo siekimas veda žmogų pirmyn — į ateitį, į tobulesnį gyvenimą. Gyvenimas be idealo sustingtų ir pasimestų. Idealas be gyvenimo netektų savo prasmės.

Ateitininkų idealizmas buvo atgręžtas į tikrovę su įpareigojimu ją atnaujinti, t. y. atnaujinti gyvenimą idealo šviesoje. Krikščionybės idealas yra suderinti medžiagą ir dvasią, gamtą ir antgamtę, gyvenimą ir mintį. Krikščionybei, iš tikro, yra dvi tikrovės: idealinė ir faktinė, arba tobula ir netobula. Pats Dievas, Aukščiausia Tobulybė, yra kartu ir pati realybė, — ateitininkų deklaracijos žodžiais, — "tikrą tikriausią realybę". Žmogaus ryšys su Dievu yra realus dalykas, lygiai kaip realus buvo Dievo įsikūnijimas žmoguje. "Kristaus asmenyje įvyko tobula kūrinio ir Kūrėjo vienybė. Tikrovė ir idealas Kristaus asmenyje visai neišsiskiria" (St. Šalkauskis). "Kristaus asmenyje nėra jokio prieštaravimo tarp gyvenimo ir minties. Jame gyvenimas yra minties aidas ir mintis gyvenimo žiedas" (AI, 38).

3. SUDERINIMAS kreipia ateitininkų dėmesį į vieną centrą — Kristų, Dievą - Žmogų. Iš to centro neiškrinta jokia gyvenimo sritis. Yra trys gyvenimo sritys: *prigimtinė, kultūrinė ir religinė*. Žmogus dalyvauja visose trijose. Savo prigimtimi priklauso gamtai ir kartu ją valdo. Priklauso kūnu, valdo dvasia. Savo dvasia, savo kūrybinėmis galiomis, pakeičia bei patobulina gamtinę aplinką, suvaldo žemesnės prigimties

jėgas, sukuria naujų dvasinių vertybių; tai kultūros darbas. Kultūra iškelia žmogų aukščiau gamtos, bet nenuveda įantgamtinį gyvenamą. Aukščiausios Tobulybės idealą jam atveria tik religija. Kultūroje žmogus veikia vienas, o religijoje veikia žmogus ir Dievas. *Kultūra gali žmogų padaryti tobulą prigimtąja prasme, o religija žada padaryti jį šventą. Tuo būdu religija atbaigia tai, ko nepajėgia atsiekti kultūra.*

Siekiant aukščiausio idealo, sako Šalkauskis, reikia žinoti ir savo pastangų ribas. Aukščiausias idealas yra beryv bė tobulybė, O gyvenimas niekad nėra tobulas. Bet mums privalu *nuolat siekti tobulumo*. Nors mūsų veiksmai niekad nebus pilnai tobuli, bet jie tiek turės vertės, kiek bus tobulinami. Jei nukrypstame nuo tobulėjimo, jei stovime vietoje, mūsų gyvenimas nustoja savo reikšmės ir tikrosios prasmės. Tad krikščioniškasis idealizmas reikalauja *nenuilstamo tobulėjimo, nuolatinės pažangos*. Jei idealas žmogaus sąmonėje yra gyvas, jis veikia ir judina žmogų. Jis gaivina visas žmogaus pastangas, nepaisant, kokios bus jų išvados — vykusios ar nevykusios, didelės ar mažos.

Kaip siekti idealo religinėje - dorinėje srityje, nurodo Bažnyčia. Kaip jį vykdyti prigimtios ir kultūros srityje, atskleidžia pasaulėžiūra ir ideologija.

BIBLGR. Buitinis A., Žmogaus krizė ir krikščionybė, A '49, N 25. — Dovydatis Pr., Žmonės ir idealai, NV '21, N 1. — Eretas J., Kelias ir etapai į šių dienų dvasios krizę, SD II '36. — Gaida Pr., Jieškojimo keliu, At '56, N 2. — Girnius J., Amžinybės persepektyva ir laiko horizontas, A '49, N 22. — Gudas J., Katalikybė ir pasaulis šviesių protų objekte, Ž '40, N 1. — Jakštas A., Kas yra krikščionis, At '23, N 12. — Kezys Alg., Aukščiausiojo idealo keliu, At '57, N 3. — Liulevičius A., Prasmės bejieškant, At '57, N 8. — Navakas J., Jaunimo idealistinis nusiteikimas, At '58, N 8. — Pribilla M., Bažnyčia ir tikrovė, Ž '38, N 8-9. — R. Ed., Gyvenimo kritika ir kūryba, At '29, N 7-9. — Šalkauskis St., Krikščioniškasis idealas, R '21, N 1, 50 ir t.; Asmeninis tobulumas kaip kiekvienos pažangos pradžia, Ž '38, N 12.

P A S A U L Ė Ž I Ū R A

Sąvoka * Visuma * Skirtumai

Ateitininkų sąjūdis gimė tada, kai pasaulėžiūrinės srovės skaldė mūsų šviesuomenę ir nešė žalos jaunimui. Jaunimui reikėjo aiškiai pasakyti, kas yra pasaulėžiūra ir kokios reikšmės ji turi žmonių ir tautų gyvenime.

1. SĄVOKA. Pasaulėžiūra ir pasaulėvaizdis yra du artimi žodžiai. Pirmasis sudarytas iš žodžių *pasaulis* ir *žiūra* (žiūrėjimas), antrasis — iš *pasaulis* ir *vaizdas*. Nors artimi savo daryba ir skambėjimu, bet skirtingi savo prasme. Pasaulėžiūra nėra tas pats, kas pasaulėvaizdis, kaip *pažiūra* nėra tas pats, kas *vaizdas*. Vaizdui susidaryti pakanka išorinių patirčių, gaunamų pojūčiais. Tuo būdu susidarome išorinį pasaulio vaizdą arba *pasaulėvaizdį*. Pažiūrai susidaryti jau reikia proto žiūros. Protas apibendrina patirtus vaizdus, daro iš jų išvadas, kuria sąvokas. *Pasaulėžiūra tad yra protinis pasaulio supratimas*. Protas pagauna daiktų esmę, o nuo atskirų daiktų supratimo eina prie jų visumos.

2. VISUMOS supratimo siekiame aiškindamiesi, iš ko pasaulis susideda ir kokia jėga veikia?

Žinome, kad pasaulyje yra begalinė daugybė daiktų ir būtybių. Bet iš kur tie daiktai ir būtybės atsirado? Žinome, kad daiktai ir būtybės yra palenkti tam tikrai tvarkai ir deriniui. Bet kas tą tvarką nustatė? Žinome, kad pasaulyje yra žmogus, kuris savo gyvenimu išsiskiria iš kitų būtybių, lyg atskira visuma. Bet kodėl jis praneša kitas būtybes savo protu, valia, darbu?

Į šiuos klausimus yra įvairių atsakymų, atseit, kas kias pažiūras susidaro. Tačiau atskiros pažiūros dar neduoda pilno atsakymo. Tokį atsakymą gali duoti visuma pažiūrų, gerai moksliškai pagrįstų ir sujungtų vieno prado, vadinamo aukščiausia, pirmine priežastimi.

Pasaulėžiūros uždavinys yra išsiaiškinti, kas yra toji pirminė priežastis, iš kurios visa kyla, nuo kurios visa priklauso, kuri visa jungia ir palaiko. Ar ji yra tikrai viena? Amžina ar laikinė? Materialistinė pasaulėžiūra sako, kad tai amžinoji medžiaga. Vitalistinė pasaulėžiūra įrodinėja, kad tai amžina gyvybė. Nei viena nei antra nepripažįsta dvasios ir Dievo. Tad jos abi yra *ateistinės*. Tos pasaulėžiūros, kurios pripažįsta Dievą aukščiausia būties ir gyvenimo priežastimi, vadinamos *teistinėmis*. Ateitininkai, pasisakydami deklaracijoje prieš ateistinį materializmą, aiškiai deklaravo: "Pirmykštis absoliutus, vienintelis visos esmės pamatas yra gyvasis Dievas... Stovėdami ant tokio pamato, mes vadiname save teis-tais" (At '11, N 1, 6-7).

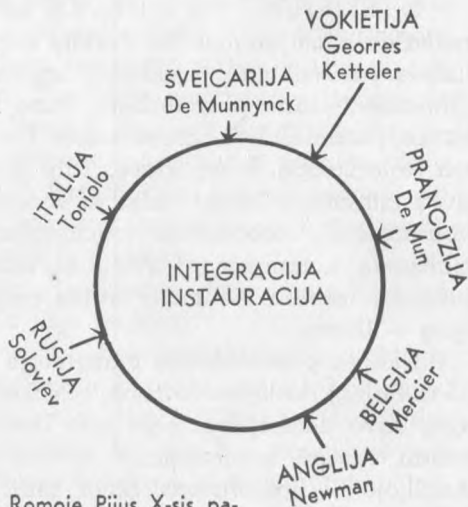
3. SKIRTUMŲ yra ir kitų. Kai kurios pasaulėžiūros pasi-renka dalinius jungties bei derinio centrus. Sakysim, materia-lizmas pasirenka tik medžiagą, spiritualizmas — tik dvasią. Pilnutinė teistinė pasaulėžiūra šiuos du pradus jungia. Kai kurios pasaulėžiūros, atmesdamos Dievą kaip centrą, jo vie-ton stato žmogų, tautą, klasę. Taip prieš *teocentrinę* pasaulė-žiūrą (atremtą į Dievą) atsistoja *egocentrinė* (individualizmas, liberalizmas), *etnocentrinė* (nacionalizmas), *sociocentrinė* (so-cializmas, komunizmas). Pilnutinė teistinė pasaulėžiūra visa jungia ir derina visumon, kurios centru laiko amžinąją Bū-tybę — Dievą.

Dalinės pasaulėžiūros mūsų eroje pradėjo išsivystyti nuo 15 a. Italijoje iškilo *renesansas*, o Vokietijoje *humanizmas*, kurie visą savo dėmesį nukreipė nuo Dievo į žmogų. Prancūzijoje vėliau vystėsi natūralistinis *libertinizmas* (laisvūniškumas), Anglijoje — *liberalizmas*. Savu keliu Anglijoje išaugo *natū-ralizmas*, pastatęs vienijančiu daiktų pradą kūną su jo aklais pojūčiais. Prancūzijoje gimė pirmosios materializmo pažiūros,

PASAULĖŽIŪRINIS PERSILAUŽIMAS, PALIETĖS LIETUVĄ

1903 Londone gimė bolševikų partija su nusiteikimu pasauline revoliucija visa griauti

1903 Romoje Pijus X-sis paskelbė encikliką su šūkiu — 'Omnia instaurare in Christo'

papildytos vėliau *pozityvizmo*, kuris skelbė, kad viskas tik medžiaga arba tik tai, kas apčiuopiama pojūčiais. Vokietijoje iš kraštutinio idealizmo buvo peršokta į *marksistinį materializmą*, iš kurio išaugo *socializmas* ir *komunizmas*. Mūsų kaimynai lenkai pasisavino iš prancūzų pozityvizmą, nuspalvinę laisvamanybės, o rusai daugiau savinosi materializmą, pratęsdami jį iki *nihilizmo*.

Dalinės pasaulėžiūros nuosekliai vedė į griovimą krikščioniškų gyvenimo pagrindų. Prieš tą griaujamąjį darbą buvo iškelti pilnutinės pasaulėžiūros šūkiai: *reintegruoti* — grąžinti žmonių sąmonėn pilnutines pažiūras, *instauruoti* — atnaujinti, kas dalinių pažiūrų apgriauta, *rechristianizuoti* — iš naujo diegti krikščioniškąją pasaulėžiūrą.

Tuo metu, kai nihilizmo pagimdyta bolševikų srovė pradėjo pirmus savo žygius šūkiniu "viską griauti", pop. Pijus X (1903) visam krikščionių pasauliui metė šūkį "visa atnaujinti!" Taip pasaulėžiūrinė kova išsirikiavo dviem ryškiausiais frontais.

Ateitininkai įsijungė į pilnutinės pasaulėžiūros kovos frontą.

BIBLGR. *Chateaubriand*, Bendras visatos reginys, vertė S. Š., At '33, N 6-7. — *Celišius P.*, Kas yra pasaulėžiūra, LL '58, N 6; Pasaulėžiūrų rūšys, LL '58, N 8; Pasaulėžiūrų ribos, LL '58, N 9. — *Dovydaitis Pr.*, Idealizmo pasaulėžiūros laimėjimai šių dienų filosofijoje, moksle ir literatūroje, Ž '25, N 1-2. — *Girnius J.*, Ieškojimas šviesos gyvenimui, A '51, N 1. — *Gyls A.*, Metafizika ir realūs mokslai, L '25, N 1. — *Gravrokas J.*, Pasaulėžiūrinės pastabos, A '54, N 7. — *Jucaitis Pr.*, Pasaulėžiūros problemos, At '21, N 6 - 7 ir '22, N 1-3, 6. — *Yla St.*, Priešybių derintojas Stasys Šalkauskis, A '59 N 8. — *K(uraitis)*, Pasaulėžiūros klausimų svarstymas, At '25, N 11. — *Maceina A.*, Žmogaus gyvenimo prasmė, TM '46, N 3-4. — *Mantvydas Pr.*, Gyvenimo problemos šių dienų filosofijoje, 2 '31, N 12; Senoji išmintis ir modernioji filosofinė mintis, Ž '39, N 8-9. — *Pankauskas J.*, Kritiškos pasaulėžiūros pagrindai, At '27, N 1, 2, 4. — *Puodžiukynas A.*, Modernioji fizika ir pasaulėžiūra, Ž '38, N 2. — *Reinys M.*, Pasaulėžiūra ir gyvenimas, NV '34, N 11 ir t. — *Stočkus Br.*, Technika ir dvasios kultūra, A '50, N 4. — *Sužiedėlis S.*, Pasaulėžiūra mūsų laikų įtampoje,

At '59, N 4. — *Šalkauskis St.*, Pasaulėžiūra ir filosofija, L ,24, N 1; Ideologiniai dabarties krizių pagrindai ir katalikiškoji pasaulėžiūra, *Ž* '36, N 3; Katalikiškosios pasaulėžiūros reikšmė Lietuvos ateičiai, *TK* '38, N 5. — *Šultė S.*, Pozitivistų — agnostikų pasaulėžiūra ir jos kritika, *D* '23, N 5-6. — *Tamošaitis Iz.*, Žmogus ir vertybių pasaulis, *Vr* '33, N 8-9. — *Trimakas K. A.*, Pasaulėžiūra ir tremties jaunimas, *At* '56, N 4. — *Venckus Pr.*, Religija ir pasaulėžiūra, *At* '24, N 4; Krikščionybė ir pasaulėžiūra, *At* '24, N 9.

I D E O L O G I J A

Aptartis * Problemos * Bandymai
Formulavimas

Kiekvienas asmuo turi pasaulėžiūrą, nes savo gyvenime ir darbe vaduojasi kokiomis nors pažiūromis. Bet jis gali neturėti ideologijos. Ideologija atsiremia į pasaulėžiūrą, bet nuo jos skiriasi savo apimtimi ir pritaikymu.

1. APTARTIS. Žodis ideologija yra graikiškas, reiškias *idėjų mokslą*. Kiekvienas mokslas paprastai turi savo sistemą. Ideologija yra vieningai suderintų idėjų sistema. Tos idėjos atrenkamos iš pasaulėžiūros, suvedamos į aiškius principus bei pareigas ir nukreipiamos įvieną siekiamą tikslą. Tad *"ideologija yra organinga idėjų sistema, charakterizuojanti vieną kurią pasaulėžiūrą ir nustatanti praktinę gyvenimo bei veikimo liniją"* (AI, 216).

Skirtingą liniją gali turėti ir vienos pasaulėžiūros žmonės. Sakysim, vienos pasaulėžiūros laikosi visi katalikai, bet jie gali turėti skirtingų ideologijų. Priklauso nuo to, koks siekinys norima įgyvendinti. Savas ideologijas gali turėti ir atskiros katalikų organizacijos. Tuo gana anksti pradėjo rūpintis ateitininkai. Pirmiausia jiems iškilo ideologinės problemos, kurias reikėjo neatidėliojant spręsti. Nuo bandymų jas spęsti ligi galutinio ideologijos formulavimo praėjo eilė metų.

2. PROBLEMOS. Jau pirmasis studentų atsišaukimas 1909 kėlė "būtiną reikalą susidaryti bendras pažiūras dėl kultūros darbo Lietuvoje". Jis pasigedo "nuomonių vienybės dėl dviejų dalykų — lietuviškumo ir katalikiškumo". Atsišauki-

mo autoriams buvo aišku, kad netinka "partinės ideologijos", nes jos "temdo protą", ir "žemesnės kultūros (civilizacijos) blizgučiai", nes "jie silpnina doros pagrindus".

At-kų deklaracija 1911 konstatavo besiplečiantį *kultūros beidėjiškumą*, kuris veda pasaulį į barbariją, o žmogų — į stabmeldybę. Deklaracija iškėlė mokslo ir tiesos ryšį: "mokslas yra stengimasis rasti tiesą, mokslas — žmogaus dvasios plėtojimas tiesos link". Jieškomoji tiesa galinti suvesti mokslą su tikėjimu, gamtą su antgamtimi.

Ideologinės problemos trečiu kartu iškilo 1913 diskusijose dėl ateitininkų krypties. At-kai ir jų globėjai, polemizuodami su viltininkais, svarstė tautybės ir katalikybės, nacionalizmo ir dorovės, konfesijos ir visuomeninio darbo santykius. (Plačiau apie tai prisiminta Kilmėje: žr. Reikšmė).

3. RYŠKINIMAS. Bene pirmą kartą bandyta konkrečiau apibrėžti "idėjinius ateitininkų pagrindus" 1919 metų MAS konferencijoje. Į jų autorius P. K. (Pr. Kuraitis) iškėlė tris reikšmingus at-kų principus bei pareigas: inteligentiškumo, krikščioniškumo ir visuomeninio veiklumo. *Inteligentiškumas* reikalauja "lavinti protą", jį "gilinti ir platinti", jieškoti "bendrų tiesų ryšio ir bendrų principų" visuomeniniame gyvenime, nes "tiesa jungia, o klaida skiria". *Krikščioniškumas* įgalina "spręsti giliausius pasaulio ir gyvenimo klausimus" ir "kultūros problemas", pagaliau padeda nustatyti ryšį tarp teisės ir prievolės, dorovės ir sankcijos. *Veiklumas* reikalauja imtis "atsakomybės už savo krašto padėtį", ruošti "pilietinėms pareigoms" ir "nustatyti visuomeninius santykius draugiško solidarumo pagrindais". Ateitininkų visuomeniškumą turi ženklinėti ypač du bruožai: gili pagarba žmogaus asmeniui ir noras tarnauti kitiems — "aukštesnis turi tarnauti žemesniam".

Tautiškumo principas nebuvo specialiau ryškintas. Jis iškilo vėliau, kada kūrėsi neolitanų sąjūdis, nukreiptas iš dalies prieš at-kus dėl jų tariamai perdėto religinio charakterio. Į tai atsiliepė A. Jakštas, pabrėždamas, kad "ateitininkų ideologija nei kiek nekliudo jiems veikti, dirbti tautos darbą, kelti tautinę kultūrą. Jei kam iš ko būtų neprošalį pasimokyti,

tai jau greičiau tautininkams iš ateitininkų, o ne atvirkščiai. Ateitininkų 'kontempliacija' ne tik neslopina jų veikimo, bet priduoja šiam pastarajam prasmės ir tikslingumo" (At '23, N 10, 462). Kitas nepasirašęs autorius Ateityje rašė: "At-kų ideologija yra *aiškiai aktyvi katalikiška ideologija*", kai tuo tarpu neolituanų "filosofinė", "liberalinė". At-kai katalikybei skiria ne tik privatinį, bet ir viešąjį pobūdį, o "tautininkų tarpe yra ir tokių, kurie nebūdami katalikybei priešingi, nemėgsta katalikybės rodantis viešai". Dėl tautiškumo autorius pastebi: "mes irgi esame tautininkai, tik mūsų tautiniai troškimai yra paremti žmogui įgimtais kilniais teisingumo, doros, religingumo dėsniais. Todėl tautiškoji (mūsų) ideologija, tautiškumas, niekad nevirs mūsų rankose priemone vieno kurio luomo reikalams ginti bei tikslams siekti" (At '23, N 2, 84-85).

4. FORMULAVIMO ėmėsi St. Šalkauskis. Savo paskaitoje 1925 II kongrese jis aptarė ateitininkų principus ir pareigas trimis atžvilgiais: istorinės ateitininkų kilmės, idealinės sąjūdžio esmės ir gyvenamojo laiko reikalavimų. Toje paskaitoje buvo iškelta *ketvertas principų*: patriotizmas, katalikiškumas, inteligentiškumas ir veiklumas.

Oficiali principų bei pareigų redakcija buvo priimta 1927 reorganizacinėje Palangos konferencijoje. Pradžioje nurodyti *du įvadiniai principai* — sąjūdžio prasmė ir organizacijos pobūdis, o toliau seka *šeši pagrindiniai principai*: katalikiškumas, tautiškumas, inteligentiškumas, veiklumas, šeimyniškumas ir visuomeniškumas.

I principas. Ateitininkų judėjimas ir savo kilme ir savo uždaviniais yra lietuvių tautai antrasis, būtent, dvasinis atgimimas, kuris remiasi tautiniu jos atgimimu ir suteikia pastarajam aukštesnės neprarandamos reikšmės.

II principas. Ateitininkų organizacija yra lietuvių mokslą einančio katalikiškojo jaunimo federacija, besinaudojanti moraline bei materialine pagalba savo sendraugių, kurie, atitinkamai susiorganizavę, realizuoja savo gyvenime ir veikime ateitininkų ideologiją.

III principas. Ateitininkas laiko katalikiškąją pasaulėžiūrą vienintele tikra tiesos išreiškėja ir sykiu pripažįsta Katalikų Baž-

nyčią neklaidingą, vienintelę pilnai autoritetingą apreikštosios religijos saugotoją, reiškęją ir skelbėją, kuri turi teisės reikalauti iš kiekvieno savo nario ne tik tikėjimo išpažinimo ir doros principu laikymosi, bet ir apaštalavimo savo gyvenimu ir darbais.

IV principas. Ateitininkas laiko tautybę būtinu teigiamuoju gyvenimo veiksniu, nes ji yra ta individualinė, nors ir sutelktinė, lytis, kuria turi pasireikšti visuotinas žmogiškosios dvasios turinys. Būdamas lietuvis katalikas, jis supranta patriotizmą kaip tautinės lietuvių individualybės meilę, kuri reikalauja realizuoti visuotinį krikščioniškosios kultūros idealą tautinės lietuvių individualybės lytyse.

V principas. Besiruošdamas eiti visuomenėje tikro inteligento pareigas, ateitininkas remiasi tuo pagrindu, kad inteligentija yra ta nesurišta nei su vienu luomu, nei su viena kuria profesija, nei su viena kuria partija, visuomenės grupė, kuri dėl aukšto protinio bei dorinio sudarančių ją asmenų vertingumo yra pašaukta tiekti aukštąją vadovybę visuomenei, valstybei ir tautai, ir kuri todėl privalo būti visuomeninio susipratimo, visuomeninės pusiausvyros, kultūrinės pažangos ir riteriškų užsimojimų veiksnys.

VI principas. Ateitininko supratimu inteligentas yra ne tik protininkas šviesuolis, bet ir energingas akcijos žmogus, kuris sugeba aukštus savo idealus realizuoti kūrybiniu nusistatymu savo ir visuomenės gyvenime.

VII principas. Ateitininkas yra įsitikinęs, kad dvasinis lietuvių tautos atgimimas tegali įgyti tvirtų tradicijų ir pastovių pagrindų tik per krikščionišką šeimyną, kur tėvai pasireikštų prigimtojo, kultūrinio ir religinio pašaukimo pilnumoje.

VIII principas. Ateitininkas yra visuomenininkas jau dėl to, kad jis yra katalikas, kuriam Katalikų Bažnyčia yra reali visuotinio susidraugavimo lytis; dėl to jis laiko aukščiausiu pasaulinės visuomenės idealu visuotinį susidraugavimą krikščioniškojo solidarumo pagrindais.

Šiuose principuose buvo du labai artimi, — veiklumas ir visuomeniškumas, — kurie 1928 buvo suvesti į vieną (visuomeniškumą). Tad nuo 1928 ateitininkų ideologija, neskaitant dviejų įvadinųjų, turi *penkis pagrindinius principus*. Taip galutinai buvo baigtos formuluoti ideologinės gairės. Liko dar jas pritaikyti konkretiems uždaviniams. Tuo reikalu St. Šalcauskis redagavo AF Vyr. Vadovybės raštus ir pats skelbė kitus ideologinio pobūdžio pasisakymus. Visa tai sudėjus 1933

buvo išleista atskiru veikalu *Ateitininkų Ideologija*. 1954 metais, V kongreso Chicagoje proga, buvo paruošta nauja laida su papildymais iš vėliau pasirodžiusių ideologinės vertės Šalkauskio raštų. (*St. Šalkauskis, ateitininkų ideologija*. Ant-ras papildytas leidimas. Redagavo S. Sužiedėlis. Išleido prel. Pr. M. Juras. Putnam, Conn., 1954, 334 psl. Įvadu eina dr. A. Maceinos strp. "Stasys Šalkauskis").

BIBLGR. *Celiešius P.*, St. Šalkauskio At-kų Ideologija, A '55, N 6. — *Jakštas A.*, At-kų Ideologija paskutinių laikų formavimosi vyksme, At '33, N 8. — *Maceina A.*, Ateitininkų Ideologija, Ž '33, N 5-6. — *Navakas J.*, Ideo-loginis jaunimo apsisprendimas, At '58, N 3. — *Petrėnas J.*, St. Šalkauskio At-kų Ideologija, At '54, N 7.

P R I N C I P A I

Pagrindas * Pobūdis * Derinys
Santrauka

Bendrieji veikimo tikslai vadinami principais. Principai yra bendri, nekonkretizuojami aplinkybėmis, dėl to tinka visais atvejais ir visom sąlygom. Penki ateitininkų principai yra lyg penki atramos taškai visam šakotam jų veikimui.

1. PAGRINDĄ penkiems principams sudaro penketas institucijų, vykdančių savo misiją gyvenime. Tų institucijų tikslai daugiau bei mažiau yra pastovūs. Iš tų penkių institucijų trys yra pagrindinės, būtent: šeima, tauta ir Bažnyčia.

Šeima yra pirminė prigimtoji bendruomenė, skirta kiekvienam žmogui gimti, bręsti ir pasiruoti gyvenimui. Šeima turi aukštą ir atsakingą paskirtį. Sakramentiškai pašvęsta šeima turi ir religinės bendruomenės pobūdį.

Tauta yra antroji prigimtinė bendruomenė. Ji yra lyg išplėstoji šeima, skirta jungti, brandinti ir išlaikyti vienos kilmės žmones. Tauta sudaro sąlygas pilniau išsiskleisti žmogui, jo kultūrai ir religijai.

Bažnyčia (katalikybė) yra antprigimtinė bendruomenė. Ji tarnauja atskirų žmonių, šeimų ir tautos vienybei su Dievu.

Kitos dvi institucijos yra antrinės, būtent, visuomenė ir inteligentija.

Visuomenė nėra prigimtinis junginys. Ji atsirado laiko bėgyje ir įsiterpė tarp šeimos ir tautos. Ji turi bendrą kultūrinių, socialinių, ekonominių ir politinių interesų. Žmogus visuo-

menėje bręsta ir kartu gyvena, siekdamas savo ir kitų visuomenės narių gerovės.

Intelligentija yra tautos ir visuomenės rinktiniai nariai, pašaukti vadovauti ir imtis daugiau atsakomybės už bendruosius reikalus.

2. POBŪDIS. Ateitininkų principai, susiję su minėtom institucijom, išreikšti atitraukta, apibendrinta forma: šeimiškumas, tautiškumas, katalikiškumas, visuomeniškumas, inteligentiškumas.

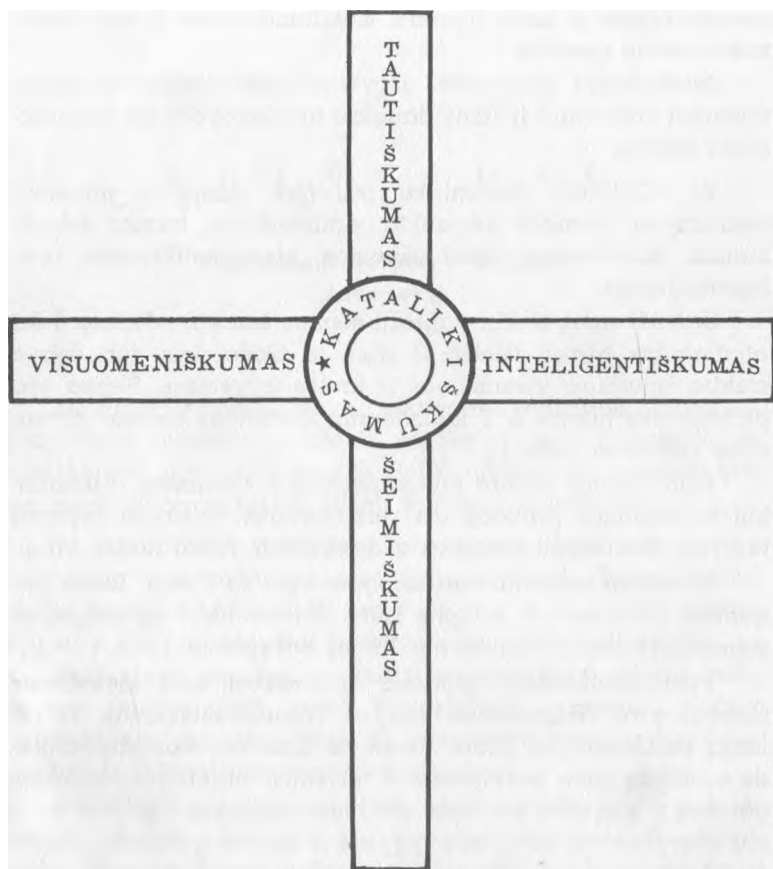
Šeimiškumas siekia pabrėžti šeimos esmę ir reikšmę. Joks ateitininkas negali išleisti iš akių to tikslo, kurį turi šeima atskiro žmogaus, visuomenės ir tautos gyvenime. Šeima yra pirmoji visų jungtis ir ji kiekvienam ir visiems uždeda pirmąją eilės reikšmės pareigą.

Tautiškumas iškelia tautos paskirtį ir vaidmenį. Ateitininkui tautiškumas primena tris reikalavimus: teisingai suprasti tautybę, išsiaiškinti tautinius uždavinius ir veikti tautos labui.

Katalikiškumas nurodo žmogaus ryšį su Dievu. Pačia prigimtimi žmogus yra religinė būtis. Ateitininkui šis principas primena jo kelią į Dievą per Kristų Bažnyčioje.

Visuomeniškumas primena ateitininkui, kad kiekvienas žmogus yra visuomeninė būtybė. Visuomeniškumas reikalauja susiderinti su kitais, jausti už kitus atsakomybę, dalintis su kitais savo pareigomis ir teisėmis, žiūrėti visų bendros gerovės ir pagerbti kitų laisvę. Visuomeniškumas iškelia žmonių vienybės tikslą — visų lygybės ir laisvės pagrindą. Krikščioniškojo visuomeniškumo idealas, pasak Šalkauskio, yra šventųjų bendravimas. "Kai katalikas kartoja 'tikiu šventųjų bendravimą', jis pripažįsta tobulo visuomenės realumą" (R '21, N 1, 53).

Inteligentiškumas primena reikalavimą siekti protinio išsilavinimo, turėti tvirtą ir kilnų dorinį charakterį, išsiugdyti stiprų ir pastovų ideologinį nusistatymą. Intelligentiškumas iškelia žmogaus asmenybę, kuri tampa vadovaujanti ir taraujanti kitiems.

3. DERINYS. At-kų principai yra derinami pagal savo vertę ir paskirtį. Aukščiausias visuotinis principas yra *katalikiškumas*. Jis riša ne tik visus ateitininkus, kaip katalikus, bet ir visus ateitininkus su visais katalikais. Katalikiškumui yra palenkti visi kiti principai; palenkti tuo religiniu doriniu turiniu, kuris visur ir visiems privalomas.

Tautiškumas ir šeimiškumas yra pagrindiniai principai prigimtinėje tvarkoje. Jiedu yra susieti vienas su antru. Tautos pagrindas yra šeima; iš šeimų išauga tautinė individualybė ir į šeimą atsiremia tautinės tradicijos.

Visuomeniškumas ir inteligentiškumas yra antriniai principai. Bet jie svarbūs ypač šių laikų socialinei ir kultūrinei padėčiai. Visuomeniškumas išreiškia susidraugavimą bei solidarumą, susiorganizavimą ir vadovavimą. Intelligentiškumas reikalauja iš ateitininko parodyti plataus visuomeninio susipratimo, saugoti visuomeninę pusiausvyrą, palaikyti sveikus visuomeninius papročius. Intelligentiškumas yra taip susietas su visuomeniškumu, kaip inteligentų paskirtis su visuomenės geroje.

4. SANTRAUKA. Principiniai reikalavimai ateitininkam sutraukti į dešimts punktų, kuriuos paruošė tas pats ideologas St. Šalkauskis ir priėmė Palangos konferencija.

1. Ateitininkas uoliai tarnauja Dievui ir Tėvynei, vadovaudamasis vyriausiu savo tikslu: visa atnaujinti Kristuje.

2. Ateitininkas yra aiškiai susipratęs lietuvis patriotas, kuriamai nusistatęs tautinės kultūros srityje.

3. Ateitininkas stengiasi būti pavyzdingas katalikas, griežtai prisilaikęs krikščioniškos etikos principų ir Katalikų Bažnyčios mokslo.

4. Ateitininkas kovoja su pasaulio dechristianizacija ir stengiasi apaštalauti visų pirma savo gyvenimo bei veikimo sudėtinumu su krikščioniškaisiais idealais.

5. Ateitininkas visomis prieinamomis priemonėmis uoliai auklėjasi bei lavinasi, kad galėtų tapti ne tik bendrai išauklėtu bei išlavintu žmogumi, bet ir geru savo profesijos specialistu.

6. Ateitininkas stengiasi įsigyti savarankiško veiklumo, pagrįsto kūno paslankumu tarnauti aukštesniems gyvenimo tikslams, drąsia iniciatyva, plačiu kūrybiniu užsimojimu, drausmingumu ir organizaciniu sugebėjimu.

7. Ateitininkas ruošiasi tapti tikru inteligentu, kuris galėtų vaidinti vadovaujamąją rolę Lietuvos valstybėje ir lietuvių tautoje.

8. Ateitininkas aukštai vertina krikščioniškos inteligentiškos šeimos Idealą ir, turėdamas šeimyninį pašaukimą, ruošiasi tą idealą realizuoti savo būsimame šeimyniniame gyvenime.

9. Ateitininkas, kaip katalikas, yra visuomenininkas, kuris vadovaujasi krikščioniškojo solidarumo principais ir aukštai vertina laisvę bei tvarką.

10. Ateitininkas yra tikrai draugiškas atžvilgiu į visus kitus ateitininkus, pilnas pagarbos atžvilgiu į vyresnius ir atsidėjęs visuomenės ir valstybės reikalams pilietis.

BIBLGR. *Bagdonavičius* Vyt., Katalikiškumas — visuotinumumas, NG '47, N 1. — *Barzdukas* St., Šeima mūsų tautos gyvenime, NG '46, N 12, 13. — *Brizgys* V., vysk., Religijos ir moralės vaidmuo tautos ir tautiškumo išlaikyme, A '50, N 4. — *Būčys* P. P., vysk. Kas yra inteligentas ir jo uždaviniai dabar Lietuvoje, Ž '30, N 1. — *Dambriūnas* L., Ateitininkiškasis visuomeniškumas, At '53, N 4. — *Gobis* J., Patriotizmo pagrindai, At '52, N 2. — *Gustainis* V., Principai ir asmeniškumas, NR '33, N 140-41; Kas yra visuomenė, Ž '34, N 11. — *Jakštas* A., Dėl principų (polemika su J. Kubiliūnu dėl at-kų), D '13, N 77-78. — *Jakštas* J., Romėniškasis patriotizmas ir krikščionybė, Ž '37, N 2. — *Keliuotis* J., Visuomeninis idealas, K '35. — *Kemėšis* F., Kultūros darbas ir mūsų inteligentai, Z '30, N 1. — *Maceina* A., Religija ir tautiškumas, TK '34, N 10; Socialinė Kristaus misija, A '47, N 6; Kultūra ir religija, A '52, N 5. — *Petrėnas* J., Naujoji šeima, LL '56, N 9 ir t. — *Reinys* M., arkiv., Inteligentai ir visuomeninis gyvenimas, 2 '27, N 1. — *Rimšelis* V., Krikščioniškumo principas, LC '54, N 2. — *Sužiedėlis* S., Tikėjimas ir tautybė, At' 58, N 2. — *Šalkauskis* St., Inteligentijos koncepcija, Ž '39, N 12; Tautybė, patriotizmas ir lietuvių tautos pašaukimas, K '28.

P A R E I G O S

Religinės * Tautinės * Kultūrinės
Visuomeninės * Šeiminės

Principai reikalauja juos vykdyti. Bet "juo aukštesnis yra pašaukimas, juo sunkesnės pareigos" (AI, 83). Šitai ateitininkai žinojo savo veiklos pradžioje. Jau 1912 Ateitis įspėjo, kad "elgesys būtų suderintas su pažiūromis, kad gyvenimo faktai nesiskirtų nuo principų ir darbai neatsiribotų nuo žodžių" (At '12, N 9, 374). Priminta ir Palangos konferencijoje šiais arkiv. Pr. Karevičiaus žodžiais: "Stenkitės suderinti kilniai, harmoningai išlavintą žmogiškąją savo asmenybę su krikščioniškuoju šventumu" (At '27, 343).

Ateitininkai siekia žmogiškojo ir krikščioniškojo tobulumo visų savo principų apimtyje. Iš čia susidaro įvairios jų pareigos.

1. RELIGINĖS ateitininko pareigos yra asmeniškos kaip kiekvieno kataliko ir visuomeniškos kaip katalikiškos organizacijos nario.

Asmeniškai at-kas rūpinasi bręsti ir reikštis pilnutiniu kataliku. Jis *pažįsta* protu savo religijos tiesas, dorinius pradus, liturgijos tvarką ir prasmę; tuos dalykus planingai studijuoja, į juos pastoviai gilinasi ir noriai juos mąsto. Jis *pripažįsta* valia, ką yra pažinęs protu. Jis *išpažįsta* širdimi, ką yra pažinęs ir pripažinęs. Tai atsispindi jo maldoj, kūryboj ir darbe.

Visuomenėje at-kas reiškiasi giliai tikinčiu žmogumi. Jis *skleidžia* žodžiu, raštu ir pavyzdžiu krikščionišką tiesą, dorinę

tvarką ir malonės gyvenimą. Jis gina krikščioniškus principus ir tvarką nuo viešų ar pridengtų puolimų, kovoja savo aplinkoj prieš dechristianizaciją, rodo visur geros valios atsparumą. *Liudija* Kristų ir krikščioniškąjį idealą viešumos gyvenime; neslepia šviesos, kuri jam duota, jo pažinta ir pamilta; padeda kitiems tą šviesą surasti ir pamilti.

2. TAUTINĖS ateitininko pareigos yra bendros kaip visų lietuvių ir specialios, kurių imasi at-kų sąjūdis.

Bendrai at-kas yra *ištikimas* savo tautai ir jos tradicijoms (AI, 166), rūpinasi savo kalbos grožiu, meno savitumu, pažįsta savo tautos istoriją. Jis *kovoja* už savo tautos nepriklausomybę ir laisvę, gina jos teises, skelbia visiems jos kančias ir jai daromas skriaudas. *Dirba* ir stengiasi būti naudingas savo tautai, yra kūrybiškas ir veiksnius kiekvienoj tautinėj srity, kur tik jam tenka dirbti. At-kas neužmiršta, ką jam primena ideologija: "ieškoti patriotizme naujų asmeninio tobulinimosi akstinių" (AI, 110).

Specialiai at-kas įpareigotas rūpintis dvasiniu savo tautos atgimimu. Dėl to jis *gilina* tautos ryšį su Dievu - Kristumi-Bažnyčia, nes "ateitininkų pastangos visada buvo nukreiptos į tai, kad lietuvių tautos ryšys su Dievu ne tik nenutrūktų, bet dar stiprėtų ir ją keltų" (AF vado žodžiai V kongrese, A '54, N 8, 337). Jis *ugdo ir palaiko* dorinius tautos papročius; ugdo savyje ir kituose tautos meilės dorybę. Pagaliau jis *siekia* krikščioniškosios tautinės kultūros idealo ir į jį lenkia kitus.

3. KULTŪRINĖJE veikloje ateitininko pareigos išplaukia iš inteligentiškumo principo. Ateitininkas siekia pats būti tikru šviesuoliu ir kelti kultūrinį lygį savo tautoje.

Asmeniškai pareiga reikalauja *lavinti protą*, įsigyti moksliško subrendimo mokyklose, studijų rateliuose ir planingu knygų skaitymu; *ugdyti būdą* ir valią, pagrįsti savo veiksmus doriniais motyvais, įsigyti gerų įpročių; išlaikyti *jautrią sąžinę* ir gilinti atsakomybės jutmą už savo žodį ir veiksma; "*kilninti širdį*, išlaikyti ją pilną entuziazmo ir paslaugumo, aukotis tam kas šventa, tikra, gera ir gražu" (AI, 111).

Tautinė at-ko pareiga kelti kultūrinį lygį visuomenėje. Dėlto jis *remia* kultūrinę spaudą ir institucijas, renkasi geros vertės veikalus, vertina dailės parodas ir muzikos koncertus; kovoja prieš pigų miesčioniškąjį kultūros skonį. Jis *reiškiasi* visuomenėje sava kultūriniu "drąsia iniciatyva, plačiu užsiėmimu, kritišku sąmoningumu, originaliu kūrybiniu nusistatymu" (AI, 112) ir kartu "kovoja su materializmu, filisterišku, siaurumu, sustingimu, inertingumu dvasios viešpatavimu visuomeninėje aplinkoje" (AI, 111). Pagaliau jis *rūpinasi* viešuoju padorumu, garbingumu, atsakingumu ir kartu drąsiai kovoja prieš moralinį anarchizmą, nešamą į visuomenę atskirų asmenų ar sambūrių.

4. VISUOMENINĖS ateitininko pareigos yra bendros kaip lietuvių inteligento ir specialios kaip kataliko visuomenininko.

Bendras įpareigojimas yra šis: *stebėti* atvirom akim viešąjį gyvenimą, pažinti jo apraiškas, susidaryti pilną visuomeninės tikrovės vaizdą; *spręsti* visuomeninius reikalus ne pagal abejotinus šūkius, nevykusius veiklos įpročius ar situacinius taktikos metodus, bet pagal religinius ir dorinius principus, nes "kas nėra teisinga doriškai ir religiškai, nėra teisinga ir visuomeniškai"; *veikti* savo visuomeninėje aplinkoje ir imtis bet kurios viešos atsakomybės su meile ir pasišventimu. Stebėjimas reikalauja būti realistu, sprendimas — idealistu, veikimas — vienu ir antru.

Specialios at-ko visuomenininko pareigos: rūpintis visuomeniniu atgimimu, atnaujinimu, visuomeninių santykių nuskaidrinimu. Dėl to at-kas *vengia* tuščios visuomeninės kovos, betikslės aklos dinamikos, neišradingų veiklos metodų ir priemonių; savo ir kitų energiją *kreipia* į tokią veiklą, kuri turi aukštesnius tikslus ir gilesnius motyvus. Savo veikloje at-kas *nejieško* asmeniškų garbės ar atlyginimo, nelaukia greitų vaisių, yra patvarus ir pakantrus. At-ko veikloje atsispindi pasauliečio apaštalo bruožai.

5. ŠEIMA yra miniatūrinė visuomenė, kuri stato ateitininkui visą eilę pareigų.

Asmenišką at-ko pareigos šeimoje yra trejopos. Pirmiausia, jis yra *geras* šeimos vaikas (žr. Bendruomenė: Šeima). Toliau jis rūpestingai *ruošiasi* sukurti idealią savo šeimą — ugdo savyje skaistumą, santūrumą, norą aukotis, darbštumą ir taupumą; studijuoja šeimines problemas ir krikščioniškuosius moterystės principus bei pareigas. Pagaliau, sukūręs šeimą, *siekia*, kad ji būtų visais atžvilgiais ideali.

Visuomenėje ateitininkas *kelia* krikščioniškąją šeimos idealą ir jį viešai gina prieš tuos, kurie neigia šeimos pastovumą ir sakramentalumą; *remia* visuomenines pastangas, kurios tarnauja krikščioniškajam šeimos idealui atskleisti (literatūra, kursai, sąjūdžiai); *telkia* jaunas krikščioniškas šeimas į sambūrį padėti joms išlikti savo idealo aukštumoje; *jaučia* tarpšeiminės įtakos atsakomybę — spinduliuoti savos šeimos pavyzdžiu kitoms šeimoms.

IV-me kongrese nuskambėjo reikšmingi vysk. P. P. Būčio žodžiai: "Žmogus, kuris vienaip kalba, kitaip elgiasi, negali būti ateitininkas. Toks asmuo yra svetimos dvasios ir svetimų nusistatymų, išibrovęs į nesavųjų tarpą. Jis visuomet daugiau kenks ateitininkijai, kaip jai neš naudos. Į jus, ateitininkai, kreipiuos ir sakau: *duokite Lietuvos dvasiai peno*, kurio šiandien jai reikia, kad ji neapalptų sunkioje tautų kelionėje per didžiąsias mūsų laikų sunkenybes. Nebijokite dabarties pavojų, nevenkite sunkios aukos ir didžio pasišventimo, nes tik tuo paruošite sau ir visiems laimingą ateitį" (At '36, N 1, 39-41).

BIBLGR. A. B., Mūsų didžiosios pareigos, At '12, N 9, 10. — *Andrašūnienė* G., Šviesuolių šeimos kelias, NV '39, N 5-6. — *Barzdukas* St., Tarp didelių siekimų ir mažų pareigų, At '52, N 1. — *Bistras* L., Mūsų idealas ir mes patys (autokritikai), At '19, N 2. — *Brizgys* V., vysk., Jaunas ateitininkas ir socialiniai klausimai, At '51, N 2. — *Grinius* J., Į jaunatvišką kūrybą (ką at-kai apleidžia veikloje), At '52, N 6. — *Gražiūnas* A., Visuomeninko uždaviniai, At '37, N 2. — *Gutauskas* J., Krikščioniškoji etika visuomeniniame darbe, A '48, N 20. — *Yla* St., Visuomeniniai tipai, A '48, N 13, 14. —

Keblynskas K., Mūsų intelektualinis lygis — pavojaus skambutis, At '55, N 5. — *Maceina A.*, Kristaus gimimas tautai, Ž '36, N 12. — *Maciūnas V.*, Tautinis auklėjimas ir istorija, Ž '37, N 2. — *Meškauskas J.*, Ateitininkas — fermentas visuomenėje, At '53, N 2. — *Sermėgis*, Kiek at-kai dedasi Lietuvos nepriklausomybei iškovoti, At '20, N 8. — *Starkienė E.*, Pasiruošimas šeimai, NV '39, N 7. — *Šalkauskis St.*, Visuomeninio mūsų tautos atgimimo reikalu, Ž '30, N 7 ir At '30, N 11. — *Vaitiekūnas V.*, Studentų at-kų aktualieji uždaviniai, At '55, N 1, 2. — *Vygantas Vyt.*, Ar pasiduosime srovei (dėl nutautėjimo), At '52, N 10.

G Y V E N I M O R E I K A L A V I M A I

Balsai * Atsakymai * Atgarsiai

Ateitininkų ideologijoj yra du ryškūs momentai: statinis ir dinaminis, konservatyvinis ir progresyvinis. Principai yra nekintami, pastovūs, dėl to saugomi ir išlaikomi. Pareigos, išplaukiančios iš principų, turi pastovius reikalavimus. Tačiau ir principai ir pareigos turi būt pritaikomi. Principai nuolat gilinami ir plėtojami narių sąmonėje; jų supratimui laikas ir vieta atneša naujų požiūrių, iškelia naujų problemų. Ypač negali sustoti vietoje pareigų supratimas ir jų pritaikymas pagal vietos ir laiko reikalavimus. Ideologija tad yra kaip gyvas organizmas, kuriame išlaikoma pastovi sudėtis, bet nuolat vyksta dinaminė apykaita, skatinanti pažangą ir tobulėjimą.

1. BALSAI, kurie įspėjo ateitininkus nesustingti savo ideologijoje, nebuvo gausūs, bet reikšmingi. Bene pirmas žodis pasigirdo II kongreso išvakarėse. Jo autorius, J. Keliuotis, tada 23 metų studentas, rašė: "Pirmieji at-kų gyvenimo metai buvo ideologijos suradimo, nusistatymo ir jos skelbimo. Buvo daug filosofuota, galvota, svajota. Ideologijos rūmai buvo nudažyti nuostabiomis misticismo ir romantizmo spalvomis. Iš čia kilo entuziazmas, susižavėjimas. Vienas žodis 'religija' išspausdavo ašaras... Dabar tenka gyventi kitais laikais. Šis laikotarpis reikalauja ideologiją relizuoti konkrečiomis realiomis gyvenimo lytimis". Autorius pastebėjo, kad at-kų sąjūdis per daug atsirėmė į lietuvių dvasios palinkimą mistifikuoti teoretizuoti, moralizuoti, svajoti.

"Šiandien gyvenimas verčia padaryti savo dvasioje tie-siog revoliuciją". Autorius įspėjo: "Skubėkime kurti krikščio-niškąjį renesansą ir krikščioniškąjį humanizmą, jei nenorime, kad nauja gyvenimo pakraipa privestų mus prie pagoniškojo renesanso ir pagoniškojo humanizmo".

Krikščioniškojo humanizmo gairės turinčios krypti į di-desnį prigimties, individualybės (asmenybės) ir tautybės (ypač tautinės liaudies kultūros) įvertinimą. Aišku, "naujoje gadynėje nenustoja savo pirmaeilės ir vyraujančios reikšmės ta gilioji religijos ir doros dvasia, kuri pašaukė at-kus į gyve-nimą. Tik dabar ji linksta reikštis ir ateity pasireikš konkre-tiškesnėmis formomis, negu pirmame laikotarpy" (At '25, N 4, 130, 135).

Tas pats autorius II kongrese, kalbėdamas apie kuria-mąjį veiklumą, pakartojo: "Reikia svajonę suderinti su tikrove, amžinąją idėją įkūnyti realiame gyvenime, chaotingam materijos gabalui, netašytam marmuro akmeniui suteikti gy-vybės, nuostabiai gražaus viliojančio pavidalo, reikia idea-lizmą suderinti su realizmu ir savo ideologiją apreikšti kon-krečiomis gyvenimo formomis". Bet tam reikia "susprogdinti sustingusias pasenusias, gyvybės nustojusias gyvenimo for-mas ir amžinąją žmonijos dvasios turinį išreikšti naujomis gra-žiomis gyvenimo lytimis" (At '25, publ. N, 91, 98).

2. ATSAKYMAS. Tuo metu pateikė pirmąją ideologinę redakciją ir St. Šalkauskis, iškeldamas ne tik pastovius prin-cipus, bet ir laikui pritaikytas pareigas. Vėliau, III kongreso išvakarėse, jis grįžo prie klausimo, kaip at-kų ideologiją rea-lizuoti gyvenimo praktikoje. Šalkauskis įspėjo at-kus, kad jų "ideologija turi būti lanksti ir pritaikoma prie bet kurių gyve-nimo aplinkybių. Ideologinis prisitaikymas nėra jokia prasme oportunitizmas. Kalbamasis lankstumas pareina nuo katalikiš-kosios pasaulėžiūros turtingumo, vispusiškumo ir taktikos iš-mintingumo" (AI, 224).

Ideologijos pritaikymui Šalkauskis statė tris sąlygas: su-sipratimo, kovos ir kūrybos.

Susipratimas arba ideologijos įsisavinimas yra pagrindinė sąlyga. Negalima galvoti apie pritaikymą to, kas nepažįstama. Bet pažinti ideologiją yra pasiruošimo dalykas — ir tai teorinis. Praktiškai ideologija pritaikoma veiklumu ir būtent — dvejopu: kova už savo idealus ir kultūrine kūryba.

"Kovos momentas turi reikšmės jau ideologiniam susipratimui", bet dar labiau jos išsiskleidimui. "Paprastai kovojama su politiniu bei socialiniu bolševizmu. Bet nejaučiama reikalo kovoti su tuo pačiu bolševizmu, kai jis persirėdęs įsiskverbia į kitas kultūros sritis, žemažiūrių akys neįžvelgia šventovių griovėjo ir priima jį pageidaujamu svečiu". Šalkauskis klausė, "ar ateitininkai visuomet yra pasiruošę tinkamai pasitikti tą klaidintoją ir apgaviką, kuris vilioja ir žavi savo pažadais, niekuomet jų nevykdydamas?"

"Ateitininkai susitinka su visomis dechristianizacijos apraiškomis ir neišvengiamai turi su jomis kovoti tiek savo tarpe, tiek ir platesnėje savo aplinkumoje. Ateitininkai priklauso Katalikų Bažnyčiai, kuri specialiai vadinama kovojanti. Bažnyčia visados turi priešą, kuris nuolatos mobilizuoja ir koncentruoja savo pajėgas destruktvynei kovai su Kristaus palikimu. Kaip Bažnyčia niekad negali atsisakyti nuo kovos su tuo priešu, taip lygiai ir ateitininkai" (AI, 229-30).

Kovos iš ateitininkų reikalavo viešoji visuomenės nuomonė. Štai vienas balsas iš šalies — prof. J. A. Herbačiausko: "Ateitininkų uždavinys labai garbingas: kurti tautos Ateiti, sunaudojus geriausių pavyzdžių geriausią idėjinę medžiagą! Ateitininkas — aktivistas, žengiąs ateitin! (Bet) mane erzina ateitininkų lepšiškumas, apsileidimas ypač dabartiniu momentu. Visur, visose vietose pas mus spiaudoma krikščionybės dvasia, o mūsų ateitininkai tyli, tartum užkerėti! Kur, kame, kaip pasireiškia jų krikščioniška idėja, jeigu jų gyvenime jos nematyti? Visokių prochvostų, proidochų nachališkumas jau taip įsidrąsėjo, jog baugu viešai pasisakyti idealistu arba tikinčiu žmogumi! Visokius 'idėjų' primestinukus mums bruka prochvostai (net ir Stalino kalbą), o mes tylim, reiškia bijom... Nuvalykite dabartį, jei norit regėt skaisčią ateitį!" (SK '32, 26).

Šalkauskis kartojo: "Laikas nelaukia, o dechristianizuotų gaivalų varžtas yra negirdėtai smarkus. Snausti ir delsti šiais

laikais yra tiesiog nusižengimas. Nes iš tikro *pericula in mora*: delsimas neša su savim mirtį... Reikia sugalvanizuoti geriausias savo pajėgas ir vienu dideliu užsidegimu išsiveržti iš sustingimo, iš nerangumo, iš dezorientacijos, iš dezorganizacijos" (AI, 245-46).

Kūryba yra antroji veiklos pusė ir trečioji ideologinio pritaikymo sąlyga. "Nepakanka gintis, reikia dar kurti, t. y. pozityviai statyti. Kūrybinis sugebėjimas yra lygiai reikalingas. Bet čia reikia ir daugiau iniciatyvos... Reikia nusileisti žemėn, kad bendros idėjos galėtų būti realizuotos gyvenimo praktikoje". Reikia "įžvelgti gyvus ir masėms trauklus reikalus ir juos patenkinti naujos pozityvios kūrybos priemonėmis". Sakysim, masėms visada aktuali "pramogų sritis, erotinio lyčių santykiavimo sritis, profaniško meno sritis". Jeigu pramogos yra nepadorios, "nepakanka jas neigti ar drausti. Reikia patį pramogų reikalą patenkinti pozityvia pramogų forma", o čia jau turi "pasireikšti nauja kūryba" (AI, 232).

Abiem atvejais — kovojant ir kuriant — Šalkauskis neranda kitos šiais laikais galingesnės priemonės, kaip katalikiškoji akcija (AI, 244-45).

3. ATGARSIAI vėl pasigirdo VI kongreso išvakarėse. Jaunas mūsų akademikas K. Skrupskelis vėl priminė, kad "at-kų ideologija turėtų atsinaujinti". Kodėl? "Jei ideologija nesugeba motyvuoti žmogaus veiksmų, ji nustoja savo vertės. O ji kaip tik nustoja daryti žmogui įtakos tada, kai ji nėra pritaikyta laiko reikalavimams, kai ji pasidaro žmogui svetima ir nesuprantama... Ateitininkai stovi prieš galimybę pasidaryti 'decadent scholastics'. Jeigu ateitininkų šūkis yra 'Visa atnaujinti Kristuje', mes jokių būdu to nepadarysime vien tik-tai iš atminties kartodami prof. St. Šalkauskį. Jo filosofijoje mes galime rasti daug mums reikalingos medžiagos. Bet visa tai tik medžiaga, kurią mes turime perdirbti ir panaudoti. Tik-tai tada ateitininkų ideologija galės vesti prasmingą dialogą su kitom pažiūrom".

Autorius labai aiškiai skiria, kas ideologijoje nesikeičia ir kas keičiasi. "Ideologija yra sistemingas dalykas ir negali-

me įjungti elementų, kurie į tą sistemą netinka. Bet yra daug elementų, kurių toje sistemoje nėra ir kurie joje labai lengvai gali rasti sau vietą". Autoriaus išvada yra ši: "kiekvienas ateitininkas turi jausti atsakomybę savo ideologijos atžvilgiu. Neužtenka vien tik tai ją pažinti ir pagal ją gyventi; ją taip pat reikia ir kurti... Kiekvienas turėtų savo ideologiją mylėti, o meilė, kaip kažkas yra sakęs, trokšta tobulybės" (At '59, N 7).

BIBLGR. *Keliuotis J.* Krikščioniškojo renesanso gadynė, At '25, N 4; *Kuriamasis veiklumas*, At '25, jubl. N. — *Skrupskelis K.*, Ateitininkai ir ideologija, At '59, N 7. — *Šalkauskis St.*, Ateitininkų ideologija ir jos realizavimas gyvenimo praktikoje, Ž '29, N 11. — *Urmonas J.*, Katalikų vaidmuo dvasinių kovų arenoje, Ž '27, N 7.

III

I Š R A I Š K A

ŠŪKIS * CREDO * IŽODIS
HIMNAS * SVEIKINYS * ŽENKLAS
UNIFORMA * VĖLIAVA * ŠVENTĖS

Kiekviena organizacija bei sąjūdis turi savo išraišką, kuria parodoma, kas yra organizacija ir kokią idėją atstovauja. Išraiškos formos esti labai įvairios.

Ateitininkų organizacijos išraiškos yra žodinės, ženklinės, garsinės ir vaizdinės.

Žodinei išraiškai priklauso šūkis, sveikinimas, credo. Ženklinei — ženklelis ir vėliava, garsinei — himnas, vaizdinei — uniforma ir vėliava.

Ateitininkų šventės ir įžodis tektų skirti iškilminei — apeiginei išraiškai. Čia sutelkiamos visos arba dauguma augščiau minėtų išraiškos formų.

Ateitininkų išraiškos formos susikūrė ne iš karto. Dėl to įdomi jų kilmė bei istorija. Jas kuriant, stengtasi atitikti bei išreikšti ateitininkijos idėjinį — dvasinį veidą. Kaip visos išraiškos formos apskritai, taip ir ateitininkiškosios turi savo tikslią apibrėžtį ir vartojimo būdą.

Š Ū K I S

Kilmė * Pritaikymas * Prasmė * Paskirtis

"Ateitis ryžosi atnaujinti mūsų gyvenimą dieviškame turinyje. Tai, o ne ką kita, skelbia mums Ateities šūkis OMNIA INSTAURARE IN CHRISTO! Šūkis įgarsina, įbalsina organizacijos idėją" (AI '54, 66; '33, '59).

1. KILMĖ. Šūkio autorius yra tautų apaštalas šv. Povilas. Būdamas Romos kalėjime, jis rašė laišką Efezo krikščionims. Tai buvo testamentinis jo laiškas. Šv. Povilas jame kalba apie krikščionių paskirtį, išplaukiančią iš Dievo valios.

"Dievas leido mums pažinti savo valios paslaptį, — rašė apaštalas, — kaip jis buvo savyje nutaręs, laiko pilnybei įvykus, *atnaujinti Kristuje visa*, kas yra danguje ir žemėje" (Efez. 1, 9 - 10). Pabrauktieji žodžiai graikiškajame tekste reiškė: *palenkti visa Kristui*.

Tai buvo krikščionių šūkis pagoniškajame pasaulyje.

Moderniaisiais laikais pagonybė atgijo naujomis formomis. Krikščionims reikėjo priminti tą patį šūkį. Tai padarė 1903 metais popiežius šv. Pijus X. Pačioje pirmoje savo enciklikoje jis ragino krikščionis į trejopą atnaujinimą: religinį, dorinį, socialinį.

Į popiežiaus kvietimą atsiliepė daugelis katalikų kraštų. Iš to kilo įvairūs sąjūdžiai — eucharistiniai, liturginiai, apaštaliniai. Atsiliepė labai greitai ir Lietuva. Nuo 1906 prasidėjo mūsų katalikybės atgimimas įvairiose srityse, ypač kultūrinėje. Nuo 1908 į atgimimo kelią įsijungė mokslus einąs

mūsų jaunimas. Vėliau jis pasirinko šv. Pijaus X Šukį — *Visa atnaujinti Kristuje*.

2. PRITAIKYMAS. Pagal šį šukį Pr. Dovydaitis parengė (1911) pirmąją pasaulėžiūrinę ateitininkų *deklaraciją*, kuri vadinosi "Trys pamatiniai klausimai". Po dešimties metų (1921) Pr. Dovydaitis šį šukį išplėtojo į religinio atnaujinimo kryptį; iš to ateitininkuose kilo *eucharistinis sąjūdis*, kurių perėmė ir kaimo jaunimas — pavasarininkai.

St. Šalkauskis filosofiniu požiūriu šį šukį pritaikė ateitininkų *principams* (1925) ir *ideologijai* (1933), o vėliau (1938) ir dvasinio atgimimo (*Gyvosios Dvasios*) sąjūdžiui, skirtam platesnei lietuvių visuomenei.

Teologiniu atžvilgiu tą patį šukį plačiau atskleidė Telšių seminarijos profesorius kun. K. Olšauskis savo straipsniu "Visatos anakefalajozė Kristuje" (Ž. '38, N 12). Iš istorinės — kilminės pusės šukį svarstė S. Sužiedėlis straipsnyje "Pijaus X pirmosios enciklikos 50 m. sukaktį minint" (At '53, N 8).

Šio šūkio pritaikymas lietuvių moksleivių ir studentų katalikiškajam atgimimui, arkivysk. M. Reinio įsitikinimu, buvo pirmasis *visoje Europoje*. Jis tai laiko didele garbe Lietuvai ir ypatinga palaima pačiam ateitininkų sąjūdžiui (At '36, N 12, 482).

Iš kitų berods tik ukrainiečiai šį šukį pasirinko katalikų studentų sąjūdžiui OBNOVA (Atnaujinimas). Sąjūdis pradėtas prieš II pasaulinį karą; nuo 1938 priklauso Pax Romano. Šiuo metu sąjūdžio centras Kanadoje (The Ukrainian Catholic Students OBNOVA, Winnipeg '58).

Kiti savo kryptimi ir dvasia artimi atkams sąjūdžiai taip pat pradėti vėliau. Italų PRO CIVITATE CHRISTIANA, kurio tikslas priartinti Kristų šių dienų gyvenimui, pradėtas 1939. Sąjūdžio centras Asyžiuje turi 13.000 tomų kristologinę biblioteką, kristinio meno rinkinius (nuotraukomis ir originalais), kristinės muzikos plokštelių kolekciją. Tai modernus apaštalinis kultūrinis jaunų žmonių (vyrų ir mergaičių) sąjūdis. (Pro Civitate Christiana, Assisi '55). JAV CHRISTOFORŲ — Kristaus nešėjų (į gyvenimą) sąjūdis pradėtas po II pasaulinio karo (Griškėnaitė G., Kristoforų sąjūdis ir atkų idealai, At '58, N3).

3. PRASMĖ išsiskleidžia trijuose šūkio žodžiuose. Jie kalba apie kristocentriškumą, visuotinumą ir apaštališkumą.

Kristocentriškumas reiškia, jog Kristus yra visos būties, gyvenimo ir veikimo centras. Visa sukurta Jo pirmavaizdžiu, ir Jis yra visos kūrinijos dvasinė galva. "Dievas padėjo visa po jo kojomis ir davė jį galva visai Bažnyčiai, kuri yra jo kūnas ir pilnybė to, kuris visų pripildomas visame" (Efez.

1, 22-23). Per Kristų atėjo pasauliui naujas žodis, nauja tvarka, naujas veiksmas. Jame yra galutinis visko atnaujinimas.

Visuotinumas reiškia, jog visa, kas vyksta gyvenime, yra palenkta Kristui ir Jame randa savo tikslą bei prasmę. Neiškiriama jokia sritis, joks darbas, jokie amžiaus, lyties, profesijos uždaviniai. Visa turi *susiderinti* su Kristumi ir Kristuje (plg. 2 Kor., 5, 18-19).

Apaštališkumas reiškia mūsų pastangas, užsidegimą, uolumą eiti į visas gyvenimo sritis ir skleisti Kristaus dvasią, rodyti ir savu gyvenimu liudyti jo idealą. Tai yra *apaštalinė* pareiga. "Jei aš skelbiu evangeliją., tai yra *mano pareiga*, ir vargas man, jei aš neskelbčiau evangelijos" (1 Kor. 9, 16).

4. PASKIRTIS. Kas pažįsta evangeliją, kas giliai suvokia krikščionybės esmę, tas negali neveikti. Tas supranta ir jaučia, kad jis kažkam yra *skirtas*, kad kažkas jį šaukia ir siunčia: *eik* ir visa atnaujink! Tu lyg savanoris duodi savo sutikimą: tu *ateini*. "Pagirtas, kuris ateina Viešpaties vardu!" (Mat. 21, 9). Mes, kurie *ateiname* į gyvenimą ne savo, o Kristaus vardu, esame *ateitininkai*. "Mes einame *pasiuntinių pareigas* Kristaus vietoje" (2 Kor. 5, 20).

"Žmogus turi būti iš naujo perkurtas, — sako austrų rašytojas Hermann Bahr (f 1934). — Natūralus žmogus turi būti restauruotas; jam dera įsisąmoninti, kad jis yra dvasinio pasaulio narys. Juk nebėra laisvės, asmenybės, vertingumo, dorovingumo, mokslo ir meno, kai nebėra tikėjimo, vilties ir meilės. Kito pasirinkimo nėra, kaip tik šis: arba pasaulio pražūtis, arba — *Omnia instaurate in Christo*" (Hochland '33, I, 572).

"Visa atnaujinti Kristuje, — sako vysk. V. Padolskis, — yra didysis ateitininkų imperatyvas, jų *apaštališkų* užsimojimų tikrasis *įkvėpėjas*. Štai kodėl jie niekuomet neužmirš, kad viso gyvenimo — privataus ir viešojo — persunkimas Kristaus dvasia yra vienas didžiausių jų uždavinių" (At '51, N 2, 29).

AF atsišaukimas 1927 priminė visiems at-kams šūkio įpareigojimus. "Visa atnaujinti Kristuje yra toks idealas, kuris reikalauja tolimesnės pažangos. Jis reikalauja nenuilstamos pažangos, kaskart naujų pasiryžimų, atkartotinių atsinaujinimų iš vidaus, nuolatinio budėjimo dvasinių reikalų sargyboje... Tikroji pažanga tegali ateiti su religiniu atgimimu" (At '27, N 10, 394, 399).

BIBLGR. Bagdonavičius V., Visas Kristus, NG '45, N 2. — Daulius J., Visuomenėje veikianti Bažnyčia, Ak '47, N 2. — Gaidamavičius Pr., Gyvasis Kristus, NR '35, N 51-52. — Olšauskis K., Visatos anakefalajozė Kristuje, Ž '38, N 12. — Pop. Pijus XII, Apie Mistini Kristaus Kūną, Pop. Enciklikos, 493-548. — Sužiedėlis S., Pijaus X pirmosios enciklikos 50 m. sukaktį minint, At '53, N 8. — Stasaitė Ir., At-kų šūkis kasdienybėje, At '55.

C R E D O

Kilmė * Reikšmė * Forma * Vartosena

Dažna organizacija turi savus credo. Ateitininkų credo išplaukia iš jų linkmės — nešti savo tautai religinį atgimimą. Skelbdami religinį atgimimą at-kai ryžosi viešai išpažinti Kristų, apaštalauti ir kovoti prieš dechristianizaciją (At '27, N 10, 399). Ši linkmė buvo suvesta į šūkį "Visa atnaujinti Kristuje". Credo yra šūkio išplėtojimas ir pritaikymas.

1. KILMĖ. Pirmasis ateitininkų credo buvo programinis. Jis paskelbtas pirmame Ateities numeryje (1911), Pr. Dovydaičio parengtoje deklaracijoje "Trys pamatiniai klausimai". Pirmoji ir trečioji deklaracijos dalis kalba apie neatidėliotiną reikalą privačiame ir viešajame gyvenime išpažinti Kristų, kaip visos būties ir viso gyvenimo centrą, kovoti, aukotis ir neboti nuoskaudų.

Šis credo praktiškai nebuvo įpavidalintas viešam vartojimui, nesuvestas į vieną trumpą ateitininkiškojo išpažinimo formą. Tokia forma buvo parengta Reino konferencijos proga 1947 metais. Ji buvo atspaus-ta rotatoriumi kartu su kitomis naujai paruoštomis ateitininkų maldomis. Šis credo pakartojo ateitininko ryžtą gyventi Kristui, jam paruošti gyvenimą, aukotis ir pasišvęsti. Amerikoje šis credo tekstas buvo atspaus-tas "Visa atnaujinti Kristuje" (1951) ir mažajame maldyne "Sveika Marija" (1953).

2. REIKŠMĖ. Kiekvienas credo, ypač vartojamasis iškilmingo pasižadėjimo metu, turi ypatingą savo reikšmę. Jis įpa-

reigoja ateitininką naujai gyvenimo kryptiai. Viešas, iškilmingas žodis reikalauja atsakymo ir viešajame gyvenime.

Tą mintį buvo pabrėžusi pirmoji ateitininkų deklaracija. Ją naujai pakartojo AF Valdybos atsišaukimas 1947 metais.

"Šiandien reikia ne tiek kalbėti apie religiją, kiek rodyti pačią religiją, įsikūnijusią atskiro asmens ir visos bendruomenės gyvenime. Šiandien reikia pastatyti prieš modernaus žmogaus akis *konkrečių pavyzdžių*, išaugusių iš religinio gyvenimo ir turinčių religinės dvasios".

"Tuščios bus mūsų kalbos apie šventumą, — sako atsišaukimas, — jei nebus šventų asmenybių ... Mes turime išsiskirti iš kitų, turime būti *kitoki*, negu tie, tarp kurių gyvename ir veikiame. Mūsų religija turi išpausti visam mūsų gyvenimui ženklą, kuris, kaip tasai Kristaus minimas žiburys ant kalno, šviestų visai aplinkai ir skelbtų dangaus Tėvo garbę" (p. 5).

Ateitininkiškuoju credo mes pasižadame to siekti.

3. FORMA, kuri čia pateikiama, yra skirta *įžodiniam* credo. Ji priimta AF Vyriausios Valdybos.

IŠPAŽĮSTAME TAVE, didysis mūsų Atnaujintojau, | Kristau, Žmogau - Dieve! | Visa tebūna perkeista tavyje ir per tavę! | Nes ką padės mums ir mūsų draugams, | jei kiti gyvens be tavo šviesos, | be tavo teisingumo ir meilės.

Kaip upė teka mūsų džiaugsmas, | su visais kartojant: | Visa, o visa atnaujinti tavyje! | Mūsų širdis virpa, pagalvojus apie tavo karalystę žemėje. | Mūsų valia nerimsta, | — veržiasi aukoti tau, kas šventa mūsų jaunystėj | — tau gyventi ir tau gyvenimą palenkti.

Kas girdi mūsų balsą | ir kas lydi mūsų žingsnius, | težino:

Ateitis turi būti visa su tavim, | nes be tavęs nėra ateities, mūsų Kristau, | mūsų Broli, mūsų Valdove! Amen.

4. VARTOSENĄ. Šis credo kalbamas tuoj po įžodžio, kai visi įžodininkai grįžta į vietas ir sustoja vienoj eilėj; kalbamas

garsiai, sutartinai. Tuo metu visi kiti dalyviai atsistoja ir vėliavos palenkiamos į priekį. Panašiai daroma kalbant šį credo kitomis iškilmingomis progomis.

BIBLGR.: *Dovydaitis* Pr., Trys pamatiniai klausimai, At '11, N 1. •— Yla St., Atnaujinimo šauksmas, At '49, N 3. — *Gudas* J., Heroiška katalikybė — dabarties religija, TK '40, N 5.

Į Ž O D I S

Kilmė * Reikšmė * Pasirengimas * Pravedimas

Įžodis yra viešas nario įsipareigojimas gyventi šūkio dvasia, vadovautis principais, vykdyti pareigas.

1. KILMĖ. Iškilmingas narių priėmimas, metinių švenčių proga, moksleivių kuopose pradėtas po 1920 metų. Studentai, priimdami naujuosius savo narius, pradėjo vartoti įžodį 1925 metais. Šio įžodžio tekstas buvo ilgas ir iškilmingas (Ž '25, N 8-12, 322-323):

Stodamas savo noru ir įsitikinimu į Lietuvos Katalikų Studentų Ateitininkų Draugovę Kaune, iškilmingai pareiškiu gerbiamųjų sendraugių ir draugų akivaizdoje savo ištikimybę krikščioniškiems ateitininkų principams ir sykiu savo garbe pasižadu palenkti savo gyvenimą ir veikimą kilniajam ateitininkų šūkiui "Visa atnaujinti Kristuje", kuri esu pasiryžęs vykdyti ne tik tarnaudamas katalikiškajai Kristaus Bažnyčiai ir brangiajai mūsų Tėvynei, bet ir būdamas aktyvus Studentų Ateitininkų Draugovės narys. O tapdamas šitokiu Draugovės nariu pasižadu, be to, saugoti jos garbę, paklusti jos drausmei ir dirbti jos klestėjimui, gilindamas jos principų supratimą ir visokeriopai stengdamasis gaivinti jos gyvavimą savo iniciatyva bei pastangomis, kad, jos nariu būdamas ir mokslą eidamas aukštajame Lietuvos universitete, tapčiau ne tik geru savo profesijos specialistu, bet ir visai susipratusių aktyviu kataliku, karštu lietuviu patriotu, giliai išlavintu ir doru energingu veikėju.

Prašydamas šitiems savo pasiryžimams Aukščiausiojo pagalbos, dedu savo parašą, kaip savo garbės ženklą.

Jaunesniųjų ateitininkų kandidatai buvo įpareigoti statutu (§ 15), priimtu 1927, išlaikyti programinius egzaminus ir duoti iškilmingą nario pasižadėjimą (At '27, N 10).

Visiems ateitininkams, stojantiems į bet kurią sąjungą, įžodį arba "garbės pažadą" įpareigojo daryti ateitininkų ceremonialo statutas, paskelbtas 1928 metais (At, N 4). Statutas numatė, kad tai būtų daroma *iškilmingo posėdžio metu* ir pagal nustatytą tvarką. Tačiau ceremonialo statutas nepateikė įžodžio teksto, matyt, palikdamas laisvę atskiroms sąjungoms jį savitai vartoti.

Studentai kurį laiką vartojo senąją iškilmingąją formą. Moksleivių forma, berods, buvo trumpesnė ir paprastesnė, bet nebuvo niekur viešai paskelbta ir šiandien nebepatikrinama. Sendraugiai, atrodo, nebuvo iš viso priėmę jokio teksto ir praktiškai nebuvo vykdę įžodžio praktikos.

Tremtyje įžodžius vartojo studentai ir moksleiviai. Pirmasis moksleivių įžodžio tekstas, centro valdybos patvirtintas 1946. 2. 8, buvo šio turinio:

Visagalio Dievo akivaizdoje tvirtai pasižadau visomis jėgomis kovoti už Kristaus idealus, tarnaudamas Dievui ir Tėvynei, ir vykdyti visas ateitininko pareigas.

MAS ceremonialo statutas, paskelbtas programiniame vadove (1949), numatė šiuos du atskirus įžodžio tekstus: kandidatui, keliamam į jaunesniuosius ateitininkus, ir jaunesniajam, keliamam į moksleivius ateitininkus, būtent:

(1) Pažinęs ateitininkų idealus, stengsiuosi vykdyti man pavestas pareigas, būti naudingą Katalikų Bažnyčios ir savo tautos nariu.

(2) Idėjos brolių ir visų čia esančių akivaizdoje tvirtai pasižadau visomis jėgomis kovoti už Kristaus idealus, tarnaudamas Dievui ir Tėvynei ir vykdydamas visas ateitininkų pareigas.

Šalia oficialių, bet dėl dažno kaitaliojimo neįsigyvenusių tekstų, atskiros kuopos kūrė savas įžodžio formas. Jomis pasinaudojant, Amerikoje buvo suredaguoti jaunesniesiems bei vyresniesiems moksleiviams įžodžio tekstai, paskelbti knygelėje "Visa atnaujinti Kristuje" (1951). Pritariant Federacijos vadui, 1953 metais buvo parengti trys tekstai — moksleiviams, studentams ir sendraugiams, paskelbti mažajame maldyne "Sveika Marija". Ruošiant bendrinį vadovą, AF Valdyba 1957.

3. 29 priėmė vieną tekstą visiems ateitininkų padaliniams (žr. toliau).

2. REIKŠMĖ. Įžodis daromas pagal tam tikrą ceremonialinę formą, bet jis nėra tik forma. Pirmon eilėn jis yra proto ir valios veiksmas, dėl to daromas *laisvai* pasiryžus ir *sąmoningai* pasirengus.

Įžodis yra viešas ir iškilmingas įsipareigojimas, daromas kryžiaus ir organizacinės vėliavos akivaizdoje, dalyvaujant liudininkams — vadams, draugams ir artimiesiems. Įžodis įpareigoja gyventi ateitininkų šūkio dvasia, vadovautis principais, vykdyti pareigas. Visa tai veda narį į asmeninį tobulėjimą. "Ne kad aš būčiau tobulas, bet aš stengsiuos koku nors būdu tai pasiekti" (Pil. 3, 12).

3. PASIRENGIMAS atliekamas kandidatavimo laiku. Teoriniam pasirengimui yra speciali programa. Iš jos daromi *egzaminai* prieš pat įžodį (iš vakaro ar dieną anksčiau).

Egzaminų komisiją sudaro vieneto vadovas, dv. vadovas ir centro valdybos narys ar jos įgaliotinis. Komisija sprendžia, ar kandidatas yra teoriškai pakankamai pasirengęs. Savu keliu sprendžia vieneto valdyba, ar kandidatas pasirengęs kitais atžvilgiais. Valdyba savo sprendimą protokoluoja, o egzaminų komisija surašo *aktą*, kurio vienas egzempliorius lieka vieneto archyvuose, o antras siunčiamas centro valdybai.

Leidžiamieji daryti įžodį iš vakaro supažindinami su įžodžio ceremonialu. Vieneto vadovas padaro su jais *repeticiją* toje vietoje, kur numatomos įžodžio iššilmės; repeticijose dalyvauja ir vėliavos nešėjai.

4. PRAVEDIMAS. Jei būna pamaldos, vienetas eina į jas *organizuotai*: pirma vėliava su palydovais, po to įžodininkai, po jų vieneto nariai, pasipuošę uniforminiais ženklais. Per pamaldas įžodininkai sėdi pirmuose suoluose.

Iškilmingasis posėdis pradedamas vieneto pirmininko. Pirmiausia pasveikinami susirinkusieji *Garbė Kristui* ir pranešama: "Iškilmingąjį posėdį pradedame. Prašome visus atsistoti: įnešamos vėliavos".

Vēliavoms sustojus savo vietose, pirmininkas trumpu žodžiu apibūdina šventės reikšmę. Po to kviečia garbės prezidiumą (plojama tik visus kviečiamuosius išvardinus). Prezidiumui užėmus vietas, vieneto sekretorius skaito *protokolo ištrauką* arba egzaminų komisijos aktą — nutarimą leisti išvardinamus kandidatus įžodžio.

Išvardintieji pakyla vietose (pirmose suolų eilėse), atsi-
gręžia į centrą, eilute išeina ir ties garbės prezidiumo stalu
sustoja. Tuo metu išeina priekin vieneto vadovas ir dv. vado-
vas. (Visi kiti sėdi). Vieneto vėliava palenkiama 40° kampu,
ir įžodininkai visi kartu kalba įžodžio tekstą. (Tekstą gali skai-
tyti ir dv. vadovas; tada įžodininkai papunkčiui kartoja):

*Kryžiaus ir ateitininkų vėliavos akivaizdoje / pasižadu
sekti Kristų, / dirbti ir aukotis Dievui ir Tėvynei / ir uoliai
eiti (jaunesniojo arba vyresniojo moksleivio, studento, sen-
draugio) ateitininko pareigas. / Kristau, padėk man ištesėti.*

Po to kiekvienas įžodininkas atskirai eina prie vėliavos,
priklaupia dešiniuoju keliu, pakelia prie lūpų vėliavos galą
ir jį pabučiuoja. Pakilęs, gręžiasi į garbės prezidiumo pusę,
priima organizacinius ženklus, atsisveikina rankos paspau-
dimu, grįžta į eilutę ir atsistoja gale iš priešingosios pusės.
Taip eilutė stumiasi ligi visi grįžta į savo vietą.

Ženklus prisega vieneto vadovas arba paveda tai pada-
ryti federacijos bei sąjungos valdybos nariui ar kuriam kitam
garbingam sendraugiui. Pastaruoju atveju vieneto vadovas
paduoda įteikėjui kiekvieną ženklą atskirai. Įžodininkai atsi-
sveikina bei padėkoja, paspausdami ranką abiem. Jei čia
pat būtų dv. vadovas, skaitęs įžodžio tekstą ar buvęs įžodžio
metu prie vėliavos, atsisveikina ir su juo.

Grįžę į numatytą vietą ir sustoję vienoje eilėje, įžodinin-
kai kalba *credo* (žr. Credo). Tuo metu visi dalyviai atsistoja.
Po *credo* betarpiškai visi gieda ateitininkų himną. Credo ir
himno metu visos vėliavos palenkiamos 40° kampu.

Ižodininkai visi kartu padaro posūkį, pamažu priartėja prie savo suolų ir sėdasi. Ženklių teikėjai taria *pasveikinimo žodį*; jiems atsako vienas ižodininkų. Jei šiuo baigiamas iškilmingasis posėdis, giedamas Tautos himnas. Jei po sveikinimų vyksta paskaita, vėliavos prieš paskaitą gali būti išnešamos. Jei paskaita turi iškilmingą ar programinį pobūdį, vėliavos pasilieka vietoje.

Po paskaitos posėdis baigiamas arba dar pratęsimas, pridodant pora trumpų pasveikinimų, kurie skirti nebe ižodininkams, bet vienetui, švenčiančiam metinę šventę ar mininčiam kitą svarbesnį įvykį. Jei būtų sveikinimų raštu, jie perskaitomi prieš sveikinimus žodžiu. Paskutinysis žodis turėtų būti trumpas, bet pakilus ir suvedąs į vieną mintį visus iškilmingojo posėdžio momentus. Po tokio žodžio visi stoja ir gieda Tautos himną.

Iškilmingojo posėdžio metu programos eigą tyliai diriguoja vieneto vadovas. Posėdis trunka neilgiau, kaip lį valandos.

BIBLGR. Iškilmingas naujų narių priėmimas Lietuvos universiteto SAS Draugovėj, 2 *26 N 8-9. — *Yla St.*, At ką ižodis, At '58, N 1.

H I M N A S

Kilmė * Prasmė * Vartosena

Tekstas ir melodija

Himnas yra iškilminga organizacinė giesmė. Jis išreiškia ne tik nuotaikas. Jame slypi ir tos gairės arba ta dvasinė kryptis, pagal kurią organizacija ir jos nariai nori veikti.

1. KILMĖ. Pirmame Ateities numeryje (1911), tuoj po ateitininkų deklaracijos, tilpo A. Jakšto eilėraštis "Ateitis". Tai nebuvo himnas, bet linkėjimai Ateities laikraščiui. To paties pobūdžio buvo ir Raganiaus eilėraštis "Mūsų Ateitis", tilpęs tų metų 9-me numeryje.

Himno reikalu *konkursas* buvo paskelbtas 10-me numeryje (p. 440), o patys konkursiniai eilėraščiai atspausti 11-12 numeryje. Jų buvo trys: du pasirašyti Y, o tretysis Z inicialais. Eilėraščiai buvo ilgi, eilėdara netobula, ateitininkų dvasia neišreikšta. Iš jų gal labiausiai himniškas buvo antrojo projekto pirmasis posmas:

*Į darbą, draugės ir draugai,
Jaunas sujunkime rankas!
Pamilę Lietuvą karštai,
Jai savo neškime spėkas!
Mumyse jos visa viltis.
Tik būkim darbininkai!
Skaisti mums žiba ateitis,
Valio ateitininkai!*

Ateities redakcija siūlė skaitytojams pasirinkti, kuris šių projektų tiktų himnu. Buvo raginami balsuoti visi ateitininkai;

prašyta rašyti atvirukus redakcijai. Balsavimo išdavos nebuvo paskelbtos. Greičiausia jos ir nebuvo palankios šiems projektams.

Sekančiais metais, be jokio konkurso, buvo išspausdintas (N 5, 209) naujas tekstas, pavadintas *Himnu*. Tai ir buvo dabartinis ateitininkų himnas, pasirašytas A. Ž(alvarnio) inicialais. Jo autorius buvo kun. Jurgis Tilvytis († 1931), rašęs tais laikais eilėraščius laikraščiams bei žurnalams ir išleidęs du rinkinėlius: *Dienelei Brėkstant* (Vilnius '09, 56p) ir *Rūtų Saujelė* ('12, 16 p). Antrame rinkinyje paskutinė 12-oji giesmė įvardinta *At. Himnas*; apačioj pažymėta parašymo data ir vieta: "1912, 6 ir 7 vasario, Užugavos, Paystryje".

Apie himno kilmę pats autorius taip rašo: "Pasižadėjau parašyti himną, jei gausiu pamatyti ateitininkų darbus". Pamatyti jam teko 1911, rugsėjo mėnesį, atvykus iš Paystrio į Kauną.

Jaunimas rinkosi į kan. A. Aleknos butą Kauno senamiestyje. Rinkosi po vieną, po du. Susirinkimui pirmininkavo vienas jaunuolis. Jo kalba buvusi entuziastiška, pilna šviesių vilčių ateičiai. Autorius rašo: "Ėjau į namus sužavėtas. Prisiminė pranašas, kuris sakė, kad jaunimas matysiąs regėjimus. Tikrai, at-kai matė ateity kažką gražaus... Himnui siužetas negalėjo būti kitas, kaip tik jų pačių širdy degantys idealai" (At '31, N 3-4, 132).

Himno tekstą priėmė ateitininkų centro valdyba, tuo metu sudaryta iš studentų Maskvos universitete. Ji pavedė Petrapilio ateitininkų pirmininkei stud. M. Draugelytei (Galdikienei) susisiekti su ten gyvenusiu žinomu muziku — kompozitorių Česlovu Sasnausku († 1916), kad jis šiems žodžiams parašytų melodiją. Muzika buvo parašyta 1912 m. pabaigoje, o gaidos atspausdintos 1913 metais. Prieš I pasaulinį karą himnas jau buvo giedamas ateitininkų būreliuose. (Himno tekstą žr. toliau kartu su gaidom).

2. PRASMĖ. Pirmasis himno posmas išreiškia tai, ką vėliau yra pasakęs St. Šalkauskis apie ateitininkų sąjūdžio reikšmę, būtent, Ateitis — antroji Lietuvos Aušra. Pirmoji Aušra žadino tautinį atgimimą. Ateitis — dvasinį. Himnas skelbia *dvasinę Lietuvos aušrą*, pažeriančią naujų spindulių, gaivinančių širdis, tvirtinančių sielas, įgalinančių šviesias viltis.

Išbudimo džiaugsmas antrajame posme išsilieja *tikėjimu ir pasitikėjimu* Dievo Apvaizda. Ji visad lydėjusi ir gynusi Lietuvą, neapleis jos ir toliau. Dievas ruošė Lietuvos ateičiai dvasios galiūnus; ruošė juos ilgo laiko bandymais, o nūn juos ves nuostabiais keliais.

Šis pasitikėjimas žadina *ryžtingumą ir kovingumą*, kuris išreikštas trečiame posme žodžiais: "Tilkit, nutilkit"! Tai yra atsakymas kovojusiems prieš Dievybę! Prieš viešas ir slaptas anų kovotojų priemones ateitininkai stato *tikybės brangybę*; prieš garsinamą "pažangą" ateitininkai pabrėžia *mokslą*, prieš dorinį beprincipiškumą — *dorumą*, prieš vienos socialinės klasės gerovę — *visos tautos reikalus*.

Ketvirtasis posmas skelbia *laimingos ateities viziją*. Ta vizija susieta su pergalės ženklu — kryžiumi, šviečiančiu Ateities vėliavoje. Tėvynės ateitis negali būt kitokia, kaip tik švieši ir laiminga, nors dar reikia didelių aukų, drąsos, darbo ir kovos. Tad "dirbkim, kovokim dėl Lietuvos!"

3. VARTOSENĄ. Himnas giedamas reikšmingomis bei iškilmingomis progomis: visose ateitininkų šventėse, įžodžių dienomis, ypatingų pagerbimų, akademijų, konferencijų, kongresų metu. Jis gali būti giedamas ir bažnyčioje — po vėliavos šventinimo ar kitų ateitininkams skirtų pamaldų.

Himną giedant, visi sustoja; vėliavos tuo metu lenkiamos į priekį.

Mažiau reikšmingomis ar iškilmingomis progomis, Federacijos Valdybos nutarimu (1957 III 29), giedama tik du posmai: *antrasis* ir *paskutinis*. Giedama gyvai, vengiant ištęsimo.

BIBLGR.: Čibiras K., Toks nemirtingųjų himnas, At '31, N 1. — Galdikienė M., Č. Sasnauskas — ateitininkų himno kompozitorius, At '56, N. 5. — Yla St., Ateitį regim tėvynės laimingą, At '53, N 6. — Kapočius F., Kun. Jurgis Tilvytis Žalvarnis — ateitininkų himno autorius, At '53, N 6. — Tarvydas J., Česlovas Sasnauskas (1916-1926), At '26, N 2. — Žalvarnis A., kaip gimė ateitininkų himnas, PB '31, N 5. — Žilevičius J., Česlovas Sasnauskas (monografija), K '36. — Žadeika V., Č. Sasnauskas, NR '31, N 49.

ATEITININKŲ HIMNAS

Žodžiai A. Žalvarnio - Tilvyčio

Muzika Č. Sasnausko

MAESTOSO

Kas gi ten auk - so spin - du - lius be - ria? Ko taip nu -

ivi - to ry - tai a - tei - ties? Sir - dys it ra - są gai -

*Kas gi ten aukso spindulius beria,
Ko taip nušvito rytai ateities?
Širdys it rasą gaivinančią geria,
Sieloj tvirtybė ir galia vilties.*

*Lietuvą Dievas apveizdi ir gina.
Amžiais suvargusios jos neapleis:
Ateičiai dvasios galiūnus gamina,
Vesdamas juos stebuklingais keliais.*

*Tilkit nutilkit, kurie prieš dievybę
Bandėt kovoti viešai ar slapiai.
Mūsų idėjos: tikybos brangybė,
Mokslas, dorumas, tautos reikalai.*

*Ateitį regim tėvynės laimingą,
Šviečia mums kryžius ant mūsų vėliavos.
Stokime drąsiai į kovą garbingą.
Dirbkim, kovokime dėl Lietuvos!*

S V E I K I N Y S

Reikšmė * Raida * Forma * Vartosena

Sveikinimasis yra mandagumo forma. Organizaciniai sveikimai paprastai išsiskiria iš bendrųjų ne tik forma, bet ir reikšme. Organizacija pasirenka sveikinį, kuris atitinka jos tikslus, išreiškia jos dvasią. Kitaip nebūtų prasmės išsiskirti iš kitų. Ateitininkų sveikiny, kaip matysime, išsiskiria tik tam tikru atžvilgiu.

1. REIKŠMĖ. Specialus sveikiny paprastai reiškia ypatingą asmeninį *draugiškumą* tų pačių idealų broliams ir sesėms. Jis primena ir antasmeninį *ištikimumą* patiems idealams, nežiūrint asmeninių nuotaikų (simpatijų ar nesimpatijų) savo draugams. "Aš nesigėdysiu pasveikinti draugą, neslėpsiu nuo jo savo veido ir, jei per jį kas pikta man atsitiktų, pakęsiu" (Ekl. 22, 31). Sveikinimas skelbia ir *viešą pagarbą* savųjų idealų šaltiniui.

Toks šaltinis ateitininkams yra Kristus. Jis augščiausioji viršūnė, į kurią sueina visa ateitininkiškoji veikla. Jam priklauso vieša pagarba, išreiškiama ir sveikinimu. Kokia to sveikinimo forma?

2. RAIDA. Jieškant formos, ateitininkai susidūrė su viena problema. Sveikiny paprastai būna susietas su šūkiu. Tačiau ateitininkų šūkis reiškia daugiau skatinimą, įpareigojimą. Šūkyje nėra sveikinamosios pagarbos. Dėl to pradžioje nesirūpinta sukurti savą sveikinimosi formą, o priimta toji, kurią vartojo visi tikintieji katalikai, būtent: GARBĖ JĖZUI KRISTUI! — PER AMŽIUS. AMEN!

Šis sveikiny s atitiko jų pačių šūkiui ir idealams (plg. At '11, N 5, 219). Tai buvo vienas motyvas. Antra, mūsų inteligentijos dalis, nusikreipusi nuo Kristaus, buvo atsisakiusi ir viešos Jam pagarbos. Dar daugiau: ji siekė išjungti Kristų iš viešojo gyvenimo ir jo papročių. Dėl to ateitininkai sąmoningai prisiėmė šį sveikinį. Kai kam tai nepatiko. Viltininkų atstovas J. Kubilius net viešai darė priekaištą, esą ateitininkas, "lyg pabrėždamas, vieton 'labdien' drąsiai sako, nors ir prie pirmievių, "Tegul bus pagarbintas" (VI '13, N 24).

Nepriklausomybės laikais ėmė įsigalėti "labas", "sveikas". Šis trumpas sveikiny prigijo ir ateitininkuose. Kan. P. Dogelis 1925 m. bandė priminti, kad ateitininkams derėtų atnaujinti užmirštą praktiką: "Vieton 'labas', reiktų pasakyti savo idėjos draugui 'Garbė Jėzui Kristui'. Tai bus drąsus Kristaus išpažinimo žygis" (At '25, N 4, 155).

At-kų ceremonialo statutas (1928) pasveikinimų skyriuje priėmė šią kasdienišką formą:

"Be paprasto sveikinimosi (kepurės pakėlimo ir kt.), jaunesnieji, sveikindami vyresnius, gali sveikinti dar žodžiu "sveikinu"; vyresnysis atsako "sveiks". Lygus lygų gali sveikinti žodžiu "sveikas"; pastarasis sako taip pat "sveikas" (At '28, N 4, 197).

Slaptojo moksleivių veikimo laikotarpyje (1930-40) pradėta vėl išskirti savąjį sveikinį iš kasdienio. Vienur savo tarpe ateitininkai vartojo "Garbė Jėzui Kristui", kitur bandė panaudoti šūkį "Visa atnaujinti", atsakant "Kristuje".

Tremties metu išleistas MAS ceremonialo statutas (Ak, pr 5) suveda visas tris bandytas sveikinimosi formas:

"Ateitininkai, sutikę sau lygius, sveikina "Sveiks", vyresnius — "Sveiki". Ateitininkų bendruomenėje vyresnieji sveikinami "Visa atnaujinti", atsakoma — "Kristuje". Šiaip gyvenime ateitininkai katalikiškose šeimose sveikinas katalikišku pasveikinimu "Garbė Jėzui Kristui", atsakoma — "Per amžius. Amen". Tarp kitataučių katalikų — lotyniškai "Laudetur Jesus Christus", atsakoma — "In saecula saeculorum".

"Kreipdamiesi viens į kitą, ateitininkai vartoja savo tarpe seną katalikišką kreipimosi būdą "Sese, Broli". Laiškuose į mažiau pažįstamus ateitininkus kreipiamasi pridant "Idėjos Sese, Broli".

3. FORMA. Praktiškai ateitininkuose nebuvo prigijusi beveik nei viena forma. Bendras civilizacijos reiškiny — trumpinti sveikinį — vertė pačius katalikus galvoti. Pastebėta, kad kituose kraštuose trumpinami ir krikščioniškieji sveikiniai. Taip Lietuvoj prieš pat karą katalikų spaudoj buvo siūloma ši sveikimo forma: "Garbė Kristui! — Garbė!" arba "Garbė Kristui! — Per amžius!" (TK '40, N 3, 82). Karo metu kai kurie gimnazijų kapelionai pratino ateitininkus sveikintis "Garbė Kristui" — "Per amžius". Bet buvo per trumpas laikas šiam pakaitui prigyti. Tremtyje ir čia Amerikoje tarp tikinčiųjų inteligentų bei jaunimo pradeda įsigalėti ši forma: garbė kristui! — garbė!

Šiandien šis sveikiny vartojamas mergaičių stovyklose Putname ir Dainavoje; taip pat Šiluviniuose Būreliuose, kurie pradėjo kurtis nuo 1957 metų. Ateitininkai nėra tad vieni, kurie savo tarpe imasi gaivinti šį krikščioniškos tradicijos sveikinį. Jam plačiau įsigalėti reikia laiko ir ištvermės tų, kurie jį vartoja.

Šis trumpos formos sveikiny nesiekia pakeisti pirminio "Garbė Jėzui Kristui", kuris vartojamas ir vartotinas einant išpažinties ir kitomis progomis.

4. VARTOSENĄ. Sutikus tikintį žmogų ar atėjus į jo namus, aišku, dera neslėpti savo veido ir nesigėdyti pasveikinti krikščioniškai. Tai išvidinės pareigos reikalas. Kita pareiga — Kristų viešai išpažinti ir pagarbinti. Juo labiau tai dera atėjus į ateitininko ar ateitininkės namus arba susirašinėjant su idėjos broliais bei sesėmis. Tai yra *asmeniškos progos* vartoti sveikinį.

Kaip jį vartoti *oficialiomis progomis* — susirinkimuose, konferencijose, studijų dienose, stovyklose? Pradedant oficialią programą, atidarant susirinkimą, dera, kad pirmininkas pasveikintų susirinkusius GARBĖ KRISTUI! Susirinkusieji atsako: garbė! Dienos pirmininkas panašiai gali užbaigti susirinkimą. Šitai gali daryti paskaitininkas, pradėdamas savo žodį, ypač jeigu jis atvyko pavėlavęs ir neturėjo progos su dalyviais pasisveikinti anksčiau.

Oficialiuose susirašinėjimuose (kuopų, sąjungų, federacijų) sveikinsys dedamas raštų pradžioj, viršuje, arba pačioj pabaigoj, dešinėje pusėje. Kiti katalikų sąjūdžiai savo susirašinėjimus pradeda arba baigia koku nors panašiu religiniu šūkiu. Tai yra graži, krikščioniška praktika, kuri tinka ypač dvasinio atgimimo sąjūdžiui.

Šį sveikinį galima panaudoti dekoratyviniams tikslams (scenoje, svarbesnių minėjimų metu) arba iliustruojant kokį leidinį, plakatą. Tuo atveju jį galima komponuoti grafiškai kryžiaus forma:

K
G A R B Ė
I
S
T
U
I

BIBLGR.: Ateitininkų Ceremonialo Statutas, At '28, N 4. — MAS Ceremonialo Statutas, AK '49, pr. — *Dogelis P.*, Religinės praktikos, At '25, N 4. — Sveikinimas — krikščioniško solidarumo išraiška, At '30, N 8-9, 377.

Ž E N K L A S

Apybraiža * Prasmė * Vartosena

Organizacijos ženklas regimu būdu išreiškia esminę idėją. Iš ženklo pažinsi, kokią idėją žmogus atstovauja. Pirmas išpūdis iš ateitininkų ženklelio yra šis: jie atstovauja *kryžiaus* (Kristaus) idealą. Tačiau ateitininkų ženklas įglaudina savyje daugiau dalykų, ir jie visi turi simbolinę savo reikšmę.

1. APYBRAIŽA. Ateitininkų ženklą nustatė reorganizacinė Palangos konferencija, o meniškai jį įvykdė dail. A. Tamošaitis. Federacijos Vyr. Valdyba 1928. 4. 18 ženklą priėmė (At '28, N 4, 216). Ženklo apybraižoje yra šie simboliai: penkių žiedlapių *tulpė*, o jos centre *kryžius*, ištryškęs iš *saulės*. Kryžius supintas iš trejeto *spindulių* — statmeninių ir gulstinių.

Žiedo papėdėje žemės pusrutulis, papuoštas *Gedimino stulpais*.

Kraštiniai žiedlapiai ir žemės pusrutulis yra tos pačios auksinės spalvos. Skiriasi tik kryžiaus fonas: moksleiviams žalias, studentams raudonas, sendraugiams geltonas.

2. PRASMĖ. Tulpė reiškia dvasinę *jaunatvę*. Penki jos žiedlapiai mena penkis ateitininkų *principus*. Kryžius yra pagrindinių gyvenimo krypčių rodyklė: gulstinė linija reiškia *gamtinį* mūsų kelią, o statmeninė — *antgamtinį*.

Trejetas spindulių, kurie ištrykšta iš saulės ir sudaro kryžių, reiškia trejetą dieviškųjų dorybių — *tikėjimą, viltį ir meilę*. (Tos dorybės gaunamos per krikštą ir sudaro krikščioniškojo gyvenimo spinduliavimo pagrindą). Šioms dorybėms atitinka trys krikščioniškos vertybės: *tiesa, gėris ir malonė*. Pagal tai St. Šalkauskis randa atitikimą trijų kultūros sričių: *žinijos* (mokslo), *doros ir dailės*; taip pat trijų prigimtinių dvasinių galių: *proto, valios ir jausmų*.

Saulė kryžiaus centre simbolizuoja amžiną šviesą ir tiesos šaltinį *Dievą*.

Žemės pusrutulis — mūsų *veiklos plotas*, pasaulis. Gedimino stulpai, išpausti žemės pusrutulyje, — tai mūsų veiklos ypatingoji vieta — *savoji žemė, tauta, tėvynė*.

Auksinė spalva reiškia idealų *patvarumą* ir viltingą *pergalę*. Kitos spalvos, imtos iš tautinės trispalvės: žalioji — mena *gyvastingumą, ilgesį, viltį*; raudonoji — *kovingumą, auką, meilę*; geltonoji — *subrendimą, pergalę, tikėjimą*.

3. VARTOSENĄ. Ženklas segamas prie apdaro kairėje krūtinės pusėje. Nesegamas prie apsiausto, nebent būtų pagrįstas reikalas (pvz., kad draugai atpažintų). Ženklą galima nešioti kiekvieną dieną; jį *privalu* nešioti ateitininkų švenčių, konferencijų, suvažiavimų ir kitomis iškilmingomis progomis.

Mirus vieneto nariui, visi kiti savo ženklelius perriša juodu kaspinėliu 2-3 mm pločio ir taip nešioja per laidotuves ir 2 dienas po to. Mirus sąjungos pirmininkui, šis gedulo ženklas nešiojamas 5 dienas, o mirus Federacijos vadui — 8

dienas. Kitais atvejais gedulo juostelės vartojimą ženklelyje skelbia AF vadas atskiru potvarkiu.

Pastaba. laimučiai Ateitininkai (JA) turi atskirą savo ženklą. Jis paimtas iš bendrojo ateitininkų ženklo, būtent — trijų linijų kryžiaus. Jo vartoseną Ateitininkų Federacijos Valdyba patvirtino 1955. 12. 9. Šio ženklo platesnis ir jaunučiams pritaikytas aiškinimas yra atskirame JAS vadovėlyje.

BIBLGR.: *Tamošaitis A.*, Ateitininkų emblema — ženklelis, At '28, N 4. — Mūsų ženklas, AK '49. 27.

U N I F O R M A

Istorija * Apybraiža * Reikšmė * Vartosena

Uniforma paprastai reiškia organizacinės paskirties vienumą. Uniforma suriša narius tarp savęs, bet kartu ir juos išskiria iš kitų. Uniformų tipai būna įvairūs, tačiau būdingiausi du: karinis ir civilinis. Yra organizacijų, kurios seka karinių uniformų tipą, kitos puošia paprastą civilinį rūbą uniforminiais ženklais.

1. ISTORIJA. Ateitininkai gimė tada, kai nebuvo galima iš viso vartoti jokių uniforminių ženklų. Laikams pasikeitus, ne kartą buvo kilęs klausimas įsivesti uniformą. Bet persverdavo mintis: neišsiskirti išoriškai. Ateitininkų uždavinys būti *taip kitų*, bet būti *kitokiais* vidine prasme: vadovautis kitokiais principais, dvasia, turėti kitokių įsipareigojimų. Ši mintis įsakmiai pabrėžta kuriamoje deklaracijoje "Trys pamatiniai klausimai" (1911); ji pakartota, be kitko, AF Valdybos Atsišaukime (1947).

Uniformos klausimas pagaliau buvo išspręstas, įsivedant tam tikrus ženklus prie civilinių rūbų. Studentams tokius ženklus nustatė (1924) Studentų Ateitininkų Draugovės (Kaune) specialus uniformos statutas. Vėliau, besikuriant studentų korporacijoms, klubams bei naujoms draugijoms, uniforminiai ženklai buvo šiek tiek pakeisti — priderinti. Visi studentų padaliniai 1927 metais jau turėjo savo atskiras dalines uniformas (At '27, 230).

Moksleiviams uniforminius ženklus nustatė: ženklelį Palangos konferencija, juostelę — MAS ceremonialas, pareng-

tas Vokietijoje, kepuraitę bei laipsnių tulpes — MAS centro valdyba savuoju nutarimu (1956. 10. 6) bei AF Valdyba (1956. 10. 9) savo patvirtinimu (At' 56, N 9, 218).

2. APYBRAIŽA. Ateitininkų *moksleivių* uniformą sudaro: ženklelis, juostelė, kepuraitė ir pažangumo laipsnių tulpės. *Ženklelis* apibrėžtas atskirai. Jį gauna narys, padaręs jaunesniojo moksleivio įžodį. *Juostelė* tamsiai žalios ir sidabrinės - baltos spalvos. Jos bendras plotis 20 mm. Spalvos derinamos tokiu santykiu: žalia per vidurį (10 mm) ir sidabrinė iš kraštų (po 5 mm). Juostelę nešioja (gavę įžodžio metu) tikrieji moksleivių ateitininkų nariai. (Jei moksleivis daro įžodį iš karto, šia proga gauna ir ženklelį). *Kepuraitė* tamsiai žalio aksomo su matiku ir aplankėliu (juostele) sidabrinės spalvos (maždaug 15 mm pločio). Kepuraites nešioja visi moksleiviai: kandidatai be jokių raidžių viršų, jaunučiai su sidabrinėmis raidėmis JA ir moksleiviai nariai (jaunesnieji ir tikrieji) su tos pačios spalvos MAS raidėmis. *Tulpių žymenys*, pagal tris pažangumo laipsnius, segami prie juostelės. Žymenų spalva — auksinė. Juos vartoti gauna teisę MAS narys, išėjęs reikiamą pažangumo programą ir išlaikęs egzaminus.

Ateitininkų *studentų* uniformą sudaro: ženklelis, juostelė ir kepuraitė. *Ženklelis* apibrėžtas atskirai. *Juostelė* to paties pločio, kaip ir moksleivių. Jos spalvos pagrindas yra raudona, derinama su kitomis dviem spalvomis. Raudonoji spalva paprastai būna iš krašto. Kitos dvi spalvos derinamos įvairiai, pagal atskirų korporacijų ar klubų pasirinkimą, pvz.: sidabrinė ir tamsiai mėlyna (Šatrija), geltona ir tamsiai mėlyna (Grandis), geltona ir žalia (Vytautas), geltona ir balta (Giedra), geltona ir juoda (Kęstutis, Activitas) ir t. t.

Studentų *kepuraitės* taip pat raudonos spalvos, šviesesniais ar tamsesniais atspalviais — žiūrint atskirų korporacijų bei klubų. Vienų vienetų kepuraitės viršutiniame dugne neturėjo jokių ženklų, kitų buvo su ženklais arba specialiai išsiuvinėtomis raidėmis. Pvz. Vytauto klubo kepuraitėse buvo išsiuvinėtas Vytauto Didžiojo herbas, Kęstučio — ažuolo lapas ir gylės, Activitas — AC, perkirstas žaibo zigzagu, Gie-

dros, Šatrijos, Birutės ir kitų vienetų — pradinės raidės G, Š, B. Kepuraičių lankeliai taip pat turėjo atskiras spalvas, vienisines arba dvigubas, paimtas iš atskiro vieneto juostelių antrinių spalvų. Pvz. Vytauto klubo kepuraitės lankelis buvo žalias, Birutės — geltonas.

Ženklelį, juostelę ir kepuraitę studentai gauna savo įžodžio metu. Kai kurios korporacijos (pvz. Vytauto klubas) leidžia kepuraitę ir juostelę vartoti jau kandidatams. Šių kepuraitę tokia pat, kaip ir narių, o juostelę skirtinga, tik dviejų spalvų (Vytauto klubo kandidatų juostelė raudonos ir žalios spalvos).

3. REIKŠMĖ. Ženklelio reikšmė apibudinta atskirai. Juostelė reiškia *simbolinį ryšį*. Narys surišamas atitinkamomis pareigomis bei įsipareigojimais.

Juostelė, rišama per petį, primena kardo juostą, uždedamą kariams su kardu. Kaip kardo juosta kariui, taip juostelė nariui primena įpareigojimą būti *drąsiu* ir *garbingu*. Juostelė puošia nario krūtinę — ir tai reiškia, kad jis savo idealams turi tarnauti visa širdimi.

Kepuraitė yra galvos papuošalas — tos galvos, kuri vadovalia nario veiksams ir už juos atsako.

Juostelių bei kepuraičių spalvos ir inicialai ateitininkus išskaido lyg į atskirus kovos būrius. Visi laikosi tų pačių idealų, bet kiekvienas dar turi skirtingų uždavinių. Nors toks pasiskirstymas yra organizacijos vidaus reikalas, bet uniformomis jis padaromas viešas, visiems matomas ir žinotinas. Ateitininkai specialiai neparaduoja, bet ir nesislepia, kas jie yra, kam tarnauja ir ko siekia.

4. VARTOSENĄ. Juostelės juosiamos per dešinį petį ir surišamos kairiame šone. Vyrų dėvi juosteles po švarku (ji matoma tik per krūtinę).

Juostelės ir kepuraitės vartojamos *iškilmingomis progomis*, dalyvaujant savose šventėse bei iškilmėse. Jų vartojimas ypač būtinas nešant vėliavą ar ją palydinti; tuo atveju nešėjai ir palydovai dėvi dar *baltas pirštinaites*.

Nešiojant uniforminius ženklus, visas ateitininko apdaras turi būti rimtas, tvarkingas ir skoningas. Moksleiviams vyrams pageidautini tamsiai mėlynos spalvos rūbai, mergaitėms — mėlynas sijonėlis ir balta bliuzelė.

BIBLGR. Savu Keliu, K '32.

V Ė L I A V A

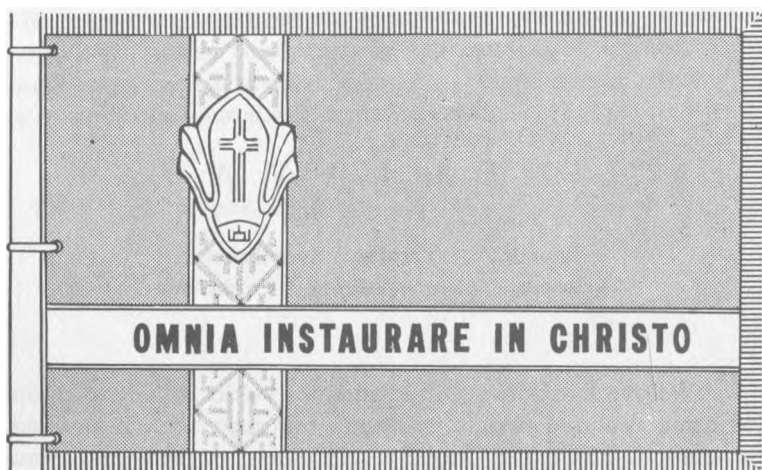
Istorija * Apybraiža * Šventinimas
Vartosena * Apdovanojimas * Perdavimas

"Vėliava įvaizdina organizacijos veidą ir simbolizuoja jos esmę. Vėliava reiškia *pastangų organizavimą*. Ji sutelkia, drausmina, padrąsina, įtaigoja, įpareigoja. Vėliava reikalauja linkmės į viršų: kilti augštyti, nuolatos kopti, galutinai laimėti" (AI '33, 159). "Vėliava sujudina mūsų širdis, virpina intimiausias mūsų prigimties stygas" (M. de Munnick, R '22, N 2).

Vėliava išreiškia bendrą, viešą, organizuotą kovą už idealus. Kas kovoja, turi vėliavą, ir kas turi vėliavą — tas įpareigotas kovoti. Vėliava yra idėjinio *kovingumo* ženklas.

1. ISTORIJA. Pirmoji ateitininkų (katalikų studentų) vėliava buvo pagaminta užsienyje, Louvaino universitete (Belgijoje). Studentų pasirodymų metu ji buvo nešiojama kaip "Lietuvos" draugijos atstovė. Kai šios draugijos nariai baigė studijas ir naujų kandidatų nebeatsirado, vėliava buvo perduota saugoti lietuviams katalikams studentams Fribourgo universitete (Šveicarijoje). 1920 metais, ateitininkų dešimtmečio sukakties proga, ši vėliava buvo parvežta į Lietuvą. Tų metų konferencijoje, vykusioje Kaune, Liaudies namų salėje ji buvo iškilmingai pagerbta. Per posėdžius ji stovėjo už prezidiumo stalo, buvo nešama eisenoje Kauno gatvėmis.

Ši vėliava buvo trispalvė, šilkinė, su išsiuvinėtais įrašais: Lietuva, Liuvėnas. Vėliau ji buvo priglausta Ateitininkų namų svetainėje, šalia kitų vertingų ateitininkų praeities ženklų.

Dešinioji vėliavos pusė

Pirmoji Lietuvoje įsigytoji (1922) buvo Stud. A-kų Kuopos vėliava. Po dviejų metų (1924) savo vėliavą įsigijo Kauno Studentų Ateitininkų Draugovė. Toliau savas vėliavas taisėsi atskiros studentų korporacijos ir moksleivių kuopos.

2. APYBRAIŽA. Ateitininkų ceremonialas, priimtas 1927 metų reorganizacinėje Palangos konferencijoje, nustatė šią vėliavų formą:

Dešinioji pusė (žiūrint nuo koto į vėliavos galą) yra tos pačios spalvos, kaip ateitininkų ženklo vidurio spalva: moksleiviams *žalia*, studentams *raudona*, sendraugiams *geltona*. Šiose spalvose įsiuvinėjamas ateitininkų ženklas ir šūkis OMNIA INSTAURARE IN CHRISTO.

Kairioji pusė negali būti ištisai kitos sąjungos spalvos. Ji turi būti dviejų spalvų derinio; geriausia derinio proporcija $1/2$ ir $1/2$, bet galimos įvairios sudėjimo formos. Šioje (kairėje) pusėje įrašomas kuopos, draugovės ar skyriaus vardas.

Kairioji vėliavos pusė

Vėliavos medžiaga gali būti įvairi. Tai priklauso nuo vieneto noro ir išgalių. Gražiausios vėliavos vilnonės arba šilkinės.

Kotas neilgesnis kaip 280 cm, o jo spalva natūralus medis gelsvo atspalvio. Koto viršūnė gali būti metalinė ar medinė — tautinių (Gedimino stulpų, stilizuotų tulpių ir pan.) ar religinių simbolių formos. Kiti pagražinimai — spurgai, apvedžiojimai ir kita — priklauso nuo vieneto skonio ir išgalių.

Kiekvienas ateitininkų vienetas stengiasi įsitaisyti savo vėliavą.

3. ŠVENTINIMAS. Pirmininkas atneša į bažnyčią vėliavą, susuktą gulsčioje padėtyje. Prieš šventinant ji išsukama ir paduodama kūmams, kurie pastato ją ant grindų palenktą į altorių. Taip ji laikoma per šventinimo apeigas. Po to ji atitiesiama ir perduodama pirmininkui, kuris, priklaupęs, pabučiuoja, paima į savo rankas, palenkia prieš altorių, paskui

palenkimu sveikina kitas dalyvaujančias vėliavas. Šios atsa-ko, pasvirdamos ir paliesdamos naujos pašventintosios ko-to viršūnę. Pašventintąją vėliavą per visas pamaldas laiko pats pirmininkas arba perduoda vėliavininkams. Iš bažnyčios ši vėliava išnešama pirmoji, paskui kitos.

4. VARTOSENĄ. Kaip garbės ženklas, vėliava laikoma garbingiausioj vietoj: prie garbės stalo, bažnyčioj — šalia al-toriaus. Ji gerbiama atsistojimu, įnešant ar išnešant. Būti vė-liavininku, nešėju ar palydovu yra garbės pareiga. Tokia pat visų pareiga būti ten, kur yra vėliava — minėjimuose, eise-nose, pamaldose, laidotuvėse.

Minėjimuose arba iškilminguose susirinkimuose vėliava įnešama, garbės prezidiumui užėmus vietas ir visiems susto-jus. Ji laikoma už garbės prezidiumo narių; jei būtų keletas vėliavų, jos išrikiuojamos vienoje eilėje, garbingiausiai pa-liekant vidurį. Garbingiausioji vėliava yra ta, kuri seniausia, žiūrint kuopos įsisteigimo, arba turinti daugiau garbės žy-menų (juostų).

Eisenoje tarp kitų vėliavų pirmoji vieta skiriama seniau-siai ar garbingiausiai. Vėliava nešama ant dešiniojo peties; tik įeinant į bažnyčią ar salę, o taip pat pasirengiant sveikin-ti — nešama statmenai. Negalint visiems vėliavininkams pra-eiti kartu, dešinysis palydovas eina prieky, kairysis užpaka-ly vėliavnešio.

Vėliava, pasitikdama kitą, sveikinasi nusilenkdama 60 laipsnių kampų, mažiausia 10-15 žingsnių atstume.

Vėliavos palydovai — nariai eina po du, tris ar keturis — pirma mergaitės, paskui vyrai — į priekį jaunesnės bei jau-nesni: kandidatės-tai, jaunesniosios-nieji nariai ir tt. Eidami nesikalba. Jei vėliava grįžta iš eisenos išskleista, visi palydi ją į tą pačią vietą, iš kur ji buvo išnešta. Jei nariai, kurie nei-tų eisenoje, sutiktų ją pranešamą gatvėje, nusiima kepurę, o mergaitės nusilenkia.

Bažnyčioje vėliavininkai, nešdami vėliavą, jei dėvi uni-formines kepuraites, jų nenusiima. Atėjus iki presbiterijos,

vėliavininkai sustoja ir vėliavnešys palenkia vėliavą prieš altorių 40 laipsnių kampu, o palydovai tuo metu dešiniu keliu priklaupia. Jei vėliavą lydėtų nariai rikiuotės būdu, taip pat kartu su vėliavos palydovais priklaupia. Šiems atsistojus, vėliavnešys palenkia vėliavą į kairę ir dešinę ir eina į skirtą vietą. Taip pat daroma išeinant iš bažnyčios.

Jei vėliava viena, ji laikoma presbiterijos viduryje, tiesiai ties altoriumi. Jei jos dvi — pasitraukia į dešinę ir kairę, jei keturios — dvigubuoja viena už kitos šonuose, garbingiausioms paliekant vietą arčiau altoriaus.

Palaiminimo metu ir per pakylėjimą vėliavos palenkiamos 45 laipsnių kampu. Vėliavnešys palenkia galvą, palydovai klaupia abiem keliais. Vėliavininkai, jei yra reikalas, keičiasi po pamokslo ir per komunią.

Laidotuvėse — ateitininko ar tautai nusipelnusio asmens dalyvaujančiai vėliavai prie koto viršūnės pririšamas juodas kaspinas vėliavos ilgio ir 15-20 cm pločio; tuo atveju kuopos pasižymėjimo kaspinais nurišami. Vėliavininkai būna taip pat su gedulo ženklais. Bažnyčioje mirusiojo ateitininko kuopos vėliava laikoma prie karsto, ties mirusiojo galva; jei tuo metu dalyvauja kitos vėliavos, jos laikomos presbiterijoje — tokia tvarka, kaip per kitas pamaldas. Mirusiojo nario karstą leidžiant į duobę, vėliavos nuleidžiamos tiek, kad paliestų karstą.

5. APDOVANOJIMAS. Už kuopos nuopelnus vėliava gali būti apdovanojama tautinių raštų juosta. Apdovanoti gali MAS centrinė valdyba, studentų bei sendraugių sąjungos ar AF Valdyba. Apdovanojimo apeigos rišamos su iškilmingu susirinkimu. Perskaitomas nutarimas — aktas ir jis įteikiamas kuopos pirmininkui. Šis perima vėliavą iš vėliavnešio, išneša ją, palydovų lydimas, į priekį — prie garbės prezidiumo, palenkiant 45 laipsnių kampu ir laukia, kol dovanos teikėjas užriš juostą koto viršūnėje. Tuo metu perskaičius aktą, visi dalyviai gerbia vėliavą atsistodami. Kitos iškilmėse dalyvaujančios vėliavos sveikina pagerbtąją, nusilenkdamos 60 laipsnių kampu. Po to pirmininkas perduoda vėliavą vėliavnešiui.

Vėliavų apdovanojimai bei jų apeigos atliekamos sąskrydžiuose, konferencijų ar kongresų metu.

6. PERDAVIMAS. Federacijos ar sąjungų vadovybėms keičiantis, iškilmingųjų posėdžių metu vėliavos, kaip organizacinės kovos tęstinumo simbolis, gali būti vieno pirmininko ar vado perduodamos kitam.

BIBLGR.: *De Munnynck M.*, Prakalba, pasakyta palaiminant lietuvių studentų vėliavą (Fribourge, Šveicarijoje), R '22, N 2. — *Šalkauskis St.*, Ateitininkų vėliavą pašventinant, AI '33, 159. — *Tamošiūnas J.*, Už Kristaus vėliavą, At '31, N 10. — Ateitininkų Cereemonialo statutas, At '28, N 4. — MAS Cereemonialo statutas, AK '49, pr. — *Sabalis A.*, Ateitininkų vėliava, At '60, N 1.

Š V E N T Ė S

Kilmė * Rūšys * Prasmė * Forma

Organizacija turi savo švenčių. Tokiomis šventėmis paprastai vadinamos organizacinių *iškilmių dienos*. Iškilmės gali sutapti su bažnytine ar tautine švente, bet jų charakteris lieka organizacinis. Tačiau organizacija gali švęsti ne tik jos iškilmių dienas, bet dalyvauti ir tautinėse ar bažnytinėse šventėse. Ta prasme ateitininkai turi ne vienos rūšies švenčių.

1. KILMĖ. Jau 1919 metais gruodžio 29 — 31 d. konferencijoje buvo nutarta: "Ateitininkų metinę šventę visuomet švęsti pirmąjį birželio sekmadienį" (At '20, N 2, 45). 1925 metų Ateityje siūlyta dvi specialios šventės: gruodžio 8 ir birželio I sekmadienis (N 11, 450), kurių metu kandidatai būtų iškilmingai priimti į narius, o prieš tai bendros pamaldos ir bendra komunija. Buvo diskutuota (At '26, nr. 1), ar gera nustatyti visoms kuopoms tą pačią šventės dieną, nes būsią sunku atvykti centro atstovams, o be to, ar būsią neperilga laukti kandidatams, ligi jie bus priimti tikraisiais nariais.

Kauno ateitininkai studentai berods nuo 1926 metų pradėjo kasmet rengti iškilmingas (su pamaldomis, bendra komunija ir popietine programa) šventes, dažniausia pavasarį, gegužės mėnesį. Iškilmingai buvo minimos Vasario 16 ir Motinos dienos. Pastaraisiais nepriklausomybės metais studentų vienetai jungėsi į bendrus Kristaus Karaliaus minėjimus. Atskirai pradėta iškilmingai švęsti Marijos šventė gruodžio 8 d. (Ši diena MAS mergaičių skyriaus nutarimu 1947.

10. 16 buvo pasirinkta mergaičių at-kių švente). Visi studentų vienetai su vėliavomis ir uniformomis kasmet dalyvaudavo iškilmingose Dievo Kūno procesijose.

Tremtyje ir emigracijoje taip pat dalyvaujama bendrose šventėse arba jos švenčiamos savo organizacijoje. Metinės kuopų bei draugovių šventės ruošiamos pavasarį, dažniausia rišant jas su įžodžio iškilėmis.

Nuo 1960 jubilėjinių metų JAV pradėta metinės šventės ruošti sutelktiniu būdu — visoms apylinkės MAS kuopoms, vienoje vietoje su bendra programa.

Brazilijos MAS kuopoje, Sao Pauelyje, at-kai savo metinę šventę nuo 1955 išplėtė visam lietuvių jaunimui. Prieš pietus būna pamaldos, bendra komunija ir agapė, o popiet — masinis pasirodymas liet. visuomenei. Kalba visų lietuviškųjų rajonų jaunimo atstovai ir parodo tautinių tradicijų pynę iš dainų, šokių ir vaidybos. Jaunimo sutraukiama apie 500, o bendrai dalyvių apie 1.500. Į šią šventę atvyksta at-kai ir iš Rio de Janeiro. Šventė susilaukia didelio dėmesio ir paramos iš visos lietuvių visuomenės.

2. RŪŠYS. Pagal ateitininkiškąją praktiką, sprendžiant iš istorinės apžvalgos, švesta trejopos šventės: bažnytinės, tautinės ir organizacinės. Organizacinės šventės pasirinktos pagal laiko tikslingumą arba organizacinį prasingumą. Iš bažnytinių ir tautinių švenčių taip pat pasirinkta pagal jų visuotinesnę reikšmę arba pagal specialų jų artimumą ateitininkų paskirčiai (At-kų Fed. Valdybos nutarimas 1957. m. 29).

Bažnytinių švenčių tarpe ateitininkams ypač išskirtinos Sekminių, Kristaus Karaliaus ir Nekalto Marijos Prasidėjimo šventės.

a. *Sekminės* — Šv. Dvasios atsiuntimas ateitininkų dėmesį kreipia į gyvąjį dieviškojo įkvėpimo ir stiprybės šaltinį. Ateitininkai patys siekia tapti gyvosios dvasios žmonėmis ir tą dvasią trokšta skleisti kituose.

b. *Kristaus Karaliaus diena* (spalio paskutinis sekmadienis) ateitininkams yra jų dvasinio Vado bei Valdovo šventė. Šią šventę ypatingu iškilmingumu mini visi katalikiškosios

akcijos — pasauliečių apaštalavimo nariai. Ateitininkai yra tos akcijos bei apaštalavimo dalyviai.

c. *Nekaltasis Marijos Prasidėjimas* (gruodžio 8) ateitininkams yra dvigubai brangus. Viena, tai yra ypatingos mūsų tėvynės Globėjos šventė; ateitininkai, siekdami atnaujinti dvasinį Lietuvos veidą, reikalingi Jos užtarymo ir globos. Ant- ra, ateitininkai kreipia išskirtiną dėmesį į ugdymą savyje dvasinės jaunatvės, kurios pagrindas yra skaistus gyvenimas. O to gyvenimo įkvėpėja, stiprintoja ir globėja yra Nekaltai Pradėtoji.

Tautinių švenčių tarpe išskirtinos Laisvės diena, Tautos globėjo šventė ir Tautos išsklaidymo minėjimas.

a. *Laisvės diena*, mūsų vadinama Nepriklausomybės šventė (Vasario 16), svarbi ne tik dėl to, kad ji išreiškia visos tautos nenumaldomą valią turėti tautinę bei valstybinę laisvę ir už ją kovoti, bet ateitininkams ji primena ir daugelio jų narių — savanorių sudėtas tai laisvei aukas. Su šia diena taip pat rišama senoji Lietuvos praeitis.

b. *Tautos globėjo* šv. Kazimiero diena (kovo 4) mena ateitininkams du jungiamuosius pradus: tautinį - valstybinį ir krikščioniškąjį - asketinį. Ši šventė yra antgamtinės tautos globos diena.

c. *Tautos išsklaidymo* dienos, vadinamos nūnai birželio skaudžių įvykių minėjimu, ateitininkus skatina susimąstyti ties tautos tragika ir jos giliaja prasme. Ši diena mena tą misiją, kuri tenka lietuviams ir ateitininkams, išėjusiems į platus pasaulį ir siekiantiems visa atnaujinti Kristuje.

Organizacinių švenčių tarpe, be minėtųjų metinių įžodžių, dėmesio vertos šv. Pijaus X, šv. Tomo Akviniečio ir kitos.

a. *Šv. Pijaus X diena* (rugsėjo 3) ateitininkams yra šūkio paskatintojo šventė. Šio šventojo balsan pirmieji atsiliepė studentai, pradėdami ateitininkiškąjį sąjūdį. Tad ši diena būtų ypač jiems prisimintina.

b. *Šv. Tomo Akviniečio* (kovo 7) diena yra visų katalikų studentų šventojo globėjo šventė. Ją ateitininkai švenčia kartu su visomis *pax romana* organizacijomis.

3. PRASMĖ. Iškilmingosios organizacinės šventės arba iškilmingas kitų švenčių — bažnytinių bei tautinių — minėjimas yra prasmingas keleriopai:

a. *iškelia* tų švenčių giliąją prasmę ir primena jų vertę.

b. *atnaujina* dvasią (ypač, jei tomis progomis einame sakramentų), sustiprina narių veikimo galias.

c. *suglaudina* pačių narių tarpusavio ryšius ir su kviestiniais svečiais,

d. *pratina* narius reikštis viešumoje darniai, tvarkingai ir drausmingai, o taip pat sukurti vis naujų parodomųjų formų.

e. *parodo* narius ir jų vienetus visuomenei, lyg gerai parengtą karinį dalinį — su uniformomis, ženklais ir vėliavomis.

Visa tai ateitininkams yra svarbu, nes šiaip jie nėra pratinami kitiems viešiesiems pasirodymams arba mažiau turi kitų progų ta prasme reikštis. Iškilminga šventė yra savotiškas vieneto egzaminas, kuriam reikia ir gerai pasirengti, ir vykusiai atlikti.

4. FORMA, skiriama pagal tai, ar šventė minima daugiau privačiu — uždaru būdu (pačiame vienete ar jo narių asmeniškai) ar viešai bei iškilmingai. Kai kurios šventės, net organizacinės, kaip Šv. Povilo, Pijaus X, gali būti švenčiamos paprastesnių būdu. Tomis dienomis vienetų bei sąjungų nariai stengiasi nueiti į bažnyčią, priima komuniją ir popietiniu laiku susirenka susitelkti bei prisiminti, ką ši šventė jiems mena ir kam įpareigoja.

Iškilmingų švenčių forma dar gali skirtis pagal tai, ar ateitininkų vienetas pats jas švenčia ir kviečiasi kitus svečiais, ar jungiasi savo aktyvia dalimi prie kitų rengiamos šventės. Antruojų atveju vieneto vadovybė tariasi su kitų rengėjų vadovybe.

Bažnytinė dalis, pamaldos, ruošiama atskirai arba kartu su kitais tikinčiais, žiūrint sąlygų. Į tokias pamaldas ateinama organizuotai, su uniforminiais ženklais ir vėliavomis (sava ir kviestinių kuopų). Dv. vadovas paprašomas pasakyti specialų pamokslą. Giedamos, kur galima, bendros giesmės, ei-

nama bendrai komunijos, o pamaldų pabaigoj sugiedama *O Kristau, pasaulio Valdove*.

Vieneto vadovai sutaria su kunigu dėl išpažinties iš vakaro. Kartais jis paprašomas paruošti specialią konferenciją. Bendroji komunija paprastai turi kokią nors bendrą intenciją: už vieneto dvasinius reikalus, už visą ateitininkiją, už ateitininkus Lietuvoje ar Sibire arba už dvasinį Lietuvos atnaujinimą.

Akademinei dalis rengiama tos pačios dienos popietyje. Kviečiami tėvai, svečiai ir kitų ateitininkų vienetų bei kitų giminingų organizacijų atstovai. Akademijos programa ir pravedimas yra išskilmingųjų susirinkimų pobūdžio (žr. apie susirinkimus).

Pramoginė dalis paprastai eina po akademinės.

a. *Koncertui* kviečiamos meninės jėgos iš šalies, kurios vienos atlieka visą programą, arba papildomos savo vieneto jėgomis. Girtina įtraukti savus narius, nesitenkinant tik pašaliniais kviestaisiais menininkais. Kviečiant dera pirmoje eilėje įieškoti pačių ateitininkų, ypač jaunų bręstančių meninių jėgų.

b. *Literatūros popietės* organizuojamos panašiu būdu kaip ir koncertai. Tik religinėse šventėse nedera sudarinėti literatūrinės programos iš tokių kūrinių, kurie nieko bendro neturi su šventės pobūdžiu.

c. *Šokiai* tokių švenčių programoje nėra būtina dalis, dėl to jie neturi virsti būtina taisykle. Prieš tai praeityje buvo stipriai pasisakyta (Ž '32, XVI, 485). Vietoj šokių buvo ruošiamos *arbatėlės*. Tai yra *susidraugavimo, laisvų pasišnekėjimų* (su svečiais) forma.

Pastaba. Kai svečiai kviečiami į tokias, šventes, etiketas reikalauja atvykti ne tik į šokius ar pobūvi, bet dalyvauti ir pamaldose, akademijoje, koncerte bei literatūros popietėj. Išimtis gali būti tiems, kurie kviečiami specialiai tik vienai kuriai šventės daliai.

Žyginė dalis išskilmingose šventėse būna dvejopa: 1. organizuotai einant į bažnyčią, joje dalyvaujant ir iš jos išėjus grįžtant į savo būstinę ir 2. po iškilmingo akto žygiuojant ko

nors pagerbti (seniau į Karo Muziejų padėti vainiko ant Než. Kario kapo), nuleisti pakeltos vėliavos, atlikti kokio iškilmingo pasiaukojimo akto (prie kryžiaus ar statulos).

Žyginė dalis turi būt parengta: nurodytos vietos vėliavoms, nariams, svečiams. Bendras reikalavimas: gera rikiuotė, tinkami atstumai tarp einančiųjų, tvarkingi visų rūbai bei uniforminiai ženklai, vienas žygio vadovas (turįs ženklą ant rankovės).

Nepriklausomoje Lietuvoje savo žyginėmis eisenomis studentai ateitininkai kėlė ne vieno pasigrožėjimą. Štai vienas balsas: "Kai po pietų (po savo konferencijos), gražiai korporacijomis išsirikiavę, su vėliavomis, Kaimo gatvėmis žygiavo į Karo Muziejų ir paskui atgal, lydimi Karo Muziejaus orkestro, — ne vienas galėjo pasakyti: tokias drausmingas ir gausingas studijuojančių eisenas senelis Kaunas retai kada mato" (Ž '31, XIV, 283).

BIBLGR. *Bogušas J.*, Antropologijos krizis ir Nekalčiausioji Marija, LM '38, N 10. — *Būčys P. P.*, Šventoji Dvasia, Mr. '32. — *Dovydaitis Pr.*, Kristaus Valdovo šventė, At '33, N 10. — *Ivinskis Z.*, Šventas Kazimieras, N. Y. '55. — *Maceina A.*, Didžiosios pjūties šventė (Sekminės), A '49, N 23. — *Matulaitis K.*, Lietuvos gynėjas šv. Kazimieras, At '52, N 3. — *Rimšelis V.*, Marija Dievo ir mūsų motina, At '52, N 5. — *Skrupskelytė E.*, Nekaltas Marijos prasidėjimas, At '54, N 8. — *Sužiedėlis A.*, Kristus — Vadas ir Valdovas, At '54, N 8. — *Sužiedėlis S.*: 1) Šv. Kazimieras, Kirchheim T '47. 2) Didi Apgynėja Gedimino miesto, At '52, N 5. — *Šalkauskis St.*, Katalikų vienybės šventė (Sekminės), XX Amžiaus '39, N 119.

I V

ORGANIZACIJA

FEDERACIJA * MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA
STUDENTŲ SĄJUNGA * SENDRAUGIŲ SĄ-
JUNGA * ATSKIRŲ KRAŠTŲ VIENETAI
ATEITININKIŲ TARYBA * ŠALPOS FONDAS

*"Ateitininkų organizacija daug kieno laikoma geriausiai sutvarkyta jaunimo organizacija Lietuvoje" (AI, 252). Jos są-
range realizuoti du pagrindiniai principai: specializacija ir
koordinacija. Specializacija praversta pagal amžių, mokslo
lygį, atskirus uždavinius ir pastaruoju laiku pagal atskirus
kraštus. Koordinacija išplėtotą ligi Ateitininkų Federacijos,
jungiančios tris sąjungas — moksleivių, studentų ir sendrau-
gių, — atskirų kraštų vienetų, ateitininkų tarybą ir šalpos
fondą.*

*Organizacija ateitininkams yra "sutelktinis aparatas ideo-
logijai realizuoti" (AI, 254).*

F E D E R A C I J A

Kilmė * Tikslas ir pobūdis
Sąranga * Veikla

Ateitininkų Federacija yra augščiausias organizacinis ateitininkų organas, jungiąs visus kitus padalinius.

1. KILMĖ. Jungti ateitininkų veikimą pradėta 1919. Tuo reikalu bendroji studentų ir moksleivių konferencija, įvykusi tų metų gruodžio 29—31 nutarė sudaryti *Lietuvos Ateitininkų Centro Tarybą* iš 7 asmenų. Buvo išrinkti: pirm. Domas Micuta, vicepirm. Viktoras Jasaitis, sekr. Juozas Leimonas, išd. Petras Spetyla, knyg. Vladas Kateiva, nariai — Jadvyga Česaitytė ir Julius Aperavičius (At '20, N 1). Kita bendroji studentų ir moksleivių konferencija, 1921 rugpiūčio 6-8, priėmė tarybos statutą, pakeitė jos vardą į *Vyriausios Ateitininkų Tarybos* ir sumažino narių skaičių iš 7 į 3. Taryba buvo numatyta iš moksleivių bei studentų sąjungų pirmininkų ir bendrai renkamo tarybos pirmininko. Pirmininku konferencija išrinko Pr. Dovydaitytį. Kitais nariais įėjo moksleivių pirmininkas J. Leimonas ir studentų pirmininkas D. Jasaitis.

Tarybai statutas numatė šias pareigas: prižiūrėti ir koordinuoti abiejų sąjungų veikimą, globoti ir vadovauti bendras abiejų sąjungų įstaigas (tarp jų ir ateities žurnalą), atstovauti ir ginti ateitininkų organizacijos reikalus, šaukti bendras konferencijas. Priėmus Vyriausios Tarybos statutą, padaryti atitinkami pakeitimai sąjungų įstatuose.

Antrasis ateitininkų kongresas (1925) papildė bei pakeitė pirmąjį tarybos statutą. Tarybą dabar sudarė 5 nariai: trijų

sajungų (moksleivių, studentų ir sendraugių) pirmininkai, generalinis sekretorius ir vyriausias vadas. Vadas ir generalinis sekretorius renkami trejiems metams. Vyriausiuoju vadu išrinktas Pr. Dovydaitis, o generaliniu sekretoriumi J. Grinius. Sudaryta ir pirmoji vyriausioji revizijos komisija, kurios pirmininku išrinktas kun. Pr. Kuraitis. Taip pat priimta St. Šalkauskio pasiūlyta rezoliucija, pavedanti tarybai sudaryti reorganizacinę komisiją, kuri parengtų galutinio persitvarkimo planus. Tokia komisija sudaryta 1926 kovo mėn. iš 5 narių, pirmininkaujant Pr. Kuraičiui. Komisijos ekspertu buvo ir St. Šalkauskis.

Komisija paruošė federacijos konstitucijos projektą, pertvarkė moksleivių sąjungos įstatus, priėmė specialius reguliamus berniukams, mergaitėms, jaunesniesiems ateitininkams ir atskiroms sekcijoms. Komisijos įpareigotas moksleivių centras paruošė kuopelių veiklos programą.

Pedagoginiam reikalui komisija numatė paruošti keletą *vadovėlių*. Ateitininkų principų ir tautinio bei visuomeninio auklėjimo vadovėlius pasiėmė parengti St. Šalkauskis; dornio religinio auklėjimo — kun. VI. Mažonas, intelektualinio — Pr. Mantvydas; fizinio lavinimo — K. Dineika, mergaitėms — J. Laurinavičiutė, mandagumo — E. Starkuvienė.

Komisija dar nustatė at-kų ceremonialą ir ženklą.

Komisijos darbas buvo priimtas Palangos reorganizacinėje konferencijoje 1927 liepos 15-20. Ateitininkų Federacijos vyriausiuoju vadu išrinktas St. Šalkauskis, Federacijos garbės pirmininku Pr. Dovydaitis, vyriausiuoju dvasios vadu nartata vyskupas prašyti paskirti prof. Pr. Kuraitį; tarybos pirmininku išrinktas E. Turauskas ir gener. sekretoriumi — K. Šapalas. Sudarytas Federacijos garbės teismas ir revizijos komisija.

Taip gimė *Ateitininkų Federacija* (AF).

2. TIKSLAS IR POBŪDIS. AF Konstitucija (§ 1) taip apibūdina Federacijos tikslą: "koordinuoti mokslus einančiojo lietuvių katalikiškojo jaunimo ir jo sendraugių organizuotą veikimą susidraugavimo, auklėjimosi, lavinimosi ir materia-

linės bei moralinės paramos pagrindais, vadovaujantis principu — Visa atnaujinti Kristuje".

Federacijos pobūdį išreiškė IV kongresas (Telšiuose) šia deklaracine rezoliucija: "Ateitininkų Federacija yra ne politinė, bet pasaulėžiūrinė, tautinė, kultūrinė organizacija, kuri į savo veikimo pagrindą deda katalikiškąją pasaulėžiūrą ir stengiasi šitos pasaulėžiūros dvasioje išlavinti ir išauklėti savo narius" (Ž '35, XXII, 238).

3. SĄRANGA. AF sudaro savarankiškos moksleivių (MAS), studentų (SAS) bei sendraugių (ASS) sąjungos ir atskiri organizuoti vienetai, kaip Ateitininkų Šalpos Fondas (AŠF) ir Ateitininkų Taryba (AT).

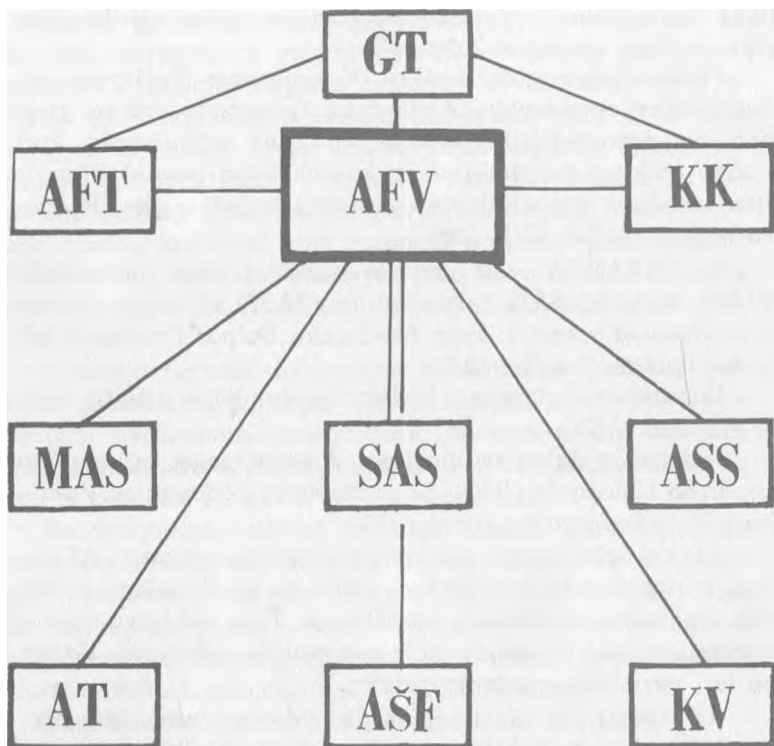
Dabartinėm sąlygom į Federaciją dar įeina atskirų kraštų vienetai (AKV).

Federacija dabar tvarkosi pagal konstituciją, priimtą 5-jo kongreso Chicagoje (1954). Jai vadovauja *Federacijos Valdyba* (FV) ir *Federacijos Taryba* (FT).

AF Valdybą sudaro penkeriems metams renkami: AF vadai, vyriausias dvasios vadai, penki nariai ir pačios valdybos renkamas generalinis sekretorius. Trys valdybos nariai skiriami moksleivių, studentų ir sendraugių reikalams. Valdyba turi vyriausią vykdomąją galią.

AF vadais ligi šiol buvo Pr. Dovydaitis (dviem atvejais), St. Šalkauskis, K. Pakštas, Ad. Damušis ir S. Sužiedėlis. Vyriausiu dvasios vadu Lietuvoje visą laiką buvo prel. Pr. Kuraitis, tremty kun. J. Gutauskas, T. V. Gidžiūnas, T. J. Kidyskas. Generaliniais sekretoriais buvo J. Grinius, K. Šapalas, Ign. Skrupskelis, St. Rauckinas, J. Štaupas, J. Senauskas, Vyt. Natkus, Pr. Joga ir kun. Vikt. Dabušis.

AF Taryba renkama visų ateitininkų ne daugiau kaip iš 20 narių ir pirmininko septyneriems metams. Tarybos nariu gali būti kiekvienas ateitininkas, kuris ateitininku išbuvo ne mažiau kaip 10 metų be pertraukos. Palangos konferencija buvo nustačiusi tarybos nariui augštojo mokslo cenzą ir 30 metų amžių. Taryba buvo renkama penkeriems metams ne mažiau kaip iš 7 narių. Ligi šiol tarybos pirmininkais (skai-

tant nuo 1919) buvo A. Micutą, Pr. Dovydaitis, E. Turauskas, J. Urmonas, A. Maceina (ėjęs laikinai ir Federacijos vado pareigas 1947-1948) J. Meškauskas, Ad. Damušis.

Federacija turi atskirą *Garbės Teismą* (GT) ir *Kontrolės Komisiją* (KK).

AF reikalų vyriausias sprendėjas yra *Federacijos Kongresas*, šaukiamas ne rečiau kaip 10 metų. Lietuvoje buvo šaukiamas kas 5 metai. Esant reikalui šaukiama *nepaprastoji konferencija*, turinti kongreso galios. Kongresai buvo: I Kaune 1920, II Kaune 1925, III Kaune 1930, IV Telšiuose 1935, V

Chicagoje 1954. Penktasis kongresas turėjo įvykti Vilniuje 1940, bet buvo sukliudytas bolševikų okupacijos.

4. VEIKLA. FV vadovauja visam ateitininkų sąjūdžiui, prižiūri ir *derina* sąjungų bei kitų padalinių ir atskirų kraštų ateitininkų veikimą. *Studijuoja* veiklos problemas ir joms spręsti būdus bei priemones. *Atstovauja* ateitininkus ir tvarko jų santykius su kitomis organizacijomis. *Šaukia* kongresus ir nepaprastas konferencijas. *Sprendžia* per savo garbės teismą nesusipratimus tarp atskirų organizacinių vienetų bei atskirų narių. Atskirais atvejais *skelbia* visai federacijai vėjus, gedulo dienas, *pasisako* aktualiais bendraisiais ar specialiais klausimais.

BIBLGR. Barzdukas St., Ateitininkai Palangoje, AT '27, N 10. — Leimonas J., At-kų organizacijos linija ir taktika, At '28, N 1. — Sermėgis, Moksleivių at-kų konferencija, At '21, N 8-9. — Sužiedėlis S., At-kų kongreso (II) plenumo posėdžiai, At '25, jubl. N. — Dabušis V., At-kų Federacijos darbai, At '56, N 1.

M O K S L E I V I Ų S A J U N G A

Istorija * Tikslas * Nariai

Organizacija * Veikla

Moksleivių Ateitininkų Sąjunga (MAS) yra gausiausia ir plačiausiai išsišakojusi iš visų AF padalinių.

1. ISTORIJA. Katalikai moksleiviai pradėjo organizuotis 1908. Slaptos jų kuopelės kūrėsi rusų gimnazijose ir veikė penkiukų sistema.

Pirmosios dvi slaptos metinės konferencijos (1911, 1912) įvyko Kaune, kitos trys — Vilniuje. Prieš pirmąjį Didįjį karą ateitininkų kuopelių buvo beveik visose Lietuvos gimnazijose. Kitur jos įsikūrė pradėjus gimnazistams skaityti "Ateitį".

Pirmojo Didžiojo karo metu dalis lietuvių mokinių su savo gimnazijomis atsidūrė Rusijoje, kiti liko Lietuvoje. Lietuvoje 1916 buvo atgaivinta "Ateitis", o Rusijoje 1917 pradėta leisti "Ateities Spinduliai". Lietuvoje ateitininkų veikla buvo prislopusi, veikliau reiškėsi tik keletas kuopų. Tuo tarpu Rusijoje ateitininkai persiorganizavo, išaugo skaičiumi (vienaime tik Voroneže buvo 21 kuopelė su 500 narių), sušaukė tris konferencijas, pasisavino naujus veiklos metodus ir gyvai įsitraukė į viešąjį darbą. 1918 kone visi organizuotai grįžo į Lietuvą. Pirmoji bendra konferencija įvyko 1918 Vilniuje, kitos — Kaune.

Nepriklausomybės kovų metu nemaža moksleivių išėjo ginti tėvynės. Panevėžio kuopoje nebeliko nei vieno vyriškio (iš kuopos narių 1919 pabaigoje buvo 23 karininkai). Mažai

jų beliko ir Marijampolės kuopoje. Visa eilė žuvo Nepriklausomybės kovose.

At-kų organizacija plėtėsi Lietuvos mokyklose labai sparčiai. 1923 moksleiviai at-kai sudarė 33% visų Lietuvos moksleivių, o 1940 — ketvirtadalį visų moksleivių, viso apie 11.000.

Anketų daviniai (1926) rodė, kad moksleivių ateitininkų 84.03% buvo kilę iš kaimo. Dauguma buvo aprūpinama tėvų, 30% mokėsi ir vertėsi patys, užsidirbdami iš privačių pamokų. Berniukų buvo 61,3%, mergaičių 38.7%. Jaunesnieji moksleiviai sudarė 28,13%. Dalyvaujančių skautuose buvo 11,09%. Moksleivių veikla buvo pasidalinusi į 15 rūšių sekcijų.

Anketos davinius suvedęs adv. J. Žagrakalys pastebėjo, kad "kitos tokios vispusiškai gyvenimą apimančios organizacijos moksleivių tarpe nėra" (At '26, N 7-8, 381-382).

Tačiau moksleivių ateitininkų organizacija turėjo ir nemažą sunkumų. Atskirose gimnazijose jau 1922-25 ji buvo draudžiama. 1930-1940 uždrausta visose Lietuvos gimnazijose, bet tuo laiku ji labiausiai išaugo skaičiumi ir sustiprėjo savo dvasia.

Bolševikų ir vokiečių okupacijų metais (1940-1944) moksleivių veikla buvo stipriai prislopinta. Veikta labai slapta. Sąjungos pirmininkas inž. Ant. Šapalas buvo suimtas ir kalintas Stutthofio koncentracijos stovykloje († 1945 Pucke).

Karui praėjus, bet bolševikams Lietuvą vėl užėmus, moksleiviai ateitininkai Vokietijoje pradėjo atsikurti 1945 rugsėjo-spalio mėnesiais. Pirmieji branduoliai susidarė Eichstaette, Hanau, Blomberge, Detmolde ir kitur. Veikta pradžioje slapta, po 4-5 narius būrelyje. Pirmoji centro valdybos instrukcija atsikūrimo reikalu išleista 1945 gruodžio 1 d. Pirmoji konferencija sušaukta 1946 balandžio 27-28 Tuebingene. "Ateities" žurnalas pradėtas leisti 1946 rugsėjo mėn. Moksleivių ateitininkų atsikūrimas įteisintas trejopa forma: 1) Tautinio delegato išleista (1946) pastoracine instrukcija (N 3) mokyklų kapelionams, 2) gimnazijų direktorių suvažiavimo Augsburgė

1946 spalio 29-30 priimta rezoliucija ir 3) Švietimo Valdybos aplinkraščiu (1946 lapkričio 29) visoms gimnazijoms.

Vokietijoje moksleiviai pasisavino naują stovyklavimo metodą, pagilino ideologinį pasiruošimą, parengė programinių vadovą "Ateitininkiškuoju Keliu", leido "Ateitininko vadą" ir "Ateitininko Biblioteką" (11 leidinių). Didžiąją daugumą narių sudarė inteligentinių šeimų vaikai.

MAS pirmininkais buvo K. Bizauskas, P. Karvelis, A. Matulaitis, A. Micuta, J. Leimonas, J. Steponaitis, Pr. Dielininkaitis, A. Raulinaitis, S. Lūšys, Vl. Viliamas, J. Laučka, Ad. Damušis, A. Masionis, K. Mockus, A. Šapalas, Vyt. Žvirzdys, Pr. Cinkus, J. Baužys, A. Viliušis, A. Kasulaitis, Vikt. Palūnas, J. Šoliūnas, J. Žadeikis, Vyt. Šoliūnas, V. Kleiza.

2. TIKSLAS. Moksleiviai ateitininkai, atsakydami į 1926 metų anketos klausimus, patys nusakė, kokie tikslai juos į šią organizaciją traukė, būtent: noras lavintis, savaimingai dirbti, susidaryti vispusišką bei pastovią pasaulėžiūrą. Kai kurie pabrėžė, kad nori įprasti į organizacinį darbą, išmokti viešai reikšti savo mintis ir jas logiškai dėstyti, gilintis į atskiras mokslo ir meno sritis.

Palangos reorganizacinės konferencijos metu priimtieji MAS įstatai (§ 1) sakė: "Sąjungos tikslas yra sąmoningas jos narių ruošimas karštais lietuviais patriotais, aiškiai susipratusiais katalikais, tikrais inteligentais šviesuoliais, aktyviais veikėjais visuomenininkais ir gerais savo profesijos specialistais".

Amerikoje 1952 naujoms sąlygoms pritaikyti įstatai (§ 3) pabrėžia: "Moksleivių Ateitininkų Sąjungos tikslas yra suburti visame pasaulyje esančius lietuvius katalikus moksleivius ir ugdyti sąmoningas, kūrybingas ir veiklias asmenybes, besirengiančias lietuvių tautos ir visos žmonijos gyvenimą naujinti pagal Kristaus mokslą ir kovoti dėl Lietuvos laisvės".

Savo veikimą Moksleivių Ateitininkų Sąjunga grindžia penkiais ateitininkiškais principais: katalikiškumu, tautiškumu, šeimiškumu, visuomeniškumu ir inteligentiškumu.

3. NARIAI Nariais gali būti lietuviai katalikai, lanką augštesniąją ar specialią mokyklą bei vakarinius kursus, dar nepasiekę 18 metų.

Nariai yra: kandidatai, jaunesnieji moksleiviai, moksleiviai, garbės nariai ir garbės rėmėjai.

Kandidatai vienerius metus ruošiasi, susigyvena su sąjungos tvarka ir dvasia, išeina kandidatų programą. Išlaikę egzaminus, keliami į jaunesnius nariais, daro įžodį, gauna ženklelį ir gali nešioti uniforminę kepuraitę.

Jaunesnieji moksleiviai, išbuvę nariais 3 metus ir išėję atitinkamą programą bei išlaikę egzaminus, duoda moksleivio įžodį ir gauna juostelę.

Moksleiviai turi išeiti trijų laipsnių programą ligi savo studijų galo. Po kiekvienų egzaminų moksleivis savo juostelėje turi teisę įsegti po tulpinį laipsnį.

Garbės nariai, pasiūlius centro valdybai, renkami MAS suvažiavimo dėl jų nuopelnų sąjungai.

Garbės rėmėjais centro valdyba pakelia tuos asmenis, kurie sąjungą paremia žymesnėmis aukomis.

4. ORGANIZACIJA. MAS organizacija turi centrinę vadovybę ir padalinius.

Centrinė: VADOVYBĖ sudaro: MAS valdyba, taryba ir kontrolės komisija.

Valdyba yra renkama suvažiavimo dvejiems metams iš 5 asmenų (dažniausia studentų) ir dvasios vado, skiriamo bažnytinės vadovybės.

Tarybą sudaro centro valdyba iš keletos arčiau centro esančių pedagogų ateitininkų sendraugių.

Kontrolės komisija renkama dvejiems metams iš trijų asmenų (studentų ar sendraugių).

Valdybos vaidmuo vykdomasis, tarybos — patariamasis, kontrolės komisijos — tikrinamasis.

Mas padaliniai skirstosi pagal atskirus kraštus, apygardas, kuopas, būrelius ir grandis; kuopos gali turėti savas sekcijas.

Atskiruose kraštuose — valstybėse MAS turi savo įgaliojinius. Kur yra daugiau negu dvi kuopos, moksleiviai gali rinkti savo krašto centrinę valdybą.

Apygarda, pagal reikalą, sudaroma iš keletos kuopų, esančių vienoje apylinkėje. Apygardas sudaro centrinę valdybą. Apygardai vadovauti parenkami 3 asmenys iš studentų ir sendraugių.

Kuopa yra atskiros vietovės vienetas, turįs savo vadovybę. Didesnės kuopos skirstomos mažesniais vienetais — *būreliais*. Atskirai gyveną nariai, turį savo ryšininką ir priklausą artimiausiai kuopai, sudaro *grandį*.

Sekcijos yra kuopų padaliniai ugdyti atskiroms specialybėms bei sritims: religijai, mokslui, menui, literatūrai.

Kuopos, turinčios būrelius ir sekcijas, šalia valdybos, gali turėti savą *tarybą*. Ją sudaro kuopos valdyba, būrelių ir sekcijų pirmininkai, globėjai ir dvasios vadovas.

5. VEIKLA. MAS veikla šakojasi pagal atskiras programas kandidatams, jaun. moksleiviams ir moksleiviams, o taip pat pagal sekcijų veikimo planus. Bendrai visa veikla reiškiasi šiose srityse:

Organizacinėje: pratinti narius pirmininkauti ir sekretoriauti; reikšti savo mintis viešumoje — referatais, prakalbomis, diskusijomis; atlikti įvairias pratybas kursuose, iškylose, stovyklose, šventėse, parengimuose.

Religinėje: studijuoti religinius klausimus susirinkimuose; rengti bendras religines praktikas; išmokti patarnauti mišioms ir puošti altorius (mergaitėms); rengti religinių akademijų programas.

Tautinėje: studijuoti Lietuvos istoriją, geografiją, literatūrą, tautosaką; rengti tautines šventes ir jų programas.

Kultūrinėje: ugdyti kūrybiškumą įvairiose srityse, pratinti reikštis spaudoje, mokyti kultūringo bendravimo ir reikšimosi žaidime, sporte, pramogose.

Visuomeninėje: ugdyti paslaugumo dvasią, mokyti visuomeninio bendradarbiavimo, pratinti talkinti labdarybės ir kituose socialiniuose darbuose.

Šeimos: reikšti pagarbą ir paklusnumą tėvams, skatinti sugyvenimą su broliais ir seserimis; duoti sveiką pažiūrą į bendradarbiavimą berniukų ir mergaičių.

BIBLGR. Ateitininkai, LE I '53 (A. Damušis). — *Bajerčius K.*, Vincas Dovydaitis įkuria at-kų kuopelę Jurbarke, At '30, N 10. — *Dogelis P.*, Ateitininkai 1910 - 1912: Mano gyvenimo prisiminimai, K '36, 124 - 144. — *Dovydaitis Pr.*, Ateities pasirodymo poveikis prieš 25 metus, At '36, N 1. — *Draugelis E.*, Ateitininkų Sąjūdis, At '60, N 3. — H. H., Vilniaus at-kai, At '19, N 3-4. — *Justas*, Lietuvos katalikiškos jaunimo organizacijos, K '30. — K. S., Marijampolės at-kai, At '19, N 3-4. — *Navickas J.*, Pirmieji at-kai Vilkaviškyje, At '34, N 3-4 — *Paukštys E.*, Dovydaitis studentas (pirmieji at-kai Maskvoje), At '54, N 9. — *Šalkauskis St.*, Atsakymas prof. Pr. Dovydaičiui, At '36, N 12. — *Sermėgis*, Lietuvos Ateitininkų Konferencija 1919, At '20, N 1 ir 2. — *Sužiedėlis S.*, Tarp carizmo ir totalizmo, 2b '46, N 46; Moksleiviai ateitininkai, LE XIX '59. — *Turauskas E.*: 1) Iš mūsų praeities, At '29 N 11. 2) Tai buvo seniai At '30, N 12. 3) Iš pageltusių lapų, At '51, N 2. — *Urmonus J.*, At-kų veikimas nuo 1920 metų kongreso, At '25, jubl. N. — *Vaitkus* At '55, N 9. — *Viso*. Kauno at-kai, At '20, jubl. N. — *Žagrakalys J.*, Anketos M.: 1) Ateitininkijos genezė, TS '48, N 4 .2) Pirmos "Ateities" gimdytojai, daviniai, At '26, N 7-8. — MAS raštai Alkos archyve (iš tremties meto veiklos Vokietijoje). — Pr. Kuraičio ir Pr. Dovydaičio 1910 - 1912 laiškai Amerikos lietuviam kunigam (Kun. A. Staniukyno archyvas Chicagoje).

S T U D E N T Ų S A J U N G A

Kilmė * Reorganizacija * Emigracija

Tikslas * Nariai * Organizacija * Veikla

Studentų Ateitininkų Sąjunga (SAS) yra kultūrinė organizacija, savo principus ir veikimą grindžianti katalikiškąja pasaulėžiūra (Jst. § 2). Ji veikia kaip autonomiškas organizacinis vienetas, priklausęs Ateitininkų Federacijai.

1. KILMĖ. Sąjungos pradžia laikytina 1909 lapkričio 9, kada buvo parengtas įstatų projektas ir atsišaukimas į įvairių vietų katalikus studentus. Tai padarė lietuvių katalikų studentų draugovė *Lithuania* Louvaine Belgijoje. Iš luvainiškių studentų buvo sudaryta (1910. 2. 19) pirmoji Lietuvių Katalikų Studentų Valdyba (pirm. J. Galdikas). Maskvoje susiorganizavę studentai ateitininkai pradžioje sudarė "Rūtos" draugiją. Po metų, 1911, liepos 15, pirmoji studentų konferencija išrinko naują valdybą iš Maskvos studentų (pirm. Pr. Dovydaitis). Antroji sąjungos konferencija 1912, rugpiūčio 8 valdybos neperrinko.

Nuo 1911 pradėjus gyviau reikštis organizuotai moksleivių veiklai, studentiškoji vadovybė daugiau dirbo moksleivių reikalams negu studentų. Pagaliau ji pati pabiro: pirmininkas Pr. Dovydaitis nuo 1913 pradėjo redaguoti "Viltį", o kiti nariai, baigę mokslus, nuėjo į savo profesinį darbą. Rusijoje karometu studentai sudarė Voroneže (1916) bendrą valdybą su moksleiviais ir beveik tik su jais kartu veikė Rusijoje ir pirmaisiais nepriklausomybės metais Lietuvoje (1918 - 1920). Pirmam Didžiajam karui pasibaigus, studentai at-kai pradėjo

savarankiškai veikti Lietuvoje ir V. Europos universitetuose. Nepriklausomoje Lietuvoje įsteigus Aukštuosius Kursus Kaune, pirmasis at-kų studentų susirinkimas įvyko 1920 sausio mėn. Tais pačiais metais susikūrė atskira Studentų At-kų Sąjunga, kurios pirmuoju pirmininku buvo Leonas Kenstavičius.

1921 konferencijoje, trečioje iš eilės, išrinkta nauja sąjungos valdyba Berlyne (pirm. Dom. Jasaitis).

Naujas gyvas studentų veiklos tarpsnis prasidėjo 1922, kada įsikūrė Lietuvos universitetas Kaune. Pirmoji at-kų kuopa universiteto įregistruota 1922 birželio 1. Jos pirmininkas buvo St. Gruodis (vėliau jėzuitas). Kuopoje buvo 38 nariai. Jie pasisiūdinio savo vėliavą — pirmąją Lietuvoje. Po metų, pirmininkaujant J. Matulioniui, narių buvo jau 112. Kuopa persitvarkė į draugovę, o ši pasiskirstė į keletą sekcijų: eucharistininkų, abstinentų, tautosakininkų, teisininkų, sportininkų.

1924, vadovaujant J. Dageliui, buvo priimtas uniformos statutas, įsigyta draugovės vėliava ir kepuraitės, pradėtas organizuoti at-kų choras, sutvarkytas at-kų knygynas (971 egz.). Dėl padidintos drausmės narių skaičius tų metų pavasariį iš 223 buvo sumažėjęs iki 180, bet rudenį vėl pakilo iki 254. Rudens semestre suredaguotas draugovės statutas, atlikti paruošiamieji darbai steigti at-kų kooperatyvui, padidintas knygynas.

St. Šalkauskiui patariant ir remiant, 1925 studentai pradėjo leisti "Židinio" žurnalą. Tą pavasariį narių buvo 273, o rudenį 300. Jie veikė pasiskirstę įvairiomis sekcijomis (viso 14). Kai kurios sekcijos išaugo į savarankiškus vienetus. Dėl to kilo mintis pačią draugovę pertvarkyti į korporacijas ir iš jų sudaryti bendrą sąjungą. 1926 metais narių turėta pavasario semestre 365, rudens — 499.

2. REORGANIZACIJA. Reorganizacija įvykdyta 1927 metais vasario 16 dieną. Iš vienos mišrios draugovės sukurtos dvi: vyrų ir mergaičių. Iš sekcijų sudaryta abstinentų korporacija, menininkų *Šatrijos* draugija, visuomenininkų *Vytauto* klubas ir korporacija *Kęstutis*. Tuo būdu susidarė šeši atskiri vienetai: du bendri ir keturi specialūs.

Bendrai sąjungai dar priklausė eucharistininkų būrelis, sporto klubai — vyrų *Achilas* ir mergaičių *Grażina*, atkų choras ir knygnas.

1927-28 mokslo metais įsikūrė dvi naujos korporacijos — medikų *Gaja* ir mergaičių *Birutė*; be to, susiorganizavo kooperatyvas *Ateitis*. Po metų atsirado du sritiniai vienetai: džiukų *Dainava* ir *Zanavykų* draugija. Narių viso buvo 511.

1929 — 1930 įsisteigė antroji mergaičių draugovė *Giedra*. Socialiniam klausimam ir reikalui įsisteigė dar *Activitas* korporacija. Tuo pačiu laiku buvo suorganizuoti pirmieji studentų pasaulėžiūriniai kursai.

1931-32 Kaune įsikūrė teisininkų - ekonomistų *Iustitia* korporacija. Sąjungoje dabar narių turėta 572, VDU studentų atstovybės rinkimuose surinkta 717 balsų. Po metų iš Iusticijos atsiskyrė mergaitės, sudarydamos atskirą *Fideles Istitiae* korporaciją. Tuo laiku įsikūrė technikų korp. *Grandis* ir iš senos Ateitininkų Draugovės pagrindo išaugo pedagogų draugovė *Humanitas*. SAS pradėjo leisti P. Rinkūno redaguojamą Studentų *Žodį* (anksčiau, prieš 1927, SAS buvo leidusi *Mūsų Idėjas*).

Kauno VDU studentų SAS savo dešimtmetį iškilmingai atšventė 1932 metais. Išleido specialų leidinį *Savu Keliu*, suruošė akademines iškilmes, kuriose dalyvavo universiteto rektorius, daug profesūros, kitų universiteto korporacijų atstovai ir latvių studentai svečiai. Tuo metu Kauno SAS turėjo 600 narių, pasiskirsčiusių į 15 vienetų. Jie sudarė 72% visų SAS narių.

Dotnuvos Žemės Ūkio akademijoje veikė SAS draugovė (steigta 1924. 11. 10), 1929 pasivadinusį *Dotnuvos SAS*. Ją sudarė vyrų korp. *Agricola*, *Algimanto* klubas ir mergaičių korporacija *Gabija*. Dotnuvos studentų atstovybės rinkimuose ateitininkai 1924 gavo 94 balsus ir pravedė 7 atstovus (iš 15), o 1932 — 113 balsų.

Klaipėdos Komercijos Institute ateitininkai įsikūrė 1938 pavasarį. Jų korporacija *Gintaras* tuo metu turėjo 33 narius.

Vilniaus universitete ateitininkai veikė neoficialiai. SAS palaikė su jais ryšį. 1925 II kongreso proga atvykusiems Vilniaus ateitininkams buvo įteikta 1.000 litų. Tais pinigais Vilniuje buvo pradėtas leisti *Jaunimo Draugas*.

3. EMIGRACIJA. Vokietijoje po karo SAS atsikūrė 1945 metais. Pirmoji konferencija įvyko 1946 metais sausio 5 Tuebingene. Ten buvo sudarytos ir pirmosios dvi SAS valdybos, sekančios dvi Muenchene ir paskutinė vėl Tuebingene. Veikliausios ir gausiausios draugovės buvo Muenchene, Tuebingene, Frankfurte, Stuttgarte, Freiburge ir Ham-burge- Pinneberge. Mažiau gausios buvo Erlangene, Mainze, Kielyje, Eichstaette, Hannoveryje, Bonnoje, Heidelberge ir kt. 1947 buvo 20 draugovių su 280 narių ir 102 prijaučiančiais. Pagal Dr. E. J. Kirchneriui pateiktą 1948 sausio 26 visų lietuvių studentų ir ateitininkų statistiką, paruoštą SAS valdybos, iš bendro lietuvių studentų skaičiaus Vokietijoje (vyrų 1.277 ir mergaičių 511, viso 1.788), ateitininkų buvo 375 — vyrų 255 ir mergaičių 120.

Vokietijoje SAS suruošė keletą studijinių ir žiemos sporto stovyklų, talkino tėv. V. Gutauskui, S. J. ruošti studentams uždaras rekolekcijas, palaikė gyvus ryšius su Pax Romana ir jos įgaliotiniu dr. E. J. Kirchneriu, įsijungė į tremtinių katalikų studentų tarptautinę organizaciją *Cathunitas*, rūpinosi studentų socialine globa ir stipendijom. Iš atsikūrusių korporacijų stipriausiai veikė medikų *Gaja*, turėjusi 49 narius.

1950 SAS centras perkeltas į Ameriką (JAV). Čia, pagal 1957 surinktus duomenis veikė 14 draugovių su 261 (15 nepriklausė draugovėm), viso 276 nariais. Kanadoj, Italijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje ir Pietų Amerikoje SAS narių buvo 44. Gyviausiai SAS reiškiasi JAV. Šalia kandidatų ir narių programų centro valdybos kasmet parengia specialią studijinių temų programą. Taip pat kasmet ruošiamos studijinės vasaros stovyklos, o žiemos metu, per Kalėdų atostogas, studijų dienos. Nuo 1955 pradėta rengti ideologinio įsisavinimo ir metodinio pasirengimo kursai. Užsienio skyrius kurį laiką leido specialų biuletenį anglų kalba.

SAS pirmininkais buvo L. Kenstavičius, D. Jasaitis, A. Bistrickas, E. Turauskas, J. Urmonas, J. Masiliūnas, St. Bačkis, Ig. Skrupskelis, Pr. Dielininkaitis, J. Pankauskas; Vokietijoje — V. Kazokas, V. Majauskas, J. Pikūnas, P. Kisieliū; Amerikoje — J. Gylys, V. Žvirzdys - Vardys, K. Kudžma, K. Keblys, V. Kleiza, A. Gečiauskas, A. Liulevičius, J. Polikaitis, S. Leimonas.

4. TIKSLAS. Lietuvių Katalikų Studentų Sąjunga 1909 metais buvo įsteigta tam, kad "padėtų lietuviams katalikams studentams sąmoningiau panaudoti jų mokslo jėgas ir sutvarkyti skiriamą jiems medžiaginę pagalbą, kad geriau pasirengtų kultūros darbui Lietuvoje" (įst. § 1).

Sąjungos atsikūrimo metu (1921) naujai pertvarkyti įstatai numatė: "reikšti vienas kitam giliausią draugiškumą, telkti savo dvasines jėgas vienan židinin, moksliskai aiškintis krikščionišką pasaulėžiūrą, ugdyti savyje ir vykdyti visuomenės gyvenime krikščionišką dorą, ruošti visuomenės darbininkais ir tiesti pagrindus krikščioniškai politikai (D '21, N 7-8, 234).

Pastarųjų laikų (1954) įstatuose nurodoma: "SAS tikslas — lietuvių katalikiškojo akademinio jaunimo teorinis ir praktinis ruošimasis veiklai visa atnaujinti Kristuje" (įst. § 1).

5. NARIAI. SAS nariai yra kandidatai ir tikrieji nariai. *Kandidatais* gali būti praktikuoją ir pagal katalikiškus principus bei etiką gyveną augštųjų mokyklų studentai, laisvi klausytojai ir abiturientai, pareiškę raštu savo norą stoti į SAS. Kandidatai per metus (išimties atveju laikas trumpinamas ar pratęsiamas) išaina ateitininkų istorijos, ideologijos ir organizacijos, taip pat lituanistinio pasirengimo kursą. Jų pasiruošimui vadovauja kandidatų globėjas. Kandidatai išlaiko egzaminus specialioj komisijoje, duoda įžodį ir gauna uniforminius ženklus (ženklelį gali nešioti priimtas į kandidatus).

Nariai gilina ateitininkiškąją ideologiją, ugdo dvasinę asmens kultūrą, aktyviai ruošiasi savo profesijai ir visuomenei veiklai, kartu joje dalyvaudami.

Nutraukęs studijas, narys gali palikti sąjungoje, bet neilgiau kaip dviems metams. Vėl pradėjęs studijas, atgauna savo teises (jam nereikia kandiduoti). Abiturientas, neįstojęs į augštąją mokyklą, gali būti paliktas kandidatu, bet ne ilgiau kaip dviems metams.

Baigęs studijas, narys ne vėliau kaip po dviejų metų išleidžiamas į ASS narius.

6. ORGANIZACIJA. SAS organizacija turi centrinę vadovybę ir padalinius.

CENTRINĘ VADOVYBĘ sudaro: SAS valdyba, SAS kontrolės komisija ir specialūs skyriai.

SAS valdyba renkama vieneriems metams bendroje konferencijoje iš 5 narių; dvasios vadovas skiriamas dvasinės vyriausybės ir turi lygias valdybos nario teises. Valdyba vadovauja SAS veiklai, prižiūri ir derina padalinių darbą, studijuoja ir sprendžia veiklos būdus bei priemones, vykdo suvažiavimo nutarimus, atstovauja sąjungą.

Kontrolės komisija renkama vieneriems metams iš 3 narių. Ji bent du kartu per metus tikrina valdybos veiklą, išdą ir atsiskaitymą.

Specialūs skyriai prie centrinės valdybos yra *mergaičių* ateitininkų uždaviniais ir *užsienio* — informacijos ir santykių reikalams.

SAS padaliniai yra draugovės, korporacijos ir klubai.

Draugovė yra bendrinis atskiros vietos ar kurios augstosios mokyklos padalinys, jungiąs visus kandidatus ir narius. Draugovė tvarkoma visuotinio susirinkimo rinktos vadovybės ir kontrolės komisijos. Nesant 10 narių, kontrolės komisija pakeičiama išdo globėju. Jie renkami vieneriems metams.

Korporacija ar klubas jungia SAS narius bei kandidatus specialybės ar bendrų specifinių tikslų pagrindu.

7. VEIKLA. SAS veikla išsiskleidžia pagal bendrus at-kų principus.

Religinis ugdymuosi rūpinantis rengiamos: susitelkimo dienos, rekolekcijos, šventės, religinės akademijos, religinių problemų svarstymai, šv. Rašto skaitymas ir aiškinima-

sis, bendruomeninis dalyvavimas mišių aukoje, bendrosios komunijos, agapės.

Tautiniam auklėjimuisi studijuojama Lietuvos istorija, geografija, literatūra, menas, kalba ir tautosaka; svarstomos ir diskutuojamos įvairios lietuviškosios problemos; dalyvaujama įvairioje lietuviškoje veikloje; palaikomi ir puoselėjami lietuviški krikščioniški papročiai ir menas (tautinių šokių grupės, choreliai, tautodailės parodėlės).

Intelligentiškumui ugdyti rengiamos paskaitos, diskusijos, kursai, studijų dienos bei savaitės, studijinės stovyklos; leidžiami laikraščiai ("Ateitis" moksleiviams ir "Gaudeamus" biuletenis), skatinama sava kūryba stovykliniais humoro laikraščiais ir literatūros vakarais.

Visuomeninėje srityje: pratinami nariai atlikti įvairius techniškus visuomeninio darbo ir vadovavimo uždavinius; talkina moksleiviams ateitininkams jų spaudoje, vasaros stovyklose, jų centre ir vienetuose; šelpia neturtinguosius narius ir moksleivius Europoje,

Šeiminėje srityje: studijuojama krikščioniškosios šeimos principai, ruošiamos tais klausimais studijų dienos, svarstoma krikščioniškųjų šeimų aplinka, stilius, tradicijų problemos.

Pax Romana — tarptautinei katalikų studentų organizacijai SAS priklauso nuo 1925. Centro Valdybos pirmuoju vicepirmininku 1935-6 buvo Pranas Dielininkaitis. PR kongrese Maniloje, Filipinuose, pirmininkų 1960 išrinktas Vytautas Vygant. Prieš tai (1957) įėjo į Centro Valdybą kaip tremtinių komisijos pirmininkas. 1960 į tremtinių komisijos valdybą, kaip SAS atstovė išrinkta Nastutė Umbrazaitė. 1960 II 21-22 Marianapolyje (Thompson, Conn.) SAS suorganizavo ir pravedė PR šiaurinės Amerikos regiono seminarą.

BIBLGR. *Dorius Iz.*, Šis tas iš Sąjungos praeities, At '20, jubl N. — *Gustaitis M.*, Šis tas iš pirmųjų Fribourgo Rūtos 25 metų, At '24, N 5-6. — *Girnius J.*, Ateitininkiškoji studentija 25 m jubiliejaus išvakarėse, Ž '35, N

5-6. — *Radzevičius P.*, Trumpa Lietuvos - Rūtos 25 metų apžvalga, At '24, N 5-6. — *Rauckinas St.*: 1) Studentai at-kai Lietuvos universitete, At '27, N 4. 2) Metinė SAS konferencija, Z '26, N 8-9. — *Savu Keliu* — VDU Studentų Ateitininkų Sąjunga 1922 - 1932, K '32. — *Steponaitis A.*, Fribourgo akademinė draugija Lithuania ir didysis karas, At '24, N 5-6. — SAS konferencijos principinės rezoliucijos, Ž '34, N 11. — *U. St.*, ŽŪ Akademijos SAS dešimtmetis, Ž '34, N 11, — *Vaitiekūnas V.*, Studentų ateitininkų aktualieji uždaviniai, At '55, N 2. — *X. Y.*, SAS Įstatai ir keletas pastabų, D '21, N 7-8.

— SAS raštai Alkos archyve iš veiklos Vokietijoje. — *Sužiedėlis S.*, Pirmas kartas Azijos žemyne ir lietuvių tautos gyvenime (Pax Romana kongresas), Drb. '60, N 8. — *Pauliukonytė G.*, Pax Romana seminaras Marianapoly. At '60, N 4.

S E N D R A U G I Ų S A J U N G A

Kilmė * Tikslas ir uždaviniai * Nariai
Organizacija * Veikla

Ateitininkų Sendraugių Sąjunga (ASS) yra trečioji AF šaka, apimanti mokslą baigusius ateitininkus.

1. KILMĖ. Mokslus baigusiųjų ateitininkų organizavimo reikalas buvo iškeltas 1918 metais ateitininkų konferencijoje Vilniuje. Buvo išrinkti keli asmenys tuo pasirūpinti, bet nepriklausomosios Lietuvos kūrimas pakreipė dėmesį valstybės reikalams. Tad moksleivių konferencija 1919 Kaune vėl grįžo prie iškeltos minties. "Mums ši organizacija labai svarbi — kalbėjo tada B. Žukauskas. — Jai susiorganizavus, mes jausime už savo pečių tą jėgą, iš kurios gausime didelės moralinės pagalbos" (At '20, N 1, 46). Konferencija įprašė kun. M. Krupavičių, prof. kun. M. Morkelį ir Ed. Misevičių imtis iniciatyvos organizuoti sendraugius. Pirmojo at-kų kongreso metu Kaune 1920 rugpiūčio 5 nutarta sudaryti atskirą sendraugių vienetą, pavadintą Ateitininkų Sendraugių Susivienijimu. Valdybon išrinkti Pr. Dovydaitis, E. Draugelis ir kun. M. Morkelis. Sendraugių geras būrys susitelkė Kaune, jam toliau ėmėsi vadovauti kun. P. Bielskus, prezidento kanceliarijos viršininkas; rinkosi dažniausia pas kun. P. Dogelį, Kauno katedros viceprepozitą. Organizacinė veikla nebuvo gyva. Veikta daugiau atskirų asmenų.

Antrojo kongreso metu (1925) J. Urmonas savo pranešime turėjo pastebėti, kad "nesant atitinkamos sendraugių organizacijos, kuri tarnautų lyg stogas mūsų organizacijai, tenka

ką nors pasakyti apie organizuotą sendraugių veikimą. Tam tikrais būreliais sendraugiai daugiausiai prisidėjo rišant at-kų medžiaginius klausimus, surinkdami 100.000 markių fondui realizuoti, namams pirkti, naujiems namams statyti. Bet visa tai yra atskirų sendraugių darbai" (At '25, jubl. N, 113).

Ateitininkų Sendraugių Sąjungą Palangos reorganizacinėje konferencijoje 1927 metais atstovavo pirmininkas kun. dr. P. Bielskus ir valdybos narys P. Radzevičius. Konferencijos metu įvyko atskiras sendraugių posėdis, svarstęs tolimesnio veikimo gaires. Referentas St. Šalkauskis, be kitko, pastebėjo: "Sendraugiai nėra realizavę kataliko inteligento tipo; nepakankama jų vedama kova su pasaulio dechristianizacija. Šiuo atžvilgiu jie duoda blogą pavyzdį ir jaunesniems savo draugams. Jeigu ir toliau sendraugiai taip dirbs, tai arba jaunieji turės nuo jų nusigręžti, arba pirmieji pasitaisyti. Jeigu sendraugiai nesitaisys, tai aš pats pirmas sukelsiu jaunuosius prieš senuosius" (At '27, N 10, 422).

St. Šalkauskio iškeltos problemos buvo pavestos dar persvarstyti sendraugių valdybai kartu su AF vadu ir dvasios vadovu. Reorganizacinėje konferencijoje paskubom buvo patvarkyti sendraugių s-gos įstatai.

Trečiojo kongreso metu (1930) oficialus pranešimas skelbė, kad organizuotų sendraugių yra apie 300 narių (Ž '30, N 7, 79). Po dviejų metų (1932) Sendraugių Sąjunga skaitė 14 skyrių su 300 narių ir kita tiek išsisklaidžiusių ir nesudarančių atskirų skyrių.

Ketvirtajame kongrese Telšiuose (1935) pirmąjį kartą plačiau ir giliau svarstytas ASS veiklos klausimas ir uždaviniai. Bendroje kongreso rezoliucijoje pasakyta: "Ateitininkai sendraugiai eina ypač šelpimo, vadovavimo ir ateitininkų idealų realizavimo pareigas" (TK 35, N. 9, 487). Tai pirmas deklaracinis sendraugių pareigų aptarimas. Jis trumpai pabrėžė tris pareigas: šelpti, vadovauti, vykdyti.

Vokietijoje po karo sendraugių skaičius žymiai padidėjo. Viena, atsileido buvę politiniai varžtai; antra, sąjungai vadovavo veiklūs pirmininkai St. Barzdukas ir St. Lušys. Buvo su-

rengtos dvi studijinės konferencijos, įsteigta visa eilė skyrių. Be kito, atskirose vietose sėkmingai veikė ateitininkų vadovaujami klubai. Sendraugiai stipriai įsiliejo į atkurtos Vokietijoje katalikiškosios akcijos veiklą.

Amerikoje sendraugių iniciatyva 1949 vasario 6 New Yorke buvo sušauktas ateitininkų suvažiavimas. Buvo įkurta Amerikos Ateitininkų Sąjunga, kuriai pirmininku išrinktas J. Laučka. Antrojo suvažiavimo metu 1951 rugsėjo 1-2 d. Rochesteryje buvo panaikinta bendroji Amerikos Ateitininkų Sąjunga ir įkurta Amerikos ASS. Tais metais atskirose vietose sendraugių būta: Chicagoje 96, Baltimorėje 38, Clevelande 85, Detroite 33, ir t.t. 1957 kovo 2 Chicagoje įvyko pirmoji Amerikoje atskira ASS konferencija. Jos metu ASS skaitė JAV 14 skyrių su 766 nariais ir 80 nepriklausančių kuopoms, viso 846. Už JAV ribų veikė 11 skyrių su 241 nariu. ASS pirmininkais Amerikoje buvo J. Laučka, Pr. Naujokaitis, VI. Viliamas, Pr. Jucaitis, K. Kleiva. Atskiri sendraugiai Lietuvoj ir dabar emigracijoje dirbo ir tebedirba įvairius kultūros ir visuomenės darbus.

2. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI. Pirmasis ASS pirmininkas dr. P. Bielskus Palangos konferencijoje taip apibūdino "įsikūrusios at-kų sendraugių sąjungos" tikslus:

"1) bendromis jėgomis palaikyti ir plėtoti savyje ateitininkijos principus, su jais eiti į visuomeninį darbą ir juos įgyvendinti plačiame visuomenės gyvenime ir

2) eiti pagalbon savo jauniesiems idėjos draugams studentams ir moksleiviams" (At '27, N 10, 416).

Jo žodžiai buvo priimti Palangos konferencijoje, nutariant palaikyti ir gaivinti ateitininkų dvasią ir padėti savo nariams materialškai.

Susišelpimo Fondo išleistoji brošiūra "Ateitininkai" apie sendraugius sako, kad jų sąjungos "tikslas yra suburti visą katalikiškąją inteligentiją, bendromis jėgomis palaikyti ir plėtoti savyje krikščioniškąją dvasią ir ją skiepyti visuomenės gyvenime, pagaliau visais būdais padėti savo jauniesiems draugams eiti mokslus ir siekti kilnių idealų" (K '29, 22).

Visuomeninius sendraugių uždavinius plačiai palietė kan. Fab. Kemėšis dar 1925 savo straipsnyje "Ateitininkų sendraugiai ir visuomenė" (Ž '25, N 8-12). Jisai nurodė to visuomeninio darbo penkias pagrindines sritis:

Religinėje srityje autorius iškėlė reikalą kurti ir palaikyti naudingus papročius, stiprinti visuomenėje religinę nuotaiką, pirmon eilėn savo pačių gražia religine praktika.

Profesinėje srityje — duoti tautai naują tipą sąžiningo, darbštaus, atsidavusio savo darbui ir tautai profesionalo, žmonių tarno ir bičiulio.

Kultūrinėje srityje — siekti gilesnio turinio ir veiklesnio pasireiškimo, nors šioje srityje nelauktina nei dėkingumo, nei atlyginimo.

Ekonominėje srityje — "imkime naujinti Kristuje ir ekonominius žmonių santykius"; "Ateitininkas turi turėti prieš akis ir mylėti socialinį idealą. Jo sąžinė negali taikytis su neteisīgumu ir išnaudojimu" (p. 306).

Politikos srityje — neužmirština, kad "dirva buvo ir bus slidi, apsupta didelių pavojų. Generalinį tautos auklėtojų štabą palikime saugesnėje vietoje"; tiems, kurie eis į politiką "gal reiktų labiau susirūpinti švarinimu mūsų politinių aparatų nuo kai kurių mums patiems kenksmingų elementų... Ar gi krikščionių politika neturėtų skirtis nuo antikrikščionių, kaip dangus nuo žemės?" (p. 308).

Amerikoje atsikūrusi ASS centro valdyba sendraugių nariams išleistame 1951 spalio 28, Kristaus Karaliaus šventės proga, atsišaukime taip apibūdino savo artimiausius uždavinius:

"jungtis į parapinį gyvenimą, talkininkaujant klebonui pastoracinėje veikloje;

rūpintis jaunučių organizavimu, globoti moksleivius;

remti lietuviškas įstaigas;

aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje, ypač lietuvių katalikų organizacijose".

3. NARIAI. ASS turi tikruosius narius ir garbės narius. Nariai gali būti buvę ateitininkai ir jais nebuvę. Pirmiau-

sia į sendraugių eiles natūraliai pereina buvę SAS nariai. Bet gali būti nariu ir buvęs tik MAS narys, baigęs gimnaziją ar tolygią mokyklą. Buvę studentai ar moksleiviai priimami sendraugių valdybos, gavusios jų pareiškimus su curriculum vitae.

Nebuvusius ateitininkais lietuvius katalikus, turinčius išsilavinimą, atitinkantį brandos atestatą, priima skyriaus valdyba, gavusi jų pareiškimą ir dviejų sendraugių rekomendaciją; priėmimą tvirtina centro valdyba.

Garbės narius sąjungos suvažiavimui priimti siūlo centro valdyba; jie pasirenkami iš sąjungai nusipelnusių asmenų. Garbės nario vardą gali atimti tik AF garbės teismas.

4. ORGANIZACIJA. ASS organizacija turi centrinę vadovybę ir skyrius.

Centrinį vadovybę: sudaro centro valdyba ir revizijos komisija.

Centro valdyba, renkama dvejiems metams nemažiau kaip iš 5 narių, turi vyriausią vykdomąją galią;

Revizijos komisija, renkama irgi dvejiems metams iš 3 narių, prižiūri ASS veiklą, tikrina turtą bei atskaitomybę.

Skyriai sudaromi vietose, kur yra nemažiau kaip 10 sendraugių; valdyba sudaroma iš 5, o revizijos komisija iš 3 narių. Kai yra mažiau narių nei 10, valdybos pareigas eina seniūnas, o revizijos komisijos — išdo globėjas. Nariai, negalį sudaryti nei skyriaus nei seniūnijos, priklauso centriniam skyriui, sudarytam prie centro valdybos, kuri korespondencijos būdu palaiko ryšius su atskirais nariais.

5. VEIKLA apima veikimo gaires, priemones ir atskiras sritis.

Gairės sendraugių veikloje yra tos pačios, kaip ir kitų at-kų, būtent — katalikiškumas, tautiškumas, visuomeniškumas, šeimiškumas ir inteligentiškumas. Tai yra tie patys penki ateitininkų veiklos principai.

Veikimo *priemonės* pačių ASS įstatų (§ 4) nurodomos tokios: "religinė praktika, paskaitos, pranešimai, pasikalbė-

jimai, studijų dienos, spauda, susirinkimai, kongresai, parodos ir kt."

Veikimo *sritys*, numatytos sendraugių statuto (§ 13), atskirus narius įpareigoja:

gilinti savo ideologiją,

studijuoti Šv. Sosto enciklikas ir kita forma skelbiamus nurodymus,

rūpintis lietuviybės išlaikymu, ypač žiūrėti, kad paties sendraugio šeima išliktų lietuviška,

dalyvauti katalikiškoje akcijoje,

remti AF veiklą ir darbus tų organizacijų, kurios rūpinasi lietuviybės išlaikymu ir Lietuvos nepriklausomybės atstatymu.

Pax Romana — katalikų intelektualų sąjūdžiui, įsteigtam 1947 PR kongrese Romoje, ASS priklauso nuo pat pradžios. Steigiamajame susirinkime ASS atstovavo vysk. V. Brizgys, prel. L. Tulaba, kun. V. Balčiūnas, E. Turauskienė ir Ed. Turauskas. Delegacijai pirmininkavo Ed. Turauskas. Jisai 1955-58 buvo PR intelektualų šakos Tarptautinės Tarybos nariu ir tremtinių atstovu — pirmininku.

BIBLGR.: *Barzdukas* St., Ateitininkai Palangoje: sendraugių posėdis, At *27, N 10. — *Kemėšis* F., Ateitininkų sendraugiai ir visuomenė, Ž '25, N 8-12. — *Maceinienė* J., Ateitininkės sendraugės veikimo bruožai (pagal 5 principus) NV '35, N 7. — *Sermėgis*, Lietuvos ateitininkų konferencija, At '20, N 1. — Ateitininkų sendraugių sąjungos konferencija, TK '33, N 1. — *Kleiva* K., Ateitininkų sendraugių veiklos klausimais, At '59, N 2.

ATSKIRŲ KRAŠTŲ VIENETAI

Istorija * Paskirtis * Sąranga

Veiklos apimtis

Ateitininkiškieji atskirų kraštų vienetai (AKV) turi savo istorinę raidą, paskirtį ir Federacijos Konstitucijoje nustatytą kompetenciją arba veiklos apimtį.

1. ISTORIJA. Buvo laikas, kada ateitininkų organizacijos centrai veikė užsieny, vienam kuriam krašte, o skyriai Lietuvoje ir įvairiuose kituose kraštuose. Taip yra buvę pradžioje su ateitininkų sąjunga, o pirmojo Didžiojo karo metu su moksleiviais. Vėliau centrai veikė Lietuvoje, bet buvo įvairių skyrių užsieniuose. Studentų sąjunga pvz. iki 1930 turėjo savo vienetus Vienoje, Fribourge, Grenoblyje, Paryžiuje, Karaliaučiuje ir Muenchene. Savų kuopų už nepriklausomos Lietuvos sienų moksleivių sąjunga turėjo Italijoje, Vokietijoje, Latvijoje, okupuotame Vilniuje, o 1929 į MAS įsijungė Škotijos lietuvių moksleivių draugija, sudarydama naują užsieninę MAS kuopą. Toji kuopa turėjo 20 narių, jai vadovavo J. Steponauskas, Glasgovo universiteto magistras (At '29, N 5-6, 284).

Po antrojo pasaulinio karo visų sąjungų valdybos ir Federacijos centras susidarė Vokietijoje, bet atskiri sąjungų vienetai veikė dar kituose kraštuose, kur buvo lietuvių tremtinių: Austrijoje, Italijoje, Prancūzijoje.

Centrams persikėlus į JAV, o nariams iš Europos išemigravus į įvairius kraštus arba palikus toje pat Europoje, kūrėsi atskiri kraštų vienetai. Taip jų atsirado Kanadoje, Brazilij-

joje, Anglijoje, Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Australijoje ir kt.

JAV ateitininkai buvo sudarę net atskirą sąjungą, kuri panaikinta tik 1952 metais, nes nebuvo reikalo turėti dvigubas vadovybes, kai JAV ateitininkai sudarė didžiausią skaičių moksleivių, studentų ir sendraugių.

2. PASKIRTIS. Atskirų kraštų valdybos sudarytos tam, kad jos galėtų vietoje vadovauti, prižiūrėti ir derinti visų ateitininkų veiklą. Krašto valdyba gali geriau atstovauti ateitininkus santykiuose su kitomis to krašto katalikų organizacijomis, reikalui esant, šaukti to krašto ateitininkų suvažiavimus, organizuoti kursus, stovyklas, studijų dienas, leisti savo leidinius, palaikyti ryšius su Ateitininkų Federacijos Valdyba.

3. SĄRANGA. Ateitininkų Federacijos konstitucija leidžia atskiriems kraštams pasirinkti dvejopą organizacinę struktūrą. Vieno kurio krašto (valstybės arba kontinento) ateitininkai gali susiorganizuoti trilypės organizacijos pavyzdžiu, atseit, atskiras kraštas gali turėti moksleivių, studentų ir sendraugių atskirus vienetus su jų vadovybėmis bei krašto sąjungos valdyba. Kuriame krašte dėl mažo ateitininkų skaičiaus nebūtų pagrindo atskirų organizacijų steigti, ten veikia bendra ateitininkų organizacija.

Pirmoji sąranga laikoma tinkamesnė tiems kraštams, kur yra pakankamai ateitininkų moksleivių, studentų ir sendraugių ir kur nėra formalių kliūčių tokiai trilypei veiklai. Jų krašto valdyba sudaroma iš moksleivių, studentų bei sendraugių atstovų, po du nuo kiekvienos veikiančios organizacijos.

Tame krašte, kur veikia Ateitininkų Federacijos Valdyba, ji pati eina ir krašto valdybos pareigas.

4. VEIKLOS APIMTIS. Atskirų kraštų valdybos turi šias reikšmingas funkcijas:

jungti ir atstovauti savo krašto ateitininkus;

derinti ir plėsti ateitininkišką veiklą bendrais to krašto suvažiavimais, pasitarimais, studijų dienomis, stovyklomis ir kt.;

palaikyti ryšius su Ateitininkų Federacijos Valdyba ir vykdyti jos nurodymus bei specialius uždavinius.

Moksleivių, studentų ir sendraugių sąjungų centrai su atskiros krašto atitinkamais vienetais (kuopomis, draugovėmis, skyriais ar to krašto sąjungų valdybomis) palaiko tiesioginius ryšius, siunčia jiems savo aplinkraščius, instruktuoja. Kraštų valdybos apie tai tėra informuojamos. Kraštų valdybos neturi reikalauti, kad sąjungų centrų visi raštai eitų tik per kraštų valdybas. (AF Valdybos nutarimas 1955. 12. 9, prot. nr. 27 ir 1956. 11. 21, prot. nr. 31).

BIBLGR. *Balkūnas J.*, Amerikos ateitininkai At '50, N 1. — *Petrėnas J.*, Pijaus X balsas naujajame pasaulyje (JAV "moksleiviai"), At '55, N 10.— *Reinys M.*, Vilniaus ateitininkai, At '25, jubl N, 131. — *Šimutis L.*, Ateitininkai, At '29, N 5-6, 284; At-kai ir Amerikos lietuviai, At '51, N 2. — Ateitininkų Federacijos Valdybos pranešimai At '56, N 9.

A T E I T I N I N K I Ų T A R Y B A

Kilmė * Uždaviniai * Sandara

Ateitininkų auklėjimo bei lavinimo problemoms studijuoti ir ateitininkėms atstovauti tautiniuose ir tarptautiniuose moterų sąjūdžiuose prie Federacijos Valdybos veikia Ateitininkų Taryba (AT). Ji išaugo iš savarankiško ir specialaus mergaičių ateitininkų veikimo.

1. KILMĖ. Nuo 1908 — 1910 metų mergaitės dalyvavo mišriose katalikų moksleivių kuopelėse. Atskiros dvi mergaičių kuopelės įsikūrė 1911 metais Marijampolėje. Kaime 1912 mergaitės suruošė atskirą savo konferenciją. Rusijos tremtyje mergaičių kuopos veikė Tambove ir Voroneže; ten buvo taip pat suorganizuota atskira jaunesniųjų ateitininkų — kankiečių kuopelė.

Nuo 1920-21 prasidėjo gyvas mergaičių ateitininkų judėjimas. Pirmoji pokarinė mergaičių kuopa buvo sudaryta 1921 gegužės 9 Raseiniuose. Pradėjus leisti ateitininkų laikraštį 'Naująją Vaidilutę', įsikūrė jų kuopos Telšiuose, Jurbarkė, Rokišky, Kražiuose. Nuo berniukų mergaitės ateitininkės atsiskyrė Kaune, Prienuose, Kybartuose, Marijampolėje, Šakiuose, Plungėje, Panevėžyje. Kuopos vadinosi net ne ateitininkų, bet vaidilučių vardu.

1922-23 metų MAS konferencijoje mergaitės turėjo atskirą savo posėdį. Žemaičių ateitininkų konferencijoje 1923 liepos 4 mergaičių posėdyje dalyvavo 200 narių, atstovauta 9 savarankiškos mergaičių kuopos. Rajoninėj konferencijoj Mažei-

kiuose 1924 jos vėl atskirai posėdžiavo, pasikvietusios paskaitininke ateitininkų sendraugę M. Pečkauskaitę.

Antrajame ateitininkų kongrese (1925) nutarta mergaičių veiklą centralizuoti. Prie bendro moksleivių centro atsirado mergaičių reikalų vadovė. Pirmosios mergaičių reikalų vadovės buvo A. Kolesinskaitė, A. Stalioraitytė, A. Sereikytė. Kaune 1925 rugpiūčio 8 įvyko gausi mergaičių at-kų konferencija. 1926 sudarytas jų veiklai statutas (NV '27, N 6).

Studentės at-kės pradėjo organizuotis nuo 1922 metų. Pirmasis jų pasitarimas įvyko 1922 lapkričio 7 Pr. Dovydaičio iniciatyva. Ta proga prie augštųjų kursų buvo įsteigta pirmoji katalikių studenčių kuopa ateitininkų organizacijos rūmuose. 1926 rudenį įsikūrė atskira Ateitininkų Draugovė. Iš jos susidarė 1928 Birutės draugovė ir 1930 Giedros korporacija su literačių grandine 'Trylika'. Teisininkės ir ekonomistės 1933 susiorganizavo į Fideles Iustitiae korporaciją. Gabijos korporaciją sudarė Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos studentės. Medikės turėjo savo atskirą sekciją Gajos korporacijoje.

Ateitininkės vis dėlto nesudarė visai atskiros ir savarankiškos organizacijos. Ateitininkų organizacija visą laiką išliko koedukacinė, jungianti drauge berniukus ir mergaites. Atskirai veikta tik tiek, kiek to reikalavo specifiški interesai bei problemos.

Įsikūrus Ateitininkų Federacijai, mergaičių veikimas numatyta koordinuoti. Tam reikalui 1930 sudaryta Ateitininkų Taryba, kurios statutas buvo ruošiamas jau nuo 1928 metų. AT pirmininkės buvo A. Skrupskelienė, A. Maželytė, dr. V. Karvelienė, M. Galdikienė ir Br. Pabedinskienė.

Lietuvoje Ateitininkų Tarybai priklausė 2.000 moksleivių ateitininkų, 166 studentės ir apie 200 sendraugių. Nuo 1930 AT perėmė Naujosios Vaidilutės leidimą.

Po praėjusio karo Ateitininkų Taryba atkurta Paryžiuje 1951. Jai vadovavo dr. V. Karvelienė. Taryba tais pačiais metais buvo įregistruota Tarptautinėj Mergaičių Federacijoj.

Penktasis AF kongresas 1954 Chicagoje Ateitininkų Tarybą statutiškai įglaudino į At-kų Federaciją. AT pirmininke

išrinkta M. Galdikienė. Jos iniciatyva pertvarkytas ir priimtas naujas AT statutas. Dabar AT pirmininkė ir atstovė AF valdyboje yra Renata Alinskienė.

2. UŽDAVINIAI. Ateitininkų Tarybos uždaviniai yra:

studijuoti svarbiausias ateitininkų auklėjimo ir lavinimo problemas; ruošti joms studijų būrelius ir jiems parengti medžiagą; leisti atskirus leidinius specialiais mergaičių ugdymo klausimais.

talkinti mergaitėms jų saviuokloje, organizaciniame darbe ir jų studijose; rasti joms medžiaginės paramos tęsti studijas.

atstovauti ateitininkes tautiniuose ir ypač tarptautiniuose mergaičių ir moterų sąjūdžiuose.

3. SANDARA. Lietuvoje AT sudarė trijų sąjungų atstovės, kurios buvo prie centrų mergaičių bei sendraugių reikalų vadovėmis; be to, visų studentų draugovių pirmininkės ir atskirai renkama AT pirmininkė. AT sudarė 7-9 narės.

Šiuo metu, pagal AF konstituciją, Ateitininkų Tarybą sudaro nemažiau kaip penkios narės renkamos 5 metams. Jas renka AF Valdyba iš studentų ir sendraugių.

BIBLGR. Studentų Ateitininkų Draugovės "Giedra" ir "Birutė" SK, K '32. — *Maželytė A.*: 1) Organizuotas moterų veikimas Ateitininkų Federacijoje, NV '33, N 7. 2) Ateitininkė per 25 metus, NV '35, N 5-6. — *Šalkauskis St.*, Lyčių skirtumai ir ugdymo individualizacija, NV '26, N 2, 3, 4. — Laikinoji At-kių Taryba, At '51, N 9.

Š A L P O S F O N D A S

Kilmė * Tikslas * Statutas

Ateitininkų Šalpos Fondas (AŠF) buvo įkurtas kaip savarankiška organizacija, bet visą laiką buvo glaudžiai susijęs su Ateitininkų Federacija. Šiuo metu į ją yra įjungtas, kaip atskiras vienetas.

1, KILMĖ. Šalpos Fondo reikalas iškilo Rusijos tremtyje pirmojo Didžiojo karo metu. Fondą organizuoti nutarta 1916 m. ateitininkų konferencijoje Voroneže. Fondo įstatus priėmus, centro valdyba sudaryta iš 7 asmenų 1917. Tai atlikta Voroneže antroje konferencijoje. Lėšoms telkti buvo įtrauktos visos kuopos. Greitu laiku buvo sutelkta virš 10.000 rublių. Fondas tada daugeliui moksleivių padėjo irtis sunkiomis tremties meto bangomis; be to, jis padėjo daugeliui parkeliauti tėvynėn (At '20, jubl. N, 122).

Grįžus į Lietuvą, 1918 buvo sudarytas centrinis Fondo Komitetas Vilniuje. Jis buvo legalizuotas ir okupacinės vokiečių valdžios. Vilniškė at-kų konferencija 1918 Fondo Komitetą oficialiai perrinko. Šalpos Fondo skyriai pradėta steigti įvairiose vietose prie ateitininkų moksleivių kuopų.

Bolševikams Vilnių užėmus (1919. I. 6), Fondo Komitetas iširo. Kaune sudarytas Fondo Globos Komitetas. Centrinė At-kų Taryba jį performavo į Laikinąjį Fondo Komitetą. Jo išde 1919 buvo 80.000 auksinų. Kauniškė konferencija 1919 peržiūrėjo fondo įstatus ir nustatė jo santykį su ateitininkų organizacija. Fondo pirmininku išrinktas prof. kun. Morkus Morkelis, tom pareigom paliktas ir I at-kų kongreso (1920).

1922 at-kų konferencijos metu, rugpiūčio 5, buvo sušauktas fondo suvažiavimas. Dar kartą buvo pertvarkyti įstatai, išrinkta valdyba (pirm. kun. P. Dogelis) ir revizijos komisija (At '22, N 7, 160). Nuo to laiko tikroji fondo galva ir širdis buvo kan. P. Dogelis, vedęs šią at-kų instituciją visą nepriklausomybės metą.

Bolševikam Lietuvą okupavus (1940), AŠF lėšos buvo nusavintos, o pats AŠF likviduotas; visos jo bylos ir sąskaitos paimtos valdžios įstaigų.

Vokietijoje AŠF atsikūrė 1945, o JAV pradėjo veikti 1948. Ateitininkų Federacijon įjungtas kaip atskiras vienetas penktojo ateitininkų kongreso Chicagoje nutarimu (1954).

AŠF pirmininku Amerikoje 1948-1954 buvo prel. J. Balkūnas. Šiuo metu jis yra AŠF valdytojas.

AŠF per savo veiklos aštuonis (1948-1956) metus JAV sutelkė 10.000 dol. aukų. Iš jų ateitininkų šalpai išleista 9.000 dol., sušelpa 35 asmenys. 1954 AŠF turėjo 58 narius, su 615 dol. pajamų, o 1956 — 370 narių, susimokėjusių AŠF solidarumo įnašus, su 2.500 dol. pajamų.

2. TIKSLAS. Pirmasis AŠF tikslas buvo padėti karo išblokštiems moksleiviams, kad jie galėtų tęsti savo studijas (buvo nemaža jų be tėvų ir globėjų), o vėliau, kad pasiektų savo tėvynę, apmokėtų kelionės išlaidas.

Nepriklausomybės laikais fondo tikslai buvo kiek praplėsti, tačiau paliko pagrindinis jo uždavinys — šelpti besimokančius at-kus. Šį kartą šalpos daugiau buvo reikalingi studentai. 1922 iš savo 32.903 auksinų įplaukų fondas išdalino šalposms bei paskoloms 5.500 auksinų. Kitos sumosėjo at-kų namams pirkti, at-kų valgyklai steigti bei išlaikyti. 1925 šalpos fondas turėjo 53.553,55 litų apyvartos. Pagelbėta iš viso 199 asmenims: sušelpa 74 studentai ir 56 moksleiviai; stipendijų duota 40 asmenų (nuo 50 iki 200 litų); sušelpa ir studentų užsienyje (Ž '26, III, 104 ir IV, 91).

Nepriklausomoje Lietuvoje AŠF valdybai buvo pavesta išgauti ir pasinaudoti paskolomis, kurias Amerikos lietuvių

kunigų "Motinėle" buvo davusi studentam,ėjusiem studijas daugiausia Fribourge, Šveicarijoje.

Dabartiniu metu, pagal naują AŠF statutą, "fondo lėšos, neskaitant fondo tvarkymo išlaidų, naudojamos mokslus einančio ateitininkų jaunimo stipendijoms bei šalpoms (§ 18). Stipendijos duodamos mokslapiniams ir kitoms mokslo bei mokymosi išlaidoms. Stipendijos sumą ir grąžinimo laiką nustato Fondo Valdyba kiekvienu konkrečiu atveju (§ 19).

3. STATUTAS. Pradžioj Fondas tvarkėsi savarankiškai. Santykis su pačia at-kų organizacija pirmą kartą buvo tiksliau apibrėžtas Kauno konferencijoje 1919 gruodžio 29-31. Priimta speciali rezoliucija, pagal kurią fondas yra ateitininkų organizacijos dalis; fondas visuomet pateikia konferencijai platų pranešimą; fondo įstatų keitimas daromas lygia teise dviejų institucijų — Ateitininkų Centro Tarybos ir Fondo Komiteto (At '20, N 2, 43-44).

Dabartinė AŠF sąranga yra tokia:

Fondo Valdybą, kurią trejiems metams renka AF valdyba, sudaro valdytojas ir nemažiau dviejų narių. Fondo valdyba telkia lėšas, skiria stipendijas ir pašalpas, priima metinę apyskaitą.

Igaliotiniai atskirose vietose, kuriuos skiria fondo valdyba, veikia pagal valdybos instrukcijas.

Nariai yra visi ateitininkai sendraugiai ir šiaip katalikai. Jie moka metinį įnašą, nustatomą, fondo valdybai susitarus su ASS centrine valdyba. Garbės nariai — mecenatai yra tie, kurie paaukoja nemažiau 500 dolerių.

Fondo ryšius su AF nustato konstitucija. AŠF veikia AF valdybos žinioje. Fondo išdą, atsiskaitymą ir apyskaitas tikrina AF Kontrolės Komisija. Fondo valdybos metines apyskaitas tvirtina AF valdyba. AŠF-do statutas priimamas pačios fondo valdybos ir tvirtinamas AF valdybos.

BIBLGR. Antanas K., AŠF suvažiavimas, At '22, N 7. — *Pašaltuonis* K., At-kų Šalpos Fondas, At "52, N 2.

V

V I E N E T A I

KUOPOS * KUOPELĖS * SEKCIJOS
DRAUGOVĖS * KORPORACIJOS
* KLUBAI * SANTYKIAI

Pagrindiniai ateitininkų vienetai yra moksleivių kuopos, studentų draugovės, sendraugių skyriai. Antriniai vienetai: moksleivių kuopelės ir sekcijos, studentų korporacijos ir klubai, sendraugių korporacinės draugijos ir visuomeniniai klubai. Pagrindiniai vienetai atlieka bendrinį ugdymą, antriniai — specializuotą. Specializacija pradėta: moksleiviuose 1917, studentuose — 1925, sendraugiuose (atskirų bandymų forma) tremtyje ir nūn emigracijoje.

Sąlygos keitė pagrindinių ir antrinių vienetų apimtį bei veiklos pobūdį. Kitados antriniai vienetai buvo veiksmingesni už pirminius. Šiandien, dėl mažesnio narių skaičiaus ir didesnio pasisklaidymo, daugiau reikšmės turi pagrindiniai vienetai.

Šiame skyriuje duodama tik moksleivių ir studentų vienetų sąranga. Iš moksleivių apžvelgiamos kuopos, kuopelės ir sekcijos, iš studentų — draugovės, korporacijos ir klubai; be to, draugovių ir kitų studentiškų vienetų santykiai.

K U O P O S

Apimtis * Skaičiai * Veikimas

Kuopa yra organizacinis vienetas, telkias atskiros vietos ar mokyklos moksleivius. Kuopos vardas seniausias, ligi dabar išlikęs MAS sąraangoje. Kitų sąjungų vienetai pasirinko draugovių ir skyrių vardus.

1. APIMTIS. Pradžioje MAS priklausė tik vyresnieji moksleiviai ir moksleivės nuo 15 metų arba baigę 4 gimnazijos klases. Rusijos tremtyje pradėta organizuoti jaunesnieji. Jų veikla nepriklausomybės laikais labai išsiplėtė. Vidurinėse mokyklose (ligi 4 klasių) veikė tik jaunesniųjų kuopos, o pilnose gimnazijose — jaunesniųjų ir vyresniųjų. MAS Įstatai 1911 ir 1920 buvo paskelbti tik vyresniesiems (At '20, jubl. N, 104-09), o 1922 ir jaunesniesiems (At '22, N 1-3, 35-38). Palangos konferencija vienų ir antrų įstatus patikslino ir naujai patvirtino (At '27, N 10, 466-73). ~

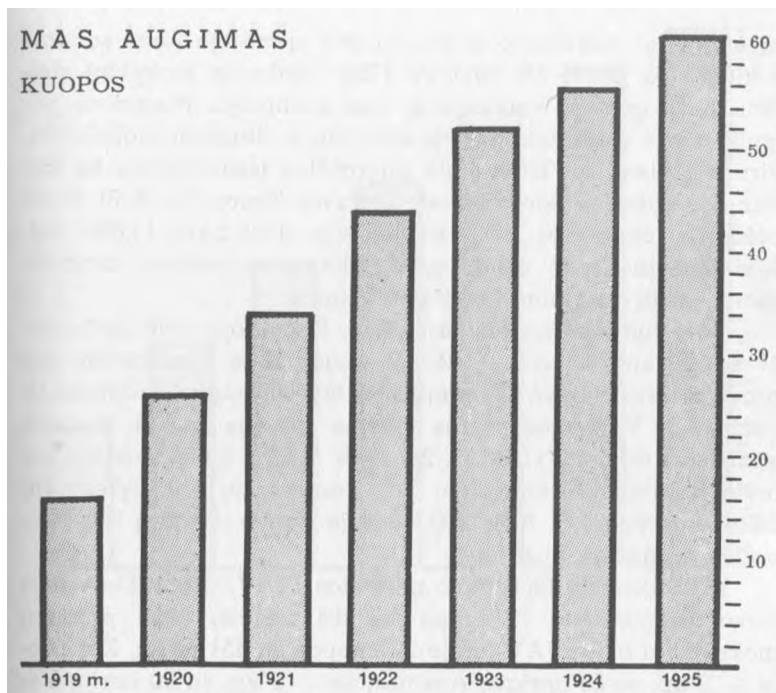
Mergaitės turėjo atskiras kuopas jau prieš I didįjį karą. Karo metu veikė bendrose kuopose. Pasirodžius Naujosios Vaidilutės žurnalui, nuo 1921 jos vėl ėmė kurti atskiras kuopeles vaidilučių vardu. Ateitis 1923 pastebėjo: "Jau yra vietų, kur mergaitės išsiskyrė iš bendros kuopos ir sudarė atskirą kuopą. Iš to, kad geriau veikti atskirose berniukų ir mergaičių kuopelėse dar neseka, kad mergaitėms reikalingos ir atskiros kuopos... Atskirų mergaičių kuopų sudarymas būtų kenksmingas mūsų organizacijai" (At '23, N 11, 516). Antrajame kongrese 1925 taip pat prisiminta, kad "paskutiniaisiais metais pradėjo reikštis mergaičių veikimas atskiromis kuo-

promis" (At '25, jubl. N, 108). Šios kuopos nebuvo įteisintos naujais įstatais nors ir buvo paruoštas jų projektas (At '25, N 7-8, 374). MAS konferencija 1926 priėmė rezoliuciją: "Visose kuopose mergaitės veikia atskiromis kuopelėmis" (At '26, N 7-8, 379).

Atskiros kuopos kūrėsi teologinėse mokyklose. Rusijos tremty lietuviai klierikai Žytomiryje įkūrė savą kuopą, kuri priklausė nuo Centro Valdybos (At '20, jubl. N, 137). Lietuviai pranciškonai, išvykę 1924 studijų į Vokietijos Neisę II, įsteigė at-kų kuopą. "Tai buvo pirmas įvykis at-kų ir Lietuvos pranciškonų istorijoje" (At '25, N 4, 189). Apie tą laiką savo kuopą turėjo lietuviai saleziečiai, išvykę studijų į Italiją. At-kų kuopos veikė Vilkaviškio, Kauno, Telšių kunigų seminarijose ir marijonų vienuolyne Marijampolėje (At '29, N 9, 410).

2. SKAIČIAI rodo, kaip at-kų kuopos augo. 1911 metais jos buvo jau 16-koje aukštesniųjų mokyklų, kai kur po dvi ir tris. Vien mergaičių kuopų buvo 11-oje mokyklų. Berniukų ir mergaičių kuopų bendras skaičius buvo apie 30. Nariais kuopos buvo nevienodo didumo: kai kur 8, 12, 19, o Vilkaviškio berniukų kuopoj 50 (iš jų 40 Ateities prenumeratorių). 1913 kuopos veikė 19-oje mokyklų. "Kuopos kūrėsi ir tokiais laikais, kada gąsdino patrankų griausmai" I didžiojo karo metu (At '20, N 3, 87). Pirmoje moksleivių konferencijoje 1911 buvo konstatuota, kad narių yra 483; kiek jų išaugo ligi karo, tikslėsių žinių nėra.

Karas padalino at-kus į dvi šakas. Vieni liko Lietuvoj, kiti su savo mokyklomis išsikėlė į Rusiją. Rusijoje atsikūrė 10 kuopų ir 5-se vietovėse atskiri būreliai. Voronežo kuopa turėjo apie 200 narių, Petrapilio apie 100, Maskvos virš 50, Sorocincų ir Kaukazo Stanicos po 40, viso per 700. Lietuvoj, vokiečiams užėmus kraštą, mokyklos kurį laiką neveikė. At-kai savo veiklą tęsė Kaune, Vilniuje, Panevėžyje ir kituose didesniuose miestuose. Mokykloms atsikuriant, kuopų skaičius pašoko ligi keliolikos, bet narių skaičiumi ne visur buvo gausios. 1917 moksleivių at-kų visoj Lietuvoj galėjo būti apie 350.

Grįžus at-kams iš Rusijos, 1918 kuopos naujai persitvarkė. 1919 jų buvo 19 su 1.500 narių. Toliau jų skaičius vis augo: 1920 buvo 28 kuopos (2.383 nariai), 1921 — 36 (3.000), 1922 — 44 (4.000), 1923 — 49 (4.500), 1924 — 53 (5.000) ir 1925 pirmąjį pusmetį — 60 su 5.400 narių (At '25, publ. N, 132).

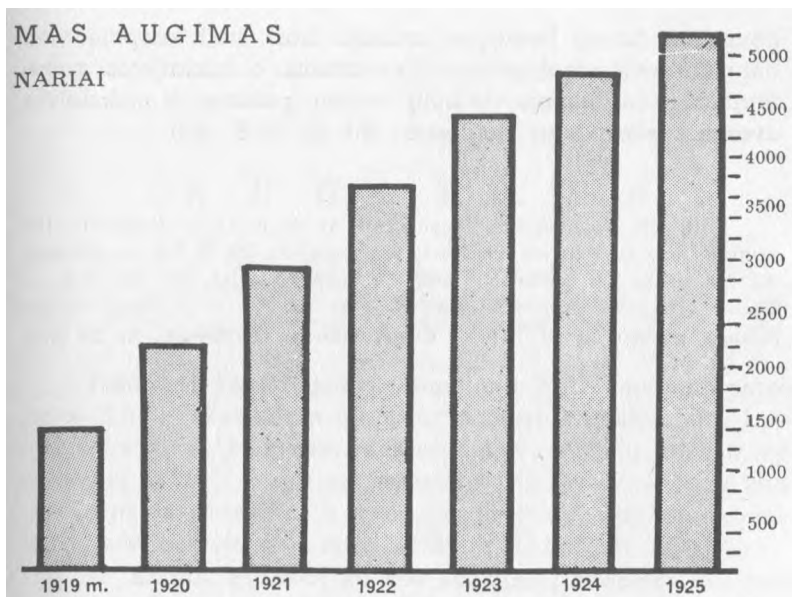
Per kitus dvejus metus kuopų skaičius išaugo ligi 81 su 6.037 nariais. Iš jų 78 kuopos buvo Lietuvoj, 2 Latvijoje, 1 Vilniaus krašte (At '27, N 10, 418). 1927-28 mokslo metais kuopų būta 86 su 6.000 narių; iš abiturientų, baigusių 1927, buvo 300 at-kų. 1928-29 mokslo metais kuopų buvo 94. Bet sekančiais mokslo metais jų skaičius krito ligi 82 su 5.400 narių, nes 1929 vasarą buvo uždaryta 11 vidurinių ir kitų mokyklų. Dėl to,

rašė Ateitis, "netekome 12 kuopų. Bet jų vietoje turės susirasti kitos" (At '29, N 7-9, 351). Po 1930, "uždarius mokyklą ateitininkų kuopas, jų veikimas žymiai sustiprėjo. Nuotaikos pagauti rašosi į ateitininkus vis daugiau ir daugiau moksleivių. Pirmiau Ateitį bei kitus savo laikraščius išsirašydavo tik kai kurie, o dabar — kiekvienas" (Lietuvos Žinios '31, N 6). Prieš bolševikų okupaciją (1940) moksleivių at-kų buvo 11.000. Bolševikams atėjus, o vėliau juos pakeitus vokiečiam, centralizuotas at-kų veikimas buvo prislopintas.

Vokietijoje at-kai atsikūrė 1945. Pabaigoje 194B jie turėjo 17 kuopų su 700 narių. 1947 pabaigoj 52-se gimnazijose bei progimnazijose buvo 26 kuopos su 800-900 narių. Pradėjus išvažinėti iš Vokietijos į kitus kraštus, padėtis keitėsi. Surinkti statistikos duomenys (1948. 5. 26) rodė, kad iš 2.146 mokinių lietuvių Vokietijoje at-kų buvo 697: jaunesniųjų 418, vyresniųjų 203, kandidatų 176. Apie 200 narių jau buvo išvykę į JAV, Kanadą, Angliją ir Australiją.

MAS centras 1950 buvo perkeltas į JAV. Čia 1951 vasarą buvo užregistruota 12 kuopų su 284 nariais. 1957 pradžioj moksleiviai at-kai JAV turėjo 22 kuopas su 451 nariu, Kanadoje — 3 kp. su 59 nariais, Australijoje — 2 kp. su 30 narių, Vokietijoje — 1 kp. su 30 narių, Italijoje — 1 kp. su 15 narių ir Brazilijoje — 1 kp. su 45 nariais (1960 — 2 kp. su 92 nariais).

3. VEIKIMAS. Kuopoms augant susidarė pavojus at-kų moksleivių veikimui virsti masiniu. Narių masę reikėjo padalinti mažesnėm grupėm. Iš to kilo kuopelių ir sekcijų sistema (apie tai vėliau). Pagrindinė kuopų veiklos forma buvo susirinkimai. Susirinkimuose pirmieji įstatai ragino "skaityti šv. Raštą, tikiškas ir mokslines knygas ir laikraščius su jų turinio paaiškinimu bendrame pašnekesyje naudingoms žinioms įsigyti" (At '11, N 3, 111). Antrieji įstatai "kuopos tikslą" taip apibūdino: "bendromis jėgomis moksliskai aiškintis katalikų pasaulėžiūrą ir stengtis pažinti priešingas jai pasaulėžiūras; auklėti savo narių tarpe doros jausmą ir supratimą, rengtis visuomenės darbininkais tikybos, tautybės ir demokratiškumo principais" (At '20, jubl. N, 104).

Kuopų veiklą rikiavo valdybos, renkamos pagal 1911 įstatus iš trijų narių ir kapeliono, o pagal 1920 ir 1927 — iš 5 narių; revizijos komisijos iš 3 narių. Kur veikė keletas kuopų, ten buvo sudaromos miesto rajonų valdybos iš rinktojo rajono pirmininko ir atskirų kuopų pirmininkų. Prie rajono valdybos buvo kviečiamas ir dvasios vadovas. Kuopos, turėjusios atskirus knygynus, rajone jungė į vieną. Rajono valdyba koordinavo kuopų darbą, šaukė kartą į mėnesį bendrus rajoninius savo posėdžius, lankė kuopų ir kitų padalinių susirinkimus. JAV sudarytos MAS rytų ir vakarų apygardos, kurios atstoja Lietuvoje buvusius rajonus.

Prie didesnių kuopų buvo numatoma steigti "iniciatyvos grupės, kurios žiūrėtų kuopos veikimo pažangos". Kuopos susirinkimas įgalioja vieną ar du parinktus narius ir leidžia jiems pasirinkti dar keletą. Šių grupių tikslas "papildyti revizijos

komisijos darbą. Revizijos komisija žiūri, kad kuopoje visa būtų daroma pagal įstatus ir nutarimus, o iniciatyvos grupė rūpinasi, kad kuopoje vis būtų daroma pažanga ir moksleivių dvasia kaskart būtų idealesnė" (At '23, N 9, 388).

BIBLGR. *Dundulis Br.*, Kuopų vadai, At '29, N 2-3. — *Jusaitis D.*, Dėl susirašinėjimo studentų su moksleivių kuopomis, At '22, N 1-3. — *Maželytė A.*, Ateitininkė per 25 metus (su at-kių kuopų istorija), NV '35, N 3. — *Uoga VI.*, Iš at-kų organizuotės statistikos, At '20, N 3. — *Z.*, Mūsų veikimo pažangos reikalai, At '23, N 9. — Kuopų leidžiami laikraščiai, At '29, N 4.

K U O P E L Ė S

Kilmė * Darbas * Globa

Palangos konferencija, priimdama MAS statutą, įpareigojo (§ 14): "Geresniam narių lavinimuisi ir auklėjimuisi kuopa skirstoma į kuopeles: jaunesniųjų, vyresniųjų at-kų ir vyresniųjų at-kių". Pagal tą patį statutą (§ 17), "kiekviena kuopelė yra savarankiška ir tiesiogiai, tik kuopos pirmininko parašu, susirašinėja su Centro Valdyba" (At '27, N 10, 467).

1. KILMĖ. Pradžioj kuopos skirstėsi į kuopeles dėl saugumo, o vėliau — dėl darbo tikslingumo. Rusų priespaudos laikais veikta penketukų sistema (panašiai 1940 bolševikmetyje), kad būtų lengviau rinktis ir užsislėpti nuo rusų sekimo. Vėliau įsidrąsinta ir sudarinėta didesnės kuopelės po 15-20 narių. Rusijos tremty Voroneže veikė 20 kuopelių, Petrapily 4, kitur po 3 ar 2 (At '20, jubl. N, 123, 126). Marijampolėj 1919 pradžioj kuopa iš 97 narių pasiskirstė į 5 kuopeles (At '19, N 2, 59), o metų pabaigoj išaugusi į 200 narių kuopelių skaičių padvigubino, "kad būtų parankiau dirbti" (At '19, N 3-4, 120).

Atskirai dalinosi į kuopeles vyresniųjų ir jaunesniųjų kuopos. Panašiai darė mergaitės. 1929-30 mergaičių at-kių buvo apie 1.000 ir jos veikė atskiromis jaunesniųjų ir vyresniųjų kuopelėmis (At '30, N 8-9, 374). Tremtyje kuopos dalinosi į būrelius pagal amžių ir lytį. 1948 metais kuopelės veikė 16-oje kuopų. Hanau kuopoje veikė vyr. ir jaunesniųjų mergaičių ir berniukų būreliai, o Eichstaete jaunesniųjų, viduriinių ir vyresniųjų (At '48, N 3-4, 33). Daugiausia būrelių turėjo Diepholz, Oldenburg, Neustadt, Scheinfeld ir dvi ankščiau

minėtos kuopos. Mergaičių ir berniukų būreliai kūrėsi emigracijoje New Yorke, Chicagoje, Clevelande (At '50, N 1, 3; '51, N 4; '52, N 1).

Kuopelių sistema buvo tuo gera, kad į darbą buvo įtraukiami visi nariai. O "mums svarbu tinkamai išauklėti ir išlavinti ne vieną kitą narį, o visus" (At '23, N 11, 514).

2. DARBAS mažomis kuopelėmis buvo įgyvendintas beveik visose nepriklausomos Lietuvos kuopose. Dėl to bendrieji kuopų susirinkimai tebuvo daromi retai, 2-3 kartus į metus. Tuo tarpu kuopelių susirinkimai buvo šaukiami kas savaitę ar kas antrą. Susirinkimuose buvo skaitomi pačių paruošti referatai, rašiniai, knygų atpasakojimai, gvildenami straipsniai ir diskutuojami. Metinę darbo programą paruošdavo pati kuopelės valdyba, tvirtino susirinkimas. Kuopelių valdybą sudarė trys nariai. Kuopelės pirmininkas dalyvaudavo iš pareigos kuopos taryboje. Taryba posėdžiaudavo kartą į mėnesį, išklausedavo kuopelių pirmininkų pranešimų, juos vertindavo ir teikdavo nurodymų.

Kuopos taryba buvo koordinacinis vienetas ne tik kuopelėms, bet ir kitiems bendriems kuopos darbams: leisti laikraštėliui, ruošti vakarus, rūpintis bendru kuopos išdu, knygynu, archyvu, choru. Tokią kuopos tarybą turėjo tremtyje Hanau kuopa (At '48, N 3-4, 45). Į tarybos sąstatą neįeidavo būrelių vedėjai, o būreliai nepriklausomybės laikais dar buvo sudaromi kuopelėse, kur susidarydavo daugiau negu 15 narių. Būreliai turėjo tik vedėjus be valdybų ir jų pareiga būdavo vesti būrelių susirinkimus, prižiūrėti jų protokolus ir kas du mėnesiai pranešinėti kuopelės valdybai apie būrelio darbus.

3. GLOBA. Kuopelės arba būreliai turėjo savo globėjus. Pirmieji at-kų įstatai 1911 takiais globėjais numatė vietas kunigus (At '11, N 3, 111). Gimnazijose bendras kuopos globėjas būdavo kapelionas, o atskirų kuopelių — mokytojai arba vyresnieji moksleiviai. Kaune tokios globos imdavosi ir atskiri studentai.

Globėjai rūpinosi at-kų būrį išlaikyti, jį mokyti, jam vadovauti. Jie paprastai susirinkimuose užbaigdavo diskusijas,

duodavo nurodymų kaip vesti kuopos knygas, kasą, knygy-nus, kartais parūpindavo susirinkimams patalpas, suorgani-zuodavo pašalpą arba pagalbą vykstantiems nariams į kur-sus, konferencijas ar kongresus.

Palangos konferencijoje buvo suorganizuotas atskiras po-sėdis "kuopų globėjams, kapelionams, mokytojams" (At '27, N 10, 427). Tremtyje buvo iškilęs klausimas steigti at-kų tėvų bei globėjų ratelius. Buvo duota nurodymų, kaip juos orga-nizuoti. Tuo reikalu MAS CV 1948. 4. 19 buvo išleidusi specia-lų bendraraštį kuopoms (IR I, 231). Emigracijoje beveik visos jaunesniųjų kuopos turi savus globėjus, kurie didesnėse vie-tose sudaro neoficialius globėjų būrelius.

Šalia organizacinės globos, kuopom bei kuopelėm svarbu ir dvasinė globa. Kur kuopos veikia pasiskirsčiusios kuopelė-mis, ten kuopelių pirmininkai turi būt ryšyje su savo kuopos dvasios vadovu.

BIBLGR. *Kučinskas A.*, Ateitininkas kuopelėje, At '26, N 7-8. — Moksleivių at-kų organizacijos reikalu, 2 '35, N 5-6. — *Šapalas K.*, Dėl mūsų kuopų veikimo ir susitvarkymo, At '23, N 11. — Vyrų kuopelių veikimas. At '29. N 2-3, 12. — MAS vyr. berniukų kuopelių reguliaminas, At '27, N 11.

S E K C I J O S

Kilmė * Raida * Darbas

Sekcija skiriasi nuo kuopelės. Kuopelė duoda nariams bendrą lavinimą, sekcija — specialų. "Sekcija savo objektu turi tik vieną dalyką. Sekcijoje dalyvauja tik tie, kurie nori giliau susipažinti su viena ar kita mokslo šaka" (At '23, N 11, 516). "Sekcijose galima gilinti pasaulėžiūrą, plėsti dvasios horizontus ir susipažinti su rūpimais mokslo klausimais" (At '26, N 7-8, 253).

1. KILMĖ. Sekcijomis pradėta veikti Rusijos tremtyje, pirmo didžiojo karo metu. "Voronežiečiai sumanė steigti specialias sekcijas lavintis vienoje kurioje mokslo šakoje. Toje srityje daug padaryta" (At '20, jubl. N, 123). Buvo įkurtos šios sekcijos: sociologijos, filosofijos teologijos, istorijos, gamtos mokslų, dailės, dramos muzikos ir politinės organizacijos, — viso septynios.

Petrapilyje veikė dvi sekcijos: šv. Rašto studijų ir fizinės kultūros. Šioms sekcijoms vadovavo du vyresnieji ateitininkai. Sėkmingos buvo ypač evangelijų studijos: "at-kai patyrė didelę evangelijos tyrinėjimų reikšmę save tobulinant" (At '20, jubl. N, 153).

Grįždami iš Rusijos at-kai parsivežė sekcijų darbo patirtis. Jau antroje konferencijoje Kaime (1919, 12. 29-31) iš pranešimų aiškėjo, kad "beveik kiekvienoj kuopoj veikia sekcijos: politikos - visuomenės, sociologijos, dramos muzikos, literatūros, filosofijos ir k." (At '20, N 1, 16). Konferencija išskėlė narių

lavinimo sistemos reikalą. Sistema turinti išryškinti lavinimosi minimumą kiekvienam nariui, baigiančiam aukštesnį mokslą, ir maksimumą. "Lavinimosi maksimumą mes galime nustatyti tik sekcijoms" (Tnp, 17).

2. RAIDA. Pagal 1925 surinktus duomenis MAS turėjo 13 skirtingų sekcijų, iš jų gausiausios abstinentų, visuomenininkų, eucharistininkų ir sportininkų. Per 57 kuopas (keletas neatsakė) veikė viso 103 sekcijiniai padaliniai, apima 5.500 narių (At '25, N 7-8, 374). *Abstinentų* sekcijoje, pagal anketas, dalyvavo 18, 1% visų ateitininkų; be to, 14, 3% at-kų buvo abstinentai, bet nedalyvavo sekcijų nariais. Ši sekcija 1925 turėjo 33 padalinius, o 1927 — 40; 1926 buvo apie 2.000 at-kų abstinentų ir septynios kuopos visos abstinentiškos (SK, 61). "Tad abstinencija labiausiai plito at-kuose" (At '26, N 7-8, 381). *Sporto* sekcijų nariai dar dalyvavo L. G. ir S. F. klubuose — viso virš 1.000 narių. Trečia gausiausia sekcija buvo *eucharistininkų*; toliau visuomenininkų, menininkų, literatų. Iš viso sekcijose 1924 dalyvavo 69, 5% at-kų moksleivių. Iš jų 30,5% pasisakė, kad sekcijų susirinkimai naudingesni už kuopelių.

Jaunesniųjų at-kų tarpe veikė *skautų sekcija*. Leidžiant veikti šiai sekcijai motyvuota šitaip: "skautybės auklėjimo sistema nėra nepriimtina at-kams"; ši sistema savo praktiniais lavinimo prietaikymais "palengvina jaunuoliui-lei save tobulinti"; "į sąvoką ateitininkas gali pilnai įeiti ir sąvoka skautas". Dėl šių motyvų "At-kų C. V. nutarė leisti steigti jaunesniųjų at-kų skautų sekcijoms" (At '24, N 7-9, 395-96). Antrajame kongrese pastebėta: "Jaunesniųjų at-kų skaičius sparčiai augo skautijos eilėse. Šios aplinkybės vertė V. Valdybą ieškoti naujų kelių, kuriais turėtų eiti jaunesniųjų at-kų sutvarkymas ir veikimas. Pastaruoju laiku C. Valdyba vedė pasitarimus dėl at-kų skautų veikimo su Vyriausioju Skautų Štabu, bet galutinai tas dalykas bus išspręstas tik netolimoje ateityje" (At '25, jubl. N. 108).

Tremtyje sekcijas turėjo tik Schw. Gmuend ir Eichstaett kuopos. Emigracijoje kurta sekcijos didesnėse kuopose, kaip

Chicagoj, Clevelande. Iš jų žinomos meno ir sporto sekcijos (At '55, N 2, 3, 4-5).

3. DARBAS. Sekcijų veiklos būdai ir priemonės buvo aptariami bendruose kuopų susirinkimuose; nustatomos darbo programos ir įvesti patikrinimai, kaip jos praeinamos. Taip buvo daroma Voroneže. Kauno konferencija 1919 prisiminė, kad sekcijų "lavinimosi pamatan turi būti paimta mūsų principai"; rekomenduota ypač visuomenininkų sekcijos. "Visuomeninis darbas ir savęs lavinimas turi eiti paraleliai — nei vienas nei kitas neturi būti pamirštas" (At '20, N 1, 17).

Po at-kų reorganizacijos 1927 buvo palikta pačioms sekcijų valdyboms numatyti darbo programas ir jas tvirtinti sekcijų susirinkimuose (MAS įst. 1927, § 33). Susirinkimai buvo šaukiami ne rečiau, kaip kartą į mėnesį.

Sekcijos veikė kuopos žinioje. Kur mieste buvo dvi ar daugiau kuopų, ten atskira sekcija sudarydavo vieną vienetą. Sekcijos išsirinkdavo metams valdybą iš trijų narių. Valdybos pirmininkas buvo kuopos tarybos narys, o jei sekcija buvo sudaroma iš keleto kuopų, tada jis dalyvaudavo ir miesto kuopų rajono valdyboje. Sekcija galėjo įsikurti tik kuopos valdybai leidus; jai buvo pranešama ir apie sekcijos susirinkimus. Ryšys su C. Valdyba buvo palaikomas pranešant kas du mėnesiai apie sekcijos veiklą.

BIBLGR. *Kostas*, Jaunesniųjų at-kų darbuotės papildymas (apie skautų sekcijas), At '24, N 7-9. — *Vaišnora*, J., Ateitininkas sekcijoje, At '26, N 7-8. — *Žagrakalys*, J., Anketų daviniai, At '26, N 7-8. — Abstinėtų, eucharistininkų, meno, mokslo, visuomenininkų sekcijų reguliamai, At '27, N 12.

D R A U G O V Ė S

Kilmė * Veikla * Problemos

Draugovė yra pagrindinis ir bendrinis vienetas studentų veiklai, kaip moksleiviams kuopa.

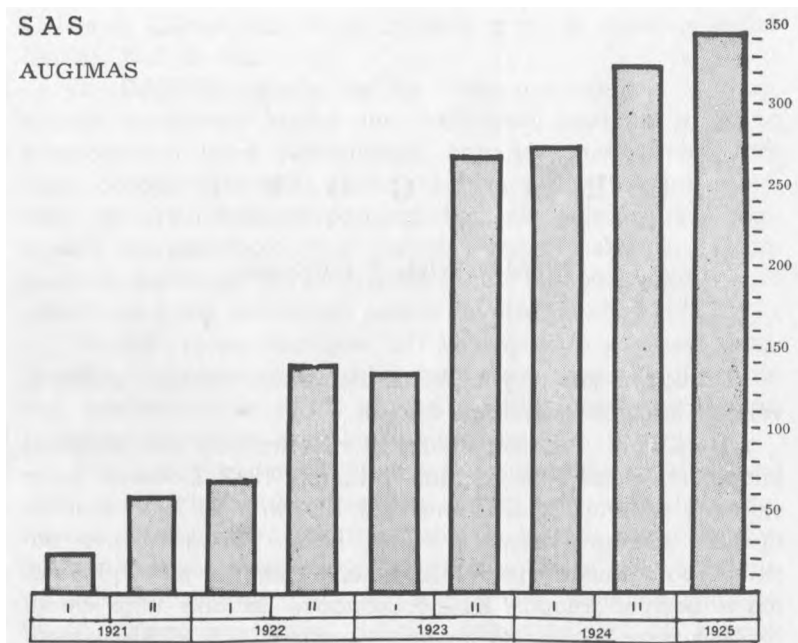
1. KILMĖ. Pradžioj studentų vienetai taip pat vadinosi kuopomis. Draugovės vardas priimtas 1923 Lietuvos un-to studentų vienetai, įsikūrusiam 1922. Nuo to laiko ir kiti studentų at-kų vienetai perėmė šį vardą. Kauno draugovė greit pasidarė pajėgiausia visoje SAS-goje, ir perėmė jos vadovavimą iš Berlyno kuopos. Kauno draugovė išsilaikė kaip viena-lytiškas visų šios vietos studentų junginys ligi 1926. Tų metų rudenį nuo draugovės atsiskyrė mergaitės, sukurdamos savo draugovę. Be to, susidarė kiti 4 sambūriai: abstinentų, literatų ir 2 visuomeninkų klubai. Iš tų 6 atskirų vienetų buvo sudaryta Kauno stud. at-kų sąjunga. Senoji draugovė liko kaip vienas iš ateitininkų padalinių. 1930/31 mokslo metais ir ši draugovė galutinai persiformavo į pedagogų draugovę *Humanitas*. Panašiai 1930 mergaičių draugovė pasidarė *Giedros* korporacija.

Šalia Kauno, 1924 spalio 10 įsikūrė nauja draugovė Žemės Ūkio akademijoje Dotnuvoje. Nuo 1928. 3. 14 draugovė pasivadino Stud. At-kų Korporacija; iš jos 1930 išsiskyrė mergaitės, sukurdamos *Gabijos* korporaciją, o senoji draugovė pakeitė įstatus ir pasivadino korporacija *Agricola*.

Palangos konferencija 1927 galėjo konstatuoti, kad SAS turi "viso 12 draugovių — 7 Lietuvoje (Kaune 6 ir Dotnuvoje 1) ir 5 užsienyje: Fribourge, Paryžiuje, Montpellriere, Graze ir

SAS

AUGIMAS

Vienoje". Atskirų sąjungos narių dar būta Berlyne, Leipzige, Muenchene, Pragoj, Louvaine, Bruxelly. Veikė ir Vilniaus draugovė (At '27, N 10, 423). Draugovėmis 1930 pasivadino Telšių Kunigų seminarijos kuopa (At '30, N 4, 182) ir Vilka- viškio (At '31, N 2, 126).

Lietuvoj draugovės ilgiau neišsilaikė, — jas pakeitė kor- poracijos. Draugovės ligi nepriklausomybės galo išliko tik užsieniuose. Jos vėl atgijo tremtyje ir emigracijoje (žr. SAS or- ganizacija), bet kartu atsikūrė ir kai kurios korporacijos bei klubai.

2. VEIKLA. Draugovių susirinkimai buvo daromi keletą kartų per metus. Bendro lavinimosi darbui stigo savitesnės sistemos, dėl to II kongreso metu siūlyta, kad "dauguma na- rių būtų įtraukti į aktyvų ir jiems įdomų darbą, o tai galima

pasiekti pasiskirstant į ratelius bei sekcijas" (At '25, jubl. N 112). Draugovė jau 1922 pasuko *sekcijų* kūrimo keliu; tų metų rudenį ji turėjo 4 sekcijas: abstinentų, sporto, folkloristų ir eucharistininkų. 1925 rudenį sekcijų skaičius išaugo į 14. "Labiausiai draugovės veikimas reiškėsi sekcijose. Jų darbas buvo gana gyvas. Pavyzdžiui, spaudos sekcija per šį semestrą parašė 104 straipsnius laikraščiams, žurnalams" (SK, 40).

Studentiškoji veikla, šalia sekcijų, kryo į įvairius darbus šalia draugovės — visuomeninius, labdaros, žurnalistikos, sporto. Šie darbai iš vienos pusės buvo geri, nes užėmė narius ir juos lavino. Tačiau neleido draugovėms atlikti jų pirmojo uždavinio — savų narių bendrinio ideologinio parengimo ir ugdymo. Šitai būtų galėję atlikti bendriniai rateliai arba gerai pastatytas kandidatų paruošimas; bet kandidatų institucija tebuvo įvesta tik po to, kai draugovės jau buvo persiformavusios į korporacijas (At '30, N 11, 480). Kandidatavimas tapo tik įvedimas į korporacijų tvarką be gilesnio ir pilnesnio ideologinio paruošimo. Apie 1932 galvota kurti bendra visiems kandidatams mokykla su "ideologinio susipratimo pagilimu" (JS, 96), tačiau korporacinis individualizmas jau buvo sunkiau pralaužiamas. *Darbo ratelių* sistemą pritaikė tik pedagogų draugija, susikūrusi iš senosios draugovės, tačiau taip pat mažai lieté tiesioginius at-kų ideologijos klausimus (JS, 97).

3. PROBLEMOS tos pačios ir dabarties SAS draugovių veikloje. Draugovė vis lieka bendrinio ir principinio at-kų ugdymo plotmė. SAS konferencijose buvo kalbama apie studijų ratelius draugovių veikloje. Juos įvedus būtų tik metodinis sprendimas, o ne ugdymo linkmės. Šiuo metu ruošiamos specialios metinės temos, kurios tikėtų atskirtiems specializuotiems rateliams, bet ne ideologiniam bendriniam lavinimui.

Ideologinis narių paruošimas šiuo metu atliekamas kursuose, bet ne visi nariai gali jais pasinaudoti. Pagaliau kursų paskirtis yra pagilinti tai, kas gaunama draugovėse. Draugovių pareiga pirmiausia gerai paruošti savo kandidatus, o toliau skirti laiko ideologiniam narių lavinimui.

Grįžus prie draugovių veiklos formos ir jai skiriant pirmąją dėmesį, tenka pasirūpinti ir tinkama darbo sistema. Bendrinis at-kų vadovas galės duoti medžiagos bendriniam ideologiniam pasiruošimui, bet SAS centras turės paruošti planą, kaip tą medžiagą naudoti kandidatams ir nariams.

BIBLGR. B. S.. Ateitininkai Dotnuvoj, JS, K '33, 122-27. — Studentai ateitininkai: At '25, jubl. N, 110-13; At '27, N 10, 422-23; At '30, N 11. 479-80. — Žvilgsnis į senosios stud. at-kų draugovės veikimą 1922-1927: SK '32, 35-43. — SAS vienetų istorinė medžiaga iš tremties meto Alkos archyve.

K O R P O R A C I J O S

Kilmė * Padala * Veikla

Korporacija yra SAS sambūris, telkęs narius bei kandidatus profesinės specialybės pagrindu. Korporacijų tikslas ruošti gerus profesionalus, gilinti krikščioniškąją lietuviškąją charakterį, dirbti visuomeninį darbą remti savuosius morališkai ir medžiagiškai.

1. KILMĖ. Ateitininkų studentų korporacijos išaugo iš įvairių sekcijų. "Sekcijos buvo steigiamos, atsižvelgiant į narių pasirinktas specialybes" (At '31, N 6, 295). Jau 1922 Kauno draugovėje veikė teisininkų sekcija, o nuo 1925 — pedagogų, gamtininkų, medikų, literatų — menininkų. Iš tų sekcijų, jų nariams didėjant, išaugo atskiri sambūriai, pasivadinę korporacijomis, draugovėmis bei draugijomis. Iš tų studentiškiųjų vietų, kuriuose vis didėjo filisterių (mokslus baigusiųjų) skaičius, su laiku turėjo išaugti profesinės sendraugių akademikų sąjungos. Teisininkai "ketino duoti pradžią katalikų teisininkų ir ekonomistų sąjungai Lietuvoje, kuri galėtų tinkamai ginti katalikų interesus ir daryti įtakos į krašte veikiančią teisę" (JS, 113). Tą natūralų vyksmą sulaukė Lietuvos pavergimas ir okupacija (1940).

2. PADALA. Imant specialybėmis, ateitininkų dėmesys kryo į agronomiją, mediciną, meną — literatūrą, pedagogiką, techniką ir teisę.

Agronomų dvi korporacijos veikė Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijoje. Mergaičių korporacija vadinosi *Gabija* (1931);

šūkis — "Dora, darbas, draugiškumas", uniforminės spalvos — raudona, geltona, žalia; narių 1933 buvo 59. Vyrų korporacija *Agricola* (1931), šūkis — "Žemę pamilę, saulės ilgėkimės!"; uniforma — raudono aksomo kepuraitė su žalios ir baltos spalvos lankeliu, dugne sidabru siūtas inicialas A, papuoštas auksu siūtu dobilu; juostelė iš kraštų baltos, vidury žalios spalvos. 1933 turėjo 74 narius.

Medikų vyrų ir mergaičių korporacija *Gaja* (1928), šūkis — "Gajus kūnas, budri siela", uniforminė raudona kepuraitė su auksu siūtu initialu. Korporacija turėjo savo knygyną. 1932 buvo 104 nariai. Buvę korporantai, baigę medicinos mokslus, 1937 įsteigė atskirą gydytojų katalikų Gajos korporaciją.

Menininkų bei literatų vyrų ir mergaičių draugija *Šatrija* (1926), šūkis — "Menas grožiui, grožis gyvenimo tobulumui"; uniforma — raudona kepuraitė, dugne sidabru siūtas inicialas Š, juostelė raudonos, baltos, mėlynos spalvų. Dalyvavo visų fakultetų ir meno institutų studentai ir studentės.

Pedagogų draugovė *Humanitas* (1930) šūkiu "Duc in altum!". Tarpfakultetinis vienetas, 1930 turėjęs 80 narių, daugiausia gamtos - matematikos fakultete.

Technikų korporacija *Grandis* (1932), šūkis — "Draugiškumas, tarpusavė parama", uniforminės spalvos — raudona, geltona, tamsiai mėlyna. Korporacija turėjo savo knygyną ir savišalpos kasą. Įsikūrimo metais buvo 20 narių, o 1939 pabaigoj 118 ir 40 filisterių.

Teisininkų ekonomistų buvo dvi korporacijos: vyrų *Iustitia* (1931), šūkiu "Estote prudentes sicut serpentes". 1932 turėjo 74 narius; mergaičių *Fideles Iustitiae* (1932) pradiniu 30 narių skaičiumi. 1938 vyrai ir mergaitės sudarė vieną korporaciją.

Iš viso nepriklausomybės laikais SAS turėjo 8 profesines korporacijas. 1932 jose buvo virš 350 studentų ateitininkų; nepriklausomybės pabaigoj skaičius siekė 500 narių. Tremtyje atsikūrė medikų Gaja, technikų Grandis ir menininkų Šatrija. Gaja 1946 Tuebingene turėjo 33 narius, Muenchene 1947 15

narių ir kitose vietose — Freiburge, Erlangene, Heidelberge, Pinneberge mažesnes grupes. 1948 buvo sudaryta centrinė Gajos valdyba. Grandis atsikūrė 1946 ir turėjo savo skyrius Karlsruhe, Stuttgarte, Muenchene, Darmstadte, Hannover, Braunschweige ir Pinneberge. 1948 Grandis turėjo 83 narius. Šatrija turėjo savo būrius Tuebingene, Muenchene, Freiburge. Šios trys korporacijos tebeveikia ir dabar. Lietuvių katalikų gydytojų Gajos centras šiuo metu yra Chicagoje.

3. VEIKLA. Kai kuriose korporacijose buvo veikiamas atskirais rateliais. Technikų korporacija juos vadino *darbo kadrtais*. Ji turėjo 7 tokius kadrus: religinį pasaulėžiūrinį, technikos mokslų, kraštotyros, Vilniaus ir Klaipėdos, socialinį visuomeninį ir sporto — meno — pramogų. Darbo kadruose nariai keisdavosi kas semestrą, kad galėtų susipažinti su visomis interesų ir problemų sritimis. *Religinis* kadras ruošė nariams religinio susitelkimo valandas, bendras komunikas, Šv. Rašto skaitymo ir aiškinimosi progas (studentų kapelionui vadovaujant), referatus pasaulėžiūrinėmis temomis. *Technikos* kadras stengėsi pateikti nariams naujausias technikos laimėjimų žinias, diskutuoti Lietuvos elektrifikacijos ir mūrinės statybos klausimus; be to, praktiškai ėjo į talką įrengiant garsintuvus, iliuminacijas ir k. įvairiomis progomis, kur tik atkams prireikdavo. *Kraštotyros* kadras ragino ir rengė narius studijuoti gipso, molio, kalkių, durpių klotus Lietuvoje, dalyvauti tyrimų ekspedicijose. *Vilniaus ir Klaipėdos* kadras populiarino tuos du pakraščius, vasara siūsdavo narius susipažinti vietoje ir rudenį referuoti apie padėtį visiems nariams. *Socialinių mokslų* kadras studijavo socialinius klausimus ir palaikė artimus ryšius su Krikšč. Darbininkų Sąjunga, kurioje dirbo Pr. Dovydaitis ir Pr. Dielininkaitis; lankė Kauno darbininkų rajonus, padėjo jiems moraliai bei materialiai. *Visuomeninis* kadras sekė visuomeninį gyvenimą ir informavo kitus narius visais bendro pobūdžio klausimais. *Sporto ir pramogų* kadras ruošė ekskursijas, populiarino sportą, rengė bendras pramogas, dalyvavo atkų chore ir sporto klubuose.

Grandies korporacija buvo bene pavyzdingiausias darbo vienetas, labai disciplinuotas ir savarankus. Iš kitų korporacijų daugiau į savo specializaciją ėjo pedagogai ir medikai.

BILGR. SAS korporacijos, At '31, N 6, 295-96 — Savarankiški VDU SAS sambūriai, SK '32, 55-99. Gabija 2. U. Akademijoje, NV '38, N 11. SAS korporacija Gaja, 2 '36, N 11. — K. A.. Gajos korporacijai 25 m., At '53, N 10. — Mšk. J., Gaja, LE VI, 473. — A. D. ir P. N., Grandis, LE VII, 451-52 — New Yorke žvanga Grandis, At '55, N 6. — *Baronas* AL. Studento techniko malda, At '59, N 7. — *Humanitas* draugovė, LE VIII, 329. — *Iustitia* korporacija, LE IX, 189. — Medžiaga iš korporacijų veiklos tremtyje Alkos archyve.

K L U B A I

Visuomenininkų * Abstinentų Sportininkų

Klubais vadintini SAS vienetai, susikūrę ne profesiniu pagrindu. Vieni iš jų taip ir vadinosi, kiti rinkosi draugovių, korporacijų vardus. Jie išaugo iš buvusių sekcijų — visuomenininkų, abstinentų, sportininkų. Buvo visa dešimtis tokių vienetų.

1. VISUOMENININKŲ klubai buvo Kaune, Dotnuvoj ir Klaipėdoj. Kauno universitete veikė penki ateitininkų klubai, kitose aukštosiose mokyklose po vieną; iš jų penki vyrų ir du mergaičių.

Vyrų du vienetai — Vytautas ir Kęstutis — įsikūrė Kaune 1926. *Vytauto* klubas susikūrė iš 1923 įsisteigusios visuomenininkų sekcijos. *Kęstučio* korporacija sutelkė kitus, pasinešusius į visuomeninį darbą. Vieni ir antri garbės nariais kvietėsi žymesnius visuomenininkus. Vytautininkai ėjo talkinti įvairioms katalikų organizacijoms. Kęstutininkai, be to, buvo dar šauliai ir Vilniui vaduoti sąjungos nariai. Pasirinktieji tautinių herojų vardai turėjo išreikšti tautinės — visuomeninės kovos ryžtą, drąsą ir tvirtumą. Vytautininkų uniforminę kepurę puošė Vytauto herbas ir spalvos iš tautinės vėliavos. Kęstutininkai savo kepures pagražino ąžuolo lapu su gile; juostelė — raudonos, geltonos ir juodos spalvos; šūkis — "Fortiter, constanter!" Vytautininkai 1932 turėjo 60 narių ir 12 garbės narių, kęstutininkai — 70 narių ir vyresniųjų.

Vytauto klubo pavyzdžiu Dotnuvoje 1932 įsikūrė *Algimanto* klubas, sutelkęs 40 narių; šūkis — "Drąsa, drausmė, draugiškumas!"; uniforminiai ženklai: kepuraitė, juostelė, ženkliukas. Panaši buvo *Gintaro* korporacija Klaipėdos komerciniame institute; įsikūrė 1938 ir turėjo pradžioje 33 narius.

Kiek skirtingesnė buvo *Activitas* korporacija, įsikūrusi 1930 Kaune, socialinėms ir darbininkų problemoms spręsti bei praktiškai dirbti su miestų darbo jaunimu. Savo uniforminę kepurę ženklino AC inicialais, perkirstais žaibo zigzagu; šūkis — "Labor omnia vincit!" Korporacija turėjo savo savišalpos fondą.

Mergaičių pirmasis vienetas Birutės vardu įsikūrė Kaune 1928, antrasis — Giedros vardu susidarė iš mergaičių draugovės 1930. *Giedros* draugovėje veikė 6 būreliai: šeimotytros, pedagogių, taikomojo meno, labdarybės, eucharistininkių ir literačių. *Birutės* draugovėje buvo 5 būreliai: eucharistininkių, abstinencijų, gailestingųjų darbų, padorių pramogų ugdymo, literačių. Giedra pasirinko šūkį "Į kalnus, į viršūnes!", uniforminę kepuraitę raudonos ir geltonos spalvos su dešinėj dugno pusėj inicialais (trikampyje) G. D. ir juostelės spalvomis — balta, raudona, geltona. Birutės šūkis buvo "Fides, Spes, Caritas"; kepuraitė su inicialais B. D.

2. ABSTINENTŲ korporacija *Narsa* išsivystė iš abstinencijų sekcijos, įkurtos 1922 prie at-kų draugovės Kaune. 1925 sekcija pasivadino korporacija ir 1926 atsiskyrė nuo draugovės kaip atskiras sambūris. Veikė pasiskirstęs į tris būrelius: žurnalistų, oratorių ir alkoholio - nikotino tyrinėtojų. Išleido du numerius "Santūros" žurnalo, turėjo 1.000 tomų priešalkoholinės literatūros knygyną ir savo romovę. Korporacijai priklausė tik vyrai. Vieneto šūkis anksčiau buvo "Per santūrą į dorą", vėliau — "Nunquam retro!" *Narsa* atstovavo Lietuvą įvairiuose tarptautiniuose abstinencijos suvažiavimuose: Rygoje, Tartu, Berlyne, Helsinkyje. Sumažėjęs narių skaičiui, vienetas 1937 savo veiklą sustabdė.

3. SPORTININKŲ klubai buvo du: Gražinos ir Achilo. *Gražinos*, mergaičių klubas, įkurtas 1926 ugdyti drąsios, ener-

gingos lietuvaitės katalikės tipą; klubas veikė artimame ryšyje su Saulės mokytojų seminarijos at-kių klubu "Živile", išgarsėjusiu savo laimėjimais krepšinio žaidynėse. Buvusi živilietė K. Steponaitytė (Marijošienė) buvo pirmoji Gražinos klubo instruktorė; 1933 klubas turėjo 40 narių. *Achilas* išaugo iš 1922 įkurtos sporto sekcijos prie Kauno draugovės. Klubas buvo mišrus — vyrų ir mergaičių. 1928 laimėjo Kauno miesto lengvosios atletikos pirmenybes. Tais metais klubas buvo atstovaujamas Amsterdamo olimpiadoje.

Iš klubų emigracijoje veikia Vytautas, Kęstutis ir Giedra. Kęstutis atsikūrė 1947 Muenchene, Giedra 1947 Frankfurte a/M.

BIBLGR. Atskiri stud. at-kų vienetai, JS '33, 97-127. — *Natkus V.*, At-kų sąjunga ir atskiros korporacijos, At '47, N 1. — Birutės draugovė, LE III, 14. — Giedros draugovė, LE VII, 207. — Kęstutis, LE XI, 416. — Kv. J., Narsa, LE XX, 11. — SAS vienetų tremtyje istorinė medžiaga Alkos archyve.

S A N T Y K I A I

Veiklos sąlygos * Linkmės * Derinimas

Ateitininkų organizacija siekė ruošti narius gyvenimui. Ji skatino specializuoti veiklą pagal įvairias gyvenimo sritis. Bet ji rūpinosi, kad specializacija būtų palenкта koordinacijai pagal bendruosius at-kų principus. Šių dviejų momentų vykdymas ir derinimas priklausė pirmiausia nuo atitinkamų sąlygų. Sąlygų veikmė labiausiai pasireiškė studentuose.

1. VEIKLOS SĄLYGOS buvo nevienodos. Pradžioje studentai buvo išskaidyti mažomis grupėmis po įvairius kraštus ir universitetus. Jie galėjo sudaryti tik bendras grupes. Specializuotis ne tik nebuvo galima, bet ir nebūtų buvę tikslinga. SAS tikslas buvo duoti toms grupėms bendrą ideologinį pagrindą ir paruošti visuomeniniam darbui.

Sąlygos pasikeitė, kai ateitininkų masės pradėjo studijuoti savose aukštosiose mokyklose. Vienetai pasidarė perdideli, juos reikėjo kuriuo nors pagrindu dalinti ir jieškoti naujų veiklos formų. Stebėta kitų kraštų universitetinis gyvenimas, kuris turėjo tradicines korporacijas ir klubus. Tai paskatino Berlyno studentų at-kų kuopą 1923 pasivadinti klubu (At '23, N 12, 621). Specialius būsimų inteligentų interesus skatino nepriklausomos Lietuvos gyvenimas, kuris darė nepaprastą pažangą įvairiose srityse. Ateitininkų organizacija dėl to leido vystyti korporacijų ir klubų specializacijai. Tačiau laikas parodė, kad griežta specializacija ugdo siaurą vienetų individualumą ir nukreipia nuo bendrų ideologinių siekimų.

2. LINKMĖS rodėsi dvejopos. Viena, kai kurie klubai svėrėsi iš visuomeninio į politinį veikimą be gilesnio pasiruošimo ir didesnio intereso kultūrinei bei religinei veiklai. Antra, kai kurie vienetai pasinėšė į vakarų Europos studentų miesčioniškus papročius ir dvasios plokštumą. Čia pasireiškė reakcija iš kitų vienetų. Pirmoji buvo Activitas korporacija, kuri ėmėsi grynai socialinio darbo, atsiribodama nuo politinių prielaidų (SK, 82). Antroji buvo Iustitia, kuri 1935 pareiškė "formaliai ir faktiškai nebūti priklausoma bet kurios visuomeninės politinės grupės" (Ž '35, XXII, 454). Šią linkmę parėmė tų pačių metų SAS konferencija, pabrėždama, kad "SAS yra akademinis nepolitinis junginys" (Ž '35, XXII, 580). Prieš studentiškąją "buršiškumą" be rimto darbo reagavo Activitas, Humanitas ir ypač Grandis. Jos reikalavo iš savo narių organizacinės disciplinos ir ypatingai pabrėžė lavinimosi bei darbo būrelių veiklą.

Viena linkmė buvo bendra didesniai SAS vienetų skaičiui. Viešai tai išreiškė korporacijos Iustitia pareiškimas, būtent, atsipalaiduoti nuo visus jungiančio SAS prado ir mažiau kreipti dėmesį į bendrųjų ideologinių studijų reikalą (Ž '35, XXII, 454). Prieš tai reagavo 1935 SAS konferencija (Ž '35, XXII, 571-81).

Dar prieš konferenciją buvo susirūpinta, kaip išvidiniu būdu palenkti specializuotus vienetus bendriniam ugdymui religinėj, intelektualinėj, visuomeninėj ir fizinės kultūros srityse. Religiniam ugdymui išplėsti į visus vienetus buvo pavesta 1934 įsikūrusiam ARSui (At-kų Religinio Susidraugavimo branduoliui). Intelektualinėmis problemomis visus sudominti ruošiasi įkurti Intelektualinį Klubą (IK), o visuomeninio darbo tikslinimui ir gilinimui — Visuomeninio Darbo Vadybą (VDV). Kūno kultūros plėtojimą visuose vienetuose pavesta veikusiems sporto klubams Gražinai ir Achilui.

3. DERINIMAS. Panašios problemos iškilo ir emigracijoje. Pradžioje koordinacijos momentas buvo išleistas iš akių. SAS statutas (§ 18-19) paliko dvi vienetų formas: bendrinę — draugoves ir specializuotą — korporacijas bei klubus. Šios

dvi formos nebuvo palenktos deriniui, dėl to ilgainiui pastebėta, kad jos viena antrą paraližuoja.

Ateityje buvo pasisakyta, kad "mažųjų vienetų (korporacijų, klubų) veikla būtų draugovės koordinuojama ir prižiūrima, o jų nariai būtų kartu ir draugovės nariai. Tokia santvarka atsiektų šiuos tikslus: 1. būtų panaikintas nelogiškas lygiagretumas tarp draugovės ir kitų vienetų, 2. visi mažesniųjų vienetų nariai būtų tik studentai ir tik ateitininkai, 3. visi studentai at-kai atskiroj vietoj priklausytų pagrindiniam vienetai ir 4. studentų at-kų vietovės vienetų veikla būtų sėkmingiau koordinuojama" (At '59, N 2, 37).

Šie klausimai buvo svarstyti 1959 SAS konferencijoje ir padarytas nutarimas papildyti statuto § 19 šia prasme: "Kiekvienoje vietovėje vyriausias SAS vienetas yra SAS draugovė, apimanti visus vietovės studentus ateitininkus. Visų kitų SAS vietovės vienetų nariai privalo priklausyti vietovės SAS draugovei. Taip pat kitų SAS vietovės vienetų veikla yra derinama vietinės SAS draugovės valdybos" (At '59, N 9, 230). Panašų sprendimą padarė ir AF Vyr. Valdyba.

BIBLGR. B. S., Kataliko studento uždaviniai, JS '33, 134-43. — Girnius J., Ateitininkiškoji studentija 25 m. jubilėjaus išvakarėse, Ž '35, N 5-6. — Palubinskas F., Su tikslu ar dėl tradicijos (studentų at-kų korporacijos dabar), At '59, N 2. — Socialinis studentų darbas, Ž '36, N 4.

V I

V E I K L A

RELIGINĖ * PRITAIKYMAI * TAUTINĖ
KULTŪRINĖ * SOCIALINĖ * SPORTINĖ

Pilnesniam ateitininkų veiklos vaizdui atkurti reikėtų stambiaus veikalo. Čia apžvelgiamos tik atskiros būdingesnės veiklos sritys, kurių siekimai, linkmės, bandymai rodo gyvas ateitininkų reakcijas į gyvenimo problemas. Kiekvienas bandymas turėjo savo prasmę laiko tekmeje. Nors laikas negrįžta, bet aplinkybės kartais pasikartoja. Tad praeities veikla gali dar praversti, kaip pamoka ateičiai.

Iš veiklos sričių čia apžvelgiama: religinė, tautinė, kultūrinė, visuomeninė ir sportinė.

R E L I G I N Ė

Apologetinė * Asketinė * Apaštalinė
Kristoeentrinė

Religinė veikla ateitininkams buvo ir yra pirmaeilės reikšmės. Ateitininkija dėl to ir gimė, kad tautinį atgimimą pagrįstų religiniu pradū. Religinėje veikloje ateitininkai siekė dviejų tikslų: religiją *pagrįsti teoriškai* ir ją praktiškai *suderinti su gyvenimu*. Vieno ir antro siekta įvairiais būdais. Iš to atsirado įvairių krypčių ir įvairių pritaikymų.

Kryptys religinėje veikloje kilo iš laiko reikalavimų. Pirmiausia religiją reikėjo ginti. Šalia to buvo reikalas religiją susieti su asmeniniu gyvenimu ir visuomenine veikla. Pagaliau reikėjo gilintis į pirmaeilius religiškumo šaltinius — evangeliją, eucharistiją, liturgiją.

1. APOLOGETINĖ kryptis buvo ryškiausia at-kų veiklos pradžioje, ypač pirmąjį penkmetį. "Pirmoji ateitininkų literatūra, Pr. Dovydaičio žodžiais, išėjo ginti Kristų, krikščionybę, krikščionybės istorinius dokumentus nuo antikristiškųjų puolimų to laiko naujausiame moksle" (At '35, N 11, 468).

Keleto pirmųjų metų Ateity buvo gausu straipsnių religijos bei krikščionybės tikrumui pagrįsti ir apginti. Ateitininkų susirinkimuose taip pat buvo daug kalbama, aiškinamasi ir diskutuojama religiniais klausimais, o gyvenime jie ginami, ypač prieš aušriečius.

Tuo metu (1913) Vilties publicistas J. Kubilius padarė ateitininkams net viešą priekaištą, esą jie religiją daugiau gina, negu ja gyvena. Dovydaitis atsakė, kad ginti religiją yra vie-

nas esminių krikščionybės uždavinių; ateitininkai ją gina kaip tiesą, kurią ateizmas tariamo mokslo bei kultūros vardu neigia (At '13, N 4).

Ateitininkai negalėjo sutikti su mokslo bei kultūros dievinimu religijos sąskaiton. Religija turi atbaigti mokslo ir kultūros siekimus tiesos, o tikėjimo tiesos turi būti paliudytos praktiniu gyvenimu. Tai reiškia, kad religija yra ne tik tiesa, bet ir kelias siekti asmeninio tobulumo.

2. ASKETINĖ kryptis kaip tik turėjo vesti ateitininkus šiuo keliu. Tais laikais stipriai reikėsi pažiūra, — ir ji veikė pačius ateitininkus, — kad žmogaus tobulumo viršūnė yra proto išlavinimas. Reikėjo šią racionalistinę kliūtį apgalėti. Leonas Bistras tada rašė: "Tik proto lavinimas užšaldo jausmus. Daug, net perdaug yra mokslo specialistų, permaža pilnutinių žmonių" (At '13, N 12, 579).

Ateitininkai neneigė proto lavinimo, tačiau savo spaudoje ėmė labiau pabrėžti *valios ugdymą*. Susidomėta Foersterio raštais, jie versta ir spausdinta Ateityje. Pradėta skirti daug laiko saviuklos klausimams. Tačiau foersterinis būdo ugdymas buvo perdaug natūralistinis; skirtas daugiau tiems, kurie religiją išjungia iš žmogiškosios saviuklos. Krikščioniškasis žmogaus idealas negali būti siekiamas be antgamtinių pradų.

Jieškodami tobulybės visumos, pirmieji ateitininkai priėjo tiesiai prie asketinės problemos. Ateityje pradėta daugiau rašyti šiais klausimais. Vienas pirmųjų ir žymiausių šio kelio skatintojų buvo *Leonas Bistras*, tada medicinos studentas Tartu (Dorpatė).

Tačiau pabrėžiant asketiškumą, reikėjo neužsidaryti savyje, neimti niekint prigimties bei kultūros. Tokio jansenistinio pavojaus pas ateitininkus faktiškai nebūta. Pats L. Bistras pabrėžė: "Ateitininkas yra pilnas, vispusiškas žmogus. Tikėjimas, dora, tautybė, mokslas jame taip suvienyta, taip ankštai ir tvirtai į kits kitą įaugę, jog negalimas dalykas vieną kurią iš pasakytų žymių atskirti nuo ateitininko" (At '14, N 3, 104).

Visapusiško žmogaus idealas vis dėlto nėra asketas siaurąja prasme. Ateitininkai jautė pareigą derinti asmeninį vispusiškumą su vispusišku plataus gyvenimo apvaldymu. Čia ir iškilo apaštalinė kryptis.

3. APAŠTALINĖ ateitininkų kryptis siekė įkūnyti pilnutinio, vispusiško žmogaus idealą, pagal Kristaus pavyzdį. "Visuose savo žmogystės bruožuose Kristus pasirodo tobulas žmogus, pavyzdys visiems žmonėms sekti. Jo veikimas pasiekė visas visuomeninio darbo šakas, ir taip mus rište riša su ta pareiga dirbti visuomenės gerovei... Atnaujinkime savo papročius, kad jie pasidarytų nesutepti, savo mintis, kad jos būtų skaidrios, savo širdį, kad ji būtų pilna meilės ir išminties... Nerumbėkime užsidarę, priešingai — eikime su Kristumi į žmones dirbti visuomenei. Eikime su optimizmo spinduliais — su degančia širdimi ir atmerktomis akimis visur, kur tik reikia žmonėms pagalbos. Nestumkime nuo savęs nei vieno į nieką neatsižvelgiančiu savo aštrumu. Nepasmerkime! Ženkime į kaskart platesnius plotus, visus patraukdami ten, kur viešpatauja gerovė, nes pasaulio tikslas — kilimas augštyr" (At '14, N 4, 185-188).

Šią pasaulietinio apaštalavimo kryptį vėliau ryškino St. Šalkauskis. Tarp pirmųjų šios krypties užuobraizų ir Šalkauskio formulavimų buvo įsiterpusi dar visuomeninė kryptis.

Visuomeninė kryptis siekė krikščioniškumo plačiajame gyvenime, bet ne visad buvo vedama gilesnės minties. Šią kryptį pažadino karas ir ateitininkijos dalies atsiradimas bolševikų revoliucijos sukūriuose pačioje Rusijoje. Ateitininkų dėmesys kryo į socialinę krikščionybės doktriną ir jos pritaikymą politinei krašto santvarkai. Ateitininkam čia reikėjo aistriai kovoti bei grumtis su priešiškomis jėgomis, kartais išleidžiant iš akių savo augščiausią tikslą.

Pirmajame ateitininkų kongrese Pr. Kuraitis atkreipė dėmesį, jog "baisiausia visuomenės liga, aiški degeneracijos žymė — tai indiferentizmas principų srityje, nesirūpinimas tiesų teisėmis atskiros žmogaus ir visuomenės gyvenime. Nesant bendrų principų, visuomenės gyvenimas remsis įnoriais, bru-

talia jėga... Tiesa žmones jungia, klaida skiria. Tiesa už viską labiau turi jėgos žmones sutaikyti..."

Pr. Kuraitis iškėlė tiesos pirmumą prieš laisvę. "Laisvė turi didelės vertės, būdama doros veiksmų sąlyga. Bet ir doros srity svarbesnis už viską yra tikslas, o jis išreiškiamas tiesa, o ne laisve". Kuraitis iškėlė ir asmens pirmumą. "Krikščionybė neleidžia žmogaus absorbuoti pasauliui, kaip tai daro materialistai ir panteistai... Visam visuomenės sutvarkymui be galo svarbu, kad įsigalėtų evangelijos dėsni: augštesnis turi tarnauti žemesniam, padėti silpnesniam savo darbu, turtu ir gyvenimu" (At '20, jubil. N). Šalkauskis taip pat rašė apie krikščioniškąjį visuomenės idealą, kuris esąs išreikštas šventųjų bendravime (R '21, N 1, 50 ir t.).

Savo religinėse kryptyse ateitininkai svėrėsi tarp dviejų popiežių: Pijaus X, jų įkvėpėjo, ir Leono XIII. Pastarasis veikė ateitininkus savo skatinimais eiti į visuomeninius — politinius barus socialinio teisingumo šūkiu, o pirmasis — gilinti asmeninį tobulumą ir atnaujinti visuomeninį gyvenimą.

4. KRISTOCENTRINĖ kryptis leido savo šaknis, palyginti, ramiai, tyliai. Ji vedė ateitininkus į tiesioginius religingumo šaltinius — evangeliją, eucharistiją, liturgiją, kaip to norėjo Pijus X.

a. *Evangelijos* pažinimas bei studijavimas pradėtas I karo metu (1917) Petrapilio ateitininkų kuopoje. Tai atitiko ir Vakaruose bei Rytuose žinomus faktus. Dom Columba Marmionas Belgijoje ėmėsi grįsti evangeliją pačią krikščioniškąją askezę. Vokiečių kariai fronte pradėjo studijuoti evangelijas, o po karo iš to kilo katalikų tarpe šv. Rašto studijų sąjūdis. Buvo evangelijos studijų būreliai ir tarp rusų krikščionių inteligentų. Ateitininkai, padarę pirmąjį bandymą karo metu, po karo perkėlė šią veiklą į Kauno ateitininkus studentus. Čia buvo sudarytas būrelis, kuris kas sekmadienį rinkosi prieš pamaldas atskiroj patalpoj ir aiškinosi dienos evangeliją. Jiems talkino kun. dr. St. Usoris, vėliau prof. prel. B. Česnys, kun. J. Kipas, S. J.

b. *Eucharistinis* momentas iškilo ateitininkuose tuoj po karo. Pr. Dovydaitis 1921 metų šūkį: "kiekvienas ateitininkas eucharistininkas!" Jo žodžiais, ateitininkai perėmė iš Pijaus X šūkį "visa atnaujinti Kristuje", tad turi priimti ir to popiežiaus skatinimą — atnaujinti eucharistinį gyvenimą (plg At '21, N 1-3, 7-9).

Po to moksleiviuose ateitininkuose prasidėjo eucharistinių veikla. Kūrėsi specialios sekcijos, kurių antrojo kongreso metu buvo 16 su 464 nariais. Šios sekcijos atstovai per kongresą turėjo atskirą savo posėdį, kuriam pirmininkavo dabartinis AF vadas S. Sužiedėlis.

Eucharistinių veikla studentuose pradėta 1923. Įstatai patvirtinti 1925. I. 18; narių turėta apie 100.

Eucharistinis sąjūdis per ateitininkus plėtėsi į kaimo jaunimą — pavasarininkus.

Ateitininkam eucharistininkam daug padėjo Kauno jėzuitai, globdami ir leisdami rinktis savo vienuolyno patalpose. Ypač daug nuoširdžios paslaugos parodė jų vyresnysis T. J. Kipas, S. J. Prof. Pr. Dovydaičio iniciatyva ir stud. Juozo Boriso rūpesčiu pirmasis eucharistinių suvažiavimas, kuriame dalyvavo ateitininkai moksleiviai bei studentai ir pavasarininkai, įvyko 1926 VI 20 Kaune. Suvažiavime kalbėjo Pr. Dovydaitis, prel. B. Česnys ir T. J. Paukštys, SJ. Suvažiavimas užtruko dvi dienas. Pirmosios dienos vakarą jėzuitų bažnyčioje buvo eucharistinė valanda, o antrą dieną bazilikoje buvo šv. Mišios, kurias aukėjo arkivysk. J. Skvireckas. Suvažiavimas išrinko specialų vykdomąjį komitetą iš trijų sąjungų atstovų. Po dviejų metų (1928) rūpinantis inž. J. Barisui ir globojant vysk. K. Paltarokui, ateitininkai sukvietė ir pravedė Panevėžyje pirmąjį visos Lietuvos jaunimo eucharistinį kongresą.

Eucharistinėje veikloje pabrėžta: Kristaus garbinimas eucharistijoje, gilesnis įsigyvenimas į religines tiesas, ypač studijuojant šv. Raštą ir religinius veikalus bei šventųjų gyvenimus, dažnas, uolus ir sąmoningas religijos praktikavimas ir apaštalavimas.

c. *Liturginis* momentas pradėtas kelti apie 1924 metus. Vienas autorius (Z) tada rašė Ateityje: "Eucharistininkams reiktų platesnės vagos, įimant visą tai, kuo interesuojasi dabar daugelyje Europos kraštų toji galinga religinio atgimimo srovė, vadinama liturginiu sąjūdžiu" (At '24, N 11, 486).

Šis sąjūdis ateitininkuose, deja, nerado ryškesnės formos. Tačiau dėmesys liturgijai buvo gilinamas. Pats Pr. Dovydaitis, viešose progose pradėdavo savo kalbas cituodamas iš "Šlovinkim Viešpatį" mišiolėlio dienos mišių tekstus. Tremtyje moksleiviams buvo duota sugestijų "aktyviai dalyvauti liturginiame sąjūdyje — bažnytiniame giedojime, liturginiame patarnavime, bažnyčios puošime ir panašiai" (AK '49, 6). Ir studentams 1953-54 centro valdyba buvo patiekusi nagrinėtiną temą: Bažnyčia ir liturgija. Liturginis sąmoningumas, Šv. Mišių auka, Liturginių pamaldų vieta, Liturginių metų ciklai, Asmeninis ir liturginis pamaldumas, Liturginis atgimimas, Liturgija ir akademinis jaunimas.

d. *Marijos* garbinimas, kuris kitur reiškėsi įvairiomis formomis, ateitininkuose nebuvo specialiai plėtojamas. Vis dėlto kai kuriais atvejais buvo pabrėžiamas. Gal čia turėjo įtakos tas faktas, kad popiežius Pius XII s savo kalbomis ir raštais kreipia didesnę pasaulio dėmesį Marijai. Kai kurie autoriai net šį amžių vadina *marijiniu amžiumi*.

Ateitininkai, kurių veikloj labai ryškiai atsispindi laiko uždaviniai ir tonai ir kurių posūkiams didelės įtakos turi pastarųjų popiežių drąsios ir gyvos krikščioniškojo atgimimo mintys, nejučiomis prisiima ir šį religinės veiklos charakterį. Ateitininkų Federacijos Valdyba pirmąjį JAV atkų kongresą sušaukė kaip tik šventaisiais Marijos metais (1954) ir savo atsišaukime rašė: "Kai dažnas ateitininkas dabar gyvena tokioje aplinkoje, kuri įsunkia labai atlaidžias žmogaus nesantūrumui pažiūras, reikia didelių pastangų išlikti Dievo įstatymų saike. Kongrese bus išryškinta, jog tik tas lengviau išsilaiko doras ir skaistus, kuris išlaiko gyvą ryšį su Nekaltai Pradėtają" (At. '54, nr. 3). Marijos metais SAS įpareigojo draugoves ruošti Marijos garbei akademinį minėjimą.

Tremtyje darėsi judrūs gyvojo rožančiaus būreliai moksleivių kuopose. SAS dvasios vadovas T. Kidykas SJ bandė tokius būrelius kurti studentų draugovėse (At '56, N 2). Rožančius dabarties Lietuvoj ir Sibiro tremtyje virsta populiaria malda.

BIBLGR.: Ateitininkų Federacijos Valdybos atsišaukimas, At '54, N 3. *Dovydaitis* Pr., Dėl ateitininkų veikimo (atsakymas J. Kubiliui) At '13, N 4. - *Girnius* J., Ateities 25-rių metų religinė linkmė, At *36, N 2. — *Kidykas* J., Religinė anketa At *56, N 2. — *Maceina* A., Kelias į krikščionybę, At *31, N 12. — *Mickevičiūtė* S., Lietuvos moksleivijos veidas (religiniu požiūriui At '37, N 7-8. — *Petrauskas* P., Religinis lietuvių moksleivijos renesansas, At '37, N 4. — *Raila* St., Mūsų darbas religiniuose būreliuose, At *37, N 11. — *Reinys* M. Religiniai ateitininkų siekimai, At "27, N 10. *Ruginis* Kl. Religinė bei dorinė ateitininkų pažanga, At '25, jubl. N. — *Sužiedėlis* S., Mūsų kova už Dievą, At '55, N 10.

P R I T A I K Y M A I

Veikloje Pamaldume * ARS bandyme
Programose

Religinio momento pritaikymai iš dalies buvo paminėti kalbant apie kryptis. Būta įvairių bandymų, ypač atskirose vietovėse arba net sąjungose, ir jų pilną vaizdą galėtų duoti tik speciali studija.

Kaip kryptys, taip ir pritaikymai rodo pastangas duoti pačiai ateitininkų organizacijai gyvą ir gerai išlygintą religinį charakterį. Tačiau šiose pastangose turėta įvairių sunkumų. "Mes ateitininkai pradėjome religinį atgimimą, bet ar tai jau visa? Pradėti yra sunku, bet išvesti darbą ligi galo nėra lengviau" (At '25, N 7-8, 323).

1. VEIKLOJE prasiverždavo bandymai pritaikyti religiją savitomis formomis. Kai kas panaudota iš bendrinių praktikų Lietuvoje, kai kas skolinta iš kitų kraštų katalikiškų jaunimo sąjūdžių.

Susirinkimuose religinis momentas teoriškai buvo gyviausias ligi 1927. Tačiau praktinis religijos elementas, ypač maldinis, negreit buvo pritaikytas. Retai kur susirinkimai Lietuvoje pradėta ir baigta malda. Būta kitų gražių dalykų. Kan. P. Dogelis rašo: "Ateitininkai katakombų laikais, kai slapstėsi nuo rusų, išgirdę varpų garsą, nesivaržydami sukalbėdavo Viešpaties Angelas" (At '25, N 4, 154). Ilgainiui virto pastovia tradicija melstis susirinkimų pradžioje ir pabaigoje, tačiau neturėta savų pritaikytų maldų. Jos atsirado tik tremtyje (1947) ir nūn daug kur vartojamos. Kai kurios moksleivių kuo-

pos susirinkimo pradžiai paskaito trumpą evangelijos ištrauką ir jos mintimi įveda narius į dienos temą.

Viešame gyvenime ateitininkai atstovavo religinę mintį, drąsiai dėl jos kovojo. Pirmieji ateitininkai nevengė viešai vartoti krikščioniškąjį sveikinį ir žegnonę prieš valgi. Dėl to jiems buvo padarytas net viešas priekaištas iš žinomo ateitininkų oponento J. Kubiliaus. Vėliau, ypač po I Didžiojo karo, tiek krikščioniškasis sveikinys, tiek žengnojimasis pradėta apleidinėti. Kan. P. Dogelis kartą Ateityje priminė: "Ateitininkams priderėtų atnaujinti šią užmirštą religinę praktiką. Tai bus iš tavo pusės drąsus Kristaus išpažinimo žygis" (t. p. 155).

Mirusiųjų pagerbimas buvo stipriau pabrėžtas ypač Rusijos tremtyje. Draugų laidotuvis ruošta iškilmingai. Mirusiųjų kapai lankyta vėlinių dieną, ypač Kaune ir kitose vietose. Tačiau rašant nekrologus ir pagerbiant mirusius savo narius, nebe visuomet buvo išlaikomas krikščioniškas religinis bruožas. Net Ateity pastebėta, kad korespondentai nekrologus užbaigia "tebūna jam lengva žemelė", vietoj "ilsėkis Viešpatyje" ar "amžinoji šviesa jam tešviečia". Susirinkimuose mirusieji pradėta gerbti tik "atsistojimu" ir "tylos minute", vietoj sukalbant amžiną atilsį.

Reta darėsi praktika ruošti specialias metines pamaldas už mirusius ateitininkus ar kritusius kovose. Dėl to Židinys ('32, N 12, 486) kartą pasidžiaugė: "Pasigėrėtina ir, rodos, nauja apraiška bus savųjų mirusiųjų minėjimas, kurį suruošė Giedros draugovė gruodžio 12 d. Be bažnytinės dalies, Atkų salėje prisiminta draugovės garbės narys a. a. M. Pečkauskaitė ir draugės giedrininkės Pr. Bajalytė ir Z. Petrauskaitė."

2. PAMALDUME būta įvairių dalinių ir bendrinių siekinių. Iniciatyva pasireiškėdavo iš pačių studentų arba jų grupių. Kai kas iš tų siekinių buvo pritaikyta ateitininkų šventėse, kursuose ir stovyklose.

Dalyvavimas pamaldose ateitininkams buvo berods sa-vaime suprantamas dalykas. Kauno studentai ateitininkai, vadovaujant Jurgiui Steponaičiui († 1928), išrūpino, kad būtų

specialios pamaldos visiems studentams. Eucharistininkų rūpesčiu pradėtas bendras giedojimas per pamaldas studentų bažnyčioje. Jų pastangomis buvo įvestos studentams atskiros ankstyvosios mišios marijonų bažnytėlėje. Studentai ateitininkai suorganizavo pirmąją bažnytinį chorą (At '28, N 12, 508).

Beveik taisykle virto pradėti pamaldomis viešas ateitininkų šventes ir jas sieti su bendra komunija. Daug kur šventės pradėtos iš vakaro religiniu susitelkimu, specialia konferencija ir išpažintimi. Panašiai su mišiomis ir komunija buvo rišami ateitininkų kursai. Nuo tremties pradžios tai daroma ir ateitininkų stovyklose; šiose viena diena dar skiriama specialiam religiniam susitelkimui. Kai kur šių susitelkimo dienų metu padaromi vieši Kryžiaus keliai.

Gilesniam pamaldumui organizacija negalėjo savo narių įpareigoti; ji tik skatino ir džiaugėsi tokiomis narių ar jų grupių pastangomis. Kaune būta būrelių, kurie susirinkdavo sekmadieniais ankstyvų mišių, priimdavo bendrai komuniją, po to susirinkdavo į kuri butą ir valandą kitą praleisdavo religinės agapės pašnekesių temomis. Visada buvo atskirų narių, kurie nesitenkina sekmadienio mišiomis, bet jose dalyvauja kasdien. Ši praktika studentuose, ypač ideologinių kursų dalyviuose, įsigali kaip vidinio įsipareigojimo reikalas.

Dalis ateitininkų įsisavino ir pastoviai vykdo pirmųjų penktadienių komunijos praktiką. Šia kryptimi tremties metu buvo skatinami ypač moksleiviai (AK, 10).

Kitados Ateitis (Z) rašė: "Reiktų kartkartėmis bendrų maldų kuopuose už mūsų brangios organizacijos darbų pasiekimą. Žinau vietų, kur moksleiviai susitarę kalbėdavo novenas, priimdavo komuniją svarbių tėvynės reikalų intencija. Panaši praktika galėtų rasti vietos visose mūsų kuopose" (At '24, N 11, 486). Tremty Eichstetto moksleivių kuopa turėjo keletą būrelių, kurie pasidalinę kalbėjo rožančių už Lietuvą. Nėseniai vieno moksleivių rajono valdyba, pasiryžusi praveisti savo nariams uždaras rekolekcijas, pati meldėsi ir kitus prašė melstis, kad šis žygis būtų sėkmingas.

3. ARS BANDYME. Ateitininkų Religinis Susidraugavimas, trumpai — ARS, buvo naujas bandymas sugyventi religinę at-kų veiklą. ARS buvo sukurtas 1934, kaip centrinis vienetas visiems ateitininkams. Eucharistininkų veikla buvo išskyrusi religinį momentą iš bendro ateitininkų veikimo. ARS siekė jį grąžinti. Jau eucharistininkų sąjūdis buvo pastebėjęs, kad "didėjant organizacijai, yra pavojaus sumechanėti, sustingti, dvasiškai suseklėti. Reikia tad susirūpinti, kaip padidinus dvasios jėgų ištekliaus" (At '24, N 11, 485).

ARS branduolys ėmėsi plėsti religinę veiklą ir jai skatinti kiekvieną ateitininkišką vienetą ir kiekvieną narį. Jo uždavinys buvo rengti religines šventes ir specialias religines paskaitas visiems ateitininkams studentams. 1935 gruodžio 8 buvo parengtas religinis Marijos vakaras su specialia paskaita ir menine programa. 1936 metų pradžioj buvo suorganizuotas paskaitų ciklas: katalikybė; katalikybė ir taika; valstybės totalitetas; rasizmas; žydų klausimas; eugenika; modernioji šeimos etika.

ARS surengė šventųjų metų (1935) minėjimą visiems ateitininkams, kuriame St. Šalkauskis skaitė įsidėmėtiną paskaitėlę "Pažinkime savo nepažįstamąją religiją" (Ž '35, N 4).

ARS tikslas buvo pagilinti ir suintensyvinti religinį gyvenimą pirmoje eilėje studentuose — visoje jų veiklos platumoje. Buvo teisingai pastatytas principas ir graži pradžia. Bet vadovams (J. Girniui, A. Šidlauskaitei ir kt.) išsiskirsčius studijų į užsienius, ši veiklos šaka nebuvo toliau plėtojama.

4. PROGRAMOSE. Prie bendrų lavinimosi dalykų bene pirmą kartą visiems moksleiviams priimta tremtyje 1948 metais ir religinė programa (AK '49, priedas 9-13). Paskui tokią programą priėmė ir studentai. Šias programas naujai išplėtojo jaunesniems moksleiviams, moksleiviams ir studentams Fed. dvasios vadas T. V. Gidžiūnas 1955, o sendraugiams — jų dv. vadovas prel. Pr. M. Juras.

Programų tikslas pagilinti religinę ateitininkų sąmonę. Jos išeinamos pagal atitinkamus ateitininkų narių laipsnius ir iš jų egzaminuojama prieš keliant į naują laipsnį.

Organiškas religinės programos įjungimas bendrinėn ateitininkų programon dar neturi konkretaus savo pritaikymo. Tam tik ruošiamasi. Jis atitiktų daugiau ir studijų ratelių metodą, kuriuo stengiamasi visus gyvenimo reiškinius vertinti krikščioniškųjų principų šviesoje ir patį gyvenimą visais atžvilgiais perkeisti bei atnaujinti ne vien natūralinėmis priemonėmis, bet ir religinėmis.

Dabarties ateitininkuose religinis gyvenimas rodo iš dalies pagyvėjimo, iš dalies jiems patiems kelia rūpesčio. Ateitininkai jaučia, kad yra teisinga, kas kitados buvo pastebėta prieš 10 metų: "Gyva religinė mintis yra versmė visam ateitininkų ideologiniam gyvenimui: jai senkant, džiūsta, devitalizuojasi ir pastarasis" (Ž '35, N 5-6, 572). SAS Centro Valdyba 1953-54 metais ir dv. vadovas T. J. Kidykas SJ 1956 pravedė religines anketas, kurios rodo, kad studentuose yra gyvas noras pagilinti savo religijos pažinimą ir pačią praktiką. SAS centrinės valdybos tuo reikalu daro gražių pastangų, lygiai, kaip tremties metais darė MAS centro valdybos.

Nuo tremties metų religinė ateitininkų veikla krypta daugiau liturginio sąjūdžio keliu, kuris suprantamas platesne prasme. Tai reiškia, kad siekiama ne tik liturginį gyvenimą pažinti, bet iš viso gyventi malonėj, ją vertinti ir praktiškai savo kasdienos veikloj pritaikyti.

BIBLGR. Kidykas J., Kokie mes esame, At '57, N 1. — Krakauskas Br., Mano Mišios, At '54, N 8. — Stasaitė I., Religijos vaidmuo moksleivio gyvenime, At '58, N 10. — Sušinskas A., Gyvoji ateitininko dvasia, At '55, N 8; Gavėnios dvasia ir at-kai, At '55, N 3; Nors kelias minutes, At '53, N 7. — Toth T., Kilnusiis žmogiškumas ir Dievo malonė, TK '40, N 1.

T A U T I N Ė

Tautosakos rinkimas * Švietimas
Tautos gynyba * Kova už lietuviškumą
Valstybinė tarnyba

"Ateitininkai nuo pat pirmųjų dienų ne tik katalikai, bet ir tautininkai. Mūsų pirmykštėje darbo programoje šalia principų pažinimo stovėjo ... tautinės sąmonės kėlimas" (At '20, jubl. N, 158). Pirmame L. K. Studentų Sąjungos atsišaukime (1909) buvo pabrėžti taip pat "du dalykai — lietuviškumas ir katalikiškumas".

Tautinė ateitininkų veikla praktiškai šakojosi pagal laiko ir pačius tautos gyvenimo reikalavimus.

1. TAUTOSAKOS RINKIMAS. Nuo 1911 metų Ateitis (N 6-7) įsivedė specialų tautosakos priedą "Mūsų tautinės tvėrybos žiedai". Priedasėjo ligi pirmojo Didžiojo karo. Jame buvo spausdinama moksleivių ateitininkų surinktos pasakos, dainos, mįslės, patarlės, priežodžiai, burtai. Dėl vienos rekrutų dainos Ateitis buvo nubaus-ta rusų administracijos 500 rublių pabauda. Byla atsidūrė Ru-sijos ministerijose, nes leidėjas A. Jakštas baudą laikė netei-sėta. Po ilgų pastangų byla buvo laimėta (At '53, N 3, 60-61).

Tautosakos rinkimas ir saugojimas buvo tęsiamas ir po Didžiojo karo. J. Tarvydas Ateityje rašė: "Mes, ateitininkai, neduosime šiai sričiai dirvonuoti... Eikime į savo kaimus ir ten pasistebėkime, pasiklausykime — daug ką rasime, daug išgirsime. Rinkime folklorą, rinkime senąsias knygas, seną-sias tautinės kultūros tautinio meno liekanas" ('24, N 11, 534).

Savo surinktą medžiagą ateitininkai perteikdavo gimnazijose mokytojams arba stačiai kraštotyros draugijai (įstg. 1923), o vėliau Tautosakos Archyvui.

2. TAUTOS ŠVIETIMAS. Nuo pat pradžių Ateitis skatino savo skaitytojus atostogų metu šviesti jaunimą, jį lavinti. Rusų laikais tai buvo daroma privačia iniciatyva. Vėliau, besikuriant pavasarininkų būreliams kaimuose, ateitininkai talkino jiems pašnekesiais, paskaitėlėmis, vakarų režisavimu.

Didžiojo karo metu, atsikuriant lietuviškomis mokykloms ir gimnazijoms, visa eilė studentų ir vyresniųjų moksleivių išėjo mokytojauti. Daugis jų įsitraukė į šią darbo sritį ir joje paliko. Ateitininkai pradžioj sudarė dideli mokytojų procentą. Vėliau atvyko iš Rusijos tremties naujų jėgų — iš tų pačių ateitininkų ir kitų. Per visą nepriklausomybės metą ateitininkų mokytojų buvo gausu. Daugis jų, ypač gimnazijose, turėjo geriausių pedagogų vardą. Gimnazijų direktorių tarpe ateitininkai sudarė procentinę persvarą.

Ateitininkai nusipelnė Lietuvos švietimui, imdamiesi vieni iš pirmųjų kurti vadovėlius mokykloms bei gimnazijoms. Buvo plačiai vartojami K. Bizausko, M. Gustančio, J. Ambrazevičiaus, J. Griniaus, A. Skrupskelienės, A. Vaičiuliaičio literatūros vadovėliai, J. Talmanto, Ig. Malinausko gramatikos, P. Šležo, A. Šapokos Lietuvos istorijos vadovėliai ir kt.

3. TAUTOS GNYBOJE ateitininkai buvo vieni iš pirmųjų. Po savo konferencijos, kuri vyko Vilniuje 1918 metų pabaigoje, ateitininkai, grįždami traukiniu, atsisveikino su draugais, šoko iš vagonų ir išėjo tėvynės ginti. Kiti metė mokyklos suolus ir skubėjo į frontą prieš besiveržiančius bolševikus. "Į ateitininkų krūtines atsirėmė pirmieji Lietuvos priešų durtuvai, iš ateitininkų rankų pasigirdo pirmieji šūviai, ateitininkai pirmi aplaistė Lietuvos žemelę ir jos kalnelius savo kapais nusagstė... Pirmojoj karo mokykloj iš 100 žmonių, 90 buvo ateitininkų. Viena Panevėžio kuopa yra davusi tada 40 karininkų. Daugis ateitininkų už narsumą yra ap-

dovanoti Vyties Kryžiais. Visur jie buvo vadai, todėl daugiausia jų žuvo ir tai pačių žymiųjų organizacijos šulų" (Ateitininkai, K '29, 14-15). Marijampoliškiai ateitininkai "stojo į pirmąsias Tėvynės gynėjų eiles. Veik visi VI, VII, ir VIII klasės draugai ištraukė į Kauną" (At '19, N 3-4, 119).

Ateitininkai įsijungė į įvairias gynybos sritis. Gen. Grigaliūnas - Glovackis rašo: ateitininkai "man davė galimybę įsteigti propagandos ir savanorių registravimo biurus. Būrį ateitininkų, stojusių savanoriais, padalinau į tris grupes: *agitatorių*, kurių uždavinys buvo pasklidus po kaimus įkalbėti kuo daugiau jaunimo stoti savanorių eilėse; *kontra-agitatorių*, kurių uždavinys buvo visur, kur tik vietos bolševikai puolė savanorius ir gyrė Maskvos rojų, traukti nuo jų kaukes ir aiškinti tikrąjį bolševizmo veidą; *palydovų*, kurių uždavinys buvo rinkti į didesnes grupes savanorius ir jas organizuoti lydėti į A. Panemunę (Kaime)".

"Visas tas ateitininkų būrys, — rašo generolas, — atlikęs savo darbą, en bloc stojo į naujai įsteigtą karininko Kauno vadovaujamą pulką, paskui į puskarininkų mokyklą, o vėliau, įsisteigus Karo Mokyklai, į ją, kur sudarė tris ketvirtadalius pirmosios laidos pirmųjų Lietuvos leitenantų, kurių mums tada taip stigo" (GŠ '48, N 16).

Kovose prieš lenkus ateitininkai organizavo šaulių būrius (Kaune, Vilniuje, Ukmergėje ir kitur). Kaip šaulių būrio vadai, žuvo fronte leit. Ant. Matulaitis ir Vincas Dovydaitis.

Į krašto gynybos darbus įsitraukė net mergaitės ateitininkės. Kauno moksleivių būrelis veikė kaip partizanės Alytaus fronte. Panevėžio ir kitų vietų ateitininkės "aprūpindavo reikalingais daiktais išeinančius ir grįžtančius iš kovų savanorius, ypač draugus moksleivius" (NV '35, N 5-6, 198). Kitos ėmėsi įvairių ryšio uždavinių, parodydamos nemažą heroizmą. Vilniaus kuopos ateitininkė M. Kubiliūtė už tai buvo apdovanota Vyties Kryžiumi. Mariampolės ateitininkė O. Matulaitytė - Stulginskienė buvo Moterų Komiteto Tėvynei Ginti pirmininkė. Šis komitetas veikė kontakte su Lietuvos Gynimo Komitetu ir Kariuomenės Intendantūra (N V '38, N 11, 546-48).

Pirmojo ateitininkų kongreso metu Pr. Dovydaitis galėjo pabrėžti faktą, kad "šių dienų visuomenė pripažino be atodairos ateitininkus mokant gyventi ir mirti tėvynei" (At '21, N 1-3, 4). Tai pripažino ir prez. A. Smetona savo žodyje at-kams Palangos konferencijoje. Jis kalbėjo: "Ateitininkai yra geri tėvynės sūnūs. Jie daug yra prisidėję prie nepriklausomybės atgavimo. Ateitininkai aukojasi tautybės ir katalikybės idealams" (At '27, N 10, 418).

Po nepriklausomybės kovų nemaža at-kų liko karinėje tarnyboje, dirbdami įvairiose atsakingose pareigose.

4. KOVA UŽ LIETUVIŠKUMĄ. Lietuvos Nepriklausomybės pradžioje miestuose užrašai daug kur buvo nelietuviški; gatvėse ir susisiekimo vietose vartota rusų, lenkų ir žydų kalbos. Visa tai sudarydavo įspūdį, ypač atvykstantiems į Lietuvą kitataučiams, kad Lietuva anaip tol nelietuviška. Studentai ateitininkai, vadovaujami grįžusių iš fronto draugų ėmėsi priemonių atlietuvinti pirmon eilėn Kauną. Nelietuviškieji užrašai po tam tikrų pakartotinių žygių buvo pakeisti lietuviškais. Gatvėse pabrėžtinai kalbėta lietuviškai, reikalaujama viešumoje nedemonstruoti svetimų kalbų. Kovos šūkis už miestų lietuviškumą iš studentų buvo perestas į vyresnius moksleivius.

Grįžę iš kovų prieš Lietuvos priešus, ateitininkai negalėjo suprasti, kaip Lietuvos universitete gali viešai reikštis bolševikuojančios studentų korporacijos. Ateitininkai, vėliau remiami neolituanų, dažnai susikibdavo su raudonosios vėliavos atstovais studentais. Būdavo ir skaudžių konfliktų. Šis tautinės kovos frontas ir greita reakcija prieš raudonąjį elementą sulaukė bolševikinę infiltraciją mūsų universitete.

Bendradarbiaudami tautinėje veikloje bei kovoje su kitais lietuviais patriotais, studentai ateitininkai turėjo tačiau skirtingą kelią. Tautinėje srityje jie vengė pereiti į kraštutinumą.

Tautinės pusiausvyros mintis ateitininkams plaukė iš konstruktyvinės at-kų ideologijos. Nuosaikus patriotizmas, tautinės kultūros darbas, visuomenės švietimas ir socialinis

darbas kaip tik ir buvo ta tautinės veiklos plotmė, kurioje ateitininkai iš seno tvirtinosi. Susidurdami su nacionalistiniu pasinešimu arba socialistiniu kraštutinumu, ateitininkai siekė išlaikyti vidurį. Ateitininkams, kaip nekartą pabrėžė St. Šalkauskis, teko būti sintezės bei derinio veiksmu.

5. VALSTYBINĖ TAUTOS TARNYBA įpynė daug ateitininkų vardų ir darbų. Du pirmieji ir žymieji ateitininkai — Pranas Dovydaitis ir Kazimieras Bizauskas dėjo savo parašus po nepriklausomybės aktu. Trečias signataras A. Stulginskis buvo antrasis valstybės prezidentas, o sendraugių ilgametis pirmininkas kun. dr. P. Bielskus buvo beveik visą nepriklausomybės laiką prezidentūros kanceliarijos viršininkas. Vienas pirmųjų ateitininkų prel. M. Krupavičius pravedė žemės reformą. Vienas pačių pirmųjų ateitininkijos gimdytojų prof. Vl. Jurgutis buvo Lietuvos lito kūrėjas. Maskvos studentas ateitininkas Zig. Starkus buvo vienas iš Lietuvos konstitucijos autorių. Ministeriais pirmininkais buvo Pr. Dovydaitis, Leonas Bistras, Antanas Tumėnas; ministeriais — Kazys Bizauskas, Voldemaras Čarneckis, Eliziejus Draugelis, Antanas Endziulaitis, Kazys Jokantas, Petras Karvelis, Jonas Masiliūnas, Mečislovas Reinys; diplomatinėje tarnyboje — Stasys Bačkis, Kazys Bizauskas, St. Daukša, Kazys Graužinis, Povilas Gaučys, Juozas Kajeckas, Petras Mačiulis, Eduardas Misevičius, Antanas Trimakas, Eduardas Turauskas ir k.

Laikinos vyriausybės priekyje, sukilus prieš bolševikus 1941, stojo taip pat žymūs atkai: Juozas Ambrazevičius, Adolfas Damušis, Jonas Matulionis, Pranas Vainauskas, Balys Vitkus.

Lietuvos laisvinimo darban yra įsijungę visi ateitininkai tremtyje. Vliko ir Alto vadovybėje bei tų veiksmų žinybose dirbo arba tebedirba prel. M. Krupavičius, J. Brazaitis, J. Matulionis, A. Trimakas, P. Karvelis, L. Šimutis ir k.

Pirmame ateitininkų kongrese 1920 Kaune Pr. Dovydaitis galėjo pasakyti: "Greta tiesioginio tėvynės gynimo darbo, ateitininkai ir valstybiniame Lietuvos atstatyme suskubo su-

vaidinti didesnės ar mažesnės svarbos vaidmenį". Dovydaitis priminė ir kitą dalyką: "Nė vienas iš žmonių negalėjo nulemti tokio ateitininkų įėjimo į visas visuomeninio darbo sritis. To jie pasiekė tik stebuklingos Dievo Apvaizdos vedami ir tai Apvaizdai jie šiandien dėkoja" (At '21, N 1-3, 4).

BiBLGR. *Cibulskis Pr.*, Taip ateitininkai kovojo ir kraują liejo dėl Tėvynės laisvės, At "25, N 11. *Ladigienė St.*, Tėvynės gynimo talkininkės, NV *38, N 1. — *Padūmietis A.*, Ateitininkai nepriklausomybės kovose, Š '31. N 5, 6. — *Grigaliūnas - Glovackis V.*, Ateitininkai ir Lietuvos kariuomenė, GŠ *48, N 16 ir At '52, N 9 ir Pirmuosius algirdėnus prisiminus, At '56, N 2.

K U L T Ū R I N Ė

Mokslas * Menai * Tautinė kultūra

Pirmieji ateitininkai veržėsi į Vakarų universitetus. Ten mokėsi ir naujų veiklos metodų. J. Kubilius, užsipuldamas ateitininkus 1913, jiems dėl to prikišo: "Seka kitus kraštus". A. Jakštas įtai atsakė: "Taip, mes mokomės iš Vakarų kraštų, nes jų mokslas pažangesnis ir visuomeninė veikla konstruktyvesnė". Ateitininkai siekė kelti Lietuvos kultūrą vakarietišiu būdu.

Šiai linkmei ateitininkai liko ištikimi visą nepriklausomybės metą. Jie siekė būti moksliskai pažangūs ir kūrybiškai veiklūs. "Ateitininkai yra tautinės krikščioniškosios kultūros kūrėjai ir skleidėjai savo tautoje" (At '50, N 3, 5). Tuo jie laimėjo gabaus jaunimo būrius: "Ateitininkai — pirmieji ir gerieji mokiniai" (At '28, N 12, 498).

Kultūrinė ateitininkų veikla nepriklausomoje Lietuvoje išsiskleidė mokslu, menu ir tautinės kultūros ugdymu.

1. MOKSLO SRITYJE ateitininkų veikla ribojosi Lietuvos universitetu, Teologijos - Filosofijos fakultetu ir Katalikų Mokslo Akademija.

Universitetas savo darbą pradėjo Augštaisiais Kursais Kaune (1920), kur dėstytojais įsijungė ir Pr. Dovydaitis bei St. Šalkauskis. Lietuvos universiteto (1922. 2. 16) garbės profesoriumi buvo pakviestas A. Jakštas, o docentais A. Alekna, L. Bistras, Pr. Dovydaitis, Pr. Kuraitis, A. Maliauskas, Pr. Penkauskas, St. Šalkauskis.

Įvairiuose fakultetuose dirbo visa eilė ateitininkų. Humanitariniam fakultete dėstė A. Ašmantas, L. Dambriūnas, V. Mykolaitis - Putinas, A. Salys, A. Šapoka, A. Vasiliauskas - Vasys. Teisių - Ekonomijos — Vl. Jurgutis, Pr. Padalskis, J. Pažemėnas, A. Tumėnas, Vyt. Valiukevičius ir kt. Gamtos - Matematikos fakultete — P. Gruodis, C. Masaitis, A. Minkevičius, K. Pakštas, C. Pakuckas, A. Puodžiukynas, V. Viliamas. Medicinos — G. Ambroziejūtė, M. Baktys, J. Meškauskas, A. Starkus, Kaz. Valteris, Vac. Tumasonis. Technikos — A. Bistrickas, A. Damušis, J. Gravrogkas, A. Juozapavičius, J. Kuodis.

Vilniaus universitete (nuo 1939) Medicinos fakultetui vadovavo P. Kazlauskas, Miškininkystės — A. Vasiliauskas (Vasaitis). Žemės Ūkio Akademijoje Dotnuvoj profesoriavo Pr. Jucaitis, F. Kemėšis, V. Manelis, Kl. Ruginis, Pr. V. Raulinaitis, B. Vitkus ir kt. Veterinarijos Akademijai vadovavo Kaz. Alminas. Pedagogikos Institute dirbo A. Bendorius, Kl. Ruginis ir kt. Prekybos Institute Klaipėdoje dėstė Gr. Valančius. Pastaraisiais nepriklausomybės metais, ypač vokiečių okupacijos laiku, didžiausią jaunų dėstytojų personalo procentą sudarė ateitininkai.

Teologijos - Filosofijos Fakultetas sudarė atskirą katalikams skirtą mokslų židinį. Filosofijos skyriuje susitelkė stiprios įvairių humanitarinių mokslų jėgos: A. Alekna, L. Bistras, Pr. Dovydaitis, J. Eretas, A. Gylys, Pr. Kuraitis, V. Mykolaitis, K. Pakštas, Pr. Penkauskas, M. Reinys, St. Šalkauskis, vėliau — J. Brazaitis, Pr. Dielininkaitis, J. Grinius, Z. Ivinskis, A. Juška, J. Keliuotis, A. Maceina, Ig. Malėnas, J. Pankauskas, dar vėliau — J. Girnius, S. Sužiedėlis, A. Vaičiulaitis. Šiame fakultete studijavo beveik išimtinai ateitininkai. Iš jų išeidavo gerų mokytojų. Dalis tęsdavo studijas užsieniuose ir grįždavo pasirošę įsijungti į mokslinį darbą.

Fakultetas leido keturis mokslo žurnalus: Atheneum (literatūros — istorijos), Kosmos (gamtos mokslų, geografijos), Logos (filosofijos), ir Soter (religijų istorijos).

Katalikų Mokslo Akademija, įsteigta 1922. X. 22 "mokslui ir krikščioniškai kultūrai ugdyti", pradžioje buvo vadovaujama A. Jakšto, o po jo mirties — St. Šalkauskio. Akademijos pirmasis uždavinys buvo paruošti mokslinių jėgų. Per 10 metų akademija tiek paruošė žmonių, kad buvo įsteigtas katalikų universitetas Kaune, tik tautininkų vyriausybė neleido pradėti paskaitų ir viešai veikti.

Akademija ruošė mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimus Kaune 1933, 1935 ir 1939. Dalyvių sutraukdavo apie 500-600. Suvažiavimų studijos buvo išleistos atskirai (Suvažiavimo Darbai I, II, III). Emigracijoje pirmas suvažiavimas įvyko Romoje 1957.

Akademija buvo užsimojusi išleisti "Lietuvos Žymesnybių Žodyną" (4-5 tomų). Medžiagos telkimui vadovavo J. Eretas; ją tvarkyti padėjo A. Lipniūnas ir St. Yla. Susitarusi su Spaudos Fondu leisti Lietuviškąją Enciklopediją, akademija savo medžiagą perleido Enciklopedijos redakcijai.

Akademinių darbų šiuo metu įvairiuose universitetuose bei kolegijose dirba: JAV — K. Alminas, K. Cirtautas, Kun. V. Cukuras, Vyt. Bieliauskas, V. Juodeika, Pr. Jucaitis, Br. Kasias, A. Klimas, A. Kučas, J. Kuprionis, J. Navickas, Pr. Padalis, K. Pakštas, J. Pikūnas, Kun. A. Rubšys, A. Salys, A. Šešplaukis, A. Šerkšnas, A. Sužiedėlis, A. Trimakas, V. Vardys, R. Zalubas; Kanadoje — A. Paplauskas - Ramūnas, A. Šidlauskaitė; Anglijoje — Kaz. Valteris; Vokeitijoje — A. Maceina; Čilėje — J. Kakarieka, Uragvajuje — J. Venckus SJ, Argentinoje — J. Mačernis; Italijoje — A. Liuima SJ ir P. Rabikauskas SJ.

Ateitininkai yra davę stiprių jėgų istorijos, filosofijos, pedagogikos, lituanistikos mokslams; be to, labai daug ateitininkų sėkmingai dirba medicinos ir technikos srityse.

2. MENO SRITYJE ateitininkai išugdė įvairių talentų. Jie pirmiausia buvo skatinami reikštis moksleivių kuopų sekcijose — literatūros, meno, dramos, tapybos, retorikos, dainos, muzikos. Kiekviena kuopa leido rotatorinius laikraščius, kurie pačių moksleivių buvo prirašomi bei iliustruojami. Be to,

ateitininkai turėjo gausią viešą spaudą, kur ryškesni talentai buvo įvertinami ir skatinami bręsti.

Literatūrai pirmieji ateitininkai davė daugiausia poetų: M. Gustaitis, F. Kirša, V. Mykolaitis - Putinas, M. Vaitkus, A. Žalvarnis - Tilvytis. Iš vėlesnių Ateities augintinių buvo S. Bačinskaitė - Neris, A. Dičpetris, J. Grušas, Juozas ir Ali. Keliuočiai, J. Paukštelis, V. Ramonas, A. Vaičiulaitis. Naujesnių laikų ateitininkų poetų ir beletristų turime Alę Rūtą, Al. Baroną, Ber. Brazdžionį, K. Bradūną, P. Jurkų, P. Karužą, M. Linkevičių, Vyt. Mačernį, Alf. Nyką-Nyliūną, Vl. Proščiūnaiteį, K. Zupką, L. Žitkevičių ir k.

Šatrija buvo specialus ateitininkų literatų - menininkų telkinys, faktiškai meno draugija, pradėta organizuoti 1923. Judrieji pirmūnai buvo J. Petrušaitis, Ig. Skrupskelis, J. Grinius, J. Paukštelis, J. Keliuotis, S. Neris, V. Ramonas ir Ig. Malėnas. Pirmieji draugijos globėjai buvo profesoriai J. Eretas ir V. Mykolaitis. Be literatų, Šatrija telkė muzikos konservatorijos ir dailės mokyklos studentus bei studentes.

Šatrija rengė literatūros vakarus universitete, Ateitininkų rūmuose, provincijos miestuose bei gimnazijose. 1930 išleido literatūros almanachą "Granitą", (red. J. Keliuotis). Garbės nariais buvo A. Jakštas, J. Eretas, St. Šalkauskis.

Ateitininkų chorai buvo organizuojami didesnėse moksleivių kuopose. Antrojo kongreso metu (1925) tie chorai davė savo koncertą Valstybės teatre. Dirigavo muz. A. Vaičiūnas (At '25, jubl. N. 143). Palangos konferencijoje (1927) buvo suruošta pirmoji ateitininkų dainų šventė. Programą išpildė jungtinis ir atskiras Marijampolės ateitininkų chorai. Dirigavo muz. J. Kamaitis ir muz. A. Kačanauskas. Marijampoliškių chore buvo apie 100 asmenų (At '27, N. 10, 426).

Studentų at-kų choras suorganizuotas Kaune 1923 rudenį. Beveik kas semestras choras organizavo koncertus (SK, 38). 1928 choras turėjo 70 narių, jam vadovavo muz. K. Kaveckas. Choras giedodavo per studentų pamaldas Švenč. Sakramento bažnyčioje. 1927 chorui vadovavo kun. Vl. Butvila. Pirmasis šio choro religinis koncertas (berods, iš viso pirmasis Kaune)

buvo 1932. 12. 15 studentų bažnyčioje. Pasitelkęs operos solistus, choras išpildė lietuvių ir kitataučių religines kompozicijas. Chorui vadovavo muz. A. Makačinas (Ž '32, XVI, 486). Bažnytinių koncertų tradiciją choras tęsė ir toliau, bet rinkosi lengviau išpildomus veikalus.

Emigracijoje savo chorą turėjo Chicagos ateitininkai, vadovavo muz. VI. Baltrušaitis. Choras pasireiškė V ateitininkų kongrese 1954 Chicagoje.

Misterijos buvo nauja meno šaka Lietuvoje. Pirmieji ėmėsi ateitininkai. Antrojo kongreso metu 1925 Kaune buvo pastatyta L. Giros "Paparčio žiedas" — alegoriniai vaizdai, parodą lietuvių narsumą, kovas už laisvę ir garbę.

Antroji misterija — Putino "Nuvainikuotoji Vaidilutė" — buvo pastatyta du kartu: ateitininkų konferencijos metu Palangoje (1927) ir Lietuvos nepriklausomybės 10 m. sukakties proga Kaune (1928). Pirmąją pastatymą režisavo L. Gira, antrąją — Valstybės teatro rež. B. Dauguvietis. Šiai misterijai muziką parašė J. Dambrauskas, o ją išpildė jo diriguojamas studentų ateitininkų choras. Putino kūrinys buvo gilios istoriosofinės minties, vaizduojąs ne tiktai Birutės, Kęstučio ir Vytauto likimą, bet pranašaująs ir Lietuvos ateitį.

Trečioji, didelio pasisekimo turėjusi misterija buvo "Amžių Karžygys", parašyta ir režisuota Vyt. Bičiūno. Ji pastatyta III ateitininkų kongreso proga Kaune 1930. Į šį misterinį "regėjimą" sutelkta daug istorinių faktų: Mindaugo krikštas, ginčai dėl karūnos, Žalgirio mūšis. Žemaičių vadavimas ir k. J. Dambrauskas vėl parašė specialią muziką, o V. Sotnikovaitė parengė baletą.

Šių misterijų aktoriai, choristai, šokėjai bei šokėjos buvo ateitininkai. J. Grušas šias misterijas pavadino "ateitininkų menu", nes "galima sakyti, ateitininkai pirmieji pradėjo tokių misterijų organizavimą ir vaidinimą". Kodėl ateitininkai ėmėsi šio scenos žanro? J. Grušas atsako, kad misterija "gal geriausiai tinka retrospektuoti (ižvelgti) lietuvių tautos praeitį ir išreikšti vingiuotai lietuvių tautos likimo valiai" (At '38, N 11, 518-19).

Ateitininkų muzėjus buvo dail. Ant. Tamošaičio idėja. Jis rašė: "Ateitininkai, surankioję iš įvairių Lietuvos vietų muzėjinus likučius, pasiimtų juos globoti. Ši tautos kūrybos medžiaga, dar ir neanalizuota, jau auklėtų jaunimo dvasią ir, be to, turėtume puikų Lietuvos praeities vaizdą. Šalia istorinio, etnografinio, tautodailės ir archeologijos skyrių, būtų galima iliustruoti ir ateitininkų kultūrinis gyvenimas su jų kūryba" (At '28 N 5-6, 264).

Šią idėją Tamošaičiui greičiausia bus įkvėpusios ateitininkų parodos. Pirmoji, plačiu mastu suruoštoji paroda II kongreso metu, apėmė ne tik spaudos ir literatūros darbus, bet ir dailės, rankdarbių, technikos mokinių brėžinius bei planus (At '25, publ. N, 141-142). Tamošaitis buvo vienas iš tos parodos dalyvių ir organizatorių. Antroji, suruošta Palangos konferencijos metu, apėmė daugiau at-kų spaudos (spausdintos ir rotatorinės), literatūros ir mokslo darbus (At '27 N 10, 438).

Muzėjus ta prasme, kaip rašė dail. Tamošaitis, nebuvo faktiškai organizuojamas. At-kų rūmuose buvo sutelkta tik at-kų istorinė ir muzėjinė medžiaga. Ateitininkai, kaip Kaz. Varnelis, A. Mažiulis ir kiti, buvo įsijungę į Kultūros muzėjaus organizuojamas išvykas medžiagai rinkti. K. Varnelis pats buvo bažnytinio meno muzėjaus organizatorius. Be kitko, vienas at-kų dailininkų, J. Kaminskas, Panevėžio kuopos narys, 1923 buvo gavęs dvi premijas lietuviškų metalinių pinigų konkurse (AT '23, N 11, 558).

3. TAUTINĖS KULTŪROS ugdymas ir jos problemų sprendimas ypatingai rūpėjo ateitininkam - akademikam. St. Šalkauskis buvo autorius pirmosios šiuo klausimu studijos "Dviejų pasaulių riboje" (1917, prancūzų kalba). Kiti jo veikalai, kaip "Lietuvių tauta ir jos ugdymas", "Kultūros filosofijos metmenys", "Visuomeninis auklėjimas", buvo skirti mūsų tautos kultūrai brandinti. Tautos filosofijos klausimais rašė Pr. Dovydaitis (1921) ir Pr. Kuraitis (1939). A. Maceina išleido studiją "Tautinis auklėjimas" ir paskelbė kitą studiją "Kultūros sintezė ir lietuviškoji kultūra" (Ž '39).

Lietuviškosios kultūros ugdymo klausimais daug rašė ateitininkų žurnalai: "Židinys", "Naujoji Vaidilutė", "Naujoji Romuva". Pastarasis žurnalas specialiai organizavo tais klausimais diskusijų klubus, o vėliau — lietuviškos kultūros kongresus.

Šis at-kų darbas paryškino bei sustiprino vakarietinių mūsų kultūros charakterį. Jaunoji neateitininkų karta, brendusi Lietuvos mokyklose, kultūriniu atžvilgiu irgi darėsi artimesnė at-kam, jungėsi į ateitininkų spaudos darbą arba jų organizuojamus klubus bei kongresus.

BIBLGR.. *Algimantas*, Ateitininkai ir mokslo pažanga, At '28 N 12. — *Grušas J.*, Ateitininkų menas — misterijos, At '30, N 12. — *Indrys J.*, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, 1) '23, N 1-2. — *Jurkus P.*, Šatrija (At-kų Meno Draugija "Šatrija"), At '52, N 10. — *Keblaitis A.*, Ateitininkų darbų paroda, At '25, jubl. N. *Keliuotis J.*, Kuriamasis veiklumas, At '25, jubl. N. — Lietuvos Universitetas, K '27. — *Tamošaitis A.*, At-kų muzėjaus reikalu, At '28, N 5-6.

S O C I A L I N Ė

Tremtinių globa * Gailestingieji darbai
Darbininku organizavimas * Talka kaimui
Blaivinimas * Socialinis skyrius

Visuomeniškumo principas ateitininkų veikloj buvo taikomas įvairiom formom. Tas formas padiktavo iš dalies gyvenimo reikalavimai, iš dalies laisva iniciatyva, kurią at-kų organizacija visada skatino ir rėmė.

1. TREMTINIŲ GLOBA buvo bene pirmasis socialinis žygis, gražiai pasireiškęs Didžiojo karo metu Rusijoje.

Voroneže 1917 ateitininkai įkūrė Tremtinių Globos kuopą. Kuopos nariai pasidalino miestą ir priemiesčius sritimis ir ėmėsi globoti apleistus tremtinius. A. Matulaitis rašo: "Nebuvo nė vieno namo, nė vieno žmogaus lietuvio, kurio nebūtų aplankę ateitininkai". Ateitininkai nešė tremtiniam knygas ir laikraščius pasiskaityti, iš savo išdo šelpė reikalinguosius, vasaros metu veltui mokė tremtinių vaikus. At-kai turėjo saugotis rusų žandarų, bet savo gražų darbą tęsė (At '20, jubl. N, 124). Iš Voronežo mergaičių "ateitininkų, keletą metų nešiojusių tremtiniam maistą, drabužius, teikusių apšvietą ir paguodą, tenka minėti Mariją Gruzdaitę ir Mariją Rūtaitę" (NV '33, N 7, 315).

Panašiai darė Petrapilio ateitininkai. "Ateitininkės drauge su studentais, rašo A. Maželytė, eidavo sutikti tremtinių stotyse. Maitinimo punktuose dežūruodavo net po 9 valandas per dieną. Ruošė ir padėjo ekspedijuoti karo belaisviams lie-

tuviams siuntinius. Turėjo rajonuose kursus šviesti suaugusiems tremtiniais. Jieškojo fabrikuose ir įmonėse išblaškytų lietuvių. Padėdavo žmonėms rašyti laiškus, nunešdavo jiems laikraščius" (NV '36, N 5-6, 198).

2. GAILESTINGIEJI DARBAI buvo nauja veiklos forma, gražiai išvystyta Kauno studentuose ateitininkuose. Pirmieji šioj srity parodė iniciatyvos eucharistininkai. Jie nesitenkino eucharistiniu pamaldumu, bet ėmėsi darbo, sekdami žodžiais: "Ką padarysite vienam iš vargšų, man padarysite".

Eucharistininkai, pradėję veikti 1923, rinkosi vieną ar kitą labdaros sritį. Pagaliau 1925 buvo sudaryti specialūs būreliai kaliniams lankyti, ligoniams globoti, neturtingoms šeimoms padėti.

Studentų eucharistininkų skyriaus vedėjas 1926 paskelbė N. Vaidilutėje šių būrelių veiklos planą, ragindamas ir moksleives atkes imtis šių darbų. Vaidilutės redakcija prie to pridėjo savo prieraišą: "Labai malonu, kad draugas paskatina, bet ateitininkės nuo 1926 pradžios jau rūpinasi šiais klausimais ir savo kuopelėse steigia gailestingų darbų sekcijas" (NV '26, N 4, 180).

Gailestingų darbų federacija buvo naujas junginys, sudarytas iš eucharistininkų ir kitų labdaros būrelių, veikusių atskirose draugovėse. Tokios draugovės, buvo "Birutė" ir "Giedra", turėjusios savus gailestingųjų darbų būrelius. Visi šie būreliai pagaliau sudarė "Gailestingųjų Darbų Federaciją", kuri rūpinosi lėšų telkimu, jų paskirstymu tarp atskirų būrelių, visų šių vienetų darbo padalinimu.

Lėšoms gauti buvo padaryta keletas rinkliavų katalikų visuomenėje. Šį reikalą noriai rėmė, ypač sendraugiai ateitininkai, aukodami pinigais, rūbais, produktais ir kt. Keletą kartų buvo renkamos aukos daiktais Kauno krautuvėse ir vėlinių dieną Kauno kapinėse. Gauta aukų iš provincijos. Betygalos pavasarininkų kuopa surinko 100 pūdų grūdų, kuriuos GD Federacija iškeitė "Paramoje" į duoną ir išdalino Kauno varguomenei.

GD Federacijos tikslas nebuvo tik medžiaginė parama. Būrelių nariai studijavo varguomenės gyvenimo sąlygas, ugdė savyje vargo žmonių meilę, skleidė artimo meilės idėją studentijoje ir rūpinosi padėti kitoms labdaros organizacijoms.

Kalinių globa buvo vienas šios Federacijos gražiųjų darbų. Kaliniams buvo skaitomos paskaitos, ruošiamos agapės, meno pramogos, išrašomi laikraščiai bei žurnalai, šelpiami materiališkai ir rūpinamasi jų dvasiniais reikalais. Kas sekmadienis 4 eucharistininkų nariai lankydavo kalinius; kiti būreliai (Birutės, Giedros) kviesdavo prelegentus ir parengdavo literatūrinę ar muzikinę programą. Būreliai rūpinosi pakviesti kunigą specialiai konferencijai ar kalinių išpažinčiai. Gražios iniciatyvos pradžioje parodė šios srities vadovai eucharistininkai studentai Valuckaitė, S. Sužiedėlis ir J. Borisas, vėliau visa širdimi dirbo K. Aksomaitytė, vadinama "kalinių motina".

Ši darbo sritis nebuvo lengva: reikėjo kiekvieną kartą gauti kalėjimo administracijos leidimą, susitarti su kalėjimo kapelionu. Kartais būdavo sunkumų, tačiau pasišventimas viską nugalėdavo.

Ligonių globa reiškėsi pirmiausia jų lankymu valdinėse ir privačiose ligoninėse arba neturtingose šeimose. Jau pats aplankymas, pasikalbėjimas, užuojauta buvo savyje gražūs darbai. Bet būrelio nariai pasirūpindavo, ypač neturtingoms šeimoms, pakviesti gydytoją ir parūpinti vaistų. Be kitko, ligoninis buvo paliekama dovanėlė, parūpinamas laikraštis ar knyga pasiskaityti.

ŠEIMŲ lankymas turėjo bene plačiausią dirvą. Kauno priemiesčiuose, o ypač Kauno fortuose, pastaruoju laiku buvo žmonių antplūdis, susikimšimas ir skurdas. Būrelio nariai ėjo ten su maistu, drabužiais, pinigais ir, svarbiausia, atvira širdimi. 1930 buvo įsteigtas "Vargšams biuras". Jo rūpestis, be kitų dalykų, buvo pergabenti senelius ir apleistus vaikus į prieglaudą, o ligonis — į ligonines. Buvo lankomos prieglaudos taip pat ne tuščiomis rankomis. Lankyta ir priemiesčių (vargšų) vaikų darželiai. Atkų gailestingą širdį pajusdavo

žmonės ypač prieš Kalėdas ir Velykas, gaudami specialios paramos.

3. DARBININKŲ ORGANIZAVIMAS buvo vienas iš senų ateitininkų rūpesčių. Šitai buvo daroma Rusijos tremtyje I Didžiojo karo metu. Grįžę iš Rusijos vyresnieji, ypač Vyt. Endziulaitis, ėmėsi atkurti ir sugyventi krikščionių darbininkų veikimą Kaune, anksčiau žinoma Šv. Juozapo krikščionių darbininkų draugijos vardu. Endziulaitis buvo pasirengęs socialinių klausimų srityje, buvo išėjęs stažą, dirbdamas su lietuviais darbininkais Rusijoje. Jis lenkė ir kitus jaunesnius ateitininkus į šią darbo sritį.

Po Endziulaičio mirties nebuvo kito tokio pajėgaus darbininkų vado. Vėliau (1931) ėmė telkti krikščionių darbininkų jaunimą K. Ambrozaitis; jam talkino Baniulis ir kun. K. Rankelė. Jie traukė į šią veiklos sritį ir studentiją. Savu keliu darbininkams leido savaitinį laikraštį "Darbininką" Pr. Dovydaitis, talkinamas studentų ir jaunųjų kunigų. Dovydaitis su J. Katiliumi 1934 įsteigė krikščionių darbininkų profesinę sąjungą ir jai vadovavo ligi nepriklausomybės galo.

Tarp K. Ambrozaičio ir Pr. Dovydaičio veiklos krypčių būta skirtumų. Dr. Kazys Ambrozaitis radikaliau statė socialinius klausimus, buvo lankstesnis metoduose ir priemonėse. Dovydaitis atstovavo ramesnį kelią, labiau atitinkantį krikščionių darbininkų profesinius reikalus. Šiuos du socialinio darbo kelius buvo galima derinti, ir to ėmėsi Pranas Dieilininkaitis, baigęs socialinius mokslus (1933) Prancūzijoje. Jo rūpesčiu, be kitko, dar buvo organizuojama speciali Kauno kiemsargių veiklos šaka. Kiemsargiai buvo gerokai apleisti, blogai atlyginami, o jų šeimos sugrūstos į rūsius. Siekta jų padėti pagerinti, juos pačius suburiant kovai už savo teises.

Šitai keleriopai veiklai talkinti bei ruošti (1930) įsikūrė korporacija *activitas*, kuri taip apibudino savo veiklą: "Gyvename artimam kontakte su darbininkais, ypač miesto juodo darbo jaunimu. Jį šiandien blaško bolševikinės vėtros ir demoralizuoja įvairūs internacionaliniai šūkiai. 'Activitas' pastangom bei iniciatyva skaitomos paskaitos miesto darbininkijai.

Gvildenami darbo žmonių klausimai. Daromi pranešimai apie kitų šalių darbininkijos gyvenimą. Ruošiami vakarai... Darbas eina grynai kultūrine linkme" (SK, 82). *Activitas credo* buvo išreikštas šiais žodžiais: "Gyventi visos lietuvių tautos siekimais, viltim, ilgesiais, ypač Lietuvos darbininkijos rūpesčiais, troškimais, sielvartais... Daugiau socialinio nuoširdumo, daugiau atvirumo, daugiau humaniškos artimo meilės! Neguldėti savęs į nesveiko pesimizmo bei visuomeninės apatijos sarkofagą! Nevirsti negyvenimiškom būtybėm, bekraujėm mumijom!" (SK '32, 81-82).

4. TALKA KAIMUI reikėsi dviem būdais: veikiant kaimo organizacijų centruose bei jų spaudoje ir praktiškai judinant bei padedant vietoje, ypač atostogų metu.

Centruose ateitininkai bei ateitininkės dirbo visoms kaimo organizacijoms. Jie praktiškai vairavo Katalikų Moterų Draugiją, Vyrų Sąjungą, Pavasario Sąjungą, dirbo Katalikų Veikimo Centre. Vienas kitas iš jų, ypač reikalų vedėjai, buvo šiek tiek apmokomi, kitų darbas buvo savanoriškas. Daug iš jų nesitenkino biuriniu centro darbu, bet važinėjo instruktuoti ar atstovauti centrų provincijos suvažiavimuose. Prie šių organizacijų leidžiami laikraščiai *Moteris*, *Pavasaris*, *Liepsnos*, *Mūsų Laikraštis* ir kiti buvo taip pat redaguojami beveik išimtinai ateitininkų bei ateitininkių. Šiaip ateitininkai, be savosios spaudos, 1930 redagavo ir daugiausiai bendradarbiavo 23 žurnaluos bei laikraščiuos (At '30, N 11, 507).

Vietovėse atostogų metu ateitininkai talkino kaip paskaitininkai, kongresėlių organizatoriai, vakarų rengėjai, kuopų instruktoriai, vadų kursų lektoriai, ekskursijų po kraštą vadovai. Nenuostabu, kad daugis dalykų, kurie pirmiausia gimdavo ateitininkuose, pvz., eucharistinis sąjūdis, labdaros darbai, krašto blaivinimas, — būdavo permetami į kaimo sąjūdžius.

Šiuo savo darbu ateitininkai moksleiviai ir studentai stipriai pakėlė kultūrinį ir socialinį kaimo lygį. Ateitininkai buvo tiltas tarp inteligentinės tautos kultūros ir liaudinės, tarp miesto ir kaimo.

5. BLAIVYBĖ nuo vysk. M. Valančiaus laikų nebuvo užmiršta nei užmesta. Kat. Blaivybės Draugija atsigavo tuoj po spaudos atgavimo. Ji dirbo savo darbą per parapijas ir jose veikiančius skyrius. Skyrių kadrus sudarė vidurinio amžiaus kaimiečiai.

Ateitininkai, pradėję savo tarpe *abstinentinį sąjūdį*, liejosi į krašto blaivinimą naujomis, inteligentiškomis jėgomis. Niekas negalėjo taip gerai suprasti, kiek alkoholizmas neša žalos mūsų tautos gyvybei ir kultūrai, kiek šie jauni žmonės.

Moksleiviuose abstinentų sekcijos pradėjo kurtis tuoj po I Didžiojo karo. 1926 abstinentų moksleivių sekcijose buvo 2,000 narių.

Studentai savo sekciją įkūrė 1922. Pirmasis organizatorius buvo A. Tylenis, vėliau gimnazijos direktorius. 1925 sekcija pasivadino Abstinentų korporacija. Korporacijos nariai ruošė straipsnius spaudai, vertė priešalkoholines brošiūras (paruošta jų keliolika), leido žurnalą "Santūra" (teišėjo du stambesni sąsiuviniai), padėjo Blaivybės Draugijai pravesti kasmetines blaivybės savaites, važinėjo paskaitom po provinciją ir pravedinėjo priešalkoholinius kursus gimnazijose. Korporacija turėjo 1,000 tomų knygyną. Du korporacijos atstovai įeidavo į Blaivybės Draugijos valdybą, o tretysis buvo apmokamas draugijos instruktorius.

6. SOCIALINIS SKYRIUS buvo speciali Studentų Sąjungos žinyba, veikianti prie centrinės valdybos. Toks specialus skyrius buvo sudarytas Vokietijoje, vadovaujamas J. Šeškevičiaus. Skyrius rūpinosi gauti paramos iš Amerikos lietuvių katalikų padėti studentams maistu, apdaru ir pinigais. 1953 toks skyrius buvo atkurtas JAV valstybėse prie SAS centro ir jam vadovauti pavesta Zig. Kungiui. Skyriaus rūpesčiu bei prašymu atskiros SAS draugovės siuntė Kalėdų ir Velykų proga paramą pinigais arba siuntiniais savo kolegoms Vokietijoje. Skyrius rūpinosi sudaryti minimalines sąlygas pastoviai šelptinųjų paramai, taip pat padėjo gauti emigracines garantijas norintiems atvykti į JAV. Euro-

pos ateitininkų stovyklai socialinis skyrius pravedė 1 dolerio vajų.

BIBLGR. Gailestingųjų Darbų Federacija, SK '32, 87-88. — Socialinis eucharistininkų veikimas, NV '26, N 4. — Švaistra J., Ateitininkai ir varguomene, At '25, N 7-8. — Žalalis K., Socialinių enciklikų sukaktis ir at-kai, At '51, N 3.

S P O R T I N Ė

MAS sporto sekcijos * SAS klubai
LGS Federacija * Olimpiados

Ateitininkai dėl savo kitokios organizacinės paskirties, rodos, neturėjo domėtis sportu. Faktiškai jie buvo vieni iš pirmųjų sportinio sąjūdžio organizatorių Lietuvoje. Iš trijų Lietuvos sporto pionierių — Karolio Dineikos, prof. J. Ereto ir karin. Stepono Dariaus (vėliau transatlantinio lakūno) — pirmieji du buvo suaugę su ateitininkais ir nuo jų pradėjo savo sportinę veiklą.

1. MAS sporto sekcijų pirmoji užuomazga padaryta 1916. Tada Petrapilyje baigė fizinės kultūros studijas Karolis Dineika. Jis sudarė iš at-kų būrelius sportinėms problemoms svarstyti, o sekmadieniais atlikinėti bendras mankštas. "Ateitininkų iniciatyva, rašo pats K. Dineika, 1917 Vyricoje (vasarvietėje prie Petrapilio) susikūrė gimnastikos ir sporto ratelis, kurio tikslas buvo tęsti Petrapilyje pradėtą darbą. Narių skaičius pasiekė 40-50. Futbolininkų buvo trys komandos". Jos žaidynėse su kitomis senomis vietinėmis (rusų) komandomis laimėjo beveik pirmą vietą (At '20, jubl. N. 152-155).

Tas pats Karolis Dineika 1920 Ateityje skatino išplėsti tarp ateitininkų sportinį sąjūdį, kuris buvo pradėtas Petrapilyje.

Bene pirmoji sporto sekcija Lietuvoje įsikūrė 1919-20 Marijampolės at-kų kuopoje (At '20, jubl. N. 146). Antrojo kongreso metu 1925 ateitininkai surengė savo sportinius pasirodymus: dalyvavo 2 Marijampolės vienetai, 1 Rokiškio, 1 Šiau-

lių ir 1 Kauno. Sporto pratimams vadovavo J. Kudirka. Ateitis ta proga apgailestavo, kad daugelis sporto klubų šion šventėn neatvyko, nors šiaip uoliai dalyvavo visuose pavasarininkų ruošiamuose kongresuose (At '25, juhl. N, 144).

Pravestoji ateitininkų anketa (1926) pateikia 718 sporto sekcijos narių, neskaitant dalyvaujančių LGSF klubuose. (At '26, N 7-8, 382). Moksleivių sporto sekcijos bei sporto klubai 1926 veikė 25-se ateitininkų kuopose.

2. SAS sporto klubai išsivystė iš kūno kultūros sekcijos, įkurtos 1922 Kaune. Vėliau sekcija pasivadino *Achilo* klubu, kuriame pradžioje veikė berniukai ir mergaitės kartu.

Darbingiausį savo veikimo metų Achilas laiko 1928, kada laimėjo Kauno miesto lengvosios atletikos pirmenybes. Iš labiausiai užgrūdintų Achilo atletų buvo V. Ražaitis, atstovavęs Lietuvą 1928 Amsterdamo (Olandijoje) olimpijadoje.

Gražinos klubui pradžioj vadovavo O. Narušytė, o klubo instruktorė buvo K. Steponaitytė (Marijošienė). 1932 klubas turėjo virš 30 narių.

Vėliau į sportinę veiklą įsijungė ir *Giedros* korporacija. Giedrininkės buvo sudariusios pajėgią moterų krepšinio komandą (At '51, N 3, 118).

3. LGS Federacija buvo atskira jungtinė katalikiškų sporto vienetų organizacija, įkurta 1922 metais dviejų Lietuvos sporto pradininkų — J. Ereto ir Karolio Dineikos. Pilnas jos vardas buvo Lietuvos Gimnastikos ir Sporto Federacija. Šiai federacijai priklausė visos ateitininkų moksleivių sporto sekcijos, studentų klubai. Pavasario sąjungos sporto rateliai ir atskiri LGSF klubai. Šie atskirieji LGSF klubai sparčiai plėtėsi: 1924 jų buvo per 40. Po dviejų metų (1926) federacija turėjo 60 klubų su 5,000 narių. Tais metais buvo pravestos lengvosios atletikos pirmenybės, kuriose dalyvavo per 200 aktyvių atletų. Didžiosios varžybos vyko tarp Šiaulių *Sakalaičių* ir Marijampolės *Aro*. 1927 Lietuvos lengvosios atletikos pirmenybėse Klaipėdoje LGSF nugalėjo vokiečių sportininkus' ir atsiėmė pereinamąsias dovanas. Klaipėdos vokiečių sporto klubai niekad daugiau neįveikė lie-

tuvių. 1928 LGSF laimėjo Lietuvos krepšinio ir lengvosios atletikos pirmenybes.

Po moksleivių veiklos suspendavimo gimnazijose, LGS Federacijos veikla susiaurėjo iš 60 klubų į keletą. Tačiau ir tada, ypač Kaune, LGSF reiškėsi dar gana stipriai.

Ilgametis LGSF pirmininkas A. Keturakis rašo apie šios federacijos sportinius laimėjimus: "LGSF buvo keturis kartus iš eilės Lietuvos ledo rutulio nugalėtojas. 1938 LGSF buvo Lietuvos futbolo vice-meisteriu, o 1939 — Lietuvos meisteriu. 1937 ši federacija laimėjo I tautinės olimpiados sidabro medalį, o daugybė ateitininkų, dalyvavusių olimpiadoje, laimėjo puikių dovanų. Įvedus gimnazijose platesnes sporto varžybas, atsirado pajėgių ateitininkų, kurie vėliau stiprino LGSF eiles.

Paskutiniais nepriklausomybės metais LGSF vėl turėjo 12 klubų. Įvykęs pavasarininkų kongresas Kaune sutraukė 3,000 sportininkų (At '51, N 3, 118).

4. OLIMPIADOS. Pirmoji LGSF olimpiada buvo surengta 1924 metais Šiauliuose per pavasarininkų kongresą. Dalyvavo 8,000 organizuotų sportininkų. Ši olimpiada buvo pavadinta Vilniaus olimpiados vardu — prisimenant lenkų okupuotą sostinę. LGSF ruošė savo sporto šventes ir rajoninėse pavasarininkų šventėse — kongresėliuose.

Pirmoji ateitininkų sporto olimpiada buvo suruošta 1927 Palangos konferencijos metu. Jai vadovavo J. Eretas ir K. Dineika. Olimpiada buvo pradėta liepos 16, dalyvaujant per 200 sportininkų. Tą dieną buvo atliekami bėgimai, šuoliai, žaidimai, mėtymai. Iškilmingoji olimpiados dalis buvo liepos 17

— sekmadienį. Buvo estafetinis bėgimas per miestą; bėgo 5 komandos po 5 žmones. Bėgime dalyvavo Panevėžio, Marijampolės, Kybartų, Šiaulių ir Utenos atkų sportininkai. (Laimėjo marijampoliečiai). Iškilmingasis momentas buvo Kurhauzo parke. Pirmiausia 250 sportininkų atliko bendrą mankštą. Po to buvo bendroji mergaičių mankšta (plastika), o toliau — bėgimai, mėtymai, šuoliai, žaidimai, komiškas sportas. Olimpiadą stebėjo 1,000 žiūrovų. Dovanas parūpino: grafas Tiš-

kevičius, Amerikos konsulas, dr. L. Bistras, Bizauskų šeima, kun. M. Krupavičius ir kiti (At '27, N 10, 430-31).

Trečiojo kongreso metu (1930) įvyko didelės ateitininkų sporto rungtynės. Sportininkų eilėse buvo Lietuvos meisterio vardą laimėjusių: A. Akelaitis, Bielskus, J. Kudirka, S. Šačkus, J. Vabalas ir kiti. Po šių rungtynių buvęs at-kų sporto priešas A. Jakštas-Dambrauskas, sužavėtas, atėjo prie atletų ir juos pasveikino. Jakštui kapituliavus, atrodė, kad daugiau niekas nebekels balso, jog ateitininkams nereikalingas sportas.

BIBLGR. *Barzdukas* St., Pirmoji ateitininkų olimpiada, At '27, N 10. — *Keturakis* A., Ateitininkijos vaidmuo Lietuvos sporto gyvenime, At '51, N 2, 3. — At-kų sportas II kongreso metu, At '25, jubil. N. *Linkuvos Dėdė* (K. Dineika), Šis tas iš Petrapilio ateitininkų organizacinės darbuotės ištrėmimo metu, At '20, jubl. N. — SAS sporto klubai Gražina ir Achilas, SK "32.

Lietuvos Gimnastikos ir Sporto Federacija (A. Kt.). LE. XVI, 120-21. — Moksleivių at-kų sporto sekcijų statutas ir reguliamas, At '27, N 11.

V I I

S P A U D A

ŽURNALAI * LAIKRAŠTĖLIAI * BIULE-
TENIAI * PROGRAMINĖ MEDŽIAGA
* LEIDINIAI * LEIDYKLOS

Ateitininkų spauda glaudžiai susieta su sąjūdžio kilme ir organizacijos raida. Pagrindinė ateitininkų spauda buvo ir tebėra žurnalai, antrinė — laikraščiai, biuleteniai, leidiniai. Viena ir antra šakojosi pagal organizacinę sąrangą ir amžiaus, išsilavinimo, lyties skirtumus. Dėl laiko ir vietos pakaitų, ateitininkų spauda išgyveno įvairius išsiskleidimo tarpsnius.

Šiame skyriuje kalbama apie ateitininkų žurnalus, laikraščius, biuletenius, programinę medžiagą, leidinius ir leidklas.

Ž U R N A L A I

Bendriniai * Vyrų-mergaičių

Jaunesniųjų * Vyresniųjų

Sendraugių

Periodinė ateitininkų spauda šakojasi žurnalais ir laikraščiais. Laikraščiai pradėta leisti anksčiau už žurnalus. Pirmieji tarnavo kuopų reikalams, pastarieji — bendriniais, sąjunginiams. Laikraščiai buvo redaguojami ir prirašomi pačių moksleivių, žurnalai — studentų ir sendraugių. Žurnalų būta įvairių apimtimi ir paskirtimi.

1. BENDRINIAI. Pirmuoju bendriniu žurnalu pradėta rūpintis jau 1909 Louvaine veikusios studentų valdybos. Kitais metais žurnalo reikalas kartu su valdybos pareigomis buvo perduotas maskviškiams studentams. Žurnalo projektą parengė Kievo studentas medikas Vacl. Tiškus. Jis ir fribourgiškiai norėjo jį leisti *Vilties* priedu Vilniuje, o Dovydaitis ir luvainiškiai — *Draugijos* priedu Kaune. Dovydaitis susitarė su *Draugijos* redaktoriumi A. Jakštu, kuris 1910 pradžioje jį ieškojo žmogaus jaunimo priedui redaguoti (At '55, N 9, 195). Susitarimas buvo padarytas 1910 rudenį, bet parengiamasis darbas užtruko ligi kitų metų pradžios. Galutinai naujas žurnalas išėjo 1911 vasario mėnesį prie 50-to *Draugijos* numerio. Žurnalo vardas *Ateitis* buvo paimtas iš K. Bizausko redaguoto rankraštinio laikraščio Kauno moksleiviams (At '35, N 12, 534). Ateitį platinti ir ekspedijuoti ėmėsi Kauno moksleiviai. Administracija veikė Maironio namuose. Ateities leista 1.000 egzempliorių. Pirmasis viršelį buvo pieštas El. Draugelio.

Nuo 1913 Ateitis atsipalaidavo nuo Draugijos ir tapo savarankišku žurnalui. Ligi 1915 ją redagavo Pr. Dovydaitis ir EI. Draugelis, o nuo 1916 ligi 1918 pabaigos A. Jakštas. Šalia Ateities, leidžiamos Lietuvoj, ateitininkai 1916-18 leido *Ateities Spindulius* Rusijos tremtyje esantiems nariams. Pradžioj Ateities Spinduliai leista Petrapilyje, paskui perkelta į Voronežą. Redagavo Liudas Noreika ir komisija; išleista viso 20 numerių.

2. SPECIALIZACIJA at-kų spaudoj pasireiškė nuo 1921, kai mergaitėm buvo įsteigtas atskiras žurnalas — *Naujoji Vaidilutė*.

Ateitis ėjo 29 metus (ligi 1940) be pertraukos. Per tą laiką išleista 330 numerių, apimančių virš 11 tūkstančių puslapių. Po Jakšto Ateitį redagavo 15 redaktorių: St. Dabušis, L. Bistras, J. Mačiulis, J. Grinius, A. Januškevičius, J. Brazaitis, A. Vaičiulaitis, A. Maceina, K. Bauba (2 kartu), A. Gražiūnas, J. Mikulavičius, K. Zupka, K. Bradūnas, Br. Krivickas ir E. Matusevičius. Bolševikams okupavus Lietuvą 1940 birželio 15, Ateitis buvo uždaryta. Po 6 metų pertraukos ji vėl atgaivinta 1946. XII. 1 Vokietijoje. Atgaivinta kaip *Naujojo Gyvenimo* priedas Muenchene. Nuo antro numerio atsistojo ant savų kojų; leido MAS centras Wuerzburgė. Į JAV Ateitis buvo perkelta 1950 metais ir ligi šiol leidžiama Brooklyne. Atgaivintos Ateities redaktoriai buvo Vyt. Žvirzdys - Vardys, P. Jurkus (3 atvejais), K. Ambrozaitis, A. Pocius, J. Baužinskas, kun. J. Petrėnas.

Moksleivių ateitininkų žurnalą — *Naująją Vaidilutę* įkūrė ir pradžioj redagavo Pr. Dovydaitis. Ligi 1930 žurnalas buvo redaguojamas J. Laurinavičiūtės, P. Orintaitės, St. Ladygienės. Nuo 1930 ateitininkų spauda dar kartą persitvarkė pagal amžių ir išsilavinimą. Atsirado žurnalai jaunesniems ir vyresniems moksleiviams, studentams ir sendraugiams.

3. JAUNESNIŲJŲ ateitininkų ir to amžiaus (ligi IV klasės) moksleivių reikalams nuo 1929 pabaigos pradėta leisti *Ateities Spinduliai*. Vardas buvo paimtas iš Rusijoje leisto ateitininkų žurnalo, bet linkmė visai nauja. Leido MAS, o pasirašė J.

Keliuotis. Ligi 1932 šį žurnalą redagavo pats J. Keliuotis, pas-
kui ligi 1940 — Bern. Brazdžionis. Išleista virš 90 numerių.

Jaunesnėms moksleivėms nuo 1937 buvo leidžiama *Rim-
ties Valandėlė*, kurią redagavo A. Čeilytė - Žagrakalienė Za-
rasuose. Išleista apie 25 numeriai.

Abu žurnalai buvo mėnesiniai, iliustruoti ir pritaikyti to
amžiaus berniukų ir mergaičių reikalams.

4. VYRESNIŲJŲ moksleivių reikalams nuo 1930 buvo
pertvarkyta ir pritaikyta *Ateitis*. Nuo to laiko ji išaugo plačiau-
siai skaitomu visų moksleivių žurnalu. (1937 prenumerata pa-
didėjo 40%). Didžioji dalis bendradarbių buvo patys mokslei-
viai, iš kurių išaugo gabių žurnalistų ir beletristų.

Židinio ir Naujosios Vaidilutės faksimilės

Vyresniųjų moksleivių mergaičių žurnalo nebuvo. Iš da-
lies jos naudojosi persitvarkiusia *Naująja Vaidilute*. Nuo 1937
pati *Ateitis* įsivedė specialų *Mergaičių Ateities skyrį*.

5. STUDENTAI 1924 įsteigė *Židinio* žurnalą, bet greit per-
leido į sendraugių rankas. Jų reikalams *Židiny*s turėjo *Aka-
deminį Skyrį*, Studentės glaudėsi prie Naujosios Vaidilutės.

Studentų Žodis pasirodė 1931 ir buvo leidžiamas kartą
per metus ligi 1936. Nuo 1937 balandžio SAS leido iliustruotas,
dvisavaitines *Studentų Dienas*, skirtas platesniems studentų
reikalams. Užsienių ir Pax Romana organizacijų informacijai
laikraštis įsivedė vedamuosius ir kroniką vokiečių, anglų ir

prancūzų kalbomis. Studentų Dienas įkūrė ir redagavo P. Rinkūnas. Nuo 1946 Studentų Dienos buvo atkurtos Tuebingene; redagavo St. Selenas, išleisdamas rotatoriumi keletą numerių (At '47, N 1.). Nuo 1947 jos perkeltos į Muencheną; čia redagavo Sig. Nenortas, išleidęs tris numerius ir 1948 vieną sudėtinį.

6. SENDRAUGIAMS ir inteligentinei visuomenei ligi 1940 buvo leidžiamas mėnesinis *Židinys*, skirtas literatūrai, mokslui, visuomeniniam ir akademiniam gyvenimui. Žurnalas sutelkė gausias bendradarbių jėgas ir išaugo į europinio lygio panašius žurnalus. Židinio redaktoriais buvo: V. Mykolaitis - Putinas, St. Šalkauskis, Ig. Skrupskelis, J. Mantvydas, K. Bauba. Tremtyje Židinio tęsiniu 1946 įkurti *Aidai*, kurie į JAV perkelti 1950.

Moterims ateitininkėms ir šiaip inteligentėms nuo 1930 pritaikyta Naujoji Vaidilutė. Šį žurnalą po reformos redagavo A. Maželytė, R. Petronienė, J. Drungaitė, J. Lapšienė, Iz. Blauzdžiūnaitė ir O. Gaigalaitė - Beleckienė.

BIBLGR. Bauba K., Ateities 250 numeris, At '33, N. 8. — Dovydaitis Pr., Ateitis ir ateitininkai, At '35, N 12. — Draugelis EL., At-kų sąjūdis (kas pirmasis Ateities redaktorius), At '60., N 3. — Jakštas A., Ateities praeitį prisimenant, At 31, N 3-4. — Matusas J., Naujoji Vaidilutė, At '21, N 6-7. — Vaitkus M., Pirmosios Ateities gimdytojai, At '55, N 9. Zubka K., Ateities 25-rių metų literatūra, At '36, N 4. — Kaip plinta ateitininkų spauda, At '31, N 2.

L A I K R A Š T Ė L I A I

Užuomazga * Rusijoje * Lietuvoj
Vokietijoje * Amerikoje

Rankraštinė moksleivių spauda davė progos išsiskleisti kūrybinei jaunųjų iniciatyvai; be to, ji ugdė kalbos ir stiliaus kultūrą. Ateitininkų laikraščiai buvo "literatūros ir kalbos pamokų tęsinys ir papildymas" (At '30, N 11, 507). Iš tų laikraščių redaktorių ir bendradarbių išaugo visa eilė kūrybinių talentų ir spaudos darbininkų.

1. UŽUOMAZGA. Kauno moksleiviai 1910 rugsėjo mėn. pradėjo leisti rankraštinę *Ateitį*. Laikraščelio "sumanytoju ir redaktoriumi buvo Kazys Bizauskas, šeštos klasės gimnazistas. Laikraščelis buvo mažas, rašytas ranka per kalkinį popierį, kad būtų daugiau egzempliorių" (Drg. '55. V. 5). Laikraščelio bendradarbiai buvo moksleivių kuopelės nariai (viso 25), kurių pirmininkas buvo tas pats K. Bizauskas. Jis su kun. P. Dogeliu, kuopelės globėju, parinko ir laikraščelio vardą. Šis vardas buvo perduotas ir spausdinamai Ateičiai. Po to rankraštinė Ateitis pasivadino *Mūsų Ateitimi*. Šios išėjo viso 6 numeriai. Ji buvo ne tik rankomis perrašoma, bet per rankas slapta ir platinama.

Apie kitų vietovių to laiko (ligi I did. karo) rankraštinius laikraščelius žinome tiek, kad Vilniuje, ligi vokiečiams ateinant, ėjo "Rūtelė", kurią redagavo Faustas Kirša (At '19, N 6-7, 181); Marijampolėje 1914 pradėta ir, ligi gimnaziją išskeliant (dėl karo), išleista "du numeriai rankraštinio laikraščelio" (At '20, jubl. N, 115).

2. RUSIJOS tremtyje pirmąją laikraštėlį išleido Voronežo gimnazijų moksleiviai. Čia 1915 pradžioje susikūrė Ateitininkų Taryba, kuri apjungė 20 vietinių kuopelių, viso apie 500 moksleivių. Jiems buvo leidžiamas *Inkaras*. Voronežo jaunesniųjų kankiečių kuopelėms Jurgis Krasnickas leido ir redagavo *Jaunuolių Kankles*. Petrapilio moksleiviai 1916 pradžioj ėmėsi redaguoti *Audrai Ištikus*. Šis "laikraštėlis iš karto buvo silpnokas, bet ilgainiui žymiai pagerėjo" (At '20, jubl. N, 126). Sorocinuose, kur buvo susitelkę Veiverių mokytojų seminarijos mokiniai, leista *Trumpinėliai*. Jų išėjo nedaugiau 5 numerių. Bogorodicke buvę Dotnuvos vidurinės Žemės Ūkio mokyklos mokiniai leido *Mūsų Varpelius*, "kurių išėjo gana daug numerių, bet, deja, visi liko Rusijoje. Visi ateitininkų referatai ir raštai būdavo dedami Mūsų Varpeliuose" (Tnp. 136). Maskvoje moksleiviai turėjo korespondentų būrelį, bet savo laikraštėlio neleido. Tada jau buvo pradėta leisti spausdinami Ateities Spinduliai.

3. LIETUVOJ "beveik visos vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų kuopos leido laikraštėlius įvairiais vardais" (At '21, N 8-9, 203). Tuo metu (1921) iš viso buvo 36 kuopos. MAS C Valdybai 1921 pabaigoj buvo prisiūsta paminėti 25 kuopų laikraštėliai (At '21, N 10-12, 300). II kongreso metu 1925 spaudos parodoje "ant stalų buvo įvairių, gražių šapirografuotų laikraštėlių, mūsų kuopų skruzdžių kruopštumu pagamintų" (At '25 jubl. N, 141). Reorganizacinės konferencijos spaudos parodoj Palangoje buvo "kelios dešimtys laikraštėlių komplektų — gražiais meniškais viršeliais, jaunu turiniu, skambiais jaunatvės gyvybę reiškiančiais vardais. Tai graži medžiaga atkū gyvenimo alsavimui pavaizduoti" (At '27, N 10, 439). III Kongreso (1930) spaudos parodoj Kaune moksleivių išleistų "šapirografuotų ir ranka rašytų laikraštėlių buvo išstatyta daugiau kaip 146" (At '30, N 11, 507). Laikraštėliai leista įvairios paskirties — pirmiausia pagal amžių.

JAUNESNIESIEMS moksleiviams, iš Rusijos tremties parvežtu pavyzdžiu, leista atskiri laikraštėliai. Pradžioj jaunesnieji buvo or-

ganizuojami į kankliečių, kitur žiediečių (Žiedai) kuopeles, paskui stačiai į jaunesniųjų ateitininkų.

Marijampolės kankliečiai (1919) leido Jaunųjų Kankles, 1920-22 Skambančias Stygas. Šakių kankliečiai turėjo Kankles, o nuo 1922 persitvarkė į jaun. ateitininkus ir leido Vieversėlį. Ukmergės jaunieji (pradžioj kanklininkų vardu) 1921-22 leido Kankles, o Naumiesčio (Šakių ap.) 1921 Skambančias Stygas. Lazdijų jaunieji dzūkai savo laikraštėli 1921 pavadino Dzūkeliu Kanklėmis, o Pilviškių (1921) — Naujaja Styga. Tais laikais pačios kanklės buvo magiškas žodis, primenąs vaidilų dainas, palydimas šio instrumento.

Kitų gimnazijų ar progimnazijų moksleiviai nebuvo taip romantiški. Prienų leidinys 1920-21 vadinosi Mūsų Draugas, Ramygalos (1920) Žvaigždutė, Šeduvos (1921) Ateitininkų Žiedai, Kupiškio (1921) Pirmieji Žingsniai ir Švyturėlis, Zarasų (1922) Jaunas Diegas (atseit — Daigas), Biržų (1920-22) Inkarelis. Telšiškiai 1922 leido juokų laikraštėlį Karklyno Lepšis, mažeikiečiai 1921 nutarė leisti ir pasiskelbė spaudoj, bet nepranešė vardo.

Žinios čia pateiktos tik iš pirmųjų trijų laisvų veiklos metų. Vėliau kūrėsi nauji ir buvo leidžiami senieji laikraštėliai. Sakysim, Šiaulių Ateities Spindulėlis ėjo ligi 1927.

VYRESNIESIEMS buvo lengviau, nes šio darbo jie buvo pramokę Rusijos tremtyje. 1919 pasirodė šiauliškių Ateities Žiedai (red. J. Grinius), marijampoliškių Ateities Aidai, Kauno “Saulės” mokytojų kursantų Mūsų Žiedai, Skuodo — Sielos Žiedai. 1920 pradėta leisti: Linkuvoj Atžala, Biržuose Daigas, Vilkaviškyje Ateities Žiedai, Alytuje Tikrasis Kelias, Rokiškyje Bakužės Viltis, Panevėžyje Mūsų Vairas, Telšiuose Džiugo Ainis. Išskyrus pastarąjį, kiti laikraštėliai tęsė savo darbą toliau. Šalia jų, 1921 išdygo nauji dailigai: Šakiuose Minčių Vainikas, Šeduvoj Ateitininkų Žiedas. Ukmergėje Spinduliai (red. J. Danyla), Lazdijuose Ateities Spinduliai.

Kasmet tvirtėjo ar naujai kūrėsi kuopos ir steigė savus laikraštėlius. 1923, be kitų pasirodė du Kauno atkų periodiniai leidiniai: Profesinės mokytojų seminarijos mokinių Daigas ir Pavasario suaugusiųjų gimnazijos Ateities Aušra. Ateitis rašė, kad 1925 MAS Centro Valdyba gavusi iš keleto kuopų laikraštėlius: Seinų Ateities Spindulius, Šiaulių Ateities Žiedus, Rietavo Pirmuosius Žiedus, Šakių Židinį su tautosakos priedu, Utenos Pirmuosius Žiedus (At '26, N 1, 60-62). Joniškio kuopa 1926 pradėjo leisti Ateitininkų Idėjas. 1928 minimi dar šie: Telšiuose Mūsų Takai, Tauragėje Gyvenimo Žiedas, Panevėžyje Lyra, o Marijampolėj, šalia Ateities Aidų, marijonų gimnazijoje ėjo Jaunystės Žiedai (At '28, N 4, 213-15).

KITI LAIKRAŠTĖLIAI buvo dar labiau specializuoti. Mergaitės Marijampolėj leido Pirmąsias Gėles, Šakiuose Sesutę. Abstinentai Šiauliuose Alfą (red. Butrimavičius), Alytuje (1925) Abstinentu Takus. Eucharistininkai Šiauliuose leido (1928) Ateities Ryką (red. P. Sirūnas), Kaišedoryje (1926) Pirmuosius Spindulius, Kaune (1923) Sielos Liepsneles (red. S. Sužiedėlis). Nebuvo užmirštas ir humoras. Jam skirti specialūs laikraščiai: Lazdijuose Vicinis ir Bučius, Šiauliuose Žiogas, Šakiuose Papliauška (1923). Iš atskiru didesnio užsimojimo leidiniu minėtini Zarasų Kūrybos Pradai.

Nuo 1930, uždraudus moksleiviams atkams tęsti savo veiklą mokyklose, sumažėjo ir laikraščiai. Dar 1933 išėjo: Kražių Jaunystės Aidai, Kauno "Pavasario" komercinės mokyklos Tarp Uolų, Kauno "Saulės" mokytojų seminarijos periodinė Pašvaistė (At '33, N 5, 257). 1934 leista nepažymėtos atkų kuopos periodinis Naujas Kelias (At '35 N 2, 124).

4. VOKIETIJOS, atgaivinus MAS veikimą, savus laikraščius leido šios kuopos: Hanau *Spindulius* (viso 8 nr-ius), Scheinfeldo *Ateities Kelio*, Gross Hesepe's *Jaunystės Kelio* (sieninis), Diepholzo — vardas nežinomas.

Naujas tremties reiškinys buvo rajoniniai moksleivių laikraščiai. Anglų zonos rajonas Hamburge leido *Jaunystės Aidą* (red. J. V. Narbutas), amerikiečių zonos I rajonas Augsburgėje *Spindulius* (red. A. Kasiulaitis), II rajonas Eichstaette *Mūsų Žygis*, III rajonas Hanau *Ateities Spinduliai* (red. A. Baužinskaitė).

Visi šie laikraščiai pradėti leisti nuo 1947 pradžios. Kai kurie ėjo ligi 1949. Šalia jų, moksleiviai savo stovyklose bei kursuose dar leido "dienraštinius" juokų laikraščius. Panašius leido ir studentai. Iš SAS draugovių laikraščių žinomas tik Freiburgo i. Br. *Tremties Kryžkeliuose*.

Vokietijoje likę sendraugiai nuo 1957 rudens pradėjo leisti *Mūsų Žinias* (red. kun. dr. J. Aviža), 1959 pakeistas į *Ateitininką* (red. kun. K. Senkus); SAS reikalams nuo 1959 *Ateitin* (red. kun. Br. Liubinas).

5. AMERIKOJ Chicago jaunesnieji, sudarę 9 kuopas, 1955-6 leido ofsetu *Jaunas Mintis*; laikraščį globojo kun. P. Gedvilą. New Yorko moksleivių kuopa 1957 leido mėnesinį *Jaunystės Kelio*, kurį redagavo trys moksleiviai: G. Naujokai-

tis, E. Adomaitis ir E. Remėza. Kanadoje Toronto kuopa nuo 1958 leido *Pirmyn, Jaunime*; redagavo A. Kuolaitė. Nuo 1959 pradžios SAS draugovė Chicagoje leidžia ofsetinį iliustruotą mėnesinį *Sūkurį* (red. G. Griškėnaitė). Brazilijoje prie "Mūsų Lietuvos" nuo 1957 leidžiamas priedas *Jaunystės Aidas*.

BIBLGR. *Ginteris A.*, Medžiaga at-kų istorijai (iš P. Dirčio atsiminimų) Drg. '55. V. 5. — *Kirša F.*, Iš Vilniaus moksleivių (at-kų) gyvenimo, At '19, N 6-7. — *Nauji raštai*, At '21, N 10-12. — *T. J.*, Mūsų laikraščiai, At '26, N 1. — *Zareckas S.*, Mūsų spaudos paroda, At '30, N 2-3. — *Žydrūnas J.*, Jaunųjų kūrybos diegai, At '28, N 4. — *Žirgulys A.*, At-kų spaudos paroda, At '30, N 11.

B I U L E T E N I A I

Aplinkraščiai * Biuleteniai
Informacijos

Ateitininkai turėjo ir turi specialią spaudą grynai organizaciniam reikalams. Jos paskirtis instrukuoti savus narius ir, pagal reikalą, platesnę visuomenę. Visuomenei skelbiamos svarbesnės rezoliucijos, pranešama apie kongresus, suvažavimus, studijų dienas. Saviems nariams leidžiami aplinkraščiai ir biuleteniai, o visuomenei (iš dalies ir saviškiams) specialūs skyriai viešojoje spaudoje.

1. APLINKRAŠČIAI leidžiami neperiodiškai — pagal iškylančius reikalus. Juos paruošia centrinės arba rajoninės valdybos. Juose skelbiama bendrinio pobūdžio raštai, dėl to aplinkraščiai kartais vadinami *bendraraščiais*.

Aplinkraštinė raštų forma atkuose pradėta vartoti nuo 1919 (At '19, VI. 20, 32), o pats aplinkraščio žodis ir schema įvesta nuo 1923 (At '23, N 1, 63). Lietuvoj aplinkraščiai skelbti dažniausiai viešojo atkų spaudoje, dabar spausdinami atskirais lapais arba biuleteniuose. Aplinkraščiuos skelbiami nutarimai, instrukcijos, skubesnės veiklos planai, svarbesni pranešimai, kartais veiklos apyskaitos.

Ateitininkų aplinkraščiams dar trūksta subendrintos sistemos. Valdyboms besikeičiant, kaitaliojama numeracija, formatai ir pati forma.

2. BIULETENIAI leidžiami numeruotais sąsiuviniais. Jie skiriami visiems atskirų sąjungų ar federacijos vienetams.

Biuletenių anksčiau visai nebuvo vartota. Nebuvo ir reikalo, nes naudotasi išplėtota viešąja at-kų spauda. Šią formą var-tojo tik atskiros didesnės kuopos savitarpiniam ryšiui palaikyti. Pavyzdžiui, Biržų kuopa 1922 leido *Žinias*, kuriose skelbė veiklos kroniką, valdybos nutarimus ir nariams žinotinas instrukcijas. Biuletiniukas buvo leidžiamas nustatytu laiku ir iš-dalinamas kuopelėms, komisijoms, sekcijoms (At '22, N 1-3, 74).

Tremtyje ir emigracijoje pradėta leisti specialūs biulete-niai. 1945 MAS centrinė valdyba leido *Moksleivį Ateitininką*. AF Vyr. Valdyba 1949-52 leido *Savu Keliu*; išleista 7 numeriai. SAS centrinė valdyba nuo 1952 leidžia biuletinį *Gaudeamus*; kasmet išleidžiama po 7 numerius. Šį biuletinį redagavo: J. Dėdinas, P. Zaranka, D. Karaliūtė, D. Staniškis ir G. Naujo-kaitis. MAS centrinė valdyba 1952 leido *Moksleivį Ateitinin-ką*; išėjo keletas numerių, redaguotų A. Viliušio. Kitos val-dybos šio darbo nebetęsė.

Biuleteniai, kaip oficialios medžiagos telkinys, organiza-cinėj veikloj labai svarbus. Ateitininkams dar reikia patva-riau vykdytinios sistemos. Geriausias patvarumo pavyzdys SAS *Gaudeamus*.

3. INFORMACIJOS telkiamos biuleteniuose arba viešo-je spaudoje. Kartais leidžiami atskiri leidiniai. Lietuvoje atski-rų leidinių išleista nedaug. (Apie juos kalbėsime atskirai). Prie Ateities žurnalo informacijoms buvo skyriai: *Mūsų kroni-ka*, *Mūsų veikimas*, *Mokyklų ir gyvenime*. Šiais skyriais naudojosi MAS centrinė valdyba ir atskiros kuopos. SAS prie Židinio turėjo *Akademinių skyrių*, o ASS — Visuomeninio gy-venimo. Progomis ateitininkų informacijai teikdavo vietos ir katalikų dienraščiai, savaitraščiai, mėnesiniai. Specialus sky-rius Drauge JAV-se, pavadintas Iš ateitininkų *gyvenimo* įves-tas nuo 1952. Šį skyrių, pasirodantį kas savaitę, redagavo: V. Radžius, V. Kleiza, V. Šoliūnas, D. Noreikaitė, S. Liulevi-čiūtė. Kitą Draugo skyrių *Studentų Žinias*, skirtas bendrajai studentų veiklai, kartu ir at-kų, nuo 1954 redagavo: V. Vygan-tas, R. Skirmontas.

Užsienio informacijai SAS užsienio skyrius 1953-56 leido *Lithuanian Catholic Youth Bulletin*. Redagavo Ant. Sužiedėlis ir R. Žukaitė. Išleista viso 10 numerių. 1958 išleistas anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų kalbom mažas informacinis leidinukas *Federation Ateitis Lithuanie*.

BIBLGR.. Ateitininkų spaudon pažvelgus, K '47, 38-9.

P R O G R A M I N Ė M E D Ž I A G A

Teorinė * Praktinė * Metodinė

Narių lavinimo uždavinys iškelė ateitininkams programų reikalą. Tai pastebėjo jau MAS konferencija 1921 (At '21, N 8-9, 203). Nuo to laiko rinkta programoms medžiaga ir bandyta programas suderinti. Bandymai nėra baigti, nes sąlygos vis keitėsi, organizacija augo, narių brendimas įvairėjo. Bandymai rodo kreipiamą dėmesį į programų teorinį, praktinį ir metodinį principus.

1. TEORINIAI principai buvo pabrėžiami AF Vyr. Vadovybės *atsišaukimų*. Norėta iškelti platesnės reikšmės uždavinius, nurodyti pagrindines gaires. Iškeltus klausimus ateitininkai patys turėjo praktiškai pritaikyti savo veiklai ir gyvenimui. Tų atsišaukimų 1927-32 išleista: Aktualieji ateitininkų uždaviniai '27; Ateitininkai ir 10 metų Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvės '28; Ateitininkai ir spaudos uždaviniai: spaudos atgavimo sukakčių proga '29; Trigubo jubilėjaus ženkle (at-kų 20, Vytauto Did. 500 ir šv. Augustino 1500) '30; Susiprasti, susiorganizuoti, kurti ir kovoti: vykdomojo ateitininkų vajaus reikalu '32. Panašių atsišaukimų būta ir vėlesniais laikais.

Teorinio pobūdžio programiniai leidiniai pradėta leisti 1946-47 tremties metais Vokietijoje *Ateitininko bibliotekos* vardu. Išleista 11 leidinių, tarp jų keletas praktinio pobūdžio. Jie buvo leidžiami rotatoriumi (išskyrus N 10, 11), didelio formato, po 400 egz.

Iš tos bibliotekos žinomi šie leidiniai: At-kų vardas ir veidas (N 4); At-kų vaidmuo lietuvių tautos istorijoje (N 1, Ivinskio); At-kų istorija (N 5, pakartota N 8, Ivinskio); Estetinė at-kų ideologija (N 7, Šalkauskio); Aktualieji at-kų uždaviniai (N 9, pakartota iš 1927); Tautiniai tremties uždaviniai (N 10, Girniaus); AF Vyr. Vadovybės atsišaukimas (N 11).

2. PRAKTINEI medžiagai parūpinti pirmieji bandymai atlikti Lietuvoje, išleidžiant moksleiviams *Draugą* (At '21, N 8-9, 203), pakartotą 1923 *Mano draugo* vardu. "Draugas nusi-statyta leisti kasmet, siauresnis, bet labiau pritaikytas ateiti-ninkams. Jo leidimą organizavo Vienos SAS draugovė" (At '27, N 10, 423). Studentams buvo leidžiami straipsnių rinkiniai *Mūsų idėjos* (kiet. viršeliais, 16°). SAS valdyba 1927 pranešė, kad "Mūsų idėjų leidimą likvidavusi, nes tiems klausimams nagrinėti užtenka ateitininkų žurnalų" (At '27, N 10, 423).

Tremtyje 1946-47 MAS leido rotatoriumi *Ateitininkų vadg*; pasirodė 4 sąsiuviniai, redaguoti J. Norkaičio. At-ko bibliote-ka davė šiuos leidinius: Dainų rinkinį "Leiskit į Tėvynę" (N 2), Liturgines mišias (N 3) ir Ateitininkų ceremonialo statutą (N 6). Be to, išleistas ateitininko kišeninis kalendorius "Į aukštumas" ('47).

Emigracijoje MAS centro valdyba 1957 išleido dviem veiklos metams skirtą *Darbo programą* su temomis referatams ir paskaitoms. Temos paskirstytos į religines, tautines ir ideo-logines. Prie kiekvienos temos nurodyta literatūra (paruošė Ad. Viliušis). SAS centro valdyba išleido studijinių Chicagos kursų paskaitas *Jaunimo kelias moterystėn* ('55, sp.), medžia-gą kandidatų programai apie *at-kų kūrėjus bei grindėjus* ('56, rot.), ideologinių Marianapolio kursų planus, schemas, protokolų pavyzdžius ir medžiagą apie studijų ratelius bei at-kų išraišką ('59, rot.).

3. METODINIAIS pritaikymais pradėta rūpintis emigra-cijoje atsižvelgiant į amžių ir naują veiklos kryptį.

Pagal amžių buvo daromi pritaikymai atskirai jaunučiam ir jaunesniesiems ateitininkam. Pirmiesiems 1956 Clevelande išleista *Pasikalbėjimų medžiaga* (pakartota '59 Chicagoje).

Devyniuose pasikalbėjimuose aiškinama jaunučių ženklas ir šūkis. Medžiaga skirta jaunučių vadovams su nurodymais, kaip pamokas analizuoti ir pavaizduoti brėžiniais. 1957 Chica- goje išleista *Jaunučių ateitininkų programinė santrauka*, pa- ruošta A. Viliušio. Medžiaga klausimų formoje (katekizmiš- kai) aiškina jaunučių at-kų tikslą, organizaciją, principus.

Jaunesniesiems at-kams 1953 MAS CV išleido *10 Pamokų* apie Valančių, jo nuopelnus, at-kų įsikūrimą, Lietuvos nepri- klausomybę, at-kų himną, bedievybę, mūsų tautos ateitį, lie- tuvybės išlaikymą ir apie žaidimus. Kiekviena pamoka turi temos apibudinimą, medžiagos apdirbimą, pamokos pavyz- dį, išvadą ir uždavinį. Medžiaga skirta vadovams, paruošta kun. Vyt. Bagdonavičiaus.

Pagal darbo metodą (st. ratelius) buvo paruošta du reikš- mingi bandymai. Pirmasis, beveik nepastebėtas, išleistas Lai- kinosios At-kių Tarybos 1952 Paryžiuje. Medžiaga paskirstyta mėnesinėmis temomis, liečiančiomis *mergaičių problemas*: sveikatą, švarą, darbą, skaitybą, intelektualinį tobulėjimą, draugystes, meilę, šeimą. Medžiagą paruošė Dr. N. Bražėnaitė.

Antras tuo pačiu metodu paruoštas ir atskiru leidiniu iš- leistas bandymas *Krikščioniškoji meilė — esminis at-ko bruo- žas ir svarbiausioji priemonė*. Šešiais pašnekesiais svarsto- ma: meilės reikalingumas, talentai meilės tarnyboje, draugiš- kumas meilės tarnyboje, kasdieninės meilės kliūtys, meilė ar- timiausioje aplinkoje ir meilė — svarbiausia mūsų priemonė. Medžiagą paruošė T. J. Kidykas SJ, išleido Chicagos SAS draugovė. Leidinys panaudotas 1958 SAS vasaros stovyklai Dainavoje. "Tai vienas iš pirmų bandymų sukurti aktyvesnių ir sekmingesnių veiklos formų draugovėse" (Drg. '58. XI. 15).

Buvo dar išleista medžiagos dviem SAS metinėm temom: *Pasaulio vizija*, paruošta T. J. Kidyko SJ 1958/59 metams ir *Lietuviškoji kultūra*, paruošta Bostono sendraugių 1959/60. Pirmoji tema nagrinėja krikščionybės padėtį pasaulyje ir krikščionio atsakomybę, antroji — dabartinę lietuviškosios kultūros padėtį. Pirmoji tema parengta taip, kad tiktų studijų rateliui, tačiau ne tiek diskusijom, kiek vaidybiniam idėjų

pavaizdavimui. Antroji tema pateikia faktų medžiagą ir du diskusijų klausimus prie kiekvienos temos. Pirmas klausimas skirtas įsisavinti patiektiems faktams, būtent, kas pasiekta lietuviškoje kultūroje; antras — ko dar siektina? Diskusijoms pasiūlytas moderatorius, kiurio pareiga iš anksto paruošti kel-
tinus klausimus; be to, patarta vartoti iliustracinę medžiagą: paveikslus, dainas, knygas.

BIBLGR. Laikinės moksl. at-kų veikimo programos, At-kų Vadas '46,
N 2. — MAS veikimo programos, AK '47, pr. 9-13.

L E I D I N I A I

Jubilėjiniai * Informaciniai
Planuotieji

Buvo ledinių išleistų ir užplanuotų išleisti, net perrengtų, kurie visada bus verti ateitininkų dėmesio. Vieni jų tarnauja kaip šaltiniai didesniems at-kų veiklos įvykiams pažinti, kiti — kaip netesėtas pasiryžimas, kurį tektų įvykdyti ateityje. Iš tokių leidinių minėtini:

1. JUBILĖJINIAI leidiniai buvo leidžiami kongresų ir didžiųjų konferencijų proga. Šie leidiniai buvo rišami su Ateitimi. Pirmojo kongreso išvakarėse išleistas Ateities suakutvinis sąsiuvinys virš 200 psl. Jame duota ideologinės, statutinės ir ypač istorinės medžiagos. Be kitko, čia atspausa ir pirmieji lietuvių kalba skautijos pradmenys *Pirmieji skauto žingsneliai*, parengti P. Jurgėlos. Po antrojo kongreso 1925 išleistas specialus nenumeruotas Ateities sąsiuvinys apie 150 psl. su kongreso paskaitomis ir darbų aprašymu. Čia paskelbta ir pirmoji ideologijos kūrėjo St. Šalkauskio at-kų principų redakcija.

Reorganizacinei Palangos konferencijai 1927 dokumentuoti išleistas padidintas Ateities 10 N per 100 psl. Jame pateikta antroji principų redakcija, konferencijos paskaitos, programinės kalbos, ir reorganizacinių darbų aprašymas.

Trečiajam kongresui, vykusiam 1930 Kaune, skirtas specialus 11-sis Ateities N. apie 80 psl. — su kongreso aprašymu, svarbesnėmis paskaitomis ir rezoliucijomis.

Savo veiklos dešimtmečiui VD universiteto SAS Draugovė 1932 išleido puošnų leidinį *Savu Keliu* (144 psl.). Leidinys reikšmingas SAS sambūrių (korporacijų, draugijų, klubų) istorijai ir to meto at-kų studentų orientacijai pažinti.

2. INFORMACINIO pobūdžio leidiniais platesnei visuomeni kurį laiką rūpinosi AŠ Fondas. Kurdamas centrinį židinį — Ateitininkų namus Kaune — ir ruošdamas tam reikalui vajų visuomenėje. Fondas išleido *Mūsų Idėjas* (1928), *Ateitininkus* (1929) ir kitų brošiūrų.

SAS leido praktiškus informacinius leidinius vyresniesiems moksleiviams ir studentams. Iš jų minėtini: *Studentų kalendorius* (1932) ir *Jaunam studentui* — informacijos ir patarimai baigusiems gimnaziją (1933). Studentų at-kų paruoštas, bet AF Valdybos išleistas skaitybos vadovas *Skaitytinios knygos* (1933). Šie leidiniai tiekė medžiagos apie profesinį pasirinkimą, vaisingą lektūrą ir apie studentiškąjį veikimą Lietuvoje ir užsieniuose.

3. PLANUOTIEJI leidiniai buvo vieni svarbiausių. Gal dėl to jų ruošimas pareikalavo daugiau laiko. Kai kurios aplinkybės vertė neskubėti arba net atsisakyti jų leidimo.

Iš tokių projektuotų ir beveik parengtų leidinių buvo *Aukso Knyga* paminėti ateitininkams kariams, žuvusiems nepriklausomybės kovose. Nutarimas ją leisti padarytas bene 1920 kongrese, nes tuoj po to pradėta ją ruošti (At '21, N 8-9, 203). Dėl jos rašyta ir pasisakyta vėliau (At '22, N 6, 137). Paruošta medžiaga 1931 buvo atiduota leisti Žinijai, kuri 1931 įtraukė šį leidinį į paruoštų spausti knygų sąrašą 33 numeriu, bet dėl nežinomų priežasčių leidimas buvo sulaikytas.

Pirmam kongresui atžymėti buvo ruošiamas *Almanachas*. At-kų Centro Taryba ir Valdyba kreipėsi į visus kongrese dalyvavusius, kad atsiųstų savo fotografijas (At '20, N 4-5, 6-7). Po dviejų metų buvo pranešta: "kadangi iš atsiųstų atskirų atvaizdų negalima sudaryti At-kų Kongreso bendro vaizdo, todėl At-kų C. Taryba nusistatė Kongreso Almanacho neleisti. Iš Kongreso dalyvių atvaizdų sudaroma At-kų Kongreso Albumas" (At '22, N 4-5). Šis albumas liko at-kų archyve.

Ateitininkų istorijos leidimu pradėta rūpintis jau 1923 (At '23, N 3, 181). Reorganizacinė konferencija padarė nutarimą ir pavedė šį darbą jaunam istorikui Ant. Tyleniui. Šis "sutiko 20 m. at-kų sukaktims paruošti *At-kų Federacijos istoriją*" (At '27, N 10, 479). Prieš sukaktis Tylenis buvo pasiūstas į Ameriką rinkti aukų At-kų namų statybai, o vėliau išvyko mokytojauti į provinciją — taip šis darbas buvo perduotas kitiems. 1939 At-kų istorijos rankraštis buvo paruoštas ir duotas patikrinti istorikams. Rastas per silpnas.

Toms pačioms sukaktims (1930) buvo numatytas kitas leidinys — *Ateitininkų Žinynas*, "didelio formato, gausiai iliustruotas, reikšmingo turinio" (At '29, N 11, 472). Šį leidinį buvo nutarusi pati AF Vyr. Valdyba. Kodėl jis neišėjo, žinių neturime.

AF dvasios vadovas prof. Pr. Kuraitis "rūpinosi išleisti ateitininkams ir kitiems inteligentams skiriamą *maldaknygę*" (At '29, N 11, 479).

Buvo renkama medžiaga *Vytauto Endziulaičio biografijai* ir ruošiamasi ją išleisti. Pasiruošimas per ilgai užtruko ir nebuvo baigtas. Liko nepastatytas rašytinis paminklas vienam primųjų at-kų vadų.

Emigracijoje AF Vyr. Valdyba planavo išleisti "*Ateitininkų Credo*" kuriame būtų spaudos ištraukos ir at-kų vadovybės priimtas nusistatymas įvairiais gyvenimo klausimais". Šis darbas buvo pavestas vienam AF Tarybos nariui (SK '52, N 7, 3), bet dėl nežinomų priežasčių liko neįvykdytas.

Dar buvo planuotas *Ateitininkų albumas*. Surinkta daug nuotraukų bei vaizdų. Atsisakyta išleisti dėl brangumo, bet pasigaminta plokštelės (slides). Buvo surinkta medžiaga *V Kongreso darbams* (redagavo kun. J. Petrėnas), bet neišleista dėl lėšų stokos.

L E I D Y K L O S

Sąjunginės * Bendroji administracija

At-kų leidykla * Žinija

Beveik visa at-kų spauda buvo leidžiama savomis pastangomis. Per 50 veiklos metų įvairiomis gyvenimo sąlygomis teko daryti įvairių bandymų. Iš tų bandymų šiandien galima mokyti, kas būtų gera ir kas vengtina.

1. ATSKIROS neoficialios leidyklos veikė prie MAS ir SAS centrinių valdybų. Jos rūpinosi leisti savus žurnalus bei leidinius, telkė lėšas, rūpinosi platinimu. Prie sąjungų centro valdybų buvo skiriami bei parenkami spaudos reikalų vedėjai, o nuo tremties laikų sudaromi *spaudos skyriai*. Savu keliu buvo techniškieji spaudos administratoriai prie atskirų žurnalų bei laikraščių. Spaudos reikalų rinktiniai vedėjai dirbo savanoriškai, o administratoriai buvo apmokami. Besikeičiant reikalų vedėjams ar spaudos skyrių rinktiniais nariams ir atskirai veikiant spaudos administratoriams, buvo sunku planuoti pirmyn, apžvelgti leistinus bendrinius visiems ateitiniams leidinius arba tikslinti leidžiamųjų spausdinių platinimą. Dėl to gana anksti pradėta galvoti apie spaudos darbų koordinaciją.

2. KOORDINUOTAS darbas nuo 1927 buvo pritaikytas tik iš dalies. AF Vyr. Valdybos nutarimu pirmiausia buvo įsteigtas sujungtos Ateities ir Židinio administracijos. At-kų spaudos administratoriumi nuo 1927 pakviestas Simas Zareckas. Jam pavesta rūpintis visais at-kų leidiniais (At '27, N 10, 479). At-kų spaudos administracija turėjo savo patalpas At-kų

namuose. Prie minėtų dviejų žurnalų jungėsi tose pačiose patalpose ir N. Vaidilutės administracija, veikusi atskirai. AF Vyr. Valdyba buvo ketinusi įsiterpti ir paskatinti mergaites dėtis į koordinuotą darbą, nes "turint tuos pačius tikslus, einant į tuos pačius skaitytojus, nėra prasmės ir reikalo kartoti (darbą). Tai gaišina tikrai energiją, laiką ir pinigus, o reikiamo tikslo nepasiekia" (At '29, N 10, 416).

3. AT-KŪ LEIDYKLA bent iš vardo pasigarsino tremties metais Vokietijoje. Tokiu vardu ji skelbėsi, leisdama *Ateitininko Biblioteką*. Iš tikrųjų, tai buvo veiklaus MAS spaudos skyriaus pasirinktas vardas. Visą darbą, be ypatingų fondų, atliko centro valdybos parinkti studentai. Savo 11 leidinių, kuriuos minėjome, ši leidykla labai pasitarnavo atsikuriančiam at-kū judėjimui. Kartu ji iškėlė tokios vienos leidyklos būtinumą ateičiai.

Amerikoje, prie AF Vyr. Valdybos, 1955 gruodžio 9 buvo formaliai įsteigta (prot. nr. 27/58) *Ateities Leidykla*, kurią vadovauti pavesta AF general. sekretoriui kun. V. Dabušiui. Ši leidykla nesiima aprūpinti visų sąjungų ir nesiekia koordinuoti visų at-kū leidinių, bet leidžia bendrinio pobūdžio knygas. Ligi 1959 ši leidykla išleido: Vyt. Augustino Lietuvos vaizdų albumą *Lietuva* (1955²), kun. J. Petrėno redaguotą knygą *Sv. Pijus X* (1958), Sibiro tremtinių ranka rašytą maldaknygę *Marija, gelbėki mus* (1959), J. Ereto monografiją apie Šalkauskį (1960) ir St. Ylos At-kū Vadovą (1960).

4. ŽINIJOS leidykla buvo įsteigta II at-kū kongreso metu 1925 Kaune (At '25, jubl. N, 136). Buvo sudaryta speciali bendrovė, kurios priekyje buvo K. Bizauskas, Pr. V. Raulinaitis ir kan. F. Kemėšis. Leidyklos tikslas buvo leisti mokslo ir literatūros veikalus krikščioniškos minties bei krypties. Ligi 1931 leidykla išleido 35 leidinius. Tarp jų M. Pečkauskaitės raštus (I-VI), jos verstus Foersterio raštus — Auklėjimas ir auklėjimasis ir Kristus ir žmogaus gyvenimas, Papini Kristaus Istoriją, Bertando Šv. Augustiną, Copenso Moralinės filosofijos vadovėlį, Pescho Krikščioniškąjį solidarizmą, Jakšto Mokslo ir tikėjimą, Heilo Žmogų ir kitus.

Leidykla turėjo savo būstinę Kaune, Mickevičiaus gatvėje. Vienas iš jos reikalų vedėjų buvo Ant. Vaičiulaitis, prie kurio leidykla sustiprino dailiosios literatūros, ypač gerų vertimų leidimą. Bene paskutinis šios leidyklos leidinys buvo F. Kiršos poezijos rinkinys *Piligrimai* (1939).

Gimusi iš at-kų ir jų vadovaujama, bet veikusi atskirai, ši leidykla labai pasitarnavo krikščioniškosios minties ir kultūros uždaviniams.

BIBLGR. Ateitininkų spauda, At. Vadas 146, N 2.

VIII

A P L I N K A

APLINKOS REIKŠMĖ * ASMENIŠKI BUTAI
ORGANIZACIJOS NAMAI * ROMOVĖS
SUSIRINKIMŲ PATALPOS * STOVYKLAVIETĖS

*Aplinka turi didelės įtakos žmogui ir bendruomenei. Organizacija prarastų savo vaidmenį, jei nesidomėtų aplinkos įtakomis. Aplinka yra daiktinė ir tarpasmeninė. Viena ir ant-
ra reikalauja perkeitimo.*

*Lengviau apvaldyti daiktinę aplinką nei asmeninę. Ant-
ra vertus, su daiktine aplinka greičiau apsiprantame ir ne-
matome reikalo ją apvaldyti. Organizacija pratina savo na-
rius pirmiausia išmokti įveikti daiktinės aplinkos sunkumus.*

*Ateitininkai skatinami duoti gerą stilių savo namams,
butui, įsirengti savo romoves, išmokti perkeisti susirinkimų pa-
talpas, tvarkyti stovyklavietes.*

A P L I N K O S R E I K Š M Ė

Įtakos * Atsparumas * Atnaujinimas

Mus supa, palaiko ir veikia gamta, ekonominės sąlygos, civilizacija, kultūra, visuomeninis gyvenimas, politinės santvarkos.

Gamtinė aplinka skiriasi nuo kultūrinės. Gamtinė aplinka mažiausiai priklauso nuo žmogaus valios. Žmogus gamtos nekuria. Žmogus gali pasirinkti sau tinkamesnę gamtinę aplinką arba turi prie esamos prisitaikyti. Tuo tarpu kultūrinė aplinka priklauso nuo žmogaus. Žmogus pats ją kuria, tvarko, lenkia savo reikalams.

1. ĮTAKOS. Gamtinė ir kultūrinė aplinka daro žmogui didelės įtakos. Viena ir kita veikia jo charakterį, sukuria vienką ar kitokį tipą. Kalnų aplinka padaro žmogų uždaresnį, tvirtesnį, valingesnį, negu lyguma. Pajūrio žmonės būna judresni, drąsesni, sumanesni. Panašiai veikia civilizacinė aplinka. Kaimo aplinkos žmogus tvirtesnis fiziškai, labiau pastovus dvasiškai. Miestų žmogus lepesnis, jautresnis. Veikia žmogų ir visuomeninė aplinka — idėjos, papročiai, tendencijos, mados.

Aplinkos įtaka gali būti teigiama arba neigiama. Teigiamoji aplinka padeda žmogui išaugti pilnesne asmenybe. Gera šeimos, mokyklos, organizacijos aplinka subrandina ir išlygina jauno žmogaus charakterį. Neigiamoji aplinka, pasak Šalkauskio, falsifikuoja žmogaus asmenybę, jį nuasmenina, atima jam tikrosios savo vertės pajautimą. "Dorinės degradacijos pradžia glūdi neigiamoje visuomeninės aplinkos įtakoje,

prieš kurią nesugeba atsilaikyti dar nesusipratusi ir teigiamai neapsisprendusi jauna asmenybė" (VA, 64).

2. ATSPARUMAS. Aplinka veikia žmogų nejučiomis, nesąmoningai. Tačiau žmogus nėra aklas, kad nematytų, kas ir kaip jį veikia gerai ar blogai. Jis nėra ir bejėgis, kad negalėtų aplinkos įtakom spirtis. Žmogiška ambicija verčia išlikti laisvą, nesuvaržytą, nepavergtą akliem masės instinktam. Žmogaus individualybė nori priešintis aplinkos prievartai.

Kartais priešinamasi akiai, kaip akiai ir sekama. Tik sveikas kritiškas žvilgsnis, gebėjimas išskirti, kas aplinkoje gera, o kas bloga, padeda rasti išmintingą sprendimą. Ne visur reikia eiti prieš srovę. Neprotinga su blogiu pasmerkti ir tai, kas yra gera.

Šių dienų visuomeninė aplinka daug kur nebėra krikščioniška, nė sveikai žmogiška. Čia kyla vienas svarbiausių uždavinių — ugdyti sveikai kritišką atsparą. Yra du motyvai, verti šios garbingos pastangos. Vienas: patiems išlikti pilnutiniais žmonėmis. Antras: padėti jaunesniems už mus, kad jie nesužlugtų nesveikose aplinkos įtakose.

Vienos tik atsparos neužtenka nei sulaikyti neigiamom įtakom, nei brandinti kovojančiom asmenybėm. Reikia dar drąsių, veiklių pastangų kurti naujas aplinkos sąlygas, o senąsias atnaujinti. Čia yra ateitininkiškas uždavinys. Tėvas Didon kitados kreipėsi į jaunus prancūzus, primindamas jų dvasinę misiją: "Dvasia karinga, kuri gina krikščionišką tiesą, turinčią nepermaldaujamų priešų; dvasia galinga, kuri nekapituliuoja; dvasia šauni, kuri sugeba drąsiai eiti į pavojų" (VA, 68).

3. ATNAUJINIMAS mums reiškia ne tiek naują aplinkos kūrimą, kiek stiprinimą gyvos dvasios, kuri savo drąsiu ryžtu viską keičia. Kitur katalikiško jaunimo būrelis, sutaręs, pradeda veikti garbingų žmonių ir pavyzdingų krikščiųnių pavyzdžiu. Kur jie bebūtų — mokykloje ar darbe, — stengiasi būti šaunūs mokiniai ar darbininkai. Be to, jie visiems esti paslaugūs, malonūs draugai. Savo įsitikinimų nekaišioja, bet

ir neslepia. Visi žino, kad jie yra šaunūs krikščionys. Savo draugus laimi ne kova, ne ginčais, ne išdidžia laikysena, bet žmogišku pranašumu. Taip jie laimi kitus savo idealui, kurį atstovauja. Aplinkos nuotaikos pamažu darosi tokios, kokių jie nori ir kokie jie patys yra.

Atnaujinti aplinkos veidą ir dvasią yra didelis menas, vertas žmogaus ir krikščionio pastangų. Šio meno reikia mokytis nuo mažesnių pastangų. Apvaldyti žmogiškąją visuomeninę aplinką yra daug sunkiau, negu apgalėti netvarką, nerūpestingumą, neskoningumą daiktinėje aplinkoje. Ateitininkas yra kultūrinio sąjūdžio atstovas, o daiktinės aplinkos apvaldymas atspindi žmogaus kultūrą. Ateitininkai atstovauja krikščioniškajai kultūrai, kuri turi atsispindėti ir daiktinėje mūsų aplinkoje.

Ateitininkai ligšiol nebuvo išplėtę savo atnaujinimo akcijos į šią sritį. Jie nesistengė įveikti, perkeisti, naujai perkurti net savo organizacinės aplinkos. Tolimesni skyriai konkrečiau parodys, kas reikėtų daryti.

BIBLGR. Gerbinis M., Aplinka ir mokykla, LM '39, N 10. — *Jurskis* Alf., Fizinės aplinkos tikrovė, A '47, N 6. — *Končius* J., Aplinka, At '55, N 7. *Leimonas* Sg., Lietuviškasis jaunimas Amerikoje, At '55, N 8. — *Maceina* A., Namai ir pasaulis, NV '37, N 3. — *Šalkauskis* St., Individas ir masė, KFM, 24-28.

ASMENIŠKI BUTAI

Linkmė * Stilius * Dvasia

Asmeniškoji gyvenvietė nėra saistoma organizacinių įpareigojimų. Kiekvienas tvarkosi savaip. Tačiau organizacija stengiasi duoti linkmę ir įkvėpti dvasią, kuri atsispindi ir savuose namuose.

1. LINKMĖ. Daugumai ateitininkų turėtų būti žinoma, kad gyvenamoji vieta atspindi žmogaus santykį su religija, tautybe, kultūra. Ateitininkas atstovauja savo principus asmeniškame ir viešajame gyvenime. Jo namai yra jo principų išraiška. Juose turi atsispindėti katalikiškumas, tautiškumas, inteligentiškumas, šeiminiškumas.

Visus šiuos reikalavimus suderinti, aišku, nėra jau taip paprasta. Pavyzdžių kol kas neturime. Reikia patiems kurti, o šios rūšies kūryba užtrunka ilgiau. Bet ji yra būtina, prasminga ir verta didesnių mūsų pastangų bei dėmesio. Visų pirma svarbu, kad kiekvienas ateitininkas suprastų, jog tai turi ne tik principinės reikšmės, bet ir ugdomosios — mums patiems ir mūsų jaunimui; tai kuria stilių ir toną.

2. STILIUS yra skonio ir saiko dalykas. Nors skonis, sakoma, individualus, bet yra bendri laiko, krašto, luomo, kultūros, padėties reikalavimai. Su tuo tenka skaitytis, nors neder aklai sekti. Nesektinas amerikiečio miesčionio persikrovimas baldais, tapetais, pamėgimas aštrių kontrastingų spalvų, dangstimas nuo dienos šviesos ir apsikrovimas lempomis.

Butas negali virsti baldų sandeliu, nes žmogui ir namuose reikia erdvės ir judėjimo laisvės. Tik būtiniausi baldai turi užpildyti namų erdvę; kiekvienas iš jų turi atitikti savo paskirtį ir kambario vietą. Nedera iš sienų daryti "gėlyno", nei žalių lankų. Rėkiančios spalvos ne tik vargina ir erzina, bet neatitinka mūsų lietuviškam skonui. Lietuviams artimesnės yra pilka, saikiai žalia, ruda spalvos; vientisos arba su švelniomis linijom.

Lietuviškumą šiandien stengiamės parodyti dekoruodami butą savais audiniais, mežginiais, drožiniais, keramika ir mūsų dailininkų paveikslais. Tačiau neužtenka, kad baldai, reikmenys, puošmenos ir kita būtų lietuviški. Jie turi tikti savo vietai ir derintis savo spalva. Nė lietuviški audiniai ar drožiniai savo motyvais ir spalva neturi "pjautis" tarp savęs. Mūsų butas negali glausti visa, kas sava ir meniška, lyg tai būtų muzėjus ar paroda. Čia reikia atrankos, skonio, saiko.

Kultūringo žmogaus namai išsiskiria savo skoningu paprastumu ir meniškumu. Įdomūs šiuo atžvilgiu kai kurių katalikiškų sąjūdžių bandymai. Austrių neulandiečiai savo namų stiliuje jieško pirmiausia paprastumo. (Tai priešingybė šių laikų prabangai); toliau — linijų vientisumo, krikščioniškųjų simbolių ryškumo ir meniškumo. Olandų Graalio sąjūdis (šiandien tarptautinis) vietovių išsirengimu pabrėžia ryškias vientisas spalvas, kuklų ir taupų (negausų) apstatymą baldais, skoningą paprastumą patalpų puošmenose. Italų sąjūdis Pro Civitate Christiana ypatingai pabrėžia krikščioniškos dvasios ugdymą namuose.

Minėti sąjūdžiai savo namuose iškelia centrinį krikščioniškumo simbolį — *kryžių*. Kristaus kryžius turi centrinę vietą bute. Toji vieta būna pirmajame kambaryje, įėjus į butą — salione, visiems matomoj centrinėj sienoje. Šeimos kryžius yra pakankamai didelis, meniškas, su Nukryžiuotojo pavidalu. Jo neatstoja nei koplytėlės, nei rūpintojėliai.

Ateitininkai galėtų turėti savo stiliaus namų kryžių, paimtą iš savojo ženkle — trijų spindulių arba linijų derinio.

Reiktų tik jį priderinti prie Nukryžiuotojo pavidalo ir nustatyti pritaikytą dydį butams.

Kryžius turėtų būti ir valgomajame, nes čia, prie stalo, telkiasi visa šeima. Čia tėvai labiausia pabrėžia savo tėviškąjį autoritetą, kuris atremtas į Dievą. Čia šeima kalba bendras maldas prieš valgį ir po valgio.

Atskiruose kambariuose kiekvienas šeimos narys turi savus religinius ženklus prie lovos ar stalo. Tai yra asmeniškai, ne visos šeimos simboliai, kaip bendrasis namų kryžius.

Specialų ateitininkišką toną namuose galėtų įnešti tokie dalykai, kaip skoninga nuotrauka ateitininkijos kūrėjo ar ideologo, savo korporacijos juostos ar ženklai. Savo asmens ateitininkas nepabrėžia, lygiai savo šeimos narių. Bent viešuose namų kambariuose — salione ir valgomajame — nekabina asmeninių portretų bei nuotraukų. (Tėvai gali turėti savo vaikų nuotraukas miegamajame, o vaikai tėvų nuotraukas savo asmeniškuose kambariuose).

3. DVASIA. Ateitininko namuose dvelkia krikščioniška, paprasta, nuoširdi, atvira dvasia. Šią dvasią kuria visi šeimos nariai, vadovaujant tėvams. Šeimoje visad paisoma hierarchijos pagal vyresniškumą ir namų autoritetą. Hierarchinei tvarkai nusilenkiama sėdant prie stalo, kur tėvui — šeimos galvai — priklauso garbingiausioji vieta, o motinai šalia arba priešais. Vaikai pagal vyresniškumą rikiuojasi: berniukai iš tėvo dešinės, mergaitės — iš motinos dešinės. Galima šios tvarkos kasdien nesilaikyti; bet kada visa šeima telkiasi prie stalo iškilmingesniais momentais, ji labai rekomenduojama. Tvarka tokiais atvejais reikalauja, kad šeimos autoritetas vadovautų: be jo nebūtų pradedamas ir baigiamas valgis; neatsiklausus ar neatsiprašius, pasitraukiama nuo stalo. Kai tėvai kalba, vaikai nepertraukia. Namų autoritetas turi būti atsiklausiamas ir informuojamas, kur kiti šeimos nariai išvyksta.

Ateitininko namuose kiekvienas turėtų pajusti tam tikrą rimtį, orumą — žodžiu tai, kas vadinama namų šventovė. "Aš ir mano namai tarnausime Viešpačiui" (Joz. 24, 15).

Aišku, to pasiekti nėra lengva. Bet jei galėjo gerąją namų dvasią palaikyti mūsų liaudis, jeigu bando ją kurti kitų kraštų katalikiški sąjūdžiai, tai kodėl negalima mums. Tiesa, liaudis turėjo palankesnes sąlygas: tradicijas, kaimo rimtį, tam tikrą vienodumą. Mūsų padėtyje yra didesnių įvairumų, daugiau išsiblaškymo. Tačiau tvirti principai ir geri norai nugalė ir dideles kliūtis.

BIBLGR. *Augiutė R.*, Lietuviška dvasia namuose, At "55, N h. — *Petkutė A.*, Namų židinys — skoningi ir stilingi rankdarbiai, NV '38, N 11.

Valentukonis J., Spalva ir ornamentas moderniame bute. NV '34. N 5. Pavirslas ir plastika moderniame bute. NV '34, N 1. — *Turauskienė F.*, Moderniškas namų papuošimas, NR '31, N 1; Stalo parengimas, tnp. N 3.

ORGANIZACIJOS NAMAI

Kilmė * Išraiška * Paskirtis

Ateitininkai turėjo centrinius savo namus, bet dar neturėjo idėjos, kaip juos įrengti ir tvarkyti. Tai įdomus klausimas, kurį dar reikia svarstyti.

1. KILMĖ. Tuoj po I karo ateitininkai įsigijo kuklų pusantro augšto namuką Kaune, Laisvės alėjoje 3. Šalpos Fondas 1924 jau ruošėsi namų statybai: sudarė komitetą, vadovaujamą kan. P. Dogelio, ir pradėjo telkti lėšas. Pirmąjį pagrindą davė M. Radvilienės auka — 30,000 litų vertės. Kaune tarp sendraugių surinkta dar 56,200 litų. Be to, išsiųsta į JAV du aukų rinkėjai — kun. St. Kiškis ir stud. A. Tylenis; jie surinko 12,000 dolerių.

At-kų namams statyti buvo numatytos trys vietos: Vytauto kalne, Aleksote ir Laisvės alėjos 3. Pasirinkta Laisvės alėjos ir Vytauto prospekto kampas. Nugriovus senąjį namuką, 1925 pradėta statyti 4 aukštų namas su bendrabučiu 70 studentų, sale, skaitykla, valgykla ir kitomis įstaigomis. Namų projektą paruošė inž. Vizbaras. Statyba baigta 1926 rudenį. Namas kainavo apie pusę milijono litų.

Ilgainiui iš 4 aukštų pasidarė 6, nes buvo įrengtas rūsys, naudojamas ateitininkų valgyklai, ir pastogė. Pirmame aukšte, priekyje, buvo "Ateities" kooperatyvas ir išnuomojamos patalpos dirbtuvėms bei kontoroms; antroj pusėj buvo At-kų Federacijos įstaigos ir redakcijos. Antrame aukšte buvo didelė salė, kuri šeštadieniais ir sekmadieniais buvo naudojama koncertams, kitomis dienomis — inteligentų vaikų pra-

džios mokyklai, o vakarais — Valst. Teatro Dramos studijai, akademiniam ir sporto klubui, kartais meno parodoms. Trečiame augšte buvo At-kų Federacijos knygynas, SAS romovė ir keliolika kambarių bendrabučiui.

Pilnam namų įrengimui reikėjo naujų lėšų. Tuo reikalu kreiptasi į JAV katalikus. Kun. P. Karalius surinko virš 20,000 litų (Ateitis '29, N 10, 408). Tad 1930 metais buvo baigta įrengti kambariai studentams ketvirtame ir penktame augšte (pastogėj!). Ruošiasi IV-me augšte įrengti koplyčią, įtaisyti liftą, pagražinti namų fasadą, bet visa tai liko neįvykdyta dėl II karo. Pastaruoju laiku Ateitininkų namuose gyveno ir dirbo 95 asmens.

2. IŠRAIŠKA. Erdvūs ir palyginti puošnūs Ateitininkų namai niekuo neišsiskyrė nei iš lauko, nei iš vidaus. Stilius buvo įprastinis. Kitur, savo uniformose ir vėliavose, at-kai buvo ryškūs ir spalvingi. Ryškūs ir savo principais. Tačiau savo patalpose tokio savito ryškumo jie dar nebandė kurti. Tada, kaip ir dabar, tejieškota tautinio kambarių stiliaus. Vienas toks reprezentacinis kambarys buvo įrengtas.

Savitai ateitininkiškai dvasiai pasireikšti kliudė viešojo salė, naudojama vaidinimams, koncertams, baliams. Bendrabutis buvo paprastas studentų prieglobstis. Ateitininkų namai buvo lyg centrinė ministerija visam Lietuvos ateitininkų judėjimui, tačiau jie dar nebuvo ateitininkų dvasiai priderintas centras, kokį organizacija turėtų ateityje turėti.

3. PASKIRTIS. Tokių organizacinių namų paskirtis yra patarnauti organizacijos reikalams, padėti savarankiškai ir koncentruotai dirbti, kurti ir atspindėti organizacijos dvasią.

Tokiuose namuose paprastai glaudžiasi centrinė organizacijos administracija: centrinės valdybos, redakcijos, kiti darbo štabai. Viena vieta padeda derinti jų darbą, bet kartais sukuria organizacijos "valdininkų" nuotaikas. Bendrabučiai, kuriami prie tokių namų, gražiai patarnauja saviškių mokslinimui, bet kartais juose įsigali "viesbučio" dvasia. Už-eiga ar nakvynė pravažiuojantiems nariams tokius namus gali paversti nuolat judančiu sūkurium. Valgyklos ir kooperaty-

vai, šiaip jau geri dalykai, dar neišreiškia pilnos tokių namų paskirties. Organizacijos namai, ypač centriniai, gali patarnauti įvairiems techniškiems organizacijos tikslams, bet pirmiausia jie turi tarnauti didžiajai savo idėjai. Iš jų, kaip iš židinio, turi spinduliuoti kitokia dvasia, negu iš kasdieniškos paskirties namų.

Katalikiškų organizacijų centriniuose namuose paprastai būna ir koplytėlė. Joje rytais telkiasi organizacijos veikėjai. Ir dienos metu jie užklysta jieškoti sprendimų, įkvėpimų, paramos. Ir pravažiuojantieji nariai bei vadai mato ir jaučia, iš kur jų organizacijos centras semiasi jėgų pasišvęsti, aukotis, budėti ir nerimti. Ateitininkai jautė šį reikalą, bet nespėjo jo atbaigti.

BIBLGR. *Argus*, organizacijos rūmų reikalų, At '21, N 6-7. — *Braškutis*. Ateitininkų namai, At '24, N 12. — *Dobrovolskis J.*, Pradedant statyti ateitininkų namus, At '26, N 4. — *Marčiulynas A.*, Ateitininkų namai, At '30, N 11.

R O M O V Ė S

Kilmė Reikšmė * Išraiška * Tvarka

Romovė yra židinys, skirtas atskiro vieneto reikalams, specialiau įrengiamas ir pritaikomas. Susirinkę nariai joje gali posėdžiauti, pabūti, paskaityti spaudą, pažaišti. Romovė yra atvira, pastoviai naudojama patalpa, kurioje nariai jaučiasi lyg savo namuose.

1. KILMĖ. Savo praeity ateitininkai buvo priversti naudotis privačiomis patalpomis. Rusų laikais jie rinkosi mažomis grupėmis į privačius butus. Nepriklausomybės laikais, 1922 - 1927 metais, nevisose gimnazijose jie galėjo naudotis mokyklos patalpomis; posėdžiaudavo privačiuose kambariuose. Visi moksleiviai ateitininkai 1930 - 1940 laikotarpyje rinkosi tik privačiose patalpose. Aišku, tai nebuvo romovės. Bet privatumas, tam tikras uždarumas, buvimas tik savo tarpe, pasirodė turįs gerų pusių.

Savo romovė, tikra to žodžio prasme, buvo įsirengę Kau-no studentai ateitininkai centriniuose Ateitininkų namuose. Nuo 1932 rudens čia rengė savo pobūvius su paskaitomis atskiros ateitininkų korporacijos (Ž '32, XVI, 486). Turėjo savo romovę Liaudies namuose ir studentų abstinentų korporacija. Čia buvo jų raštinė, biblioteka, skaitykla. Romovėn rinkosi korporantai posėdžiauti, pasirinkti medžiagos paskaitoms, draugiškai praleisti laiką (SK, 62).

Tremtyje savas romoves turėjo kai kurios moksleivių kuopos stovyklose: Schwaebisch Gmuende, Eichstaette, Hanau, Gr. Heseppėje, Veidene, Diepholze. Buvo įrengtos laikraščių

skaityklėlės, knygų bibliotekos, žaidimai stalo tenisui, šachmatams. Schw. Gmuendės romovės bibliotekon buvo sutelkta 600 knygų, kuriomis naudojosi ir kiti mokiniai (At '48, N 5-6). Gr. Heseppės romovėj veikė skaitykla su sieniniu moksleivių laikraščiu "Jaunystės Keliu" (At '48, N 3-4). Eichstaetto romovėj buvo įrengta skaitykla, kuria naudojosi ne tik ateitininkai, bet ir kiti stovyklos jaunieji (At '48, N 8).

JAV-bėse tokią romovę turėjo įsirengusi Chicagos moksleivių Marijos kuopa, globojama kun. P. Gedvilos. Keletą metų romovė veikė su dideliu pasisekimu, sutraukdama jaunesnius moksleivius susirinkimam, pobūviui, žaidimui. AF Vyr. Valdyba, pradėjusi darbą Amerikoje, ragino vienetus: "Kur tik aplinkybės leidžia, organizuokime ateitininkų ramoves. Jos turi tapti mūsų veiklos konkreti atrama" (Skl '50, N 4, 5).

2. REIKŠMĖ. Kaip savi namai suartina šeimos narius, taip romovė — organizacijos. Namuose susikuria, išauga ir išsilaiko tradicinis šeimos narių bendravimas. Panašiai esti ir romovėje. Romovės turi ugdomosios reikšmės ypač jaunesniesiems, kurie jieško draugų. Romovės pratęsia ir papildo jauno žmogaus dėmesį, kurio nebepatenkina šeima ir mokykla. Užuoat ėjęs į gatvę ar jieškojęs kitų vietų, jis ateina čia, randa draugus, su jais gali žaisti, pasikalbėti ir dirbti. "Mes dirbti galime su malonumu tik turėdami mūsų pačių rankomis išpuoštą kampelį. Pagražinę užuolaidomis, paveikslais, su pasitenkinimu galim rinktis savoį romovėj" (At '48, N 8, 30).

3. IŠRAIŠKA tokioms ramovėms paprastai duoda patys jos lankytojai ir vadovai. Iš centrų, berods, nebūta jokių instrukcijų. Tačiau vyresnieji turi patirčių ir gali patarti. Galima mokytis ir iš įvairių buvusių pavyzdžių. Sakysim, Eichstaetto kuopa buvo įsirengusi romovę lietuviškos menės pavyzdžiu: su skobniais, rūpintojėliu, paveikslais — triptikais iš Lietuvos gamtovaizdžio ir istorijos (At '48, N 8, 29). Romovės puošiamos tautiniais audiniais, juostomis, drožiniais. Jose būna dekoratyviškai pritaikytas savas ženklas, šūkio įrašas, šv. globėjo, steigėjo, ideologo paveikslai. Aišku, pagarbiau-

sioj romovės vietoj yra kryžius. Svarbu, kad visi papuošimai būtų tinkamai suderinti.

Romovėj viena kertė su staliuku ir kėdėmis skiriama posėdžiauti. Būna spintelė knygynėliui ar raštinės reikmenims ir savai vėliavai pasidėti. Toliau — sportiniai ir kitokie įrengimai, jei patalpa pakankamai erdvi.

Romovės patalpa turi būti šviesi, jauki, miela pabūti, patogi užsiėmimams. Ji neturi priminti klasės ar gyvenamo kambario.

4. TVARKAI palaikyti išrenkamas ar paskiriamas romovės seniūnas. Tvarkos taisyklės iš anksto parengiamos ir kuopos valdybos patvirtinamos. Jos paprastai išrašomos ir prisegamos atitinkamoj romovės vietoj, kad visi nariai žinotų. Nadera romovės lankytojus perkrauti gausiomis taisyklėmis. Nariai turi jaustis laisvi, per daug nesuvaržyti, kaip ir savo namuose. Romovių tikslas — pratinti prie tvarkos ir disciplinos laisvu įsipareigojimu.

BIBLGR. Ateitininkų romovės, Skl '50, N 4.

SUSIRINKIMŲ PATALPOS

Parinkimas * Pritaikymas * Sutvarkymas

Vieta, kur ateitininkai renkasi, turi būti perkeista pagal numatomą paskirtį. Ateitininkų susirinkimai yra įvairaus tipo, tad ir patalpos turi būti atitinkamai parinktos, pritaikytos, sutvarkytos.

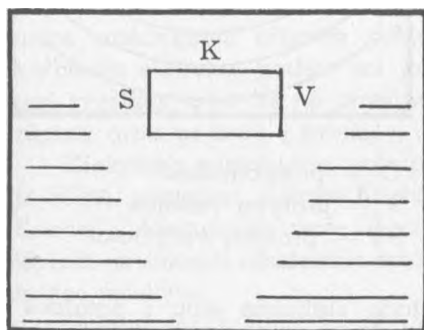
1. PARINKIMAS ne visuomet galimas, kokio nori. Tena naudotis tuo, kas prieinama. Tačiau yra taisyklė, kad patalpa turi atitikti dalyvių skaičiui ir susirinkimo paskirčiai. Negalima dvidešimčiai žmonių rinktis salės, kuri talpina šimtą. Netinka iškilmingą susirinkimą ruošti tamsiame, tvankiame pusrūsyje arba mokyklos klasėje.

Antra taisyklė — neapsiprasti su viena, lengviausiai prieinama vieta. Kuopos valdyba turi rasti išeitį. Bent laiks nuo laiko reikia išsiveržti iš senos, įprastos, nepritaikytos vietos ir pasirinkti tinkamą. Valdyba turi įrodyti nariams, kad ne žmogus priklauso nuo vietos, o vieta nuo žmogaus.

Parentant vietą, paprastai žiūrima, kad būtų lengvai pasiekiama, netriukšminga, jauki, galinti narius sutelkti. Netinka salioniškai lepi — komfortiška; ji narius aptingdo arba iškrikdo.

2. PRITAIKYMAS. Geriausia vieta ne visuomet tinka tokiam reikalui, kaip susirinkimas. Kiekvieną kartą ir kiekvienoje patalpoje dar reikia pasirengti, persitvarkyti ir kai ką pritaikyti.

Yra du įprastiniai susirinkimų patalpos tvarkymo būdai: klasinis ir salinis. Pagal klasės arba salės būdą suolai bei kėdės surikiuojami lygiomis linijomis, o priekyje pastatomas staliukas. Šie patvarkymo būdai tinka paskaitiniams susirin-

S — sekretorius

V — vedėjas (pirm-kas)

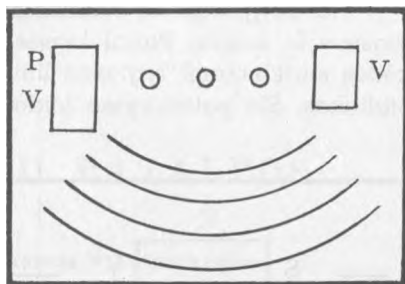
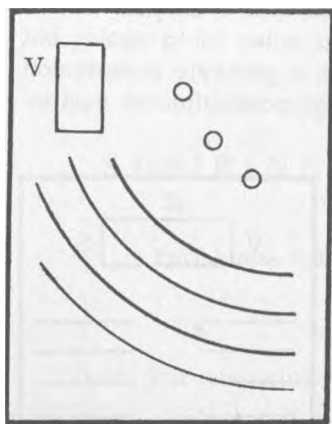
K — kalbėtojas

kimams. Jei susirinkimas yra pratybinis ar iškilmingasis, tada reikia jieškoti kitokio patalpos pritaikymo.

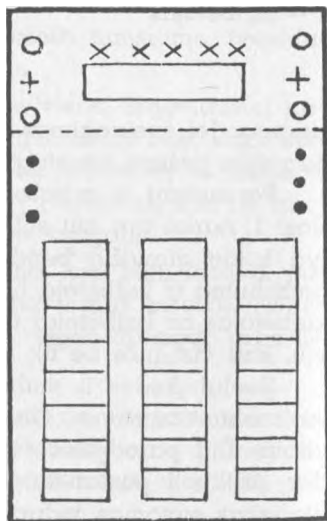
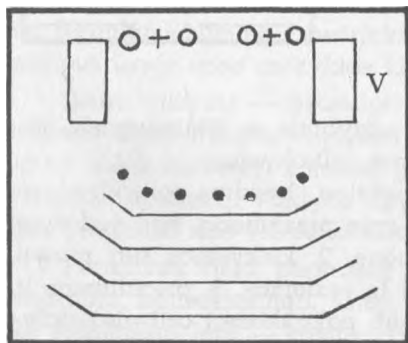
Parengiant ir pritaikant patalpą, bendros taisyklės yra šios: 1. nariai turi būt sutelkti apie prezidiumą, kad sudarytų lyg kokią glaudžią bendruomenę, 2. kiekvienas turi matyti prezidiumą ir kalbėtoją ir būti jų matomas, 3. prezidiumas ir kalbėtojas ar kalbėtojai turi būti pakankamai arti visų dalyvių, kad visi juos ne tik girdėtų, bet ir galėtų stebėti.

Suolai, kėdės ir staliukas turi būti sutvarkyti dar prieš susirenkant nariams. Galima tvarkyti kiekvieną kartą kiek kitaip. Čia parodytinas išradingumas ir skonis. Galima kėdes išrikiuoti puslankiu, lygiomis arba įstrižai (žr. schemą). Staliukas statomas vidury — priešais. Jeigu suolai ar kėdės

O — pratybininkai
V — pratybų vedėjas
PV — pratybų vertintojai

rikiuojami įstrižai patalpos, tada staliukas eina į patalpos kampą. Kėdės turi rikiuotis staliuko kryptimi. Tik tais atvejais, kai centras yra ne staliukas, o scena ar garbės prezidiumas, kėdės rikiuojamos pagal juos.

+ — vėliava
o — vėliavos palydovai
x — garbės svečiai
V — valdyba, vadai
... — įžodinininkai

3. SUTVARKYMAS. Iš anksto patikrinama, ar patalpa švari ir išvėdinta. Kiekvienas susirinkimas yra savotiškas svečių laukimas. Būtų narių negerbimas ir blogas jų ugdy-mas, jei nebūtų jaučiama, kad patalpa jų laukia rūpestingai ir pilnai paruošta. Laukiant susirenkančių, lyg kokių svečių, patalpa ne tik išvaloma, išvėdinama, bet ir papuošiama. Eili-niam susirinkimui užtenka kuklaus papuošimo — padengti kalbėtojo staliuką, padėti ant jo kokią gėlę. Jei patalpa ne-turi kryžiaus arba jis ne prieš susirinkimo akis, reikia jį pa-rūpinti arba perkelti į priekį.

Kiekvieną susirinkimą patalpa gali būti papuošiama nau-ju šūkiu, sakysim: "Garbė Kristui!" "Visa Lietuvai — Lietuva Kristui", "Atnaujinsim save — atnaujinsim kitus!" Šūkį galima išpiešti ar iškirpti atskiromis raidėmis ir prisegti kur nors pa-talpos priekyje.

Baigus susirinkimą, pirmininkas ar kuris kitas valdybos narys pasirūpina, kad patalpa būtų palikta, kaip ji buvo ras-ta. Patalpa paliekama švari, išvėdinta, sutvarkyta.

BIBLGR. *Giedra B.*, Apie susirinkimų tvarkymą: Retorika, K '32, 219-22.

S T O V Y K L A V I E T Ė S

Pasirinkimas * Isirengimas * Tvarka

Stovyklavietės gali būti savos ar svetimos, laikinos ar pastovios, skirtos jaunimui ar visiems. Kai ateitininkai jomis naudojami, turi padaryti savomis, jaunatviškomis, ateitininkiškomis, bent laikinu įsirengimu ir savais išraiškos ženklais.

1. PASIRINKIMAS. Stovyklauti susirenkama dėl keletos motyvų: studijuoti, meniškai reikštis, bendrauti, pailsėti. Kai kurios stovyklos turi specialią paskirtį: tik studijinę, studijinę-rekolekcinę arba tik sportinę. Stovyklavimo paskirtis reikalauja parinkti ir pritaikyti stovyklavietę, kad ji: 1. tikrą numatytam darbui ar užsiėmimui, 2. sukurtą bendruomenės nuotaiką, 3. išreikštą ateitininkišką dvasią.

Bendro pobūdžio stovyklavimui, kai susitelkia didesnis asmenų skaičius, pirmiausia reikia pakankamai erdvės ir laisvės nekliudomai tvarkytis. Dėl to netinka tokios vietos, kur stovyklautojams nėra kur pasiskirstyti ir visą laiką reikia būt susikimšus. Netinka ir tos vietos, kur nuolat maišosi ar plūsta pašaliniai žmonės, nes stovyklavimas netenka uždarumo, o stovyklautojai negali koncentruotis saviems uždaviniams.

Bendruomenės dvasiai kurti neužtenka bendro darbo ir bendros tvarkos. Reikia bendrų aikščių žaidimams, bendrų patalpų valgiui ir miegui. Išsiskaidymas, pasidalinimas gali būti tik trumpalaikis — atskiriems užsiėmimams.

Pasirenkant vietą, svarbu, kad būtų arti koplyčia, kur visi kasdien galėtų rinktis pamaldų, ir salė, kur, reikalui esant,

stovyklautojai galėtų praleisti savus vakarus su meniškais programomis.

Labiau riboti vietos reikalavimai tinka mažoms stovyklautojų grupėms, kurios renkasi specialių uždavinių. Tačiau ir mažai studijinei stovyklai būtinas vietovės uždumas, ramybė, sutelktinumas.

2. ĮSIRENGIMAS. Ligšiolinis ateitininkų stovyklavimas mažiausia kreipė dėmesio į vietovės įpavidalinimą ateitininkišku būdu. Atėjęs į stovyklavietę pašalietis negreit pastebės, kas čia stovyklauja. Atrodo, kad ateitininkai visai nesiekia, kaip skautai, pasirinktą vietovę apvaldyti, ją perkurti ir išpuošti lietuviškos sodybos pavyzdžiu ar kitu sau artimesniu būdu.

Du dalykai yra būtini: tautinis kryžius ir tautinės vėliavos stiebas. Šie dalykai paruošiami iš pirmosios dienos stovyklavietės centrinėje vietoje, kur visi renkasi pradėti dienos darbą ir juos užbaigti. Tai aikštės ženklai. Studijinio darbo vietovė — salė ar klasė, — kur visi renkasi bendrų pašnekesių, turi pasipuošti kryžiumi ir ateitininkų ženklu. Prie darbo stalo išstatomos vėliavos — ateitininkų ir tautinė. (Iškilmingųjų aktų metu pridėdama trečioji — gyvenamo krašto vėliava dešinėje pusėje).

Stovyklinei išraiškai svarbu ne tik įsirengimas, bet ir apsirengimas. Iškilmingais momentais, sakysim, vėliavą pakeliant ir nuleidžiant, einant pamaldų ar dalyvaujant stovyklos atidaryme ir uždaryme, visi stovyklautojai turi pasipuošti geresniais rūbais, būti su uniforminėmis kepuraitėmis ir ženkleliais.

3. TVARKA. Stovyklavietė reikalauja priežiūros, kad visada būtų švari, tvarkinga, parengta darbui ar užsiėmimams. Neužtenka draudžiamųjų taisyklių, kaip pvz., "Stovyklavietės turtas saugojamas — negalima laužyti medžių bei krūmų šakų, skinti gėlių, mindžioti specialių pievelių" (Stovyklautojo Vadovas, Marianapolis 1951). Reikia taisyklių pozityvei stovyklavietės priežiūrai. Atskira komanda turi vakare pereiti stovyklavietę, patikrinti tvarką, nuvalyti, sutvarkyti. Skiriami

tvarkdariai prižiūrėti naudojamas patalpas, kad jos visad būtų tvarkoj. Naudojama pamokoms bei pašnekesiams patalpa pačių dalyvių paliekama tvarkinga; be to, dar patikrinama dienos tvarkadario ir išvadinama prieš kiekvieną užsiėmimą.

Visa tai priklauso prie žmogiškosios kultūros, ypač bendruomeninės tvarkos ugdymo. Pagrindinis dalykas — pratinti apvaldyti ir įsavinti aplinką pagal siekiamus aukštesnius tikslus.

BIBLGR.. Moksleivių ateitininkų stovyklos reguliaminas, AFV patvirtintas 1957. 5. 22, protok. N 34..

IX

P O S Ė D Ž I A I

POSĖDŽIAI * SUSIRINKIMAI
SĄSKRYDŽIAI * SUVAŽIAVIMAI
KONFERENCIJOS * KONGRESAI

Organizacinis darbas reikalauja dažnų ir įvairių posėdžių. Posėdžiai yra organizacinės technikos sritis, kurią reikia pažinti. Geras posėdžiavimas padaro planingesnę ir našesnę pačių organizacinę veiklą.

Ateitininkai daug kur siekia tobulumo, tad ir čia jiems reikia prasilaužti pro lietuviško inertiškumo kiautą. Lietuvis nemėgsta posėdinės disciplinos ir mažai paisy posėdžių technikos reikalavimų. Du labiausiai nesuderinami dalykai yra pobūvinės nuotaikos ir improvizacija. Visa tai užmuša organizacinį lakumą, lankstumą, tikslingumą.

Šiame skyriuje paliečiamos šios posėdžiavimo formos: posėdžiai, susirinkimai, sąskrydžiai, suvažiavimai, konferencijos ir kongresai.

P O S Ė D Ž I A I

Paskirtis * Laikas * Darbotvarkė

Patalpa * Eiga

Gera posėdžiauti reikia greitai, konkrečiai, tiksliai ir darniai spręsti reikalus santalkos būdu. Tam tikslui svarbu prieš akis turėti posėdžio tikslą, jam parinkti atitinkamą jo rūšį, surašyti darbotvarkę ir posėdį tinkamai praveisti.

1. PASKIRTIS. Posėdžiai pagal savo paskirtį būna eiliniai, sutelktiniai ir studijiniai.

Eiliniai posėdžiai daromi vienos valdybos narių. Jų paskirtis — aptarti bėgamuosius administracinius bei techniškus vieneto reikalus.

Sutelktiniai posėdžiai būna kelių valdybų (pvz., kuopos, būrelių ir sekcijų) jų veiklai suderinti, patikslinti, sugyventi, išplėsti ar padalinti.

Studijiniai posėdžiai daromi valdybos ir kviestinių asmenų (globėjų, patarėjų, tėvų, šiaip vyresniųjų ar žinovų) apspręsti veiklos padėčiai bei kryptčiai, išsiaiškinti naujoms iškilusioms problemoms, nustatyti veiklos programoms.

2. LAIKAS. Posėdžiaujant būtina paisyti punktualumo, reguliarumo ir laiko taupumo.

Punktualumas tausoja visuomeninio darbo energiją, palaiko posėdžiautojų nuotaiką, ugdo organizacinę discipliną.

Reguliarumas skatina vadų budrumą ir neleidžia užsigulėti bėgamiesiems organizacijos reikalams. Dėl to eiliniai posėdžiai šaukiami nerečiau kaip kas 2-3 savaites. Geriausia juos šaukti tą pačią savaitės dieną ir valandą.

Sutelktiniai — šaukiami kartą per semestrą ar trimestrą.

Studijiniai — daromi, kai iškyla reikalas. Gera juos šaukti veiklos metų pradžioj (numatyti ir pasirengti) arba pabaigoj (įvertinti ir pasverti).

Taupymas laiko padeda posėdžiautojams sverti žodį, sutelkti ties esminiais dalykais; jis patarnauja saviuoklai ir patiems reikalams. Idealiausia, kai *posėdis trunka valandą* ar trumpiau. Niekad nedera jo pratęsti ilgiau, kaip dvi valandas.

3. DARBOTVARKĖ turi būti iš anksto paruošta ir pergalvota. Posėdžio kvietėjas turi žinoti, ko jis nori, kas spręstina. Jei susibėga daugiau reikalų, atskirti skubesnius ir svarbesnius, kad darbotvarkė nebūtų perkrauta ir laikas užtęstas.

Medžiagą kiekvienam klausimui referuoti parūpina pats pirmininkas arba jo pavestas kitas posėdžiautojas. Be paruoštos ir pagrįstos medžiagos klausimai nesvarstytini.

4. PATALPA posėdžiui pasirenkama neperdidelė, kad posėdžiautojai neišsisklaidytų ir neišsiblaškytų. Geriausia vieta *telktis apie vieną stalą*. Susirinkusieji turi jaustis, kad vieta jiems specialiai paruošta: kėdės parengtos, sugrupuotos, stalas (jei jis tarnavo kam kitam) skirtas tik jų reikalui. Numatant, kad posėdžiautojai gali ateiti be savo užrašų ir rašomų priemonių, ant stalo padedama popierio ir pieštukų.

5. EIGA. Posėdžio vyksmas daugiausia priklauso nuo vadovaujančio: kaip jis pradeda, išlygina nuotaikas, veda reikalus ir kaip užbaigia.

Pradžia. Eiliniai posėdžiai pradedami paprastai. Sutelktiniai ir studijiniai — su malda ir trumpu žodeliu, paaiškinančiu reikalą.

Pradžios tonas dažniausiai apsprendžia posėdžio eigą. Dėl to pradedantysis neturi rodyti savo iškalbingumo, negaišti ir negaišinti laiko. Pradžia turi būti trumpa, paprasta, dalykiška.

Nuotaika palaikoma daugiau draugiška nei oficiali, daugiau šeimyniška nei susirinkiminė. Vengtina pobūvinės, pramoginės nuotaikos. Juokavimai ir sąmojis, jei kartais pra-

siveržtų, neturi išblokti posėdžiautojų iš darbo nuotaikos ir tvarkos. Jei kuris dalyvių bandytų ta kryptimi vesti posėdį, pirmininkaujantis turi sumaniai jį prilaikyti.

Reikalai bei klausimai statomi *svarstymų* plotmėj ir vedami į sutartinį sprendimą. Dėl to neleistinos ilgos kalbos, filosofavimai, įvairių pavyzdžių (tariamų reikalo iliustracijų) pasakojimai. Kalbėtojai turi laikytis dalyko ir pasisakyti trumpai bei aiškiai.

UŽBAIGA kartais užsitęsia dėl iškilusių pašalinių klausimų, sudominusių posėdžiautojus. Dėl to pirmininkaujantis turi užbaigti posėdį skirtu laiku ir natūralia nuotaika. Posėdžiautojai gali savo diskusijas tęsti po to, bet niekad posėdžiui skirto laiko ar programos rėmuose. Posėdžiai turi būti baigiami formaliai, kaip jie buvo ir pradėti.

BIBLGR. *Yla* St., At-kų veiklos formos — posėdžiai, At '58, N 3. — *Rimkaitis S.*, SAS valdybų sąlėkis, At '56, N 10.

S U S I R I N K I M A I

Tikslas * Padala * Paruošimas * Pravedimas

Susirinkimas būna geras, kai atitinka savo tikslą ir rūšį, gerai esti parengtas ir atitinkamai praveistas.

1. TIKSLAS. Susirinkimo tikslas yra bendromis jėgomis lavintis ir save ugdyti. Tačiau kiekvienas susirinkimas turi tam tikrą savo techniką arba savo priemones. Tikslas ir priemonės, aišku, labai glaudžiai susiję. Pirmiausia išmokstama apvaldyti techniką ir ją tinkamai pritaikyti; mokomasi praktiškai, dalyvaujant susirinkimuose ir juos vedant. Tačiau besimokant technikos, negalima išleisti iš akių paties tikslo.

Susirinkimų tikslai gali būti įvairūs. Pagal tai įvairios yra susirinkimų formos. Negali būti vieno susirinkimų tipo. Tai būtų šablonas, užmušęs šios priemonės galimą ir būtiną įvairumą. Ar ne dėl to susirinkimai pasidaro neįvairūs, neįdomūs, nuobodūs?

Bendrasis susirinkimų tikslas — visiems *kart u lavintis* ir save ugdyti. Specialūs tikslai yra keleriopi:

a. *gauti žinių*, tai reiškia: ką nors išsmokti iš daugiau žinančiųjų (priemonė: paskaitos, pašnekesiai); *pasiinformuoti*, kas visiems naudinga žinoti (priemonė: pranešimai) ir *apspęsti*, kas padaryta ar darytina (priemonė: apyskaitos, veiklos planai).

b. *patiems lavintis* (priemonė: diskusijos, konkursai, mėniniai pasirodymai).

c. *pagerbti ką nors ar įvertinti* (priemonė: minėjimai, šventės).

Pagal šiuos tikslus susirinkimas gali būti trejo tipo. Kiekvienas šių tipų dar gali turėti atskirą savo padalį. Tai svarbu žinoti. Susirinkimų *tipai paprastai maišomi*; keletas tikslų suplakami į vieną ir pagal tai vartojamos iš karto kelios formos bei tipai. Toks maišymas kartais neišvengiamas. Tačiau iš to negalima daryti taisyklės. Pirmiausia reikia susipažinti su tipų įvairumu, paskui su techniškuoju jų parengimu ir pravedimu. Parengimo ir pravedimo skirtumai yra nemaži, ir jų negalima nepaisyti. Tvarkos eilė yra ši: pirma nusprendžiama susirinkimo paskirtis (tikslas), paskui pasirenkamas atitinkamas susirinkimo tipas, pagaliau pagal tipą pasirenkiama (suplanuojamas darbas ir darbotvarkė) ir pagaliau pravedama.

2. PADALA. Susirinkimai esti instruktyviniai (gauti žinių), pratybiniai (patiems lavintis) ir iškilmingieji (ką nors pagerbti — įvertinti).

Instruktyviniai susirinkimai nėra vienodi. Vieni iš jų yra paskaitiniai, kiti pranešiminiai, tretį apyskaitiniai.

Paskaitinių paskirtis — išklausti paskaitos ir pasiaiškinti jos mintis klausimais (iš narių pusės) ir atsakymais (iš kalbėtojo pusės).

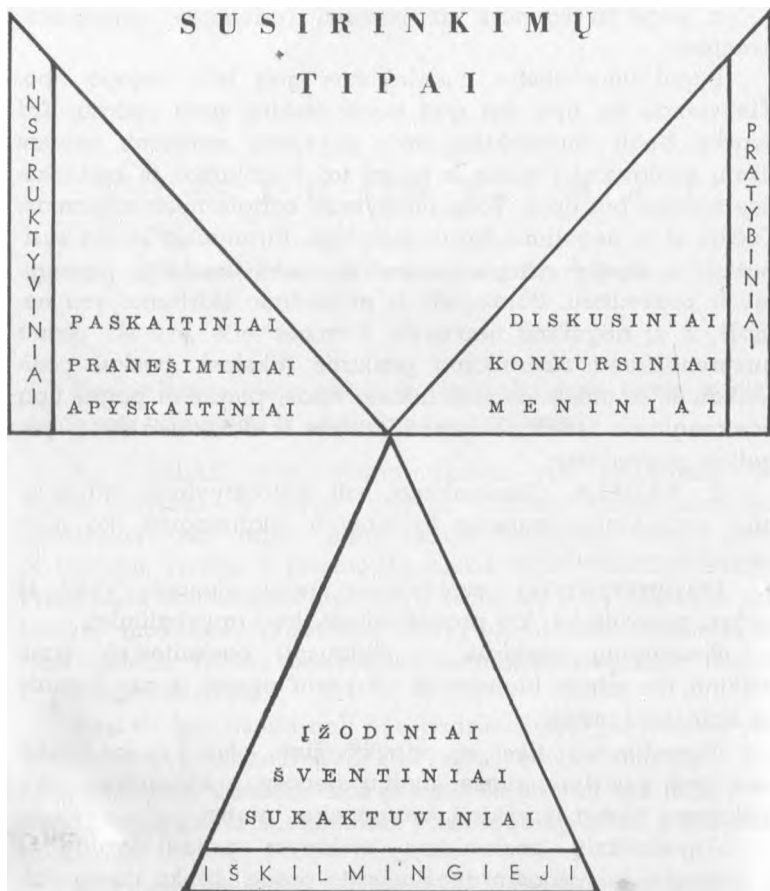
Pranešinių tikslas: pateikti žinių, kas vyko konferencijose, suvažiavimuose, studijų dienoje, ir klausimų — paaiškinimų forma išryškinti vedamąsias mintis.

Apyskaitinių susirinkimų siekinys: priimti valdybos ir kontrolės komisijos pranešimus (ta proga išrinkti naują valdybą) ir patvirtinti bei aptarti naujos valdybos planus.

Instruktyviniai susirinkimai reikalauja iš narių aktyvaus dėmesio, bet nereikalauja aktyvaus darbo.

Pratybiniai susirinkimai skiriami pačių narių aktyviam darbui. Šie susirinkimai būna diskusiniai, konkursiniai, meniniai.

Diskusinių pagrindas yra pačių narių referatai, koreferatai ir visų narių diskusijos; tikslas — išmokti išvystyti te-

mą ir patį dalyką kritiškai įvertinti (pirmiausia pasisakant koferentui, paskui susirinkimo dalyviams, pagaliau globėjui).

Konkursinių tikslas — įvertinti narių sugebėjimą ir darbingumą: iškalbos, deklamavimo, protokolų ar korespondencijų rašymo, istorijos, geografijos, ateitininkų ideologijos ar kitų dalykų pažinimo srityse. Laimėjimai vertinami taškais

ir pagal juos veiklos metų pabaigoj skiriamos *premijos*. Konkursams vadovauja pirmininkas, sprendžia valdyba ir globėjas.

Meniniai susirinkimai daromi talentams pasireikšti ir juos paskatinti. Į vieną susirinkimą galima jungti literatūrinius, tapybinius, vaidybinius bei muzikinius dalykus arba pagal turimą medžiagos gausumą — paskirstyti.

Iškilmingieji susirinkimai šaukiami tik iškilmingomis progomis — ką nors pagerbti, paminėti, priimti į narius. Tokie yra įžodiniai, šventiniai, sukaktuviniai susirinkimai.

Įžodiniai — skirti narių įžodžiui priimti ir jiems pagerbti (žr. Įžodis).

Šventiniai — šv. Globėjo, Marijos, Kristaus Valdovo ar Šv. Dvasios dieną (žr. Šventės).

Sukaktuviniai — kuopos jubilėjaus, garbės nario, globėjo, organizacijos steigėjo ar ideologo sukakčių progomis.

3. PASIRUOŠIMAS. Susirinkimui pasiruošiant atsižvelgiama į programą ir patalpas.

Programa turi remtis vienu kuriuo pagrindiniu dalyku, sakysime, paskaita. Nereikia programos apkrauti kitais dalykais, kaip dažnai daroma. Nariai turi žinoti temą iš anksto ir pasiręngti klausimams, geriausia raštu. Gausesni klausimai išsemia šių susirinkimų turinį ir laiką. Deklamacijos, dainos, protokolų skaitymai šiems susirinkimams netinka.

Pratybiniais susirinkimams iš anksto suplanuojamas bei padalinamas darbas, ir nustatoma pasirodymų tvarka. Tema parenkama viena; jei jų yra keletas, tai jieškoma joms ryšio.

Iškilmingųjų susirinkimų programa sutelkiama apie įžodį, pagerbiamąjį asmenį, šventąjį ar tų asmenų vieną kurį veiklos bei asmenybės bruožą. Aplink pagrindinį dalyką sukaupiami eilėraščiai, dainos ar giesmės.

Patalpa parenkama pagal dalyvių skaičių. Jei ji per didelė, vadovai ją "sumažina" — atriboja vieną dalį, sutvarko kėdes ar suolus taip, kad dalyviai būtų visi kartu, lyg vienoje pritaikytoje patalpoje. Susirinkusieji turi jausti, jog ši vieta

lyg specialiai jų laukia. Ji turi būti sutvarkyta, išvalyta, jaukiau papuošta.

Iškilmingųjų susirinkimų scena puošiama emblemomis, pagerbiamojo asmens paveikslu ar statula, stalas — kryžiumi, gėlėmis, tautiniu užtiesalu.

4. PRAVEDIMAS susirinkimų labai daug priklauso nuo vadovų, kalbėtojų ir dalyvių. Svarbu taip pat tinkamai pradėti ir užbaigti.

Pradžia. Viską parengti laiku, kad dalyviai nepradėtų nerimauti, nuobodžiauti, erzintis. Pradėti tik visiems susėdus ir nutilus. Instruktyviniai ir pratybiniai susirinkimai pradeda mi malda, iškilmingieji — giesme, visiems sustojus.

Vadovauja instruktyviniams susirinkimams kviestinis darbo prezidiumas, pratybiniams — valdybos pirmininkas ar kviestinis sekretorius, iškilmingiems — tik garbės prezidiumas.

Iškilmingų susirinkimų metu nedaromi nei pranešimai, nei padėkojimai. Programa iš anksto patvarkoma, ir viskas eina tartum savaime. Valdybos pirmininkas ar jo pakviestas narys tikrai budi, kad kalbėtojai ar kiti programos dalyviai laiku išeitų ar pradėtų.

Kalbėtojai, pvz. paskaitininkas ar pranešėjas, užima nedaugiau laiko, kaip 40 minučių.

Pratybininkai laikosi jiems skirtu minučių skaičiaus. Jei laikas prasitęstų, pirmininkaujantis gali išimti iš programos vieną ar keletą dalyvių.

Iškilmingieji susirinkimai neturi paskaitininkų, tik prakalbininkus. Jų kalbų laikas ribojamas; visų kalbos, sudėjus kartu, neturi prašokti 40-60 minučių.

Dalyviai laikosi ramiai ir pagarbiai, ypač kalbant kviestiniam ar svečiui kalbėtoju. Susirinkimų metu plojama saikingai. Iškilmingųjų, ypač šventinių susirinkimų metu gali būti reikalas visai neploti. Valdyba ir nariai tai turi žinoti iš anksto.

Instruktyviniai ir pratybiniai susirinkimai būna uždari, tik nariams ir kviestiams kalbėtojams. Iškilmingieji — pirmon

eilėn svečiams, tėvams, vyresniesiems. Svečiai sodinami priekinė, pasitinkami skirtų narių ir nuvedami į jiems skiriamas vietas. Jei yra svečių kitataučių, jiems skiriamas vienas ar keltas narių paaiškinti programos eigai. Iškilmingųjų susirinkimų proga visi nariai tinkamai pasipuošia ir turi organizacinius ženklus.

Pabaiga. Instruktyviniai ir pratybiniai susirinkimai trunka neilgiau, kaip dvi valandos, iškilmingieji — lį val. Pirmieji baigiami malda, pastarieji — himnu. Baigiant iškilmingąjį susirinkimą, nedėkojama; baigiant kitus susirinkimus, gali būti dėkojama, jeigu tai nebuvo padaryta, sakysim, po paskaitos ar pranešimo. "Dar kartą" dėkoti yra šablonas.

BIBLGR. P. D., Kaip daromi susirinkimai ir kaip juos vesti, K '12, ir Vln '18. — *J-tė S.*, Kaip šaukti ir vesti susirinkimus: NV '24, N 2. — *Kidykas J.*, Dabartinės veiklos formos. At 60, N 4.

S A Š K R Y D Ž I A I

Reikalas * Paruošimas * Pravedimas

Sąskrydis yra proginis susibūrimas arba mažesnės apimties suvažiavimas organizaciniam reikalui aptarti. Sąskrydžiai daromi rajono apimtyje kuopų, draugovių ar skyrių atstovams bei valdybų nariams. Juos kviečia rajono arba centrinė vadovybė.

1. REIKALAS. Sąskrydžiai šaukiami aptarti rajono veiklos kryptį ar būdus, nustatyti papildomus veiklos planus, išjudinti bei pagyvinti veiklą. Konkretūs reikalai gali būti šie: pasiruošti rajoninei vasaros stovyklai, aptarti rajoninės šventės organizavimą, atžymėti kurį nors reikšmingą organizacinį įvykį.

Organizacijai svarbu ne tik sutelktiniu būdu spręsti reikalus, bet ir suvesti į būrį judresnius vienetų atstovus. Tokie sąskrydžiai pagyvina tarpasmeninę sąveiką: įdrąsina narius, įkvepia jiems entuziazmo, tikslina jų galvojimą ir jų veikimo kryptį. Vietovių atstovams reikia minčių ir patirčių apykaitos; reikia išsikalbėti, parodyti planuojamos iniciatyvos ir pritaikomojo sumanumo, išsiaiškinti kylančius sunkumus ir jų priežastis.

Sąskrydžiai reikalingi dar dėl to, kad sudaro progos rajono ir centro vadovybėms asmeniškai pažinti veiklesnius narius ir gauti iš jų gyvos medžiagos tolimesniems savo planavimams. Lygiai svarbu, kad vienetų nariai pažintų savo vadus, pasimokytų iš jų galvojimo, patirtų apie jų planuojamus darbus. Asmeninė motyvacija ir įtikinimo galia vienu ar

kitu klausimu veikia daug geriau už geriausias instrukcijas raštu.

2. PASIRUOŠIMAS. Sąskrydžiai yra reikalingesni ir tam tikra prasme svarbesni už suvažiavimus. Nei suvažiavimai, nei konferencijos negali apimti tų reikalų ir daryti tos įtakos į vienetus, kokią atlieka sąskrydžiai.

Sąskrydžiai suplanuojami iš anksto; planuoja rajonų ar apygardų vadovybės. Apie ruošiamą sąskrydį rajono vadovybė praneša centrui ir pateikia jam savo planą. Centras papildoma planą savo pasiūlymais. Jeigu planas būtų pateiktas centrinės vadovybės, tada jis siunčiamas rajonams, kad jų vadovybės padarytų savų papildymų.

Rajono vadovybė parenka vietą, laiką ir pramato akciją atstovam sukviesti. Centrinė vadovybė siunčia į sąskrydį savo atstovus duoti informaciją, padaryti pranešimus arba vadovauti pačiam sąskrydžiui.

3. PRAVEDIMAS reikalauja žiūrėti sąskrydžio paskirties ir apimties. Negalima sąskrydžio išplėsti į suvažiavimo ar konferencijos plotmę ar pobūdį. Viskas turi vykti daug paprasčiau — panašiai į išplėstą posėdį.

Laikas skiriamas trumpas — nedaugiau vienos dienos. Posėdžiai padalinami valandomis su pertraukom, pagal atskirus klausimus. Klausimai gali būti svarstomi pasiskirsčius būriais po keletą atstovų; jų svarstymai subendrinami vėl visiems susirinkus.

Vieta posėdiniam darbui parenkama neblaškanti, nepererdvi ir neperankšta. Jei rajono sąskrydžiai daromi kasmet, tada būtų tikslinga keisti pačią vietovę. Tuo būdu atskiros vietos vienetai įtraukiami į paruošiamuosius darbus ir jų nariai turi progos gausiai sąskrydyje dalyvauti.

Programa neperkraunama: atrenkami svarbiausi, būtiniausi klausimai, referuojami trumpai, trumpai ir diskutuojami. Programai vadovauja rajono pirmininkas, centro valdybos atstovas arba asmuo gerai žinąs sąskrydžio tikslą.

Dalyviai nėra įgalioti daryti sprendimus, tik informuoti ir informotis. Jei diskutuojamus klausimus jie apsprendžia

balsavimu, tai tas reiškia tik daugumos patikrinimą. Kitų sąjungų asmenys dalyvauja svečių teisėmis ir gali reikšti savo nuomones, sumanymus, pasiūlymus; tačiau vengia per daug prasikišti ar rodyti savo pranašumą. Į sąskrydį nekviečiami neateitininkai.

Pobūvis daromas tik tada, kai sąskrydžiui skiriama visa diena su vakaru arba dalyviai susirenka iš vakaro. Pobūvį rengia vietos vienetas. Jis parengia neilgą, vertingą programą ir kuklias vaišes. Pobūvis gali baigtis trumpa pramoga — bendromis dainomis, žaidimais, šokiais. Toks pobūvis laikomas šeimynišku — be kviestinių svečių ir trunka neilgai.

BIBLGR. K. A.. Europos at-kų sąskrydis, At '56, N 7. — *Red.*. At-kų sąskrydis Bostone, At '56, N 9. — *Rimkaitis S.*, Studentų at-kų valdybų sąlėkis Hartforde ir Chicagoje, At '56, N 10.

S U V A Ž I A V I M A I

Paskirtis * Pasiruošimas * Pravedimas

Suvažiavimai yra platesnės apimties susirinkimai. Jų paskirtis gali būti įvairi. Pagal tai jie paruošiami ir pravedami.

1. PASKIRTIS. Suvažiavimus reikia skirti nuo konferencijų ir kongresų. Konferencijos yra formalinio — techninio pobūdžio reguliarūs suvažiavimai. Kongresai yra iškilminiai — programiniai, retų progų ir didesnio masto suvažiavimai. Suvažiavimais vadinami tokie didesni susirinkimai, kurių paskirtis yra siauresnė nei konferencijų ar kongresų, bei prašoma eilinių sąskrydžių paskirtį.

Visuotiniai suvažiavimai skiriami visiems ateitininkams iš visų vienetų ir visų sąjungų arba vienos sąjungos visiems vienetams. Vienetai atstovaujami nebūtinai formalių įgaliotinių. Tokių suvažiavimų *reikalas* gali būti: išsvarstyti kokį principinį ar metodinį bei taktinį klausimą, išdiskutuoti kokį naują veiklos planą, susiorientuoti naujai pakitusiose gyvenimo sąlygose.

2. PASIRUOŠIMAS. Neleistina šaukti suvažiavimą galvojant, kad užtenka žmones tikrai sukviesti ir pasirūpinti nakvynėmis, maitinimu, priėmimu. Svarbu gerai suvažiavimui pasiruošti — numatyti programą, dalyvius, kalbėtojus ir laiką.

Programą rajoniniams bei regioniniams suvažiavimams numato ir parengia atitinkami centrai. Jei tokių nėra, jie sudaromi specialiai šiam reikalui, susitarus su atitinkamos sąjungos ar Federacijos centrinėmis valdybomis. Visuotinės

paskirties suvažiavimams programą nustato atitinkamos centrinės valdybos. Vienu ar kitu atveju jos gali sudaryti antrines komisijas atskiriems parengiamiesiems darbams, tačiau komisijų darbą diriguoja ir koordinuoja pačios centrinės valdybos.

Dalyviai tokiems suvažiavimams kviečiami platesniu mastu ir be ypatingų formalinių sąlygų. Įgaliojimai reikalingi tais atvejais, kai suvažiavime numatomi kokie sprendimai. Nekviečiama dalyvių tik tam, kad būtų pripildytos salės. Jie pasirenkami arba kviečiami iš tos kategorijos, kuriai suvažiavimas skiriamas. Ta prasme ir svečiai laukiami atitinkamų kvalifikacijų. Kitaip svečiai ar kviestiniai nariai jaustųsi lyg ne savo vietoje — be reikalo čia atsiradę, nes programa neliečia jų interesų ar uždavinių.

Kalbėtojai parenkami ne dėl jų vardo ar pozicijos. Jų kvietimas negali būti atsitiktinis. Jiems duodami specialūs ir suvažiavimo tikslui palenkti uždaviniai. Kalbėtojų skaičius ribojamas, turint galvoj suvažiavimo laiką ir numatomų darbų ribą. Kalbėtojams pasiruošti skiriama pakankamai laiko. Su jais susižinoma ir, jei yra reikalas, aprūpinami atitinkama medžiaga arba informacijomis. Kalbėtojų patarnavimas laikomas specialiu patarnavimu, dėl to numatomas jiems atlyginimas (bent kelionės išlaidos).

Laikas numatomas iš anksto. Jo turi užtekti numatytiems darbams. Geriau visiškai atsisakyti suvažiavimo, negu jį ruošti skubotai, tinkamai nepasirengus ir stingant laiko numatytiems uždaviniams atlikti.

Vieta parenkama tokia, kad būtų visiems nesunkiai pasiekiama, nereikalauant iš dalies narių nugalėti didelių atstumų, daugiau laiko sugaišti ir labiau pavargti. Patalpa parenkama pakankamai erdvi ir jauki. Ją dera padaryti dar jaukesnę, papuošiant sceną, prezidiumo stalus, įvedant ar pastatant vėliavas.

3. PRAVEDIMAS. Suvažiavimą sušaukus, svarbu gerai paskirstyti pareigas įvairiems parinktiems asmenims bei komisijoms.

Prezidiumas sudaromas iš žmonių, kurie gerai žino, ko susirinkimas siekia, ir moka vadovauti. Geriausia, kai vadovauja kas nors iš suvažiavimo rengėjų - planuotojų arba iš anksto parenkamas asmuo, kuriam gerai žinoma (arba painformuojama), ko suvažiavimas siekia.

Komisijos tokiems suvažiavimams sudaromos pagal uždavinius ir reikalus. Mandatų komisija nereikalinga, jei nėra įgaliotų atstovų. Daroma tik dalyvių registracija prie durų arba paleidžiamas per rankas lapas parašams surinkti ir vietovėms nustatyti. Nebūtina rezoliucijų komisija, jei nenumatoma daryti deklaracinių sprendimų. Suvažiavimo nutarimus gali formuluoti vienas iš prezidiumo sekretorių.

Darbas atliekamas bendrinuose ir specialiuose posėdžiuose, pasiskirstant pagal amžių, sąjungų reikalus ar numatytus atskirus klausimus. Bendriniai posėdžiai skiriami bendriems ir visus liečiantiems klausimams (pranešimams, paskaitom). Specialių posėdžių sprendimai taip pat pranešami baigiamam bendriniam posėdy.

Atskiriems posėdžiams iš anksto paruošiama smulki programa ir įduodama dalyviams prie registracijos stalo, jei nebuvo reikalo tą programą anksčiau išsiuntinėti. Bendroji suvažiavimo programa visada parūpintina iš anksto.

Iškilmingieji momentai tokiems suvažiavimams yra būtini. Jiems sudaryti numatomas koks nors pagerbimas (asmens) ar paminėjimas (įvykio). Ties tais momentais telkiama ir iškilmingųjų posėdžių programa. Rajoniniams suvažiavimams užtenka vieno (pradinio ar baigiamojo) iškilmingo posėdžio. Platesnės apimties suvažiavimuose gali būti du tokie posėdžiai (pradinis ir baigminis). Vis dėlto reikia žiūrėti laiko, kaip ilgai suvažiavimas trunka. Jei yra tik vienos dienos — nedera daryti dviejų iškilmingų posėdžių.

Pramogai numatomas literatūros bei muzikinis vakaras arba iškilminga vakarienė.

Malda jungiama su pradžia ir pabaiga. Suvažiavimai pradedami pamaldomis. Reikia pasirūpinti, kad dalyviai ga-

lėtų prieiti komunijos ir pasimelsti už bendruosius organizacijos reikalus ir specialius šio suvažiavimo, o taip pat prisiminti mirusius organizacijos narius.

BIBLGR. At-kų suvažiavimas Grevene, At '48, N 3-4. — B., Studentų at-kų velykiniai suvažiavimai, At '54, N 5. — *Gailiūsyte J.*, MAS suvažiavimas Chicagoje, At '58, N 8. — M. G., Iš stud. ir moksl. at-kų suvažiavimo Baltimorėje, At '53, N 5. — *Verbickaitė S.*, Kanados jaun. at-kų suvažiavimas, At '54, N 1. — Vokietijos sendraugių suvažiavimas, At '58, N 7. — *Žadeikis J.*, MAS suvažiavimas Chicagoje, At '54, N 1.

K O N F E R E N C I J O S

Pobūdis * Pasiruošimas * Posėdžiavimas

Konferencijos yra specialūs suvažiavimai, dėl to joms pasirengiama ir jos pravedamos kiek kitaip, negu eiliniai suvažiavimai.

1. POBŪDIS. Konferencijos dėl savo pobūdžio, kuris priklauso nuo jų paskirties, yra skirtinos į paprastasias ir nepaprastasias.

Paprastųjų konferencijų tikslas — apspręsti būtiniausius techniškuosius organizacinius reikalus: išklaudyti bei priimti centrinių valdybų ir kontrolės komisijų pranešimus, perrinkti vadovybę, priimti statutus bei jų pakeitimus, patvirtinti veikimo planus, suteikti tam tikrų specialesnių įgaliojimų vykdomiesiems organams, parengti ir priimti rezoliucijas.

Tokios konferencijos šaukiamos reguliariai nustatytu laiku: kasmet arba kas antri, treči metai. Dalyviai būna rinktiniai, su specialiais įgaliojimais.

Nepaprastųjų konferencijų tikslas — daryti specialius sprendimus, išskylančius tam tikru ypatingu laiku ir esant svarbiam, nepaprastam reikalui.

Ateitininkų istorijoje tokios konferencijos buvo keturios: Voronežo konferencija, įvykusi 1917 birželio 2-13 Rusijoje; Palangos reorganizacinė konferencija, sušaukta 1927 liepos 15-20 Lietuvoje; Reino konferencija, praveista 1947 birželio 22-24 Vokietijoje, plaukiant Reino upe, ir Rochesterio konferencija, įvykusi 1951 rugsėjo 1-2 Amerikoje. Voronežo konferencija buvo sušaukta, išėjus ateitininkam pirmą kartą į viešumą.

nes buvo pasibaigę caro priespaudos laikai. Ši konferencija sprendė klausimus, susijusius su ateitininkų organizavimosi, veiklos derinimo ir visuomeninės taktikos reikalais. Palangos konferencija buvo skirta svarstyti ir priimti naujai ateitininkų organizacijos santvarkai ir ideologijos pagrindams. Ji suderino trijų sąjungų įstatus, įkūrė Ateitininkų Federaciją ir priėmė oficialų ateitininkų principų bei pareigų aptarimą. Reino konferencija sutelkė karo išblaškytus ir savarankiškai atsikūrusius ateitininkų vienetus, išrinko po karo naujas Federacijos ir sąjungų vadovybes. Rochesterio konferencija atkūrė Amerikoje tą pačią santvarką, kuri buvo nustatyta Palangoje.

2. PASIRUOŠIMAS. Nepaprastos konferencijos ruošiamos panašiu ar bent artimu būdu, kaip ir kongresai (žr. toliau), nes dažnai juos atstoja. Paprastąsias konferencijas ruošiant, tenka turėti galvoje:

Programos, t. y. reikia aiškiai numatyti svarstytinus klausimus, juos gerai iš anksto aptarti, parengti darbų apyskaitas ir jas centro valdyboje apsvarstyti, numatyti reikiamas rezoliucijas ir susitarti dėl asmenų, rinktinų į valdybas, komisijas ir k.

Dalyviai turi iš anksto žinoti, kas konferencijoje bus svarstoma, gauti išsamią programą ir tikslią informaciją apie laiką, vietą ir butus. Dalyviai turi apsirūpinti ne tiktaį savo vieneto įgaliojimais, bet ir pasiruošti perduoti jo pageidavimus, pastabas. Tam tikslui daromi vienetų prieškonferenciniai susirinkimai atstovams rinkti ir juos supažindinti su narių nusistatymu ir pageidavimais.

Vieta numatoma patogiausia atstovams susirinkti, tačiau nebūtinai kasmet ta pati. Tikslinga konferencijų vietą keisti, kad atskiros vietovės turėtų progos konferencijom pasirūpinti (technišku pravedimu), susipažinti su atstovais iš įvairių vietų ir juos pristatyti vietos visuomenei. Patalpa iš anksto numatoma ir atitinkamai parengiama bei papuošiama.

Lakas parenkamas patogus dalyviams suvažiuoti. Geriausia, kai centro valdyba savo kadencijos pradžioje nusišoto, kada ruoš konferenciją. Laiko reikia skirti ir atstovams

pasiruošti bei susitvarkyti. Dėl to vengtina konferencijas skelbti nelauktu arba skubotu laiku.

3. POSĖDŽIAVIMAS. Paprastosios konferencijos yra darbo suvažiavimai. Jų tikslas — organizacinių bėgamųjų ir bendrinių reikalų svarstymas. Dėl to:

Prezidiumas sudaromas tik darbo (ne garbės). Garbės prezidiumas gali būti įterpiamas tik tuo atveju, kai numatoma konferencijos metu paminėti organizacinę sukaktį, ką nors pagerbti arba platesnei visuomenei ką nors deklaruoti. Tuo atveju skiriamas vienas iškilmingas posėdis konferencijos pradžioje arba jos pabaigoje.

Darbo prezidiume gali būti kas nors iš centro valdybos narių, kuris gerai visus reikalus žino. Kiti prezidiumo nariai taip pat parenkami iš atstovų, kurie yra gerai informuoti apie svarstytinus konferencijos klausimus.

Komisijos renkamos *mandatų* (patikrinti dalyvių įgaliojimus), *rezoliucijų* (formuluoti numatytoms rezoliucijoms), *rinkimų* (praveisti balsavimo rezultatus). Komisijų nereikia gausių, kad nebūtų atitraukiamos jėgos nuo bendrų konferencijos svarstymų. Komisijoms numatoma speciali vieta, kad jų nariai, neišsijungiami iš konferencijos darbų, vis dėlto nekliudytų jos eigai.

Pranešimai, kuriuos daro centro valdyba ir kontrolės komisija, neturi kartoti tų pačių dalykų. Vengiama nereikalingų organizacinės technikos smulkmenų. Centro valdybos darbai sutraukiami į *vieną pranešimą* ir jį daro pirmininkas arba jo pavestas kitas valdybos narys. Pranešimas turi būti sutrauktas ir kondensuotas. (Nedaro atskirų pranešimų nei išdinininkas, nei sekretorius). Antras pranešimas daromas kontrolės komisijos vardu.

Dėl pranešimų leidžiama pasisakyti atstovams. Pasisakymai reguliuojami pagal iškeltų klausimų reikšmę ir eilę. Neleidžiama apie viską visiems kalbėti. Pirmininkaujantis suskaido pranešimus atskirais klausimais ir juos pateikia atstovams eilės tvarka. Pabaigoj pranešimas priimamas ištisai arba su tam tikromis pastabomis.

Laikas taupomas. Neskiriama laiko išsišnekėjimams, ilgesnėms diskusijoms ar ypatingoms problemoms spręsti. Tam reikalui daromi kitos paskirties suvažiavimai, uždaresni ir specialesni, kaip studijų dienos, kursai. Jei kartais iškiltų reikalas ką nors specialiai išdiskutuoti, skiriamas atskiras specialus posėdis. Tuo atveju paliekama laisvė kitiems atstovams, skubantiems grįžti namo, tokiose diskusijose nedalyvauti. Tik tuo atveju, kai diskusijos liečia perbalsuotinus klausimus, visų atstovų dalyvavimas privalomas. Konferencija gali trukti ir ne vieną dieną.

Posėdžių laikas reguliuojamas: vienas posėdis netrunka ilgiau, kaip pusantros ar dvi valandas. Tarp posėdžių daromas mažiausiai 15 minučių pertraukos.

Rinkimai daromi po pranešimų. Jie gali būti pusiau slapti arba visai slapti. Centro valdyba numato kandidatus iš anksto ir juos siūlo, rekomenduodama rinkti. Rinkimų komisijos atstovai pakviečiami skaityti balsus.

Rezoliucijas redaguojant žiūrima, kad jų nebūtų gausu, neišeitų per bendros, neliestų reikalų, kurie tiesiogiai neįeina į organizacijos uždavinius. Rezoliucijas reikia tiksliai ir trumpai formuluoti. Paprastos konferencijos neskelbia principinės reikšmės rezoliucijų. Tai daro nepaprastos konferencijos arba kongresai.

Paskaitų paprastose konferencijose vengtina. Gali būti tik viena, skirta ideologinei ar organizacinei linkmei paryškinti. Ji turėtų būti planuojamojo pobūdžio — užbrėžti uždaviniams naujiems veiklos metams, nurodyti priemonėms jiems vykdyti ir sužadinti ryžtui to darbo imtis. Yra pageidaujama, kad buvusi centro valdyba pati sudarytų metmenis naujiems veiklos metams arba numatytą programinę temą studijoms. Su šia tema atstovai galėtų būti supažindinti paskaita, kuri nurodytų kryptį ir duotų medžiagos tolimesniems svarstymams atskiruose vienetuose.

Iškilmingasis posėdis, jeigu jis įvyksta, ribojamas trumpu laiku (nedaugiau 1 ar 1 $\frac{1}{2}$ valandos). Vengiama jį perkrauti

sveikinimais. (Leidžiama 2-3 kalbėtojams pasisakyti trumpai). Su tokiu posėdžiu galima rišti ir vieną paskaitėlę specialiai numatytu klausimu.

Pabaiga, kaip ir pradžia, rišama su malda ir himnais (tautiniu ir organizaciniu). Malda palydimas ir mirusiųjų narių prisiminimas konferencijos pradžioje.

BIBLGR.: *Kučinskas A.*, Mūsų konferencijos, At '26, N 7-8. —

Sužiedėlis S., Nustatėm tobulesnes formas (Reorganizacinei konferencijai 25-ri metai), At '52, N 6. — Ateitininkų respublika ant Reino, At '47, N 1.

Turauskas E., Keliai ir kryžkelės (dėl konferencijų pobūdžio), At '24, N 10.

K O N G R E S A I

Tikslas * Pasirengimas * Vykšmas

Kongresai yra didelės apimties iškilmingi suvažiavimai, rengiami retomis ir ypatingomis progomis. Tokius kongresus Ateitininkų Federacija rengė kas penketą metų. Į juos suvažiuoja vadai ir nariai su įgaliojimais ir be jų. Be to, kviečiami svečiai — visuomenės, mokslo institucijų ir kitų organizacijų asmenys. Dalyvauja ir užsienio svečiai bei kviestiniai kaitaučiai.

1. TIKSLAS. Kongresų tikslas yra *atžymėti* organizacijos ar kitus reikšmingus jubilėjus, *iškelti* laiko problemas, *mesti* šūkius ateičiai, *pasverti* moralines narių pajėgas, *sutelkti* rinktinės organizacijos jėgas ir jas *parodyti* visuomenei.

Kiekvienas ateitininkų kongresas praeityje turėjo dar specifinius tikslus. Pirmasis kongresas Kaune (1920) labiau išryškino ateitininkų organizacijos pobūdį ir subendrina pažiūras, atsiradusias dėl skirtingų karo sąlygų, kurios buvo Lietuvoje ir Rusijoje. Antrasis kongresas Kaune (1925) apsvarstė reorganizacijos ir ideologijos principus, kurie buvo priimti Palangos nepaprastoje konferencijoje (1927). Trečiasis kongresas Kaune (1930) buvo sušauktas prisiminti trigubom jubiliejui: ateitininkų organizacijos (20 metų), Vytauto Didžiojo 500 metų ir šv. Augustino 1500 metų mirties sukaktį. Šis kongresas praėjo popiežiaus Pijaus XI sveikinamųjų žodžių šūkiu: "kad tėvynė spindėtų atgimimo aušra, kaip švietė ir klestėjo, įgijusi Vytauto laikais šviečiančios garbės". Ketvirtasis kongresas Telšiuose siekė sukelti lietuvių visuomenėje pasiryžimą

pasirūpinti didesne kultūrine pažanga ("pasukti Lietuvos laikrodį šimtu metų pirmyn") ir atkreipti didesnę dėmesį Baltijos pamariui. Kongresas dėl tam tikrų politinių sąlygų negalėjo įvykti Klaipėdoje, kur jis buvo numatytas praversti. Penktasis kongresas (1940) buvo numatytas sušaukti Vilniuje ir pagerbti sugrįžusią tėvynei sostinę, už kurios išlaisvinimą ateitininkai kovojo ir antrajame kongrese nutarė steigti "Vilniui vaduoti sekcijas" (At '25, nr. 140). Vilniuje kongreso negalima buvo sušaukti dėl bolševikų invazijos, o paskui karas ir tautos pavergimas bei išblaškymas neleido ateitininkams susirinkti į kongresą iki 1954 metų, kada jis įvyko jau Amerikoje, Chicagos mieste, vadinamoje "antroje pasaulyje lietuvių sostinėje". Chicagos kongresas (penktasis iš eilės) pabrėžė ateitininkų uždavinius "lietuvių tautos rezistencinėje kovoje" (At '54, N 8).

2. PASIRENGIMAS. Kongresui pasirengti darbas yra žymiai didesnis ir sudėtingesnis negu suvažiavimams ar konferencijoms. Kongresai reikalauja daugiau pasiruošimo — *intelektualinio* (planų, gairių, naujų šūkių, idėjų), *organizacinio* (programos ir tvarkos nustatymas, narių bei svečių kvietimas ir priėmimas), *meninio* (literatūros ir dainų vakarai, koncertai, misterijos, parodos), *technikinio* (vietos ir aplinkos parinkimas ir apipavidalinimas) ir k.

Kongresui rengti sudaromas vyriausias komitetas ir atskiros komisijos pagal darbų rūšis. Vyriausias komitetas derina komisijų darbą ir už viską atsako. Jis veikia toje vietoje, kur kongresas šaukiamas. Kongreso gaires nustato Federacijos valdyba.

Vyriausias komitetas ir komisijos pradeda darbą iš anksto, mažiausiai prieš metus, kad galėtų gerai kongresą parengti. Rūpinamasi sudaryti nuotaiką ir sukelti lūkestį didingo dalyko. Tam reikalui vedama propaganda ateitininkuose ir lietuvių visuomenėje, teikiama plati informacija apie parengiamuosius darbus, rūpinamasi vienu ar kitu būdu į kongreso rengimą įtraukti kuo didesnę ateitininkų skaičių ir atskirus jų vienetus.

Kongresas yra didinga ateitininkų šventė, kurios visi turi laukti ir visi joje dalyvauti. Penktasis kongresas, sušauktas Chicagoje 1954 metais, šio tikslo siekė kviesdamas namie pasilikusius narius ir jų vienetus kongreso sekmadienį (rugsėjo 5) rinktis savo vietovėje bendrom pamaldom ir iškilmingam posėdžiui. Federacijos vado buvo pabrėžta: "Tą dieną visi ateitininkai jungiasi su Dievu ir bendra mintimi tarp savęs!" (Drg '54. 9. 1).

3. KONGRESO VYKSMAS. Kongresą gerai praveisti rūpinasi vyriausias komitetas ir komisijos, o taip pat kongreso metu išrinkti darbų vedėjai.

Pradedama nuo svečių priėmimo iš vakaro. Leidžiama jiems susipažinti, gauti informaciją ir ta proga juos registruoti, aprūpinti kongreso programomis bei ženklais. Šis priėmimas rišamas su *lengvesnio žanro literatūriniu bei dainos vakaru*. (V kongreso išvakarėse svečiams buvo dar parodyta Telšių kongreso filmas).

Oficiali pradžia būna kitą rytą, pradedama bendromis *pamaldomis* kongreso intencija. Po mišių už mirusius bei žuvusius giedamas Libera.

Posėdžiai pradedami po pamaldų iškilmingu *atidarymu*. Besirenkantieji į posėdžius registruojami ir aprūpinami programomis bei ženklais. Kongresą pradeda vyriausiojo komiteto pirmininkas, Federacijos dvasios vadovas kalba maldą, visi pakilę gieda at-kų himną.

Prezidiumas ir sekretoriatas sudaromas iš trijų sąjungų atstovų. Penktasis kongresas turėjo 3 pirmininkus ir 3 sekretorius, o tretysis — 6 pirmininkus ir 4 sekretorius. Kviečiamas taip pat garbės prezidiumas, kurį sudaro garbingi svečiai ir nusipelnę ateitininkai, kongreso dalyviai. Garbės prezidiumas gali būti ir nekviečiamas sėsti už stalo, o tik išvardinami jo nariai, kurių kongrese gali ir nebūti, kaip tai padaryta II kongrese Kaune (1925).

Pirmasis žodis pradedant darbus priklauso Federacijos vadui. Kai jis pasilaiko savo programinį žodį kitai progai, pirmasis kalba Federacijos tarybos pirmininkas.

Sveikinimai žodžiu priklauso garbės prezidiumo nariams. Raštu sveikinimai skaitomi prezidiumo sekretorių. Pirmieji ir antrieji neturi užimti daug laiko. Kongreso rengėjų ir prezidiumo reikalas pasirūpinti, kad to būtų pasiekta. Sveikinimai žodžiu nėra būtinas kongresų ar suvažiavimų programos punktas. Juo labiau nėra būtina, kad sveikintų kiekvienas, kas pakviestas už garbės stalo. Sveikinimo žodis duodamas tik tiems, kurie iš anksto numatomi ir paprašomi rengimo komiteto ar AF valdybos.

Visumos posėdžiai įvyksta kongreso pradžioje ir pabaigoje. Antrasis kongresas Kaune (1925) turėjo 6 tokius bendrus posėdžius, nes iš pagrindų svarstė ateitininkų organizacijos ir ideologijos reikalus. Paprastai visumos posėdžių tikslas yra sutelkti visus kongreso dalyvius ir supažindinti juos su bendrais visos Federacijos reikalais, uždaviniais ir mintimis ateities veiklai. Viename visumos posėdyje daroma Federacijos veiklos bendra apžvalga nuo paskutiniojo kongreso. Baigiamajame užbrėžiamos gairės ateities uždaviniams. Visumos posėdžiai taip pat svarsto ir priima statuto pakaitas, priima deklaracines rezoliucijas ir išrenka naują Federacijos vadovybę, jeigu jos kadencijos laikas yra pasibaigęs. Tokie rinkimai buvo I, II, III ir IV kongresuose.

Atskiri posėdžiai daromi įvairiems specialiams reikalams. Antrajame kongrese (1925) buvo atskiri moskleivių ir sendraugių pasitarimai, sekcijų posėdžiai (eucharistininkų, abstinentų, visuomeninkų), AŠF narių posėdis ir Žinijos b-vės knygom leisti steigiamasis susirinkimas. Tretysis kongresas Kaune (1930) turėjo trijų rūšių posėdžius: *sekcijų* (eucharistininkų, abstinentų, meno bei mokslo ir visuomenininkų), *vyrų bei moterų* ir *jaunųjų ateitininkų*. Penktasis kongresas Chicagoje (1954) buvo paskyręs atskirus posėdžius trimis sąjungoms. Tokiu atveju sąjungos tuos posėdžius gali praveisti konferencijų formoje.

Vaizdinė programa jau turi savo ateitininkiškas tradicijas. Ji apima parodas, koncertus ir vaidinimus. Jai priklauso taip pat sporto olimpiados, eitynės ir pramogos.

Spaudos parodos tikslas pavaizduoti kultūrinį ateitininkų įnašą, dvasinių interesų plotį ir kūrybiškumą. Kongresų metu išstatomi ateitininkų spausdintiniai, rotatoriniai ir rankraštiniai leidiniai. Antrojo ir trečiojo kongresų metų buvo dar suruoštos dailiojo ir pritaikomojo meno parodos.

Koncertų programas paprastai išpildo ateitininkų chorai, solistai ir instrumentalistai. Antrasis kongresas buvo sutelkęs keletą chorų, kurių jungtinis koncertas įvyko Kauno valstybiniame teatre (dirigavo muz. Vaičiūnas). Trečiojo ir ketvirtąjo kongreso metu koncertavo Kauno studentų ateitininkų choras (dirigavo muz. Dambrauskas ir Makačinas). Antruoju atveju tas choras Telšių katedroje išpildė Dubois "Septynis Kristaus žodžius" šventos valandos metu. Penktajam kongrese programą išpildė Chicagos at-kų choras, diriguojamas muz. J. Baltrušaičio, ir solistai.

Misterijos — atvirame lauke vaidinimai — pradėti antrajame kongrese Kaune. Kauno ažuolyne buvo suvaidintas Liudo Giros "Paparčio žiedas". Vaidino ateitininkai, dramų mėgėjai. Palangos reorganizacinėje konferencijoje buvo suvaidinta V. Mykoliaičio-Putino misterija "Nuvainikuotoji Vaidilutė". Trečiojo kongreso metu Kaune vaidinta V. Bičiūno "Amžių Karžygis", parašytas Vytautui Didžiajam priminti. Misterijos sutraukdavo tūkstančius žmonių.

Sporto olimpiados pradėtos ruošti antrojo kongreso (1925). Pirmoje olimpiadoje dalyvavo penki ateitininkų sporto klubai iš įvairių Lietuvos vietų. Gimnastikos ir lengvosios atletikos žaidimams vadovavo J. Kudirka. Trečiojo kongreso olimpiadoje su ateitininkais rungėsi iš Karaliaučiaus atvykusi į kongresą vokeičių katalikų studentų grupė iš 30 asmenų. Žaidynėms — bėgimo, futbolo, lengvosios atletikos — vadovavo prof. Juozas Eretas.

Eisena miesto gatvėmis pradėta pirmojo kongreso Kaune (1920). Su *žibintais* Kauno miesto gatvėmis pirmąjį kartą ėjo antrojo kongreso dalyviai. Iš posėdžių vietos, Kauno valstybinio teatro, vakare nužygiuota į Karo Muziejaus sodelį, kur prie Nežinomo Kareivio kapo padėtas vainikas ir daly-

vauta simbolinėse vakarinėse apeigose, nuleidžiant Lietuvos vėliavą nuo muzėjaus bokšto. Iš Karo Muzėjaus žiburiuojančios eitynės patraukė į Lietuvos prezidento rūmus; prezidentu tada buvo ateitininkas sendraugis Aleksandras Stulginskis. Degantieji žibintai turėjo simbolišką prasmę: "įžiebtį savo širdy tėvynės meilę" (At '25, N 143). Buvo taip pat deklaruota ištikimybė Vilniui ir pakartotas pasiryžimas jį atgauti. Žibintų eitynės taip pat pakartotos Palangoje (1927) prie Baltijos marių. Trečiajam kongresui Lietuvos vyriausybė neleido Kaune eitynių, kuriomis turėjo būti išreikštas gyvas ryšys su žiląja Lietuvos senove Vytauto Didžiojo sukakties proga. Tylomis buvo susirinkta Karo Muzėjaus sodelyje ir uždėtas vainikas prie Nežinomojo Kareivio kapo. Ketvirtas kongresas Telšiuose vėl galėjo išsiliesti į tvaskias žibintų eitynes miesto gatvėse ir Mąščio ežero pakrantėse.

Pokylis (banketas) pirmą kartą surengtas penktojo kongreso Chicagoje, pasekus amerikiečių papročius, kurie tokiu būdu teikia iškilmingumo savo didesniųjų suvažiavimų pabaigai. Pokyliai neperkraunami kalbomis ir neužtęsimi ilgiau, kaip pusantros valandos. Paliekama laiko šokiams, koncertinėms dainoms, pabuvojimui ir pasikalbėjimams. Ateitininkų ruošiami pokyliai turėtų išsiskirti iš amerikietinių pokylių tipo.

Ekskursijos į tolimesnę apylinkę daromos kongresą užbaigus. Pirmojo kongreso Kaune dalyviai buvo išvykę visam sekmadieniui (1920. VIII. 8) į Kačergynės pušyną prie Nemuno, o antrasis kongresas Kaune baigtas išvyka Žolinėje (1925. VIII. 15) į Raudondvarį, Nemuno ir Nevėžio santakoje.

UŽBAIGAI taria žodį Federacijos vadas, jeigu naujai išrenkamas arba savo programinį žodį palaiko pabaigai; kitais atvejais kalba Federacijos Tarybos pirmininkas. Galutinis žodis priklauso prezidiumo pirmininkui. Kongresas baigiamas malda ir Ateitininkų bei Lietuvos himnais.

ninku kongresas, Ž '30, N 7. — Šv. Tėvo laiminimas AF kongresui, TK '30, N 7-8. — Trečiojo AF kongreso rezoliucijos, TK '30, N 7-8. — J. L.. Ateitininkų 15 metų jubiliejinis kongresas, TK '25, N 8. — 25 metų ateitininkų jubiliejinis kongresas, Ž '35 N 8-9. — 25 metų ateitininkų jubiliejinis kongresas, TK '35 N 9. — Pirmojo Zanavikijos katalikiškojo jaunimo kongreso vadovas, Šakiai '30. — Ateitininkų pirmasis kongresas Amerikoje, At '54, N 3. — Ateitininkų kongresas Chicagoje, Db '54, N 65. — *Jurkus P.*, V-sis at-kų kongresas, At '54., N 6. — Penktojo kongreso nutarimai, At '54, N 10. — *Sužiedėlis S.*, I-sis kongresas Kaune: At '60, N 4, II-sis kongresas Kaune At '60, N 5, III-sis kongresas Kaune At '60, N 6. — Jubilėjinis kongresas. AF Valdybos atsišaukimas šeštąjį kongresą bešaukiant, At '60, N 6. — Ateitininkų sukakties minėjimo ir kongreso reikalų, At '60, N 9.

X

S T U D I J O S

KURSAI * STUDIJŲ DIENOS * STOVYKLAVIMAS * STUDIJŲ RATELIAI * VISUOMENINIAI TEISMAI * STUDIJINĖS TEMOS

Studijos yra atskira veiklos sritis organizacijoje. Ateitinių veikloje jos užima žymią ir reikšmingą vietą. Jų tikslas perteikti nariams ideologinį susipratimą, pagilinti visuomeninę orientaciją, parengti vadovavimui.

Šiame skyriuje apibūdinamos seniau vartotos ir naujai vartotinos šios studijinės formos: kursai, studijų dienos, stovyklavimas, studijų rateliai, visuomeniniai teismai ir studijinių temų rengimas.

K U R S A I

Istorija * Rūšys * Metodas

Kursai yra sutelktinė priemonė narių susipratimui gilinti. Ši priemonė at-kams buvo reikalinga, nes nariai ilgą laiką savo žinias galėjo papildyti tik gyvu vadų žodžiu. Narių telkimas į kursus buvo naudingas ir kitu atžvilgiu: tarp suvažiavusiųjų iš įvairių vietų mezgėsi bendravimas ir minties sąveika.

1. ISTORIJA. Kursai anksčiau buvo ruošiami švietimo reikalams. At-kai tokius kursus pradėjo organizuoti 1916-17 Rusijos tremtyje savo tautiečiams (At '20, jubl. N, 136). Visuomeninių kursų mintis iškilo 1919 (At '19, N 6-7, 205). Pirmasis bandymas padarytas K. Naumiesčio at-kams 1923 per Sekmines; šiuos kursus pravedė prof. J. Eretas, duodamas 10 pašnekesių (At '23, N 12. 634). Šio bandymo įkvėptas MAS pirminkas J. Steponaitis suruošė I organizacinius kursus Kaune 1923 gruodžio 29-31 visos Lietuvos moksleiviams; dalyvių buvo 228 (At '24, N 1). Antrieji tokie kursai pakartoti Kaune 1924 Kalėdų atostogų metu (At '25, N 1-2).

1925-30 laikotarpyje ruošta bendriniai kursai ir rajoniniai, vyresniesiems ir jaunesniesiems. Jaunesniesiems 1929 surengti kursai Marijampolėj, Mažeikiuos, Panevėžy, Rokišky, Vilkauiškyje (At '29, N 4, 200). Vyresniesiems 1925-30 kursai buvo Kėdainiuose, Panevėžy, Rokišky, Šiauliuose, Telšiuose, Ukmergėje. Kuopų vadams pravesti kursai Kaune 1928 sausyje; supažindinta su naujais persitvarkymais po Palangos konferencijos. Kitais metais kuopų atstovams kursai tebuvo valdžios

leisti tik vieną dieną; dėl to "antrą dieną kursai buvo tęsiami bažnyčioje", kur kalbėjo arkiv. J. Skvireckas ir vysk. M. Reiny; dalyvių buvo 240 (At '29, N 1, 53).

Nuo 1929 pradėta kursų varžyti. Valdžia neleido mergaičių kursų 1929 per Velykas ir bendrinių 1930 per Užgavėnes. Valdžiai nebeleidžiant, 1929 birželyje pasinaudota Panevėžio KVC rajono pasaulėžiūriniais kursais jaunimui, kuriuose "dalyvavo iš visos Lietuvos suvažiavę at-kai" (At '30, N 11, 475). Panašiai pasinaudota 1930 pradžioje Kaimo rajono KVC jaunimo kursais. Mažesnėmis grupėmis rajonuose kursai buvo ruošiami slapta ligi 1940.

Tremties metais Vokietijoje 1946-49 MAS rajoniniai kursai buvo Kalėdų atostogų metu Augsburgėje, Bambergėje, Diepholze, Eichstaette, Grevene, Kemptene, Pinneberge, Seligenstadte.

Emigracijoje pirmieji ideologiniai kursai buvo 1945 Kalėdų atostogų metu Chicagos MAS apygardos nariams Ciceroje. SAS ideologiniai kursai 1955 Kalėdų metu buvo Kennebunkporte, 1957 Velykų metu Putname, 1959 Velykų metu Marianapolyje, 1960 Velykų metu (Vakarų apygardos nariams) Camp Ohiesoje prie Pontiac, Mich.

Europos studentams ir vyr. moksleiviams ideologiniai kursai buvo 1957 vasarą Sarnes, Italijos Tirolio kalnuose (At '57, N 8) ir 1958 per Kalėdas Muenchene. Brazilijoje MAS ideologiniai kursai 1957 praversti San Paulyje.

2. RŪŠYS. Būta įvairios rūšies kursų. Iš jų išsidėmėtini:

Ideologiniai — pateikiama medžiaga iš at-kų istorijos, pasaulėžiūros, socialinės - kultūrinės veiklos.

Organizaciniai — ruošiami valdybininkams bei instruktoriams, mokant juos pirmininkauti, sekretoriauti, vesti organizacijos knygas. Tokie kursai Lietuvoje yra buvę Telšiuose, K. Naumiestyje, Kaune (At '26, N 1), o Vokietijoje — Diepholze ir Memmingene (At '49, N 1).

Kultūriniai — taip juos tektų vadinti, nes jų tikslas ugdyti asmeninę narių kultūrą. Tokie kursai buvo jaun. mokslei-

viam Rokiškyje (At '25, N 4) arba mandagumo kursai Kėdarniuose (At '30, N 4).

Dalykiniai — atskirų sričių žinioms pagilinti, sakysim, MAS žurnalistikos kursai 1929 Kaune (At '30, N1), MAS visuomeninkų ir kooperatininkų 1926 Kaune (At '26, N4), Šiaulių kuopos vakariniai kursai prasčiau besimokantiems draugams padėti; pastariesiems lektoriavo 20 gambiausių vyr. moksleivių at-kų (At '28, N 3).

3. METODAS. Visų minėtų kursų, ypač ideologinių, metodai buvo panašūs. Naujų imta jieškoti emigracijoje. Vieną galima būtų vadinti įprastiniu, o antrąjį — koncentrinu.

Įprastinis metodas siekė klausytojams perteikti žinias, aprašyti jų akiratį, nuteikti organizaciniam darbui. Klausytojai kviečiami 2-3 dienom. Jų skaičius neribotas: nuo 30 ligi 300. Kalbėtojų tiek, kiek numatoma paskaitų. (Išimtis buvo daroma organizaciniams ir dalykiniais kursams). Temos tarp savęs nesurištos vienos vedamos minties. Dėstymo forma teoretiška, būdas — paskaitinis. Vieta — mokyklinė klasė ar salė. Klausytojai nesuteikti vienon vieton gyventi, paskirstyti po atskirus butus (Lietuvoje, Vokietijoje). Klausytojų laikysena pasyvi. Po paskaitų klausimai arba atsitiktinės diskusijos.

Jau Vokietijoje pastebėta, kad šis metodas nėra sėkmingas. MAS centro valdyba reikalavo ideologinius kursus "pravesti viena vadovaujama mintimi" ir juos ruošti atskirai vyresniesiems ir jaunesniesiems moksleiviams (IR I, 163).

Koncentrinis metodas pradėtas nuo pirmųjų MAS kursų Cicerioje 1954, o ypač nuo pirmųjų SAS kursų Kennebunkporte 1955. Laikas — trys ir pusė dienos. Klausytojų skaičius ne daugiau 40. (Kitaip susidaro masė, nepajėgi dirbti). Medžiaga ideologiška trimis atžvilgiais: raida (istorija), teorija (principai) ir veikla (metodika). Pagrindiniai kalbėtojai — vienas, du arba trys. Esant ne vienam, pasidalinama dienomis ir atskirom temom. Programa ir darbo eiga iš anksto aptariama, gerai išplanuojama, suderinama. Dėstymas daugiau pamokinis, su įvaizdinėmis priemonėmis: braižiniais ir įrašais lentoje, schemomis, diagramomis, pamokų planais ir kons-

pektais. Vieta — nuošali ir uždara; gyvenama lyg vienoje bendruomenėje. Diena pradedama mišiomis, komunija, bendru giedojimu; užbaigiama religine mintimi ir malda. Pamokslėliai ir religiniai vakaro žodžiai pritaikomi bendrajai kursų temai. Iš klausytojų reikalaujama didesnio pajėgumo dirbti, įsisavinti medžiagą, o paskui ją pritaikyti ateitininkų veikloje.

BIBLGR. *Leimonas* Sg., SAS kursai Kennebunkporte, At '56, N 1. — MAS ideologiniai kursai, TK '29, N 1. — *Pečkaitis* J., Ateitininkų kursai, At 25, N 1-2 ir t. — *Skirmuntaitė* D., SAS ideologiniai kursai, At '59, N 5. — *Valančius* G., Kaip ruošti jaunimui kursus, JV '23, N 2. — *V. E.*, Europos at-kų ideologiniai kursai, At '56, N 8.

STUDIJŲ DIENOS

Istorija * Paskirtis * Paruošimas

Pravedimas

Studijų dienos nėra tas pats, kas kursai. Studijų dienos yra ciklas paskaitų vienu kuriuo specialiu klausimu. Kalbėtojai — tos srities žinovai. Klausytojai — savanoriai arba kviestiniai. Jei toks paskaitų ciklas prasitęsia ilgiau nei 3-4 dienas, tada jis vadinamas studijų savaite.

1. ISTORIJA. Pirmosios ideologinės studijų dienos buvo suruoštos 1929-30 mokslo metais Kauno SAS draugovės iniciatyva. Devynios paskaitos buvo išdėstytos į keletą dienų (SK, 57). Tremtyje 1947 ASS nariai dalyvavo studijų dienose Neufene, skirtose katalikiškajai akcijai. SAS ruošė studijų dienas 1947. 8. 16-24 Seeshaupte, prie Starnbergo ežero, Bavarijoje. Paskaitos buvo religinio - pasaulėžiūrinio turinio; be kitko, buvo prarastas ir "ateitininko teismas"; dalyvių buvo 250 (At '47, N 1). Antros SAS studijų dienos įvyko 1940. 2. 20-31 Garmisch - Partenkirchene; pagrindinė tema buvo šeimos klausimai. Amerikoje pirmosios studijų dienos SAS nariams buvo prarastos 1953. 12. 26-27 Chicagoje (dalyvių 40) ir 1953. 12. 30-31 New Yorke (dalyvių 70). Tema abiejom vietom buvo ta pati: religijos ir tautybės santykis. Kitais metais per Kalėdų atostogas buvo pakartotos studijų dienos Chicagoje (12. 29-31) tema "Jaunimo kelias moterystėn" (At '55, N 1). Tais pačiais metais (1954. 12. 26-28) MAS studijų dienos buvo Bostone (At '55, N 1). Kalėdinės SAS studijų dienos 1955 Chica-

goje ir New Yorke svarstė inteligentiškumo principą (At '56, N 1). Europos ASS studijų dienos 1959 buvo prie Taunus, Vokietijoje.

Prie studijų dienų reiktų skirti studijines vasaros stovyklas (žr. stovyklavimas).

2. PASKIRTIS. Studijų dienom siekiama pagilinti narių sąmoningumą vienu ar kitu klausimu ir padaryti atitinkamas išvadas praktikai. Be to, studijų dienos siekia:

pažadinti intelektualinį narių dėmesį ir interesą gilintis į naujas, gyvas problemas;

sukurti minties ir idėjų apykaitą tarp pranašesnių vyresniųjų savo narių ir bręstančiųjų;

sutelkti turimąsias intelektualines jėgas ir jas įtraukti į studijinį darbą.

Į studijų savaites galima žiūrėti kaip į savotiškas intelektualines puotas, kurios teikia džiaugsmo jieškantiems įvairių klausimų sprendimo. Tačiau jos gali siekti toliau. Kartais būna problemų, iškilusių ideologinėse kovose arba visuomeninėje, tautinėje veikloje; būna visuomenėje ar at-kuose tam tikros disorientacijos. Tada šaukiamos uždaresnio pobūdžio studijų dienos rinktiniais atstovams ir sprendžiamos problemos diskusiniu būdu.

3. PARUOŠIMAS. Reikia suplanuoti temų ciklą, pramatyti kalbėtojus, paskirstyti jiems temas, parinkti tinkamą vietą ir laiką, sukviesti klausytojus.

Temos parenkamos atsižvelgiant į aktualumą, naudingumą ir klausytojų pajėgumą. Netinka perteoriškos, įmantriai formuluotos, per daug akademiškos temos, nes studijų dienos nėra universitetinis kursas. Jos turi liesti aktualias gyvenimo problemas. Temos grupuojamos apie vieną centrinę problemą, kad susidarytų vientisas ciklas.

Kalbėtojai parenkami pajėgūs ne tik klausimą svarstyti, bet ir klausytojus sudominti. Jiems skiriama pakankamai laiko temas paruošti. Geriausia, kai organizatoriai iš anksto paprašo temas parašyti ir kopiją prisiųsti. Jei būtų pastebėtas

pasikartojimas, kalbėtojai laiku įspėjami ir paprašomi padaryti išlyginimus.

Vieta parenkama pakankamai jauki ir erdvi, klausytojams lengvai pasiekiamą.

Laikas derinamas studijų apimčiai, skaitant 4 temas dienai: 2 priešpiečiui ir 2 popiečiui; be to, įskaitomas iškilmingas užbaigimas. Laiko apskaičiavimas, kalbėtojų pasiruošimas, klausytojų sukvietimas ir paskaitų išbalansavimas mūsų veiklos praktikoje dar mažai paisomi.

4. PRAVEDIMAS gali būti iškilmingesnis ir paprastesnis. Atitinkamai parengiamos patalpos, sudaroma dienos programa.

Patalpos paprastesnių atveju tvarkomos klasės būdu, iškilmingesnių — salės (žr. iškilmingųjų susirinkimų tipą). Pirmu atveju papuošiamas tik kalbėtojo stalas arba pultas, antru — parengiamas ir papuošiamas stalas garbingiems svečiams (bent st. dienų atidarymui ir užbaigimui).

Vykimas suprastinamas: kalbėtojai pakviečiami be ypatingo oficialumo; po paskaitų galimi tik paklausimai. Paklausimus tvarko (kviečia) pats kalbėtojas. Vengiama banalių ir gausių klausimų.

Diskusijos pravedamos tokiom studijų dienom, kur jieškoma sprendimų. Tada paskaitų vietoj paskaitomi trumpi referatai — įvadas į problemą, o po to diskutuojama. Tokiais atvejais reikalingas studijų dienų vadovas — diskusijų moderatorius. Jis iš anksto parenkamas. Jo uždavinys vadovauti tiksliai, dalykiškai, apibendrinant klausimus ir juos formuluojant. Vadovui reikalingas sekretorius.

Atvangos momentai parenkami, atsižvelgiant į studijų dienų laiką ir klausytojus. Ilgiau truncančios dienos reikalauja pajvairinti vakarus literatūros, muzikos, humoro valandomis. Savaitės metu viena diena skiriama ekskursijai ar iškylai į muzėjus, teatrą.

Laikysena iš klausytojų ir kalbėtojų pusės reikalauja akademinio pobūdžio apsirengimo, rimties ir dėmesio paskaitoms.

Geras studijų dienų organizavimas pažadina klausytojuose pasitikėjimą, susidomėjimą ir lūkestį naujų tokių dienų. Studijų dienos ruoštinės bent kas antri metai.

Studijų dienų medžiaga (paskaitos) išleidžiamos rotatoriumi arba išspausdinamos.

BIBLGR. *Gailėnas J.*, Atžygiuoja naujos jaunimo gretos (pažinti, suprasti, įsisąmoninti, veikti), At '55, N 9. — *Kudžma K.*, Studijų dienos New Yorke ir Chicagoje, At '54, N 1. — *R. G.*, MAS studijų dienos Bostone, At '55, N 1. — Studijų dienos Chicagoje, At '55, N 1. — *Vydas A.*, SAS studijų dienos New Yorke ir Chicagoje, At '53, N 1.

S T O V Y K L A V I M A S

Istorija * Paskirtis * Pasirengimas

Pravedimas

Stovyklavimas yra bendruomeninio gyvenimo ir lavinimosi priemonė. Ateitininkai pradėjo ją naudoti tremties metais Vokietijoje. Prieš tai buvo prigijusios išvykos pažinti kraštui, pabendrauti ir pasitarti. Slapto veikimo metu Lietuvoje išvykos atstodavo moksleivių ateitininkų konferencijas.

1. ISTORIJA. Pirmoji moksleivių stovykla buvo suruošta 1946 rudenį Eichstaette, amerikiečių zonoje. Antroji 1947 pavasarį Seedorfe, anglų zonoje (80 dalyvių). Moksleivių vadams vasaros stovykla buvo 1947 Oberkallėj, Bavarijos kalnuose (60 dalyvių iš visų zonų). Tų metų moksleivių žiemos stovykla buvo Oberaudorfe, prie Austrijos sienos. Stovykla ir konferencija 1948 vasarą buvo Garmisch - Partenkirchene ir anglų zonoje Horneburge (120 dalyvių). Paskutinioji MAS stovykla Vokietijoje, kartu su SAS nariais, buvo 1949 vasarą Kresbrone (150 dalyvių). Studentai savu keliu ruošė vasaros ir žiemos stovyklas.

Pirmoji MAS stovykla JAV suruošta 1950 vasarą Clevelande (90 dalyvių). Rytų rajone moksleiviams 1951-57 buvo stovyklos Marianapolyje ir 1948 — Kennebunkporte. Vakarų rajone jos rengta įvairiose vietose. Kanadoje pirmoji MAS stovykla buvo prie Toronto 1952 vasarą (40 dalyvių); Brazilijoje ruošiamos stovyklos kasmet nuo 1949, Australijoje — nuo 1954. SAS vasaros stovyklos JAV-se vyksta kasmet įvairiose vietose.

2. PASKIRTIS — sutelkti jaunimą iš įvairių vietų ir leisti jam bendrauti, tvarkytis, mokytis ir džiaugtis.

Bendrauti yra būtinas reikalas. Stovyklos padeda bendravimą išplėsti, pagilinti, sukilinti. Gražus bendravimas, siejamas su įvairiopų darbu, paruošia narius bendradarbiauti organizacinėje veikloje.

Tvarkytis ir pratintis prie bendro gyvenimo kaip tik yra stovyklų uždavinys. Stovyklautojai tvarko savo nakvynių patalpas, parengia stalus, patarnauja valgant, išvalo ir sutvarko posėdžių patalpas. Tokie darbai ugdo patarnavimo dvasią, tvarkos pamėgimą, gerą skonį.

Mokytis yra viena iš būtinų stovyklavimo pareigų. Čia nariai mokosi pašnekesių, svarstymų, diskusijų; mokosi logiškai, metodiškai ir kritiškai galvoti ir, kas ypač svarbu, bendromis jėgomis jėškoti protingų sprendimų.

Džiaugtis stovyklautojai turi progos sportuodami, dainuodami, juokaudami, šokdami, žaisdami. Svarbu džiaugtis sutartinai, kilniai ir saikiai. Toks džiaugsmas pratina gerbti draugus ir apvaldyti savo temperamentą.

Melstis — bendrai giedant, kalbant sutartines maldas, bendriniu būdu (dialogiškai) klausant mišių, einant bendros komunijos. Tai ugdo bendruomeninę maldos dvasią ir įprasmina stovyklavimą augštesniais motyvais.

3. PASIRENGIMAS apima stovyklavimo vietą, laiką, asmenis ir programą.

Vieta parenkama erdvi, jauki, nuošali. Erdvės turi užtekti poilsiui, darbui, žaismui. Patalpų ir aplinkos jaukumas sukuria ir pakelia nuotaikas. Nuošalumas padeda susitelkti ir išlaikyti stovykloje savo dvasią.

Laikas — vasara, kada daug saulės ir lengviau gauti patalpas. Stovyklaujama tarp 10 ir 14 dienų. Trumpesnis laikas neleidžia išibėgėti, išigyventi ir pasiekti reikiamų rezultatų. Ilgesnis — persotina stovyklautojus, išvargina, įneša apsiratimo.

Asmenų *skaičius* ribojamas: žiūrима ne tik vietos galimumų, bet darbo ir saviauklos reikalavimų. Per didelis skai-

čius neleidžia išvystyti darbingumo, sukurti vientisos tvarkos. Jei neišvengiama daryti didelę stovyklą, tada dalyviai skirstomi grupėmis. Juo mažesnės grupės (iki 20 asmenų), juo geriau tvarkytis ir dirbti. Būtina skirti jaunesniuosius nuo vyresniųjų ir berniukus nuo mergaičių — bent atskiriems uždaviniams. Vadovybę sudaro vyresni amžiumi, labiau patyrę ir pedagogiškai pasiruošę.

Programos iš anksto pramatomos. Pašnekėsių temose vengiama pasikartojimų, abstraktumo. Jaunimas nori konkrečių klausimų, konkrečių atsakymų ir konkrečių nurodymų, kaip visa tai įgyvendinti. Pratybiniai darbai iš anksto paskirstomi atskirų vietovių stovyklautojams. Programa kasmet centruojama apie vieną kurią idėją. Iškilmingieji programos punktai — laužai, literatūros vakarai, asmenų pagerbimai — derinami prie vedamosios programos idėjos.

4. PRAVEDIMAS didelė dalimi priklauso nuo pasiren-gimo. Tačiau svarbūs kai kurie principiniai ir metodiniai reikalavimai.

Principiškai svarbu derinti tvarką ir laisvę, bendruomeniškumą ir individualumą, darbą ir atvangą.

Tvarka neturi nustelbti asmeninės laisvės, o laisvė — griauti bendros tvarkos. Per stiprus tvarkos ir drausmės pabrėžimas nesąmoningai skatina stovyklautojus jieškoti vienpusiškos laisvės. Stovykloje turi vyrauti draugiškumo, pagarbos, pasitikėjimo dvasia. Vadovybės skelbiama, žiūrima ir tikrinama tvarka turi atsiremti į išvidinį ir laisvą tvarkos pamėgimą ir vykdymą.

Bendruomeniškumas yra stovyklos siekinys, tačiau lygiai toks pat siekinys ir asmenybių ugdymas. Stovyklavimas turi skatinti reikštis individualiai ir kartu derintis į bendruomenę. Ateitininkai vertina ne masinį bendruomeniškumą, minią, bet visuomenę, atremtą į asmenį.

Darbo sėkmei svarbu pakankamai skirti laiko atsikvėpti. Darbo patalpas reikia dažniau vėdinti ir palaikyti švarą. Daugiau pailsėti bei žaisti, negu dirbti, būtų negirtina. Stovykla turi ugdyti darbo meilę ir interesą.

Uždavinių paskirstymas yra stovyklinės vadovybės pareiga. Paskirstomieji uždaviniai turi vienas su kitu derintis. Vadovybei nereikia persikrauti kitais pašaliniais darbais, kad būtų atliktas šis uždavinys. Vadovybė turi pasitelkti techninių talkininkų iš pačių stovyklautojų. Stovyklai dar būtina dvasinė ir pedagoginė vadovybė: įgudęs dvasios vadovas ir pedagogas pasaulietis.

Metodiškai stovyklos darbai tvarkomi pagal susirinkimų ir suvažiavimų reikalavimus. Galima panaudoti visus susirinkimų tipus: paskaitinius, pratybinius ir iškilminguosius. Stovykloje yra laiko, tad svarbu susirinkimų pobūdį išlaikyti gryną, nesumaišytą. Tenka taip balansuoti, kad paskaitiniai susirinkimai neprašotų 40% visų kitų. Pratybiniais susirinkimams ir darbams skirti kitus 40%. Iškilmingieji momentai neturi prašoti 20% visų kitų susirinkimų.

BIBLGR. *Naujokaitis G.*, Stovykla ir lietuviybė, At '55, N 7. — *Stasaitė I.*, Mūsų stovykla — tai antroji tėviškė, At '57, N 7. — Visi atgal įstovyklą (14 autorių pasisakymai apie stovyklavimą), At '55, N 9

S T U D I J Ų R A T E L I A I

Istorija * Vedėjas * Dalyviai

Sąlygos * Metodas

Studijiniai rateliai yra riboto skaičiaus narių uždari susirinkimai. Visi dalyviai yra aktyvūs. Visi atsineša, ką žino, ir tuo dalinasi; visi diskutuoja, nagrinėja, ir visi sutartinai daro išvadas. Esminis dalykas yra žinių ir svarstymų apykaita, visiems aktyviai jieškant sprendimų.

Studijiniai rateliai yra priemonė įdrąsinti narius reikšti savo mintis, jas lyginti su kitų, kritiškai vertinti nuomones, išsiaiškinti principus ir prieiti teisingų išvadų. Tai papildo, išplečia ir pritaiko narių žinojimą, atsinešamą iš šeimos, mokyklos, skaitybos ir gyvenimo stebėjimo. Studijiniai rateliai ryškina ir formuoja narių pasaulėžiūrą ir ją suriša su gyvenimo tikrove.

1. ISTORIJA. Diskusinis svarstymų būdas buvo pažįstamas jau senųjų graikų. Jį vartojo su savo mokiniais pats Sokratas. Naujaisiais laikais šį metodą perkėlė į katalikų jaunimo sąjūdžius Andrius M. Amperas 1804 Lyone ir Pr. Ozanas 1824 Paryžiuje. Šiame amžiuje krikščionių darbininkų ir studentų sąjūdžiai Belgijoje ir Prancūzijoje šį metodą gražiai išplėtojo ir pritaikė jaunimo ugdymui.

Lietuvoj pradėta šiuo metodu domėtis gana anksti. Ateitininkai vadino jį darbo arba lavinimosi ratelių vardu. Ateitis 1926 trumpai priminė šį darbo būdą kuopelėm, tačiau įspėjo: "Darbo ratelių dažnai praktikuoti nepatartina, nes neturint gerų patyrusių vedėjų, jų darbas gali būti nevaisingas" (At,

'26 N. 7-8, 256). Šiuo metodu 1926-27 St. Šalkauskis pravedė visuomeninio auklėjimo pratybas savo studentams. 1935-40 laikotarpyje buvo supažindinami su šiuo metodu teologijos studentai Kaune. Pavasarininkų organizacija 1937 pasiuntė vieną žmogų į Prancūziją susipažinti su šiuo metodu praktiškai. Pavasarininkų "Jaunimo Vadas" nuo 1938 nagrinėjo pritaikomuosius šio metodo bandymus. St. Šalkauskis pakartotinai priminė studijų ratelių reikalą (AI, 250) atkams. SAS konferencija 1932 svarstė, o 1933 priėmė rezoliuciją taikyti savo veikloje. Praktiškas pritaikymas nebuvo galimas, nes nebuvo paruoštų vedėjų. Konkrečių bandymų SAS ir MAS veikloje Vilniuje darė kun. Alf. Lipniūnas po savo studijų Prancūzijoje. Jis dirbo su ribotu skaičiumi, palyginti, neilgą laiką (1940-42). Vokietijoje vienur kitur buvo parodomųjų šio metodo posėdžių MAS nariams. Amerikoje šiuo metodu 1953 dirbta Putnamo SAS draugovėje (At '53, N 5) ir su dviem MAS narių grupėm vasaros stovykloje Marianapolyje. SAS stovyklai Kennebunkporte 1953 buvo praveistas parodomasis posėdis; tų metų SAS konferencija padarė nutarimą vykdyti studijų ratelių darbą draugovėse, bet praktiškai nutarimas nebuvo realizuotas. Pirmieji SAS ideologiniai kursai 1955, susipažinę teoriškai su šiuo metodu, priėjo išvados, kad šį darbą galima pradėti tik gerai pasirengus, pirmiausia — paruošus vadovus, vedėjus.

2. VEDEJAS parenkamas iš tos pačios aplinkos, bet savo išsilavinimu pranašesnis už kitus. Jis turi būti aiškių principų, pažįstas gyvenimą, galįs laimėti kitų pasitikėjimą. Jo savybė būti auklėtoju, o ne vien žinovu. Dėlto jo būdas turi būti malonus, kantrus, patrauklus, taktiškas, o jo protas — aštrus, lakus, gebąs daryti aiškius sprendimus; kitaip jis nespės sekti ir pagauti besiveržiančių jaunų žmonių minčių ir nuomonių. Jam reikia realybės pažinimo, plačių gyvenimo patirčių, bet kartu ir jaunatviško entuziazmo tai realybei perkeisti.

Vedėjas pasirūpina darbo priemonėmis; kambariu, svartsymo medžiaga, sekretoriumi. Jis paruošia metinį darbo pla-

ną, jeigu neparuošiamas kokio centro. Pramato kiekvieno posėdžio darbo eigą ir vadovauja diskusijomis, susumuoja atskirus diskusijų punktus, juos paryškina ir veda į bendras išvadas.

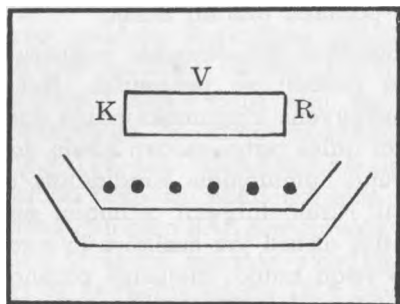
3. DALYVIAI parenkami to paties išsilavinimo, amžiaus, lyties. Jie kviečiami asmeniškai, prieš tai susipažinus, pasikalbėjus apie tokio darbo reikšmę. Po to, kai su kiekvienu jau susipažinta, kai pastebėtas entuziazmas tokiam reikalui, galima jau visus pakviesti ir pamažu pradėti darbą.

Dalyvių tarpe būtinas nuoširdus broliškumas, paprastumas, pasitikėjimas. Geriausia pradėti su penketuku. Nesiskubinti jį išplėsti, kol gerai susigyvens ir pramoks naujo darbo metodo. Taip parengti nariai galės patys surasti naujų dalyvių; jie susidraugaus su naujai numatomais kandidatais ir suves juos į pažintį su vedėju. Nauji dalyviai priimami pamažu — po vieną, po du. Jie turi atrasti jau susikūrusią nuotaiką ir entuziazmą. Vedėjo pareiga naujai atėjusius parengti naujam darbo metodui, o dalyvių pareiga šiltai sutikti ir susidraugauti.

Normaliai ratelis geriausiai veikia, kai yra ne daugiau 10 dalyvių. Jei ratelis išauga į 14 - 16 narių, galima skelti pusiau. Tada tas pats vedėjas dirba su jais atskiru laiku. Didesnis skaičius nepageidaujamas, nes sukuria pramogos interesą ir kliudo darbui. Be to, kai yra didesnis skaičius, atsiranda norinčių trauktis į kitų užnugarį, atsilikti, išsiskirti. Tada nebegalima sukurti draugiškos nuotaikos. Be to, didesniame būry atsiranda noras grupuotis į savus artimesnius draugus.

Dalyviai turi būti idealistinių nusiteikimų. Svarbiausia, kad jie norėtų lavintis ir turėtų ištvermės dirbti reguliariai. Jie renkasi punktualiai, laikosi paprastai ir reiškiasi atviru nuoširdumu. Du dalykai laipsniškai išjungtini: bailumas reikšti savo mintis (arba kitų per didelę drąsą) ir nelojalumas kitaip galvojančiam draugui (polinkis užsikirsti, erzintis, laikyti save neklaidingu). Diskusijose pratinama reikšti savo mintis aiškiai ir trumpai, kito mintyse pagauti esmę.

4. SĄLYGOS. Pirmiausia toks ratelis turi rasti savo veikimo formą organizacijoje. Kitaip bus įtarinėjama, kad čia kažkoks išsiskyrimas. Geriausia veikti prie kuopos ar draugovės, susitarus su vadovybe; tokiam darbui sudarytina lyg atskira sekcija ar būrelis. Priklausymas rateliui neatpalaiduoja narių nuo bendrųjų kuopos ar draugovės pareigų. Kitos sąlygos priklauso prie ratelio darbo:

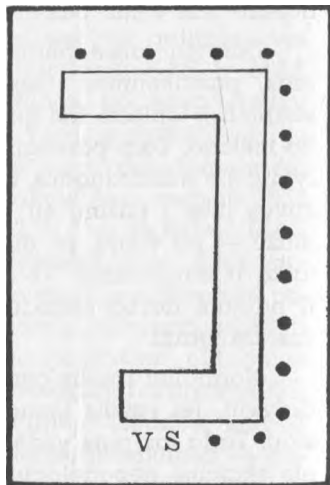
V — vedėjas

S — sekretorius

R — referentas

K — koreferentas

• — st. ratelio dalyviai

Vieta — lengvai visiems pasiekiamą, nedidelę salę ar erdvesnis kambarys. Svarbu, kad būtų jauki, gerai išvėdinta ir truputį papuošta. Turėtų būti rašomoji lenta, kad būtų galima daryti atžymėjimus. Dalyviams susėsti reikia vieno stalo. Jei didesnio nėra, tai sustumti keletą mažesnių. Galima tinkintis ir kėdėmis, sėsti pusračiu; sekretoriui būtina ant ko nors pasidėti raštus. Visi kalba sėdėdami, iš savo vietų.

Laikas visiems patogus, parinktas susitarus, kad nekliudytų kitoms pareigoms ir nesudarytų nepatogumų šeimom. Nedaromi posėdžiai vėlai vakare. Geriausia rinktis kas savaitę.

tę, nebloga kartą į dvi savaites. Nepatartina rinktis dažniau, nes dalyviai nespėja sugromuluoti gautos medžiagos. Nede-
ra rinktis ir rečiau, pvz., kartą į mėnesį, nes tada nutrūksta
interesas dirbti. Vedėjas atvyksta truputį anksčiau ir sutikęs
atėjusius pasikalba — patiria nuotaikas.

Priemonės darbui — pieštukas ir popieris kiekvienam,
kad galėtų žymėti kitų mintis, savo pasisakymų punktus ir
išvadas. Jei svarstymui reikia perskaityti kokią knygą ar pa-
sekti laikraštį, tai vedėjas pasirūpina numatyti, kur ir kaip
tuos dalykus dalyviai galėtų gauti.

Planas sudaromas vedėjo, atsižvelgiant į dalyvių intere-
sus. Jis gali būti papildomas, atsiradus naujų įdomių klausi-
mų ar aptartinų faktų. Svarstomieji dalykai gali būti įvairūs:
iš meno, istorijos, filosofijos, religijos; apie profesijos pasi-
rinkimą, santykius su draugais ir kitomis organizacijomis.
Svarbu, kad klausimai būtų įdomūs ir aktualūs ir kad klau-
sytojai pajęgtų patys spręsti. Vienam klausimui galima skirti
4-5 susirinkimus, bet tada klausimą dalinti atskirais, naujais
požiūriais. Po to imtini kitos rūšies klausimai; kitaip pasida-
rytų nuobodu. Šalia pagrindinių klausimų reikia palikti tru-
putį laiko aktualijoms.

5. *METODAS* praktinis, realistinis. Klausimas pastato-
mas išeinant iš faktų, diskusijos remiamos taip pat faktais.
Tikslas tokius faktus analizuoti, prieiti jų priežasties, surasti
tam tikrą jų principą. Tai indukcijos metodas: eiti nuo atskirų
faktų prie bendrų dėsnių. Čia svarbūs du momentai: faktus
rinkti ir juos analizuoti.

Faktų rinkimas atliekamas dvejopai: anketomis ir gy-
venimo reiškinių stebėjimu.

Anketų klausimus parengia vedėjas ir paveda nariams
atsakyti. Šie per savaitę renka medžiagą, nežymiai klausinė-
ja kitų, ką jie galvoja ar žino tuo klausimu, prideda savo nuo-
monę ar pastebėjimus ir pateikia susirinkimui.

Stebėjimo, asmeniško, būdas yra šis: renkama nurody-
tuoju klausimu faktai gyvenime arba literatūroje — iš leidi-
nių, laikraščių — ir susirinkime referuojama.

Anketos ir stebėjimas turi būti lankstus, planingas, gyvas. Vengtina perdaug apriboti medžiagos rinkimo plotį arba perdaug išplėsti. Geriausia vieną ar kitą medžiagos (faktų) rinkimo būdą suvesti į 4-6 atžvilgius.

A n a l i z a v i m a s. Pirmiausia dalyviai išklauso sekretoriaus santraukos praėjusių diskusijų ir išvadų. Vedėjas paklausia, ar viskas aišku iš praėjusių diskusijų. Jei kas neaišku, pasiaiškinama. Po to vedėjas paskaito duotus medžiagai rinkti klausimus. Nariai iš eilės referuoja. Po to prasideda diskusijos, kuriose visi dalyvauja. Vedėjas žiūri, kad kalbėtojai nenukryptų nuo temos. Diskutuojuama planingai, sakysim, pagal keturius patiektus klausimus, imant kiekvieną atskirai. Vedėjas žiūri, kad pasisakytų visi — ir atsargesnieji ar neskubūs pasisakyti. Jo uždavinys diskusijas kreipti į išvadas ir jas formuluoti. Sekretorius trumpai pažymi esmines narių nuomones ir padarytas išvadas. Gale vedėjas susumuoja visas išvadas ir pateikia naujus klausimus kitam susirinkimui. Jei yra reikalas, dar pasidalina aktualijomis, pasimeldžia ir išsiskirsto.

BIBLGR. Akcijos (st.) branduoliai, Ak '47, N 2. — Yla St., Vadų atranka ir ruošia, JV '39, N 1. — *Mintaučkis J.*, Studijų rateliai, TK '40, N 2, 3. — *Šalkauskis St.*, Vadų ruošimo reikalu, AI, 148, 228, 253. — *Turauskas Ed.*, Vadų ruošimas, At '23, N 10. — *Valaitis A.*, Anketos (st. rateliams), P '38, N 1. — Papildomai: *Kijauskas G.*, Pažinti, perkeisti, apaštalausti, At '36, N 12. — *Liulevičius A.*, Sukilėlis ir apaštalas, At '59, N 3. — *Mačernis Vyt.*, Naujos dvasios kūrėjai ir kovotojai, At '38, N 5 ir '56, N 8. — *Maceina A.*, Modernios kultūros atpirkimas, At '35, N 3-4.

V I S U O M E N I N I A I T E I S M A I

Paskirtis * Apimtis * Pasirengimas
Pravedimas

Teismai yra tam tikra forma spręsti visuomeninėms problemoms. Ji panaši bylos nagrinėjimui tikruose teismuose. Paprastai ši forma vadinama *visuomeniniais teismais*. Ateitininkai savo laiku patys plačiai naudojo šią formą ir talino kitoms katalikiškoms organizacijoms.

Ruošiant teismus, tenka žiūrėti jų paskirties, apimties, pasirengimo ir vyksmo.

1. PASKIRTIS yra keleriopa: lavinti savuosius narius, duoti jiems progos sudėtingesniu būdu spręsti problemas; pažadinti interesą keliama problemai; praveisti viešumoje atitinkamą principinį nusistatymą ir ugdyti viešą nuomonę atitinkamu klausimu.

Nariams lavinti teismas yra dėkingesnė priemonė už paprastas diskusijas. Į teismo sąstatą įtraukiama daugiau dalyvių. Jų pareiga gerai pasiruošti, pagrįsti faktais savo teigimus, mokėti juos apginti.

Visuomenei tokia gyva, įvairi, sutelktinė nagrinėjimų forma būna įdomesnė, negu paskaitos ar keleto žmonių diskusijos (panel discussions). Klausytojai turi progos išgirsti įvairių argumentų už ir prieš, jie verčiami toliau galvoti. Tuo būdu teismai patarnauja visuomenės galvosenaui ugdyti.

Išnagrinėta problema veda į išvadas. Teismo sprendimas kreipia klausytojų dėmesį principinio nusistatymo linkme. Gerai motyvuotas bei pagrįstas sprendimas patarnauja sveikai

viešai nuomonei parengti. Tokia bendra teismų paskirtis. Bet gali būti specialių tikslų, sakysim, praveisti vienokį ar kitokį visuomeninį vajų, kovoti prieš tam tikras neigiamybes — girtavimą, netaupumą, nutautėjimą.

2. APIMTIS priklauso nuo tikslo, kam toks teismas daromas. Mūsų dėmesiui svarbios dvi teismų rūšys: uždarieji ir viešieji.

Uždarieji teismai daromi savo organizacijos ribose dviem tikslams: pasimokyti teismą praveisti arba panagrinėti savo vidaus problemas, save pakritikuoti. Pratybiniai teismai ruošiami kuopose, draugovėse, stovyklose. Jie gali atstoti vieną iš pratybinių susirinkimų, kurie daromi laiks nuo laiko. Tokie teismai nereikalauja daug dalyvių. Taip pat nėra reikalo išplėsti klausimą ir jo nagrinėjimą. Tokiom pratybom kreipiamas dėmesys į pasisavinimą teismo eigos ir formos.

Savikritikos teismui tinka temos iš ateitininkų gyvenimo ar veikimo. Ateitininkai Lietuvoj ir Vokietijoj nekartą buvo suruošę "ateitininkų teismą". Ši tema leidžia svarstyti atko ideologinį susipratimą, jo katalikiškumą, tautinį sąmoningumą, visuomeninius nusiteikimus: drausmingumą, pareigingumą, veiklumą ir k. Savikritikos teismai gali būti saviesiems ir platesnės apimties. Pirmu atveju reikalas verčia kuopose, draugovėse narius sudominti ir išjudinti. Bet gali būti reikalas, liečiąs visą organizaciją. Tada centras parengia instrukciją ir įpareigoja visus vienetus išnagrinėti tą klausimą; padarytos išvados siunčiamos centrui. Šis būdas tinka kokiam nors vajui pasiruošti arba jį praveisti visoje organizacijoje.

Viešieji teismai, į kuriuos kviečiama platesnė publika, pravedami didesnėse auditorijose, teismo sąstatas sudaromas iš žinomų ir pajėgių žmonių. Atitinkamai parenkamos ir temos, kurios turi platesnės reikšmės. Kitados vyr. moksleiviai Linkuvoje suruošė teismą tema "Mokyklos ir organizacijos santykiai" (At '30, N 6-7), Kauno atkų studentų draugovė pravedė perijodinės spaudos (SK '32, 57), o Birutės dr-vė — XX amžiaus šeimos teismus (SK 76). Šie teismai gali būti daromi vietine iniciatyva, žiūrint, kokie klausimai pribrendę ap-

linkoje. Bet gali juos panaudoti ir kuris nors sąjunginis centras, sakysim ASS, parinkęs vieną temą ir įpareigojęs didesnes kolonijas išnagrinėti.

3. PASIRENGIMAS apima temos parinkimą, teismo sąstato sudarymą, rolių paskirstymą, medžiagos pateikimą.

Tema parenkama ne perplati, ne perbrendra ir ne perabstrakti. Negalima imti tokios temos, kaip "lietuviškasis jaunimas". Geriau ją apriboti jaunimo amžiumi, išsilavinimo lygiu, be to, kuriuo nors atžvilgiu — tautiniu, kultūriniu, religiniu, doriniu. Negalima imti ir tokios temos, kaip "lietuvio šeima", nes yra skirtumų tarp miesčionio, inteligento ir darbininko šeimos. Per plačios temos pasunkina teisminę procedūrą, įneša neaiškumo, kas ką turi galvoj, ir nepasiekia tikslo. Visuomenei galima skelbti temą bendresniu pavadinimu, bet teismą pradedant tenka įspėti, kad ji apribojama tam tikru atžvilgiu, vieta ir laiku. Tuos apribojimus iš anksto turi žinoti patys teismo rengėjai.

Sąstatas visuomenei skirtiems teismams turi būti autoritetingas ir kompetentingas. Autoritetingas ne tik savo vardu ir sugebėjimais, bet ir moralinėmis savybėmis. Negalima kviesti asmenų, kurie sprendžiamuoju klausimu gali turėti kokių nors šešėlių. Asmenys turi būti kompetentingi ta prasme, kad pažintų klausimą iš esmės ir jo padėtų tikrovėje, be to, kad mokėtų panaudoti teisminę formą. Kas neturi greitos orientacijos, nesugeba temperamentingai, aiškiai ir rimtai kalbėti, tas neturėtų rodytis scenoje. Gali būti geri kalbėtojai ir reikalo žinovai, bet nesupranta, ko siekiama tokia teismų forma arba nepažįsta principinių dėsnių tiems klausimams spręsti.

Rollės, kurios tenka teisėjams, kaltintojams, gynėjui ir liudininkams turi būti parengtos, gerai apgalvotos ir suderintos. Ypatingai atsakinga teisėjo rolė. Jis turi žiūrėti, kad teismo eigos metu visi laikytųsi objektyvumo, tiesos, temos ribų. Jis turi mokėti pataisyti, kas netikslu, išlyginti perdėjimus, iškvosti iš liudininkų ar šalių tai, kas gali būti svarbu išvadoms. Nedėkingiausia yra kaltintojo rolė. Publika jam nėra palan-

ki. Jeigu teisiami patys ateitininkai ar jų negerovės, kaltintojo rolės neturėtų imtis dvasios vadovas, globėjas, vieneto vadas — atseit, tie, kurie stovi teisiamųjų priešakyje, kaip atsakingi jų atstovai.

Ruošdami savo roles, teismo nariai turi iš anksto žinoti, kad jiems neleistina daryti didelių šuolių iš temos, suvesdinti sąskaitų su savo oponentais, jieškoti publikoje pigaus efekto, jai pataikauti, nesiskaityti su tiesa ir teisingumu. Iš tokių "neapskaičiuotų" dalykų kartais būna daug juoko ir publikos džiaugsmo, bet juk ne tam yra skiriami teismai, kad tik džiugintų kitus.

Teismo sąstatas iš anksto padaro keletą bendrų posėdžių lemai ir jos idėjiniam vystymui išaiškinti. Paskui kiekvienas narys individualiai pasirengia ir po to visi kartu padaro repeticiją. Tokiais atvejais pasikviečiamo vienas kitas rimtas kritikas.

4. PRAVEDIMU reikia iš anksto sudominti publika, taip pat apgalvoti kai kurias aplinkybes: vietos, laiko, būdo.

Vieta parinktina pritaikyta, skoninga, jauki. Teismas juk turi teatralumo, tad publika turi jaustis atėjusi lyg vaidinimo žiūrėti. Bet ji neturi būti perteatrali. Dėlto scena nepuošiama, tik atitinkamai parengiama.

Laikas neužtesiamas, kad klausytojai, pradėję noriai dalyvauti, paskui nesijaustų pervarginti. Viskas turi baigtis per dvi valandas. Dėl to reikia taupyti kalbas ir iš anksto gerai viską apgalvoti ir surepetuoti. Jei pramatoma, kad gali ilgiau užsitęsti, darytina pertrauka intriguojančioje vietoje.

Būdas tinkamai praveisti teismą — patenkinti ir klausytojų susidomėjimą ir pasiekti idealinių tikslų — yra menas. Jo tenka mokytis pratybiniuose teismuose.

Viena būtina sąlyga — naudoti faktus. Faktais grindžiamas kaltinimas; faktų laukiama iš liudininkų; į faktų medžiagą atsiremia sprendimas. Faktus išgauti (iš liudininkų), juos analizuoti ir iš to padaryti taiklias išvadas kaip tik ir yra šių teismų menas. Abi šalys vartoja tą pačią medžiagą skirtingu požiūriu. Kaltintojai žiūri faktų tikrumo bei teisingumo, o gy-

nėjai jieško daugiau subjektyvaus — žmogiško jų supratimo, taikant meilės — atlaidumo mastą. Tie du vertinimo mastai verčia publiką galvoti, sverti motyvus ir jieškoti vadinamo vidurio. Abi teismo šalys sąmoningai ryškina priešingus požiūrius, nesiimdamos jų derinti. Deriniu rūpinasi teisėjai. Jų sprendimas kaip tik ir siekia suderinti objektyvinį požiūrį su subjektyviniu ir teisingumo mastą su meilės bei atlaidumo mastu.

BIBLGR. *Giedra B.*, Visuomenės teismas: Retorika, K '32, 122-23. — *Yla St.*, Visuomeniniai teismai ir jų pravedimas, TK '37., N 3. — R., Lietuvos studento teismas, Ž '37, N 6-7. — *Staškevičius J.*, Kanados moksleiviai teismo salėje, At '55, N 7.

S T U D I J I N Ė S T E M O S

Reikalas * Rėmai * Metodas

Temų parinkimas ir paruošimas yra atskira darbo sritis, nuo kurios priklauso visų minėtų studijinių priemonių ir būdų našumas. Temos atskirai ruošiamos kursams, studijų dienoms, studijų rateliams ir atskirai reguliariam metiniam darbui vienetuose.

1. REIKALAS ruošti temas yra keleriopas. Pirma, duoti vienetams studijinio darbo metmenis, nes vienetų valdybos ne visuomet ir ne visur pramato, kas būtų svarbu intelektualiniam ar pasaulėžiūriniam narių brendimui. Antra, koordinuoti studijinį darbą visuose vienetuose, kad intelektualinio brendimo nebūtų siekiama atsitiktinai. Trečia, paskatinti domėtis vis naujais klausimais ir juos įglaudinti į bendrąjį išsilavinimą ar specifiškai ateitininkiskąjį.

Šalia to, dar būtina atskirai planuoti temas ideologiniams kursams ir vasaros stovykloms. Neplanuotas ar improvizuotas temų parinkimas ir jų išvystymas nežadina studijinio intereso, gaišina brangų laiką ir palieka didelių spragų ateitininkų pasiruošime.

2. RĖMAI temoms ruošti yra užbrėžti ateitininkų principų ir pareigų. Penki principai yra pagrindas tiek bendrinėm programų temom, tiek metinėm, tiek ir specialiom stovyklinėm ar kursinėm. Tačiau principų rėmai yra perdaug bendri ir platūs. Tuos reikia pritaikyti įvairiems atžvilgiams: narių amžiaus interesui, padėčiai, vietos ir laiko reikalavimam.

Bendrinių programų temos stengiasi apimti visus principus, metinės — vieną principą pagilintu būdu, stovyklinės — vieną principą kuriuo nors atžvilgiu: istoriniu, teoriniu, moraliniu, praktiniu ir p.

Bendrinių programų temas ir medžiagą ruošia centrų valdybos, pasitelkusios kvalifikuotus patarėjus ar talkininkus. Metinės temas centrų valdybos gali pavesti pagal savo nurodymus ruošti specialistams. Kursų, stovyklų, studijų dienų temas pavedama organizatoriams, kurie pasitelkia lektorius, su jais išdiskutuoja klausimus ir sudaro temų planą.

3. METODAS temų ruošai pas mus dar nėra pilnai išjieškotas. Tačiau pamažu daromi bandymai (žr. Spauda: programinė medžiaga). Yra šešetas galimų, kurių kiekvienas reikalauja laipsniškai didesnės iniciatyvos, darbo ir sugebėjimo.

Paprasčiausias būdas parinkti tik temas, jas įvardinti ir suklasifikuoti pagal tam tikrą logišką ryšį. Jos pateikiamos vienetų ar dalyvių žiniai ir pagal jas kviečiami kalbėtojai. Nei organizatoriai nei būsimi klausytojai nieko daugiau nežino, tik pačius temų pavadinimus.

Antras būdas — duoti ne tik temų vardus, bet pridėti ir planus. Vardus gali parinkti organizatoriai, o planus pristato kalbėtojai ir visa tai iš anksto paskelbiama.

Trečias būdas — kartu su temomis bei planais parūpinti ir trumpą santrauką, kurią paruošia kalbėtojai.

Ketvirtas — pateikti temas su medžiaga savarankiškam studijom. Tokia medžiaga būna plika — tik faktai, nieko daugiau. Nariai patys tuos faktus analizuoja savu būdu.

Penktas — duoti medžiagą su klausimais. Klausimai nurodo medžiagos analizavimo kryptį, pamoko, kaip ir kokiais požiūriais galima medžiagą vertinti, faktus lyginti ir kokias išvadas daryti.

Šeštas — paruošti pilnai išvystytą, teoriškai išanalizuotą medžiagą, bet palikti patiems daryti iš jos praktinius pritaikymus. Tuo atveju paruošiama eilė klausimų, kurie vestų į diskusijas bei svarstymus pritaikomuoju atžvilgiu.

Susirinkimams ar šventėms užtenka temų vardo. Stovykloms ir kursams reikia planų bei schemų. Bendrinėms pastovioms programoms būtinos temų santraukos ir literatūros nurodymai. Metinėms temoms užtenka faktų medžiagos su analizės klausimais diskusijoms. Specialioms studijų dienoms turi būti trumpas įvedimas į problemas. Studijų rateliams reikalingos temos su anketiniais klausimais, pagal kuriuos patys nariai renka medžiagą. Atskiriems nariams ar mažoms jų grupėms tinka atbaigtai išnagrinėta medžiaga su pritaikomaisiais klausimais.

XI

V A D O V A V I M A S

PIRMININKAVIMAS * ADMINISTRAVIMAS
ORGANIZAVIMAS * VADOVAVIMAS
VADO SAVYBĖS * DVASIOS VADOVAI

Vadovavimas turi savo techniką ir principus, kuriuos reikia gerai pažinti. Vienoki reikalavimai statomi tik techniškiems vadovavimo uždaviniams, kitoki — moraliniams.

Šis skyrius aptaria pirmininkavimą, administravimą, organizavimą, vadovavimą (moralinį), vado savybes ir dvasios vadovų veikimą.

P I R M I N I N K A V I M A S

Paskirtis * Rūšys * Būdai

Pirmininkavimas yra viena iš vadovavimo funkcijų. Ši funkcija yra daugiau techninė, nors ji turi svarbią moralinę atsakomybę. Pirmininkavimas yra ribojamas paskirtimi, uždavinių rūšimi ir vykdymo būdais.

1. PASKIRTIS — tvarkyti konkrečius reikalus konkrečiu laiku ir vietoje. Tuos reikalus tenka atlikti žmonių pagalba ir jų labui.

Reikalai būna apibrėžti statutų, programų, numatytų planų, padarytų nutarimų. Šalia to, gali iškilti bėgamųjų reikalų. Pirmas dalykas tuos reikalus suprasti, nustatyti jų svarbumo eilę ir pramatyti vykdymo kelius. Antras dalykas — juos pristatyti žmonėms apspręsti ir vykdyti. Gerai pristatytas reikalas lengviau palenkia ir įtraukia į darbą žmones.

Žmonės, kuriais tenka remtis, pirmiausia yra valdybininkai. Valdyba yra artimieji pirmininko bendradarbiai, su kuriais jis turi išlyginti nuomones ir suderinti sprendimus. Jis privalo ruošti planus ir juos perteikti kolektyvo svarstymui. Jo pareiga surasti kitų bendradarbių, darbo talkininkų ir kartu su valdyba paskirstyti jiems darbus bei prižiūrėti, kad tie darbai būtų atlikti gerai ir laiku.

2. RŪŠYS. Pirmininkavimas yra ribojamas uždavinių ir laiko. Pagal tai yra šios pirmininkavimo rūšys:

Proginis pirmininkavimas: išrenkama arba pakviečiama pravesti kokį susirinkimą, suvažiavimą, minėjimą. Tokie pir-

mininkai vadinami dienos, susirinkimo pirmininkais. Jie renkami tam vienam atvejui ir vienam apibrėžtam reikalui.

Specialus pirmininkavimas, sakysim, kokiai kongreso ar šventės rengimo komisijai. Tokio pirmininko pareigos prasižada paskyrimu ar pavedimu ir baigiasi kongreso ar šventės pradėjimu. Išrinkus kongreso ar šventės pirmininką, pirmojo pareiga baigiasi.

Reguliarus pirmininkavimas yra tada, kai jo kadencija, teisės ir pareigos būna nustatytos statuto. Tokie yra sąjungų pirmininkai ir federacijų vadai. Jų pareigos baigiasi, išrinkus naują valdybą.

3. BŪDAS pirmininkauti priklauso nuo minėtų pareigų. Proginiam pirmininkavimui pakanka paprasto įgudimo ir nuovokos, kitais atvejais — didesnio patyrimo ir meno.

Paprastas pirmininkavimas, sakysim, posėdžiam ar susirinkimam, tereikalauja laikytis darbotvarkės ir ją praveisti skirtu laiku. Reikia pramatyti, kokios apimties reikalai, kurie iš jų svarbesni, kas ir kiek iš susirinkusiųjų galės svariai dėl jų pasisakyti. Pirmininkas turi žiūrėti, kad kalbėtų į reikalą, trumpai reikštų savo mintis nevyrautų keli kalbėtojai, pasisakytų kiek galima daugiau dalyvių. Kitas dalykas: žiūrėti, kad pasisakymai vestų į aiškias išvadas bei sprendimus.

Pirmininkui tenka nuomones suvesti, suderinti, formuluoti arba kito suvestas ir formuluotas pasiūlyti priimti. Jis pats kalba mažai, savo asmenišką nuomonę nereiškia. Laikosi nešališkai, pagarbiai, santūriai; yra visiems lygus, teisingas, objektyvus.

Sudėtingasis pirmininkavimas yra tais atvejais, kai susibėga visa eilė reikalų, darbų ir reikia veikti ne vienam, o su valdybomis ir komplikuoštu organizaciniu aparatu. Tokiam vadovavimui reikia aiškaus plano ir bendradarbių kadrų.

Darbų planas yra tas pats, kas darbotvarkė kitu atveju. Jį priėmus, reikia laikytis ir vykdyti. Šiuo atveju pirmininkas yra visų savo vieneto darbų ir žmonių judintojas, skatintojas, derintojas ir įvertintojas. Tačiau visur jis veikia valdybos vardu, jos pavestas ir su ja susitaręs.

Jo reiškimosi būdas panašus, kaip ir pirmininkaujant atskiram susirinkimui. Jis daugiau veikia nei kalba, daugiau planuoja ir kitiems paveda vykdyti, daugiau derina kitus, visur siekia bendro reikalo ir visus pagal sugebėjimą į tą reikalą įtraukia.

BIBLGR. *Dundulis* Br., Kuopų vadai, At '29, N 2-3. — *Raulinnitis* Pr. V., Jaunimo vadas kaip administratorius, J V '28, N 3.

A D M I N I S T R A V I M A S

Reikalavimai * Kategorijos * Paruošimas

Administravimas yra sudėtingas vykdymas apibrėžtų uždavinių. Tokių uždavinių turi kiekviena organizacija. Juos atlieka vedėjai, sekretoriai, išdininkai, knygininkai, spaudos administratoriai, ūkio vedėjai.

1. REIKALAVIMAI yra įvairūs, žiūrint atskiros darbo srities. Pagrindinis reikalavimas, kad administratorius gerai mokėtų savo darbą, būtų savo srities profesionalas arba bent mėgėjas. Iš jo nereikalaujama tokių savybių, kaip iš pirminko. Jam nebūtina platesnė orientacija. Administratorius žiūri tik savo reikalą. Jo pareiga apgalvoti darbo sąlygas ir kliūtis. Administratoriaus savybės: konkreti inteligencija, geras praktinis sprendimas, tikslumas, patvarumas darbe ir tvarkingumas.

Geras administravimas remiasi dėsniu: *vieta kiekvienam daiktui ir kiekvienas daiktas savo vietoje*. Knygos, dokumentai, sąskaitos taip tvarkomos, kad esant reikalui būtų galima lengvai rasti, patikrinti. Kitaip darbas neina sklandžiai ir įvairūs reikalai susipina. Kitas gero administravimo dėsnis: *vieta kiekvienam asmeniui ir kiekvienas asmuo savo vietoje*. Ne visi asmenys tinka vienai ar kitai administravimo funkcijai, tad svarbu juos parinkti. Kartą parinktas arba išrinktas asmuo turi gerai atlikti savo pareigas. Kokios pareigos organizacijos administracijoje, parodo

2. KATEGORIJOS. Svarbiausios yra šios: sekretoriaus, archivarų, išdininko, knygininko, ūkio vedėjo. Visos kategori-

jos yra lygiai garbingos ir prisiimamos kaip garbės tarnyba be atlyginimo.

Sekretoriaus pareiga yra trejopa. Jam tenka būti raštininku, kronistu ir archyvaru. Kaip raštininkas, jis rašo protokolus, veda susirašinėjamą, tvarko bylas, registruoja narius, turi jų sąrašus. Be to, rašo kroniką, pasižymi reikšmingesnius įvykius, kurie neįeina į protokolus ir kitus raštus. Sekretoriaus pareigos gali būti atskirtos nuo archyvaro, jeigu archyvinio darbo susidaro daugiau.

Archyvaras tvarko vieneto istorinę medžiagą: renka referatus, laikraštėlius, leidinius, įvairius kitus raštus bei daiktus, liečiančius vieneto gyvenimą. Vienas tokių darbų yra tvarkyti vieneto albumą, rinkti įvairias nuotraukas: pirmininkų, valdybų, narių grupių, įvairių švenčių ir minėjimų. Sąjungose ar Federacijoje archyvaras dar renka laikraščių ištraukas apie savo šakos veikimą ir klijuoja arba kitu būdu rikiuoja pagal chronologinę tvarką.

Iždininkui priklauso visi piniginiai vieneto reikalai. Į tuos reikalus įeina: išrinkti narių mokesčių, vesti pajamų ir išlaidų knygas, paruošti metų gale apyskaitą. Jo pareigai priklauso pramatyti, kokių bendrų išlaidų vienetas gali turėti ir koku būdu iš anksto organizuoti piniginius vėjus, rinkliavas ar parengimus.

Knygininkas renka vieneto bibliotekai knygas, jas kataloguoja, nustato knygų naudojimo tvarką ir ją prižiūri. Seniau kiekvienas vienetas turėjo savo knygynėlius; ši funkcija buvo labai svarbi. Gyvenimui nusistojant, ši funkcija turėtų vėl atgyti.

Ūkio vedėjo funkcija yra svarbi ruošiant stovyklas. Jo pareiga parengti planą stovyklautojų maitinimui ir išlaikymui, prižiūrėti ir viską taip tvarkyti, kad ūkiškieji reikalai vyktų be nuostolio darbui bei iždui.

3. PASIRUOŠIMAS administraciniam darbui gali būti asmeninis ir kolektyvinis. Asmeniškai kiekvienas narys gali imtis vieno ar kito darbo ir pratintis. Mažesniuose vienetuose tokie administraciniai darbai nėra gausūs ir sudėtingi. Tačiau

kas nors turi įvesti naują narį į darbą. Tai turėtų padaryti buvęs jau tose pareigose.

Didelei organizacijai, kuri nuolat susiduria su šio darbo naujokais, reikėtų organizacinės technikos statutų ir vadovėlio su pavyzdžiais. Sekretoriato ir išdo statutai kitados buvo paruošti moksleivių kuopoms (At '29, N 11, 473). Šalia statutų ir vadovėlio dar tenka laiks nuo laiko ruošti administracinio darbo kursus.

Geras darbininkas gali išaugti tik per ilgesnį laiką. Deja, organizacinės patirtys būna trumpos; lengvai įsigali paviršutiniškumas ir nepareigingumas. Dėl to reikalinga darbo priežiūra. Pirmininkas turi būti nuolatiniam ryšy su savo bendradarbiais, pasiteirauti jų vieno ar kito dalyko, paprašyti parodyti aktus. Budri, taktiška ir dažna priežiūra įveda laipsniškai į gero darbo bėgius. Vienkartiniai tikrinimai, kuriuos atlieka kontrolės komisijos, gali įvertinti tik darbo rezultatus.

BIBLGR. *Eretas J.*, Jaunimo sekretoriaus pareigos, JV '27, N 4-6. — *Karuža P.*, Tvarka pinigų reikaluose (įždininkams), At '28, N 11. — *P. S.*, Kaip atkams įsisteigti geras knygynas, At '20, N 4-5. — *Raulinaitis Pr. V.*, Administravimo dėsniai, At '29, N 12. — *Sušinskas A.*, Pareigūnai ir eiliniai nariai, At '56, N 6. — *Štaupas J.*, Keletas minčių įždininkams, J V '28, N 3(25). — *S.J.*, Mūsų knygynėlis, At. Vadas '47, N 1,2. — Kuopos raštinės administravimas, AK '47, 40-42.

ORGANIZAVIMAS

Pramatymas * Planavimas Vykdymas
Tikrinimas

Organizavimas skiriasi nuo pirmininkavimo ir administravimo. Organizatorius gali ir nebūti pirmininkas ar kuris kitas valdybininkas. Organizatorius vykdo vieną konkretų uždavinį. Jis pats numato būdus bei priemones ir pasirenka žmones tam uždaviniui pasiekti. Jam tenka pramatyti, planuoti, vykdyti ir tikrinti. Kad būtų aiškiau, kaip tai daroma, imkime organizacinių kursų ruošimo pavyzdį.

1. PRAMATYMAS. Kursai, kaip žinome, gali būti įvairūs — ideologiniai, administraciniai, programiniai. Organizatorius turi iš anksto žinoti jų pobūdį ir paskirtį. Toliau, ar jie bus rajoniniai ar viso krašto, ar rinktiniais nariams, ar vadovaujantiems — valdybininkams, ar eiliniams. Pagaliau, kokiu laiku: vasarą ar tarpšventyje, visos savaitės ar trijų dienų. Tik turėdamas prieš akis šiuos duomenis organizatorius gali konkrečiai planuoti.

2. PLANAVIMAS, kursų atveju, turi paliesti laiką, vietą, lėšas, programą, vadovus ir lektorius.

Laikas keleriopai svarbus. Pirmiausia, kada kursai turi įvykti. Ar ligi tos datos galima viską paruošti; jei ne, jieškoti kitos tinkamos datos. Toliau: kiek dienų jie truks, ar užteks laiko (jei tarpšventyje) dalyvius sugabenti ir išsiųsti namo, svarbiausia — išeiti reikiamą programą.

Vieta — kiek turės erdvės ir kiek asmenų galės sutalpinti; ar bus tinkama ramiam darbui ir kaip greit bus pasiekama kursantams?

Lėšos — kiek atskiram dalyviui kainuos išlaikymas ir kelionė; kur ir kiek lėšų bus galima gauti papildomai ir kokiu būdu?

Programa — plati ar siaura, teorinė ar derinama su pratybomis; jos paskirstymas atskiromis temomis ir padalinimas dienomis; koks jos perteikimo būdas: pamokinis, paskaitinis, diskusinis ar kitoks.

Lektoriai — kiekvienai temai atskiras ar tik keletas atskiroms temų grupėms; daugiau specialistai teoretikai ar praktikai, ar vieni ir kiti.

Vykdomasis štabas, — programos vedėjo, pratybų vykdytojo, komendanto parinkimas.

Planavimas turi išskirti iš įvairių galimų dalykų tinkamiausius.

3. VYKDYMAS turi du momentus: paruošiamąjį ir pravedamąjį. Suplanuotas uždavinys turi būti pristatytas patvirtinti atitinkamai vadovybei. Be to, apie jį turi laiku gauti žinias vienetai, kad spėtų parinkti siūstinus kandidatus. Vienu pranešimu vienetais nesitenkinama. Reikia pakartotinų priminimų, tam tikros akcijos, suinteresavimo, net propagandinio įtaigojimo. Vykdytojai turi užsitikrinti, ar vienetai "išjudėjo" ir kiek narių žada prisijusti; ar kursų štabo nariai rimtai ruošiasi. Vykdymui priklauso dar šie dalykai:

Patalpų parengimas — kursantų nakvynei, jų darbui ir atvangai.

Priemonių paruošimas — konspektų, planų, schemų, rašomųjų priemonių (lentos, pieštukų, popierio), parodomosios literatūros.

Konkreči dienotvarkė, kuri padieniui skelbiama dalyviams, bet paruošiama visai dienai pirmyn.

Techniškieji talkininkai atskiriems darbams, jų parinkimas ir instruktavimas.

Atrodo, kad vykdymas turėtų eiti sklandžiai, kaip numatyta ir pasiruošta, bet reikia dar sekti ir tikrinti vietoj, ar dar kas nėra praleista, nepastebėta, neapskaičiuota. Šiam uždaviniui atlikti reikalingas tikrinimas.

4. TIKRINIMAS. Nuo pat pradžios tenka budėti ir tikrinti, ar gerai planuota, pasiruošta, vykdoma. Kiekviena nauja aplinkybė gali pakeisti tai, kas buvo pramatyta. Gali tekti skubiai pertvarkyti. Pačių kursų metu įsidėmėtini dar šie momentai:

Dėmesys darbui iš kursantų pusės, — gyvas, pakankamas, ar kuo mažiausias, — kodėl? Pavargę, neparinkti tokiam darbui, nepagauna aukšto lektoriaus stiliaus, užslopinti niūrios patalpos? Tikrinti priežastis, kad dėmesys būtų išgautas.

Prisitaikymas klausytojams iš lektorių pusės, — geras, gyvas dėstymas, pakankamai prieinama medžiaga, tinkamas laikymasis, ar yra trūkumų? Ar trūkumai reikšmingi, gal lengvai pašalinami pasikalbėjus su lektoriais.

Darbo eiga, — ar viskas vyksta pagal darbotvarę, kokie trūkumai, kas dėl jų kaltas, kaip juos čia pat pašalinti?

Kontrolinė anketa kursantams daroma pačioj kursų pabaigoj: kas patiko, ar nepatiko programoje, jos eigoje, bendrojo kursų tvarkoj ir kodėl? Kokie pageidavimai ateičiai?

Vertinamasis posėdis (kursams pasibaigus) su lektoriais ir vykdomojo kursų štabo nariais: kas buvo gera ar bloga kursų sistemoje, metode, priemonėse?

BIBLGR. Šalkauskis St., V isuomeninis auklėjimas, K "27, 72-74. — Viliamas VI., Organizacinio darbo reikalavimai, At "27, N 12.

V A D O V A V I M A S

Reikalas * Pasiruošimas * Veikimas

Vadovavimas yra visuomeninė funkcija, skirtinga nuo pirmininkavimo ar organizavimo. Įsipareigojimas vadovauti yra ne formalinis, o moralinis. Jis neribojamas nei laiko, nei atskirų dalinių uždavinių. Vadovavimas yra visuomeninė tarnyba — taip plati, kaip platūs visuomeniniai uždaviniai, ir taip pastovi, kaip pastovus visuomenės ugdymo reikalas.

1. REIKALAS vadovauti išplaukia iš prigimties tvarkos, visuomeninio atsakingumo ir iš krikščioniškojo pašaukimo.

Prigimtine patirtis rodo, kad žmonės atsiremia į pranašesnius amžiumi, išmintimi, jėga. Vyresnieji vadovauja jaunesniems, daugiau patyrę — mažiau patyrusiems, stipresnieji — silpnesniesiems. Šiuo prigimties principu pagrįstas tėvų autoritetas šeimoje, vadų visuomenėje, pranašų išminčių tautoje. Jokia bendruomenė negali laikytis nei bręsti be tokių žmonių, kurie pasišvenčia kitiems, imasi atsakomybės už bendrus visų reikalus.

Visuomeninė patirtis liudija, kad daugelis žmonių nepajėgia vieni savarankiškai eiti prasmingo gyvenimo keliu. Visuomenė be vadų virsta masė, kuri seka aklu instinktu. Tokią visuomenę ima vesti demagogai, kurie jai pataikauja, arba diktatoriai, kurie ją pažaboja. Vedama demagogų, visuomenė blaškosi, skaidosi, praranda savo pusiausvyrą. Valdoma diktatorių, ji kenčia prievartą, netenka iniciatyvos arba meta si į aklą priešginiavimą. Visuomenė reikalinga tokių vadų,

kurie ją vestų rūpestingai ir išmintingai, pastoviai ir sąžiningai.

Krikščioniškasis pašaukimas iškelia nedalomąją atsakomybę vienų už kitus. Vienų klaidos ir kaltės pažeidžia kitus, lygiai kaip dorybės ir pavyzdys kelia, ugdo, šviečia. Krikščionis, kuris atstovauja aukštesnius gyvenimo siekimus, šviečia skaidrios šviesos spinduliais, pasidaro krikščioniškosios bendruomenės vadovas. Vadovavimas yra dvasinio žmonių atnaujinimo tarnyba, turinti ne tik moralinį, bet ir sakralinį charakterį. Sakralinis įpareigojimas vadovauti išplaukia iš Krikšto ir Sutvirtinimo sakramentų, o moralinis — iš Kristaus vietininkų raginimo.

2. PASIRUOŠIAMA vadovauti daugiau vidiniu subrendimu, uolumu ir patirtimi. Pasiruošti reikia savu laiku, savojoje vietoje, savojoje organizacijoje.

Laikas ruoštis nėra amžiaus ribojamas. Tačiau tinkamiausias metas ruoštis tada, kai žmogus bręsta. Tada galima atitinkamai išvystyti savo charakterį, išugdyti savo iniciatyvą, išmokti tiksliai spręsti, kalbėti, rašyti, — žodžiu, pasirengti tom vadovavimo sritim, kurių visuomenei reikia. Geriausias amžius yra moksleivio, pradedant 15, 16, 17 metais. Vėliau nebūna tiek laiko, energijos, entuziazmo išvystyti savo talentus ir ypač pritaikyti savo charakterį.

Vieta gali būti bet kokia. Specialių vietos sąlygų anaipol nereikia. Geriausia pradėti ruoštis ten, kur esi. Pradinė vieta kiekvienam yra savi namai, mokykla, parapija. Visur reikia vadovaujamos iniciatyvos, ir geriau ją reikšti savame mažesniame pasaulyje. Jame lengviau viską apžvelgti, pramatyti, visur prieiti. Mažame rate galima sutelkti daugiau dėmesio ir išbandyti savo jėgas. Tik reikia visur dalyvauti atvirose akimis, — pastebėti ko kam reikia, paremti kiekvieną gerą kitų darbą ir nelaukti dėkingumo bei greitų rezultatų. Kiekvieno vado laukia įvairios kliūtys, sunkumai ir nepasisekimai, dėl to iš anksto reikia pasirengti bet kuriai aukai.

Organizacija yra viena geriausių mokyklų pasirengti vadovavimo misijai. Ji stato prieš akis aukštus idealus, skatina

imtis atsakomybės už kitus, teikia įvairių galimybių iniciatyvai. Tačiau ne visos priemonės veda į tikslą. Geriausia priemonė yra studijų ratelių darbas. Jeigu tokio ratelio negalima sudaryti ir nėra kas jam vadovauja, bandyk pats ruošti pagal studijų ratelio metodą: stebėk įvykius ir juos apspręsk, pramatyk reikalus ir planuok, imkis suplanuotų darbų ir juos kontroliuok. Stenkis būti daugiau organizatorius nei pirminkas. Bet nebijok būti ir pirmininku, jei kiti to nori.

3. VEIKIMAS yra tinkamiausia priemonė išmokti vadovavimo meno. Bet reikia žinoti, kaip veikti. Pirmiausia, kaip neveikti, kokių klaidų nedaryti.

Kaip neveikti rodo nevykę pavyzdžiai. Yra dvi poros nevykusių vadų: viena nevykusi dėl sprendimų, antra — dėl veikimo būdo. Vadas turi būti pasiruošęs daryti aiškius, tvirtus ir pastovius sprendimus. Kas ilgai svarsto, sviruoja, abejoja, tas greičiausiai neturi aiškių principinių gairių ir nežino, koku geriausiu būdu tikrovę vertinti. Kas turi aiškų ir greitą sprendimą, bet tiek pat greitai jį pakeičia, to nusistatymai nėra tvirti ir savarankūs arba tikrovės pažinimas nėra pakankamas, greit išmušamas iš vėžių. Tų dviejų dalykų reikia vengti. Vadas nesiskubina pirmas kalbėti. Jis geriau palaukia, gerai pagalvoja ir tada pasako savo sprendimą. Pasakęs jo nekaltalioja, bet ir neužsikerta, jei kitas protingai pataiso, papildo, paryškina. Tai priklauso vado protingumui.

Kiti du dalykai išplaukia iš valios. Yra du valios tipai ir abu netinkami geram vadovavimui. Vienas reiškiasi noru visur ir visiems vyrauti, viską pats daryti, o kitus tik stumdyti, kritikuoti, barti. Antras — visiems įtikti, prie visų prisitaikyti, visur jieškoti kompromisų. Tikras vadas nei dominuoja, nei daro kompromisus, o integruoja. Tai parodo,

Kaip veikti. Veikloje nuolat iškyla dvejopos nuomonės, pažiūros, veikimo kryptys. Nebūtinai viena iš jų turi būti bloga, o kita gera. Dažniausiai abi geros, tik skirtingos. Skirtingos nuomonės paprastai viena antrą papildo ir praturtina, tik reikia mokėti jas suderinti. Toks gerų skirtingų dalykų derinimas vadinamas integravimu. Integravimas išjungia vie-

nos nuomonės vyravimą. Tai nereikalauja nei kompromiso, t. y. nereikalauja atsisakyti dalies gero iš vienos ir antros pusės. Paprastai dviejų nuomonių ar kryptių atstovai siekia asmeninės pergalės. Susiderinimas jiems nepriimtinas, nes nebūs laimėtojų ir pralaimėtojų. Nepriimtinas ir kompromisas, tačiau jie geriau eis į kompromisą, negu į integruotą susiderinimą. Vado uždavinys nukreipti dėmesį nuo asmeninių ambicijų į patį reikalą. Reikalas parodo, kiek dvi kryptys ar pažiūros gali susiderinti. Dėl to reikia patį reikalą taip perstatyti, taip patiekti motyvus, kad asmeniškasis nuomonių svoris netektų savo reikšmės.

Kaip veikti sėkmingai, plačiau kalbama sekančiame skyriuje.

BIBLGR. *Bessieres*, Vadų klausimu, vert. Ig. Č., TK '32, N 12 ir t. — *Česaitis*, Ig., Katalikiškojo veikimo principai, JV '28, N 3(25), 14 - 20 p. — *Brazaitis* J., Artimo meilė visuomeniniame veikime, LL '60, N 5. — *Grigaitis* J., Socialinio autoriteto pareigos, 2 '35, N 5-6, — *Juodeika* V., Vadų atranka ir demokratija, NR '33, N 140-41; Dėl vadų atrankos, tnp. N 154. — *Lesauskis* P., Vado reikšmė organizacijoje, NR '39, N 12; Integravimo metodas vadyboje, NR '40, N 3. — *Šalkauskis* St., Menas vadovauti, JV '27, N 4-6. — *Urmonas* J., Demokratinė tvarka ir vadų klausimas, NR '33. N 143. — Z, Asmens kultūra ir visuomenės reikalai, At '23, N 12.

V A D O S A V Y B Ė S

Asmeninės * Visuomeninės * Ateitininkiškos

Būti vadu pirmiausia yra prigimties dovana. Vadai gimsta ir pačia prigimtimi atsineša atitinkamų savybių. Bet prigimtinės savybės yra tik medžiaga, kuri gali būti įvairiai panaudojama. Dėl to yra visokių vadų: destruktorių ir konstruktorių, revoliucionierių, reformatorių ir instauratorių.

Kalbėdami apie vado savybes, turėsime galvoj ne tai, ką žmogus iš prigimties turi, bet ką jis gali savyje realizuoti. Pirmiausia imsime asmenines savybes, paskui visuomenines ir pagaliau specialiai ateitininkiškąsias.

1. ASMENINĖS vado savybės atsiremia į prigimtą temperamentą ir į charakterį, kuris laipsniškai išugdomas. Charakteris parodo ne tik vado reiškimosi būdą, bet ir moralinius jo nusiteikimus.

Būdas spręsti, veikti ir jausti labiausiai parodo, ar žmogus tinka būti vadu, ar ne. Vadas turi spręsti įvairias gyvenimo problemas. Kas negeba aiškiai spręsti, tas negali duoti sprendimų kitiems. Kas sprendžia paviršutiniškai, nepažindamas gerai reikalo, tas kitus suklaidina ir apvilia. Tad vadui reikia ne tik gerai išlavinto, bet ir iš prigimties išmintingo — praktiško proto. Reikia ir greitos orientacijos, ir gero padėties bei reikalų suvokimo, kad sprendimai nebūtų pavėluoti.

Kita vado savybė — tvirta, tiesi, atvira valia. Valia turi būti taip tvirta, kad nesvyruotų ir neišsigastų kliūčių; taip tiesi, kad nejieškotų užuolankų, neišsisukinėtų; taip atvira, kad priimtų viską, kas gera — nesvarbu, iš kur tai eina. Va-

das vengia aklo priešginiavimo kitiems; vengia ir aklų baimių, kurios verstų trauktis į šalį arba gintis.

Negalima įsivaizduoti vado be jautrios sąžinės, gilios atsakomybės ir kilnios širdies. Jis myli žmones, juos supranta, daug jiems atleidžia, nori kitiems gero ir tiki gėrio pergale.

Moralinės savybės išpuošia ir praturtina vado charakterį. Tos savybės gali turėti atramos prigimtyje, bet jas visada reikia išvystyti. Iš moralinių vado savybių svarbiausios yra šios:

Pasitikėjimas savimi. Vadas neišsigąsta priekaištų, nebijo kritikos, nesitraukia atgal nuo savo aukšto ir svarbaus tikslo. Jis žino ko nori, kur veda ir tiki laimėjimu. Vadas kalba drąsiai, aiškiai, tiesiai. Pasitikėjimas savimi ir savo idealais yra viena būtiniausių vado savybių.

Kitų supratimas. Vadas yra tam, kad kitus suprastų ir jiems padėtų. Pirmas dalykas — gili pagarba žmogui, nežiūrint koks jis būtų. Pirmas dėmesys jo gerosioms pusėms, o tik paskui blogosioms. Vadas stengiasi suprasti priešingosios pusės argumentus ir požiūrius. Kai jis nori parodyti kitų klaidingą principą, pirmiausia randa ir parodo, kas ten yra gera ir pripažįsta kitiems gerą valią.

Pasiaukojimas yra didžiausias ginklas, kuris apvaldo kitų įtarinėjimus, pavydą ar norą kliudyti. Kai vadas dirba neįžeikdamas garbės ar naudos, kai aukoja savo laiką, energiją, išteklius, — tada laimi kitų pasitikėjimą ir meilę. Laimėtas pasitikėjimas yra tik priemonė vesti kitus į tą idealą. Tikėjimas idealu yra didžiausia vado jėga jam pačiam ir kitiems.

Susivaldymas ir ramumas. Vadas nesikarščiuoja, neužsikerta, neatsikreipia prieš jam nepalankų žmogų. Jis yra ramus, bent išoriškai, apvaldo savo žodį ir jausmą. Didieji vadai būna ir dideli asketai. Savo asketizmu jie sutaupo ir sutelkia savyje didelę energiją ir jos neišleikvoja betiksliai. Jie valdo ne tik savo žodžius, gestus, bet ir jausmus.

Rimtumas ir taurumas. Jau pati išvaizda ir laikysena, o ypač žodis, parodo vadą esant pranašesnę už šiaip jau rimtus žmones. Jis kalba tik esant reikalui ir kalba trumpai, svariai,

išmintingai. Savo žodžiu jis neįieško efekto, nenori spindėti, nesileidžia į pigius ginčus. Jis gerbia kiekvieną ir niekam nesilanksto, neįieško dirbtinio sau palankumo. Jo orumas neleidžia pataikauti ar daryti kompromisus. Jis yra pats teisingas ir gerbia kitų teises. Moka kitų nuopelnus įvertinti ir tai daro ne šališkai, ne išskaičiuodamas, bet objektyviai. Jis griežtas sau ir kitiems, bet griežtumą derina su gerumu ir atlaidumu. Apie ateitininką Jurgį Steponaitį rašoma: "Jis buvo tiesus, teisingas, griežtas, autoritetingas. Dėl to mokiniai jį mylėjo. Pats daug dirbo ir iš kitų reikalavo sąžiningo darbo" (At '28, N 12, 508).

2. VISUOMENINĖS savybės gali būti įvairios, kaip įvairi yra visuomeninė tarnyba. Juo vadas reiškiasi plačiau, juo ryškiau jis turi išsiskirti visuomeniniu savo subrendimu.

Intelektualinė vado kultūra turi prašokti kitų kultūrinių žmonių vidurkį. Neužtenka gauti diplomą ar aukšto mokslo laipsnį. Per maža būti geriausiu mokiniu. Reikia daug skaityti ir intelektualines galias išplėtoti. Vadas niekad negali atitrūkti nuo studijų ir nuolatinio pasiruošimo. Jis turi pažinti klausimus kiek galima giliau. Kas ruošiasi būti vadu, tam reikia siekti profesinių viršūnių. Šiaip intelektualinė kultūra pasiekama tik tam, kas moka organizuoti savo darbą ir bringinti savo laiką.

Realybės pažinimas. Prieš vado akis yra visuomeninė dirva, kurią jis eina purenti ir apsėti. Chestertono raštuose yra vienas klausimas mokytojui, kuris ruošėsi mokyti berniuką lotynų kalbos: ką turi pirmiausia pažinti? Lotynų kalbą, ar ne? — atsakė mokytojas. Ne lotynų kalbą, o pirmiausia patį berniuką, — pastebėjo autorius. Geriausias intelektualinis pasiruošimas nieko nepadės, jei nepažinsi visuomenės, neseksi ir nestebėsi gyvų gyvenimo reiškinių, reikalų ir žmonių, jei nesuprasi savo laiko ir savo tautos dvasios ir padėties. Į gyvenimą reikia žiūrėti atvirom akim ir apspręsti jį šviesiu protu.

Veiklumas yra sąlyga įaugti į visuomenės darbą ir vadovavimą. Tačiau vadas neturi darytis šiaip sau veikėjas, kurio

visur pilna, bet niekur aiškios visuomeninės vagos. Vadui reikia veiklios ir kūrybinės iniciatyvos. Jis turi pirmiausia pramatyti, ko reikia visuomenei, į ką jos žvilgsnis turi būt kreipiamas. Tik pramatydamas jis gali pasistatyti aiškius tikslus ir rasti priemones — žodžiu, planuoti. Vadui, pasak Šalkauskio, reikia idėjinio išradingumo, gyvos intuicijos, aiškaus pramatymo ir realaus tikrovės pajautimo (Ž '27, N 10, 210). Visa tai pasiekama tik iš jaunų dienų ir pastoviai dirbant visuomenėje — pradžioj kukliai ir šiauresniame rate, o paskui savo veiklą plečiant. Vadas niekad negali atitrūkti nuo visuomenės. Jis turi sekti įvykius, turėti ryšį su žmonėmis, su jais diskutuoti, sumuoti reiškinius ir juos vertinti.

Koordinacijos ir integracijos dvasia yra specifiška vadų savybė, kuri neįgijama pačiu veikimu. Ją reikia laipsniškai ir sistemingai išsiugdyti. Vadas negali būti visuomenės solistas, kuris vienas kalba, planuoja ir dirba. Jo darbas yra kitiems ir su kitais. Ne viską vadas gali aprėpti, ne visur ir reikia jam būti. Bet kur jis yra ir ką dirba, turi žiūrėti bendro tikslo. Jo uždavinys darbus paskirstyti kitiems, reikalus suderinti, žmones suvesti į bendradarbiavimą.

3. ATEITININKIŠKOS savybės išplaukia iš specialaus ateitininkų pašaukimo — visa atnaujinti Kristuje. Iš ateitininkų vadų Šalkauskis reikalavo dorinio ir protinio apsiginklavimo kryžiaus kovai su pasaulio dechristianizacija. "Mes turime galvoje tą dvasinį apsiginklavimą, kuris apgintų ateitininkus nuo dechristianizacijos pagundų ir suteiktų jiems pakankamai moralinio autoriteto garbingai stoti ateityje į didelį darbą einant religinio atgimimo keliais". Šitai "didelei gyvenimo kovai reikalinga ne puikybės, bet kuklumo, ne neapykantos, bet tolerancijos, ne kultūrinio išlepimo, bet iškilimo į aktyviosios kultūros viršūnes, kad iš jų galėtų būti aprėptos dvasiniu žvilgsniu dar platesnės padangės. Kuklumas nereiškia atsisakymo kovos su tuo, kas bloga. Tolerancija nereiškia pataikavimo, indiferentizmo ir principų išsižadėjimo. Sąmoningas dvasios atsparumas, nuosekli principiali gyvenimo linija, geras pavyzdys, įtikinėjimo galia, telkimas tei-

giamųjų jėgų visuomeninio apaštalavimo reikalams, pažinimas žmonių reikalų ir jų psichologijos, pažinimas mūsų laikų dvasios, — štai tik keletas priemonių, kurios gali būti labai naudingos kovoje su pasaulio dechristianizacija". Šalkauskis dar pabrėžia sąmoningą orientavimąsi gyvenime, drąsią iniciatyvą, platų užsimojimą ir našų kūrybinį nusistatymą. Šias savybes Šalkauskis laiko būtinas ateitininkams, kurie yra pašaukti ruošti vadovauti visuomenei (AI, 151-53).

BIBLGR. *Berulis K.*, Maloniesiems vadams (vado savybės), JV '28, N 3. — *Keliuotis J.*, Vadų psichologija, NR '34 N 184-5. — *L. P.*, Katalikiškasis elitas ir jo reikalingumas pas mus, TK '39, 365-370 p. — *Raulinaitis Pr. V.*, Vado asmenybė, At '27, N 12.—*Reinys M.*, Iš jaunimo vado psichologijos ir praktikos, Ž '28, N 5-6. — *Sužiedėlis A.*, Kristus Vadas ir Valdovas, At '54, N 8. — *Sušinskas A.*, Tas, kuris vadovauja, Vytis '59, N 7. — *Vaišnora J.*, Vadas, Stud. Žodis, '33, N 7.

D V A S I O S V A D O V A I

Reikalas * Pobūdis * Santykiai

Kunigo vaidmuo at-kuose turi savo istorinę raidą. Kunigai dalyvavo šio sąjūdžio kūrime, talkino jį organizuojant, dengė slaptą veikimą rusų laikais ir vėliau, rėmė at-kų spaudą ir atskirų vadų mokslinį pasiruošimą. Pirmųjų viešų įstatų projekte buvo įrašyta, kad "vietinis kunigas" įeina į kitų "trijų tikrųjų (kuopos) narių valdybą, renkamą dvejiems metams" (At '11, N 3, 112).

Šis kunigų vaidmuo neįėjo į dvasios vadovų pareigas ir misiją. Dvasios vadovų reikalas iškilo savo keliu — iš subrendusios sąmonės, kad at-kų idealai negali būti siekiami, nepažinus religijos ir nevykdant religijos dorybių. Šalkauskis II kongrese (1925) tai iškėlė ir padarė logišką išvadą: "kuopoms turime surasti tinkamų dv. vadovų" (At '25, jubl. N, 136). Kita išvada plaukė iš to, kad "ateitininkų organizacija iš esmės turi būti katalikiškosios akcijos organas" (AI, 254).

1. REIKALAS turėti kunigus, kaip dvasios vadovus, priklauso prie katalikiškosios akcijos esmės. Ši akcija yra pasauliečių talka Bažnyčios uždavinių vykdyme. Iš tų uždavinių trys yra pagrindiniai: 1. pažinti, liudyti ir skelbti tiesą, 2. suprasti dorinį krikščionybės pagrindą, juo grįsti savo ir kitų gyvenimą ir ginti dorinius pradus tautoje, 3. suprasti malonės gyvenimą, ugdyti gyvą ryšį su Dievu malonėje ir parengti kitus šiam gyvenimui. Šie uždaviniai išplaukia iš pačios mūsų krikščioniškosios egzistencijos. Tačiau reikia dv. vadovų, kurie kompetentingai ir veiksmingai paruoštų mus šiuos už-

davinius vykdyti. Asmeniškai galima apaštalauti ir be oficialių dv. vadovų. Bet tokių vadovų reikia organizacijai, kuri imasi narius paruošti apaštalavimui ir jį vykdo organizuotu būdu.

2. POBŪDIS. Dvasios vadovas nėra tik kapelionas, kaip, sakysim, kapelionai yra mokyklose, ligoninėse ar kariuomenėje. Kapelionas veikia "bažnytiškai": aukoja mišias, pasako pamokslą, išklauso išpažinčių. Dvasios vadovas atlieka kapelioniškas pareigas, sakysim, stovyklose, kursuose ar šventėse. Bet pagrindinė jo pareiga yra: paruošti religines programas, pateikti medžiagos religiniams pašnekesiams ir juos pravesti, dalyvauti diskusijose krikščioniškos pasaulėžiūros klausimais ir duoti tikslesnį atsakymą, suderintą su Bažnyčios mintimi. Dvasios vadovai kuria krikščionišką atmosferą, galvoseną ir veiksmą visame organizacijos gyvenime.

Ateitininkų misija būti žemės druska. Bet jie veikia žemėje, kuri ne visuomet palanki jų misijai. Savo doriniais papročiais ir doriniu garbingumu at-kai turėtų išsiskirti iš kitų savo stovyklose, šokiuose, iškylose. Jeigu jie kartais nebeišsiskiria, praranda at-kų charakterį. Dvasios vadovo pareiga budėti, priminti, paskatinti ir įkvėpti, kad at-kai jaustų privilegiją savo pavyzdžiu visur liudyti dorinio idealo grožį ir didybę. Šitokių paskatų reikia ypač šiais laikais, kada įsigali dorinis liberalizmas ir laksizmas.

Bene pats sunkiausias dalykas, kurį jaučia patys at-kai, tai stoka gyvos sąmonės, kad mumyse veikia Kristus ir mes Jame. At-kai yra kristinis sąjūdis ir jo veikmė negali būti kitokia, kaip tik krikščioniška. Kad ši sąmonė būtų gyva, priklauso nuo dv. vadovų veiklos. Tuo norima pasakyti, kad dvasios vadovo uždaviniai yra skirtingi ir ypatingi. Dvasios vadovas negali stovėti kur nors nuošaliai, ant pedestalų. Jis turi būti gyvo organizacinio gyvenimo centre, kaip *spiritus movens* — dvasinis įkvėpėjas, judintojas, ugdytojas.

3. SANTYKIAI su organizacija, jos vadais ir nariais yra apspręsti aukščiau minėtų uždavinių, kurie tenka dv. vadovui.

Organizacijoje dvasios vadovas nesiima jokių pareigų, kurios kryžiuotųsi su vadų pareigomis. Jeigu jis yra vieneto dvasios vadovas, tai tuo pačiu metu negali būti pirmininkas. Pirmininko ir dvasios vadovo pareigos yra skirtingos. Antra, dvasios vadovas sumažintų savo veiksmingumą ir be reikalo apkrautų save tokiu darbu, kurį gali bet kas atlikti, o jo darbo — niekas kitas. Jei jis yra laikinai paskirtas ar pats pasiėmęs, sakysim, stovyklos dvasios vadovo pareigas, tai jam jokių atveju nedera imtis dar komendanto ar programos vedėjo darbų, nes jie sunkiai suderinami. Kas kita, jei jis būtų tik kapelionas; atlikęs bažnytinius patarnavimus, kapelionas savo pareigą baigia ir yra laisvas. Tuo tarpu dvasios vadovo pareigos niekad nesibaigia. Jis visur dalyvauja, visad pasiruošęs visiems patarnauti, patarti, parodyti arba, jei yra reikalas, priminti, kartais sulaikyti ar pataisyti.

Su vadais jo santykis yra kaip dviejų brolių, kurie vienas su antru dalinasi atsakomybe. Jie reikalingi vienas antro patarimo ir pagalbos. Pirmininkas nedaro nieko svarbesnio, nepasitaręs su dvasios vadovu, o šis nepaaiškinęs, nepaklašęs nuomonės arba nepainformavęs pirmininko. Jie yra vadai dviejų skirtingų pradų, kurie turi savyje susiderinti ir vienas antrą papildyti. To reikia, kad pati veikla būtų pilnesnė, brandesnė, labiau įdvasinta.

Su nariais dvasios vadovas yra paprastas, prieinamas, paslaugus. Jo akivaizdoje nariai nesijaučia sekiojami ar kaip vaikai prižiūrimi. Dvasios vadovas yra kaip tėvas — gerbiamas, mylimas, pasitikimas. Jis bendrauja su jais paprastai ir kartu išlaiko savo orumą.

Dvasios vadovas veikia ne tik iš savęs. Jo galia ir autoritetas atsiremia į augštesnį pradą. Jis skiriamas atitinkamos dvasinės vyresnybės ir atstovauja hierarchinį pradą, stovintį aukščiau jo. Per dvasios vadovą organizacija atsiremia į tą hierarchinį autoritetą, kuris Kristaus valia patikėtas popiežiui ir vyskupams. Dėl to dvasios vadovo santykis su organizacija, vadais ir nariais veda į gilesnį ir labiau išplėstą santykį su dvasine Bažnyčios vadovybe.

BIBLGR. *Drugelis A.*, Rytai moko vakarus (dvasios vadovo vaidmuo), At '55, N 10. — *Gidžiūnas V.*, At-kų dv. vadovų konferencija Chicagoje, At '53, N 9. — *Yla St.*, Kunigas ir kaimo kovūnas, TK '40, N 3; Dėl religinio momento mūsų organizacijose, TK '36, N 7-8. — *Kiškis St.*, Vadų pasirinkimas ir paruošimas parapijoje, TK '36, N 1. — *Petrėnas J.*, Dvasios vadovo pareigos organizacijoje, TK '38, N 12. *Tihomer Toth.* Jaunos sielos auklėjimas. K '35. — *Vasyliūnienė E.*, Jaunime dvasios vadovas, LL '58, N 9. — *Kapelionas* — religinio gyvenimo ugdytojas, At '55, N 8.

XII

V A D A I

DAMBRAUSKAS - JAKŠTAS * DOVYDAITIS
KURAITIS * ENDZIULAITIS * ŠALKAUSKIS

Ateitininkų organizacija yra turėjusi nemaža iškilių vadų, kurių veikla jau pasverta ir įvertinta platesniu visuomenės mastu. Ateitininkų dėmesiui čia pristatomi tik kai kurie iš jų, jau mirę, išskyrus vieną. Pirmiausia apibudinamas Aleksandras Dambrauskas, pirmasis Ateities leidėjas, toliau — Pranas Dovydaitis, Pranas Kuraitis (dar gyvas), Vytautas Endziulaitis ir Stasys Šalkauskis, davęs ateitininkų sąjūdžiui tvirtus ideologinius ramsčius.

D A M B R A U S K A S - J A K Š T A S

Kovotojas * Universalistas

Ateities žmogus * Asmuo

Ateitis turėjo ne tik savo tėvus, bet ir senelius. Toks Ateities senelis buvo Aleksandras Dambrauskas, iš raštų — Adomas Jakštas, gimęs 1860 spalio 8 karališkųjų ūkininkų šeimoj Kuronių kaime, Pagirio parapijoje, Ukmergės ap-ty. Baigęs Šiaulių gimnaziją (1872-80), išvyko į Petrapilio universitetą studijuoti gamtos - matematikos, o po metų pakeitė planus ir atsidūrė Kaune, kunigų seminarijoje. Šią baigęs, vėl grįžo į Petrapilį — į Dvasinę Akademiją ir savo studijas vainikavo magistro laipsniu. Kunigų iššventintas 1888 birželio 29.

1. KOVOTOJAS. Pirmoji jo vieta ir pirmasis susikirtimas su rusais buvo Panevėžio realinė gimnazija. Mažytis kapelionas pasipriešino dideliems rusams dėl katalikų mokinių varimo į cerkvę caro dienomis. Užtai rusai pašalino jį iš pareigų, uždarė į Kretingos vienuolyną, paskui ištrėmė 5 metams į Rusijos Ustiužną. Atvėsęs po smūgių, Jakštas kibo į knygas — skaitė ir rašė slaptojo lietuvių spaudoje.

Rusai neatleido jam kaltės dar penkerius metus. Neleido jo skirti jokiai atsakingai pareigai. Taip jis kapelionavo Kauno kalėjime, buvo kareivių nuodėmklausių, pagaliau mažos šv. Gertrūdės bažnytelės administratoriumi. Šį laiką jis vėl panaudojo studijoms ir raštui. Tik po 10 kunigystės metų rusai pagaliau sutiko, kad jis profesoriautų Kauno kunigų seminarijoje.

Be rusų, jis kovojo su lenkais, ypač sulenkėjusiais Lietuvos didikais ir bajorais. Rašė jiems atvirus raštus spaudoj, kvietė mesti unijines idėjas ir grįžti prie savo tautos kamieno. Šie jam atsakė "niekados" (negrišim), nors vėliau ne vienas tyliai grįžo ir įsijungė į bendrą lietuvių kovą.

Labiausiai jis kovojo prieš kraštutines pažiūras, perneštas iš lenkų ir rusų mūsų tauton ir atstovaujamas vadinamą "pažangiųjų". Šias pažiūras jis kedeno filosofiskai, rodė jų nelogiškumą ir mokslinį atsilikimą. Kai jo argumentai nepasiekdavo tikslo, jis plakė jas savo satyros laikraštyje (Garnyje) Druskaus slappyvardžiu.

Kovotojas jis buvo įvairiopa prasme ir įvairiose srityse. Buvo priešas bet kurio protinio paviršutiniškumo ir bukumo, visuomeninio sustingimo, tautinio siaurumo. Jo kova buvo intelektualinė, moralinė, visuomeninė ir tautinė.

2. UNIVERSALISTAS. Jakštas buvo mokslininkas ir publicistas — abiem atvejais universalus. Populiariai kalbant, jis buvo lyg gyvas universitetas, apėmęs plačias mokslų, kultūros ir visuomenės sritis. Iš mokslų jis apėmė teologiją ir filosofiją, matematiką ir literatūrą; nesvetima jam buvo kalbotyra ir istorija. Atskirose srityse jis dar pasireiškė vienu kuriuo būdingesnių požiūrių: teologijoje — apologetas, skripturistas ir liturgistas (maldų, giesmių kūrėjas — ruošėjas), filosofijoje — logikas, matematikoje — trigonometrikas, literatūroje — kritikas ir estetikas, kalbotyroje — terminologas, istorijoje — biografas.

Visuomeninėje srityje jis buvo vienas tautinio kelio grindėjų. Ryškino lietuvių santykius su lenkais, rusais ir žydais ir juos grindė teisės ir teisingumo, moralės ir kultūrinio savitumo principais. Tautinio atgimimo kovoj jis laikomas trečiuoju po Basanavičiaus ir Kudirkos. Katalikų visuomeninės minties vystyme jis yra pirmasis po Valančiaus. Kaip Valančius telkė lietuvius katalikus į švietimo, blaivinimo ir tautinės kovos barus, taip Jakštas ryškino principus, taktiką ir metodiką kultūrinė, visuomeninė ir tautinė katalikų veikloje.

Visose srityse Jakštas turėjo plačias, principines ir sintetines pažiūras. Tas pažiūras jis skiepijo mūsų tautoj virš 40 metų, pradedant Aušra ir baigiant Židiniu. Pats vienas 1906-24 redagavo pirmąjį europinio lygio mėnesinį žurnalą Draugiją. Jo raštų ir studijų buvo gausu visoje spaudoje.

Spauda ir raštas buvo pagrindinė jo veiklos sritis. Mokytojavo jis palyginant neilgai. Kauno kunigų seminarijoje dirbo 1898-1900 ir

antru atveju, prieš pirmąjį Didįjį karą, Petrapilio Dvasinėje Akademijoje ir Ksenijos bei šv. Elžbietos institutuose 1902-06.

Už nuopelnus mokslui Lietuvos universitetas 1922 ir Teol.-filosofijos fakultetas 1926 išrinko jį garbės profesoriumi. Tai buvo aukščiausias įvertinimas "gyvajam universitetui". Matematikos — gamtos fakultetas 1929 suteikė jam matematikos garbės daktaro, o humanitarinių mokslų fakultetas 1932 — filosofijos daktaro laipsnius. Katalikų Mokslo Akademinė 1933 pakėlė jį pirmuoju Lietuvos kataliku akademiku. Šie ir kiti jo nuopelnai išreiškiami tokiais apibūdinimais, kaip "didysis sintezės erelis" (Šalkauskis), "didysis Lietuvos kritikas" (Tumas), "matematikos mokslų ženklanešis" (Matem. fakultetas), "Lietuvos katalikų mokslininkų Nestoras" (Katal. Mokslo Akademinė), "Vakarų ir Rytų sintezės skelbėjas" (vysk. Būčys), "vienas iš pačių didžiųjų povalančinių katalikiškų Lietuvos stulpų - veikėjų" (M. Biržiška).

3. ATEITIES ŽMOGUS jis buvo jau savo minties pločiu ir toli pramatančiu žvilgsniu. Be jo būtų sunku suprasti Ateities kilmę. Ateitininkams jis parengė kultūrinę - idėjinę atmosferą ir išugdė du žymiausius jų vadus — Dovydaitį ir Šal-

kauskį. Priglaudęs Ateitį Draugijoje, jis buvo pirmasis atsakingasis redaktorius. Dėl Ateities vedė bylas su rusais. Vienu atveju siekė Rusijos vidaus ministerio, antru — kirtosi su general-gubernatoriumi Kauno teisme. Abiem atvejais jis laimėjo, tačiau, jo žodžiais, "kiek toji istorija yra pridariusi man nemalonumų, kiek sugadinau kraujo, kiek sugaišinau brangaus laiko" (At '31, N 3-4, 136-138). Pirmojo Didžiojo karo metu atėję vokiečiai uždarė Draugiją ir Ateitį, o jį patį ištrėmė į Vilnių. Jis ryžosi abu žurnalus atgaivinti. Ilgai ir atkakliai susirašinėjo su įvairiomis vokiečių įstaigomis, pagaliau su pačiais vyriausiais vokiečių armijos vadais — Hindenburgu ir Ludendorfu. (Šių susirašinėjimų byla buvo VD univ-te, Vaižganto muziejuje). Draugijai leidimo negavo, bet gavo Ateičiai ir ją leido bei redagavo nuo 1916 ligi 1918 pabaigos (At '37-38, N 4, 705-08). Užleidęs redaktoriavimą kitiems, jis ir toliau pasiliko Ateities bendradarbiu.

Dėl at-kų jis 1912-13 polemizavo su viltininku J. Kubiliumi, gindamas juos nuo busimųjų tautininkų priekaištų.

1921 nelauktai iškilo naujas kultūrinis katalikų akademikų sąjūdis romuviečių vardu. Šį sąjūdį kūrė St. Šalkauskis, remiamas K. Pakšto, neseniai grįžę po studijų iš Šveicarijos. Tais pačiais metais, L. Bistro rūpesčiu, persiorganizavo stud. at-kų sąjunga ir paskelbė naujai išplėtotus įstatus. Jakštas savo Draugijoje vertino vieną ir antrą įvykį, padarydamas šias išvadas: "Mes nieko nerandame, kas (iš romuviečių pradmenų) netiktų at-kams, lygiai kaip ir at-kų įstatuose neužtiname nieko, kas priešintųsi romuviečių pradmenims... Atsiskirdami nuo at-kų, romuviečiai ne stiprina ir ne spiečia mūsų katalikų jaunimo jėgų, bet jas silpnina ir skaldo". Jakštas klausė Šalkauskio, "nejaugi jis tikisi, kad Dievas iš akmenų sutvers jam sekėjų. Visa Romuvos viltis negali kitur glūdėti, kaip tik at-kuose". Jakštas siūlė sujungti at-kus ir romuviečius "į vieną didelę jėgą ir pradėti išvien dirbti didelį pilnatinės katalikybės darbą" (D '21, N 7-8).

Jakšto žodis padarė Šalkauskiui lemiamos įtakos. Gerbdamas savo mokytoją, jis sustabdė Romuvą ir grįžo pas at-kus

su savo kultūrinėmis idėjomis. Tas idėjas jis perkėlė į "At-kų Ideologiją", apie kurią Jakštas rašė: "Šalkauskio At-kų Ideologija at-kams bus tai, kas Summa Theologica yra tomistams" (At '33, N 8).

Jakštas dalyvavo at-kų kongresuose, konferencijose ir šventėse. II kongrese jis buvo pirmasis sveikintojas (At '25, jubl. N, 128). 1926 sveikindamas Kauno SAS iškilmingą posėdį, jis pasakė: jam, kaip tam ūkininkui, pasėjusiam grūdus į gerą dirvą, labai malonu matyti, kaip javai, vieni kitus pralenkdami, gerai auga (Ž '26, N 8-9). Augdami, at-kai neužmiršo ir Jakšto. Palangos konferencijoje MAS pakėlė jį pirmuoju savo garbės nariu (At '27, N 10, 425). Tokiu nariu jis buvo pakeltas Vytauto klube ir Šatrijoje.

4. ASMUO labai mažo ūgio, sauso veido su aukšta atvira kaktą, erelio nosim ir stipriu smakru. Jo galva kitados buvusi stati ir kiek pakelta, į amžiaus vidurį pasviro priekin, o akys pasipuošė keleriopai pastiprinto stiklo akiniais. Tokį jį vaizduoja portretai — pasvirusį ant rašto, sutelkusį savo žvilgsnį skaitybai.

Skaityba ir rašyba buvo du didieji jo darbai. Dėl skaitybos jis neiškilo tarp gabiųjų mokinių. Jo pažymiai mokykloje buvo gana kuklūs, bet užtai augo jo skaitomų knygų sąrašai bibliotekose.

Knygos galėjo jį padaryti intelektualiniu oportunistu, persikrovusiu žinojimu ir niekam nieko neduodančiu. Jį gelbėjo kitas palinkimas. Jis buvo labai reaktyvus gyvenimo reiškiniams ir kritiškas bet kuriai minčiai. Jo reaktyvumas išsprogavo susierzinimu. Tada jis kalbėdavo greit, suveldavo žodžius, net užsikirsdavo. Bet čia pat atvėsdavo, imdavo juokauti arba ramiai svarstyti reikalą. Taip reaguodamas į bet kurias pažiūras, nuomones ar gyvenimo reiškinius, jis veržėsi į viešumą, į spaudą, ir dalinosi savo pasvertais svarstymais. Taip nuo skaitomų knygų jis ėjo prie rašto ir nuo rašto vėl prie knygų.

Kitas jo bruožas — jo logiškumas. Logika rikiavo jo mintis, pažiūras ir veiksmus, reikalavo derinti principus su gyve-

nimu ir gyvenimą su principais. Iš to jo sintetinis žvilgsnis moksluose, menuose ir gyvenime.

Jo paties gyvenimas buvo kuklus ir labai paprastas. Kiek pažangus ir platus jis buvo pažiūromis, tiek "ribotas" išorės reikalavimams. Jo butas neturėjo kilimų, sofų nei fotelių, tik kuklius stalus, kėdes ir knygas. Gyveno darbui be poilsio, be atostogų. Turėjo susikūręs metodą: keisti sunkesnę darbą lengvesniu. Šiaip gyveno reguliariai, mėgo tvarką ir punktualumą. Buvo kiek uždaras — dėl darbų neįieškojo žmonių, bet mielai priimdavo pas jį atėjusius. Buvo savotiškas asketas — ne tik dėl mokslų ir tautos tarnybos, bet ir dėl gilaus tikėjimo. Mokslą, tautą ir religiją — jis derino ne vien protu, bet ir širdimi. Jo širdis buvo tikrai plati, nes troško žemei "ne siaurutės, bet kuo plačiausios meilės", apimančios viską: Dievą ir žmones, tikėjimą ir mokslą, Bažnyčią ir tėvynę, praeitį ir ateitį (Tikėjimas ir mokslas, 216). Jis nukreipė ir mūsų žvilgsnį į aukštesnę meilės ir šviesos šaltinį savuoju antkapio šūkiu: "Mes ne savo ugnimi žėruojam, mes ne savo šviesą liejam!"

Jo akių šviesa užgėso 1938 vasario 19. Jo palaikus priglaudė senutė Kauno arkikatedra — bazilika.

BIBLGR. *Dambrauskas A.*, LE IV, 261-262, (su bibliografija), papildymai: A. J. Aleksandras Dambrauskas, At '30, N 10. — *Dambriūnas L.*, Keletas pastabų A. Jakšto - Dambrausko charakteristikai, A '53, N 3. — *Dangerutis A.*, Prel. A. Dambrauskas, Vr '35, XV. — 38, N 34. — *J. N.*, Didysis žiburys, At '47, N 1 — *Keliuotis J.*, Pasikalbėjimas su prel. A. Dambrausku, N R '31, N 38. — *Kulbokas VI.*, A. Jakštas kritikas, At '31, N 3-4. — *Mykolaitis - Putinas V.*, A. Jakštas — poetas ir kritikas intelektualistas, NR '39, N 10. — *Merkelis A.*, A. Dambrauskas, Vr '30, III ir '35, XV. — *Tamošaitis Iz.*, A. Dambrauskas, Vr '30, III. — *Valiukėnas A.*, Jakšto mokslininko charakteristika, Akd '35, N 13-14. — *Dovydaitis Pr.*, Atviras laiškas A. Jakštui, At '35, N 8-9. — Pr. Dovydaičio, P. Jurkaus, Jon. Kazlausko, E. Gabulaitės str. At' 1937-38. — *Urbonas I.*, Jakštas apologetas, Drg. '60. 6. II-

P R A N A S D O V Y D A I T I S

Asmuo * Mokslininkas * Kovotojas

Ateitininkas * Kankinys

"Dovydaitis buvo ne tik ateitininkų tėvas ir žymiausias ateitininkas, bet ir šiaip vienas iš pačių ryškiųjų Lietuvos kultūros darbininkų" (M. Biržiška, Liet. tautos kelias II, 171). Jis gimė Aušros užgęsimo metais — 1886 gruodžio 2, ūkininkų šeimoj — Runkių kaime, Višakio Rudos parapijoje, Mariampolės ap-ty. Netoli buvo Veiverių mokytojų seminarija, išleidusi pirmąjį Lietuvos pedagogą Tomą Žilinską. Dovydaičiui atrodė tas pats kelias — eiti į mokytojus. Bet jam nepavyko, nes iš II kurso buvo išmestas (1905) dėl mokinių lietuvių streiko. Negrįžęs į seminariją, slapta mokytojavo kaime, dirbo ūkio darbus ir pats mokėsi. Pasiruošęs iš gimnazijos kurso, 1908 išlaikė geriausiais pažymiais abiturso egzaminus Mariampolėje ir išvyko studijų į Maskvą.

1. ASMUO išoriškai — vidutinio ūgio, pilnos tvirtos sudėties, pailgo veido, lėtų judesių. Jo kalba lėta, ištesianti žodį ir mintį. Minties dėstymas paprastas — be dailesnės formos. Nepaisė jis formų santykyje su žmonėmis. Buvo tiesus ir kiek status. Dėl statumo kai kam atrodė kaimietiškas. Kaimą jis idealizavo ir galbūt sąmoningai norėjo išlaikyti sveikus kaimiečių bruožus savyje. Rengėsi paprastai ir kitus, ypač moteris, gerbė už kuklumą ir paprastumą. Paprastas buvo ir jo gyvenimas savo statytuose namuose Kaune. Miesto jis nemėgo dėl prabangos, miestiečių — dėl jų išprusinto skonio ir pasipūtimo.

Visas jo dėmesys buvo nukreiptas į mokslą ir visuomeninį darbą. Šiuos abu dalykus jis derino. Vienu metu sugebėjo profesoriauti, redaguoti keletą žurnalų, pats gausiai rašyti, skaityti įvairias paskaitas ir keliauti po Lietuvą į atkūšventes, pavasarininkų kongresus, darbininkų suvažiavimus. Dėl mokslų ir visuomenės jis pasidarė savotiškas benamis, nors ir šeimos žmogus. Tikrieji jo namai buvo universitetas, spaustuvė, įvairūs posėdžių kambariai, traukiniai ir autobusai. Jei kas norėjo jį rasti, nežinojo kur. Mokslas ir darbas buvo palenkti Lietuvai ir krikščionybei. Vedamoji jo mintis — atnaujinti krikščionišką Lietuvą mokslo ir veiklos pagalba.

2. MOKSLININKU subrendo gana anksti. Pirmiausia baigė teisę (1908-12) I laipsnio diplomu. Iš teisės tikėjosi pragyventi ir pasilikti Lietuvoj, o tikrąjį darbą jau buvo pramėtęs kitą. Dėl to pagrečiui studijavo gamtos, filosofijos ir religijos mokslus tame pačiame Maskvos universitete, istorijos - filologijos fakultete. Šioms antrinėms studijoms subaigti betrūko vienerių metų. Iš universiteto atitraukė jį Vilnius, pašaukdamas redaguoti Vilties. Dar prieš Vilties redagavimą jis pradėjo gausiai ir brandžiai rašyti Draugijoje. Iš to laiko žinomi trys moksliniai jo darbai: Kristaus problema. Biblija ir Babelis ir Guyau etinės sistemos kritika. Pirmieji du buvo išleisti atskirai. Vėliau, išskyrus vieną kitą mažesnę dalyką, jis viską spausdino žurnaluose. Tų žurnalų ir laikraščių jis pristeigė ir pats redagavo beveik dešimt, pradedant nuo Mokslo ir Literatūros priedo Viltije ir baigiant Ateities ir Kosmos priedu "Gamtos Draugu"; kiti jo žurnalai — Ateitis, Lietuvos Mokykla, Naujoji Vaidilutė, Kosmos, Logos, Soter ir pagaliau Lietuvos Enciklopedija, kurioje jis buvo viceredaktoriumi.

Spauda buvo pagrindinė plotmė, kurioje jis galėjo išskleisti savo plačią enciklopedinę žinią. Pirašė nesuskaitomą kiekį straipsnių — studijų iš pedagogikos, religijų istorijos, etnologijos, literatūros, istorijos, gamtos filosofijos, geografijos, klimatologijos, hidrologijos, geologijos, paleontologijos ir kitų. Dėl to J. Eretas jį pavadino "tikra mokslo radijo

stotimi — priimtuvu, transformatoriumi ir siųstuvu!" Šalkauskio žodžiais, jis "mokslino Lietuvą visu mokslų ratu".

Antroji jo mokslinio darbo plotmė buvo mokykla. 1915-22 jis buvo pirmosios lietuvių gimnazijos — Kauno "Aušros" direktorius, 1920-22 Aukštųjų Kursų lektorius, 1922-1940 universiteto profesorius, "trijų" istorijų — pedagogikos, religijų ir filosofijos istorijos — dėstytojas.

Penkiasdešimt metų vyras buvo jau išvaręs tokią plačią mokslų vagą, kad visai užtarnautai teol-filosofijos fakultetas 1935 vainikavo jį garbės daktaro laurais, o po trijų metų Katal. Mokslo Akademija pakėlė į akademikus.

3. KOVOTOJAS jis buvo pirmiausia mokslų srityje — už pažangumą ir integralumą. Jo nepatenkino mokslinis slavų-rusų atsilikimas. Dėl to jis išmoko vokiečių, prancūzų, anglų, italų kalbas ir sekė pačius naujausius mokslų žurnalus bei veikalus. Slava, be to, sujaukė mokslą su politika ir nukreipė prieš religiją. Tą jaukinį ir krypsnį sekė nemažas skaičius lietuvių, atstovaudami revoliucijai ir tariamai kultūros pažangai be Dievo. Dovydaitį tai siutino, ir jis parengė šiai kryptčiai Lietuvoje patį didžiausią smūgį. Tai buvo jo kova už mokslą ir jo derinį su religija.

Kitas jo kovos baras buvo Lietuvos reikalai. Dėl lietuviybės jis pasipriešino rusams jau Veiverių mokytojų seminarijoj. Pasipriešino ir vokiečiams, kai šie 1917 bandė suvokie-tinti pirmąją lietuvių gimnaziją Kaune. Vokiečiai jį pašalino iš direktorių ir pagrąsino uždaryti gimnaziją. Dovydaitis sukėlė tokį lietuvių protestą, kad vokiečiai buvo priversti palikti gimnaziją; po to ir jį patį grąžino į direktorius. Kaip ko-

votojas, 1917 buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą ir 1918. 2. 16 pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą. Kritiškuoju Lietuvai metu, kada bolševikų kariuomenė prislinko arti Kauno, jis buvo III ministerių kabineto pirmininkas. Tačiau greitai pasitraukė ne tik iš ministerių pirmininko, bet ir iš pačios politikos.

Politika nebuvo jo sritis. Tikroji jo veikla, šalia mokslų, buvo visuomenėje. Jis išitraukė į darbininkų organizavimą, buvo Krikš. Darbininkų Sąjungos pirmininku (1930-34), Darbininko vyr. redaktoriumi, dažnu kalbėtoju ir asmenišku darbininkų rėmėju bei šelpėju. Ir čia jis vedė kovą — pirmiausia prieš netikslingą darbininkų vėlimą į politiką, kaip tai darė jo pirmtakūnas K. Ambrozaitis. "Rūpinkimės profesiniais darbininkų reikalais" — tokia buvo Dovydaičio mintis. Politikos įrankiu siekė naudoti darbininkus ir komunistai; be to, jų kės-lai vedė darbininkus į nužmoginimą ir nureliginimą. Dovy-daitis siekė apsaugoti darbininkus ir nuo šios grėsmės. Turė-jo jis sunkumų iš trečiosios politinės jėgos, kuri tuo metu val-dė kraštą. Jis buvo puolamas tautininkų Tautos Kelio, dėl to gynėsi keldamas bylas šio laikraščio redaktoriui Sliesorai-čiui. Vėliau pasitraukęs iš tautininkų, Sliesoraitis viešai atsi-prašė už jo ir darbininkų puldinėjimus. Dovydaitis buvo bau-džiamas už ne vieną prasilenkimą Darbininke su spaudos cenzūros ar kietesnio režimo reikalavimais.

Kovos nestigo ir katalikiškosios akcijos baruose. Tos ak-cijos centriniėje — Katalikų Veikimo Centre — jis nuo 1931 ligi 1940 buvo I vice-pirmininkas. Tačiau didžioji jo kova vy-ko dėl ateitininkų.

4. ATEITININKAS jis nuo 1909, kada VI. Jurgutis, sutaręs su Pr. Kuraičiu, įtikino jį ateiti į naujai kuriamą sąjūdį. Taip ir atėjo su visa širdimi, protu ir ypač valia. Nuo 1910 perėmė vadovauti Katal. Studentų Sąjungą. Išleidęs Ateitį (1911), paskelbęs pirmąją ateitininkų deklaraciją (Trys pa-matiniai klausimai), jis ėmėsi organizuoti pirmąsias mokslei-vių konferencijas Kaune ir Vilniuje. Tap jo veikla iš studentų persisvėrė į moksleivius. Nors 1921 buvo išrinktas Vyr. Atei-

tininkų Tarybos pirmininku, 1925 kongrese — pirmuoju vyr. vadu, o 1927 Palangos konferencijoje — AF garbės pirmininku, tačiau patvariausiai jis rūpinosi moksleivių s-ga.

Dėl moksleivių ateitininkų, kuriuos vyriausybė nuo 1930 panoro laikyti nelegalia organizacija, jis nemaža kentėjo, tačiau nesidavė įbauginamas. Po MAS ekskursijos, "Gamtos Draugo" vardu, 1932 jis buvo kalintas Bajorų kalėjime. Po pusantro mėnesio paleistas, bet už kalbą pavasarininkams vėl kalintas Mariampolėje. Dėl veiklos su moksleiviais 1936 buvo Švietimo Ministerio aktu atleistas iš profesūros, paskui vėl grąžintas. 1938 jam sumažinta paskaitų skaičius; iš 4 atimtų paskaitų, po kiek laiko buvo grąžinta 1. Atitinkamai sumažintas ir atlyginimas. Nežiūrint šių represijų, Dovydaitis nesiliovė moksleivius globojęs, juos lankęs atskirose vietose, organizavęs jiems "Gamtos Draugo" vasarines keliones - konferencijas, toliau ėjęs vyr. redaktoriaus pareigas Ateityje.

Tai buvo išorinė jo valia ateitininkijoje. Šiai veiklai jis skyrė savo laiką, pinigą, padėtį, net laisvę. Vidinė jo valia turėjo keletą reikšmingų krypčių. Pirmiausia — kova prieš religijos neigimą mokslo vardu; iš to išsivystė vadinama apologetinė kryptis, kuri labai ryškiai ženklino at-kus bent ligi 1926. Nuo 1921 jis metė naują, papildomą šūkį: "visa atnaujinti Kristuje per Eucharistiją"; iš to atsirado gyvas eucharistinis sąjūdis bent 10-čiai metų. Pastaruoju laiku jis kreipė dėmesį į liturginį momentą. Tai buvo religinės minties kryptys, kurias jis asmeniškai pats vystė ir stengėsi perduoti at-kams. Kitos jo būdingos pastangos: kvėpti at-kams mokslo meilę, skatinti siekti aukštųjų mokslo kvalifikacijų. Su tokiais at-kais jis tikėjosi išvesti Lietuvą iš kultūrinių sutemų, kurias nešė materialistinė pozityvistinė "pažanga" be mokslinės pažangos. Trečias jo įkvėpimas — eiti į liaudį, į kaimo jaunimą ir darbininkus, nešti jiems krikščioniškąją apšvietą ir visuomeninį susipratimą.

5. KANKINYS. Bolševikams okupavus Lietuvą, 1940. 7. 16 buvo uždarytas teolog-filosofijos fakultetas. Dovydaitis neteko darbo ir persikėlė gyventi į nedidelį ūkį prie Dubysos.

Čia jis turėjo truputį žemės, kuri jam buvo duota kaip Lietuvos neprikl. akto signatarui. Trobas pasistatyti padėjo jam Amerikos liet. katalikai. Didžiųjų išvežimų metu, 1941. 6. 15, jis iš ūkio buvo paimtas su šeima ir ištremtas į Sibirą. Tenai, kaip gamtininkas, vertėsi felčeriste — gydė žmones ir kaip pasaulietis religininkas — teologas apaštalavo. Žmonai mirus ir trūkstant kunigų, vieno lenko vyskupo buvęs išventintas kunigu ir keletą metų ėjęs šias pareigas. Ta žinia anaip tol nestebino jo draugų. "Kas su Dovydaičiu buvo susidraugavęs, tas žino, jog tai buvo visai natūralu" (I. Eretas).

Apie jo mirties aplinkybes tikslų žinių nėra. Tik žinoma, kad palaidotas vienoj stovykloj šalia K. Ambrozaičio ir kun. prof. Iz. Tamošaičio. Kaip visi kovotojai, kurie besąlygiškai pasišvenčia didžiajam idealui, jis susilaukė tremtinio — kanikinio garbės. Tai yra aukščiausias įvertinimas ateitininkijos kūrėjui ir vadui.

BIBLGR. Sužiedėlis S., Pr. Dovydaitis, LE V, 141-44 (su bibliografija). — Papildomai: Eretas J., Pr. Dovydaitis, A '58, N 2. — Pr. Dovydaitis, At '47, N 1. — Kolupaila S., Brangiam jubiliatui pagerbti, XX A '36. 12. 2. — Mažiulis A., Kovotojas su materialiste pasaulėžiūra, At '56, N 2. — Prunskis J., Apie Sibiran išvežtąjį prof. Dovydaitį, Drb. '46. 12. 3. — Urbonavičius K., Prof. Pr. Dovydaičio fondo reikalu, Drb '39. 1. 19; Pr. Dovydaitis — Lietuvos darbininkų vadas, Drb '36. 2. 25.

DR. KAZYS PEMKUS
ARCHYVAS

P R A N A S K U R A I T I S

Asmens apybraiža * Filosofas * Teologas
Organizatorius * Elito rengėjas * Atskirtis

Trys amžiaus metai teskyrė vieną Praną nuo antrojo — Dovydaity nuo Kuraičio. Bet juodu labai skyrėsi charakteriu ir veiklos būdu. Šie skirtumai ateitininkijai išėjo į gerą. Ko trūko vienam, papildė antras.

Kuraitis gimė Aušros pasirodymo metais — 1883 liepos 4 — Pavasijų kaime, Naumiesčio parapijoje, kur pastaraisiais amžiaus metais veikė Vincas Kudirka. Zanavykų Naumiestis tik dėl to vėliau buvo pavadintas kapso Kudirkos vardu. Kuraičiui šiame Naumiesty teko išeiti dviklasę mokyklą ir persikelti į Marijampolės gimnaziją, kurią lankė kitados Kudirka. Kudirka bandė eiti į kunigus, bet neišėjo, o Kuraitis toje pačioje Seinų seminarijoje pabaigė kunigo mokslus, o po to Petrapilio Dvasinėje Akademijoje juos papildė magistro laipsniu. Kunigu buvo įšventintas 1907 sausio 5.

1. ASMENS apybraiža būtų mažai dėkinga dailininkui. Stambi nuplikusi galva, pilnas, apskritas ir beveik bereikšmis veidas. Iš veido nebūtum atspėjęs, ar jis turi kokios inteligencijos, ar ne. Vienas dalykas buvo jam būdingas — tai tiesi, kiek pakelta galvos laikysena. Auditorijoje jis niekuo kitu ir netraukė klausytojų dėmesio, tik ta viena stambia savo galva. Kitų dėmesio, tiesa sakant, jis ir neieškojo. Nemėgo viešumos, vengė bet kurios viešos pagarbos, nesileido kalbinamas žurnalistų ir pagaunamas fotografų. Jo paprastumas buvo virtęs kuklumu.

Kalbėjo jis kietu, sunkiu sakiniu. Buvo neiškalbus. Dėlto dažniausiai rodėsi tribūnoje. Buvo užduras ir neįsakydavo bendrųjų dėl bendrystės. Jo buto durys buvo atviros tik idėjininams. Gyveno asketiškai.

2. FILOSOFAS jis buvo jau savo sausu charakteriu ir tuo uždaru asketo gyvenimu. Filosofo specialybės pasiekė studijomis Belgijos Louvaine daktaro laipsniu ir Vokietijos Muensteryje gilindamas atskirus filosofijos klausimus. Grįžęs tėvynėn, pirmiausia pateko į spaudos darbą, redagavo 1912-15 religinį Vadovo žurnalą. Nuo 1914 dėstė Seinų kunigų seminarijoje ligi įsikūrė Lietuvos universitetas. 1922 buvo pakviestas į teol.-filosofijos fakultetą dėstyti filosofijos įvado ir filosofijos istorijos. Buvo šių dalykų katedros vedėjas, fakulteto sekretorius ir ilgesnį laiką dekanas.

Iš jo raštų atskirai paskelbta: Pagrindiniai gnoseologijos klausimai ir dviejų dalių Ontologija, be to, jo redaguotas Stoecklio Filosofijos Istorijos vertimas. Daugiau prirašyta žurnaluose — apie Kanto, Hegelio, šv. Augustino filosofiją, biografijos — Pascalio, Merciero, Deploige ir kitų. Savo filosofiniuose raštuose pasireiškė kaip savarankus ir kritiškas mąstytojas. Pats laikėsi aristotelinės — tomistinės krypties, bet gerai pažino ir naujųjų amžių filosofiją.

Kaip filosofas, atstovavo Lietuvos universitetą tarptautiniuose filosofų kongresuose: 1924 Karaliaučiuje, 1925 Neapolyje, 1931 Berlyne ir kitur.

3. TEOLOGAS buvo gal nemažesnis nei filosofas, bet mažiau rašė. Pakviestas į teologijos skyrių, dėstė specialius klausimus besiruošiantiems į teologinius laipsnius, be to, sociologiją ir katal. akcijos doktriną. Šių sričių literatūroje, lygiai kaip ir filosofijos, jis buvo bene labiausiai informuotas. Sekė naujausius leidinius ir juos užsisakęs rūpestingai skaitė. Jo namų biblioteka sprogdino sienas.

Ketinęs kada nors grįžti į teologiją visu svoriu, tuo tarpu jos nuotrupomis dalinosi su kitais kunigais jo įsteigtame (1925) ir redaguotame (ligi 1940) europinio lygio mėnesiniame Tiesos Kelyje. Kaip profesorius, taip ir redaktorius buvo labai

pasvertas ir kartu pažangus. Kiek išoriškai jis atrodė konservatyvus ir sustingęs, tiek savo dvasia ir idėjomis labai naujas. Viešai žinoma jo nedrąsa prasiverždavo drąsiais pasisakymais Tiesos Kelyje, ypač tuo metu, kai ėmė temptis Valstybės ir Bažnyčios santykiai. Jo žurnale atsispindėjo Lietuvos reikalai ir Vakarų krikščionybės idėjos. Vienas bruožas jam buvo būdingas ir tai rodė organizatoriaus talentą: jis mokėjo pasirinkti bendradarbius, juos įtraukti ir išlaikyti. Palikęs jiems laisvę rinktis temas, jis tepageidavo viena — rašyti brandžiai.

4. ORGANIZATORIUS jis buvo išimtinai skirtingo tipo. Dar būdamas Petrapilio Akademijos studentu, dalyvavo penketuke (vienintelis sūduvis tarp žemaičių), kuris 1908 paruošė pirmąsias gaires katalikų moksleivių organizavimui. Pasielkęs M. Reinį, jis pravedė pirmąją propagandinę akciją laiškais į įvairius universitetus, kur tik buvo lietuvių katalikų studentų. Išvykęs 1909 į Luovainą, sukūrė organizacinį komitetą jungti katalikų studentų židinius Fribourge, Krokuvoj, Romoj, Maskvoj ir Petrapily. Jo redaguotas buvo ir pirmasis atsišaukimas su principiniais akcentais katalikybei, lietuvybei ir kultūrai. Išrinkus pirmąją stud. sąjungos valdybą, pasiėmė kuklias sekretoriaus pareigas. Nelaukęs nei metų, suorganizavo konferenciją ir perdavė valdybos pareigas pasauliečiams maskviškiams. Nuo tada sąjungos priekyje atsistojo Dovydaitis. Su juo Kuraitis palaikė nuolatinį laiškų ryšį, kol įvedė į visus naujo sąjūdžio reikalus.

Ateitininkų pradžia be Pr. Kuraičio būtų gal kiek užsitęsusi, o tolimesnė veikla galėjo susiaurėti savo akiračiais. Vienas įdomus paradoksas, kad pasauliečiai, kaip Dovydaitis,

lenkė at-kus į apologetinį kelią, Bistras — į asketinį, o kunigas Kuraitis — į visuomeninį kultūrinį. Kuraitis visą laiką veikė tyliai, bet budriai. Dovydaitis tapo akumuliuota ateitininkijos valia, o Kuraitis — budri sąžinė.

Išskyrus pirmas sekretoriaus pareigas, Kuraitis ilgą laiką neturėjo jokių oficialių titulų. Be titulų tačiau visur dalyvavo, viską stebėjo ir, kur buvo reikalas, savo padarė. Tik nuo 1927 jis tapo AF Vyr. dvasios vadovu ir išbuvo juo ligi at-kų organizacijos galutinio paraližavimo 1940.

5. ELITO RENGĖJAS. Kuraitis papildė Dovydaitį ypač vienoj srity. Ateitininkija sklido skaičiumi ir stipriau rėmėsi į organizacinę techniką. Dovydaičiui kaip tik rūpėjo laimėti moksleivių masės apsisprendimą už krikščionybę ir ją įjungti į organizacinį ratą. Kuraitis atkreipė dėmesį į principinį gilumą ir vadų parengimą. Šiam uždaviniui jis panaudojo ypatingą metodą. Visur dalyvaudamas, jis kartu stebėjo pranešnius ir gabesnius studentus, paimdavo juos savo globon, pasistengdavo išsiųsti į užsienį platesnių akiračių gauti ir įsigyti aukščiausias mokslo kvalifikacijas.

Per eilę metų jis tuo būdu parengė naujų, pajėgių ir daug žadančių žmonių. Tačiau jis žinojo, kad vienos užsieninės studijos ir mokslo laipsniai dar nieko nereiškia. Vadas išauga tik veikdamas ir savo talentus realizuodamas gyvenimo tikrovėje. Be to, vadai turi bendrauti, sunešti savo patirtis, pamiklinti savo smegenis, ypač ties painesniais klausimais. Jis rasdavo būdų juos suvesti dažniausia pas save ir jiems pastatyti prieš akis naujų veiklos uždavinių. Suvesdavo jaunuosius su senaisiais vadais. Su vienais ir antrais jis dar laikė asmeninį ryšį, laiks nuo laiko, beveik reguliariai, užbėgdamas vienu ar kitu reikalu ar pakviesdamas nekalto "popietinio pasivaikščiojimo".

"Tuo atžvilgiu Kuraitis buvo tikra katalikų pilkoji eminencija. Jis buvo tikras konspiratorius, rikiuojąs savo gvardiją iš nepasiekiamų užkulisų. Pasitarimus jis užmaskuodavo vaišėmis savo bute Jakšto gatvėje. Po tokia skraiste Kuraitis diskretiškai iškeldavo — dažnai per kitus — opiuosius dienos

klausimus ir sumaniai vedė diskusiją prie jo siekiamo tikslo. Šį pasiekti jis dažniausiai palikdavo kitiems, nes nebuvo iškalbus. Jei katalikai būtų turėję savo masonų, Kuraitis būtų tikęs į jų didmeisterius" (J. Eretas, A '58, N 2, 60).

6. ATSKIRUS. Nuo savo kūrinio Kuraitis nūnai atskirtas 20 metų tarpu. Buvo atskirtas ir nuo savo tautos, nes keletai metų buvo ištremtas į Sibirą. Savotiška atskirtis jį lydėjo ir anais veiklos laikais. Jam teko susidurti su lietuviškojo būdo palinkimu nepasitikėti. Buvo lydimas įtarimo, kad supasi išrinktaisiais ir kuria kažkokią naują kastą. Atvirai jis nebuvo puolamas — gal dėl didelio jo kuklumo ir atsargumo. Tačiau jis buvo kai kur išskiriamas ir kai kieno nemėgiamas.

Kiekvienas savu būdu ir pagal savo veiklos pobūdį atsiėmė savo kančios taurę. Dovydaitis buvo viešai paralyžuojamas iš šalies, o Kuraitis išgyveno tylų apsupimą iš saviškių. Dovydaitis mokėjo ir viešai atsikirsti, o Kuraitis — tyliai viską pakentė. Skaudžiausia jam buvo, kad puolami, įtarinėjami ar paralyžuojami jo globotiniai, nes tai buvo daroma iš dalies dėl jų "kuraitiškumo".

Kuraitis buvo sunkiai pasveriamas ir gal sunkiau pasekamas. Tokio tipo vadai iš viso yra reti. Jų įnašas kaip druskos — ištirpsta ir lieka nematomas. Nematomas, bet jaučiamas jis tebėra ir nūnai, nors atskirtas toliais.

BIBLGR. A. V., Pas at-kų vyr. dvasios vadą Pr. Kuraitį, At '29, N 10.— J. G., Pranas Kuraitis, LE XIII, 382-83. — Pranas Kuraitis, At '27, N 10. — Pr. Kuraičio sukaktuvės, Ž '33, N 9, 201-02.

VYTAUTAS ENDZIULAITIS

Gamtininkas * Organizatorius

Ateitininkas * Asmuo

Endziulaitis, socialinis katalikų vadas, gimė 1893 lapkričio 5 mokytojo Motiejaus šeimoj Marijampolėj. Nuo 6 metų jau knygos vaikas, nuo 11 — gimnazistas Marijampolėj, knygų skaitytojas per pamokas. Apie jį matematikos mokytojas I klasėj pareiškė: Iš to vaiko nieko neišeis! Neišejo iš jo matematikas, nes visas jo dėmesys kryo į gamtos mokslus. Iš tos srities jis skaitė viską laiku ir nelaiku; be to, darė eksperimentus savo chemijos laboratorijėlėj. Gimnazijoje visi žinojo, kad jis bus —

1. GAMTININKAS. Bet būti gamtininku anais laikais reikė atsisveikinti su Dievu. O Dievas jam buvo artimas iš pat vaikystės. "Dieve, pasakyk, kur plaktukas!" — kartą išgirdo jį tėvas. Šį įrankį tėvas slėpė, kad vaikas negadintų baldų. Tuo metu gamtamokslis buvo plaktukas Dievui užmušinėti. Tai buvo Darwino, Haeckelio, Buechnerio gamtamokslis. Vytautas neaplenkė šių autorių ir, juos perskaitęs, susvyravo.

Bandė atsitiesti skaitydamas šių autorių kritikas, tačiau galutinai jį vėl apsprendė už Dievą tik ateitininkai. Šis sąjūdis užklupo jį paskutinėse klasėse 1911-12 metais. Didelį išpuolį jam padarė at-kų deklaracija, labai tvirtai pasisakanti prieš gamtamokslio svaishiojimus santykyje su religija.

Vytautas ėmėsi kurti slaptas at-kų kuopeles Marijampolėj ir Vilkavišky. Savo paskaitose jaunesniems draugams jis

kalbėjo kaip tik tada aktualiais klausimais iš gamtamokslio ir religijos santykių. Tose paskaitose Vytautas atgręžė plaktuką prieš Dievo neigėjų argumentus.

Baigęs gimnaziją, 1912 išvyko Maskvon ir pasirinko chemiją fizikos - matematikos fakultete. Pusetį gyveno kartu su Pr. Dovydaičiu, vėliau — studentų bendrabuty. Vakaraus ligi vėlumos dirbo chemijos laboratorijose. Šalia chemijos, gilino gamtos filosofiją. Labiausiai jį domino gyvybės atsiradimas ir ultravioletinių spindulių veikimas į gyvąją plazmą. Pirmai-

siais studijų metais išmoko vokiečių kalbą, kad galėtų naudotis naujausiomis vokiečių mokslo žiniomis. Iš vokiečių labiausiai mėgo žinomą vitalizmo atstovą Drieschą.

Po trijų studijų metų dėl įtempto darbo ir tvankaus laboratorijų oro, susirgo džiova. Buvo priverstas pertraukti studijas ir gydytis. Apsigydęs 1915 vėl grįžo, bet pakeitė studijų šaką į zoologiją, kurią baigė 1918, užskaičius chemijos studijas. Jo specialybė buvo lyginamoji anatomija. Diplominiam darbui pasirinko temą apie gyvybės atsiradimą. Iš šios srities jis ne kartą rašė Ateityje, pasirašydamas Vytautu ir kitais slapyvardžiais (žr. LE V, 520).

2. ORGANIZATORIUS. Endziulaitis turėjo būti gilus ir plačių akiračių gamtininkas - mokslininkas. Bet jis slėpė savyje ir kiitą dovaną. Jis buvo jautrus gyvenimui ir žmogui, dėl to nerimo vien mokslų pasaulyje. Jam buvo įstrigęs Maskvoje žinomo geradario Gaazės šūkis: "Skubėk daryti gerą!" Be to, veikė socialiniai sūkuriai, ypač naujai išsprogusi bolševikų revoliucija. Revoliucijos banga grasino saviems tautiečiams-tremtiniais, dėl to jis ryžosi juos gelbėti. Ėjo į visus tremtinių mitingus ir susirinkimus, kalbėjo, aiškino darbo žmonių

problemas. Kalbėjo ne kaip politikas demagogas, kuris, nuli-pęs nuo tribūnos, užmiršta, kam ir ką kalbėjęs. Jis gyveno žmonių rūpesčiais, lankė jų šeimas, padėjo jiems savo pata-rimais, vaikščiojo jų reikalais į įstaigas. Į šį darbą jis pasi-nėrė visas, "dažnai nevalgęs, naktimis neišmiegodamas, pa-miršęs ir savo ligą" (At '19 N 1, 11). Didelę tų savo globoti-nių dalį jis parvedė atgal gimtojon žemėn ir pats grįžo 1918.

Vilkaviškis kvietė jį gimnazijos direktorium. Kaune Do-vydaitis siūlė jam dėstyti gamtamokslį Aušros gimnazijoje. Bet jis atsisakė — neturįs tam pašaukimo. Jo pašaukimas buvo tikrai kitas. Tuo metu Kaune tebešeimininkavo vokiečiai oku-pantai. Jis pastebėjo, kaip jie elgiasi su mūsų darbininkais. Vertė juos dirbti nuo tamsos iki tamsos ir už tai mokėjo tik penkias menkavertes markes dienai. Jau treči metai, kaip vo-kiečiai juos taip spaudė. Dėl to darbininkai ėmė žvalgytis į bolševikų pusę. Endziulaitis tuo susirūpino.

Pirmiausia jis norėjo viešai įspėti visuomenę, kas yra ru-sų bolševizmas. Jis suorganizavo paskaitas Kauno visuome-nei ir darbininkams Rotušės salėje, Aleksote, Šančiuose ir Panemunėje. Vokiečių laikraščiai atkreipė dėmesį ir jo paskai-tas įvertino kaip "mokslo žmogaus". Tačiau kartu jie pabūgo ir įsakė savo sekliams neišleisti jo iš akių.

Eidamas pas darbininkus jis atgaivino apstingusią krikšč. darbininkų Šv. Juozapo draugiją, įsteigė naujų skyrių, atga-vo vokiečių konfiskuotą turtą. Jam rūpėjo viso Kauno darbi-ninkai, dėlto ėmėsi ginti jų teises: kad nebūtų verčiami dirbti šventadieniais, kad gautų geresnį atlyginimą ir geresnes pa-talpas savo šeimoms. Darbininkų reikalams ginti, juos infor-muoti ir jų problemoms spręsti jis sumanė laikraštį "Darbi-ninką", kuris po to ėjo 22 metus.

Organizacinis jo mastas neleido ribotis viena darbo ša-ka. Jis ėjo visur, kur matė gyvą reikalą. Toks reikalas jį at-vedė į krikšč. demokratų centrą, kad jungtų ir sucementuotų politinį veikimą Kaune. Jis rašė straipsnius katalikų Vienybėje, parengė keletą brošiūrų priešbolševikinei kovai.

Reikšmingiausias jo užsimojimas buvo jungti visus katalikus katalikiškosios akcijos darbui. Mažai kas šiandien žino, kad Katalikų Veikimo Centras, kuris buvo visos katalikų veiklos štabas Lietuvoj, buvo jo kūrinys. Šiam Centrai steigti jis 1918 spalio pradžioj sukvietė slaptą suvažiavimą (vokiečiai neleido jokių suvažiavimų), kuriame dalyvavo iš visos Lietuvos 50 atstovų. Pačiai katal. akcijos veiklai išjudinti jis dar kartą sušaukė visos Lietuvos atstovus ir atskirą Kauno apskrities įgaliotinių suvažiavimą.

3. ATEITININKAS jis buvo nuo pat pirmojo Ateities numerio. Deklaracija reikalavo būti teistu, krikščioniu, kataliku ir imtis visa atnaujinti Kristuje. Jis apsisprendė už krikščionybę ir ją ėmėsi ginti, bet jautė esąs nepasirengęs vykdyti atkormisiją. Maskvoj jis įsijungė į atkūr Rūtą, bet mažai ką galėjo gauti iš vienaamžių studentų. Dėl to susirado rusų inteligentų katalikų sambūrį, kurio pagrindinis tikslas buvo aiškintis religines problemas. Tuo metu jis pats studijavo evangelijas, istorinį krikščionybės pagrindą, ypač evangelijų istorinį tikrumą. Šios studijos jam teikė drąsos reikštis rusų katalikų susirinkimuose. Čia jis susilaukė rimto dėmesio, kaip moksliškai pagrįstų religinių pažiūrų atstovas.

Su šiuo galutinu įsitikinimu, kad Evangelija yra ne tik krikščionybės dokumentas, bet ir krikščionio vadovas, jis nebesiskyrė visą savo gyvenimą.

Maskvoj jis buvo veiklus atkūr Rutos narys ir valdybininkas, prieš karą — Ateities redakcijos sekretorius šalia Dovydaičio.

Iš Maskvos jis dažnai važinėjo į Voronežą lankyti savo tėvų — tremtinių. Čia praleisdavo ir atostogas. Tomis progomis jis kalbėdavo Voronežo atkūr būriams. Jo paskaitos buvo iš gamtos mokslų ir socialinių — visur pabrėžiančios krikščioniškąją mintį. Ta mintimi buvo pagrįstos ir jo paskaitos tremtiniais Maskvoje. Be kitko, pramatydamas, kad reikės ginklu ginti tautos teises, jis iš atkūr suorganizavo Voroneže atsargos kareivių kuopą.

Grižęs į Kauną, rado at-kus nesujungtus ir be didesnio polėkio. Pradėjo lankyti jų kuopas, įkūrė visoms kuopoms bendrą visuomeninių mokslų sekciją ir pats dažnai kalbėjo jų susirinkimuose. Jausdamas, kad jo paties pasirengimas at-kų misijai nėra baigtas, jis skolinosi iš Dovydaičio religinės literatūros ir toliau gilinosi. Tuo metu užsisakė iš Vokietijos naujausią Tillmano Šv. Rašto N. T. vertimą su plačiais aiškinimais ir jį studijavo. Vienam draugui buvo prasitaręs, kad šalia gamtos mokslų jis labiausiai mėgstąs teologiją (At '19, N 1, 29).

4. ASMUO. Buvo gražiai nuaugęs aukštas vyras, pailga-veidis, aukštos kaktos, ryškių bruožų, tvirto ramaus žvilgsnio. Kalbėjo lėtai — pasverdamas žodį. Keturi dalykai apibudina jo dvasinį pasaulį: buvo gilaus proto, paremto aukštu moksliniu pasirengimu; turėjo nepaprastai gyvą ir taiklią iniciatyvą; gebėjo blaiviai ir tiksliai suvokti tikrovę ir pramatyti laiko uždavinius. Bene svarbiausias bruožas — tai didelis jo pasišventimas ir tikėjimas tais idealais, kuriuos jis siekė įkūnyti naujai atgimstančioje savo tautoje. Endziulaitis buvo tikras vadas savo gabumais, pasiruošimu ir pasišventimu.

Tai visi juto. Dėl to Kaune jis pasidarė centrinis žmogus. Jo kambario durys neužsidarė — kambario, kuris buvo sunkiai atrandamas trečio aukšto pastogėj, Šv. Kazimiero Draugijos namuose. Pas jį ėjo darbininkai ir politikai, katalikiškosios akcijos veikėjai ir ypač ateitininkai. Kiekvienam jis buvo prieinamas, visiems mielas, paprastas. Už to paprastumo ir atviros širdies slėpėsi jo išvalgumas ir taikli išmintis kiekvienam svarbesniu reikalu.

Artimieji draugai ateitininkai, vienaamžiai ir jaunesni, mokėsi iš jo ir sekė. Jo pavyzdys siekė toliau už artimo draugų būrio. Be šio įkvepiančio pavyzdžio, sakoma, būtų nesuprantamas tolimesnis ateitininkų pasireiškimas Lietuvoj savo plačiu mostu ir dinamizmu visose srityse.

Šio vado at-kai ir katalikai neteko labai staiga. Kauno ruduo buvo šlapias ir šaltas. Kuro neturėjo visas Kaunas, tad ir Endziulaitis gyveno nešildytame kambary. Be to, dėl darbų

ir skubos, jis apleisdavo pusryčius, dažnai ir pietus. Jam grėse atkrintanti džiova, bet jį įveikė kas kita. Jau Maskvos universiteto medikai — profesoriai patarė operuoti ausį. Staiga, dėl persišaldymo, jis gavo jos uždegimą. Lapkričio 7 (1918) nebeatėjo į sutartą posėdį. Iš ausies uždegimas persimetė į smegenis. Pagerėjimo tarpais jis ruošėsi išpažinčiai ir komunijai. Ruošėsi tris dienas. Draugas L. Bistras, jo prašomas, skaitė jam pasiruošimo maldas. Po komunijos jis pagerėjo, vėl ėmė domėtis reikalais. Pasveikęs ketino pagaliau važiuoti į Berlyną operuoti ausies. Savaitę jautėsi gerai, bet staiga gavo ataką ir mirė — lapkričio 30.

Mirė pačioj jaunystėj, sulaukęs vos 26 metų. Jo laidot susirinko minios darbininkų, moksleivių, inteligentų. Prie jo kapo buvo sukrautas vainikų kalnas.

Po jo mirties tikėta: "Endziulaitis ir miręs skelbs tai, kam buvo pasišventęs" (Kan. P. Dogelis). Jo vardas at-kams tapo didžiojo įkvėpimo legenda.

BIBLGR. A. A., Vyt. Endziulaitis gimnazijoje ir universitete, At '19, Sąs. 1. — *Bistras L.*, Paskutinės Vyt. Endziulaičio dienos, At '19, Sąs. 1; Vyt. Endziulaitis, At '24, N 3. — *Dogelis P.*, Vyt. Endziulaičiui atminti, At '19, Sąs. 2. — *Dovydaitis Pr.*, Vyt. Endziulaičiui atminti, At '19, Sąs. 2. — *Gylienė M.*, Socialinės kultūros pionierius, Drg '58, N 269. — *M. A.*, Atsiminimai, At '19, Sąs. 1. — *Matulionis J.*, Vyt. Endziulaitis, At '28, N 11. — *M. M.*, Vyt. Endziulaičio darbas Kaune, At '19, Sąs. 1. — *Nežinomas.* Vyt. Endziulaitis, At '19, N 1. — *Taučius Gabr.* Vyt. Endziulaičio reikšmė katal. Lietuvai, At '19, Sąs. 1. — *X. V.*, Vyt. Endziulaičio jaunystė ir gimnazijos laikai, At '19, Sąs. 1. — Vyt. Endziulaičio mirties metinės Kaune, At '19, Sąs. 6-7. — Vyt. Endziulaitis, Drb '28, N 48. — Vyt. Endziulaitis, LF. V, 519-20.

S T A S Y S Š A L K A U S K I S

Asmuo * Filosofas * Kovos šauklis
Ideologas * Akademikas * Gyvoji dvasia

Šalkauskis atėjo pasaulin, kai gėso tautinio atgimimo Aušra, — 1886 gegužės 16. Tėvas gydytojas tuo metu gyveno Ariogaloj, Raseinių apskr. Tėvams persikėlus į Rygą, o paskui į Šiaulius, ten jis 1905 baigė gimnaziją, o 1911 — teisę Maskvos universitete. Ketverius metus gyveno atsiskyres, lyg tyruose, vidurinėje Azijoje, Samarkande, globodamas brolių džiovininką ir dirbdamas banke juriskonsultu. Atliekamu laiku gilinosi į filosofiją, kuria buvo susidomėjęs dar Maskvoje, dalyvaudamas rusų filosofo Solovjovo draugijoje.

1. ASMUO — aukštas ir liesas, pailgo į apačią siaurėjančio veido. Veide krito į akis išryškinti skruostai, stambi ilgoka nosis ir kiek rytietiškai prakirptos akys. Tamsūs lygūs plaukai, perskirti iš kairės ir permesti aukštyn, ir maža tamsi barzda sudarė kontrastą jo šviesiam veidui. Veidas, o ypač akys ir lūpos, ženklino jį mistiko — mąstytojo ramybe.

Fiziškai buvo trapus, iš prigimties silpnas, ligų puolamas, vos išgelbėtas iš geltligės. Silpnas kūnas laikėsi gaja dvasia. Kiekvienam darė išpūdį sudvasinto žmogaus. Tokia buvo jo laikysena — labai ori ir paprasta; toks jo žodis — ramus, lygus, prasmingas. Sudvasintos buvo ir jo formos bendraujant su žmonėmis — elegantiškai švelnios, aristokratiškos.

Šalkauskis buvo iš tų dvasios žmonių, kaip Vydūnas, bet skirtingai. Vydūnas kryo į pasyvią, rytietišką mistiką, o jis buvo vakarietiškai veržlus. Vydūnas skelbė asmeninį nu-

skaidrėjimą, o Šalkauskis ėjo ligi visuomenės nuskaidrinimo. Tuo jis buvo artimesnis Jakštui. Kaip Jakštas, jis buvo jautrus visoms tautos ir katalikų gyvenimo negalėms. Kaip Jakštas, stovėjo gyvenimo centre, viską stebėdamas ir sverdamas. Buvo reaktyvus, tik ne taip staigus kaip Jakštas. Neskubėjo prabilti ir nėjo į polemikas, išskyrus retus atvejus. Prabildavo rečiau — labai pasvertu, apibendrintu ir didelės įtikinamos jėgos žodžiu. Pusiausvyra ir darnumas buvo pagrindinis jo veiklos bruožas. Jis buvo ne tik filosofas, bet ir pedagogas, ne tik logikas, bet ir psichologas.

2. FILOSOFAS. Pirmąją filosofinę savo studiją jis parašė dar Samarkandoje — apie Bažnyčią ir kultūrą. Jakšto padoršintas, ryžosi palikti teisę ir siekti filosofinio pasiruošimo. 1915 išvyko į Šveicariją kaip įgaliotinis nukentėjusiems nuo karo šelpiti ir 1916 pradėjo filosofijos studijas Fribourge. Jas baigė 1920, parašė dizertaciją apie Solovjovo "Pasaulio sielą" ir gavo daktaro laipsnį. Prancūzų kalba dar parengė veikalą "Dviejų pasaulių riboje" — apie mūsų tautos pašaukimą ir kultūrinę sintezę.

Savo misiją tikėjosi atlikti kurdamas naują *Romuvos* sąjūdį ir to paties vardo žurnalą, kurį pradėjo leisti 1921, vos grįžęs į Lietuvą. Romuva buvo simboliškas vardas, reiškias derinį Romos ir romuvos. Roma — visuotinasis krikščionybės turinys ir romuva, mitologinė lietuvių šventovė, — individuali tautinė forma. Jis siekė jų derinio. Tačiau jo mostas buvo žymiai platesnis — suderinti viską, kas buvo netikslingai išskiriama.

Nuo Aušros laikų mūsų tautoje buvo dalinamos ir kapojamos tos vertybės, kurios savo esme siekia vienybės. Taip buvo atskiriama medžiaga nuo dvasios (materializmas), pri-

gimtis nuo antgamtės (natūralizmas), kultūra nuo religijos (humanizmas, pozityvizmas), tautybė nuo krikščionybės (nacionalizmas). Visa tai buvo daroma pažangos ir išsivystymo vardu (progresizmas, evoliucionizmas). Tai buvo kraštutiniai, kurie tarėsi užtikrinsią tikrąją pažangą. Tik "sudėti krūvon priešingumai žada pilnutinį išsivystymą", rašė Šalkauskis Romuvoje. Jis ėmėsi derinti priešybes tautos, kultūros ir visuomenės gyvenime.

Derinimo principus jis ėmė iš patvariosios filosofijos — iš Aristotelio ir Šv. Tomo Akviniečio šaltinių. Galutinį derinio sprendimą rado krikščioniškoje pasaulėžiūroje. Ši pasaulėžiūra, jo žodžiais, derina visas vertybes, joms randa savo vietą ir išskiria tik tai, kas pačia dalykų prigimtimi yra Skiriama. "Mūsų žemėje, jo įsitikinimu, nėra kitos jėgos, šalia krikščionybės, kuri įstengtų atstatyti lemtą pusiausvyrą tarp prigimties, kultūros ir religijos, kuri sugebėtų suderinti nelygstamąją asmens vertę su visuomenės pašaukimu, sustabdytų pasibaisėtiną triumfališką ištvirtimo eigą, kitaip tariant — atsispyrtų pasaulio dechristianizacijai ir jį rechristianizuotų krikščioniškosios kultūros premonėmis" (Ž '30, N 2).

Vietoj instauracijos Šalkauskis noriau vartojo žodį "rechristianizacija" — atkrikščioninimas. Atkrikščioninimą jis suprato ne tik kaip teorinį vertybių derinimą, bet ir kaip apaštalinę akciją. Su ta "akcija neišvengiamai surišta idėjinė kova". Tai yra "kova su pasaulio dechrestianizacija ir šeimos, bendruomenės, visuomenės rechristianizacija pasaulietiškomis apaštatalavimo priemonėmis" (AI, 261).

3. KOVOS ŠAUKLYS. Šalkauskis stebėjo politines kovas, kurias neišvengia prievartos ir neteisybės. Politinė kova demoralizuoja žmones, kai ji nėra pagrįsta aukštais principais ir doriniu garbingumu. Jis buvo sužavėtas indų Gandhi kovos metodais. Gandhi reikalavo kovoti garbingai, atvirai ir be jokios baimės. Reikalavo heroizmo kentėti svetimas skriaudas dėl teisybės. Šalkauskis buvo giliai įsitikinęs, kad tik tokia kova gali "gydyti pasaulį pačiose jo šaknyse".

Tokios kovos kelią jis matė ir katalikams. "Iš visų pajėgų, kurios stoja kovon prieš barbarus, ateinančius iš kairiojo internacionalo ar iš dešiniojo nacionalizmo, katalikiškoji akcija yra didžiausia galybė. Pasaulyje nėra kitos tokios galingos pajėgos, kuri taip ištikimai saugotų kultūrinius žmonijos laimėjimus ir taip nuosekliai kovotų su giliausiomis moderninių katastrofų priežastimis". Tai nėra kova "dėl politinės valdžios ar dėl vieno kurio politinio režimo". "Tai reiškia kovą už tvarką, taiką, pusiausvyrą, kultūrinį pažangumą, visuotinį solidarumą" (AI, 244). Tai yra "herojiška kova už savo katalikiškuosius, t. y. universalius idealus" (T. p. 246).

Šios kovos priekyje Šalkauskis norėjo matyti ypač ateitininkus. "Ateitininkų organizacija turi būti iš esmės katalikiškosios akcijos organas" (AI, 254). "Ateitininkai priklauso Katalikų Bažnyčiai, kuri specialiai vadinasi Ecclesia militans, t. y. kovojanti Bažnyčia. Bažnyčia visados turi priešą, kuris nuolatos mobilizuoja ir koncentruoja savo pajėgas destruktivei kovai su Kristaus palikimu. Kaip Bažnyčia niekada negali atsakyti nuo kovos su tuo priešu, taip lygiai ir ateitininkai" (AI, 230).

4. IDEOLOGAS. Apsisprendęs savo idėjas perkelti į at-kus, jis ne tik išitraukė į šį sąjūdį, bet pasidarė gyvoji jo dvasia. Sakome išitraukė, nes at-kai jam nebuvo kažkas nauja. Jau 1910 iš Dovydaičio žinojo apie Katal. Studentų Sąjungą. Buvo net kviečiamas vykti į Tartu univ-tą parengti dirvos šios sąjungos skyriui įkurti. Jis negalėjo imtis tos misijos tik dėl to, kad turėjo išvykti į Aziją. Tačiau iš Samarkandos rašė straipsnius į Ateitį, o Šveicarijoje dalyvavo Katal. Stud. Sąjungos padalinyje "Lithuania". Grįžęs į Lietuvą, įsirašė į sen draugius, kurie dar tik organizavosi.

Jis nenorėjo būti tik šiaip at-kas. Ką anksčiau tikėjosi pasiekti per Romuvą, perkėlė į šį sąjūdį. Čia rado talkininkų, kurie vietoj Romuvos, jo įkvėpimu, įkūrė Židinį, vėliau Naująją Romuvą. At-kuose Šalkauskiui rūpėjo du dalykai: patobulinti organizacinę sąrangą ir duoti ryškią ideologiją. Pirmuosius ideologinius apmatius jis parengė jau antrajam kongre-

sui (1925). Tuo pačiu metu iškėlė ir reorganizacijos mintį. Palangos konferencija priėmė jo ir komisijos patiektą At-kų Federacijos steigimo planą ir jį patį išrinko pirmuoju Federacijos vadu.

Šiose pareigose išbuvo tik trejus metus. Per tą laiką nustatė ideologines gaires ir davė stiprių impulsų išvidiniam at-kų sąjūdžio brendimui. Jo autoritetas buvo išaugęs, jo asmenybė žavėjo ir jo žodis buvo priimamas dideliu dėmesiu. Dėl to ir "At-kų Ideologija", kurią jis paruošė ir atskiru veikalu išleido 1933, pasidarė nepakeičiama šio sąjūdžio atrama.

Nebuvęs tarp pirmųjų kūrėjų ir organizatorių, Šalkauskis, vėliau atėjęs, pasidarė ateitininkijos protu. Jis pratęsė tai, ką Jakštas buvo pradėjęs. Jakštas parengė at-kams kultūrinę — visuomeninę atmosferą, o Šalkauskis ją praturtino, išskaidrino ir pritaikė. At-kai jam buvo lyg tiltas į plačius visuomenės sluoksnius, kuriems jis norėjo nešti dvasinį atgimimą. Ateityje jis matė Aušros tęsinį. "Jei su Aušra yra surištas tautinis atgimimas, tai su Ateitimi dera rišti dvasinis mūsų atgimimas. Dvasinis atgimimas ne tik neneigia, bet remiasi pirmuoju tautiniu atgimimu, suteikdamas jam net gilesnės prasmės" (AI, 65, 68).

Jis buvo Apvaizdos duotas žmogus ne tik at-kams. Jis kūrė ideologinius apmatų skautams (Pasaulėžiūra ir skautybė), meno draugijai Šatrijai, fizinės kultūros sąjūdžiams. Jis buvo ideologinis grindėjas visų plačiųjų visuomeninių, kultūrinių krikščioniškųjų sąjūdžių.

5. AKADEMIKAS. Universitete dirbo nuo 1922. Buvo mylimas studentų ir gerbiamas kolegų profesorius. Jo paskaitos buvo kruopščiai paruoštos. Jo laikysena katedroje labai ori. Studentai atėję į jo klasę, jautėsi lyg mokslo šventovėje. Ne visi pajėgdavo sekti jo mintis, ypač pradžioje, tačiau veržėsi jį išgirsti, kiti bent stebėti. Jo auditorija visada buvo gausi, nes be savų studentų turėjo ir svečių iš kitų fakultetų. Jis dėstė filosofijos ir pedagogikos kursus. Pagrindinė jo auditorija buvo teologijos - filosofijos fakultete, filosofijos skyriuje. Keltą metų dėstė pedagogiką ir teologijos skyriaus studentams,

būsimiems kunigams. Iš savo dėstomų sričių rašė žurnaluose — Logos, Židinyje, Naujoje Romuvoje, Lietuvos Mokykloje ir kt. Atskirai išleido: Mokslinio darbo metodiką. Kultūros filosofijos metmenis, Visuomeninį auklėjimą, Lietuvių tautą ir jos ugdymą, Bendrąją filosofijos terminiją ir kt. Didžioji jo raštų dalis liko rankraščiuose, kuriuos vis tobulino ir ruošėsi išleisti atbaigtoje redakcijoje.

Po 17 metų buvo išrinktas (1939) VD universiteto rektoriumi. Netrukus bolševikai užėmė Lietuvą ir pašalino jį ne tik iš rektorių, bet ir iš profesorių. Tada jis persikėlė su šeima iš Kauno į Vilnių. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė 1941 leido jam vėl dėstyti Vilniaus universitete. Čia jį, po keletos mėnesių, galutinai atleido iš profesūros didžioji viešnia — mirtis.

Šalkauskio pavyzdys veikė daugelį jaunųjų. Jo įtakoje ne vienas pakėlė sparnus veržtis į užsienius ir ruoštis akademiniam darbui. Jo mintyjas, net gi jo raštų stilius, pasidarė lyg pavyzdys moksliskai reikštis. Didžiausios įtakos darė jo idėjos, kurios ligi šiandien veiktina jo buvusius mokinius.

6. GYVOJI DVASIA. Kaip tikras idėjinis vadas, jis kūrė įvairius planus ir rėmė bet kurią brandesnę kitų kūrybinę mintį. Pradėjęs nuo Romuvos, jis kūrė ir skelbė įvairius sumanymus, planus, sistemas, vėjus. Galutinai sustojo ties gyvosios dvasios mintimi. Šiai dvasiai įkūnyti parengė naujo sąjūdžio gaires. Tai buvo paskutinis jo bandymas išjudinti dvasinį tautos sustingimą, religinį paviršiškumą, moralinį abuojumą. Į šį dvasinės gyvybės sąjūdį jis dėjo labai daug vilčių, nors, jo žodžiais "savo jėgomis visai nepasitikiu". Pasitikėjimo kibirkštis ruseno kitur: Spiritus flat ubi vult — dvasia skrieja, kur nori! "Argi krikščionijos istorija nėra puikus įrodymas, kad dvasios reikaluose kartais menkos priemonės kuria didelių dalykų. Planai, metodai, sistemos patys per save nieko gyvo nesukuria. Bet jei nedidelę liepsnelę pūsime planingai, metodingai ir sistemingai, tai bus iš jos didesnė nauda".

Su šiuo nauju ir paskutiniu bandymu jis pakeitė ir savo kalbos stilių. Kiek jo žodis anksčiau buvo filosofiskai aukštas

ir kietas, tiek nūnai gyvas, lakus, degantis. Gyvoji dvasia jam buvo "tasai vidaus degimas, kuris, tarsi evangeliškasis žibintas, nušviečia pastovia šviesa vidaus gyvenimą. Tai alto-riaus žiburėlis, kuris niekados nenustoja tyliai liepsnojęs". Gyvoji dvasia tiesioginiai neapčiuopiama ir nepatiriama, bet "ji pastebimai reiškiasi per žmogaus veiksmus ir poelgius... Gyvoji dvasia yra plati, veikli, pažangi, kūrybiška, nuolat atsinaujinanti" (TK '38, N 6).

Kaip Dovydaitis vienu būdu, taip Šalkauskis kitu pasidare lyg kunigais. Jis kūrė maldas; skelbė "Dievo meilę kaip aukščiausią idealo meilę"; kas antrą savaitę buvo matomas prie klausyklos ir kas sekmadienį — prie Dievo stalo. Jis žavėjosi evangelija, nes "pasinėrus į evangelišką nuotaiką, atjaunėjo mūsų dvasia".

Šalkauskis buvo jaunoji dvasia mūsų inertiškame lietuviškame pasaulyje. "Lietuviams be galo trūksta širdies kultūros, — kalbėjo jis. — Iš čia tas mūsų nerangumas, nepaslinkumas, idealizmo ir entuziazmo stoka". Ši jauna dvasia užgėso į antrus metus, lietuviams praradus savo nepriklausomybę, — 1941 gruodžio 4. Tik 20 metų jis galėjo pašvęsti tiesioginiam akademiniam — visuomeniniam darbui. Per tą trumpą laiką išaugo švyturiu, kuris ilgai negęsta.

BIBLGR. *Drugelis E.*, St. Šalkauskis praeities nuotrupose, At '55, N 9.
— *Eretas J.*, Stasys Šalkauskis (1886-1941), Brooklyn '60. — *Ivinskis Z.*, St. Šalkauskis — žmogus ir profesorius, TM '46, N 5-6. — *Yla St.*, Priešybių derintojas — St. Šalkauskis, A '59, N 8. — *Maceina A.*, St. Šalkauskis, TM '46, N 5-6; St. Šalkauskis kaip at-kas, At '49, N 3. — *Pauliukas A.*, Pas AF vadą St. Šalkauskį, At '29, N 5-6. — St. Šalkauskis, The Formulator of Ideology, Lith. Cath. Youth Bulletin '54, N 3.J — *Sužiedėlis S.*, Apie autorių ir jo raštus, AI '54, 301-33. — *Šalkauskis St.*, Mano atsiminimai iš gimnazijos laikų, At '29, N 5-6. — *Šalkauskis A.*, St. Šalkauskio jaunystė, At '51, N 9.

XIII

S A V I A U K L A

SKAITYBA * KALBA * RAŠYBA * KŪRYBA
MĄSTYSENA * ELGSENA

Ateitininkams svarbu turėti kuo daugiau gerai išsilavinusių ir išsiauklėjusių narių, kurie išsiskirtų iš bendros masės. Dėl to ateitininkai ypač pabrėžia saviuklos reikalą. Saviuklos metodus plačiau turėtų išvystyti pritaikomieji vadovėliai. Čia paliečiamos tik kai kurios saviuklos sritys: skaittyba, kalba, rašyba, kūryba, mąstysena ir elgsena.

S K A I T Y B A

Tikslas * Būdas * Išrašai

Kartoteka

Kas neskaito knygų, neseka žurnalų, tas apriboja savo subrendimą; tam sunku pasiruošti sėkmingai kultūrinei — visuomeninei veiklai. Kas daug skaito, nebūtinai gerai skaito. Gera skaityba reikalauja aiškaus tikslo ir plano.

1. TIKSLAS gali būti labai įvairus. Vieni lipte limpa prie knygų, nes nori pabėgti nuo žmonių, darbo, rūpesčių. Kiti knygoje jieško sensacijos, malonumo, pramogos. Treiems rūpi pažinti tiesą, mokytis, plėsti savo žinias, neatsilikti nuo mokslo pažangos.

Aišku, kad pagrindinis tikslas turi būti — išplėsti savo žinojimo akiratį ir išugdyti savo charakterį. Šios rūšies literatūrai reikia skirti laiką ir energiją pirmon eilėn. Atliekamam laikui dera pasekti informacinę spaudą; ji padeda susivokti gyvenimo įvykiuose. Tarpšvenčiais, darbo atvangos metu gera paskaityti lengvąją literatūrą — noveles, romanus, atsiminimus, kelionių aprašymus, biografijas. Vadinasi, pirmiausia skaityk, kas reikalinga, po to — kas naudinga; tik ant galo — kas malonu.

Turint aiškų tikslą, reikia dar žiūrėti, ar knyga yra pati geriausia. Čia galioja išpėjimas: neskaityk gerų knygų, bet pačias geriausias. Nepasitikėk pigia reklama, kuri tau siūlo vieną ar kitą veikalą. Geriau pasiklausk žinovų, ką jie tau patars, arba pasek rimtų žurnalų recenzijas. Kiekviena sritis turi savo pripažintus geriausius autorius, tačiau ir jų yra tiek

daug, kad tenka rinktis pačius svariausius. Pagaliau, ne visos geriausio autoriaus knygos yra pagrindinės — rinkis svarbiausias. Pradžioje geriau rinktis bendresnio pobūdžio veikalus, nes jie patarnauja kaip įvadas į tos srities istoriją, sistemą, problemas, literatūrą.

2. BŪDAS, kaip knygas skaityti, turi pripažintą ir nustatytą tvarką. Netvarkingas skaitymas ne tik neneša vaisių, bet dar sugaišina laiką. Paėmęs į rankas naują knygą, pirmiausia ją perskleisk: pažiūrėk jos turinio. Turinys atskleidžia autoriaus planą — tuos rėmus, kuriuose jis dėstys savo mintis. Tuose rėmuose turės tilpti ir tavo pasisavintos žinios. Tų žinių galėsi rasti knygoje gal labai daug ir įvairių, tačiau nepamesk iš minties pagrindinių dalykų — vedamosios idėjos. Ne tiek svarbu enciklopedinės žinios, kiek vedamoji mintis ir pagrindinės išvados.

Bet kurią knygą skaityk lėtai, neskubėdamas. Kitaip mažai kas liks ir mažai kas įstrigs atmintin. Skaityk mąstydamas, stebėdamas autoriaus minties vystymo būdą. Kartais stabtelk, susidomėk atskiromis reikšmingesnėmis vietomis. Neskaityk keletą valandų iš karto. Geriau padalink į daugiau dienų, kad kiekvienai tektų po gerą valandą ar pusvalandį. Svarbiausia, pradėjęs skaityti kurią knygą, skaityk ją kasdien. Jei spėjai primiršti, kas buvo parašyta anksčiau, perskleisk keletą perskaitytų puslapių, kad prisimintum. Tai patarnaus ne tik surišti mintis, bet ir greičiau sutelkti dėmesį.

Skaityk su pieštuku rankoje. Jei knyga sava, daryk pabraukimus krašte. Įdomią vietą pabrauk vienu brūkšneliu, svarbią — dviem, o labai svarbią — brūkšneliu ir kryželiu. Jei knyga skolinta, įdomesnes vietas išsirašyk. Gera išrašyti atskiras vietas ir iš savos knygos.

3. IŠRAŠAI pravers tau ruošiant referatus, paskaitas ar straipsnius. Bet ir šiaip gera išsirašyti svarbias vietas, nes tada jos geriau atsiminti. Šalia išrašų gali būti daromos santraukos.

Galima daryti išrašus į sąsiuvinius. Bet tada reikia jų turėti keletą — kiekvienai atskirai sričiai. Geriausia išrašyti

ant atskirų kortelių, lapelių. Kortelės parankiau klasifikuoti ir panaudoti įvairiems tikslams. Rašyti reikia ant vienos lapelio pusės. Jei vieno lapelio būtų permaža, imk antrą ir tada abu susek.

Nurašinėti reikia ta kalba, kuria veikalas parašytas. Išsiversti galima vėliau. Kartais skubėdamas gali išversti netiksliai, o turėdamas originalinį tekstą, vertimą gali visada patikslinti. Kortelėn įrašoma tik viena atskira mintis ar vienas faktas. Tokia mintis gali apimti keletą sakinių. Ilgų išrašų nepatariama daryti.

Išrašam reikia sudėti antraštės. Būtinios dvi antraštės: viena sričiai pažymėti, pvz. mokslas, religija, meilė, kančia; antroji — išrašo temai įvardinti. Srities antraštė rašoma lapelio kairėje, o temos — dešinėje. Po išrašo, lapelio apačioje, pažymimas autorius, knygos pavadinimas, išleidimo vieta, metai ir puslapis, iš kurio išrašyta. Išrašo kortelė sumažintai atrodo taip:

MOKSLAS

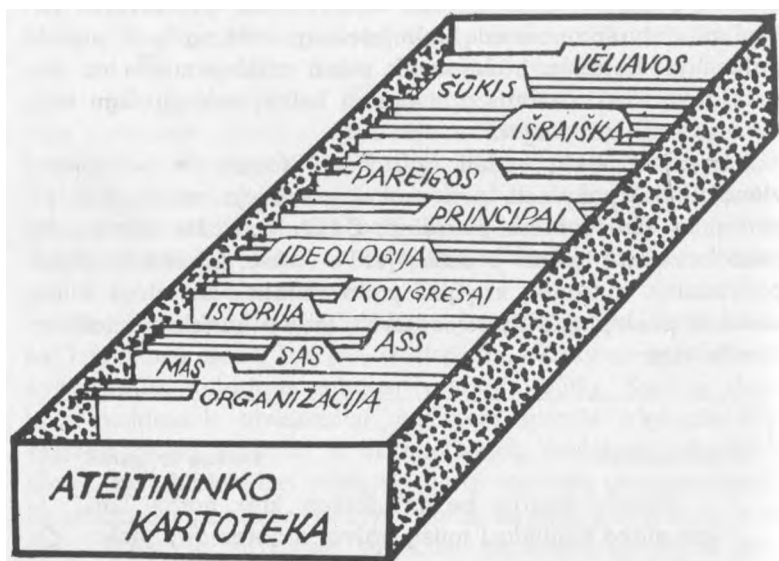
Laikas ir noras

Mokslui svarbu ne tiek laikas, kiek noras. Laikas nieko neįdeda į mūsų galvą, o noras gali viską padaryti.

Hector Malot, Be šeimos I,
Kaunas, 1936, 80.

4. KARTOTEKA yra tokių kortelių rinkinys. Kortelės dedamos į dėželę ir tvarkomos pagal dalykus arba klausimus — mokslą, religiją, meną, sportą ir tt. Kol kortelių nedaug, užtenka vienos dėželės. Sritims atskirti vartojamos tarpinės kortelės. Tokios kortelės turi būt kitos spalvos ir vienu tarpu išsikišusias į viršų. Ant tarpinių kortelių užrašoma: mokslas, sportas ir panašiai.

Kortelėms gausėjant, reikia naujų padalų. Mokslą tenka dalinti į šakas: istoriją, geografiją, botaniką, fiziką ir tt. Tada reikia imti naujos spalvos tarpines korteles ir ant jų užrašyti: ISTORIJA, FIZIKA.

Savo kartoteką galima praturtinti iškarpomis iš laikraščių. Jei iškerpame mažesnę gabalėlį, galime jį klijuoti ant tų pačių kortelių ir įglausti į savo rinkinį pagal atitinkamą sritį. Kitaip tvarkomi iškirptieji ištisi straipsniai. Jie dedami į atskiras bylas, skirtas sritims: religijai, mokslui, menui ir tt. Darant iškarpas, reikia pažymėti laikraščio vardą, datą ir numerį. Jei iškerpama atskira straipsnio dalis, tada pažymėtinas dar autorius ir straipsnio pavadinimas.

Surinktą medžiagą — ištraukas ar iškarpas — ne tik reikia sistemingai tvarkyti, bet laiks nuo laiko patikrinti, per-

sklaidyti. Tada įsidėmime, ką mes turime ir, kai prireikia, galime tuoj susirasti. Patikrinimas primena skaitytus autorius ir jų vedamąsias mintis.

BIBLCR. Brandes G., Kam ir ką skaityti, At '34, N 9-10, 11. — Čibas D., Jaunimas ir lektūra, N R '32, N 10. — Ivinskis Z., Kaip reikia skaityti knygas: Skaitytinios knygos, K' 30. — Nakaitė A., Neskaitykime daug, At '53, N. 4. — Reinys M., Mokslinio lavinimosi tikslas, At '20, N 4-5. — Sertillanges A. D., Intelektualinis gyvenimas, vert. E. Turauskas, At '24, N 1, 2, 4. — Starkienė E., Knyga asmenybės ugdymo veiksnys, NV '39, N 1. — Šalkauskis St., Bendrosios mokslinės darbo metodikos pradai, K '33, 55-83 — Valiukevičius Vyt., Skaitytinios knygos, K '30.

K A L B A

Klausytojai * Kalbų rūšys

Kalbos planas * Kalbėtojas

Ateitininkui reikia būti kalbėtoju, nes tenka jungtis į žodinę kovą už didžiuosius idealus visuomenėje. Žodis yra didelė jėga. Gerai valdomas žodis gali daug ką atnaujinti Kristuje. Bet geru kalbėtoju niekas negimsta. Juo reikia pasidaryti. Kaip?

1. KLAUSYTOJAI yra pirmas dalykas, apie kuriuos turime galvoti. Kas bus tie, kuriems kalbėsime: kokio amžiaus, išsilavinimo, interesų ir nusiteikimų? Kiek jų bus susirinkę: maža grupė ar visa pilna, didelė salė? Jei klausytojai bus berniukai — mokiniai, žodis turės būti racionalus, tvirtas, valingas. Jei mergaitės, jos stebės kalbėtojo gestus, išvaizdą, žodžio puošnumą; reikės ir į tuos dalykus kreipti dėmesį. Jei klausytojai sudarys mažą grupę, teks kalbėti paprasčiau, ramiau. Jei susirinks didelė masė, ji lauks augštesnio, tvirtesnio tono, drąsių gestų, dramatiškesnių balso pakilimų, nes masei reikia įtaigos, jausmų. Jaunesniems žmonėms ir liaudies atstovams teks vartoti pavyzdžių ir palyginimų, o subrendusiems ir inteligentams reikės daugiau faktų ir logiško pagrindimo.

Be šių skirtumų, kurie išplaukia iš klausytojų, yra skirtumai pačioj kalboj. Mes turime žiūrėti, kokio tipo kalbai esame pakviesti.

2. KALBOS RŪŠYS gali būti labai įvairios, žiūrint, kokio tikslo siekiama. Kartais reikia klausytojus informuoti, kitą

kartą — juos pamokyti, duoti tam tikrų žinių, tretį — įtikinti, nuteikti. Kiekviena kalbos rūšis reikalauja kitokio mūsų pasiruošimo, laikysenos ir dėstymo būdo.

Pranešimas yra tam tikra informacija apie įvykusį arba įvyksiantį dalyką. Čia nereikia didelio iškalbumo; svarbu, kad perduotume įvykį ar reikalą tiksliai, aiškiai ir galimai trumpesniu būdu. Tačiau žiūrime, kas klauso. Vyresniesiems užtenka gerai perteiktų faktų. Jaunesniems prie faktų dar pridėdame savo išpūdžius arba buvusias nuotaikas.

Referatas yra panašus pranešimui, tik kitokio pobūdžio. Pranešimas yra tiktai įvykio referavimas. Tuo tarpu referatas perduoda kitų mintis, jas sugrupuoja, paryškina ir vertina. Taip referuojamos knygos, padaroma jų santrauka. Panašiai referuojamas koks nors klausimas, iškilęs organizacijoje, gyvenime, spaudoje. Referatas pirmon eilėn atsiremia į kitų mintis, bet reikia sugebėjimo jas tinkamai perduoti. Ne visi referatai klausytojams gali būti įdomūs ar naudingi. Reikia prie klausytojų prisitaikyti, kad referatą ne tik "įkąstų", bet ir susidomėtų.

Paskaita nagrinėja tam tikrą temą savarankišku būdu. Čia nereikia remtis vienu autoriumi arba apsiriboti tam tikrais faktais. Kalbėtojas turi daugiau laisvės pasiruošti ir dėstyti. Paskaitos tikslas supažindinti su klausimu, jį išaiškinti ir įtikinti klausytojus. Paskaita ilgesnė už referatą: ji trunka tarp 30 ir 45 minučių, o referatas 15 — 20. Ruošiant paskaitą, reikia dar daugiau atsižvelgti į klausytojų rūšį ir padėtį.

Prakalba yra panaši į paskaitą, bet jos tikslas ne tiek įtikinti, kiek nuteikti, uždegti, paskatinti. Pradžioje kalbėtojas turi sudominti klausytoją koku nors trumpu faktų, žinia ar įvykiu. Toliau jis peršoksta iš įvykio į jo pritaikymą laikui, vietai ar padėčiai. Jis kalba apeliuodamas į klausytojų jausmus, širdį, atsakomybę. Pagaliau, baigia skatinimu ryžtis, imtis darbo, veikti. Prakalba negali trukti ilgiau pusės valandos; dar geriau, kai ji trumpesnė.

Sveikinimas yra trumpiausias, keletos minučių žodis. Jo tikslas šiltai, prasmingai ir gyvai perduoti linkėjimus.

3. KALBOS PLANAS yra kelias į siekiamą tikslą. Kalbėtojas turi žinoti, kuriuo keliu jis įves savo klausytojus į atomazgą, kaip savo mintis išdėstys ir kokias išvadas pateiks. To laukia ir klausytojai. Pagrindinis planas apima įžangą, dėstymą ir pabaigą. Jei paskaita 30 minučių, tai įžangai skiriama 5 minutės, dėstymui 20 ir pabaigai 5.

Įžanga turi laimėti klausytojų simpatiją ir dėmesį. Simpatiją laimime pasakydami komplimentą, pasidžiaugdami, kad mums leista kalbėti. Komplimentai turi būti saikūs ir pagrįsti — be perdėjimo, demagogijos, be pataikavimo. Dėmesį galima laimėti primenant kokį žinomą, malonų ar skaudų įvykį.

Įžanga įveda klausytojus į temą be didelių užuolankų; dėl to neder pradėti iš tolo. Įžangoje nekalbama apie save; to reikalauja kuklumas ir mandagumas. Tačiau netinka per daug žemintis, atsiprašinėti, kad nepasiruošęs, kelionėje pavargęs. Kalbėtojas turi pasitikėti savimi ir jaustis prieš publiką, lyg jos vadas.

Dėstymas įveda klausytojus į temą, ją atskleidžia, pagrindžia ir padaro išvadas. Pradžioje nereikia per daug pasakyti. Nadera savo temos reklamuoti, tartum ji naują pasaulį atskleistų. Svarbu pasakyti tiek, kad klausytojai žinotų apie ką kalbėsi ir tuo susidomėtų. Toliau:

a. Išdėstyk klausimą trumpai, paprastai, suprantamai. Neapsimoka kaip mažiems vaikams dėstyti visas smulkmenas. Netinka klausimą komplikuoti, supinti ar išpūsti į filosofines augštumas. Klausimo kėlimas turi būti apgalvotas ir originalus — ne banalus ir ne lėkštas.

b. Pagrįsk iškeltą klausimą faktais, statistikos duomenimis ar šiaip stipriais argumentais. Turėk galvoj, kad publikoj sėdi vienas kitas, kurie tau nelabai norėtų pritarti. Bandyk pats iškelti porą priekaištų ir čia pat juos atsakyk. Tai patar-naus klausytojus labiau įtikinti.

c. Įtikinęs, skelbk savo išvadas. Jos turi būti trumpos, aiškos, deklaratyvios, lyg kokie principai ar tezės.

Pabaiga paprastai būna trumpa, išpūdinga, stipri. Jos tikslas galutinai palenkti klausytojo valią ir jausmus. Pabaiagai pasilaikoma stipriausias argumentas, arba trumpas išpūdingas palyginimas. Paskutiniam žodžiui kalbėtojas sutelkia visą savo jėgą ir baigia koku nors šukiniu posakiu iš tautosakos, poezijos ar Šv. Rašto. Tokia pabaiga būtina viešose, iškilmingose paskaitose ar prakalbose.

3. KALBĖTOJAS, kaip scenos artistas, neišvengiamai pasidaro visų dėmesio centras. Visi jį stebi, seka jo judesius, išraišką, laikyseną. Dėl to reikia žinoti, kaip išeiti į sceną, kaip pradėti kalbą, kaip laikytis. Svarbiausi du dalykai: kalbėjimo būdas ir pati laikysena.

Kalbėjimo būdas. Pakviestas kalbėti, ramiai atsistok ir tvirtai eik į tribūną. Jei turi pasirašęs tekstą, padėk jį ir maloniai pažvelk į susirinkusius. Kvėpuok giliai ir ritmiškai. Pirmus sakinius tark lėtai ir truputį tyliau. Paskui laipsniškai pereik į normalų kalbos tempą. Kalbėk aiškiai ir pakankamai garsiai, kad kiekvienas klausytojas tave be vargo girdėtų. Tačiau nešauk, nes tai labai įkyri ir erzina. Kalbėdamas gali pastebėti, ar visi pakankamai girdi. Žiūrėk, kaip didelė salė, kokia jos akustika, kaip daug klausytojų, ir pagal tai derink savo balsą.

Tardamas žodžius, nevenk pabrėžti balsių, kartais priebalsių. Tam reikia įtempti lūpas, veido raumenis ir tai paryškina ne tik žodį, bet ir veido išraišką. Kai kuriuos žodžius tark sulėtintai, pabrėždamas jų svarbą. Kitur gali paskubinti, bet saugokis, kad skubėdamas neprarytum skiemenų, o ypač kad nedingtų paskutinis sakinio žodis.

Nevenk kaitalioti toną ir tempą. Tai įneša įvairumo, pagyvina, sudomina. Toną reikia derinti prie turinio. Tonas tebūna stipresnis, kai nori ką tvirtinti, neigti ar pabrėžti. Toną reikia švelninti, kai primeni liūdną ar džiugų dalyką. Mažiau svarbias vietas, įtarpus, gali perbėgti greitesniu tempu, svarbesnes — lėtesniu. Tačiau vengtinas per didelis tono ir tempo kaitaliojimas. Kalbėtojas neturi pasidaryti artistas. Geriau-

sia, kai tono ir tempo įvairumas išplaukia natūraliai ir neperdėtai. Kalbėk, kaip tau visuomet įprasta ir pritinka; venk kalbėti svetimu, pamėgdžiojamu būdu.

Svarbiausia yra kalbėti nuoširdžiai, su giliu įsitikinimu. Geriau nesiimti temos ir neiti kalbėti, jei tie klausimai tau nei "šilta nei šalta". Kalbėk apie tai, kuo pats gyveni. Įsitikinimas ir nuoširdumas išperka visus kitus kalbėtojo trūkumus. Tačiau, jei gali, vartok truputį humoro, įpink kokį smagų juoką, anekdotą. Tokie dalykai, įterpti tinkamose vietose, užkariauja klausytojus. Panaudok vieną kitą publikai artimą vietos gyvenimo įvykį, įpink jį kaip pavyzdį. Su publika galima truputį polemizuoti: iškelti jos abejojimus, arba statyti jai klausimus ir čia pat į juos atsakyti.

Laikysena klausytojams labai svarbi. Jie laukia, kad kalbėtum į juos savo judesiais, išraiška, net išvaizda.

Būk švariai ir tvarkingai apsirengęs, bet išėjęs į tribūną visa tai užmiršk. Nebetikrink savo apdaro, neglostyk šukuosenos. Geriausia, kai apsirengimas yra kuklus — ne elegantiškas.

Laikykis natūraliai, nebūk sustingęs kaip statula. Nepriklip prie staliuko ar pulpito, tarsi bijotum atitraukti nuo jo savo rankų. Bet nesijausk ir kaip artistas, kuriam reikia visos scenos: nesikraipyk, nevaikštinėk!

Veidas tebūna visad atkreiptas į publiką. Galvos nekelk peraugštai, bet ir nenuleisk, tarsi ko gėdytumeis. Nebūk rūstus, šaltas. Tavo veidas tegu šviečia įsitikinimu ir išgyvenimu. Nežiūrėk virš galvų, lyg į lubas; neįsmeik akių tik į vieną tašką. Žiūrėk daugiau į salės vidurį, bet tarpais užmesk žvilgsnį į kairę ir į dešinę. Tavo žvilgsnis tebūna drąsus, atviras, ryžtingas.

Rankos paprastai pačios dalyvauja kalboje. Tačiau jas reikia pertikrinti, kad perdaug nesiskėsčiotų. Venk vienodų, nuobodžių rankos mostų. Iš viso jų nereikia daug. Žiūrėk, kad rankos neįsmuktų į kišenes — tai netinka. Kalbėdamas mažiausiai vartok nosinę; negerk vandens, nors būtų padėta stiklinė.

Ruošdamasis kalbėti, bandyk rimtai padirbėti, paruošk savo tekstą raštu. Paruošk jį gerokai iš anksto, kad turėtum laiko patikrinti, papildyti ar išbraukti. Pabandyk pats vienas parepetuoti. Šiaip stebėk geresnius ir labiau įgudusius kalbėtojus, mokykis iš jų; taip pat mokykis iš pastebėtų kitų ir savo klaidų.

BIBLGR. Eretas J., Menas kalbėti, K. '35. — Giedra B., Retorika — iškalbos vadovėlis, K. '32. — Tininis J., Kalbėjimo menas, At '29, N 10.

R A Š Y B A

Pasiruošimas * Bandymai
Temos * Stilius

Raštas yra priemonė reikšti savo mintis ir jomis dalintis su kitais. Kas rašo, tas išplečia savo vaidmenį viešame gyvenime, tas apaštalauja. Šalkauskio patarimas: "Nepraleisk jokios tinkamos progos geriau apvaldyti plunksną" (AI, 182).

Būti publicistu nereikia kažkokio talento. Užtenka noro, darbo ir įgudimo. Įgudimas ateina bandant ir besimokant iš kitų.

1. PASIRUOŠIMAS vyksta jau mokykloje ir organizacijoj. Atkreipk dėmesį į keletą dalykų, kurie turėtų patarnauti savarankiškai rašto kultūrai:

Mokykloje nesitenkink mechanišku rašymu, kuris mikelina tik rankas. Yra du dalykai, kuriuos visi atlieka, bet ne visi parodo savos iniciatyvos: tai užrašai ir rašiniai. Užrašus vesk ne pažodžiui, o savarankiškai. Bandyk pamoką sutraukti ir paskirstyk ją skyriais. Jei turi laiko, patobulink užrašus namie.

Rašinius, kuriuos paskiria mokytojai, paruošk savarankiškai ir originaliai. Nekartok tik to, ką mokytojas pasakojo, ar kas užrašyta vadovėlyje. Pasijieškok ir perversk vieną kitą knygą, kuri tais klausimais rašo; jų žiniomis papildyk rašinį.

Būtinai vesk *dienoraštį*. Aprašyk jame kiekvieną tau įdomų įvykį. Nešykštėk savo pastabų ir išvadų. Dienoraštyje vertink įvykius, žmones, skaitomas knygas.

Organizacijoje nesibijok imtis bet kurio rašytinio darbo. Čia yra trys galimybės savo mintis rikiuoti kūrybiškai — tai knygų santraukos, referatai ir paskaitos.

Santraukos skaitomos susirinkimuose. Bandyk, skaitydamas kurią knygą, pasižymėti ant lapo, o paskui visa tai sutrauk į vieną rašinį. Perduodamas knygos mintis, laikykis autorius plano. Taip išmoksi rašyti knygų recenzijas.

Referatai leidžia panaudoti keletą knygų. Pasirink temą arba gautą temą ruošk savarankiškai, pagal susidarytą planą. Referatai yra lyg straipsniai — taip pasiruoši juos rašyti.

Paskaitas reikia pasirašyti iš anksto, keletą kartų perskaityti ir įsidėti į galvą. Parašyta paskaita yra lyg brošiūra arba studijinis straipsnis.

2. BANDYMAI. Nesibijok rašyti į moksleivių spaudą ir nesiribok viena kuria rašinių forma. Lengviausia forma yra *korespondencija*. Ji informuoja apie įvykį, dėlto rašyk trumpai ir tiksliai: kas vyko, kur, kada ir kaip; pridėk vieną kitą būdingą savo pastabą.

Platesnis aprašymas yra *reportažas* — aprašymas didesnių ir svarbesnių įvykių: švenčių, minėjimų, įdomesnių kelionių. Rašyk vaizdžiai, iškelk svarbesnius dalykus, tačiau nevenk įpinti būdingesnių smulkmenų.

Pasikalbėjimai yra lyg gyvos knygos santrauka. Aprašomas pokalbis su įdomesniu žmogumi, pateikiamas jo galvojimas ir pasisakymai vienu ar kitu klausimu. Turint gerą temą, galima surikiuoti pasisakymus iš įvairių žmonių; tai būtų lyg kokia anketa: ką jie galvoja ir kaip jie žiūri į tą patį dalyką.

Pagaliau gali būt trumpi asmeniškai pasisakymai ar svarstymai platesnės reikšmės klausimais. Tokie pasisakymai vadinami *straipsneliais*. Pratinkis pasisakyti dėl organizacinės veiklos, jos būdų ir priemonių at-kų spaudoje.

3. TEMOS gali būti įvairios. Geriausia jas imti iš gyvenimo. Kaip dailininkas daro škicus gamtoje, taip rašto žmogus veda užrašus ir daro pastebėjimus. Pasižymėk, ką įdomaus išgirsti, sužinai, pastebi. Tam reikalui turėk užrašų kny-

gėlę arba vesk kortelių rinkinį. Iš tos medžiagos galėsi sukurti įdomių, reikšmingų ir būdingų straipsnių.

Temos iškyla skaitant knygas ir sekant spaudą. Skaityba pažadina naujų minčių, kurias reikia pasižymėti. Jei nauja mintis stipriai veikia, sėsk ir tuoj padaryk pirmąjį apmatą straipsniui ar referatui. Tokius apmatų dėk į atskirą bylą. Radęs laiko, galėsi juos apdoroti, perrašyti ir pasiūsti, kur reikia.

4. STILIUS susikuria daugiau ir dažniau rašant. Tačiau neužmiršk, kad didžiausia stiliaus dorybė yra paprastumas. Nejieskok įmantrumo ir didelių puošmenų. Savo mintį reikšk tiesiai, drąsiai, ramiai ir logiškai. Vartok trumpus ir vaizdžius sakinius. Sek gyvąją kalbą; stebėk, kaip žmonės pasako paprastai, parinkdami vieną taiklų žodį.

Parašęs nebijok patikrinti ir išbraukti, kas nebūtina. Juo daugiau dailinsi savo sakinį ir žodį, juo greičiau pasieksi stiliaus tobulumo. Nevenk savo rašinių parodyti kitiems ir išklausti jų pastabų. Sek publicistus, kurie rašo. Žiūrėk, kaip jie išsireiškia, dėsto savo mintis ir kokiais dalina poskyriais.

Vieno neužmiršk: stilius yra pats žmogus. Kiek subręsta jo mintis ir pažiūros, kiek įpranta vartoti žodį ir sakinį, tiek susikuria ir stilių.

BIBLGR. Grušas J., Laikraščių rūšys ir turinys, Korespondentas ir reporteris: Jaunam spaudos veikėjui, K. '26. — Keliuotis J., Šių dienų spaudos problemos, K. '36; Spaudos etika, NR. '31, N 50. — Petrėnas J., Plunksna apkalta Dievo šarvais, At '55, N 1. — Prauskis J., Ką ir kaip rašyti į laikraščius, Ch. '50. — Šk. V., Rašomieji darbai, At '31, N 3-4. — Žurnalistikos kursai namie I/K. '33/: Binkis K., Laikraščių kilmė ir plėtotė; Blazas H., Interview ir korespondencija; Pronskus J. — Dėdeli A., Reportažas; Purickis J., Žurnalistų profesija; Talmantas J., Laikraščio kalba ir stilius.

K Ū R Y B A

Tapybinė * Muzikinė
Vaidybinė * Literatūrinė

Žmogaus kūryba išsiskleidžia moksle, socialiniame gyvenime ir mene. Mene žmogus jieško naujų grožinių formų, nes grožis yra meno tikslas. Kaip kiekvienoj kūrybos srity, taip ir mene reikia talentų. Bet talentai neiškyla staiga. Visose meno srityse, išskyrus architektūrą, galima daryti bandymus iš pat jaunystės.

1. TAPYBINIUS savo talentus bando net vaikai ir liaudies žmonės. Tokie bandymai turi ugdomosios reikšmės. Kol nepieši, tol nepastebi, koks įdomus bruožų ir atspalvių įvairumas slepiasi daiktuose ir žmonių veiduose. Piešdamas randi nuostabius derinius linijų, šešėlių, spalvų. Pradžioj nelengva juos perkelti į popierį ar drobę. Akys nepajėgia visko pagauti, ranka būna nelanksti brėžti. Bet su laiku pastabumas didėja, o rankos brėžiai darosi tikslesni, lengvesni, laisvesni. Bręsta ir spalvinis pajautimas. Iš aštrių derinių pamažu pereinama į lengvą ir sodrų spalvų audinį.

Jei turi talentuką, bandyk dažniau piešti. Vėliau matysi, kas tau geriau sekasi — gamtos vaizdai ar žmonių veidai. Vartok vandeninius, pastelinius, aliejinius dažus ir žiūrėk, kuriais geriau sekasi tapyti. Jei šie bandymai neišves tavęs į dailininkus, tai būsi bent akylesnis dailės stebėtojas — įgysi geresnį dailės skonį ir mokėsi įvertinti kūrinius.

2. MUZIKINĖ kūryba prasideda nuo bandymų vartoti kurį nors muzikinį instrumentą. Nė vienas nepradėjo pats

kurti, pirma nesusipažinęs su kitų kūryba. Juo anksčiau kas pradeda vartoti instrumentą, juo geriau pasirengia suprasti muziką, ją pamėgti, išgyventi ir surasti savo talento giją. Svarbu išplėtoti muzikinį skonį ir įsigyti bendros muzikinės kultūros. Tokios kultūros reikia kiekvienam prasilavinusiam žmogui — juo labiau tam, kas jaučia turįs talentą. Šiandien yra neriboti galimūmai naudotis geriausiomis muzikos plokštelėmis, jas studijuoti, lyginti kompozitorius, stilius ir kryptis.

Muzika turi ne tik instrumentus ir gaidas, ne tik plokštelių rinkinius, bet ir gausią literatūrą. Yra įvairių muzikos vadovėlių, enciklopedinių leidinių, interpretacijos ir muzikos istorijos veikalų. Be literatūros negalima galvoti apie pilnesnę muzikinę kultūrą.

Kūrybinis jautimas skatina jieškoti naujų melodijų, ypač vokalinėje muzikoje. Tai pastebime ir mūsų jaunime. Jis renkasi vis naujas dainas, bet renkasi ne visuomet pagal augštesnį muzikinį skonį. Šiam kūrybiniam jutimui pasotinti ir jo lygiui pakelti turėtų kas nors labiau kvalifikuotas parinkti iš mūsų gausaus dainų lobyno vertingesnių kūrinių ir pateikti jaunimui. Vokalinei kultūrai įsigyti turbūt nėra geresnės priemonės, kaip dalyvauti choruose, sekti jų koncertus ir klausyti gerų chorinių plokštelių.

3. VAIDYBA yra dažnas mūsų bandymas mokyklos ir organizacijos scenoje. Vaidyboje susiduriame su mėgdžiojimo davana, kuria nevienas turi. Tai yra atkūrimas kito žmogaus judesių, išraiškos, laikysenos. Tikrasis vaidybinis talentas ne tiek pamėgdžioja, kiek stengiasi įsigyventi į savo rolę, įsivaizduoti savąjį tipą ir originaliai jį atkurti. Gavęs rolę, jis susitelkia ir galvoja, koks tas žmogus, kuo jis gyvena, kaip jaučia.

Jei mėgsti vaidinti ir jauti turįs gabumą, bandyk į šią sritį gilintis. Stebėk charakterius gyvenime. Domėkis dramine literatūra ir pasek atskirus tipus. Lankyk dramos teatrą ir studijuok geresnius aktorius. Ypatingą dėmesį kreipk į sceninį žodį. Jis turi būti meniškas — aiškiai tariamas ir gerai kirčiuojamas. Prie to meno priklauso ir dailusis skaitymas bei

deklamavimas. Gerai skaityti ir deklamuoti svarbu ne tik būsimiems artistams, bet ir kalbėtojams.

4. LITERATŪRINĖJE kūryboje bandymu reikia įsitikinti, kur tavo talento kibirkštis — poezijoje, beletristikoje, dramoje ar kitam žanre.

Poezijoje žodžiai ištrykšta iš įspūdžio, pergyvenimo, įsijautimo, susimąstymo. Poezija nemėgsta žodžių jūros, bet pradžioje leisk jiems lietis laisvai ir galimai plačiau. Po to bandyk išrinkti vaizdingiausius ir stipriausius posmus. Nesiimk rimuoti, nes tai suvaržo žodžio laisvę. Rimavimas yra atskiras menas, kurį gali bandyti vėliau. Pradžioje užtenka ritmo ir tam tikros žodžių melodijos, suvestos į laisvo eilėraščio formą. Poezija gali būti ir neeilėraštinė — poezija prozoje.

Prozą geriausią pradėti nuo trumpų pasakojimų. Gali panaudoti gyvą įvykį ir jį savu būdu perkurti. Svarbu, kad pasakojimas būtų gyvas, vaizdus, įtikinantis.

Draminėj kūryboj reikia įvykių ir charakterių. Įvykių pyneje charakteriai turi kryžiuotis ir sukurti įtampą. Be to, dramai būtinas gyvas dialogas — iš gyvos žmonių kalbos: trumpos ir taiklus. Rašyti dramą galima kiek vėliau, kada išbandomas talentas prozoje.

Kritika yra atskira sritis, reikalaujanti specialaus pasiruošimo. Kritikas turi pažinti literatūros teoriją ir istoriją, skaityti daug literatūrinių veikalų.

Bandydamas kurti, skirk laiko pažinti kitų kūrybai. Stebėk žinomų rašytojų stilistines priemones ir kompoziciją; pamatysi, kokių galimybių turi ši kūrybos sritis. Mokykis iš kitų, bet venk juos sekt. Jieškok savo žodžio — naujo, originalaus.

BIBLGR. *Baronas A.*, Žodis jaunam kūrėjui, At 57, N 1: Žodžio ir sakinio jieškojimas, At '57, N 2: Ar aš būsiu rašytojas, At '57, N t. — *Brazys T.*, Harmonija — harmonijos dėsnių vadovėlis, K. '26. — *Jakštas A.*, Meno kūrybos problemos, K. '31. — *Geniušas J.*, Dramatizacija ir įscenizavimas, K. '2). — *Giedravičius I'.*, Trumpas vadovėlis akvarelininkams mėgėjams, K. '2H. — *G'rauslys Alf.*, Kūrybos šaltiniai, LL '59, N 7. — *Grušas J.*,

Rašytojas ir žurnalistas, Poetas ir beletristas: Jauniam spaudos veikėjui, K. '26. — *Karosas J.*, Garsų keliais: dainavimo, muzikos istorijos, muzikos formų ir instrumentų bruožai, K. '36. — *Krivickas B.*, Moksleiviai ir literatūra, At '39, N 1.. — *Schumann R.*, Muzikininkų auklėjimosi ir gyvenimo taisyklės, vert. M. Budriūnas, K. '33. — *Šalkauskis St.*, Grožis filosofijos šviesoje, L '28, N 2.

M A S T Y S E N A

Kasdien * Kas mėnesi * Kasmet

Kas galvoja apie savo talentus ir kam rūpi išugdyti savo asmenybę, tas prieina vieną klausimą: kaip sutelkti savo mintis? Kiekvienas jaučia, kad susitelkimas yra didelė jėga, kurios reikia studijoms ir skaitybai, iškalbai ir rašybai, kūrybai ir elgsenai.

Susitelkimas yra savo minčių kaupimas vienam tikslui. Yra daug tikslų, ir kiekvienas reikalauja kitokio mūsų susitelkimo. Aukščiausias ateitininko tikslas — visa atnaujinti Kristuje. Šiam tikslui reikia specialaus susitelkimo, kuris įgyjamas pratybomis kasdien, kas mėnesį, kasmet.

1. KASDIEN bent keletą minučių sutelk savo mintis ties vienu klausimu. Pasirink tokį, kuris iš karto pagautų tavo dėmesį. O mūsų dėmesį labiausia pagauna viena stipri trumpa mintis, lyg koks išminties perlas. Tokių minčių gali rasti aforizmų knygoje, o ypač Evangelijose ir Kristaus Sekime.

"Tik ištvermė veda į tikslą!" Ši mintis kitados pagavo jauną muziką Weberį ir jis sau pasakė: Yra šimtai, kurie nešioja muzikų vardą ir nieko ištvermingai nesiekia. Geriau nebūsiu muziku, arba turiu būti geru muziku.

"Manyje yra Kristaus tiesa" (2 Kor. 11, 10). Šie žodžiai padarė įspūdžio vienam jaunam vyrui. Kažkas nuostabaus — galvojo jis. Jeigu Kristaus tiesa yra manyje, tai ji mano tiesa, kurios negaliu išsiginti. Jeigu ji Kristaus, neprivalau slėpti jos autoriaus. Jis padarė išvadą: išpažinti, kas yra Kristaus, ir liudyti patį Kristų.

Trumpa mintis duoda pradžią: sutelkia mūsų dėmesį, verčia galvoti. Susimąstymas veda į kokią nors išvadą. Išvada tampa lyg principas toliau galvoti ir pagal jį veikti.

Jei šitaip mąstome kasdien, pajuntame, kad po kiek laiko kažkas mumyse bręsta. Mūsų dienos darosi giedresnės. Mūsų mintys neklajoja ir nesibarsto, bet turi vieną pagrindinę gairę. Mums lengviau imtis bet kurio darbo ir prie jo susikaupti. Svarbiausia, mažiau bevaldo impulsai ir pašalinės įtakos.

Geriausia turėti po ranka mąstymo vadovėlį. Gaila, ateitininkai kol kas tokio vadovėlio neturi. Bet galima pasinaudoti James Kellerio *Three Minutes A Day*. Paskaityk vieną skyrelį iš vakaro, prieš užmigdamas, o rytą grįžk prie tų minčių. Jei gali, junk šį trumpą mąstymą su ryto malda. Jei nėra laiko, mąstyk vykdamas į darbą ar mokyklą.

2. KAS MĖNESĮ. Yra žmonių, kurie vieną dieną kas mėnesį skiria tylai. Ko jie siekia? Per mėnesį žmogus išsiplaka, įsibėgėja kuria nors kryptimi ir, lyg pagautas šapelis, yra nešamas bendros srovės. Jis jaučia, kad reikia stabtelėti ir pasvarstyti: kur einu, ką darau, ko siekiu? Ar viskas tiesu, gera, tikslinga?

Nebūtinai reikia ištisos dienos — užtenka pusdienio. Bet reikia pabėgti nuo žmonių į nuošalią vietą ir pabūti vienam. Pats buvimas dar nieko nereiškia. Reikia mąstyti ir save egzaminuoti. Tokius momentus Augustinas vadino *soliloquium* — pasikalbėjimą paties su savimi. Jis pats kalbėjo su savimi per trečią asmenį — Dievą. Tada žmogus jaučia pareigą duoti sau nemeluotą atsakymą. Po vienos tokios meditacijos Ampere rašė: "Studijuok šios žemės daiktus, bet nenukreipk savo žvilgsnio nuo dangaus; klausykis, ką sako išminčiai, bet būk pasiruošęs išgirsti ir savo dieviško Draugo balsą".

3. KASMET bandyk atlikti uždaras rekolekcijas, mažiausia savaitgalio. Tokioms rekolekcijoms reikia trijų dalykų — laikyti tylą, mąstyti ir padaryti tinkamų pasiryžimų. Maldos nuotaika susikuria savaime, ir tai būna nuostabus atradimas. Maldos pakilimu pagyveni truputį ilgiau, negu šiaip

įprasta. Tyloj, mąstyme ir maldoj ateina klausimai, iškyla asmeninės ir visuomeninio darbo problemos. Dažniausia pats randi sau atsakymą arba kreipiesi pas dv. vadovą. Vadovas tau talkina, o sprendimą darai pats. Taip tvirtėja pasiryžimai, atsiranda stiprus noras savo gyvenimą padaryti prasmingesnį ir savo atnaujinimo kovą tikslingesnę.

BIBLGR. *Danyla J.*, Dvasinis atsinaujinimas, At '40, N 7. — *Yla St.*, Rekolekcijų darbu besirūpinant, TK '36, N 6. — *Valašinas A.*, Dėmesys ir jo lavinimas, At 32, N 1. — *Venta T.*, Dvasingumo ir asmens takais, NR '35, 47, 49.

E L G S E N A

Pažink * Įprask * Pagrįsk

Žmogus kurio savo paties gyvenimą — duoda jam kryptį, formą, turinį. Nuo jo priklauso, kuo jis bus ir ką pasieks. Ne visi pagalvoja, kokios reikšmės šioj kūryboj turi elgsena, t. y. tas būdas, kaip mes laikomės ir veikiame. Yra trys dalykai, kuriuos turime priimti kaip įpareigojimą: 1. pažink, kaip turi elgtis, 2. įprask elgtis ir 3. pagrįsk savo elgesį aukštais motyvais.

1. PAŽINK — yra pirmoji sąlyga. Ko žmogus nepažįsta, to paprastai ir nenori, arba nori nežinodamas ko. Pažinimas, kaip elgtis, gali būti praktinis ir teorinis. Praktiškai mes mokomės stebėdami kitus, grožėdamiesi jų elgesiu arba pasiiktindami. Stebėjimas mums parodo, kaip neturime elgtis arba kaip privalome.

Praktinis pažinimas yra lėtas. Mūsų pastabumas ne visuomet būna jautrus. Vieni greičiau, kiti ne taip greit išskiriame, kas gyvenime yra gera ir gražu. Dėl to reikia imti į rankas elgesio kodeksą ir atidžiai studijuoti. Neužtenka tik vieną kartą perstudijuoti. Pagrindines taisykles reikia įsikalti į galvą.

2. ĮPRASK — yra antroji sąlyga. Protas gali atsiminti visas taisykles. Bet to permaža. Praktiškai valia turi kontroliuoti mūsų veiksmus ir juos lenkti. Vien žinojimas maža mums tepadeda, jeigu nėra įpročio. Įpročiai susidaro pamažu, tačiau pastoviai ir rūpestingai pratinantis. Pirmas daly-

kas: sek save ir budriai tikrink savo veiksmus — kaip eini, kaip sėdi, kaip laikai rankas, galvą, akis. Antras: nuolat savo elgesį tikslink, pataisyk arba sulaikyk. Trečias: neatleisk pastangų ir nenusimink, jei ne visuomet sekasi. Tik ilgiau ir patvariau lavindamasis susilauksi persilaužimo.

3. PAGRĮSK — yra trečioji sąlyga. Mūsų elgesys turi remtis aiškiais motyvais ir principais. Pagrindinis principas: gerbk save ir kitus! Kas save gerbia, tas visuomet vienodai elgiasi. Kiti save kontroliuoja viešumoje, o kai niekas nema-to, elgiasi priešingai. Tai rodo, kad gražus elgesys jiems nėra savas, dar nesuaugęs su jų asmeniu. Apie tokius žmones sakoma, kad jie nėra išlyginti. Kas save tikrai gerbia, tas pirmiausia tvarko savo charakterį. Mandagumas be išsiauklėjimo neturi žmogiškosios reikšmės. Tikras ir nemeluotas elgesys reikalauja save perkeisti aukštesniais žmoniškumo motyvais.

Visos elgesio taisyklės, liečiančios mūsų santykį su kitais, yra išvestos iš pagarbos žmogui. Elgesio kodeksai nustato pagarbos laipsnius pagal amžių, lytį ir padėtį. Jaunesnis gerbia vyresnį (pirmas prisistato, pasako savo pavardę, pirmas padėkoja už paslaugą, dėmesį, malonę), vyriškis — moteriškę, mokinys — mokytoją, pasaulietis — dvasiškį. Tikroji kitų pagarba išauga ne iš pačių formų, bet iš moralinių nusiteikimų. Gražaus elgesio formos tik tada įgyja tikrą vertę, kai jos virsta tauraus žmoniškumo dorybėmis.

Apie St. Šalkauskį, ateitininkų ideologą ir vadą, rašoma neseniai išleistoje knygoje: "Kilnus jo elgesys nebuvo diktuo-tas kokio etiketo, bet plaukė iš jo būdo... Šalkauskio autorite-tą iškėlė skaišti, šviečianti jo asmenybė. Jautei, kaip jo asme-nybės spinduliai pasiekia tavo širdį... Jis buvo draugiškas, prieinamas, demokratiškas. Asmeniškame pokalbyje tuojau su kiekvienu pasisveikindavo... Šalkauskis lieka mums gyvas, kaip realybės ir idealybės sintezė, kuri yra ne kas kita, kaip gyvenimas, siekias idealiojo žmoniškumo" (J. Eretas, "Stasys Šalkauskis", Brooklyn '60, 47, 84, 250, 251).

BIBLGR. *Andriukaitytė V.*, Jaunajai inteligentei — apsirengimo, kosmetikos ir gražaus elgesio menas, Ch. '54. *Becht K.*, Elgesys gatvėje, At '33, N 2; *Akys*, N 3-4; *Rankos*, N 5. — *Bistras L.*, Valdymasis ir krikščioniškoji dora, At '18, N 12; '19, N 1. — *Blažys A.*, Mandagumas, K. '26. — *Foerster Fr. W.*, Mokėk gyventi — jaunimo saviaukla, K. '34. — *Gobis J.*, Savigarba, At '34, N 3-4. — *Kamantauskas V.*, Praktiškas etiketo vadovėlis, K '35. — *Lauck W.*, Gyvenimo menas. At '31, N 3-4.—*Mičiulis J.*, Drabužis At '30, N 6-7. *Ruginis Kl.*, Ateitininko pasiruošimas gyvenimui, At '30, N 11, 12. — *Ščenolevičius J.*, Padorumas ir mandagumas, Al. '22. — *Talmantas J.* (vert.), Gražaus elgimosi pagrindai mokyklinei jaunuomenei, K. '37. — *Urvelis*, Eiseinos dailumas, At '16, N 2.

XIV

Ž A I S M A S

ŽAISMAS IR DARBAS * DŽIAUGSMAS
ŠOKIAI * LINKSMĀVAKARIS * IŠVYKOS
SPORTAS * POBŪVIAI * PAGERBTUVĒS

Geri žaismo papročiai ugdo visuomenę; blogi — išmuša iš pusiausvyros, ypač jaunus žmones, ir pakenkia jų ateičiai. Ateitininkai skiria didelį dėmesį gerai žaismo organizacijai ir kultūrai.

Čia kalbama apie žaismą ir darbą apskritai, pobūvius, šokius, išvykas, sportą, linksmavakarius ir pagerbtuves.

Ž A I S M A S I R D A R B A S

Vertė * Derinys * Pastangos

Žaismas ir darbas yra dvi žmogiško veikimo formos. Jos viena antrą papildo arba pakeičia. Vaikas dirba žaisdamas, subrendęs žaidžia dirbdamas arba po to. Darbas ir žaismas, keisdami vienas antrą, išlygina žmogaus jėgas, teikia joms patvarumo. Abu tie žmogiški veiksmai turi kūrybinės ir ugdomosios reikšmės.

1. VERTĖ. Darbas pripildo mūsų buvimą ir jį įtikslina. Darbas yra būtinas, naudingas, palaimingas. Būtinas gyvenimui pateisinti ir praturtinti; naudingas civilizacijai ir kultūrai; palaimingas mūsų asmenybei, nes kas nedirba, tas ištyžta, pasimeta.

Kitados darbas buvo lydimas muzikinio ritmo, melodinių niūniavimų, dainų, kad būtų lengvesnis ir žaismingesnis. Mūsų tauta dėl to sukūrė apščiai darbo dainų. Žaismas natūraliai įsipina į darbą ir švelnina jo įtampą, kaip alyvos lašas mechanizmo trintį. Žaismas visada buvo ir turėtų būti darbo paldojas.

Šiandien darbas išskiria žaismą. Darbo tempas reikalauja mechaniškos skubos ir tikslumo. Žmogus turi taikytis: jis dirba be žaismo, dėl to jieško žaismo po darbo. Jieško perkamo žaismo, nes pats išsemtas nebepajėgia jo sau organizuoti. Darbe jis turi būti per daug aktyvus, tad žaisme darosi pasyvus. Žmogus praranda kūrybinį žaismo interesą.

2. DERINYS. Tokioj padėty žmogui būtina imtis tokių darbų, kurie dar turi savyje kūrybinio žaismingumo. Tokie yra

namų, lauko, ruošos darbai: gražinimas buto, sodybos, kiemo, sodelio. Yra kūrybinių darbų, kaip rašymas, tapyba, muzika; audimas, siuvinėjimas, mezgimas. Šiais darbais atsveriamė mechaniškų darbų paliekamas pasekmės mūsų dvasioje. Šiaip darbe svarbu išlaikyti arba sąmoningai kurti džiugias nuotaikas ir, kur galima, įnešti žaisminio ritmo.

Nereikia užmiršti, kad dabarties sąlygom reikia ir grynojo žaismo, šalia darbo. Reikia jo visiems, o ypač jaunimui. "Jaunimo pasilinksminimų klausimas labai svarbus", rašė kitados Ateitis. Svarbus šis klausimas dėl pačios pažiūros. Vis dar tebėra gyvas romėnų nusiteikimas: darbas vergams, o žaismas kilmingiesiems. Tokių nuotaikų mūsų tautoj turėjo ponija. Jos prasiveržia miesčionijoje. Dėl to žaismas darosi sau tikslas ir bando pakeisti darbą.

Be žaislų žmogus gyvent negali,
Juo labiau, kai rimto darbo imas.
Rimtą darbą stumtelėk į šalį —
Ir belieka vien tiktai žaidimas.

(Leonardas Žitkevičius)

Svarbus ir kitas dalykas. Kiek darbas vis labiau organizuojamas, tiek žaismas darosi improvizuotas ir palaidas. Palaidas žaismas žmogų iškreipia. Iškreipia ir visuomenės skonį. Prie to skonio taikosi žaismo prekybininkai. Kai kurios žaismo formos nebepaiso kultūros, estetikos ir etikos reikalavimų.

3. PASTANGOS. Ateitininkų ideologas kitados įspėjo, kad kai kurios pramogų formos "nejučiomis užmuša žmoguje savo vertės pajautimą". Užmuša dėl to, kad įsigali negeistini miečioniški žaismo įpročiai, paženklinti žemais palinkimais. Šalkauskis priminė ateitininkams, kad jų šūkis įpareigoja siekti atnaujinimo ir šioje srityje. "Ateitininkų pašaukimo prievolė išsilaisvinti iš vergavimo miesčioniško pasaulio ir vidutinių žmonių įpročių ir pergalėti labai realias pagundas, kurios nejučiomis ateina su šiais įpročiais" (At '28, N 4, 172).

Dar anksčiau Ateitis reiškė susirūpinimą: "Ateitininkams pirmiausiai reikėtų pasilinksminimo klausimą svarstyti pas save. Jei mes pirmi nesutvarkysime, tai kiti juo labiau nieko nedarys. Reikėtų pasikvietus gerus patarėjus šį klausimą detalizuoti, išvystyti ir pradėti darbą" (At '23, N 10, 496). Tretysis kongresas 1930 iškėlė pramogų ir pasilinksminimų reformos klausimą šia rezoliucija: "Ateitininkų ruošiami pasilinksminimai ir pramogos savo padorumu ir estetika ligšiol mažai kuo tepralenkia kitas jaunimo grupes. Šiam reikalui pakelti į prideramą aukštumą (kongresas) paveda Kauno studentų at-kų korporacijoms ir draugovėms kartu su Sendraugių Sąjunga sudaryti pramogų komitetą studijuoti minėtą klausimą ir komiteto nuostatus pranešti visoms at-kų kuopoms" (At '30, N 11, 499).

BIBLGR. A. B., Darbas ir poilsis, At '18, N 11. — *Balčytis St.*, Nuo žaidimo prie darbo, LM '38, N 8-9. — *Bučinskas B.*, Žaidimai, At '29, N 2-3, 4, 5-6. — *Dineika K.* ir *Mantvila B.*, Žaisk, K '34. — *Mičiulis J.*, Krikščionybė ir darbas, At '30, N 5. — *Pr. S.*, Mokinių pasilinksminimai, LM '38, N 2. — *Šarka A.*, Psichinė ir ugdomoji darbo reikšmė, At '23, N 7-8. — *Švaistra J.*, Pasilinksminimų klausimu, At '23, N 10. — *Šalkauskis St.*, Žaidimas ir fizinis darbas, Jėga ir Grožis '27, N 3-5.

D Ž I A U G S M A S

Dirbtinumas * Svaigalai * Ribos

Žaismas yra džiaugsmui, kuris išsilieja esant tam tikrom sąlygom. Pirma sąlyga — žaisti būryje, su draugais; antra — laisvai nusiteikti; trečia — kūrybiškai reikštis. Dirbtinos priemonės džiaugsmui nereikalingos. Tačiau keistu būdu į žaismą įsiterpia dirbtinumas.

1. DIRBTINUMAS įsiterpia dėl to, kad mūsų gyvenimo sąlygom yra pasunkintas perėjimas iš darbo į žaismą. Susirinkus žaismingo pobūvio, lyg nerandama džiugesnių nuotaičių. Dėl to norima jas greitesniu būdu išgauti. Taip žmonės tariasi padarą džiaugsmo pradžių, truputį atsilaisviną ir galį toliau žaisti "savo jėgomis".

Šis populiarus galvojimas skatina rišti žaismą su gėrimais. Paprotys gi reikalauja neišsiskirti. Draugai skatina, riba užmirštama ir džiaugsmas pereina į girtą pasismaginimą. Tokie pasismaginimai virsta lyg atskira žaismo rūšis, nesiekianti nieko daugiau — tik poky liauti ir svaigiai išsemti žaismui skirtą laiką.

2. SVAIGALAI vis labiau ir dažniau darosi žaismo palydovais ir tariamo džiaugsmo skatintojais. Mažai kas galvoja, kad natūralus džiaugsmas kaip tik turi trykšti ne iš apsvaigimo.

Medicina laiko neleistinu dalyku vartoti svaigalus tada, kai jie kenkia sveikatai. Morališkai jie neleistini, kai per gausus vartojimas mažina savęs kontrolę. Neleistini valstybės

Išstatymais dėl viešojo gerio, sakysim, jei kas turi vairuoti mašiną. Niekad nedera užmiršti, kad stiklelis mažas, bet gali didelį žmogų įveikti. Dėl mažo stiklelio žmogus gali virsti menkyste.

Gėrimų vartojimas turi būti reguliuojamas. Jis reguliuotinas ne tik mažuose būreliuose, bet ir platesniu mastu. Visuomenei reikia budrumo, kad neišgalėtų nesveiki gėrimo papročiai. Tuo buvo susirūpinę ateitininkai. Jie siekė savo tautą išvesti iš slavų primesto nesaikingumo. Gausūs ateitininkų būriai kitados ryžosi nevartoti svaigalų.

Tas pats ateitininkams rūpi ir dabar. Mūsų tauta vėl atsiduria pavojuje svaigti dėl naujos slavų įtakos. Be to, ji šiuo metu neturi kultūringo žaismo laisvės. Yra pavojaus ir emigracijoje. Čia perdaug atviros galimybės turėti svaigalų ir gausios progos juos vartoti. Vietos viešoji nuomonė leidžia gana anksti jaunimui vartoti svaigalus ir rūkyti. Ankstyvas vartojimas veda į įprotį ir žaloja jaunų žmonių ateitį.

3. RIBOS. Ateitininkai niekur neina į kraštutinumus, tad ir čia turi jų vengti. Jie neskelbia kokios fanatiškos ar piktos kovos. Nesiima smerkti tų, kurie svaigalus vartoja. Tik jie primena sveikus ir teisingus reikalavimus pirmiausia savo nariams, o paskui ir kitiems:

Kol nesi pilnai subrendęs, ligi 21 metų, nevartok nei gėrimų nei nikotino. Leisk savo organizmui subręsti; nežalok savęs, jei nori gyvenime ko nors pasiekti.

Pasiekęs subrendimo ribos, nesiskubink tų dalykų vartoti. Pradėjęs vartoti, žiūrėk *saiko ir ribos*. Ypač kontroliuok save prie gėrimų. Neužmiršk, kad pavyzdys taip pat veikia: kitus prilaiko ar skatina. Jausk esąs atsakingas už kitus.

Galvok visumos mastu. Juk tau ne vistiek, jei tavo maža tauta klimps vis daugiau į alkoholio balą, praras moralinį tvirtumą ir fizinį atsparumą.

Būk džiugus ir kūrybiškai išradingas kiekviename pobūvyje. Įrodyk gyvu pavyzdžiu, kad džiaugsmas gali trykšti be jokių dirbtinų priemonių. Išmok savo žaismingumu nukreipti

kitų dėmesį nuo tų priemonių, kurios tyrą džiaugsmą gali užnuodyti.

BIBLGR. *Cukuras V.*, At-kai — saulėto džiaugsmo dalintojai, At '50, N 4-5. — *Gustas J.*, Ačiū, nerūkau, At '33, N 2. — *Yla St.*, Stikliukėlis mažutis, Žb '48. — *Kemėšis F.*, Svaigalai ir linksmumas, NR '31, N 6. — *P-lis P.*, Svaiginamieji gėrimai kaip priemonė pasismaginti, At '24, N 1. — *Udė*, Ko tauta reikalauja iš savo inteligentų (kovoti su išvidiniais priešais, ypač alkoholizmu), At '23, N 12. — *Vaižgantas*, Girtoji disharmonija, NR '31, N 27. — *Valašinas A.*, Blaivybės judėjimo keliai, NR '31, N 26.

Š O K I A I

Šokis * Šokėjai * Organizatoriai

Vadovas

Šokiai yra viena iš formų, kurioje žmogus apreiškia save. Šokiai yra žaisminis bendravimo būdas vienu su kitais, dėl to turi socialinės reikšmės. Tačiau šokių reikšmė ir vertė priklauso nuo žmogaus, kaip jis į šokį žiūri ir kaip jame reiškiasi. Priklauso ir nuo šokių organizatorių bei vadovų.

1. ŠOKIS yra žaismas, pramoga ir atvanga. Žaismas yra meno bei grožio dalykas. Pramoga ir atvanga yra ir grožio ir saiko reikalas. Šokis savo prigimtimi ir paskirtimi priklauso trijų sričių: estetikos, etikos ir higienos.

Estetika saugo grožinę šokio išraišką. Ji stato šias sąlygas šokėjams: einant į šokius apsirengti skoningai, saikiai, tvarkingai; šokiuose laikytis dailiai, pagal "gerą toną"; šokant paisyti grakščios formos, ritmo, saiko.

Etiškai šokis yra neutralus, bet jis gali būti geras ar blogas, žiūrint tikslu ir aplinkybių. Kas turi gerą tikslą arba vengia blogo, tam svarbu žiūrėti aplinkybių. Etika stato šias sąlygas aplinkybėms: vieta be priekaištų dorovei; laikas neužtesiamas, kad nekliudytų atlikti kitų pareigų, pvz.. bažnytinių sekmadienį ar mokyklinių ir darbinių pirmadienį; šokio forma ir būdas neižeidžia šokėjų orumo ir nepapiktina kitų; partneriai neturi blogų tikslų, jeigu tai galima pramatyti.

Higienos reikalavimai yra šie: vieta erdvi, oras grynas — neprisūkęs, vėdinamas; šokėjai nepervargsta, neišsemia savo jėgų — šoka saikiai ir neperilgai.

2. ŠOKĖJAI sudaro žaismo bendruomenę. Bendruomenėje nedingsta nei asmuo, nei poros. Asmeninė, porinė ir visų bendra laikysena turi susiderinti.

Kiekvienas asmeniškai laikosi garbingai, džiugiai, žaismingai. Užgaulus, neblaivus šokėjas paprastai išjungiamas iš bendruomenės. Paniurę, statistai, slankioją iš kampo į kampą yra nepageidaujami, nes įneša nejaukumo.

Poros laikosi tarpasmeninio mandagumo: rodo vienas antram tinkamą dėmesį, įvertina gerą šokimo formą, padėkoja po šokio arba pasako "buvo malonu"; atsiprašo, jei kas galėjo nepatikti.

Visi bendrai paiso šių dalykų. Stengiasi iš bendruomenės neišsiskirti, neįžeikyti dėmesio tik sau ar savo porai. Asmeninis išsiskyrimas rodytų egoizmą ar ekscentriškumą. Tokį išsiskyrimą parodo dabitos, grakštuoliai, "šokio sportininkai", perdaug puošnios damos. Nerodo bendruomeniškumo ir "prisiekusios poros". Porinis individualizmas netinka jauniems ir laisviems.

3. ORGANIZATORIAI yra šokių bendruomenės šeimininkai. Jų pareiga sudaryti tinkamas sąlygas, jaukią nuotaidą, žodžiu — parengti, priimti ir tinkamai išleisti.

Parengimas yra keleriopas. Pirma, surasti tinkamą salę: erdvią, skoningą; ją padekoruoti ir tinkamai apšviesti. Šokiams netinka salė, kur veikia bufetas su alkoholiniais gėrimais arba kur praeina visokie pašaliniai. Antra, pasirūpinti tinkama šokių muzika, susitarti su muzikos vadovu dėl programos, reguliuoti muzikos toną, kad nekurtintų šokėjų. Trečia, pramatyti laiką, kad nebūtų pertrumpas ar perilgas.

Priėmimas yra svetingumo ženklas. Organizatoriai pasiūlo atvykstančius, teikia informacijas, prašo jaustis jaukiai. Jų pareiga visą laiką būti vietoj, stebėti, kas reikia ar ko trūksta, laiku šokius užbaigti ir visus išlydėti iš salės.

Gera šokių organizacija reikalauja surasti šokių vadovą, jį pristatyti šokėjams ir jam pavesti šokių programos vykdymą.

4.. VADOVAS. Šokiams vadovauti reikia meno. Menas yra derinti porinį ir kolektyvinį žaismą. Vienas neturi persver-
ti kito. Vadovas neprivalo diktuoti, bet įtraukti visus — nau-
jus, nedrąsius, mažiau pasisekimo turinčius. Jis neturi skubinti
su savo iniciatyva, bet ir nesivėluoti. Jo pareiga pastebėti
momentus, kada galima keisti šokėjų kvietimo formą, kada
poras įtraukti į bendrus "sukūrius", įpinti žaidimus, "išprovo-
kuoti" dainas, sugalvoti komiškus šokius. Geras vadovas turi
pats būti geras šokėjas. Tačiau jam dera išsiskirti asmeniniu
pranašumu: geru balsu, greita orientacija, drąsiu iniciatyvos
reiškimu.

BIBLGR. *Natas P.*, Suktini ir tryptinį šokame smagiai, At '58, N 6. —
Raičinskas K. K., Palyginamoji šokio psichologija, LM '40, N 1. — *Raila St.*,
Šokim, trypkim, veikti nepamirškim, At '58, N 9. — *Šalkauskis St.*, Jauno-
menės idealizmas ir modernieji šokiai, Ž '28, N 3; Vienas giliausių mano
įsitikinimų (dėl modernių šokių), At '28, N 4.

LINKSMAVAKARIS

Paskirtis * Pravedimas

Šeimyniška pramoga tarp artimųjų ar organizacijos narių vadinama linksmavakariu. Ji skiriasi nuo vakaro, ruošiamo platesnei publikai.

1. PASKIRTIS džiugiai praleisti laiką, drauge pasibūti, pasidalinti kūrybine iniciatyva. Linksmavakaris atsiremia į programą, vaišes ir žaidimus.

Programa priklauso nuo to, kas norima pagerbti, pabrėžti, iškelti. Programa gali turėti rimtą žodį, bet daugiau lenkiama į linksmąją pusę — nuosaikias išdaigas, kupletus, smagias dainas, oracijų stiliaus prakalbas.

Vaišės — kuklūs užkandžiai, dailiai parengti ir skoningai pateikti.

Žaidimai skiriasi nuo šokių vakaro. Šokiai įterpiami ir derinami su žaidimais, dainomis. Žaidimuose dalyvauja visi.

Programai reikia originalumo, stalui — puošnumo, žaidimams — įvairumo. Dėl to pasiruošimas turi būti išradingas. Gera pramatyti staigmenas. Jas reikia įpinti į programą, vaišes ir žaidimus.

2. PRAVEDIMAS būna paprastas, šeimyniškas, be oficialių pranešimų arba be oficialaus tono, — draugiškai, šiltai. Kas nors turi vadovauti ir rikiuoti. Nebūtinai vadovu turi būti linksmavakario organizatorius. Jo pareiga paruošti ir paskirstyti vaidmenis. Programa gali turėti savo vedėją, vaišes — savo šeimnininką ar šeimninę, o žaidimai — vadovą.

Linksmavakariai pradedami netrukus po vakarienės. Ne-užsitęsia ilgiau, kaip ligi 11 valandos vakaro. Jei žaidimų atsi-sakoma, tai po vaišių dar pasikalbama ir išsiskirstoma. Tuo atveju stalai paruošiami susėsti; ne tik valgoma, bet ir klau-soma programos. Gali būti vaišės ruošiamos pasiimtinai — valgoma, kur kam patogiau. Jei linksmavakaris būna be vai-šių, tada programa turi būti stambesnė ir sudėtingesnė. Rim-toji programa eina pirmiausiai, o linksmoji įterpiama arba iš-dėstoma tarp žaidimų.

BIBLGR. PR. .S.. Mokinių pasilinksminimai, LM '38, N 2

I Š V Y K O S

Reikalas * Planas * Nuotaikos

Išvykomis vadiname trumpesnes iškylas arba ilgesnes keliones — ekskursijas. Iškylų tikslas pabūti gamtoje kartu su draugais, džiugiai praleisti laiką. Kelionių paskirtis — pamatyti ką nors nauja, pažinti kraštą. Iškylos gali užtrukti pusdieni ar dieną, o kelionės — nuo vienos dienos ligi keletos.

1. REIKALAS. Keliauti žmogui reikia, nes tai atgaivina, atneša naujų išpūdžių, teikia naujų patyrimų. Lankymas naujų, nematytų, įdomių vietų plečia akiratį, pažadina dėmesį naujiems dalykams. Keliavimas būriu sukuria malonias nuotaikas, leidžia draugiškai susigyventi ir pasidžiaugti, parodyti akilumą, reikšti įvairiopą iniciatyvą, sumanumą, pakelti kai kuriuos kelionės sunkumus ir save grūdinti. Keliavimas yra viena iš ugdymo priemonių, dėl to gera organizacija pramato savo nariam bent keletą iškylų per metus.

Išvykos pasiekia savo tikslą, jeigu gerai suplanuojamos ir tinkamai pravedamos. Kas planuoja, tas pirma pats susipažįsta su kelionių vadovėliais ir parenka, kas būtų verta ir įdomu apžiūrėti bei aplankyti.

2. PLANAS yra pirmas dalykas, kurį turi iš anksto paruošti išvykos vadovas. Jis turi pramatyti išvykos tikslą, maršrutą, priemones ir dalyvius.

Tikslas — pasiekti ne tik kokią vietovę, bet ir patenkinti keliaujančių interesus bei jų ugdymo tikslus. Reikia atspėti, ko keliautojai labiausiai nori. Tada jie rodo susidomėjimą ir

reiškia didesnę iniciatyvą, kūrybinę valią, drausmingumą. Susidomėjimą ir norą galima iš anksto įkvėpti, papasakojus, kuo toji vieta įdomi bei svarbi.

Maršrutas parengiamas taip, kad būtų pramatyti sustojimai, nakvynės, kitos pakeliui apžiūrėtinos vietos. Pagal tai susitariama su vietos žmonėmis, kad būtų kas priima, parodo, paaiškina.

Priemonių reikia ypač ilgesnėje kelionėje. Visa, ko kiekvienam asmeniškai reikia, turi būt pramatyta, surašyta ir pranešta, o prieš žygį patikrinta. Būtinios kelionės priemonės: žemėlapis, foto aparatas, užrašų knygelė, pirmosios pagalbos priemonės.

Dalyvių skaičius — nei per gausus nei per mažas. Geriausiai keliauti nedideliais būriais, po keletą ar keliolika žmonių. Keliautojų interesai turi sutapti. Grupė tada greit susigyvena, darosi lanksti. Be kitko, tenka apsižiūrėti, ar visi keleiviai fiziškai pajėgūs. Ilgesnėj kelionėj netinka silpnesnėji ir liguisti.

3. NUOTAIKOS kelionėj ar iškyloj savaime susikuria. Tačiau jas galima ir paskatinti, iššaukti. Svarbu, kad nuotaikos netrūktų ir kad ilgiau patvertų.

Nuotakai išlaikyti ir įvairinti svarbu užsiėmimai. Juos tenka pramatyti, ypač trumpesnėms iškylosms į gamtą. Gali būti įvairios pramogos ir žaidimai. Visi prisideda prie programos. Visi bendrai žaidžia, visi kartu valgo. Prieš valgį ir po valgio bendrai meldžiasi.

Ateitininkai savo iškylą metu gali praveisti diskusijas arba pratybinius, konkursinius susirinkimus.

BIBLGR. Augas K., Kaip ekskursuosime, At '35, N 6-7. — Gražiūnas A., Eikime įgamtą, At '31, N 6. — Hello Er., Kelionė, At '26, N 7-8. — Kolupaila Stp., Kelionės ir iškylos, At '37, N 5-6. — Linkuvos Dėdė. Iškylos ir keliavimas, FA '35, N 1. — Nasvytytė R., Iškylos, At '48, N 7. — Tijenėlis J., Brazilijos at-kai iškylauja, At '55, N 5. — Valys Vyt., Keliavimas kaip auklėjimo priemonė, LM '38, N 10. — Zubka K., Laukuose ir saulėje, At '36, N 5-6.

S P O R T A S

Sąlygos * Paskirtis * Reikalas

Sportas yra žaismingas veiksmas. Jis vysto žmogaus jėgas ir ugdo valią. Gerai suprastas sportas, pastebėjo pop. Pijus XII, tarnauja pilnutinio žmogaus ugdymui, nes padeda žmogui plėtoti moralines bei dvasines galias.

1. SĄLYGOS. Sportas tik tada ugdo, kai išpildo tam tikras techniškas, higieniškas ir morališkas sąlygas.

Techniškas sąlygas nustato sporto rūšis. Negalima futbolo žaidimui taikyti orinio ar tinklinio taisyklių, arba tenisui — ledo rutulio. Kiekviena sporto šaka turi savo vidaus tvarką, ir žaidėjui tenka prie jos taikytis. "Nors ir puikus būtų sportininkas, jei jis prasižengia nuostatams, baudžiamas" (At '56, N 4, 91). Tvarka ir sankcija yra du dalykai, kuriais sportas disciplinuoja žmogų. Geras sportininkas ne tik pažįsta žaidynių tvarką, bet ir pripažįsta patį tvarkos principą.

Higieniškas sąlygas stato fizinės kultūros principai. Jie neleidžia žaidėjui rinktis tokios sporto šakos, kuri neatitinka fiziniam jo pajėgumui arba jam kenkia. Neleidžiama iš karto imtis sunkaus sporto, nes jėgos gali persitempti. Sportinė higiena reikalauja savo jėgas vystyti laipsniškai ir saikingai. Šios sąlygos kartu ugdo žaidėjo santūrumą, kantrumą ir paviršumą.

Etiškos sąlygos tiek paliečia sportą, kiek jis atsako geram tikslui. Jei sportas iškreipia žmogų iš jo tikslų, pasidaro peiktinas ir neleistinas. Sportas nebūtų doras, jeigu sužalotų sveikatą, sukliudytų mokslo pažangą, pakenktų darbo našumui,

pažeistų šeimos ar religines pareigas. Geras sportininkas stengiasi suderinti visas sąlygas.

2. PASKIRTIS. Ne vienas jaunas sportininkas svajoja būti aikštės didvyriu. Dėlto sportui skiria visą dėmesį, daug laiko ir energijos. Sportas jam pasidaro lyg profesija. Bet sporto profesija nėra pagrindinis sporto tikslas. Profesionalų sportas nebėra žaismas, o darbas ir pragyvenimo šaltinis. Profesinis sportas, palenktas bizniui ir reklamai, tampa pramoga ir atvanga tik žiūrovams, o ne pačiam sportininkui.

Sportas gali būti organizuotas. Tada jis įneša naujų elementų į žmogaus ugdymą: plėtoja savitarpio draugiškumą ir kolektyvinę atsakomybę. Kolektyvinis sportas reikalauja rungtynių. Tai ugdo kovos ir ryžto dvasią. "Sporto aikštėje jaunuolis išmoksta būti riterišku: kovoti garbingai, gerbti priešininką, o laimėjęs nesidžiaugti" (At '55, N 1, 16). Suderinti kovingumą, drąsą ir garbingumą yra tikrai nelengvas menas. Bet kas to išmoksta sporto aikštėje, mokės taikyti ir gyvenime.

Kitados sportas buvo paženklintas net religinės minties. Sporto žaidynės buvo pradedamos religinėmis apeigomis ir nugalėtojo vainikas buvo teikiamas kaip dieviškoji dovana. Ši mintis galėtų būti artima ateitininkams, kurie siekia visa atnaujinti Kristuje.

3. REIKALAS. Nevisi jauni žmonės mėgsta sportą, ne visi noriai veržiasi į sporto aikštes. Vieniems neleidžia sveikata, kitiems — mokslas, reikalaujantis daugiau laiko. Bet gali būti ir tokių, kurie bijo pačios sporto disciplinos ir ugdomosios įtakos. Pirmieji gali būti pateisinti, antrieji — ne.

Sportuoti kiekvienom reikia. Nuo žmogaus pareina pasirinkti sporto rūšį. Vienam gali užtekti kambario sporto, gimnastikos, lengvosios atletikos. Kitam gali būti patartinas judresnis ir sunkesnis sportas. Bet visi jauni žmonės turi domėtis šia sritimi, ją vertinti ir praktiškai į ją jungtis. Kas nesportuoja, tas save skriaudžia.

Ateitininkas vien dėl to yra sportininkas, kad iš jo reikalaujama bręsti pilnutiniu žmogumi — išvystyti fizines ir

dvasines galias. Ateitininkai buvo užėmę žymią vietą Lietuvos sporte. St. Šalkauskis paruošė principines gaires fizinei kultūrai ugdyti. Trečiasis kongresas 1930 priėmė šią rezoliuciją: "Kadangi sveiki žmonės yra didelis tautos turtas ir galybės šaltinis, tai at-kų kongresas skatina moksleiviją ir visą ateitininkų inteligentiją pagal išgales užsiimti racionalių sportu, vengti nehygieniškų pramogų, tvarkyti viešą ir privatinį gyvenimą pagal higienos dėsnius" (At '30, N 11, 499).

BIBLGR. A. J., Kasdien mankštinkimės, FA '31, N 3. — *Bučinskas B.*, Būk sveikas, At '30, N 6-7. — *Dėdė L.*, Rūpinkimės kūno kultūra, At '21, N 1-3, 8-9. — *Gaidamavičius Pr.*, Himnas kūnui: Milžinas, didvyris, šventasis, Brooklyn '54, 21-28. — *Ganvytas P.*, Sportas ir principai, At '56, N 4; Sportas ir taurumas, At '57, N 3. — *Meškauskas J.*, Moksleivio higiena, At '36, N 11. — *Narbutas J.*, Sportas vasaros metu, FA '37, N 1. — *Reivytiš Vyt.*, Kūno kultūros pradmenys, K '32. — *Šalkauskis St.*, Fizinis lavinimas ir jo tikslai, Klaipėda '28; Gimnastika ir sporto esmė, Ž '27, N 11. — *Šoliūnas J.*, Laužkime ledus į sportinį entuziazmą, At '55, N 2. — *Vaitonis P.*, Gimnastika — kūno kultūros pagrindas, At '35, N 2; Gimnastika namie, At '34, N 2. — *Valaitis Vyt.*, Sportas asmenybės ugdyme, At '55, N 1. — *Vokietaitis Ant.*, Natūralinė gimnastika ir jos pritaikymas mokyklai; Žaidimų reikšmė mokykloje, FA '31, N 3.

P O B Ū V I A I

Reikalas * Rūšys * Sąlygos

Pobūvio tikslas smagiai ir naudingai praleisti laiką draugų tarpe. Pobūviai be jokio tikslo nebūna įdomūs. Geriausia, jei tarp draugų atsiranda artimi interesai mokslui, literatūrai, muzikai. Tada vienas ar kitas imasi iniciatyvos, susitaria dėl laiko, sudaro programą ir iš anksto praneša.

1. REIKALAS susirinkti pobūviui šiais laikais ima nykti. Daugiau ima įsivyrėti kinas, kavinė, išvyka prie ežero ar pajūrio. Šios pramogos neatstoja gerų pobūvių namie.

Gerai pobūviai ugdo socialinius - kultūrinius branduolius, iš kurių išauga įvairi kūrybinė iniciatyva. Pobūviai padeda susigyventi gilesniu ir artimesniu pagrindu, leidžia laisvai iškilti projektams, idėjoms, įdrąsina reikštis ir savo pajėgumą įvertinti patikimų draugų tarpe. Ateitininkai turėtų galvoti, kaip tokius pobūvius organizuoti.

2. RŪŠYS. Pobūviai gali būti įvairūs savo turiniu bei siekiu tikslu. Yra trys pagrindinės rūšys: kultūriniai, religiniai, pramoginiai.

Kultūriniai pobūviai gali būti uždari ir vieši. Prie uždarų priklauso susitikimai pasiklausti muzikos, gerų plokštelių, pasidalinti išpūdžiais, palyginti autorius ir juos vertinti. Tokie pobūviai būna įdomūs, jei susirenka geresnių muzikos žinovų. Panašiai susirenkama pasiklausti vienas kito literatūrinės kūrybos, pasidalinti išpūdžiais ir kritikos pastabomis. Vieši pobūviai daromi parodyti kitiems savus literatūrinius ar muzikinius kūrinius. Tai literatūrinės popietės, talentų vakarai.

Religiniai pobūviai ateitininkams žinomi iš senų laikų, kada po bendros komunijos susirinkdavo prie bendro stalo ir praleisdavo valandėlę, pratešdami savo dvasinį susitelkimą bažnyčioje. Tokiom apagėm Kaune susirinkdavo studentų arba moksleivių būreliai su kunigu ir vienu kitu sendraugiu.

Pramoginiai pobūviai, vadinamos arbatėlės arba kavutės, sutelkia draugus pabūti prie "apskrito stalo", pasidalinti dienos įspūdžiais, pajuokauti, kartais ką nors paplanuoti.

3. SĄLYGOS. Geram pobūviui reikia šeimyniškos džiugios, laisvos nuotaikos. Tokios nuotaikos nerandame darbovietėje; kartais jos pritrūksta ir šeimoje. Organizacijoje yra progų tinkamą nuotaiką sukurti, kai susigyvenama ir iš anksto tuo pasirūpinama. Pasirūpinti tenka šeimininkui arba kvietėjui.

Pobūviai daromi ne dažnai, bet ir ne retai. Temų nagrinėjimui labiau tinka pašnekesys, nesuvaržytas, bet ir ne palaidas. Kas nors turi sumaniai ir tvarkingai vadovauti. Pobūviai nevirsta vaišėmis, bet kuklus pasivaišinimas padidina šeimynišką nuotaiką. Vengtina svaigalų.

Pobūviai neužtesiami. Reguluotas laikas neišmuša iš dienos tvarkos, neišvargina, nenuvagia laiko kitiems reikalams. Tokie pobūviai laukiami ir noriai lankomi. Kai pradedama jų vengti, pasiteisinama laiko stoka ar kitais reikalais, tai būna ženklas, kad pobūviai nėra įdomūs, perdaug ištęsti, nerimti, tušti, be gilesnės minties ir geros tvarkos.

BIBLGR. A. P., Susipažinimo pobūvis New Yorke, At '50, N 1.

P A G E R B T U V Ė S

Pobūdis * Sąlygos * Nuotaikos

Dažnai prireikia pagerbti draugą ar vyresnį artimą asmenį, kai pasitaiko išleistuvės, mokslo baigtuvės, vardinės, asmeninės ar šeiminės sukaktys.

1. POBŪDIS tokių pagerbtuvių būna šeimyniškas. Jos skiriasi nuo oficialių pagerbimo iškilmių. Susiburiama pradžuginti asmenį ir patiems pasidžiaugti. Tam tinka parinkta programa, kuklios vaišės, saikūs žaidimai ir šokiai.

Programos centre būna trumpas, šiltas žodis — pasveikinimas ar atsisveikinimas. Ta proga įteikiama simboliška dovana. Kiti linkėjimai ir nuotaikingos prakalbos gali būti išskirstyti visam vakarui.

Vaišės daromos suneštinės arba sudėtinės, jeigu norima nelauktai "užklupti". Jei asmuo žino ar nujaučia, paliekama jam pačiam pasirinkti kukliomis vaišėmis. Atsineštinės vaišės yra sena lietuvių tradicija net ir tada, kai pramato, kad šeiminkas ruošiasi priimti.

Žaidimams nesiskirstoma į grupes ar poras, rūpinamasi daugiau kartu būti ir pažaisti.

2. SĄLYGA yra viena: pagerbtuvės neturėtų būti visai panašios, ypač tų pačių draugų tarpe. Jei visi iš anksto žino, kas ir kaip bus, pristinga tada džiaugsmo, įvairumo, nuotaikos. Kiekvienos pagerbtuvės turi būti kūrybiškai išradingos.

Kai kas gali būti tradiciškai lietuviška. Sakysim, vainikai vardavininką pagerbiant. Jam nepastebint, apipinamos namų durys, įtaisomas žolynų "sostas". Atėjus laikui, varduvi-

ninkas kviečiamas užimti "garbingą vietą". Tame soste jis išklauso rimtos prakalbos, priima dovanas. Toliau pereinama į lengvesnes kalbas, juokavimus, švelnias išdaigas.

3. NUOTAIKOS palaikomos gero vadovo. Jis turi kai ką pramatyti ir pasiruošti. Menas gerai praveisti pagerbtuves reikalauja atsižvelgti į centrinį asmenį ir dalyvius. Be noro visus pradžiuginti, reikia dar išlaikyti ir deramą saiką bei pagarbumą. Vadovas praveda programą ir ją užbaigia pačioj pakiliausioj vietoj. Nedera laukti, kol išsisems visas džiaugsmas.

BIBLGR. *Aleksandravičiūtė D.*, Pirmininko išleistuvės, At '48, N 8. — *D. V. Rūpinkimės išvykstančiais kuopos nariais*, At '48, N 5-6.

XV

B E N D R U O M E N Ė

ŠEIMA * MOKYKLA * PARAPIJA * ORGANIZA-
CIJA * TAUTINĖ BENDRUOMENĖ * VALSTYBĖ

Ateitininkų principai ir pareigos turi ryšį su tomis institucijomis, į kurias atsiremia bendruomeninis gyvenimas. Iš čia išplaukia tam tikri privalomi santykiai su šeima, mokykla, parapija, organizacijomis, tauta ir valstybe. Šiame skyriuje apie tai ir kalbama.

Š E I M A

Santykis * Ryšiai # Bendravimas

Ateitininkai pabrėžia šeimiškumą, kaip vieną iš penkių savo principų. Šiuo principu jie siekia savo narius ugdyti idealiam santykiui su tėvais.

1. SANTYKIS su tėvais ribojamas krikščioniškos etikos ir pedagogikos reikalavimų. Ateitininko santykis yra asmeninis ir organizacinis.

Asmeniškai ateitininkas gerbia savo tėvus ir gražiai sugyvena su broliais. Tėvų autoritetas jam šventas, nes "Dievas šeimoje atstovaujamas tėvų, kaip prie altoriaus kunigo" (S. Sužiedėlis).

Ateitininkas savo šeimoje yra paslaugus. Nelaukia, kad kiti jam patarnautų, bet pats skuba pirmas. Jis nesiima tokių darbų, kurie kryžiuotųsi su jo pareigomis šeimoje. Pirmiausia atlieka pareigą namie, o paskui kitur.

Ateitininkas randa laiko pabūti su tėvais ir pabendrauti su jais, ypač šventą dieną, kada jie būna laisvesni. Jis rūpinasi, kad jo šeimoj būtų skaidri nuotaika ir pats prie to prisideda mažomis paslaugomis, jautriu atidumu, geru žodžiu.

Ateitininkas meldžiasi už savo šeimą.

Organizacijoje ateitininkas stengiasi būti geras, drausmingas narys. Tačiau organizacijos tvarką reikia derinti su šeimos pareigomis, ir tai privaloma ne tik eiliniam nariui, bet ir vadovui.

Narys pirmiausia gauna bendrą tėvų sutikimą arba priitarimą dalyvauti organizacijoje. Moksleivis kandidatas, sto-

damas į at-kus, gauna pilną tėvų sutikimą. Pilnametis moksleivis arba studentas bent painformuoja tėvus ir jiems paaiškina, kodėl pasirenka šią organizaciją.

Jaunesnieji ir vyresnieji nariai, eidami į bet kuri organizacinį užsiėmimą ar pramogą, pasisako tėvams.

Gaudami iš tėvų paramos organizacinėms išlaidoms, moka jiems atsidėkoti. Pramatydami didesnes išlaidas iškiloms, ekskursijoms, stovykloms ar kongresams, nariai iš anksto patys taupo pinigus, kad neapsunkintų tėvų.

Vadovai stengiasi tėvų autoritetą pabrėžti ir į jį atsiremti. Prieš skirdami nariams kokius darbus, pagalvoja, ar tie darbai bus suderinami su jų pareigomis šeimoje. Svarbesnių naujų įpareigojimų atveju, atsiklausia tėvų ir gauna jų sutikimą. Jeigu šeimai prireikia nario, kad jis pabūtų namie ir ten padėtų, vadovas atleidžia jį nuo kitų organizacinių pareigų. Jeigu dėl organizacinių pareigų įvyktų konfliktas tarp nario ir tėvų, vadovas pasistengia susitikti su tėvais ir išsiaiškinti reikalą.

2. RYŠIAI šeimos su organizacija yra abipusis dalykas. Organizacija ruošia narius geresniais šeimos vaikais — jaunuoliais, o šeima padeda organizacijai ruošti savo vaikus — jaunuolius geresniais nariais.

Šeima stengiasi pažinti pačią organizaciją, jos reikalavimus ir jos ugdomąją sistemą. Ji jaučia pareigą domėtis svarbesniais organizacijos įvykiais ir parodo savo vaikams, kad brangina kiekvieną gražią organizacijos pastangą. Šeima skatina, kad jos vaikas neapsileistų organizacijoje.

Organizacija vertina tėvų pagalbą ir patyrimą ugdomajame darbe. Ji kviečia tėvų atstovus svarbesniems pasitarimams. Kviečia visus tėvus į viešus pobūvius ir iškilmingus susirinkimus, priima juos kaip brangius svečius ir sodina pirmose eilėse. Vienas iš tėvų ar motinų kviečiami būti globėjais jaunučių ir jaunesniųjų moksleivių vienetuose. Pedagoginei talkai vienas iš tėvų dalyvauja stovyklose.

3. BENDRAVIMAS. Ateitininkai sudaro vieną idėjinę šeimą. Pati Ateitininkų Federacija yra kaip išaugusi šeima,

kurią sudaro vyresnieji, subrendęs ir bręstas jaunimas ir vaikai jaunučiai — mergaitės ir berniukai, šalia motinų ir tėvų. Kad šis didelis junginys, padalintas sąjungomis ir vienetais, nepasijustų be glaudesnio ryšio, ateitininkai siekia kurti šeimos dvasią pačioje organizacijoje. Tam tikslui ruošiamos bendros šventės, iškilos, gegužinės. Tokios bendros šventės kaip kongresai, būna retos ir oficialios, dėl to reikia kitų dažnesnių ir paprastesnių švenčių ir pramogų visų sąjungų nariams.

Pastaruoju laiku (nuo 1956) Chicagos at-kai pradėjo ruošti *at-kų šeimos šventes*. Gegužės mėnesį, priartėjus motinos dienos, moksleiviai, studentai ir sendraugiai suvažiuoja kartu, dalyvauja bendrai pamaldose, pasivaišina, pabendrauja. Programą išpildo studentai ir moksleiviai kartu. Pagerbiamos at-kės motinos. Šių švenčių tikslas: pabūti visiems kartu ir pasijusti lyg vienos šeimos židinyje.

BIBLGR. *Agis*, Moksleivių at-kų tėvai organizuojasi, At '58, N 3. — *Keliuotis J.*, Šeima, NR '34, N 196. — *Kleiva K.*, At-kų šeimos šventei praėjus, Drg. '56. 5. 24. — *Maldeikis P.*, Tėvai ir vaikai, Kirchheim T. '47. — *P. P.*, At-kų šeimos šventė, Drg. '57. 5. 23. — *R. E.*, Nuotaikos šeimoje, NV '39, N 10. — *Sužiedėlis S.*, Jaunimas šeimoje ir organizacijoje, A '49, N 22; Visuomenė ir šeima, LL '58, N 3; Lankai ir strėlės šeimoje, LL '58, N 2. — *Valaitis E.*, Aš klausau tėvų, At '55, N 9.

M O K Y K L A

Paskirtis * Talka * Pareigos

Ateitininkai yra mokslus einančio jaunimo organizacija. Mokslą jaunimas gauna mokykloje. Mokykla ateitininkams svarbi dviem atžvilgiais: viena, ji ugdo inteligentiškumą, kuri ateitininkai ypatingai pabrėžia, antra, ji formuoja jauno žmogaus asmenybę, kuri ateitininkams taip pat labai svarbi. Yra ir kitų momentų, kur sueina mokyklos ir organizacijos uždaviniai. Kaip ateitininkai žiūri į santykį su mokykla?

1. PASKIRTIS. Mokyklos paskirtis reikalauja pirmiausia teisingos krikščioniškos pažiūros. *Mokykla yra pirmesnė už organizacija*. Pirmesnė dėl to, kad tiesiogiai talkina šeimai. Mokyklos pareigos eina po šeimos pareigų ir auklėtojų autoritetas — po tėvų autoriteto. "Būtų klaida mažinti auklėtojo darbą ir autoritetą, siekiant patiems jaunuoliams palikti išimtiną iniciatyvą jų auklėjimosi" (pop. Pijus XI).

Bet šeimai talkina ir organizacija. Kartu ji talkina ir mokyklai. Organizacija vienu atžvilgiu papildo ir pratęsia šeimos ugdymo darbą, kitu — mokyklos. Šeima, mokykla ir organizacija — visos trys sutartinai ruošia jauną žmogų gyvenimui. Visos trys turi *susiderinti* ne tik auklėjimo tikslais ir uždaviniais, bet ir teisių atžvilgiu. Augščiausia teisė apspręsti auklėjimo kryptį priklauso šeimai. Prieš šeimos valią nieko negali daryti ne tik organizacija, bet ir mokykla. Jeigu šeima nori, kad jos vaikai gautų papildomą auklėjimą organizacijoje, tai mokykla neturi teisės kliudyti.

Ateitininkų organizacija stengiasi išlaikyti pusiausvyrą tarp mokyklos ir šeimos reikalavimų. Ji pripažįsta mokyklos pirmumą prieš organizaciją. Bet jei mokykla pasirodo vienpusiška ir draudžia veikti ugdomajai organizacijai, tada jie slaptai vykdo šeimos reikalavimus.

2. TALKA mokyklai yra pagrindinis organizacijos uždavinys. Organizacija įpareigoja savo narius būti *gerais mokiniiais*. Ateitininkai Lietuvoje buvo žinomi, kaip geriausi mokiniai. Jų pareiga buvo padėti silpnesniems draugams asmeniškai arba organizuojant papildomų pamokų grupes.

Organizacija turi savų lavinimo priemonių, kurios praplečia dvasines galias ir padaro mokinių imlesnį bei pajėgesnį pačioje mokykloje. Organizacija panaudoja mokyklos žinias diskusijom, referatam, konkursam; žodžiu, atlieka žinių pritaikytojos vaidmenį. Organizacija disciplinuoja narių charakterį ir parengia mokyklai geresnius, pavyzdingesnius mokinius-auklėtinius.

3. PAREIGOS yra abipusės. Mokykla ir organizacija turėtų glaudžiai bendradarbiauti, nes jų abiejų tikslas padėti jaunam žmogui subręsti ir pasiruošti gyvenimui. Mokyklos autoritetas ir organizacijos turėtų veikti sutartinai ir vienas antrą papildyti. Ateitininkams dar rūpi, kad būtų gerai atliktos vadų ir narių pareigos mokyklai.

Vadas domisi savo narių mokykliniais reikalais, ypač pažangumu moksle. Dėl to primena negaišinti laiko ir, atlikus organizacinį uždavinį, grįžti prie pamokų ruošos. Vadai, esant reikalui, pasidomi mokykloje, kaip laikosi nariai, koks jų pažangumas ir elgsena. Skatina narius jungtis į visus mokyklos darbus, padėti mokyklai ruošiant programas. Kviečia mokyklos atstovus į iškilmingesnius susirinkimus ir juos deramai pagerbia.

Nariai jaučia atsakomybę už savo mokyklos gerą vardą. Dėl to nekalba be pagarbos apie savo mokytojus. Viešumoj stengiasi apie mokyklą *gerai atsiliepti* ir ją gražiai atstovauti savo elgesiu. Pačioje mokykloje yra *drausmingi, tvarkingi ir pažangūs mokiniai*. Jie yra *draugiški* visiems kitiems moki-

niams, ypač jaunesniems ir mažiau gabiems. Ateitininkai vengia grupuotis tik tarp savo organizacijos narių, bet visiems rodo nuoširdų atvirumą.

Speciali ateitininkų paskirtis ir pareiga padėti mokyklai sukurti ir išlaikyti gražią dvasią. Šis dalykas yra nelengvas, bet jis vertas ateitininkų pastangų, nes "jei mokykla nebus šventovė, ji taps landynė — urvas" (N. Tomaso).

BIBLGR. *Augis K.*, Autoritetų reikšmė (siekiant mokslo), At '18, N 9. — *Bauba K.*, Mūsų moksleivijos išsilavinimas, At '31, N 2. — *Foerster Fr. W.*, Bedieviškas šių dienų universitetas, At '32, N 1. — *Gandhi*, Mokyklinis amžius, At '32, N 7-8. — *Kojelis J.*, Vyras — mokyklos dvasios reformatorius, At '48, N 3-4. — *Krupavičius M.*, Ištvermės vaidmuo studijose, At '32, N 5. — *Maldeikis P.*, Tradicinis lietuvių auklėjimas, A '54, N 9. — *Mickevičiūtė S.*, Lietuvos moksleivijos veidas, At '37, N 7-8. — *Raičinskas K. K.*, Pedagoginė mokyklos dvasia, LM '40, N 2. — *Sušinskas A.*, Moksleivis christoforas, At '36, N 9. — *Toth T.*, Jaunuolio mokslas, Kirchein T. '48. — Apie mokyklos santykius su at-kų org-ja (jos varžymus) žr. At '30, N 11, 474-76 ir N 10, 443-47.

P A R A P I J A

Jungtis * Santykis * Dvasia

Ateitininkai siekia visa atnaujinti Kristuje. To paties siekia ir parapija. Parapija yra kristocentrinė bendruomenė — mažoji mistinio Kristaus kūno ląstelė. Ji yra pirminis ir pagrindinis kristinio atnaujinimo veiksnys. Ateitininkams tenka derinti savo pastangas — atnaujinimo srityje — su parapija. Santykis su parapija išreiškia ir ateitininkų santykį su Bažnyčia.

1. JUNGTIŠ. Ateitininkų santykis su Bažnyčia buvo apspręstas jau prieš 50 metų: "Pasilikę Kristaus Bažnyčioje, kuri yra Kristaus (mistinis) kūnas, mes prieš visą pasaulį ištariame: *Instaurare omnia in Christo* — visa atnaujinti Kristuje!" (At '11, N 1, 19). Ateitininkai suprato, kad Bažnyčia yra ta bendruomenė, kuri dvasiniu būdu visus jungia, visus pašvenčia, visus suartina su dvasinės gyvybės šaltiniu Dievu. Šios bendruomenės gyvybė išsiskleidžia tiesos, dorovės ir malonės pradais. Išsiskleidžia per dvasinį centrą Kristų, kuris yra Tiesa, Kelias ir Gyvenimas.

Visa dvasinė veikla, kuri per Kristų išsiskleidžia Bažnyčioje, praktiškai vyksta parapijoje. Parapija yra mūsų gyvenimui priartintoji Bažnyčia. Taip suprato pirmieji ateitininkai. Jie jungėsi į parapijų gyvenimą, — nesiskyrė iš kitų nė sakramentinėje praktikoje, nė mišiose.

Paskutiniaisiais nepriklausomybės metais at-kai sendraugiai buvo susirūpinę, kaip atnaujinti katalikiškąjį veikimą ir jį atremti į gyvąją parapiją. Tada ateitininkuose brendo mintis —

grįžti į parapijas, padėti jas sugyventi, atstatyti parapijų vietą katalikų gyvenime. Šalkauskio žodžiais, "ateitininkų pareiga uoliai dalyvauti bažnytniame savo parapijos gyvenime su jos bažnytniu kultu, pamaldomis, giesmėmis, labdarybės įstaigomis, sudaryti parapijoje aplink kunigą kleboną rinktnių inteligentų katalikų, tikrai susipratusių ir pamaldžių būrelį" (AI, 99).

Vokietijoje at-kai uoliai talkino kunigams kuriant laikinąsias parapijas ir išlaikant bažnyčias; taip pat jungėsi į katalikiškos akcijos branduolius, veikiančius prie parapijų.

V kongresas Chicagoje (1954) priėmė šią reikšmingą rezoliuciją: "Ateitininkai uoliai dalyvauja lietuviškųjų parapijų gyvenime ir stengiasi išlaikyti jų lietuviškumą; remia naujų bažnyčių, koplyčių ir šventovių statymą ir rūpinasi, kad jos būtų pavadintos lietuviškais vardais (Aušros Vartų, Šiluvos, Šv. Kazimiero ir k.)" (At '54, N 10, 229).

2. SANTYKIS su parapija ateitininkų veikloje nebuvo tiksliau nustatytas. Palikta kiekvieno asmeniškai nuožiūrai. Konkretesnio santykio reiktų jį ieškoti organizacijos su parapija bendruomene, vadų su parapijų vadovais ir atskirų narių su parapiečiais.

At-kų organizacija yra antparapinė, tačiau ji atsiremia į parapijas. Nors veikia viso krašto plotu, turi savo atskirus centrus ir dvasios vadovus, tačiau nariai (šiuo metu ir vienetai) telkiasi apie parapijas ir jų dvasios vadovai praktiškai yra parapijų kunigai. Būdama antparapinė plačiąja savo apimtimi, at-kų organizacija svo narius gauna iš parapijų ir joms gražina. *Parapija visada lieka pagrindinė krikščionių bendruomenė, savo prigimtimi ir uždaviniais augštesnė už organizaciją.* Dėl to at-kų organizacija pabrėžia parapinį veiklos principą ir jam skiria pirmąją reikšmę. Ateitininkai taip veikia bendrąsias gyvenimo aplinkybes, kad jos pasidarytų imlios krikščioniškajam parapijų spinduliavimui.

Vadai bendrauja su parapijų vadovais tokiu pat būdu, kaip ir su savo organizacijos dvasios vadovais. Vadų ir vadovų susiderinimas yra svarbiausias dalykas. Klebonas ti-

kinčiusius telkia bei organizuoja. Kartu jis atsakingas ir už visuomeninį veikimą, kiek šis susiliečia su parapijos bendruomene ir bažnyčia. Dėl to klebonas niekad negali kliudyti ateitininkų darbo ar juos nukreipti nuo jų uždavinių. Bet jis taip pat negali būti jų nepaisomas arba nustumtas į šalį. Ateitininkai tariausi su parapijos vadovu, kviečia jį į iškilmingus susirinkimus ir priima su derama pagarba. Vienetų dvasios vadovai, parapijų kunigai, kviečiami į pagrindinius posėdžius, susirinkimus, šventes. Kituose kraštuose yra priimta taisyklė: organizacijų vadai nieko svarbesnio nedaro nepasitarę su dvasios vadovais, o šie — su organizacijų vadais. Jie vienas be antro negali vaisingai veikti.

Nariai nėra laisvi nuo parapiinių pareigų. Priešingai, jie turi būti veiklūs ir pavyzdingi parapijiečiai. Jaunesnieji moksliviai skatinami tarnauti mišioms, vyresnieji — dalyvauti chore, mergaitės — puošti altorius, tvarkyti procesijose jaunesniąsias. Studentai, pagal buvusią tradiciją Lietuvoje, padeda parapiinėms jaunimo organizacijoms, sendraugiai — talkina parapijos vyrų ir moterų padaliniams, dalyvauja parapijų komitetuose.

3. DVASIA ir gilus supratimas gali vainikuoti at-kų santykį su parapija gražiais vaisiais. "Visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad būtume vienas kūnas" (1 Kor. 12, 13) Kristuje. Visi dalyvaujam krikščioniškosios dvasios atnaujinime, vadovaujant Kristui. Kunigas moko, pašvenčia, vadovauja ne pats iš savęs. Panašiai parapijiečiai moko, pašvenčia, vadovauja savo šeimose, mokyklose, tarp draugų ir per organizacijas — ne iš savęs. Jie veikia Kristaus pašventimu, malone, įpareigojimu. Kunigas veikia kunigystės sakramento galia, parapijiečiai — krikšto, sutvirtinimo, moterystės sakramentų malone.

Pasauliečių pareigos tam tikra prasme yra artimos kunigo apaštalavimui. Pasauliečiai yra visuotinės kunigystės dalyviai. Jie yra "karališkieji kunigai" (1 Pet. 2, 9), ir jų pareiga "prisidėti prie Dievo pažadų vykdymo visu rūpestingumu" (2 Pet. 1. 5). Pasauliečiai yra karališkieji kunigai ta pras-

me, kad jie veikia Kristaus Karaliaus tarnyboje. Kristaus karalystės mintimi Bažnyčia grindžia visuotinę pareigą apaštalauti. Pasauliečių apaštalavimas yra ne kas kita, kaip visuotinės kunigystės įveiksminimas gyvenime, plečiant žemėje Kristaus karalystę. Toji karalystė yra dvasinė. Tai dvasios karaliavimas prieš kūną, tiesos prieš klaidą, gėrio — prieš nuodėmę.

Dvasinis atgimimas, kurio imasi ateitininkai, savo giliausi įkvėpimą randa tuose pačiuose tiksluose, kurių imasi ideali parapija. Nors ateitininkai turi skirtingų veiklos formų, būdų ir priemonių, negu parapija, tačiau tikslų ir dvasios bendrumas juos suveda į artimą bendradarbiavimą. Tai yra bendradarbiavimas tos pačios Kristaus karalystės kūrime.

Ateitininkams visada bus įsidėmėtini šie idėjos brolio Vyt. Mačernio žodžiai: "Šiandien visiems prieš akis iškyla Bažnyčia. Ji visais laikais, ypač suirutėse, kaip magnetas traukė visus, kurie suprato, kad nusigręžimas nuo Dievo yra klaida... Ar mes suprantame, kad atėjo mums sprendžiama valanda? Jei nesuprantame, galingoji atsigręžimo idėja gali užgęsti vien dėl jos išpažinėjų nesiorientavimo, idėjinio silpnumo, ištižimo ir baimingumo" (At '38, N 5, 228).

BIBLGR. A. B., Kunigų ir pasauliečių tarpusavis susipratimas, TK '37, N 12. — *Bagdonavičius* Vyt., Pasauliečio vaidmuo Bažnyčioje, At '52, N 1. — *Daulius* J., Visuomenėje veikianti Bažnyčia, Ak '47, N 2. — *Jenkus* K., Katalikiškoji akcija ir studentija, Studentų Žodis '36, N 3. — *Yla* St., Parapija, LE XXI; Parapijos idealas, TK '39, N 4; Krikščioniškosios dvasios atnaujinimas per parapiją, TK '39, N 1; Gyvoji dvasia per gyvąją parapiją, TK '38, N 12; Parapijos bendruomenė ir jos organizacija, Ak '47, N 2. — *Karnėnas* Edv., Lietuvių parapijos ir bendruomenė, Drg. '60, N 179. — *Maceina* A., Pasauliečių apaštalavimas, At '31, N 1; Katalikiškoji akcija, A '48, N 10. — *Steponaitis* A., Katalikiškoji akcija ir ateitininkai, At '36, N 9. — *Zakarevičius* Vyt., Katalikiškosios akcijos pobūdis organizacijose, At '49, N 2.

O R G A N I Z A C I J A

Vertė * Pobūdis * Saitai

Organizacija yra visuomeninė ugdymo mokykla. Ji "palenkia žmogų tam tikrai visumai, pratina prie viešosios tvarkos ir drausmės" (VA, 188). Ateitininkai aukštai vertina organizaciją, tačiau žino ir jos ribas.

1. VERTĖ. Organizacija ateitininkams nėra sau tikslas; ji tik priemonė siekti tam tikro tikslo. Ateitininkų organizacijos tikslas "papildyti šeimos, mokyklos ir Bažnyčios ugdomąją rolę" ir pasirengti "būsimam veikimui plačiame visuomenės gyvenime" (AI, 76).

Organizacija yra vertinga priemonė, nes "organizuoti žmonės, pasak Šalkauskio, įstengia daugiau, negu tie patys žmonės veikdami skyriumi. Organizacija daug kartų padidina atskirų narių galimybes, bet tik tada, kai ji yra gyva" (TK '38, N 2, 114).

Organizacija yra gyva, jeigu turi tvirtą pasaulėžiūrą, gerą sąrangą, sumanius vadus ir pasišventusius narius. Iš tų keturių dalykų svarbiausias yra pastarasis. "Organizacijos tobulumas priklauso nuo organizacinių nusiųkimų bei sugebėjimų, kuriais pasižymi jos nariai" (AI, 252). "Paprastai organizacija verta tiek, kiek verti jos nariai. Organizacija yra gyva ir galinga savo narių sielos ypatybėmis" (TK '38, tnp). Jei nariai nebepaiso savo organizacijos įstatų, nesilaiko principų, neberodo minties ir darbo iniciatyvos, — organizacija iš vidaus ima smukti.

2. POBŪDIS. Organizacija ugdo savo narius. Kitaip ji neturėtų prasmės vadintis ugdymo mokykla. Pats organizacijos charakteris palenktas ugdymo principams. Kitais žodžiais, organizacija yra "sutelktinis aparatas" skiepyti ugdomuosius principus. Ugdymas reikalauja ideologijos. Šitai ateitininkai ypatingai pabrėžia. Dėlto ir "ateitininkų organizacijos tipas turi atitikti krikščioniškosios katalikiškosios pasaulėžiūros principus" (AI, 234).

Organizacijos pasaulėžiūriškumas nieko bendra neturi su politika. Tačiau kai kas maišo sąvokas. Jei organizacija yra pasaulėžiūrinė, tai tuo pačiu, kai kas mano, ji turinti būti ir politinė, partinė. Pasaulėžiūrinis principas jaunimo organizacijoje, pasak Šalkauskio, yra būtinas visuomeniniam išsiaiškinimui, tuo tarpu partinis netgi "temdo visuomeninį subrendimą", nes "stabdo laisvą lavinimąsi bei auklėjimąsi" (VA, 188).

Pasaulėžiūrinis momentas paprastai būna ryškus ir kitose jaunimo organizacijose. Kuogi iš kitų išsiskiria ateitininkų organizacija? Išeidami iš krikščioniškųjų principų, ateitininkai organiškai derina asmenį ir bendruomenę. Tuo tarpu kitos organizacijos tuos momentus išskiria: pasirenka arba individualizmą, arba kolektyvizmą. Kolektyvistinio ir individualistinio tipo organizacijos išskiria visą eilę dalykų, kuriuos ateitininkų organizacija derina, būtent: autoritetą ir savitvardą, tvarką ir laisvę, teisę ir pareigą, principus ir priemones, principų pastovumą ir jų taikymą laikui bei vietai, tradicionalumą ir pažangumą (Plačiau žr. schemą "Organizacijų tipai").

3. SAITUS su kitomis organizacijomis nustato bendravimo, bendradarbiavimo ir jungties principai. Ateitininkai bendrauja su visomis organizacijomis, bendradarbiauja su savo pasaulėžiūrai artimomis ir jungiasi su giminingomis.

Bendravimas atsiremia į žmogišką, tautinį kultūrinį pagrindą. Kiekviena kita organizacija, nors būtų kitokios pasaulėžiūros, užsitarnauja dėmesio savo žmogiškaisiais, tautiniais ir kultūriniais siekimais. Ateitininkai bendrauja su visais, išskyrus tuos, kurie paneigia arba griauja minėtus tris elemen-

ORGANIZACIJOS TIPAI

Mechaniškasis - Kolektivistinis

1. Organizacija pati sau tikslas
2. Nariai — mechaniškai su-
telkta masė
3. Autoritetas (vadovybė) —
viskas, asmuo — įrankis
4. Tvarka be laisvės
5. Pareiga be teisių patiems
spręsti
6. Pastovių interesų pirmeny-
bė (taktika situacinė)
7. Bendrų interesų gynimas,
nepaisant principų, moralės
8. Kolektyvinis produktyvu-
mas
9. Propagandinis reklumas
(demagogija)
10. Destruktyvumas, siekiant
kitus sunaikinti
11. Netolerancija kitiems asme-
nims ir įsitikinimas

Organiškasis - Integralinis

1. Orga-ja — priemonė bend-
ram pastoviam tikslui siekti
2. Narių bendruomenė, sujung-
ta siekiamo tikslo
3. Autoriteto ir individualybės
(asmens) derinimas
4. Tvarka laisvėje
5. Teisė bendrai spręsti ir pa-
reiga, kas priimta, laikytis
6. Principų — vertybių pirmė-
nybė (metodai pagal vietą,
laiką)
7. Principinis, moralus asmens
ir bendruomenės gerovės
derinimas
8. Bendra gerovė — bendruo-
menės solidarumas
9. Ramus kūrybiškumas, atsa-
komybė už žodį ir darbą
10. Konstruktyvumas — inte-
gralumas, siekiant suderinti
visų interesus
11. Tolerancija asmenims, kriti-
ka klaidingiem įsitikinimam

Chaotiškasis - Individualistinis

1. Org-ja be pastovių tikslų,
pritaikoma situacijai
2. Laisvai susibūrę ir laisvai
krinka asmens
3. Individas — viskas, autorite-
tas — kiek nevaržo asmens
4. Laisvė be tvarkos
5. Teisė individualiai spręsti ir
individualiai įsipareigoti
6. Taktikos - metodikos pirmė-
nybė (tiksliai pagal situa-
ciją)
7. Pastovus individo laisvės,
gerovės gynimas, kaitlio-
jant principus ir moralę
8. Asmeninis buržuazinis pato-
gumas
9. Žodinis imantravimas (im-
provizacija)
10. Opozitiškumas, siekiant save
iškelti arba kompromisas —
prisiderinti
11. Toler-ja bet kuriems asmens
įsitikinimam ir veiksmam

At-ku organizacijos tipas

tus. Bendrauja su visais asmeniškai ir atitinkamomis progomis kaip organizacija su organizacija.

Bendradarbiauti galima bet kuriame gerame darbe bet kurios organizacijos, jeigu tai nepanaudojama kuriam nors negeram tikslui. Tačiau tikras bendradarbiavimas tarp vienos ir kitos organizacijos galimas tik esant artiem tikslam ir uždaviniam. Toks bendravimas nuo pat pradžių yra buvęs tarp ateitininkų ir skautų. Ateity (1920) buvo atspausa lietuvių skautijos kūrėjo P. Jurgėlos "Pirmieji skauto žingsneliai". Ateities redakcija pridėjo dar priedą: "Nuo pernai pradėjusi kurti skautų organizacija savo principais ir priemonėmis labai artima at-kų organizacijai". Šalkauskis parašė studijėlę "Skautai ir pasaulėžiūra" ir pirmą kartą atspaudė Ateityje ('26, N 4, 5-6). Pirmoje at-kų principų redakcijoje Šalkauskis pastebėjo: "Negalima abejoti, kad skautų ideologija ir jų veikimo priemonės turėtų kokią nors prieštaravimą ateitininkų principams bei pareigoms... Būtų visai tikslinga ir naudinga ateitininkams... išeiti visas skautizmo pratybas. Nuo to laimėtų ne tik ateitininkai, bet ir skautai" (AI, 97). Apie tą laiką 70% jaunesniųjų at-kų buvo kartu ir skautai bei skautės (Rytas '25, N 81). Praktinis vieno ir antrų bendradarbiavimas 1946. 10. 5 buvo oficialiai pripažintas LSS Vadovybės ir AF Vyr. Valdybos susitarimu (LSS Biuletenis '46, N 4, D. 33).

Jungimasis su giminingomis organizacijomis pas ateitininkus yra dvejopas. Visų pirma pati At-kų Federacija jungiasi į katalikiškosios akcijos centrus.. Tokiam centrui (KVC) ji priklausė Lietuvoje ir šio centro vyr. valdyboje turėjo savo atstovus. Amerikoje ji jungiasi į Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Federaciją (ALRKF). Atskiros at-kų sąjungos jungiasi su artimesnėmis joms organizacijomis. Taip SAS yra narys tarptautinės katalikų studentų organizacijos *Pax Romana*, įsteigtos 1921 ir nūnai apimančios 56 tautas. ASS priklauso tarptautiniam katalikų intelektualų sąjūdžiui, įkurtam 1947 prie *Pax Romana*. Tremtyje SAS buvo narys tarptautinės katalikų tremtinių studentų organizacijos *Unitas*. At-kių Taryba, veikianti

prie AF, prieš II karą buvo Tarptautinės Katalikių Mergaičių Federacijos nariu.

BIBLGR. Vertinant save: *Barškutis*, Dėl turinio ir formų (veikloj), At '26, N 1. — *Damušis Ad.*, Gerbkime tai, kas mus skiria, At '51, N 2. — *J. G.*, Dėl turinio ir formų, At '25, N 11. — *Yla St.*, Dėl religinio momento mūsų organizacijose, TK '36, N 7-8. — *Keblinskas K.*, Mūsų veikimas — ar tuo keliu, At '55, N 6. — *Leimonas J.*, Ateitininkų orientacijos linija ir taktika, At '28, N 1. — *Liulevičius A.*, Nusikaltimas veiklai, At '58, N 9. — *Pakštas K.*, Studentijos gyvenimo kritika, Ž '26, N 8-9. — *Sušinskas A.*, Organizacinė autokritika, At '56, N 2. — *Šalkauskis St.*, Pavojinga iliuzija pasitikėti tik org-ja: Gyvosios dvasios reikalui, TK '38, N 2. — *Tylenis A.*, Pirmyn ar atgal, At '24, N 1. — *Turauskas E.*, Tolimesni at-kų keliai, At '25, jubl. N. — *Vedeckas A.*, Žvilgsnis į save, At '57, N 6. — Vertinant santykį su kitais: Ateitininkai ir tautininkai, At '23, N 2. — *Jakštas A.*, Jaunoji Lietuva (at-kai ir neolituanai), At '23, N 10. — *R. Ed.*, Ašigaliai ir sintezė (at-kai ir neolituanai), At '29, N 2-3. — *Akstinas L. A.*, Skautijos reikšmė ir tikslas Lietuvoje (at-kai ir skautai). Rytas '25, N 81. — *Šalkauskis St.*, Skautai ir pasaulėžiūra, At '26, N 4, 5-6; At-kų idėjiniai santykiai su skautais, AI, 96-98.

TAUTINĖ BENDRUOMENĖ

Priklausomybė * Atsakomybė * Santykiai

Bendruomenė yra plačios apimties socialinis tautinis junginys. Ji apima įvairias žmonių grupes, turinčias bendrą tautinę kilmę; tas grupes dar riša bendri socialiniai kultūriniai reikalai, kalba, papročiai, tradicijos, religija.

1. PRIKLAUSOMYBĖ yra prigimtinė. Norim ar ne, bet jau pačia kilme esame savos tautinės bendruomenės nariais. Kad būtume sąmoningi nariai, mums reikia laipsniškai į tą bendruomenę įaugti. O įaugame per savas lietuviškas šeimas, mokyklas, organizacijas. Taip subręsta tautinė bendruomeninė mūsų sąmonė. Iš to išauga ir mūsų sąmoningas įsipareigojimas šią bendruomenę garbingai atstovauti prieš kitus.

Asmeninė priklausomybė yra labiau suprantama, bet kaip gi su organizacijų priklausomybe? Moraliai mažesnis junginys savaime turėtų priklausyti didesniam, ypač tokios prigimties ir apimties kaip tautinė bendruomenė. Dėl to moraliai at-kų organizacija jaučiasi susieta su lietuvių bendruomene. Susieta ne tik tuo, kad yra lietuviška organizacija, bet ir tais pačiais bendrais interesais, kokius turi — didesniu mastu — lietuvių bendruomenė.

2. ATSAKOMYBĖ už bendruosius visų lietuvių reikalus ateitininkams uždeda įpareigojimų asmeniškai ir kaip organizacijai. Tie įpareigojimai reikalauja telkti, derinti ir integruoti.

Telkti — reiškia burti savos tautos žmones fiziškai ir kultūriškai. Fizinio telkimo reikalas labai svarbus emigracijoje.

Perdidelis išsisklaidymas didelėj erdvėj ir tarp svetimų žmonių gresia bendruomenei pakrikti ir netekti ryšio. Bendruomenės nariai tik tada laikosi, kai bendrauja ir savo reikalus derina. Fizinis telkimas į kolonijas, rajonus, aplink savus parapinius židinius glaudina žmones ir gyvina jų bendrumo sąmonę. Kultūrinis telkimas į tam tikrus kultūrinius centrus — klubus, romoves, stovyklas ir organizacijas, arba tokius kultūrinius platesnius subūrimus, kaip festivaliai, kongresai, šventės, minėjimai. Jie padeda išlaikyti dvasinius ryšius ir bendrus kultūrinius interesus.

Derinti žmones ir ypač atskirus bendruomenės vienetus yra antras svarbus uždavinys. Yra nemaža konkrečių darbų, kuriems reikia bendros talkos. Tokie darbai yra švietimo, labdaros, tautos laisvinimo srityse. Jie yra bendri visiems. Tokie darbai geriausiai derina visus. Tokio derinio reikia ypač esamom sąlygom, kada įsigali grupinis uždarumas, paisymas tik savo reikalų, noras tenkintis tik asmenišku gyvenimu.

Integruoti bendruomenines vertybes, kad kurtųsi teisingos ir sveikos pažiūros, bręstų bendri nusiteikimai, bendra vieša nuomonė, netgi bendras gyvenimo stilius. Bene labiausiai integruojantis dalykas yra papročiai ir tradicijos. Jos įima savin ir tautinius, ir kultūrinius, ir moralinius — religinius elementus. Kartu jos visus jungia jau pačiais jų išgyvenimais.

3. SANTYKIAI SU LB. Praktiškai daug at-kų dirba atsa-kingą LB darbą centruose; kiti dalyvauja LB apylinkių darbuose. Tai yra daugiau sendraugių duoklė Liet. Bendruomenei. Studentai mažiau talkina LB tiesiogiai, bet jie savo kultūrine ir visuomenine veikla atlieka dalį LB darbų per savo organizaciją. Panašiai daro ir moksleiviai.

Iš oficialių at-kų pareiškimų LB reikalu yra įsidėmėtini ypač du. V kongresas Chicagoje priėmė šią rezoliuciją: "Ateitininkai padeda organizuoti LB ir ją remia, neatsisako joje priiimti vadovaujamųjų pareigų, vykdo jos kultūrinius uždavinius, kuriems atlikti nėra pajėgūs nei atskiri asmenys, nei atskiros organizacijos". Rezoliucija išvardina 8 uždavinius, kurių at-kai imasi lietuvybei išlaikyti (At '54, N 10, 228).

AF Vyr. Valdyba, norėdama išsiaiškinti at-kų įsipareigojimų pobūdį LB-nei, kreipėsi raštu (1958. VI. 17) į AF Tarybą su dviem klausimais: "Ar LB yra eilinė organizacija, neišsiskirianti iš kitų lietuviškųjų sambūrių, ir tuo atveju ateitininkam lieka laisvė joje reikštis sava nuožiūra; ar LB yra bendrinė visiems lietuviams organizacija, dalis tautinės bendruomenės pasaulyje, ir tuo atveju ateitininkai turi pareigos joje būti ir veikti?"

AF Taryba 1958. XII. 13 priėjo tokios bendros išvados ir nutarė AF Vyr. Valdybai atsakyti (At '59, N 3, 69):

1. LB nėra eilinė organizacija, neišsiskirianti iš kitų, o visus lietuvius pasaulyje apimanti tautinė bendruomenė, kuriai priklauso kiekvienas lietuvis dėl to, kad yra savo tautos narys;

2. LB savo organizacinėm formom siekia ryšį su lietuvių tauta labiau sustiprinti jį išlaikyti ir visus patelkti bendram darbui lietuvių išlaikymui, savo kultūros puoselėjimui ir savo tautos vadovavimui;

3. Ateitininkų pareiga būti LB-nėje ir joje veikti išplaukia iš ateitininkų ideologijoje tautiškumo principo.

BIBLGR. *Baltinis A.*, Tautiškumo problema tremtyje, A '55, N 2; Idealizmas — lietuvių išlaikymo pagrindas, A 52, N 9. — *Barzdukas St.*, Žvilgsnis į JAV Lietuvių Bendruomenę, A '57, N 1; Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas, A '58, N 8. — *Dabušis V.*, Lietuvių Bendruomenė, At '55, N 5. — *Yla St.*, Lietuvių Bendruomenė, LC '58, N 3; Bendruomenė ir jos vadai, Drg '57, N 70. — *Musteikis A.*, Bendruomenės atestatas, A '55, N 2. *Vaitiekūnas V.*, Tautinės bendruomenės išsilaikymas, A '51, N 2.

V A L S T Y B Ė

Išeiviai * Piliečiai * Ateitininkai

Kiekviena tautinė bendruomenė siekia turėti savą valstybę, nes valstybė yra augščiausia tautos organizacija. Savų valstybių neturi tik pavergtos, mažai dar išsivysčiusios arba labai mažos tautos. Kartais mažesnės tautinės bendruomenės jungiasi ir sukuria mišrią valstybę. Mišrios valstybės laikosi kultūrinės kalbinės autonomijos. Kai kur tokia autonomija pripažįstama ir emigrantam.

1. IŠEIVIAI atsiduria jiems svetimoje tautinėje bendruomenėje ir valstybėje. Pasidarę kitos valstybės piliečiai, jie dar nelieta laisvi nuo pareigų savo tautai. Tos pareigos yra: rūpintis tautiniais reikalais išeivijoje ir remti savo tautą jos žemėje. Jei tautai atimama valstybinė nepriklausomybė, tada visų jos narių pareiga kovoti už išlaisvinimą. Šią pareigą pripažįsta ir tokia valstybė, kaip JAV. Ji leidžia veikti politinėms bėglių bei išeivių organizacijoms, kurti komitetus, kurie siektų nepriklausomybės atstatymo.

2. PILIEČIAI laisvoje demokratinėje santvarkoje renka atstovus tvarkyti valstybės reikalus. Tuos reikalus tvarkyti gali tik subrendę ir pasiruošę piliečiai. Subrendimas nustatomas amžiaus riba. Pasiruošimas neturi nustatytų ribų. Piliečio pareigom ir politiniam darbui jau iš mažens ruošia mokyklos, organizacijos ir pats gyvenimas.

Specialus politinis ir partinis jaunimo ugdymas vyrauja totalinėse valstybėse. Demokratiniuose kraštuose išsiskiria liberalinė ir krikščioniškoji pažiūra. Liberaliniai junginiai sten-

giasi jaunimą vienu ar kitu būdu anksčiau sudominti su partiniu politikos darbu. Krikščioniškoji visuomenė laikosi nusistatymo, kad žmogus turi pirma subręsti ir pasiruošti, o tik paskui imtis viešosios atsakomybės darbo arba jame dalyvauti. Krikščioniškoji pažiūra daugiau pabrėžia bendrąją moralinį parengimą ir bendrą teorinį supažindinimą su valstybiniais reikalais.

3. ATEITININKAI laikosi krikščioniškojo nusistatymo. Šis nusistatymas buvo išreiškiamas įvairiomis progomis ir formomis. Pirmieji įstatai įpareigojo narius "neprigulėti nei prie jokių politišku partijų" (At '11, N 3, 111). Ateitis 1918 rašė: "Turime atsiminti, kad mes nesame politikos srovė. Mūsų pamatai tikyba ir tauta. Su jokia politika, partija ir grupe mes nesame surišti... Jei mes mesimės kaip srovė į kurią nors pusę, mums gali gręsti suskilimas, iširimas.. Bet tai nereiškia, kad atskiri at-kų asmenys negali politikos darbo dirbti" (N 9, 227). 1919 konferencija Kaune priėmė rezoliuciją: "Ateitininkų organizacija ir toliau pasilieka aukščiau politinių partijų, nedraudsdama atskiriems nariams dalyvauti jose" (At '20, N 2, 46).

Oficialioji at-kų principų bei pareigų redakcija, priimta Palangos konferencijoje 1927, skelbė: "Ateitininkas, einąs mokslą vidurinėje ir aukštesnioje mokykloje, neturi teisės priklaustyti prie jokios partijos". AF Vyr. Valdybos atsišaukimas 1927 papildomai tvirtino: "Ateitininkų organizacija jokia prasme nėra politinė organizacija. Bet visuomeninis katalikų nusistatymas, savaime aišku, suima į save ir tam tikrą bendro pobūdžio nusistatymą politiniais klausimais" (AI, 156). Telšių kongresas 1935 priėmė rezoliuciją: "Ateitininkų Federacija, kaip nepolitinė organizacija, savo nariams moksleiviams griežtai draudžia bet kurią politinę veiklą" (Ž '35, XXII, 238). SAS konferencija 1935 deklaravo: "Studentų Ateitininkų Sąjunga yra akademinis nepolitinis junginys" (Ž '35, XXII, 580). Palangos konferencijos ir Telšių kongreso pareiškimus savu būdu pakartojo AF Vyr. Vadovybės atsišaukimas, išleistas 1947 tremtyje.

"Neidamas, kaip jaunimas, įsocialinį partijų veikimą", turi tačiau ruoštis tam darbui. Šitai išryškinta pirmoje at-kų principų ir pareigų redakcijoje, pateiktoje II kongrese Kaune 1925. Pasiruošimas turįs vykti "sąmoningu branginimu dviejų pagrindinių visuomeninio gyvenimo vertybių, būtent: tvarkos ir laisvės,, palaikymu savo gyvenime parlamentinės drausmės, pratinimusi pagerbti nuomonių bei iniciatyvos laisvę, stengimusi įsigyti sugebėjimo ginti žodžiu ir raštu savo nusistatymą politiniu klausimu, ugdymu savyje aversijos demagogijai". Be to, "yra reikalingos rimtos studijos,, atliekamos mokykloje laisvu apsiskaitymu ir lavinimosi rateliuose" (AI, 103-05). AF Vyr. Valdybos atsisaukimas 1927 "konstatuoja ateitininkams reikalą įsigyti aiškaus politinio susipratimo ir pasiruošti politikos reikalams, kaip to reikalauja krikščioniškosios pasaulėžiūros principai" (AI, 156).

Bendras politinis pasiruošimas dar nereiškia partinio ugdymo. "Turėti principinį nusistatymą visuomeniniais klausimais dar toli gražu nereiškia būti partiniu žmogumi, kaip kad dažnai norima manyti, darant ateitininkams partiškumo priekaištą (Tp). Toks priekaištas galėjo atsirasti tik dėl to, kad mūsų visuomenė dar yra neparuošta. Pilietinė visų pareiga rūpintis valstybės reikalais vis dar maišoma su partiniu apsisprendimu.

Būdama napolitinė ir nesiekdama ruošti savo narius partijai, at-kų organizacija nedraudžia subrendusiems savo nariams "pasirinkti politinę programą, kuri jam patinka, ir savo atsakomybe veikti". Oficialioji principų bei pareigų redakcija pastebi: "Ateitininkas turįs brandos liudijimą, gali asmeniškai savo atsakomybe, kaip pilnateisis pilietis, priklausyti partijai ir dirbti partijos darbą, tačiau su sąlyga, kad partija, prie kurios jis priklauso, nebūtų priešinga K. Bažnyčiai, lietuvių tautai ir Lietuvos valstybei" (AI, 114). IV Telšių kongresas dar pastebi, kad at-kų organizacija, "neprisimdama jokiu atveju atsakomybės už politinę bet kurio savo nario akciją, reikalauja, kad tokia jo akcija, asmenine atsakomybe vedama,

neprieštarautų katalikiškos pasaulėžiūros principam ir jo nekompromituotų, kaip Federacijos nario" (Tp, 238).

Paskutinis panašaus turinio oficialus pasisakymas "Ateitininkų politinio ugdymo ir veiklos klausimu" buvo paskelbtas AF Tarybos 1958 (At '58, N 3, 69-71).

BIBLGR. *Bačkis S. A.*, Politika ir studentija, SK '32, 131-140. — *Girnius J.*, Ar būtina pasaulėžiūriniam sąjūdžiui būti politiniu. Žb '46, N 46. — *Gobis J.*, Jaunuomenė ir politika, ŠD '27, N 8. — *Kidykas J.*, Religija ir politika, LL '58, N 6; Politinis krikščionių pasyvumas, LL '58, N 8. — *Moksleivis Petras*. Moksleivis ir politika, At '19, N 6-7. — Studentai ir politika, 2 '36, N 5-6. — Moksleivių at-kų organizacijos reikalu (dėl jos nepolitiškumo), 2 '35, N 5-6. — *Sužiedėlis S.*, Jaunimas, organizacija ir politika, Drg. '53. 12. 17; Jaunuomenės ugdymas politiniam veikimui, At '56, N 9. — *Šalkauskis St.*, Politinis auklėjimas, VA '27, 87-108.

XVI

Š V . G L O B Ė J A I

POVILAS * KAZIMIERAS * PIJUS X * PRAN-
CIŠKUS ASYŽIETIS * TOMAS AKVINIETIS

*Ateitininkų sąjūdis turi ryšį su keletu šventųjų. Ypatin-
gai artimi yra trys šventieji: Povilas, Kazimieras ir Pijus X.
Visi jie skirtingų epochų. Vienas pirmųjų krikščionybės laikų,
antras — viduramžių, trečias — naujųjų amžių. Jų santykis su
tautomis ir kultūromis taip pat skirtingas. Povilas išaugo tarp
dviejų tautų, trijų kultūrų ir tapo visų tautų apaštalas. Kazi-
mieras augo dviejų tautų įtakoje, bet suaugo su vienos lietu-
vių tautos dvasia ir pasidarė jos globėjas. Pijus X brendo vie-
noj tautoj, iškilo į tautų Bažnyčios vadus, o mūsų tautą paska-
tino į naują dvasinį atgimimą. Ateitininkai juos visus laiko
savo globėjais.*

*Ateitininkam taip pat artimi Tomas Akvinietis ir Pran-
ciškus Asyžietis. Vienas jų yra katalikų studentų ir Pax Roma-
nų sąjūdžio globėjas, o antras — katalikiškosios akcijos.*

P O V I L A S

Kilmė * Kova * Šūkis

Šv. Povilas, vadinamas Tautų Apaštalu, yra didelio įkvėpimo asmenybė visų laikų kovotojams už Kristų. Tai kovai jis palenkė visa: savo gilų protą ir išsilavinimą, neišsemiamą energiją, žmonių pažinimą, rašto dovaną ir nelygstamus organizatoriaus gabumus.

1. KILME ir auklėjimu buvo žydas, kultūra priklausė graikams, pilietybė — romėnams. Gimė apie 10 metus po Kr. iš tėvų emigrantų Mažosios Azijos pietryčiuose, Taršo mieste. Tasai miestas buvo ant romėnų kelio, vedančio į Rytus, prie Viduržemio jūros krantų, kuriuose stūkso Tauro kalnai. Toršas buvo garsus prekyba, o savo mokyklomis lenktyniavo su Aleksandrija ir Atėnais. Sauliui — taip jis vadinosi žydišku vardu — dar esant vaikui, čia mokė žymusis Atenadoras, būvęs ciesoriaus Augusto mokytojas.

Sauliaus tėvas buvo Benjamino giminės, priėmęs Romos pilietybę. Namie kalbėta graikiškai, kaip ir mieste, ir aramaiškai — tėvų kalba. Nuo penktų metų Saulius pradėjo vartoti dar biblinę hebrajų kalbą. Baigęs parengiamąją sinagogos mokyklą, toliau lankė miesto graikų mokyklą. Penkiolikos metų buvo tėvo pasiūstas į Jeruzalę pas garsų Šv. Rašto ir Įstatymo žinovą Gamalielį. Baigęs šią mokyklą, jis tapo bibliinių teologu ir teisininku.

Kristus dar nebuvo pradėjęs viešojo savo gyvenimo, kai Saulius grįžo iš Jeruzalės į Tarsą. Savo akimis Mokytojo ne-

matė, bet girdėjo iš draugų, buvusių vėliau šventajame mieste. Antru kartu nuvykęs į Jeruzalę apie 33 metus, rado dar gyvą Kristaus kančios pergyvenimą. Tauta buvo suskilusi į Kristaus priešus ir jo išpažinėjus. Tarp vienų ir antrų virė gyvos polemikos. Ginčiuose dalyvavo ir Saulius. Tai buvo Stepono, vieno iš septynių pirmųjų diakonų žodinė kova su žydų rašto žinovais. Ši kova baigėsi mirtimi tam Kristaus išpažinėjui. Saulius saugojo užmušėjų rūbus. Su Stepono nužudymu prasidėjo krikščionių persekiojimas, kurį vykdė patriotai fariziejai.

2. KOVON įsijungė ir Saulius. Netrukus jam teko vadovauti jieškojimui besislapstančių krikščionių. Tame persekiojime Saulius pažino krikščionis iš arčiau. Nebe vienas jų, kaip ir Steponas, buvo aukšto išsilavinimo. Jie ne tik tikėjo Kristų, bet ir mokėjo pagrįsti savo įsitikinimą, kinį lydėjo pasiryžimas kentėti ir mirti už savo Mokytoją. Krikščionių tvirtumas sprogdino Sauliaus užsikirtimą.

Vienoje persekiojimų kelionėje ties Damasku, Sirijoje, Saulius buvo nutrenktas nuo žirgo. Jis išgirdo Kristaus žodžius: "Kam tu mane persekioji?" Po to įvykio Saulius pasidarė Kristaus sekėjas ir savo vardą pakeitė romėniškuoju Paulium. Pasitraukė į tyrus prie Damasko ir tik po dviejų metų pasirodė Antiochijos krikščionims. Čia rado beveikiantį apaštalą Barnabą. Šio kviečiamas, Povilas ėmė talkinti. Buvo neiškalbus, bet ilgainiui tapo geru kalbėtoju. Žodį valdė daugiau raštu.

Iš Antiochijos Povilas pradėjo savo didžiąsias misijų keliones. Pirmąjį kartą apkeliavo Kypro salą ir Mažąją Aziją, antrąjį — Makedoniją ir Achają Graikijoje, tretįjį — Efezą, Jeruzalę, Cezarėją. Šiose kelionėse kūrė naujas krikščionių bendruomenes, perorganizavo jų vadovavimą, įtraukė apaštalinėn veiklon daugelį vyrų ir moterų. Persekiojęs kitus, susilaukė pats persekiojimų. Buvo gaudomas, ne kartą suimtas, plakamas, pagaliau Cezarėje savų tautiečių apkaltintas ir išduotas romėnams. Nugabentas į Romą buvo įkalintas ir pagaliau 67 metais nuteistas mirti.

3. ŠŪKIS. Prieš mirtį parašė testamentinį laišką Efezo krikščionims. J. Holzneris rašo, kad nei vienas iš 14 apaštalo laiškų neturi tokio iškilingumo ir taip stiprios išraiškos, kaip šis; tai tartum religinis himnas, pereinas į gilią mistiką. Povilas kalba apie žmonių bendruomenę, kaip vieną Dievo šeimą, kuri turi būti atnaujinta ir palenkta Kristui. Per Kristų visi įsijungia į šią bendruomenę ir tampa Dievo įnamiais. Kristus yra tos bendruomenės galva — vyriausias kartinis akmuo ir "kiekvienas ant jo pastatytas rūmas auga į Šventąją Bažnyčią Viešpatyje" (Efez. 2, 21).

Laiškas kalba apie "dvasios vienybę", kuri laikosi "ramybės ryšiu", apie "vieną kūną ir vieną dvasią", "vieną tikėjimą ir vieną krikštą", "vieną Dievą ir visų Tėvą, kuris stovi aukščiau už visus ir visuose veikia". "Dievas davė mums pažinti savo valios paslaptį, taip kaip jam patiko; kaip jis buvo savyje nutaręs, laiko pilnybei įvykus, *atnaujinti Kristuje visa, kas yra danguje ir žemėje*" (1, 9). "Jis padėjo visa po jo (Kristaus) kojomis ir davė jį galva visai Bažnyčiai, kuri yra jo kūnas ir pilnybė to, kuris visų pripildomas visame" (1, 22, 23).

Ši mintis, esminė krikščionybei, buvo padėta pagrindan at-kų deklaracijoje. Deklaracija kartojo ištisas vietas iš šio testamentinio Povilo laiško. Iš to laiško buvo paimtas ir at-kų šūkis — "Visa atnaujinti Kristuje!"

Deklaraciją beruošiant, lietuvių spaudoje pasirodė pirmoji studija apie Šv. Povilą, parengta kun. Juozapo Skvirecko, vėliau Kauno arkivyskupo. Ji buvo taikyta studijuojančiam jaunimui, kad pažintų ne tik apaštalo asmenybę, bet ir tas laiko sąlygas, kuriomis jis veikė. Sąlygos nebuvo palankios ir to meto Lietuvos jaunimui, kuris ryžosi veikti šv. Povilo šūkiu.

Šv. Povilo atsivertimas švenčiamas sausio 25 ir mirtis — birželio 29.

K A Z I M I E R A S

Bruožai * Šventumas * Globa * Reikšmė

Seniai jį garbina mūsų tauta ir pasaulis. Jo vardas gyvas ypač jaunime. Trys mūsų jaunimo organizacijos laiko jį savo globėju: Lietuvos vyčiai, skautai ir ateitininkai. Ateitininkams jis ypatingai artimas. Arkiv. J. Skvirecko žodžiais, jis laikytinas pirmuoju Lietuvos ateitininku, nes labiausiai siekė visa atnaujinti Kristuje.

1. BRUOŽAI. Biografai pristato mums jį kaip stipraus žvilgsnio, kietai suspaustų lūpų, aukštos kaktos, stačios stambios nosies, žodžiu — išmintingų ir valingų bruožų jaunuolį. Jo mokytojas Jonas Dlugošas savo metraščiuose yra užrašęs: "Puikus, retų gabumų ir nuostabaus mokslumo jaunikaitis". Kitas jo mokytojas, italas Kalimachas, apie jį prasitarė: "Divus adolescens — šventas jaunuolis". Kazimieras buvo iš tų, kurie žinojo, ko siekia.

Gimė karališkajame Krokuvos dvare 1458 spalio 3. Augo penkių brolių ir šešių seserų šeimoje. Mokėsi namų mokykloje. Buvo ruošiamas karališkom pareigom ir jau trylikos metų buvo siunčiamas į Vengriją sosto užimti. Po nesėkmingo žygio dar mokėsi, o vėliau talkino tėvui valstybės reikalus tvarkant.

Tėvas Kazimieras, Jogailos sūnus, buvo kartu ir didysis Lietuvos kunigaikštis. Su juo ne kartą keliavo į Lietuvą ir šventasis Kazimieras. Pirmą kartą buvo Vilniuje 1475, turėdamas 17 metų. Antrąjį kartą atvyko su tėvu 1479 ir pasiliko ligi 1481. Grįžęs į Krokvą, dvejus metus pavadavo tėvą, palikusi

Vilniuje tvarkyti Lietuvos reikalų. Savarankiškiau vesdamas valstybės reikalus, jaunasis Kazimieras parodė didelės išminties ir kietos valios. Visiems stengėsi būti teisingas, bet nesi-varžė atleisti iš pareigų netikusius valdininkus.

Tretį kartą grįžo į Lietuvą 1483 vidurvasaryje. Čia stipri-no misijų darbą, kurį tuo metu Lietuvoje vykdė vienuoliai ber-nardinai. Kazimieras siūlė nebestatyti naujų cerkvių ten, kur bernardinai buvo išvystę apaštalinę savo veiklą. Šv. Kazimie-ras pasidarė Lietuvai simbolis kovos prieš Maskvą: kas tik buvo "priešmaskoliška", vėliau buvo siejama su jo asmeniu.

2. ŠVENTUMAS. Grįžęs tretį kartą į Lietuvą, traukėsi iš viešojo gyvenimo ir pasišventė daugiau gailestingiems dar-bams. Tuo metu ėmė reikštis jo džiova, gal būt, kaip pasėka kieto gyvenimo. Jaunas valstybininkas, paveldėjęs jogailai-čių ir habsburgų dinamiką, kartu buvo ir asketas. Jo nepa-veikė to meto humanistinės pažiūros. Jis parsiveržė aukščiau savo laiko srovės. Jausdamas sunkią valstybės padėtį ir ma-tydamas diduomenės palaidumą, jis atgailojo ir pasninkavo. Dienomis užimtas darbu, naktis praleisdavo maldai. Tai įvei-kė jo sveikatą, bet pašventė jo misiją savo laikams.

Šventumas jį žavėjo. Domėjosi didžiųjų šventųjų pavyz-džiais. Daug skaitė ir ypač mėgo šv. Bernardo raštus. Iš čia, greičiausiai, jo žavesys Dievo Motinai, papildytas nuo Vy-tauto laikų lietuviuose pakilusiu ypatingu pamaldumu į Ma-riją.

Kazimieras mirė Gardinė 1484 kovo 4, tuoj po pelenų die-nos, vos išaušus. Šventojo palaikai buvo nuvežti ir palaidoti prosenelio Gedimino mieste Vilniuje.

Nuo 1521 garbinamas kaip šventasis, nuo 1636 pop. Ur-bono VIII aktu paskelbtas Lietuvos globėju, nuo 1947 pop. Pi-jaus XII — ypatingu Lietuvos jaunimo globėju. Pop. Pijus XII rašė: "Rimtai apsvarstę ir apaštalinės galios pilnybe, tvir-tiname, skiriame ir skelbiame šventąjį Kazimierą, išpaži-nėją, visos lietuvių jaunuomenės ypatinguoju danguje esan-čiu globėju pas Dievą".

3. GLOBA. Skirdamas šv. Kazimierą ypatingu lietuvių jaunimo globėju, pop. Pijus XII turėjo galvoje šių dienų mūsų jaunimą. Popiežius prisiminė tuos iš lietuvių jaunimo, kurie "kovojo ir atidavė savo gyvybes už altoriaus ir šeimų židinius"; tuos, kurie "išstremti i tolimus ir nesvetingus kraštus"; tuos, kurie, "pasilikę tėvynėje, yra suvedžiojami bedievių viliojimais"; pagaliau tuos, kurie "netekę tėvynės, turi apsigyventi Europos, Vidurinės Amerikos, Australijos kraštuose". Popiežiui atrodė, kad "didesnės nelaimės nėra buvę visoje lietuvių tautos istorijoje". Toje nelaimėje jaunimas reikalingas globėjo, kuris "šviestų kaip aiškus krikščioniškojo gyvenimo pavyzdys". Popiežiui buvo žinoma, kad "šios tautos jaunimas, ištikimas savo senam tikėjimui, su didesniu atsidėjimu šaukiasi šv. Kazimiero pagalbos" (At '50, N 4-5, 18).

Šv. Sostas 1950 padarė dar vieną privilegiją. Leido švęsti Lietuvoje antrą šv. Kazimiero šventę — pirmąjį sekmadienį po Žolinės — Marijos dangun ėmimo. Tai šventojo palaikų perkėlimo diena, kuri buvo švenčiama Lietuvoj nuo 17 amžiaus (LC '51, N 2, 12-14).

Ateitininkai švenčia kovo 4-tą, mirties dieną, kartu su visa tauta; kasmet savo vienetuose ruošia šventojo minėjimus. Jauno vado asmenybė juos žavi ir jo globa juos guodžia bei drąsina jų dvasinio atgimimo žygiuose.

Ateitininkų dėmesys šv. Kazimierui buvo parodytas trimis studijomis, kurias paruošė pirmųjų moksleivių rėmėjas kan. Ant. Alekna, AF Tarybos narys Z. Ivinskis ir AF vadas S. Sužiedėlis. Ateitininkai per paskutiniuosius 20 metų yra parašę daug eilėraščių, giesmių ir vaizdelių jo garbei.

4. REIKŠMĖ bene gražiausiai išreiškta vienos jaunos mergaitės šiais žodžiais: "Kazimieras panoro ne šešėlio, o pilnaties. Pamilo Dievą ir gyveno skaistybėje; gelbėjo artimui ir save drausmino. Jis siekė idealo bendruomenėje ir asmeninyje gyvenime. Galėjo būti galingas, bet nenorėjo žemiškos galios. Degė kaip maža amžina liepsnelė. Žemėje liko jo idealai, danguje — užtarymas. Jis mylėjo žemę, kurios mes ilgi-

mės. Jis mato Dievą, kurį mes garbinam. Jis supras mūsų ilgėsį, mūsų maldas ir mūsų jaunystę" (Ištrauka iš M.S. užrašų).

Platesnės reikšmės jis turi, kaip simbolinis vadas mūsų tautos kovose prieš Maskvą. A. Maceina rašo: "Šv. Kazimiero pasirodymas Lietuvos kariams prie Dauguvos buvo ženklas, kad lietuvių tauta, nors ir maža, nėra pasiryžusi pasiduoti didžiulei Maskvai kaip tik todėl, kad ji atstovauja visiškai priešingai idėjai, negu pravoslavija", o dabar — ateizmas. "Tasai kuklus jaunikaitis dabar yra iš tikro ant balto žirgo sėdįs riteris, vedąs lietuvių tautą kovon už Dievo žodį. Garbinti Šv. Kazimierą šiandien reiškia ne tik atsikreipti į tokias jo dorybes, kaip maldingumas ir skaistumas, bet ir prisiminti pasaulio kovą už Kristų. Šiandien valstybėje pasaulis pasiekia augščiausios galios ir tuo būdu esti įgalinamas vesti kovą (prieš Kristų) pačiu žiauriausiu būdu. Čia ir glūdi Kristaus kovos su pasauliu sunkumas ir tragiškumas. Bet kaip tik todėl, kad dabar lietuvis veda kovą dvasinėmis priemonėmis, jis gali labiau tikėtis šv. Kazimiero pagalbos, negu seniau. Nepavargti kovoje už Kristų yra pats svarbiausias uždavinsys. Šv. Kazimiero garbinimas neleis mums pavargti" (A '58, N 3, 106).

BIBLGR. *Alekna A.*, Šv. Kazimieras Karalaitis, K '27. — *Ivinskis Z.*, Šv. Kazimiero kultas amžių bėgyje, At '53, N 1; Šv. Kazimieras. Brooklyn '55; Kazimieras, šventasis, LE XI, 274-84. — *Maceina A.*, Simbolinė šv. Kazimiero prasmė, A '58, N 3. — *Sužiedėlis S.*, Šv. Kazimieras, Kirchheim '47; Šv. Kazimieras — kelios paralelės, Drb '60, N 17-21. — Vyskupų laiškas lietuvių jaunimui dėl Šv. Kazimiero kulto, At '50, N 4-5.

P I J U S X

Vadas * Tėvas * Atnaujintojas

"Klebonas popiežių soste" — taip jį apibūdina nevienas biografas. Kaip geras klebonas, jis pažino savo didžiąją parapiją — visą to meto žmoniją. Ėmėsi spręsti jos negales tokiu išvalgumu, kad ligi šiandien jo veikmė tebėra gyva. Jis buvo savo laikų vadas, tėvas ir atnaujintojas.

1. VADAS ne tik dėl to, kad buvo popiežius. Popiežiumi tapo turėdamas jau subrendusias, išryškintas dvasinės reformos gaires. Į popiežių sostą atėjo iš skurdžios Riešo kaimelio pirkelės, Šiaurės Italijoje. Gimė 1835 Sarto šeimoje. Vaikystė buvo paženklinta vargo. Jis brendo, supamas paprastumo, sveikos išminties ir gilaus tikėjimo. Dėl savo gabumų ir uolumo įsikabino į mokslą ir rinkosi ne ką kitą, o kunigystę. Devyneris metus vikaravo mažoje Tombolo parapijoje, aštuoneris — buvo klebonu Salzane ir vėl devyneris — kanauninku prie Treviso katedros.

Jauėjo penkiasdešimtuosius metus, kai Apvaizda jį iškėlė į dvasinės vadovybės priekį. Buvo paskirtas Mantuos vyskupu. Tada viename ganytojiniame laiške rašė: "Man rodos, nėra buvę kartos, kuri būtų taip sutraukusi sandarą su dangumi, kaip mūsų šė". Jo noras buvo tą sandorą atstatyti. Tai jis darė jau būdamas vikaru ir klebonu. Po devynerių metų (1893) buvo paskirtas patriarchu ir kardinolu Venecijon. Grįždamas prie pirmosios minties, jis priminė, kad yra dvi priežastys, kodėl toji sandora yra nutrūkusi. Viena, permažai pažįstamas Kristus, antra — perdaug garbinama mamona, pi-

nigas. Šiems laikams, jo žodžiais, reikia gyvo ryšio su Kristumi ir daugiau meilės artimui.

Daugelio nuostabai, 1903 buvo išrinktas popiežium. Tuo pačiu metu pasaulis pirmąjį kartą išgirdo "bolševikų" vardą. Leninas laimėjo persvarą rusų socialdemokratų suvažiavime Londone ir skelbė kruviną revoliuciją šūkiu griauti senąją tvarką. Naujasis popiežius pirmoje savo enciklikoje "E supremi apostolatus cathedra" ragino rūpintis visa atnaujinti Kristuje, ypač atnaujinti religinį, dorinį ir socialinį gyvenimą. "Vien gražiais žodžiais, rašė jis, mažai kas pasiekama. Laikas reikalauja darbų!"

2. TĖVAS jis buvo ypač kenčiantiems ir pavergtiesiems. Tai jautė ir lietuviai, kurie tuo metu išgyveno ne tik rusų pavergimą, bet ir rusiškojo socializmo grėsmę. Lietuviai ryžosi sumegzti artimesnius ryšius su Pijum X. Proga buvo jo kunigystės auksinė sukaktis 1908 metais. Tais metais Pijus X Lietuvai buvo paskyręs du naujus vyskopus: Kaunui Kasparą Cirtautą ir Seinams Antaną Karosą. Į popiežiaus sukaktis lietuviai ruošėsi siųsti delegaciją su gausiu maldininkų būriu. Rusų valdžia kliudė. Dar niekad lietuviai, rusams valdant, nebuvę peržengę viešai Vatikano slenksčių, tad nenorėta ir šį kartą jiems leisti. Lietuviams nenusileidžiant, pagaliau 170-čiai asmenų buvo leista išvykti į amžinąjį miestą.

Pijus X priėmė lietuvius rugsėjo 5 atskiroje audiencijoje. Lietuviai įteikė jam sveikinimo ir padėkos adresą. Popiežius prabilo skatinančiais žodžiais: "Džiaugiuosi iš visos širdies, girdėdamas ir žinodamas, kaip tvirtai laikotės šv. katalikų tikėjimo. Duok Dieve, kad ir ateityje visa jūsų tauta jo laikytųsi ir jį gintų. Kantrybės tegu jums nepristinga, o Dievo palaiminimas bus su jumis. Sugrįžę į tėvynę, pasakykite, kad visi jūsų tėvynės gyventojai artimi mano širdžiai ir džiugina mane savo religiniu tvirtumu ir pamaldumu" (Š '08, N 36).

3. ATNAUJINTOJAS. Pijus X, vadinamas "žėrinčios ugnies" popiežiumi. Po paskutinio kanonizuoto popiežiaus Pijaus V, jis laikomas žymiausiu bažnytinių reformų vykdytoju. Reformavo kunigų maldas (breviorių), bažnytinę muziką, bažny-

tinę teisę, įvedė dažnos ir ankstyvos komunijos praktiką, pertvarkė Italijos seminarijas, biblinių studijų sistemą ir pačios Romos kurijos darbo metodus. Jis buvo kovotojas prieš modernistines klaidas, gynėjas Bažnyčios teisių valstybėje, socialinio teisingumo. Jis pakeitė italų katalikų organizacijų linkmę iš politinių siekimų į socialinius.

Mirė 1914 rugpiūčio 20, prasidėjus pirmam Didžiajam karui. Po 37 metų (1951) buvo paskelbtas palaimintuoju, o 1954 gegužės 29 — šventuoju. Kanonizacijos iškilmėse dalyvavo ateitininkų atstovai, padėję prie jo karsto didelę žvakę su at-kų ženklų ir įrašų "Omnia instaurare in Christo". Prie jo karsto atstovai sukalbėjo šią maldą:

Surink, gerasis mūsų Globėjau, kančias motinų ir sesių ašaras, grandinių žvangesį ir kalinių skausmą, kankinių ir partizanų kraują ir mūsų nevertas maldas. Sudėk jas prie Dangaus Tėvo kojų ir melsk už mus sutrumpinti skausmingas kruvinas dienas.

Išmelsk malonę paženklinėti stebuklais ir altorių garbe tuos, kurie šventai praėjo mūsų vargo žemės kelią, mirė kančiose ir liudijo, kad myli Kristų ir troško visa jam laimėti.

Išmelsk malonę grįžti į Tėvynę, pasveikint Aušros Vartus ir gydyti ten priešo padarytas žaizdas. Išmelsk per Kristų, kurio vardu mes išėjome atnaujinti pasaulį. Amen.

Tais metais, besirengiant ateitininkų kongresui Chicagoje, ateitininkų vienetuose buvo renkami parašai prašyti pop. Pijų XII, kad jis teiktųsi šv. Pijų X paskelbti Ateitininkų Federacijos dangiškuoju Globėju. Šiuos parašus su atitinkamu prašymu Vyriausioji At-kų Vadovybė per mūsų vyskopus įteikė Šv. Sostui. Prieš VI kongresą, at-kams švenčiant 50 metų sukaktį, prašymas vėl buvo pakartotas. Pijaus X šventė švenčiama rugsėjo 3 dieną.

BIBLGR. *Banaitytė* I., Pijaus X kanonizacija, At '54, N 6. — *Maceina* A., Šv. Pijaus X pasiuntinystė, At '55, N 1. — *Petrėnas* J. (red.), Šv. Pijus X, Brooklyn '58. — *Sužiedėlis* S., Pijaus X pirmosios enciklikos 50 m. sukaktį minint, At '53, N 8. — Lietuviai pas Šv. Tėvą Pijų X, Š '08, N 36. — Visa atnaujinti Kristuje — šūkio minėjimas (50 m. nuo jo paskelbimo), Chicagoje, Drg '53. 11. 17.

P R A N C I Š K U S A S Y Ž I E T I S

Pasaulietis * Apaštalas

Pijus XI 1926 vasario 2 savo enciklika "Rite expiatis" paskyrė šv. Pranciškų Asyžietį katalikiškosios akcijos globėju. Nuo to laiko jis yra globėjas ir visų ateitininkų darbų, kurie susiję su jų apaštalavimu. Ateitininkų sąjūdis priklauso katalikiškajai akcijai.

1. PASAULIETIS. Gimęs 1187 Asyžuje, pirklio Bernardone šeimoje, išaugo į linksmą, nerūpestingą jaunuolį. Mėgo draugus ir švaistė tėvo pinigus. Jo gyvenimas buvo tikrai pasaulietiškas ligi vienos ligos, kada jis pasuko nelauktu keliu. Dėl religinio apsisprendimo 1206 buvo tėvo atstumtas ir išvarytas iš namų. Dvejus metus gyveno kaip atsiskyrėlis, pasikui surinko "mažųjų brolių" būrį ir pradėjo apaštalauti. Keliaavo per Italiją, pietų Prancūziją, Ispaniją ir pasiekė net Egiptą. 1212 įkūrė seserų klarisių ordiną, o 1221 pasauliečiams tretininkų ordiną.

Jo šūkis buvo sekti Kristų ir būti panašiu į jį. Sekėjas jis buvo savo dvasia, o panašumui gavo Kristaus žaizdų ženklus. Jis buvo pirmasis stigmatikas pasaulyje. Kristaus sekimas, anaipatol, nekliudė jam būti "linksmuoju broliu". Savo džiaugsmo evangelija, paprastumu ir neturtu jis užkariavo pasaulio simpatijas ir padarė didelės įtakos ne tik savo laikams, bet ir vėlesniems.

2. APAŠTALAS jis buvo neiaprastas, ypač tais laikais. Liko pasaulietis ir veikė pasaulyje. Ėmė pasaulį tokį, koks jis buvo, ir siekė jį padaryti kitokiu — koks turėtų būti. Jis siekė

blogi įveikti geru, pesimizmą džiaugsmu, prabangą ir socialinę neteisybę — savanorišku neturtu. Būdamas pasaulietis, ėjo į talką Bažnyčiai, ramstė ją savo pečiais, kai atrodė, jog jai gresia griūtis. "Mes esame pasiūsti, — sakydavo jis savo broliams, — padėti kunigams išganymo darbe ir papildyti tai, ko jiems trūksta... Žinokite broliai, kad Viešpačiui patinka, jei mes laimime sielų". Katalikiškoji akcija kaip tik yra toji talka Bažnyčiai, kartu dirbant ir bendradarbiaujant su kunigais.

"Šv. Pranciškus stovi prieš mus kaip pasauliškis ne tik asmeninio šventojo, bet ir visuomeninio žemės atnaujintojo pavidalu. O koks gi yra pagrindinis katalikiškosios akcijos tikslas, jeigu ne pasaulio atnaujinimas Kristuje? Kaip kadaise šv. Pranciškus, taip šiandien visas pasauliškųjų apaštalavimas stengiasi įvykdyti pagrindinį krikščioniškojo gyvenimo dėsni, gražiai išreikštą pop. Pijaus XI: Neužtenka tik priklausyti Kristaus Bažnyčiai, bet reikia būti šios Bažnyčios nariu, pilnu gyvos dvasios ir tiesos" (A. Maceina, Saulės giesmė, 345).

Mirė 1226 Asyžiuje, turėdamas 45 m. Šventuoju paskelbtas 1228. Jo šventė, kurią prisimena katal. akcijos nariai, yra spalio 4.

BIBLGR. *Baltinis A.*, Šv. Pranciškus ir katalikiškoji akcija, At '55, N 8. — *Barine A.*, Šv. Pranas Asyžietis, At '21, N 1-3, 10-12. — *Joergenson J.*, Šv. Pranciškus Asyžietis, vertė J. Bikinas, K. '26. — *Maceina A.*, Saulės giesmė — šv. Pranciškus Asyžietis kaip krikščioniškojo gyvenimo šauklys, Brooklyn '54.

T O M A S A K V I N I E T I S

Mokslininkas * Sintetikas * Šventasis

Tais metais, kai mirė Pranciškus Asyžietis, gimė Tomas Akvinietis. Gimė netoli Monte Casino, garsaus benediktinų vienuolyno Italijoje. Kilme buvo didikas, pašaukimu — vienuolis, gyvenimu — šventasis.

1. IŠKILUSIS mokslininkas mokėsi Neapolyje, Paryžiuje ir Koelne. Jo mokytojas buvo Albertas Didysis — filosofas, teologas, gamtininkas. Tomas išsiskyrė iš kitų savo ramiu būdu ir tyla. Kiti studentai iš jo juokėsi, vadino nebyliu jaučiu. "Kai šis nebylys užbaubs, visas pasaulis išgirs" — prasitaręs kartą jo mokytojas.

Tomas paskui profesoriavo Paryžiaus ir Neapolio universitetuose, buvo studijų vadovu savo ordino centre Romoje ir lektoriumi prie pop. Urbono IV bei pop. Klemenso IV kurių. Mokslui skyrė 20 metų, o raštų paliko 18 tomų in-folio. Žymiausi jo veikalai: *Summa theologia* ir *Summa contra gentiles*.

2. SINTETIKAS. Tomas buvo didžiausias krikščionybės laikų sintetikas. Scholastikoje ligi jo buvo įvairių krypčių — aristotelizmo, platonizmo, augustinizmo. Tomas siekė suderinti visa, kas buvo protu pasiekta graikų filosofų, Bažnyčios tėvų ir prieš jį rašiusių scholastikų. Jo pastangos susilaukė nemažo pasipriešinimo. Sunkiausia buvo nuraminti šv. Augustino ir arabų Averoes sekėjus.

Tomas išskyrė filosofinį ir teologinį pažinimą. Filosofinis — protinis daiktų pažinimas, pakankamas pats sau, tuo tarpu teologiniis remiasi tikėjimo autoritetu. Pirmasis pažinimas yra

prigimtinis, antrasis — antprigimtinis. Tiesa yra ta pati, kaip ir jos šaltinis — Dievo išmintis. Dėlto skirtingi pažinimo būdai neišskiria tiesos. Protinis pažinimas yra lyg anga į teologinį pažinimą. Jis padeda pagrįsti arba bent apginti tikėjimo tiesas.

3. ŠVENTASIS turėjo kentėti. Buvo puolamas ir įtarinėjamas prasilenkias su Bažnyčios mintimi. Keletas vyskupų patraukė jį atsakomybėn už atskiras jo tezes. Kenteburio arkivyskupas, Anglijos primas, pasmerkė net 30 jo tezių. Tik po mirties, kuri ištiko jį 1274 kelionėje į visuotiną Bažnyčios susirinkimą Lyone, buvo pripažintas nelygstamu teologijos autoritetu. Pop. Jonas XXII, kanonizuodamas jį 1323, užtikrino, kad jis pasitarnavęs Bažnyčiai ir katalikų teologijai daugiau nei visi teologai ir Bažnyčios daktarai kartu. Kiti popiežiai pakartotinai ragino studijuoti jo raštus ir jo principais grįsti krikščioniškąją galvojimą. Jo mokslo sistema buvo Bažnyčios pripažinta kaip filosofinių - teologinių studijų pagrindas. Pop. Leonas XIII 1880 paskyrė jį mokslų, aukštųjų mokyklų ir studijuojančio jaunimo globėju. Jo šventė švenčiama 7 kovo.

BIBLGR. *Bardauskas T.*, Krikščioniškoji filosofija ir šv. Tomas filosofijos istorijos žvilgsniu, At '14, N 9-10. — *Patalavičius K.*, Teologijos suartinimas su filosofija. LC '53, N 3. — *Rukšys J.*, Tomas Akvinietis, At '17, N 6, 8.

V A R D Y N A S

- A. A. 361
 A. B. 58, 399, 429
 Achilas, klubas 122, 166-67, 206
 Activitas, korp. 92, 122, 166, 169, 201
 Adomaitis E. 219
 Agis 421
 Agricala, korp. 122, 162
 A. J. 412
 Akelaitis A. 208
 Akstinas L. A. 433
 Aksomaitytė K. 200
 Albertas Didysis 455
 Algimantas 197
 Algimantas, klubas 122, 166
 Alekna Ant. 80, 191, 192, 447, 449
 Aleksandravičiūtė D. 416
 Alinskienė R. 139
 Alminas K. 193
 Ambrazevičius J. 186, 189
 Ambrozaitis K. 201, 212, 348, 350
 Ambroziejūtė G. 192
 Amperas A. M. 299, 390
 Andrašūnienė G. 58
 Andriukaitytė V. 394
 Antanaitis Myk. 19
 A. P. 414
 Aperavičius J. 109
 Aristotelis 364
 Ašmantas A. 192
 A. T. 283
 Atenadoras 443
 Augas (-is) K. 409, 424
 Augiutė R. 241
 Augustinas Šv. 223, 278, 352, 390, 455
 Augustinas Vyt. 231
 Aušrinė, aušriečiai 13, 25, 27, 29
 A. V. 355
 Avižienius 21

 Bačkis A. A. 124, 160, 170, 189, 440
 Bagdanavičius Vyt. 54, 70, 225, 429
 Bahr H. 69
 Bajelytė Pr. 181
 Bajerčius K. 119
 Baktys M. 192
 Balčiūnas Vyt. 133
 Balčytis St. 399
 Balkūnas J. 136, 141
 Baltinis A. 39, 436, 454
 Baltrušaitis J. 282
 Baltrušaitis VI. 195
 Banaitytė I. 452
 Baniulis 201
 Bardauskas T. 456
 Barine A. 454
 Barisas J. 77, 200
 Baronas Al. 164, 194, 387
 Barškutis 244, 433
 Barzdukas St. 54, 58, 113, 129, 133, 208, 436
 Basanavičius 340

- Bauba K. 212, 214, 424
 Baužinskaitė A. 218
 Baužys J. 116, 212
 Becht K. 394
 Beleckienė O. 214
 Bendorius A. 192
 Berulis K. 332
 Bessieres 327
 Bičiūnas Vyt. 195, 282
 Bieliauskas Vyt 193
 Bielskus P. 128, 129, 130, 189,
 208, 454
 Bikinas J. 454
 Binkis K. 384
 Birutė, korp. 93, 122, 166, 199
 Biržiška M. 341, 345
 Bistras L. 18, 21, 30, 33, 58, 174,
 189, 191, 192, 208, 212, 342,
 354, 361, 394
 Bistrickas A. 124, 192
 Bizauskas K. 18, 21, 24, 116, 186,
 189, 208, 211, 215, 231
 Blauzdžiūnaitė Ig. 214
 Blazas H. 384
 Blažys A. 394
 Bogušas J. 106
 Bradūnas K. 194, 212
 Brandes G. 375
 Brazaitis J. 189, 192, 212, 327
 Brazdžionis Ber. 194, 213
 Brazys T. 387
 Bražėnaitė N. 225
 Brizgys V., vysk. 54, 58, 133
 Bučinskas B. 399, 412
 Būčys P. P., vysk. 14, 54, 58, 106,
 341
 Budriūnas M. 388
 Butvilą VI. 194
 Butrimavičius 218
 Cathunitas 123
 Celiešius P. 43, 49
 Chateaubriand 43
 Cibulskis 190
 Cirtautas K., vysk. 451
 Cirtautas K. C. 193
 Cukuras V. 193, 402
 Čarneckis V. 189
 Čenkus Pr. 6, 116
 Česaitis Ig. 327
 Česaitytė J. 109
 Česnys BĮ. 176
 Čibas D. 375
 Čibiras K. 81
 Dabušis St. 212
 Dabušis V. 7, UI, 113, 231, 436
 Dagelis J. 121
 Dainava, dzūkų dr-ja 122
 Dambrauskas - Jakštas A. 6, 17,
 19, 28, 33, 39, 46, 49, 54, 79,
 185 191, 193, 194, 208, 211,
 212, 214, 231, 282, 338. 339—
 344, 363, 366, 387, 433.
 Dambrauskas J. 195
 Dambriūnas L. 7, 54, 192, 344
 Damušis Ad. 34, UI, 112, 116,
 119, 189, 192, 433
 Danyla J. 217, 391
 Dangerutis A. 344
 Darius Stp. 205
 Dauguvietis B. 195
 Daukša St. 189
 Daulius J. 70, 429
 Dėdelė A. 384
 Dėdinas J. 221
 Dičpetris A. 194
 Didžiulis J. 18
 Dielininkaitis Pr. 116, 124, 126,
 163, 192, 201
 Dineika K. (Linkuvos Dėdė)
 110, 205, 206, 207, 208, 399,
 409, 412

- Dlugošas J. 446
 D-nis J. 21
 Dogelis P. 22, 25, 85, 87, 119, 128,
 141, 180, 181, 215, 242, 361
 Dobrovolskis J. 244
 Dorius Iz. 21, 126
 Dovydaitis Pr. 17, 21, 24-28, 30,
 33, 34, 39, 43, 44, 68, 73, 106,
 109-12, 119, 120, 128, 138,
 163, 173, 177-79, 187-92, 196,
 201, 211, 212, 214, 338. 341,
 344, 345-350, 351, 353-55,
 360, 361, 365, 367
 Dovydaitis V. 119
 Draugelis Br. 21
 Draugelis El. 17, 21, 24, 25, 119,
 128, 189, 211, 212, 214, 368
 Drugelis A. 336
 Drungaitė J. 214
 Dulskis R. 21
 Dundulis Br. 150, 317
 D. V. 416

 Endziulaitis Ant. 189
 Endziulaitis M. 356
 Endziulaitis Vyt. 17, 21, 33, 201,
 229, 320, 338, 356-361
 Eretas J. 39, 192, 193, 194, 205,
 206, 207, 231, 282, 287, 346,
 350, 355, 368, 391

 Fideles Iustitiae, korp. 122, 162
 Foerster Fr. W. 394, 424
 Fraternitas Lithuanica 13, 14

 Gabija, korp. 122, 161
 Gabulaitė E. 344
 Gaida - Gaidamavičius Pr. 39,
 70, 412
 Gailėnas J. 294
 Gailiušytė J. 272

 Gaja, korp. 122, 162-63
 Galdikas J. 17, 21, 120
 Galdikienė M. 80, 81, 138, 139
 Gandhi 364, 424
 Ganvytas P. 412
 Gaučys P. 189
 Gečiauskas A. 124
 Gediminas 89, 97
 Gedvila P. 218
 Geniušas J. 387
 Georres J. 42
 Gerbinis M. 237
 Gidžiūnas V. 111, 183, 336
 Giedra B. 251, 309, 381
 Giedra, dr-vė 92, 122, 166-67, 199
 Giedravičius P. 387
 Gintaras, korp. 122, 166
 Ginteris A. 219
 Gira L. 195, 282
 Girnius J. 39, 43, 126, 170, 179,
 183, 192, 224, 440
 Gylienė M. 361
 Gyls A. 43, 192
 Gyls J. 124
 Gobis J. 54, 394, 440
 Grajauskas P. 21
 Grandis, korp. 92, 122, 162-64,
 169
 Gauslys Alf. 387
 Graužinis K. 189
 Gravrokas J. 43, 192
 Gražina, klubas 122, 166-67, 206
 Gražiūnas A. 58, 212, 409
 Grigaitis J. 327
 Grigaliūnas - Gloverackis V. 187,
 190
 Grinius J. 58, 110, 186, 192, 194,
 212
 Griškėnaitė G. 68, 219
 Gruodis P. 192
 Gruodis St. 121
 Grušas J. 194, 195, 197, 384, 387
 Gruzdaitė M. 198

- Gudas J. 39, 73
 Gustainis V. 54
 Gustaitis M. 14, 126, 186, 194
 Gustas J. 402
 Gutauskas J. 58, 111
 Gutauskas V. 123
- Heilo Er. 231, 409
 Herbačiauskis J. A. 62
 H. H. 119
 Holzner J. 445
 Humanitas, korp. 122, 162, 169
- Indrys J. 197
 Ivinskis Z. 14, 34, 106, 192, 224,
 368, 375, 447, 449
 Iustitia, korp. 122, 162, 169
- Yla St. 29, 43, 58, 73, 78, 81, 193,
 231, 259, 304, 309, 336, 368,
 391, 402, 429, 433, 436
- Jakštas A. žr. Dambrauskas-
 Jakštas
 Janulis 21
 Januševičius A. 212
 Jasaitis D. 109, 121, 124, 150
 Jasaitis V. 109
 Jasiukaitis K. 14
 Jenkins K. 429
 J. G. 355, 433
 J. L. 284
 J. N. 344
 Joergenson J. 454
 Joga Pr. 111
 Jogaila 446
 Jokantas K. 189
 Jonas XXII, pop. 456
 J-tė S. 265
 Jucaitis Pr. 43, 130, 192, 193
- Juodeika VI. 193, 327
 Juozapavičius Z. 192
 Juozapo, Šv., darb. dr-ja 15, 358
 Juras Pr. M. 49, 183
 Jurgėla P. 227, 432
 Jurgutis VI. 17, 189, 192, 348
 Jurskus P. 7, 194, 197, 212, 284,
 344
 Jurskis Alf. 237
 Justas 119
 Juška A. 192
- K. A. 142, 164, 268
 Kačanauskas A. 194
 Kajeckas J. 189
 Kakarieka J. 193
 Kalimachas 446
 Kamantauskas V. 394
 Kaminskas J. 196
 Kantas 352
 Kapočius F. 81
 Karalius P. 243
 Karaliūtė D. 221
 Karevičius Pr., arkiv. 55
 Karnėnas Edv. 429
 Karosas A., vysk. 451
 Karosas J. 388
 Karuža P. 194, 320
 Karvelienė V. 138
 Karvelis P. 116, 189
 Kasias Br. 193
 Kasulaitis A. 116, 218
 Kateiva VI. 109
 Katilius J. 201
 Kaunas Ant. 21
 Kaveckas K. 194
 Kazimieras Šv. 15, 103, 106, 360,
 426, 441, 442, 446-449
 Kazlauskas J. 344
 Kazlauskas P. 192
 Kazokas V. 124
 Keblaitis A. 197

- Keblys-Keblinkas K. 59, 124, 433
 Keliuotis Alf. 194
 Keliuotis J. 54, 60, 64, 194, 197, 213, 332, 344, 384, 421
 Keller J. 390
 Kemėšis F. 54, 131, 133, 192, 231, 402
 Kenstavičius L. 121, 124
 Kęstutis, korp. 92, 93, 121, 165, 167
 Ketteler, vysk. 42
 Keturakis A. 207, 208

 Kezys Alg. 39
 Kidykas J. 30, 179, 184, 225, 265, 440
 Kijauskas G. 304
 Kipas J. 176, 177
 Kirchner E. J. 123
 Kirša F. 194, 215, 219, 232
 Kisieličius P. 124
 Kiškis St. 242, 336
 Kleiva K. 130, 133, 421
 Kleiza V. 116, 221
 Klemensas IV, pop. 455
 Klimas A. 193
 Klimas P. (Vabalėlis) 29
 Krakauskas Br. 184
 Krasnickas J. 215
 Krivickas B. 212, 388
 Krupavičius M. 17, 128, 189, 208, 424
 Kojelis J. 424
 Kolesinskaitė A. 138
 Kolupaila Stp. 350, 409
 Končius J. 237
 Kostas 156
 K. S. 119
 Kubilius J. 32, 33, 34, 54, 85, 173, 181, 191, 342, 351
 Kubiliūtė M. 187

 Kučas A. 193
 Kučinskas A. 153, 277
 Kudirka J. 206, 208, 282, 340
 Kudžma K. 124, 294
 Kulbokas VI. 344
 Kungys Zig. 203
 Kuodis J. 192
 Kuolaitė A. 219
 Kuprionis J. 193
 Kuraitis Pr. 5, 17, 19, 21, 43, 46, 110, 111, 119, 175, 176, 191, 192, 196, 229, 338, 348, 351-355
 Kvl. J. 167

 Ladygienė St. 190, 212
 Lapšienė J. 214
 Lauck W. 394
 Laučka J. 116, 130
 Laurinavičiūtė J. 110, 212
 Leimonas J. 25, 109, 113, 116, 433
 Leimonas S. 124, 290, 237
 Leonas XIII, pop. 176, 456
 Lesauskis P. 327
 Lipniūnas Alf. 193, 300
 Linkevičius M. 194
 Lithuania dr-ja: Friburgo 14, 365; Louvaino 12, 95, 120; Petrapilio 14, 19
 Liubinas Br. 218
 Liuima A. 193
 Liulevičius A. 39, 124, 304, 433
 Liulevičiūtė S. 221
 Lušys St. 116, 129

 M. A. 362
 Maceina A. 6, 30, 43, 49, 54, 59, 106, 112, 179, 192, 193, 196, 212, 237, 304, 368, 429, 448, 449, 452, 454

- Maceinienė J. 133
 Mackevičius Ant. 12
 Mačernis J. 193
 Mačernis Vyt. 194, 304, 428
 Mačiulis J. 212
 Mačiulis P. 189
 Maciūnas V. 59
 Maironis 211
 Majauskas V. 124
 Makačinas A. 195, 282
 Maldeikis P. 421, 424
 Malėnas Ig. 187, 194, 197
 Maliauskas A. 21, 191
 Malot H. 373
 Manelis V. 192
 Mantvila B. 399
 Mantvydas Pr. 43, 110, 214
 Marčiulynas A. 244
 Marijošienė - Steponaitytė K.
 167, 206
 Masaitis Č. 192
 Masiliūnas J. 124, 189
 Masionis A. 116
 Matulaitis A. 116, 187, 198
 Matulaitis J., arkiv. 17
 Matulaitis K. 106
 Matulionis J. 121, 189, 361
 Matusas J. 30, 214
 Matusevičius E. 212
 Maželytė A. 138, 139, 150, 198,
 214
 Mažiulis A. 196, 350
 Mažonas VI. 110
 Mercier, kard. 42, 352
 Merkelis A. 344
 Meškauskas J. 59, 112, 164, 192,
 412
 M. G. 272
 Mickevičiūtė S. 179, 424
 Micuta D. 109, 112, 116
 Mičiulis J. 394, 399
 Mikulevičius 212
 Mindaugas 195
 Minkevičius A. 192
 Mintaučkis J. 304
 Misevičius Ed. 128, 189
 Mykolaitis - Putinas V. 192, 194,
 195, 214, 282, 344
 M. M. 361
 Mockus K. 34, 116
 Morkelis M. 128, 140
 M. S. 448
 Munnynck M. 42, 95, 100
 Musteikis A. 436
 Nakaitė A. (Alė Rūta) 194, 375
 Narbutas J. 412
 Narbutas J. V. 218
 Narsa (abst. korp.) 121, 166, 203
 Narušytė O. 206
 Nasvytytė R. 409
 Natkus Vyt. 111, 167
 Naujokaitis G. 218, 221, 298
 Naujokaitis Pr. 130
 Navakas J. 39, 49
 Navickas J. 30, 119, 193
 Neris S. 194
 Nenortas Sig. 214
 Newman, kard. 42
 Nyka - Nyliūnas Alf. 194
 Noreika L. 212
 Noreikaitė D. 221
 Norkaitis J. 224
 Olšauskis K. 68, 70
 Orintaitė P. 212
 Ozanamas Pr. 299
 Pabedinskienė Br. 138
 Padalis Pr. 192, 193
 Padolskis V., vysk. 70
 Padūmietis A. 190
 Pakštas K. 111, 192, 193, 342, 433

- Palūnas V. 116
 Paltarokas K., vysk. 177
 Palubinskas F. 170
 Pankauskas J. 43, 124, 192
 Papini G. 231
 Paplauskas - Ramūnas A. 193
 Pašaltuonis K. 142
 Paukštelis J. 194
 Paukštys E. 27, 30, 119
 Paukštys J. 177
 Pauliukas A. 368
 Pauliukonytė G. 127
 Pascal B. 352
 Patalavičius K. 456
 Pažemėnas J. 192
 P. D. 265
 Pečkauskaitė M. 138, 181, 231
 Pečkaitis J. 290
 Penkauskas Pr. 191, 197
 Petkutė A. 241
 Petrauskaitė A. 181
 Petrauskas P. 179
 Petrėnas J. 49, 54, 136, 212, 229,
 231, 336, 384, 452
 Petronienė R. 214
 Petrušaitis J. 194
 Pijus V, pop. 451
 Pijus X, pop. Šv. 42, 67, 68, 103,
 136, 176, 177, 441, 442, 450-
 452
 Pijus XI, pop. 278, 422, 454
 Pijus XII, pop. 70, 178, 410, 447
 Pikūnas J. 124, 193
 P-lis P. 402
 P. N. 164
 Pocius A. 212
 Polikaitis J. 124
 Povilas, ap. Šv. 67, 104, 441, 442,
 443-445
 P. P. 421
 Pranciškus Asyžietis, Šv. 441,
 443, 453-454
 Pronskus J. 384
 Prosčiūnaitė VI. 194
 Pr. S. 320, 399, 407
 Prunskis J. 350, 384
 Puodžiukynas A. 43, 192
 Purickis J. 384
 R. 309
 Rabikauskas P. 193
 Radvilienė M. 242
 Radzevičius P. 14, 127, 129
 Radžius V. 221
 Raganius 79
 Raičinskas K. K. 405, 424
 Raila St. 179, 405
 Ramonas V. 194
 Rankelė K. 201
 Rauckinas St. 111, 127
 Raulinaitis A. 116
 Raulinaitis Pr. V. 192, 231, 317,
 320, 332
 Ražaitis V. 206
 R. Ed. 39, 421, 433
 R. G. 294
 Reinys M., arkiv. 17, 34, 43, 54,
 68, 136, 179, 189, 192, 288,
 332, 353, 375
 Reivytytė Vyt. 412
 Remėza E. 219
 Rimkaitis S. 259, 268
 Rimšelis V. 54, 106
 Rinkūnas P. 122, 214
 Romuva, romuviečiai 342, 363,
 365
 Ruginis Kl. 192, 179, 394
 Rukšys J. 456
 Rūta, dr-ja: Fribourgo 12, 14, 19;
 Maskvos 21, 120, 359
 Rūtaitė M. 198
 Sabalis A. 100
 Salys A. 192, 193

- Santūra, žurnl. 203
 Sasnauskas C. 80, 81
 Schumann R. 388
 Sereikytė A. 138
 Senauskas J. 111
 Senkus K. 218
 Sermėgis 59, 113, 119, 133
 Sertillanges A. D. 375
 Sirūnas P. 218
 S. J. 320
 Skirmuntaitė D. 290
 Skirmontas R. 221
 Skrupskelienė A. 138, 186
 Skrupskelis Ig. 30, 111, 124, 194,
 214
 Skrupskelis K. 63, 64
 Skrupskelytė E. 106
 Skvireckas J., arkiv. 177, 288,
 445, 446
 Smetona A. 29, 30, 188
 Solovjev VI. 42
 Sotnikovaitė V. 195
 Spetyla P. 109
 Stakauskas J. 14
 Stalioraitytė A. 138
 Stanelytė 18
 Staniškis 221
 Staniukynas A. 21, 119
 Stankevičius J. 445
 Starkienė E. 59, 110, 375
 Starkus A. 192
 Starkus Zg. 21, 189
 Stasaitė I. 70, 184, 298
 Staškevičius J. 309
 Staugaitis J., vysk. 28, 33
 Steponaitis A. 14, 127, 429
 Steponaitis J. 116, 134, 181
 Stočkus Br. 43
 Stulginskienė - Matulaitytė O.
 187
 Stulginskis A. 189, 283
 Sušinskas A. 184, 320, 332, 424,
 433
 Sužiedėlis A. 106, 193, 222, 332
 Sužiedėlis S. 7, 30, 34, 43, 49, 54,
 68, 70, 106, 111, 113, 119, 127,
 177, 179, 197, 200, 218, 277,
 284, 350, 368, 419, 421, 440,
 447-49, 452
 Šačkus S. 208
 Šalkauskis A. 368
 Šalkauskis St. 5, 6, 16, 21, 31, 34,
 36, 38, 39, 43, 44, 47, 48, 49,
 51, 53, 54, 59, 61, 62, 63, 64,
 68, 80, 89, 106, 110, UI, 119,
 129, 139, 150, 175, 176, 183,
 191-94, 196, 214, 224, 227,
 231, 237, 300, 304, 323, 327,
 331-33, 338, 341-43, 347, 362-
 68, 375, 388, 393, 399, 405,
 412, 426, 430-33, 440
 Šapalas K. 110, UI, 115, 116, 153
 Šapoka A. 186, 192
 Šarka A. 399
 Šatrija, dr-ja 92, 93, 121, 162-63,
 194
 Ščesnolevičius J. 394
 Šerkšnas A. 193
 Šeškevičius J. 203
 Šešplaukis A. 193
 Šidlauskaitė A. 183, 193
 Šimutis L. 136, 189
 Šk. V. 384
 Šležas P. 186
 Šoliūnas J. 116, 417
 Šoliūnas Vyt. 116, 221
 Štaupas J. UI, 320
 Šultė S. 44
 Švaistra J. 204, 399
 Talmantas J. 186, 384, 394
 Tamošaitis A. 88, 90, 196, 197
 Tamošaitis Iz. 44, 344, 350

Tamošiūnas J. 100
 Tarvydas J. 81, 185
 Tėvynės Mylėtojai 12, 13
 Tėvynės Sargas 13, 14
 Tijūnėlis J. 409
 Tilvytis - Žalvarnis J. 80, 81, 194
 Tininis J. 381
 Tiškevičius, graf. 207, 208
 Tiškus V. 21, 211
 Tylenis A. 203, 229, 242, 433
 Tomas Akvinietis Šv. 103, 364,
 441, 442, 455-56
 Tomasas N. 424
 Taučius Gabr. 361
 Toniolo 42
 Toth T. 184, 336, 424
 Trimakas A. 189, 193
 Trimakas K. 44
 Tulaba L. 133
 Tumas - Vaižgantas 14, 15, 402
 Tumasonis V. 192
 Tumėnas A. 189, 192
 Turauskas E. 21, 25, 110, 112,
 119, 124, 133, 189, 277, 304
 375, 433
 Turauskienė E. 133, 241

 Umbrazaitė N. 126
 Uoga VI. 150
 Urbonas Ig. 344
 Urbonas IV, pop. 455
 Urbonavičius K. 350
 Urmonas J. 64, 112, 119, 124, 128,
 327
 Uoris St. 126, 127

 Vabalas J. 208
 Vaičiulaitis A. 186, 192, 194, 212,
 232
 Vaičiūnas A. 194, 282
 Vaidevutis 30
 Vailokaitis V. 21
 Vainauskas Pr. 189
 Vaitekūnas V. 59, 127, 436
 Vaitkus M. 17, 18, 21, 25, 33, 119,
 194, 214
 Vaitonis P. 412
 Vaišnora J. 156, 332
 Valaitis A. 304
 Valaitis E. 421
 Valaitis Vyt. 412
 Valančius Gr. 192, 290
 Valančius M., vysk. 12, 14, 203,
 225, 340
 Valašinas A. 391, 402
 Valentukonis J. 241
 Valickas 21
 Valiukėnas A. 344
 Valiukevičius Vyt. 192, 375
 Valys Vyt. 409
 Valteris Kaz. 192, 193
 Valuckaitė 200
 Vardys - Žvirzdys V. 116, 124,
 193, 212
 Varnelis K. 196
 Varnis 25
 Varpas 13
 Vasyliūnienė E. 336
 Vasiliauskas - Vasaitis A. 192
 Vasiliauskas - Vasys A. 192
 Vasys K. A. 4, 7
 V. E. 290
 Vedeckas A. 433
 Venckus J. 193
 Venckus Pr. 44
 Venta T. 391
 Verbickaitė S. 272
 Viliamas VI. 116, 130, 192, 323
 Viliušis A. 116, 221, 224, 225
 Viltis, viltininkai 15, 32-34, 120,
 211, 346
 Viskanta A. 19, 21
 Vitkus B. 189, 192
 Vizbaras inž. 242
 Vydas A. 294

Vygantas Vyt. 59, 126, 221
Vydūnas 362
Vytautas Did. 92, 195, 223, 278,
282, 283, 447
Vytautas, klubas 92, 93, 121, 165,
167, 193
Vokietaitis Ant. 412

X. Y. 127
X. V. 361

Z. 150, 327
Zakarevičius Vyt. 429
Zalubas R. 193
Zaranka (Natas) P. 221, 405

Zareckas S. 219, 230
Zubka K. 194, 212, 214, 409

Žadeika V. 81
Žadeikis J. 116, 272
Žagrakalienė - Čeilytė A. 213
Žagrakalys J. 115, 119, 156
Žydrūnas J. 219
Žalalis K. 204
Žilevičius J. 81
Žilinskis T. 345
Žirgulys A. 219
Žitkevičius L. 194, 398
Žukaitė R. 222
Žukauskas B. 128

D A L Y K Y N A S

- Abstinentinis sąjūdis, žr. sekijos
 Administravimas org-joj 318-20
 Aplinka 235-54
 Archyvaras 319
 At-kių Taryba 137-39
 At-kų vadai 337-68
 Ateitis: vardo kilmė 22, žurnalo pradžia 24-25, 211, linkmė 26-30, redaktoriai 212.
 Atnaujinimas Kristuje 26-28, 67-73, 176-79, 445, 450-51
 Atskirų kraštų vienetai 134-36.

 Bendradarbiavimas: tarp org-jų 432; pasauliečių ir kunigų 15-16, 336, 426-27.
 Bendruomenė ir at-kai 436.
 Bendruomeniškumo ugdyimas 297
 Biuleteniai 220-22
 Blaivybės sąjūdis 203
 Būdas veikti, žr. metodus
 Būrelių veikla 151-52
 Butai: at-kų stilius 238-41

 Centro valdybos 111, 117, 125, 132, 142

 Credo kilmė 26-28, 71; tekstas 72.

 Dalyviai: susirinkimu 264, sąs-krydžių 267, suvažiavimų 270, konferencijų 274, stovyklų 296-97, studijų rate-lių 301
 Darbas ir žaismas 297-98
 Darbininkų organizavimas 201.
 Darbo kadrai 163
 Darbo rateliai 159
 Deklaracija (Trys pamatiniai klausimai) 26-30, 46, 71. 91
 Dienotvarkė - darbotvarkė 258, 263, 271, 317, 322
 Draugovės 96, 157-60, 168-70
 Dvasia: gyvoji 58, 367-68; kris-tine 67-73, 176-79
 Dvasinė vado misija 325
 Dvasinis (tautos) atgimimas 31, 56, 58, 67-70, 80-81, 363-65
 Dvasinis at-kų apsiginklavimas 331-32
 Dvasios vadovai 149, 152, 163, 333-36

 Eisena, eitynės 98, 105-06, 282-83
 Elgsena 392-94
 Eucharistinis sąjūdis 68, 155, 177

- Federacijos knygynas 243
 Federavimasis su kitom org-jom
 stovyklose 256
 432-33
- Gailestingieji darbai: tremtinių
 globos kuopa 198; labdaros
 būreliai 166, 199; Gailestin-
 gujų Darbų Federacija
 (GDF) 199; kalinių globa
 120
- Garbės nariai 117, 132, 142
- Gyvosios dvasios sąjūdis 68,
 367-68
- Globėjai: kuopų 152-53; šv. glo-
 bėjai 441-56
- Himnas: kilmė ir prasmė 79-81;
 gaidos ir tekstas 82-83;
 vartosena 77, 81, 283
- Idealas ir tikrovė 37-39; jų de-
 rinimas 55-58, 330
- Idealistinis nusiteikimas 57, 301
- Ideologija: raida 45-46, formu-
 lavimas 47-49
- Ideologija gyvenime 60-64
- Ideologas (St. Šalkauskis)
 362-68
- Ideologinis lavinimas 159, 169
- Ideologiniai kursai 7, 288
- Integracija pasaulėžiūroje 41-43,
 363-64
- Integracija vadovavime 327, 331
- Inteligentija 51, inteligentišku-
 mas 51, 52
- Inteligento pareigos kultūrinėj
 veikloj 56
- Iškalba — menas kalbėti 376-81
- Išraiška at-kų org-joj 65-106
- Federacija, at-kų 109-13
- Išraiška at-kų butuose 238-40,
 namuose 243, romovėse 246,
- Išraišai iš knygų 372-73
- Išvykos, iškylos 283, 408-09
- Iždininkas 319
- Įžodis: kilmė 74, ceremonialas
 72, 76, 78, tekstas 77
- Kalbėtojai 264, 270, 292, 379-81
- Kalbų rūšys: paskaitos 261, 377,
 383; pranešimai 261, 273,
 275, 377; prakalbos 377;
 sveikinimai 281, 377
- Kandidatai 117, 124, 159
- Kartoteka 373-75
- Katalikybė 50, katalikiškumas
 51, 52, pareigos katalikiš-
 kumui 55-56
- Katalikiškoji akcija 69, 133,
 175, 365
- Katal. akcijos šv. globėjas
 453-54
- Kilmė, at-kų: priežastys 11-17;
 pradininkai 13, 14, 17
- Klubai 92-93, 165-67
- Knygininkas 318
- Konferencijos 273-77
- Kongresai 278-84
- Konkursai 262, 409
- Komisijos: suvažiavimų 270-71,
 konferencijų 110, 275,
 kongresų rengimo 279, 316
- Koordinavimo principas org-joj
 108, ugdyme 169, pirminin-
 kavime 315-16, vadovavi-
 me 331
- Koordinacijos momentas Fede-
 racijoje 109, rajonuose 149,
 stud. vienetuose 170, at-kų
 spaudoj 230

- Kooperatyvas Ateitis 121, 122, 242
- Korporacijos 92-93, 161-64
- Kova (at-kų) prieš rusinimą 11-14, už miestų lietuviškumą 188, dėl Vilniaus ir Klaipėdos 123, 163, 165, 279
- Kryptys religinėj veikloj: apo-logetinė 173, asketinė 174, apaštalinė 175, kristocent-rinė 69, 176-79
- Kuopos: apimtis 145, skaičiai 146-48, veikimas 148-50
- Kuopelės 12, 25, 151-53
- Kūryba 385-88; at-kai kūrėjai 194
- Kursai 287-90; jų organizavi-mas 321-23
- Laikysena bažnyčioj (su vėlia-va) 98
- Laikraščiai: Rusijoje 216, Lie-tuvoj 216-18, Vokietijoje ir Amerikoje 218-19.
- Leidiniai 227-29
- Leidyklos 230-32
- Literatų sekcijos 154, 155, 161
- Literatų draugija Šatrija 121, 162, 194
- Literatūrinė kūryba 387
- Literatūros vakarai 271
- Literat. popietės 105, 413
- Marijos kultas 103
- Mąstyseną, susitelkimas 381-91
- Mergaičių veikimas 137-39, 145-46, 161-62, 166
- Metodas ruošti — pravesti: kur-sus 289-90, 321-23; stovyk-las 298; st. ratelius 303-04; visuom. teismus 308-09; ruošti temas 311
- Mirusiųjų gerbimas 99, 181
- Misterijos, at-kų menas 195, 282
- Mokykla ir at-kai 422-24
- Mokslai: at-kai profesūroj 191-93; moklininkų tipai (žr. at-kų vadai); mokslų glo-bėjas 455-56
- Mokslo Akademija, katalikų 193
- Moksleivių at-kių sąjūdis 18-19, sąjunga 114-19, viene-tai 145-56
- Muziejus, at-kų 196
- Muzika: chorai 194, muzikinė kūryba 386
- Namai, at-kų 242-44
- Nariai 117, 124, 131, 305
- Narių skaičius: MAS 146-48, SAS 121-23, ASS 129-30
- Organizacijos paskirtis 429
- Organizacijų bendradarbiavi-mas 430-32
- Organizacijų tipai (scema) 431
- Organizavimo metodas 321-23
- Pagerbtuvės 415-16
- Padaliniai: AF 111-12, MAS 117-18, SAS 125
- Pareigos pagal 5 principus 55-59
- Pamaldų organizavimas 104, 181-82
- Parapija ir at-kai 425-28
- Pasauležiūra 26-30, 32-33, 40-43, 364
- Pasauležiūrinis org-jos pobū-dis 430-31

Patalpų tvarkymas 248-51. 258,
 263, 267, 270, 274, 293, 296,
 297, 302, 308, 322
 Pax Romana 126, 133
 Petrapilio Dv. Akademija 13, 14
 Petrapilio studentai ir moks-
 leiviai 13, 16, 25, 80, 146,
 151, 154, 198, 205
 Pirmininkavimas 315-17
 Planas paskaitai 378-79; st. ra-
 telio svarstymam 303
 Planavimas (parengimas): su-
 sirinkimų 263, sąskrydžių
 267, suvažiavimų 269, kon-
 ferencijų 274, kongresų 279,
 kursų 321, st. dienų 292,
 stovyklų 296, st. ratelių
 302. visuomeninių teismų
 307, išvykų 408
 Pobūviai: draugų tarpe 413-14,
 sąskrydžių 268; linksma-
 karis 406-07; arbatėlės 414;
 pagerbtuvės 415-16.
 Politika ir at-kai 438-40
 Posėdžiai: valdybos 257-59,
 konferencijų 275-77, kon-
 gresų 280-81
 Posėdžių rūšys: iškilmingieji
 271, 276, visumos 281, ats-
 kiri 281
 Pravedimas: susirinkimų 264,
 sąskrydžių 267, suvažiavi-
 mų 270-71, konferencijų
 275, kongresų 280-83, kur-
 sų 322, st. dienų 293, sto-
 vyklų 297, st. ratelių 303,
 visųom. teismų 308, pra-
 mogų 105, 293, 404-09, 413-
 16
 Prezidiumas: susirinkimų 264,
 suvažiavimų 271, konfe-
 rencijų 275, kongresų 280

Priekaištai at-kams 29-30, 32-
 33, 62, 85
 Principai 50-54
 Programa: sus-mų 263, sąskry-
 džių 267, suvaž. 269, kon-
 ferencijų 274, kongr. 281-
 83, stovyklų 297
 Programinė medžiaga 223-26
 Programos religinės 183-84

 Rajonai — apygardos 117, 118,
 149, 267, 269
 Rajoniniai laikraščiai 218
 Rajoniniai kursai 287-88
 Rajoninės stovyklos 295
 Referatai 377, 383
 Religinis atgimimas, žr. atnau-
 jinimas
 Religinis at-kų susidraugavi-
 mas (ARS) 183
 Religinis susitelkimas 389-91
 Reorganizacija 121-22, 156,
 273-74
 Rezoliucijos 271, 275, 276, 281
 Romovės 243, 245-47

 Sąjūdžiai, artimi at-kams: Chis-
 toforai 68, Graal 239, Neu-
 land 239, Obnova 68, Pro
 civitate christiana 68, 239
 Sąjungas: MAS 114-19, SAS
 120-27, ASS 128-33
 Sąskrydžiai 266-68
 Savišalpa 19, 140-42
 Sekcijos 121, 154-56, 159, 203
 Sekminės, at-kų šventė 102, 106
 Sekretorius 319
 Skaityba 371-75
 Skautei at-kuose 155, 432
 Skyriai 129, 132, 145
 Socialinė at-kų veikla 198-204

Spauda, at-kų 209-32, 282
 Specializacijos principas org-
 joj 108, 144
 Specializacija MAS-goje 145-
 46, 151-52, 154-56
 Specializacija SAS-goje 121-
 22, 157-59, 161-62. 165-66
 Specializacija at-kų spaudoje
 212-14, 216-18
 Sportinė veikla 154-55, 166-67,
 205-08, 282, 410-12
 Stovyklavietės 252-54
 Stovyklavimas 295-98
 Studentų ir klierikų dr-jos 19
 a. 12-14
 Studentai katalikai: sąjūdis 19,
 atsišaukimas 19-20, sąjun-
 ga 20-21
 Studentų at-kų sąjunga 120-27,
 vienetai 157-70
 Studentų Dienos 213, 214
 Studentų Žodis 122, 213
 Studijų dienos 291-94
 Studijų rateliai 5, 299-304
 Susirinkimai 105, 148, 260-65
 Susirinkimų patalpos 248-51
 Susirinkimų tipai (schema) 262
 Suvažiavimai 269-72
 Svaigalai pramogose 400-02
 Sveikinys 84-87, 181

Šeima 50, 419-21
 Šeimiškumas 51, 53, 119, 126
 Šeimotyra 166, 291
 Šokiai 105, 403-05
 Šūkis, at-kų 67-70, 96, 445, 451;
 kiti šūčiai 251
 Šventės: bažnytinės 102, tauti-
 nės 103, organizacinės 103

Talka kaimui 202

Tarybos: AF 109, 111; at-kių
 137-39; kuopos 118. 152
 Tauta 50, tautinė bendruome-
 nė 434-36
 Tautiškumo principas 51, 53
 Tautinės pareigos 56
 Tautinė veikla 185-90
 Teismai, visuomeniniai 305-09
 Temos: studijinės 292, 310-12,
 rašiniams 383-84, visuome-
 niam teismam 307
 Tikrinimas valdybos darbo 320,
 kursų eigos 323

Uniforma 91-94, 162, 165-66

Vado savybės 328-332, plg. at-
 kų vadus 339-69; vado ti-
 pas (Vyt. Endziulaitis) 357-
 60

Vadų ruošimas: vieta ir laikas
 325; metodas 299-304; va-
 dovėlis vadams 5; vadų
 ruošėjas (Pr. Kuraitis) 354

Vadovavimas 298, 324-27

Vadovėliai, at-kų 5-7

Vakarų kultūros kryptis 191, 197

Vaidyba 386

Valdyba 257, 315

Valstybė ir politika 437-40; at-
 kai valstybinėj tarnyboj
 189

Vedėjai: ūkio 319, kursų 322,
 st. ratelių 300, šokių 405,
 linksmavakarių - pagerb-
 tuvių 406, 416

Veiklos planas principų apim-
 tyje 118-19, 125-26, 131-32

Vėliava 95-100

Vienetai skaičiais: MAS 146-48:
SAS 157, 162, 165; ASS 129,
130, 471, 472

Visuotinumai: religijoj 69, pa-
saulėžiūroj 40-43, kultūros
darbe 340, 346-47, 363

Visuomenė 50, visuomenišku-
mas 51, visuomeninės pa-
reigos 57

Visuomeninis ugdymas 429

Visuomeninis darbas 324-25

Žaismai ir darbas 397-99

Ženklas, at-kų 88-90

Žinija, leidykla 231-32, 281

Žurnalai, at-kų 211-14

Žurnalistika 383-84

**DR. KAZYS PEMKUS
ARCHYVAS**

T U R I N Y S

Pratarmė	5
Santrumpos	8
<i>I. KILMĖ</i>	9—34
1. Reikalas	11
2. Parengtis	15
3. Vardas	22
4. Linkmė	26
5. Reikšmė	31
<i>II. IDEOLOGIJA</i>	35—64
1. Idealas ir tikrovė	37
2. Pasaulėžiūra	40
3. Ideologija	45
4. Principai	50
5. Pareigos	55
6. Gyvenimo reikalavimai	60
<i>III. IŠRAIŠKA</i>	65—106
1. Šūkis	67
2. Credo	71
3. Įžodis	74
4. Himnas	79
5. Sveikiny	84
6. Ženklas	88
7. Uniforma	91
8. Vėliava	95
9. Šventės	101

<i>IV. ORGANIZACIJA</i>	<i>107—142</i>
1. Federacija	109
2. Moksleivių Sąjunga	114
3. Studentų Sąjunga	120
4. Sendraugių Sąjunga	128
5. Atskirų kraštų vienetai	134
6. Ateitininkų Taryba	137
7. Šalpos Fondas	140
 <i>V. VIENETAI</i>	 <i>143—170</i>
1. Kuopos	145
2. Kuopelės	151
3. Sekcijos	154
4. Draugovės	157
5. Korporacijos	161
6. Klubai	165
7. Santykiai	168
 <i>VI. VEIKLA</i>	 <i>171—208</i>
1. Religinė	173
2. Pritaikymai	180
3. Tautinė	185
4. Kultūrinė	191
5. Socialinė	198
6. Sportinė	205
 <i>VII. SPAUDA</i>	 <i>209—232</i>
1. Žurnalai	211
2. Laikraščiai	215
3. Biuleteniai	220
4. Programinė medžiaga	223
5. Leidiniai	227
6. Leidyklos	230

<i>VIII. APLINKA</i>	233—254
1. Aplinkos reikšmė	235
2. Asmeniški butai	238
3. Organizacijos namai	242
4. Romovės	245
5. Susirinkimų patalpos	248
6. Stovyklavietės	252
 <i>IX. POSĖDŽIAI</i>	 255—284
1. Posėdžiai (valdybos)	257
2. Susirinkimai	260
3. Sąskrydžiai	266
4. Suvažiavimai	269
5. Konferencijos	273
6. Kongresai	278
 <i>X. STUDIJOS</i>	 285—312
1. Kursai	287
2. Studijų dienos	291
3. Stovyklavimas	295
4. Studijų rateliai	299
5. Visuomeniniai teismai	305
6. Studijinės temos	310
 <i>XI. VADOVAVIMAS</i>	 313—336
1. Pirmininkavimas	315
2. Administravimas	318
3. Organizavimas	321
4. Vadovavimas	324
5. Vado savybės	328
6. Dvasios vadovai	333

<i>XII.</i>	<i>VADAI</i>	337—368
	1. Dambrauskas - Jakštas	339
	2. Pranas Dovydaitis	345
	3. Pranas Kuraitis	351
	4. Vytautas Endziulaitis	356
	5. Stasys Šalkauskis	362
<i>XIII.</i>	<i>SAVIAUKLA</i>	369—394
	1. Skaityba	371
	2. Kalba	376
	3. Rašyba	382
	4. Kūryba	385
	5. Mąstysena	389
	6. Elgsena	392
<i>XIV.</i>	<i>ŽAISMAS</i>	395—416
	1. Žaismas ir darbas	397
	2. Džiaugsmas (ir svaigalai)	400
	3. Šokiai	403
	4. Linksmavakaris	406
	5. Išvykos	408
	6. Sportas	410
	7. Pobūviai	413
	8. Pagerbtuvės	415
<i>XV.</i>	<i>BENDRUOMENĖ</i>	417—440
	1. Šeima	419
	2. Mokykla	422
	3. Parapija	425
	4. Organizacija	429
	5. Tautinė bendruomenė	434
	6. Valstybė	437

XVI. ŠV. GLOBĖJAI

441—456

1. Povilas	443
2. Kazimieras	446
3. Pijus X	450
4. Pranciškus Asyžietis	453
5. Tomas Akvinietis	455

VARDYNAS

457

DALYKYNAS

467

VAIZDINĖ MEDŽIAGA

1.	Pirmasis Ateities numeris	23
2.	Pasaulėžiūrinis persilaužimas	42
3.	Penki at-kų principai	52
4.	At-kų himnas (gaidos)	82-83
5.	At-kų ženklas	88
6.	At-kų vėliava	96-97
7.	AF sąranga	112
8.	MAS augimas (kuopos)	147
9.	MAS augimas (nariai)	149
10.	SAS augimas (nariai)	158
11.	Židinio ir N. Vaidilutės faksimilės	213
12.	Susirinkimų patalpos	349-250
13.	Susirinkimų tipai	262
14.	Studijų ratelių patalpos	302
15.	At-ko kartoteka	374
16.	A. Dambrauskas - Jakštas	341
17.	Pr. Dovydaitis	347
18.	Pr. Kuraitis	353
19.	Vyt. Endziulaitis	357
20.	St. Šalkauskis	363
21.	Organizacijų tipai	431